

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

*Hermed tillader vi os at fremsende et
Eksempplar af en i Anledning af Kompagniets
200 Aars Bestaaen, udarbejdet Fremstilling af
dets Historie.*

Med Høiagtelse

Det Kongl. Oktv. Sø-Assurance-Kompagni A/S.

DET KONGELIG OKTROIEREDE
SØ-ASSURANCE-KOMPAGNI
1726—1926

DET KONGELIG OKTROIEREDE
SØ-ASSURANCE
KOMPAGNI
1726—1926

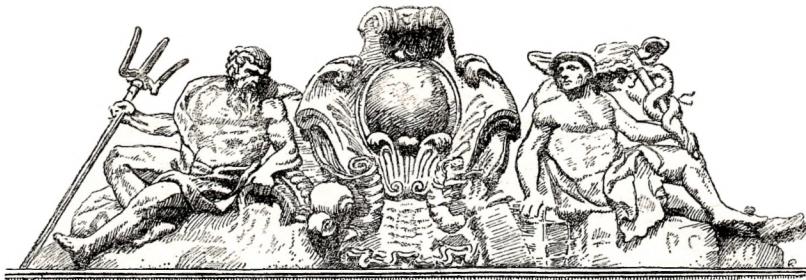
ET BIDRAG TIL DANSK SØFORSIKRINGS HISTORIE
AF
CHR. THORSEN

UDGIVET AF
DET KONGELIG OKTROIEREDE SØ-ASSURANCE-KOMPAGNI
MCMXXVI

FREDERIK IV
Buste af Thomas Ruellinus

INDHOLDSFORTEGNELSE

„Søforsikring“ før Søforsikringens Benyttelse i Danmark ..	3
Søforsikringens Benyttelse i Danmark før 1726	15
Handelens og Søfartens Stilling omkring 1726	37
Det kgl. oktr. Sø-Assurance-Kompagnis Stiftelse. Oktroien og Konventionen	47
Ene paa Markedet — Opdukkende Konkurrence. Kompagniets Udvikling 1726—1786:	
I. Perioden 1726—1751.. . . .	113
II. Perioden 1752—1786.. . . .	168
Den begrænsede Konkurrences Periode 1786—1850:	
I. Perioden 1786—1793.. . . .	257
II. Perioden 1793—1807.. . . .	272
III. Perioden 1807—1826.. . . .	290
IV. Perioden 1826—1850.. . . .	333
Den fri Konkurrences Periode 1850—1926:	
Tidsrummet 1850—1900	419
Perioden 1901—1914	465
Aarene efter 1914.. . . .	479
Kompagniets Kontorlokaler gennem 200 Aar	489
Personalialia	499
Bilag: Kompagniets nugældende Vedtægter	533
Kildehenvisninger	541
Navneregister	547

Samtlige Portrætter, Friser og Vignetter
efter Tegninger af
KRISTIAN KONGSTAD

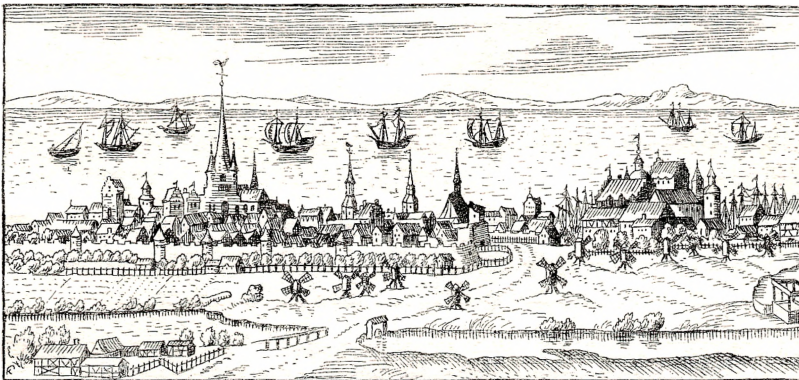

Frisesernes Motiver er københavnske Havne- og Byprospekter — de sidste fra Gader, i hvilke Kompagniet gennem Tiderne har haft sine Kontorlokaler (Frisen S. 489 gengiver Kompagniets nuværende Bopæl Amaliegade 27 B) — Vignetterne er tegnet efter gamle danske Provinsbysegel, og Afsnitbillederne gengiver — med Undtagelse af de to: S. 487 (Børsrampen) og S. 497 (Interiør fra det nuværende Direktionskontor i Amaliegade) — Skibstyper fra Middelalderen og til Nutiden.

HARALD JENSENS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1926

„SØFORSIKRING” FØR SØFORSIKRINGENS BENYTTELSE I DANMARK

I

PAA mange Omraader, hvor Forsikringen i vor Tid er det vigtigste økonomiske Beskyttelsesmiddel, ydede Middelalderens *Gilder* (Broderskaber) som bekendt en vis begrænset økonomisk Understøttelse til nødstedte Gildebrødre; saaledes bl. a. ogsaa til dem, der kom i Havsnød.

I Gildebroderskabet i dets oprindelige Skikkelse er det vel ligesom i det hedenske *Fostbrødre*relag den rent korporlige Indsats til Fordel for Brødrene, der er dominerende, men efterhaanden som Staten overtager den Opgave at værne den personlige Sikkerhed, kommer inden for Gilderne Brødrenes gensidige Forpligtelse til at understøtte hverandre ogsaa *økonomisk* i stigende Grad i Forgrunden¹).

Mange af Middelalderens danske Gildeskraaer fastslaar den enkelte Gildebroders Forpligtelse til at hjælpe en Broder

i *Havsnød*, og da Ydelsen af saadan Hjælp kan nødvendiggøre, at Hjælperen maa bringe visse økonomiske Ofre — som f. Eks. at kaste noget af sit eget Gods over Bord for at kunne optage den i Havsnød stedte Broder i sit Skib — giver Skraaerne tillige — i rigtig Erkendelse af, at Redningen af den nødstedte Broder maa ligge *alle* Gildebrødre lige stærkt paa Sinde — Redningsmanden Ret til gennem en Fordeling af et vist Værdibeløb paa samtlige Gildebrødre at faa Erstatning for sit Offer, hvis den reddede ikke selv kan yde saadan Erstatning. Hvis Redningsmanden ikke fik en saadan Ret, kunde det jo ogsaa befrygtes, at han for at sikre sig selv og sit Gods snarere laa under for en Fristelse til at svigte sin nødstedte Broder.

Som Eksempel paa det foranstaaende kan fra Skraaen for St. Knudsgildet i Flensborg (ca. 1200) anføres følgende Bestemmelse²): »Af nogher brothær finnær sin brothær i schipbrot, han schal hielpe hanyng af lives nøth, kast af sint schip so møghet ens ent punt swars, thær tre mark ær vært, ogh teghe sin brothær in i sint schip, thæt schal han tho al ene æfter gialde, af han haver; haver han ey, tha schule alle brøthær thet gialde for hanyng, ogh tho ey mer en thre mark«.

Ganske tilsvarende Bestemmelser findes i en Række andre Skraaer for St. Knudsgilder i andre Byer, f. Eks. Odense, Malmø, Storehedinge o. s. v.

Sammenligner man Bestemmelserne med Forsikring, maa man sige, at det egentlig ikke er den *skadelidtes* Gods, der er Forsikringens Genstand, men derimod det Gods, som *Redningsmanden* eventuelt maa opofre af sit eget for at gennemføre sit Redningsarbejde, der først og fremmest gaar ud paa at bjerger Broderens *Liv*.

Man har imidlertid ogsaa i Gildeskraaerne flere Eksempler paa, at der ydes en Broder en vis Erstatning for et *mistet Skib* — en Parallel til vor Tids Kaskoforsikring — og at denne Erstatning straks udredes gennem en Fordeling paa samtlige Gildebrødre, uden Mellekomst af nogen enkelt Broder. Saaledes hedder det i Skraaen fra ca. 1245 for St. Knudsgildet i Odense³): »Om noget broders hus vorder brent, *aller han hauer mist siit skip* tha skal han hauer iij pennynge sanningh af huer«, og hermed nogenlunde enslydende Stykker findes i flere andre Skraaer.

Endelig finder man ogsaa Bestemmelser om Erstatning for paa Søen mistet *Gods i al Almindelighed*. Saaledes hedder det bl. a. i en fra ca. 1350 stammende Oversættelse af Skraaen fra 1300 for St. Knudsgildet i Malmø⁴): »Om nogen broder hand taal skibbrud och han holder intet af sit goeds till en marck sølff, holde det med sin æd och med widne, hand schall faae af huer broder inden dette bishopsdømme en pening til hielp«, og i en Skraa for St. Gertrudsgildet i Hellested (Stevns) fra 1404 siges det⁵): »Si aliquis per naufragium uel per incendium uel per spolium depauperatur, tunc quilibet juuet eum X lybicensibus*«).

De nævnte Eksempler er alle hentede fra Skraaer for *almindelige* Gilder. Skraaerne for de *specielle Købmands-gilder* synes mærkelig nok ikke hyppigt at indeholde Bestemmelser om Ydelse af Hjælp til Brødre, som har mistet deres Gods paa Søen, men i hvert Fald i Skraaen af 1496 for Tre-foldighedsgildet i Odense findes dog en saadan Bestemmelse,

*) Hvis nogen forarmes ved Skibbrud eller Ildebrand eller Ran, skal hver enkelt hjælpe ham med 10 [Sk.] lybsk.

idet det der hedder⁶) : »Item ær thet swo, at noget gilde brødere haffue misth sit gotz *till siþes* eller tiillfalder annen owerfallendes skadhe, swo at fattugdom slaes hannum till, paa thet at han ey [scall] bedhe sit brødh, men tess bethre at bliffwe wid siin bieringe, tha skolle alle gildebrødere, hwer wid sig, *efftir som han formaa*, gøre hannum en mwgeligh hielp efftir oldermantz oc gildebrøders tycke«. Som man ser, er der ikke her fastsat nogen bestemt Ydelse til den nødlidende, men enhver Broder skal give efter sin Evne.

I en *norsk* »Skraa for et Olavsgilde i Gulathingslagen« (fra ca. 1300) nævnes *Kjøbmænd* udtrykkelig som erstatningsberettigede — hos Medbrødrene i Gildet — for Tab, de under visse Omstændigheder maatte have lidt ved Skibbrud. Det siges nemlig i den paagældende Skraas Punkt XXX^{6a}): »Nu mister *kjøbmænd*, som er medlemmer av vort gilde, sit gods, de taper 3 mark eller mer, da skal vi erstatte dem deres tap med en mæle*) korn hver, hvad enten de lider tapet ved ran eller ved *skibbrud*. Kun hvis de farer i land, hvor der hersker ufred, skal de selv bære tapet av sit gods«. »Krigsrisikoen« er, som man ser, her undtaget fra »Forsikringen«'s Beskyttelse, og Erstatningen ydes i Naturalier.

Af det foranstaaende vil det tilstrækkelig tydeligt fremgaa, at Gilderne paa flere forskellige Maader søgte at raade Bod paa de Ulykker, der eventuelt ramte Brødrenes Skib og Gods paa Søen. Kunde end Ordningen for de forskellige Gilder herved være noget forskellig, saa var det dog fælles for dem alle, at Tabet, som skulde erstattes, fordeltes ligeligt paa samtlige Gildebrødre. For saa vidt var der en Lighed med Forsik-

*) d. v. s. ca. 1 Skæppe.

ring, men Søforsikring i egentlig Forstand kan Gildernes Understøttelsesforanstaltninger dog naturligvis ikke siges at være.

Ved Reformationens Gennemførelse faldt Gilderne som Associationer af katolsk Oprindelse efterhaanden bort, og der kom saa vidt vides ikke andre Associationer i Stedet, som kunde optage og videreføre Gildernes Understøttelsesvirksomhed over for de af Søulykker ramte. Nogen Forbindelse mellem Gildernes Hjælp til skadelidte »af Søen« og den egentlige Søforsikring kan med andre Ord ikke paavises her i Norden. Til os er Søforsikringen kommet — uafhængigt af vore Gilder — som en fuldt færdig Institution, der havde udviklet sig i Syd- og Vesteuropas fremskredne Handels- og Søfartslande, og som saa mange andre økonomiske Indretninger akcepteredes af os, da Forholdene her havde naaet det Udviklingstrin, hvor en mere rationel Hjælp, end den Gilder og lignende Sammenslutninger kunde yde, var paakrævet, d. v. s. da Pengeøkonomien var slaaet helt igennem, og da den udenrigske Handel og Søfart havde faaet et større Omfang. Fra hvilke Lande, Søforsikringen er naaet til os, vil fremgaa af det, der senere i dette Skrift vil blive meddelt om danskes Benyttelse af Søforsikringen før 1726.

II

I hvert Fald mod en enkelt af de Skibsfarten truende Farer — nemlig Faren for Kaper- og Sørøveroverfald — søgte de søfarende, før den egentlige Søforsikrings Tid, at værne sig ved Indgaaelsen indbyrdes af de saakaldte »Admiralskab«'s-Overenskomster. Disse Overenskomster, der kun gjaldt for den enkelte bestemte Rejse og sluttedes mellem Skippere, der blev

enige om at sejle i samlet Flaade, gik ud paa, at Flaadens Skibe under hele Rejsen skulde holde saa tæt sammen, at der altid kunde signaliseres mellem dem, og at samtlige Skippere i Flaaden skulde staa hverandre bi paa enhver Maade, hvis Flaaden eller enkelte af dens Skibe skulde blive angrebet af Kapere eller Sjørøvere. Ubevæbnede Skibe maatte betale et vist Beløb for at komme i »Admiralskab« med væbnede («monterede») Skibe. Det drejede sig ved Admiralskabsinstitutionen altsaa i første Række om rene Defensionsforanstaltninger, men ældre Tidens Sjøretslærere, f. Eks. *Grotius*⁷), har dog ment, at den Skade, der af Fjenden blev tilføjet Skib eller Gods, som indgik under et Admiralskab, skulde fordeles over dettes samtlige Skibe med indladet Gods og repareres paa dem alle som Havari grosse. Under dette burde endvidere beregnes Beløb for bortskudt Ammunition, Lægeudgifter for saaret Skibsmandskab, og i Fald de saarede blev varigt invalide, da ogsaa en Invaliditetserstatning til dem. I denne udvidede Forstand er »Admiralskabet« altsaa en veritabel gensidig Krigssøforsikring, og af et Par af de i det følgende omtalte Admiralskabsoverenskomster synes det at fremgaa, at Overenskomsterne i nogle Tilfælde virkelig har haft det af *Grotius* hævdede Omfang. Forskelligt kunde tyde paa, at Skibene i et Admiralskab ogsaa undertiden har haft Forpligtelse til at bistaa hinanden i Havsnød⁸) i al Almindelighed — Overenskomsterne siger dog som Regel kun, at de øvrige Skibe skal *bie* paa det Skib, som maa søge Nødhavn — og at Ligheden med Søforsikring saaledes skulde være endnu mere udpræget; men i hvert Fald i deres sidste Periode havde Admiralskaberne dog sikkert kun Defensionsformaal.

Naar et »*Admiralskabsbrev*« (ogsaa kaldet »*Seignbrev*« eller »*Signalbrev*«) oprettedes, valgtes blandt de i Overenskomsten deltagende Skippere — sædvanligvis blandt dem, der førte »monterede« Skibe — een eller flere »Admiraler« og »Underadmiraler« som Flaadens Ledere og til i Angrebstilfælde at tage Kommandoen og lede Forsvaret. Overenskomsten indeholdt detaillerede Forskrifter om, hvordan den enkelte Skipper i Flaaden havde at forholde sig for ikke at komme for langt bort fra »Admiralskibet«, hvordan han ved Løsning af et bestemt Antal Skud, ved Flag- eller Lyssignaler, ved Sejlmanøvrer etc. skulde vedligeholde Forbindelsen med Flaadens andre Skibe og kalde dem til Hjælp, naar det opdagedes, at der var Fare paa Færde, og der var fastsat svære Bødestraffe — og Ærestab — for den, der ved Undvigelse unddrog sig Opfyldelsen af den Forpligtelse til Bistandsydelse, som han ved sin Underskrift paa Admiralskabsbrevet havde paataget sig.

Af Helsingørs Tingbøger ses det saaledes⁹⁾, at Skipperne *Steffen Degen* af Lybæk og *Lucas Splett* af Danzig i 1608 tiltaler Skipper *Gorris Wittstock* af Greifswalde »for dett Undfald hand gjorde dennum i den Spansche Søe der en Frijbytter kom dennom om bordtt«. Af de i Sagen fremlagte Dokumenter fremgaar det, at de nævnte Skippere sammen med flere andre havde oprettet et Admiralskabsbrev for en Rejse fra Spanien til Østersøen, men at den anklagede *Gorris Wittstock*, der havde været Flaadens Underadmiral, trods sin Underskrift paa Overenskomsten havde undladt at hjælpe Anklagerne, da de i den spanske Sø blev overfaldet og bordet af en Fribytter, hvorfor G. W. nu skal søges til Erstatning af al den Skade, Klagerne havde lidt ved Overfaldet, og

som efter deres Paastand kunde være undgaaet, hvis den anklagede var kommet dem til Hjælp med sit velbevæbnede Skib.

Om betydelig ældre Admiralskabsbreve end det i den netop nævnte Retssag fremlagte, til hvilken der forøvrigt var benyttet en *trykt* Formular — hvilket viser saadanne Overenskomsters Almindelighed paa det daværende Tidspunkt — finder man Vidnesbyrd i Arkiverne. I Helsingørs ældste Tingbog er f. Eks. i Aaret 1549 under Overskriften: »Om Ameraell att udtkeysze«¹⁰) indført et Admiralskabsbrev — iøvrigt uden Kommentarer eller Angivelse af Hensigten med dets Indførelse. Sandsynligst er det vel, at de i Brevet nævnte Skippere paa det givne Tidspunkt har ligget i Helsingør med deres Skibe og der har oprettet Admiralskabsbrev om gensidig Bistandsydelse under den videre Rejse og saa har ment at give Overenskomsten ubetinget Uomtvistelighed ved at lade den bogføre paa Helsingørs Ting. Det interessanteste ved dette Brev er imidlertid, at der i det ikke blot som i andre Admiralskabsbreve gives nøje Regler om, at Flaadens Skibe skal holde sig samlede og hjælpe hverandre, men at det tillige bestemmes, at hvis nogen af Flaadens Personer bliver skudt af Fjenden, »saa han bliffr lam eller krøblingh tha skall alle the andre betale hans førliigheedtt«, og at hvad der under en eventuel Kamp maatte gaa med af »lodd eller krudt« skal »regnes oc betales offr all floden«, d. v. s. at de nævnte Udgifter skal repareres paa samtlige Skibe. Som det ses, er der god Overensstemmelse mellem disse Bestemmelser og Grotius's foran omtalte Opfattelse af Admiralskabsbrevets Omfang. Det her omhandlede Brev indeholder sluttelig en Bestemmelse om,

at den, der ikke holder Overenskomsten, skal bøde »50 Carolus guld« — og være æreløs.

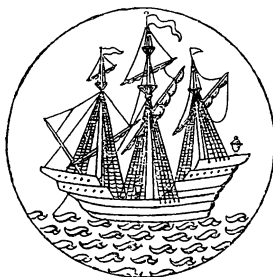
Endnu kan anføres, at den helsingørske Tolder, *Sander Lejel*, under 6. Maj 1552 sender Kong Christian den Tredje et Brev¹¹), hvormed følger Afskrift af et Admiralskabsbrev, der er afsluttet den 20. April 1552 i Danzig mellem nogle til Helsingør ankomne Skippere, og som Sander Lejel mener, at det vil interessere Kongen at gøre sig bekendt med. Ogsaa i dette Admiralskabsbrev findes der Bestemmelser om Erstatningsydelse — paa samtlige Skibes Bekostning — til de af Flaadens Personer, som i eventuel Kamp maatte miste deres Førlighed.

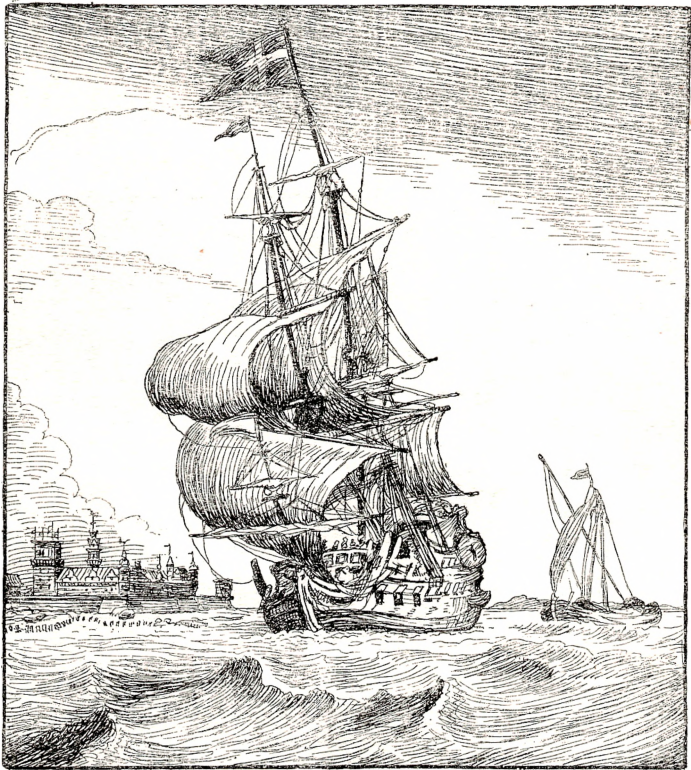
Af de i det foregaaende nævnte Admiralskabsbreve *kan* det fra 1549 være oprettet mellem *danske* Skippere — de paagældende Underskriveres Navne taler i hvert Fald ikke afgørende herimod — men de andre to er afsluttede mellem Skippere fra nordtyske Havne. Der kan dog ingen Tvivl være om, at danske Skippere tidligt — og ret almindeligt — har oprettet Admiralskabsbreve sig imellem, ellers vilde Lovgiverne ikke saa tidligt, som Tilfældet faktisk er, have haft deres Opmærksomhed henvendt paa den i sin Oprindelse rent private Admiralskabsinstitution og med den som Mønster gjort enkelte Erstatningsregler obligatoriske.

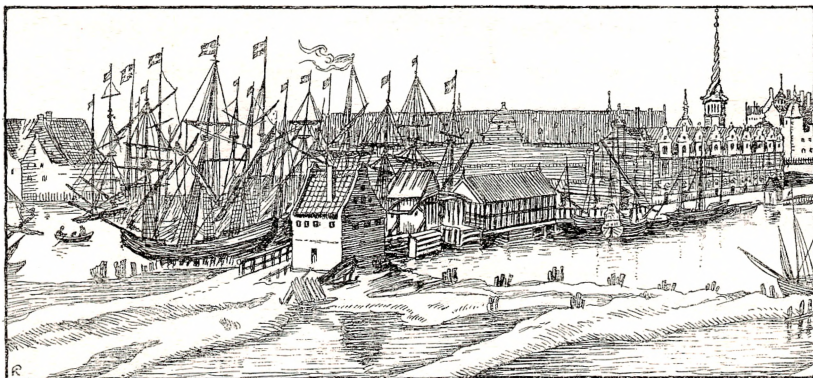
Om de under Konvoj og i samlede Flaader sejlene danske Skibe i Spaniensfarten hedder det saaledes allerede i en Forordning af 26. August 1622 («Om Confoye paa Hispanien»): »Oc paa det *cofardi* Skibene diss villiger til *defension* skulle lade sig befinde // da skal all Floden være forplict at *reparere* huis skade noget *cofardi* Skib i fechten bekommer // saa frembt

hand søger Fienden i den meening // nogen anden i Floden at undsette«, og endelig kan der erindres om, at Admiralskabet lovreguleres ved »Danske Lov«, hvis Fjerde Bogs Kapitel VII bærer Overskriften: »Om Admiralskab«, hvilket Kapitel dog ikke blot lovregulerer Admiralskabsmedlemmernes indbyrdes Forhold, men giver videre Forskrifter bl. a. om, hvordan den sluttede Flaade har at forholde sig, hvis den bemægtiger sig noget fjendtligt Skib, af Fjenden bliver afkrævet Søpas eller Søbreve o. s. v.

Admiralskabsindretningen vedblev at være i Brug længe efter, at Søforsikringen var blevet kendt og benyttet (jfr. S. 90). Ved Krigsudbrud kunde Skibene jo eventuelt være samlede paa Pladser, hvor det ikke var muligt at tegne Forsikring mod Krigsfare, og saadan Forsikring kunde undertiden slet ikke opnaas; for saadanne Tilfælde bevarede Admiralskabet da stadig sin Anvendelighed, men nu kun som en ren Defensionsforanstaltning.

SØFORSIKRINGENS BENYTTELSE I DANMARK FØR 1726

DET kan ikke med Bestemthed angives, *naar* virkelig Søforsikring først er blevet benyttet i *Danmark*. Der er nemlig ikke til vore Dage bevaret saa gamle *private* Forretningsarkiver, at man gennem saadanne kunde vinde Kendskab til dansk Søfarts og Handels Benyttelse af Søforsikring i de fjerne Tider, da denne ny økonomiske Hjælpeinstitution først naaede hertil fra de europæiske Handelscentrer. Heller ikke har vi saa gamle *Aviser*, at man i dem skulde kunne finde samtidige Vidnesbyrd om Søforsikringens første Fremtræden herhjemme. Det er en given Ting, at den første danske Søforsikring tegnedes længe før, den første danske Avis udkom. Og da vi endelig fik Aviser, lignede de jo ikke meget Nutidens. Paa deres oprindelig saare beskedne Plads berettede de mest om Hofbegivenheder, om Krige, Fredsslutninger og andre politiske Begivenheder, medens økonomiske

Forhold kun spillede en ringe Rolle som Bladstof. Vor ældste Avis, Digteren *Anders Bording's* fra 1666 udkommende og efter fransk Mønster paa Vers skrevne Blad med Navnet: *Den Danske Mercurius*, bragte dog nu og da Meddelelser om dansk og udenlandsk Handel og Søfart. I Bladet for 1. Juli 1669 hedder det saaledes om vor Islandshandel:

»De gode Borgere, som Islandshandel drivve
Mand nu kand daglig see, sig under seyl at gifve.
Gif, milde Himmel, at den blide Lykke dem,
Paa deres reyse maae ledsage frem och hjem.
Lad være, de til os ey saadan Malm hjemføre,
Som har saa sød en Klang i Rentenistens Øre.
Med Islands Fisk og Suul Jeg bedre feeder mig,
End hand, med det, hand til den Elfte venter sig.«

Og vedrørende et Skibs Hjemkomst fra Guinea skriver Digter-Redaktøren:

»Til Lyckstad er et skib saa lykkelig hjemlandet,
Fra den Gvineiske Strand: Mand der paa saae blandt andet
Som sært och sældsomt var, en farlig Crocodil
Af samme slags, som gaaer udi Ægyptens Nil.
Mand den til Kongen hid saa lefvendis at føre,
Paa veye var: Men hvo kand mod Naturen giøre?
Ved voris Danske Luft, den sig ey vel befand,
Men fich sin Død paa Belt, ret under Sprowø Land.«

Et andet Sted i »Mercurius« berettes det, at der fra Dansborg i Ostindien er ankommet et Skib:

»Med mangan dyrbar læst af ædle Urters Kram
Saa mand om sligt ey nu tør gaee til Amsterdam.«

og man faar oven i Købet at vide, at Fortjenesten

»— — skal heløbe sig, som os er vorden sagt
Til meer end dobbelt det, som der udi var lagt.«

Om vor daværende Sjøhandels Retning, Genstand og Fortjeneste kan man saaledes nok faa adskillige Oplysninger i Bordings Avis, men om Sjøforsikringen siger den ikke noget. Fra det 16. Aarhundrede findes overhovedet ingen *trykte* danske Kilder til Sjøforsikringens Oprindelsehistorie.

Antagelig lod Spørgsmaalet om Tidspunktet for Sjøforsikringens første Anvendelse herhjemme sig bedst besvare gennem en Undersøgelse i udenlandske, særlig nederlandske og hamborgske Arkiver, da det, efter hvad der i det følgende skal meddeles, kan betragtes som givet, at de første danske Sjøforsikringer er blevet overtagne af Assurandører i Holland og Hamborg; men en med det nævnte Formaal for Øje foretagen Undersøgelse i fremmede Arkiver har hidtil ikke fundet Sted.

Imidlertid findes der dog ogsaa i vore egne *offentlige* Arkiver hist og her — f. Eks. i de i vort Rigsarkiv opbevarede gamle Afregninger over Leverancer til Hofholdning, Hær og Flaade, i gamle Retsprotokoller, i Papirer vedrørende Handelskompagnier, Prisesager o. s. v. — en Del spredte Bemærkninger vedrørende Sjøforsikringens Benyttelse i ældre Tid, og gennem dette kun majsommeligt tilgængelige og brudstykkeagtige Stof kan det paavises, at Sjøforsikringen i hvert Fald undtagelsesvis har været kendt og benyttet her i Landet i første Halvdel af det 17. Aarhundrede og derefter ret hyppigt.

Man tør dog sikkert gaa endnu et Skridt videre og hævde, at Sjøforsikringens første Benyttelse herhjemme kan henlægges til en Gang i de sidste Decennier af det 16. Aarhundrede.

Herpaa tyder ikke alene den Omstændighed, at Nederlænderne, med hvilke vi stod i Handelsforbindelse, da allerede længe havde anvendt Søforsikringen, og at Hamburgerne nylig var begyndt derpaa¹²), men tillige den Kendsgerning, at Christian IV's Forordning af 7. April 1619 omtaler Forsikring — sikkert første Gang Forsikring omtales i en dansk Lovbestemmelse. I Slutningen af den nævnte Forordning hedder det nemlig bl. a.: »For det sidste huor nogen handel eller Vandel er // skulle Kiøbmændene den 1. Mart: under dennem en Offuerkiøbmand Aarligen udvelge // Indfød eller Fremmed// om hand hellers er boesat// oc haffuer Forstand paa Handel // hand skal vere forplict en visse Time paa Dagen at foretage alle Irringer oc tuist som Kiøbmend Inlendiske oc Udlendiske imellem kommer// anlangende Kiøb // Sall // Vexel// Assurance // Metskabi // oc andet huad naffn det næffnis kand Handelen ved kommer // med tuende andre Kiøbmend // aff huilcke huer aff de tuistende en maa dertil næffne oc først gjøre sit bedste at midle dennem imellem« o. s. v.

At den »Assurance«, der her er Tale om, netop maa have været Søforsikring, kan der næppe være nogen Tvivl om, da for det første Forordningen kun omhandler Handelsforhold, og da for det andet selv de ældste af de forskellige andre Assurancegrene, som vi nu kender og benytter, først kommer i Brug længe efter 1619. Men naar man i det nævnte Aar ad Forordningsvejen giver Regler for, hvordan de af Søforsikringsforholdet muligt opstaaende Tvistigheder skal søges udjævnede, tør man gaa ud fra, at Søforsikringen i en Aarrække i Forvejen har været benyttet, om ikke almindeligt saa dog nu og da.

At Søforsikringen som Sikringsmiddel for Skibsfarten i det mindste har været *kendt*, om end ikke benyttet, i visse Kredse herhjemme allerede langt tidligere, fremgaar iøvrigt af, at en Købmand i Reval, *Godschalck Remlingrode*¹³), der senere blev Christian III.s Lensmand paa Godset Kolck i Lifland, og som saadan i flere Aar havde Tilknytning til Danmark, allerede 1531 tegnede Søforsikring paa et Skib med Ladning hos Assurandører i Brügge og Antwerpen og derefter kom i hæftig Strid med de paagældende Assurandører. Da Remlingrode, der forsøgte at tage sig selv til Rette over for sin Assurancemodpart, som han direkte bekrigede, gennem mangfoldige Skrivelser til forskellige Regeringer — ogsaa i det danske Rigsarkiv findes Dokumenter vedrørende hans Assurancesag — gjorde alt, hvad han kunde, for at vække Opmærksomhed om sit Forhold til de nederlandske Assurandører, maa Søforsikringen som Institution i hvert Fald have været *bekendt* herhjemme allerede før Midten af det 16. Aarhundrede.

I August 1573 lod en i London hjemmehørende Købmand, *Peter de Beaulieu*, ved Helsingørs Raadstueret foretage en Afhøring af nogle til Byen ankomne udenlandske Søfolk, der vidste Besked om, at et Beaulieus Broder tilhørende med Salt ladet Skib, »den hvide Ørn«, paa Rejse fra England til Rusland var blevet taget af en svensk Orlogsmand og ført til svensk Havn. Om det saaledes kaprede Skib hedder det i Forhørsprotokollen^{13a}), at Beaulieu »mente same Schib att vere *foraessererit efter kjøbmandtz wiisze och brugh*«, og det er sandsynligvis netop for at faa retsgyldigt Grundlag for et Assurancekrav, at Søfolkenes Afhøring har været ønsket. Da det er Ud-lændinge, der her er Tale om, siger Citatet ganske vist kun,

at det dengang i *Udlandet* har været Skik og Brug, at Købmænd forsikrede deres Skibe. At det ogsaa har været saadan i Danmark er usandsynligt; men Citatet viser jo i hvert Fald, at man paa det angivne Tidspunkt herhjemme er blevet gjort opmærksom paa Søforsikringen og dens almindelige Anvendelse i Udlandet.

Men almindelig *benyttet* bliver Søforsikringsinstitutionen først adskilligt senere. Før det første anvendtes den nemlig fra Begyndelsen af sikkert slet ikke i den helt indenrigske Søfart eller i Farten mellem danske Handelspladser paa den ene Side og Østersøhavne eller norske Havne paa den anden Side, og for det andet var den hjemlige Fart paa de fjernere Have inden det 17. Aarhundrede kun meget ringe — det er først med Handelskompagniernes Opstaaen, at der indtræder en Forandring heri. Hertil kom desuden, at den danske Regering oprindeligt lod de Skibe, der skulde uden for de nærmere Farvande, f. Eks. Saltskibene til Spanien, en Tid ogsaa Skibene til Holland, konvojere, at man senere gik over til at armere selve Handelsskibene (jfr. foran S. 7—12), og at Præmierne for Søforsikring til at begynde med var meget høje og saaledes vilde fordyre Transporterne meget. Endelig hjalp vore Redere og Købmænd sig ogsaa paa anden Maade — ligesom før dem de hanseatiske Købmænd¹⁴) — til en Formindskelse af Sørisiko. De afladede f. Eks. et givet større Vareparti i Smaapartier paa flere Skibe med samme Bestemmelsessted i Stedet for at lade det hele afgaa med et enkelt Skib. Og for selve Skibenes Vedkommende formindskedes Risikoen ved det almindeligt anvendte Part-Rederisystem; det var ikke sjældent, at man for $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$ eller endog kun for $\frac{1}{64}$ var Medejer af et Skib.

Ned gennem det 17. Aarhundrede kan man imidlertid konstatere Søforsikringens Benyttelse i talrige Tilfælde. Som foran nævnt viser forskellige Omstændigheder, at Søforsikringen har været *kendt* allerede før 1550, ligesom Forordningen af 1619 gør det sandsynligt, at den har været i *Brug* adskillige Aar, før Forordningen udstedtes, men noget aldeles uforkasteligt Vidnesbyrd om Søforsikringens Benyttelse har vi dog hidtil ikke fra et tidligere Tidspunkt end 1618; fra dette Aar har man imidlertid et saadant Vidnesbyrd. I en i vort Rigsarkiv opbevaret Regnskabssekstrakt vedrørende det ostindiske Handelskompagni¹⁵⁾ hedder det nemlig under Dateringen 8. September 1618 om en Varepost, for hvilken Christian IV.s Faktor i Amsterdam, *Poul de Willum*, har indsendt Afregning: »belaffen mit alle Uncosten, prouissie und *Asseurantz* fl. 113.10«. I en sammesteds beroende og omtrent fra samme Tid stammende »Kordt Beretning huor paa dend Indiansche Handel ehr funderit och anstiftedt« hedder det bl. a.¹⁶⁾: »Der Ehr hanndlitt med visse Kiøbmænd till hamborg og Ambsterdamb om *Asseurandtz*, effter ehnn wisz pending per Cento, Saa huem der will, kannd sitt *Capitale* lade forseckre och handlis om 20 per Cento eller nogit mere huem dett begiere kannd det Ahngiffue och fange widere Underretning.«

Og fra nu af træffer man i Arkivalierne i Rigsarkivet ret hyppigt paa Bemærkninger og Notitser, der viser den tiltagende Anvendelse af Søforsikring. 1620 lover Christian IV sin foran nævnte Faktor i Amsterdam Assurancepenge for en Varepost, som Willum skulde sende til Kjøbenhavn; men samme Aar hedder det i en Revisionsantegnelse til det ostindiske Kompagnis Regnskab¹⁷⁾: »Kand ingen *Asseurandtz*

Pendinge got giørris, Uden med beuilling paa lange Reiser«, og i en anden omtrent samtidig Revisionsberetning siges det om nogle i Regnskabet figurerende »*Assigurandze*«-Udgifter: »Unndertagenn de haffuer Konn. Maiett: Naadigste tilladelse, att sligt maa schee, dae kannnd det icke gott giørris, thi det er emod de forfattede *Artichler* offuer Handelen.« Der resolveres dog herpaa: »Risico bør att betalis, effterdi man deraff stor Euentyr offuer Sjøenn.« Som det ses, er det kun for de længere Sjørejser, at Forsikring benyttes, hvad der er i god Overensstemmelse med Forholdene i andre Lande. 1625 finder man i *Johan Braems* Afregning over en Sending Bomuld, leveret til Børnehuset i København, blandt Omkostningerne ved Forsendelsen opført¹⁸): »provizion, *assegurantz* und fracht«; 1640 findes i en anden Afregning fra Johan Braem Vendingen¹⁹): »Noch die Jacht und Galleye *verasseguriren* lassen, und deswegen zahlt An *Assegurantzgelt* von 23.000 fl. . . . à 3 pro Cento belaufft . . . fl. 690«; (her har man alt-saa tillige et Eksempel paa Præmiens Størrelse. Forsikringen var tegnet i Holland). 1642 gives der af *Corfitz Ulfeldt* paa Kongens Vegne udtrykkelig Ordre til, at en Sending Raasilke, der skal sendes til Holland til videre Forarbejdelse, skal assureres saavel paa Hen- som paa Hjemreisen, og i Overensstemmelse hermed findes da i de paagældende Afregninger optaget Udgifter til Forsikring — beregnet med 3½ pCt. af Sendings Værdi²⁰).

Af den fra Corfitz Ulfeldts Historie bekendte Dr. med. *Otto Sperlings* Selvbiografi ses det, at han 1647, da han i lang Tid havde været uden Underretning om sit Skib »Bonaventura von Kopenhagen«, var blevet bange for Skibets Skæbne og

derfor havde skrevet til sine Venner i Hamburg og Amsterdam om at lade det assurere, »men der fandtes ingen, som vilde tegne noget derpaa.« Det nævnte Skib, der førtes af Skipper Mikkel Thorsen, var paa 120 à 130 Læster, var paa Rejse fra København over Norge til St. Lucar, og ønskedes forsikret for 5000 Rdlr.²¹).

1653 forsvarer *Hans Haueman* de af ham paa en Afregning opførte Omkostninger, som Revisionen ikke har villet lade passere, med Henvisning til, at der²²) »for *manerlig assurance* paa Indien 30 och mehre pro Cento, pleyer at giffuis och Tagis.«

I 1660'erne finder man gentagne Tilfælde, hvor Forsikring af Pengeforsendelser til Søs fra Norge til Holland eller til Hamburg har fundet Sted. Saaledes hedder det i en Afregning af 1666 fra *Frederik Werdelman* om en Pengeforsendelse fra Norge til Hamburg²³): »pro eine schute so ich befrachtet die dass geldt her unter geholet pr. Asserantz in Hamb. bezahlt wegen Unfriedt in der See 4 $\frac{1}{2}$ pro. C., 450 rdl.«, og i en Regnskabsekstrakt fra 1663 vedrørende *Gabriel Marselis'* Mellemværende med Kongen hedder det²⁴): »Wff solche 76.368 Rdl. 34 β werde gerechnet Assecurantie umb die gellder in Norwegen zu empfangen 3 pro Cento, 2291 Rd.« Og 1661 siges i en Afregning fra *Emanuel Texera*²⁵): »Rd. 410-30 β Pour fraits de L'assurance que l'ai fait ici sur ces 10.000 Risdaldres de Christiania en olande, a scauoir Rd. 3875 = à 3 $\frac{1}{2}$ pCent et Rd. 6125: a 4 comme se montrerai par la police, Donct Les 7000 Rd. sont arriuees en olande aueq La galiotte de mons. Marsely, et les autres 3000 Rd. Doiuent venir par une autre galiotte que on y attendait et Le

reste de la depance Est pour Les fraits ordinary de celui qui a fait L'assurance Rd. 410. 30.« Endvidere i et Afregningsuddrag (fra 1662) fra samme Texera: »Für Assecurantz von 6000 Reichsthl: gekommen von Norwegen zu Schiffe zu 3 pro Cento 180 Rd.«, og endelig i samme Regnskabs-ekstrakt: »Für Assecurantz undt Fracht von — 2000 Rthl. aus Norwegen zu Schiff zu Hamburg gekomen beträgt in alles — $3\frac{1}{2}$ pro Cento 70 Rixt.« Af den først anførte af Texera's Afregninger fremgaar det bl. a., at de almindelige Omkostninger — d. v. s. til Provision, Kurtage o. l. — for den tegnede Forsikring for 10.000 Rdl. fra Oslo til Holland har udgjort omkring 25 Rdlr.

For de Skibe, der hentede Salt i Spanien og Portugal, tegnedes der — i hvert Fald fra Slutningen af 1650'erne — Forsikring. Dette fremgaar bl. a. af en Afregning fra Aarene 1658—59, hvori det hedder²⁶): »A^o 1658 dend 25 December till asseradeures udi Hamborg for premie af 24.000 rd. som di paa hans Kong. May^{tz} Schibe herfra och till *portegal* haffuer forsickeret for $4\frac{1}{2}$ pro Cento Rdr. 1080 — till *Francois Louis van de Wiele* hans prouision, saa och Courtagie for Schibene at lade forasserere $\frac{3}{4}$ pr. C^{to} + 180 Rdr.«, — man lægge Mærke til Oplysningen om Provision og Kurtage—og videre: »A^o 1659 ult^o December betalt till Assera-
deurer udi Hamborg for premie af 24.000 rd. som di paa hans Kong. May^{ts} tre Schibe, fra St Übes till deris Lossplatzer haffuer forsicheret for 5 pr. Cento Rdr. 1200.« Af et Afregningen vedlagt Papir fremgaar det, at et af de forsikrede Skibe, »Den hvide Bjørn«, den 10. Novbr. 1658 er strandet under Norge, og i Afregningen hedder det da med Hensyn

hertil: »Aff Asseradeurene udi Hamborg at annamme, for ded Schib dend Huide Biørn som er Bleffuen saameget derpaa var forsickeret Rdr. 8000 — heraf treckes saameget *Jochim Heusch* paa dito schib haffuer forsickeret och Imid-deler Tid er Bleffuen banquerot for Rdr. 300. — er pr. Resto at annamme Rd. 7.700.«

Det er i Parentes bemærket ikke uden sproglig Interesse at lægge Mærke til, at der i Afregningen og dens Bilag flere Steder bruges Former af Verbet »at forsikre« i Betydningen »at assurere«, medens det sidstnævnte Ord og dets Afledninger ellers altid brugtes i Datiden. I Gammeldansk brugtes »Forsikring« og »at forsikre« ellers henholdsvis om Sikkerhedsstillelse (Kaution) og om at stille Sikkerhed. Forøvrigt havde allerede Corfitz Ulfeldt i 1640'erne anvendt Verbet at forsikre i Betydningen at assurere.

Som det af det citerede fremgaar, var en af Hamburger Assurandørerne (J. Heusch) gaaet fallit, og den af ham tegnede Forsikringssum maatte derfor afskrives. Assurancen var, som det ogsaa fremgaar af det citerede Afregningsuddrag, ordnet gennem *Francois Louis van der Wiele*, og af et Par Afregningen vedlagte Ekstrakter af Breve fra ham, ser man, hvorledes han er gaaet frem ved Forsikringens Anbringelse. Til Belysning af Tidens Forsikringsforhold giver Brevene et godt Bidrag, og Uddrag af dem gengives derfor i det følgende.

Under 2. Juli 1658 skriver F. L. v. d. W.: »wegen asserrantie der Schiff nach portegal«: »umb nun dergleichen unverhoffte Zufalle Je ehr Je Lieber vohr zu kommen, hab ich mich mit der asserrantie über die massen geeilet, und die fünff policen in aller müeglichsten geschwindigkeit eingerichtet, und

den asseradeurs presentiren lassen, über die premie hab ich auch sehr scharff gedungen, und dieselbe nach portugal zu 4¹/₂ pr. Cento, und von portegal, nach dehn Destinirten Ohrtern zu 5 pr. Cento erhalten, welches dan nicht zu viel ist, Insonderheit weile die 2 Königs Schiffe, welche von Alborch wieder mit Ballast nach Copenhagen kommen, für einen preis mit durch laufen sollen, und dan bekomme ich all die besten asseradeurs, welche Leute ich in Kaufmanschafft wohl zweimahl soviel solte vertrauen wollen.« Om den fallerede Assurandør skriver v. d. W. under 5. Oktbr. 1658: »für ungefehr 8 tage ist einer von meinen asseradeurs nahmens Jochim Heusch banquerot gespielet, welcher auf ieder Schiff Rdr. 300 — gezeichnet hat, nun hat er zwar die halbe premie empfangen, die hat er auch verdienet, ich habe getrachtet, solches hier und zu Amsterdam *reasseuriren* zu lassen, hat aber nicht geshen können wan man auch gleich 30 pr. Cento wolte geben, also laufen die Herren nun soviel mehr risico. Ich habe den man für den aller besten gehalten, und solches hat die gantze Beurse *opiniret*, den wan ich gelt gehabt, und er hatte von mir 5 oder 6000 rd. begeret, er hatte sie gekriegt.«

Nogle Bemærkninger i en Afregning fra 1669²⁷) kunde tyde paa, at man paa dette Tidspunkt var begyndt at forsikre ogsaa i Østersøfarten. I paagældende Afregning over 28 Læster Rug, som *Hans Pedersen Bladt* havde indkøbt i *Købnigsberg* og »til Hoffstaternes fornoedenhed lefueret«, tilføjes nemlig — efter at Pris, Fragt og andre Omkostninger, 6 pCt. Rente af den udlagte Købesum og 2 pCt. Provision er opført paa Regningen — endvidere: »for Ewentyr eller i Steden for Assurantie . . . i mindste à 4 pro Cento.« Efter Ordlyden af denne Regn-

skabspost maa man vel nærmest antage, at der *ikke* i dette Tilfælde har været tegnet Assurance, men Bladt har jo i hvert Fald fundet det rimeligt, at der ydedes ham en Præmie for den Risiko, han havde løbet, hvilket kan tyde paa, at Købmændene dog undertiden tegnede Forsikring ogsaa for Farten paa Østersøhavnene. Af Revisionens Bemærkninger til B.'s Afregning ses det, at man ikke har villet godtgøre B. det for Assurancen opførte Beløb.

Det i 1671 oprettede *vestindiske Kompagni* har antagelig lige fra dets Paabegyndelse af Skibsekspeditionerne til Guinea og Vestindien ret regelmæssig gjort Brug af Søforsikring. At man i Kompagniet dog ingenlunde altid tegnede Forsikring straks ved Begyndelsen af en Rejse, men først, naar man i længere Tid var uden Efterretninger fra paagældende Skib og derfor begyndte at blive ængstelig for dets Skæbne, viser bl. a. et Brev af 31. Marts 1677, stilet til Jens Juel og underskrevet af Lerke og Nansen²⁸). Det meddeles nemlig deri, at man har givet Ordre til i Holland at forsikre 30.000 Gylden paa et af Kompagniets Skibe med Ladning fra Vestindien, men at man straks derefter har modtaget Meddelelse om Skibets Ankomst til Norge; det hedder derefter i Brevet: »Saa Snart fornam vi icke Schibets Ankomst i Norge end at vi jo *Abandonerede* voris *ordre* til at lade forsichere indtil 30 tusind Gyldens, foregifuende at *Kompagniet* vil heller seluer løbe (Risicoen?) førend at betalle saadan høy premie.« En Efterskrift til Brevet meddeler, at Faktoren i Holland efter nu indløben Efterretning allerede har tegnet Halvdelen af den begærede Forsikringssum paa 30.000 Gylden til 12 pCt. Præmie, og at han vil gøre sit Bedste for snarest at faa Resten placeret, »hvilchet

saare ilde kommer«. Man ser her, hvorledes Datidens mangelfulde og langsomme Efterretningsvæsen har spillet medbestemmende ind i Forsikringsforholdene. I et andet Brev af 29. Januar 1676 fra de samme til Jens Juel²⁹) siges bl. a.: »wi haf^r woris *factor* udi amsterdam *ordineret* at lade paa Ladrningen udi Hafmanden forsichere 10.000 Rd. och paa schibet 4000 Rd. och saasom vi endnu i Betenckning (?) staar om vi schal lade forsichere paa det herfra seeniste gaaende Schib dend Cronede grif, Saa forventer vi Eders Exellentz gode Betenckning, hvad hans meening er der udi at *ordinere*, de begierer ellers udi amsterdam 16 pCto. for at assurere paa bemelte Schib, nemlig frem och tilbage, dog med *condition* saa frembt samme, enten at det blif^r tagen eller omkommer paa henreise, da at nyde Ichun den halfue *premie* som er 8 pCto.«

Fra de sidste Aar af det 17. Aarh. finder man i Dokumenter vedrørende adskillige Prisesager Oplysninger om Forsikringsforhold. Om et ganske særlig uheldigt Skib, »St. Johannes«, tilhørende en vis *Cornelius Blomme* i Frederikshald, beretter nævnte Blomme i en Erstatningsansøgning³⁰) til Kongen ganske interessant, at »St. Johannes« den 21. Oktober 1691 havde mødt en hollandsk Kaper »paa 16 Støcker«, hvis Kaptajn havde været om Bord i Blommes Skib og derfra bortført Varer til et Beløb af 1000 Rdr. Den næste Dag omringedes »St. Johannes« først af hele »12 zeelandske Capere«, fra hvilke 6 Kaptajner aflagde Skibet en Visit, og hver medtog derfra et Fad Sirup, hvilket havde kostet Blomme 80 Rdr., og dernæst opbragtes »St. Johannes« samme Dag af en »kgl. engelsk Kitzer« og indbragtes til Rye. Her frikendtes Skibet

den 4. December 1691, sejlede den 27. s. Md. derfra og ankom den 7. Januar 1692 under Helgoland, hvor Skibet maatte ligge indefrosset til 3. Februar. Den 6. Februar opstod en stærk Storm, der drev »St. Johannes« hen paa Doggerbanke, derfra til »Hitland« og siden til Skotland, hvortil Skibet endelig indbragtes ved Lods, men kun for atter at blive arresteret, trods den tidligere Frikendelse i England; det kostede meget at faa Skibet frigivet, men endelig den 19. April 1692 kom »St. Johannes«, som Rederen skriver, »in Salvo«. Om Omkostningerne ved denne i Sandhed højst ulykkelige Expedition skriver nu Blomme bl. a., at da han i Marts havde faaet Underretning om, at Skibet havde ligget indefrosset ved Helgoland og derfra var kommet i Drift, »skref jeg Baade til *Hamborg* og *Holland* for at faa mit skiib og godtz *Asseurerit*, Men Ingen vilde sig det uden alt for stor *premiee* Antage, Hvorfore jeg self Maatte udstaa *Resico* paa skiib og godtz. Een *Capital* værdig 8000 Rixdr. à 14 p^r Cento 1120 Rdr.« Og til Slut skriver han saa: »Og saasom denne *Special* Regning Nogenledis forklarer Hvad skade jeg fattige Mand Haffuer tagit først af de zeelandske *Capere* som bedrager sig Till 1656 Rixdr. 58 β, Dernest af de Engelske som *æstimeres* Till 4667 Rdr. og 24 β, Saa Beder jeg Allerunderdanigst at Eders Kongl. May^{tt} ville denne Min Allerunderdanigste Andragende I Naade Ansee, og Mig till Bemelte min Retmæssige pretentions Betalning, Allernaadigst forhielpe, gud vil det Rigeligen Belønne, Og Jeg forblifver til Døden« o. s. v. Det refererede giver et godt Indtryk af, hvilke Besværligheder Skibsfarten under de daværende urolige Forhold havde at kæmpe med, og at det ikke altid var let at opnaa Forsikring.

Blandt Papirerne vedrørende en anden Prisesag, hvor *Jean Matthieu Leers* af København ansøger om Dækning af Tabet ved Skibet »Printz Wilhelm af Danmark«s Opbringelse i England, findes en saalydende Opstilling³¹): »Pour Assurance de Nantes à copenhage et de La à brügge, en flandre pour Le Risque de la Mer Seulem^t ayant fait Assuré sur Le Navire f. 15000 et sur ma marchandise f. 815 entout f. 15815 à 10 p. Cent et $\frac{3}{4}$ pC^t pour Le Courtage et Commission . . . fait en Couronne . . . Rdr. 680«. Man faar herigennem atter (jfr. S. 24) en lille Oplysning om, hvad der ved Forsikrings-tegning i Udlandet maatte betales i Kurtage og Provision.

Af en tredje Prisesag vedrørende et i England 1697 opbragt Skib »Rytteren af Riga«, blandt hvis Befragtere bl. a. var Madame *Anna Wigandt Michelbecher* af København, erfarer man Navnene paa nogle af Datidens nederlandske Assurandører. Blandt den paagældende Prisesags Papirer findes nemlig en saalydende Regning³²):

1697	f 1000	<i>Matheus von Beech</i> a 5 pro Cento	f. 50
17	1000	<i>Pieter Melckpott</i>	50
18	May	1000 <i>Pieter de Clercq</i>	50
		1000 <i>Matheus en David d' Neufuile</i>	50
		1000 <i>Johan van Diepenbroech</i>	50
		1000 <i>Nicolaes Lakeman Jacobs</i>	50
	f 6000	de geseegel de poolis	1
			301
		voor myn Commissie à 1 pro C ^{to}	30
			Somma f. 331

Amsterdm 21. May 1697.

Jan Munch.

Afregningen bærer denne Overskrift: »Madame Anna Saaliger Herr Wigandt Michelbecher Debit voer gedaene Assurantie op goederen int Schip de Ruyter von Riga Schipper *Claes Willekens* die godt geleyde gaende van Bordeaux nae Coppenhagen, en i geteyckendt voor See Risico Alleen à 5 pro C^{to}:«

Var end Benyttelsen af Søforsikring, efter hvad der i det foranstaaende er meddelt, blevet almindelig herhjemme ved det 18. Aarhundredes Begyndelse, saa var der dog endnu ikke givet danske Redere og Købmænd tilstrækkelig let Adgang til at faa deres Forsikringsbehov dækket her i Landet, men de var i saa Henseende i det væsentligste henvist til Udlandet. Det vil af de talrige foran anførte Eksempler paa Søforsikringens Benyttelse ret tydeligt fremgaa, at det fra Begyndelsen var Holland, der var Hovedpladsen for de danske Forsikringers Anbringelse, men senere kommer ogsaa Hamburg og London til at spille en Rolle i saa Henseende. Paa de nævnte Pladser var det oprindelig udelukkende *Enkeltforsikrere* d. v. s. enkelte Personer (»particulaire« [private] Assurandører) og ikke som nu væsentligst *Forsikringselskaber*, der overtog Risikoen for Søtransporter; først omkring 1720 oprettes i Holland og i England *Forsikringskompagnier*. Det er sandsynligt, at ogsaa danske Købmænd allerede i det 17. Aarhundrede lejlighedsvis er optraadt som Søassurandører — Danske Lov forudsætter jo i hvert Fald, at Forsikringer kunde tegnes her i Landet — men noget uforkasteligt Vidnesbyrd herom har man ikke; der er ikke til vor Tid bevaret Navne

paa eventuelle danske Assurandører fra det 17. Aarhundrede. Naar der et Par Steder³³) i vor Forsikringslitteratur er nævnt et enkelt Eksempel paa, at danske (københavnske) Købmænd i 1630 har overtaget Forsikring paa et Skib tilhørende det ostindiske Kompagni, saa er det Citat, der føres som Bevis herfor, næppe helt overbevisende. Sagen er den, at Kongen — Christian IV — under 20. December 1630³⁴) befaler, at der skal ske Henvendelse til det formuende københavnske Borgerskab med Anmodning om Pengeforstrækning til Udredningen af et af det ostindiske Kompagnis Skibe. Ydelsen af en saadan Forstrækning vil, som Kongen skriver, være »oss och Rigett till ære och Thieneste, och dennem sielff med Guds hiellp uden schade, *efftersom de sielff med samme Udredningsforstandere om assurance och forsickeringh eens worden*«. Af den fremhævede Sætning kan man vel slutte, at der i det paagældende Tilfælde er tegnet Forsikring, men det er næppe rigtigt at opfatte Sætningen paa den Maade, at det skulde være de københavnske Købmænd selv, der overtog Forsikringen. Først efter Midten af det 18. Aarhundrede har man ganske sikre Vidnesbyrd om Forsikringer afsluttede af danske »particulair« Assurandører, saaledes som det nærmere vil blive berettet i det følgende. Hvordan det nu end forholder sig med danske Enkeltforsikrere i det 17. Aarhundrede, er det imidlertid som foran sagt ganske givet, at langt den overvejende Del af de danske Søforsikringer oprindelig tegnedes i Udlandet. Det siges forøvrigt i Ansøgningen om Kompagniets Oktroi uden Forbehold, at »mand hidtil icke her i Landet har kundet faae nogen Assurance effectueret« (jfr. S. 49), og heraf skulde man jo nærmest kunne slutte, at man

overhovedet ikke kendte til »particuliere« Forsikrere her i Landet.

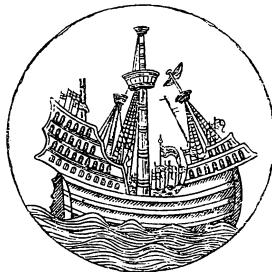
Om Størrelsen af de Præmier, der forlangtes i det 17. Aarhundrede, giver de foran lejlighedsvis nævnte Procentsatser i hvert Fald i nogen Grad en Forestilling. Et mere samlet Billede af Præmieforholdene faar man imidlertid gennem et Dokument, som findes i Rigsarkivet³⁵), og som vedrører et omkring 1629 i Holland projekteret Søforsikringselskab³⁶), der dog ikke blev til noget. Efter dette Dokument foreslaas for det paatænkte Selskab bl. a. følgende Præmiesatser (baade for Skib og Ladning) fra Holland til:

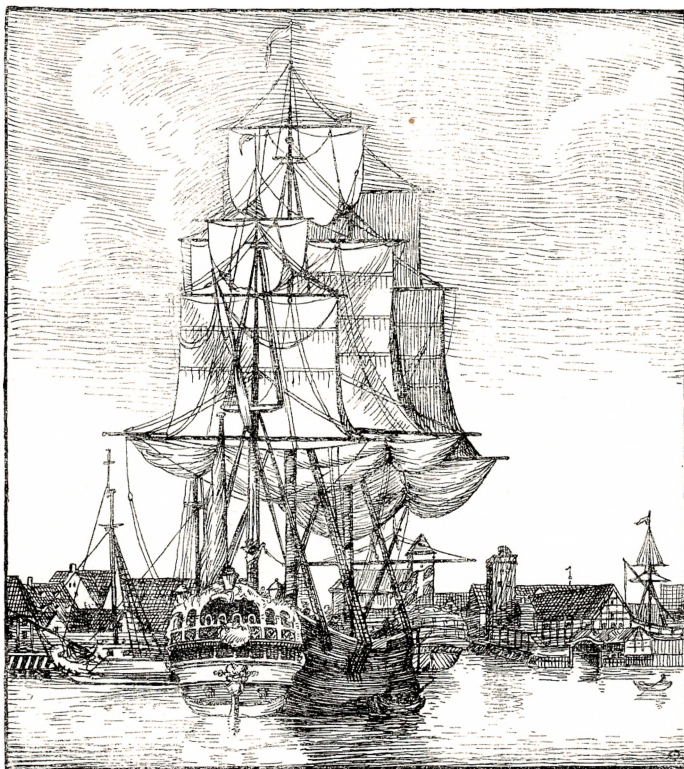
Sundet og Norge (fra 20. April til 20. November)	2 ¹ / ₂ ‰
Sundet og Norge (fra 20. November til 20. April)	3 ¹ / ₂ ‰
Bergen og Trondhjem	3—3 ¹ / ₂ ‰
Grønland og Spitsbergen	5 ‰
Hamburg	2 ‰
Emden og Bremen	1 ¹ / ₂ ‰
Eggen om London	2 ¹ / ₂ ‰
Plymouth	3 ‰
Island	5 ‰
Nantes og la Rochelle	4 ¹ / ₂ ‰
Bordeaux	5 ‰
Bayonne, St. Jaque de Lys	5 ¹ / ₂ ‰
Le Havre, Rouen	3 ‰
Dieppe, Calais	2 ¹ / ₂ ‰
Marseille, Genua, Livorno	10 ‰
Venedig	13 ‰

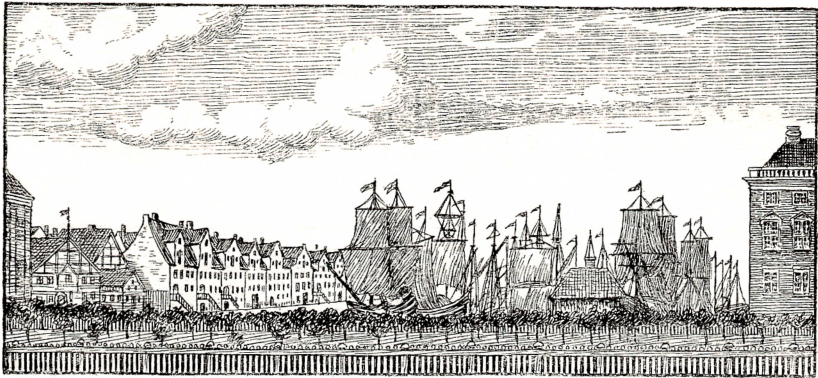
Som man ser, gør man — i hvert Fald delvis for Nordens

Vedkommende — et svagt Forsøg paa at gradere Præmierne efter Aarstiderne, men iøvrigt er den opstillede Tarif jo overmaade enkel; en Sammenligning med den Side 114 fl. aftrykte første Tarif for det kgl. oktr. Sø-Assurance-Kompagni vil vise, hvilke betydelige Fremskridt man med Hensyn til Præmieansættelsen havde gjort ca. 100 Aar senere. — Naar Præmierne i den foranstaaende Opstilling er saa paafaldende høje for Middelhavshavnenes Vedkommende, maa Aarsagen hertil sikkert søges i den Usikkerhed, som det da florerende Sørøveri, der havde sit Sæde i de nordafrikanske Lande (Algier, Tunis, Marokko), bragte ind i Middelhavets Besejling (jfr. S. 139).

Som nævnt var man endnu i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede henvist til at tegne sine Søforsikringer i Udlandet; men hermed var der forbundet saa mange og saa store Ulemper, at der hos danske Købmænd og Redere ganske naturligt maatte opstaa et stærkt Ønske om i saa Henseende at gøre sig uafhængige af Udlandet ved at oprette et dansk Søforsikringsforetagende — et Ønske, som de herskende merkantilistiske Anskuelser maatte bidrage meget til at forstærke.

HANDELENS OG SØFARTENS STILLING OMKRING 1726

DEN nødvendige Betingelse for, at en *national Søforsikringsforretning* af nogen Betydning skulde kunne udvikle sig, maatte naturligvis være, at der her i Landet eksisterede et Forsikringsbehov af tilstrækkeligt Omfang til, at der herpaa kunde opbygges en lønnende Forretning, thi paa international Drift — Konkurrence paa de store Assurancepladser — kunde der naturligvis ikke dengang tænkes. Og om et saadant hjemligt Behov forelaa, maatte atter være afhængig af *Handelens og Søfartens Stilling*. Hvorledes laa da Forholdene i saa Henseende i 1720'erne, da Ønsket om at gøre sig forsikringsmæssig uafhængig af Udlandet blev meget levende? Ja, særlig glimrende var Situationen ikke. Den store nordiske Krig, som først havde fundet sin endelige Afslutning ved Frederiksborgfreden 1720, havde gjort de nævnte Erhverv stor Skade, bl. a. foranlediget en betydelig Nedgang i Skibs-

farten gennem de talrige fjendtlige Kaperier, ligesom det vel ogsaa nærmest maa tilskrives Krigsforholdene, at Landets betydeligste Handelsselskab, det ostindiske Kompagni, i Slutningen af Frederik den Fjerdes Regeringstid maatte standse sin Virksomhed.

Med Hensyn til Datidens Handelsforhold maa det erindres, at man endnu levede i den Forestilling, at det System, der lagde Handelsvirksomhedens Udøvelse hos *monopoliserede Selskaber*, var det eneste saliggørende; det eneste, der kunde ventes at bringe alle Parter Fordel og Velstand. Det er vel nu let nok at se de Fejl, der knyttede sig til Systemet, men for sin Tid var det dog temmelig nødvendigt, vanskeligt som det paa Grund af den herskende Kapitalfattigdom og den manglende Kredit var for Enkeltmand at skaffe fornøden Driftskapital til mere omfattende Forretning, og højst usikker som Sejladsen i hvert Fald paa de fjernere Farvande var — for usikker til at Enkeltmand alene turde løbe Risikoen. Heller ikke var Købmandens Stilling paa den Tid socialt paa Højde med f. Eks. Embedsmandens. En Titel eller et Embede var det, som gav Personen Relief under den endnu forholdsvis unge Enevælde, derimod ikke Udøvelsen af Handel som Erhverv. Disse forskellige Omstændigheder var hver paa sin Vis medvirkende til, at Typen paa den rige og højt ansete Købmand, der paa egen Risiko var Reder og drev Storhandel, saaledes som vi i Aarhundredets sidste Halvdel under den saakaldte »glimrende Handelsperiode« lærer den at kende, var sjælden at finde. Naturligvis fandtes der dog enkelte driftige Mænd, der sad i en stor Omsætning og havde vundet Rigdom gennem denne, f. Eks. den ostindiske Købmand og

Vinhandler *Abraham Lehn*, der ved sin Død efterlod sig en Formue paa 225.000 Rdl., hvad der vel kan svare til mellem 1,6 og 2 Mill. Kr. under Forholdene før 1914. Men saadanne Mænd var Undtagelser. Abraham Lehn var forøvrigt med blandt Sjø-Assurance-Kompagniets Stiftere (se S. 108).

Frederik den Fjerde, der som Regent var meget samvittighedsfuld og flittig, var i sit Forhold til Handel og Søfart besjælet af den bedste Vilje til at støtte disse Erhverv og bryde dem ny Baner, men trods al Støtte fra oven holdt det dog haardt at skabe et Opsving paa disse Omraader efter den Svækkelse, den langvarige Krigstilstand havde medført. I den sidste Halvdel af 1720'erne sporedes dog tydeligt en Bedring i Forholdene, om end væsentligst kun for Københavns Vedkommende. Og dette skyldtes i hvert Fald delvis en ganske bestemt Foranstaltning, som Frederik den Fjerde i sin Interesse for Handelens Fremme traf — en Foranstaltning, som vel bidrog sit til den københavnske Handels Opkomst, men som iøvrigt ikke i enhver Henseende var heldig. I 1726 — samme Aar som Sjø-Assurance-Kompagniet oprettes, og maa-ske er denne Samtidighed mere end et rent Tilfælde — tilstod Kongen nemlig de københavnske Købmænd Eneret — det var jo Monopolernes Tid! — til Indførsel i Danmark af fire vigtige Varer, de saakaldte fire Species (Salt, Tobak, Vin og Druebrændevin), og det bestemtes samtidig, at disse Varer skulde indføres fra »første Haand« d. v. s. direkte fra Produktionsstederne, hvorved man mente at kunne tvinge den danske Skibsfart i Vejret, eller rettere sagt den københavnske, thi man traf netop Bestemmelsen ud fra den Betragtning, at kun københavnske Redere, derimod ikke Provinskøbmænd,

kunde paatage sig Importen. Naturligvis begik man ved at tildele de københavnske Købmænd det nævnte Privilegium en Uret mod de øvrige Købstæder, der da heller ikke glemte at beklage sig, men det Opsving, der for Københavns Vedkommende kan paavises i Aarene 1727—28, tyder paa, at Privilegiets nærmeste Formaal virkelig naaedes. Om der er nogen bevidst Forbindelse mellem Privilegiets og Sø-Assurance-Kompagniets samtidige Fremkomst, kan ikke afgøres, men det er givet, at den af Privilegiet følgende forøgede nationale Handel og Søfart maatte forbedre et nationalt Forsikringsinstituts Chancer for at reussere.

København, der i Frederik IV.s sidste Regeringsaar var en By med ca. 70.000 Indbyggere, var altsaa som Handelsplads i nogen Fremgang i 1720'ernes anden Halvdel, men saaledes var det ikke med de øvrige danske Købstæder. Forholdene var her helt igennem smaa og kummerlige. I de fleste Tilfælde var Købstædernes Opland ringe, og Oplandsbefolkningen var i hvert Fald paa Grund af manglende økonomisk Evne og lavt kulturelt Standpunkt lidet forbrugende. De eneste Artikler, der kunde sælges til Bønderne — og Herremændene med — var Salt, Jern, Humle, Tobak og Brændevin, og Landbefolkningen havde paa sin Side væsentlig kun noget Korn at sælge. Studehandelen, der tidligere havde været ret indbringende, var foreløbig uden Betydning, da Hollænderne ved høj Told havde lukket deres Marked for Studene. Den største Del af Kornudførselen foregik vel over Købstæderne og til Norge, der ikke kunde brødføde sig selv, — til andre Lande gik der paa Grund af Kornets ringe Kvalitet kun meget lidt — men tilstrækkelig til at skabe en Storhandel af nogen

Betydning i Købstæderne var denne Eksport ikke, saa lidt som Importen af de foran nævnte Handelsvarer. De Skibe, der havde hjemme i Købstæderne, var for største Delen smaa og udelukkende beregnet paa Farten paa Norge eller paa Østersøen; mange af dem var blevet kapret af Svenskerne under den store Krig, og det Tab, Provinshandelsflaaden derved havde lidt, var det vanskeligt at faa genoprettet efter Krigen. Som foran nævnt er det usandsynligt, at der i større Omfang benyttedes Søforsikring for Norges- eller Østersøtrafikkens Vedkommende, og i hvert Fald var der netop det Aar, Sø-Assurance-Kompagniet stiftedes, ingen Kornskibe at forsikre, thi Sommeren 1726 var saa tør, at al Udførsel af Korn blev forbudt allerede i Juli Maaned; til Gengæld blev der i Februar Maaned 1727 givet Toldfrihed for Indførsel af fremmed Korn.

Hvad endelig Norge angaar, var der derfra en ret anselig Handel med Trælast og Fiskevarer; navnlig med disse sidste dreves der især fra Bergen, men dog ogsaa fra Trondhjem en betydelig og indbringende Handel paa en stor Del af Vesteuropa, og Skibe havde Norge ogsaa til Varernes Transport. Det var imidlertid saa uheldigt, at saavel engelske som hollandske Skibe var blevet farlige Konkurrenter for de norske ved Eksporten af de norske Varer³⁷). Nogen synderlig Forretning kunde et dansk Søforsikringsforetagende da formentlig ikke vente sig fra Norge.

Efter det foran om Handels- og Søfartsforholdene i 1720'erne sagte vil det forstaas, at det væsentligst maatte blive det *københavnske* Forretningsliv, et dansk Søforsikringsselskab maatte bygge paa, og var end heller ikke den *københavnske*

Forretning i nogen just glimrende Fremgang, saa viste dog Udviklingen, saaledes som den i det følgende skildres, at der var tilstrækkeligt Grundlag til at bære et Søforsikringsinstitut af et ganske vist foreløbig ret beskedent Omfang.

Før Afslutningen af dette lille Afsnit, i hvilket det er forsøgt at optrække Hovedlinierne i den almindelige økonomiske Situation, paa Baggrund af hvilken Sø-Assurance-Kompagniets Opstaaen og Fremtidschancer maa ses, vil det være paa sin Plads at meddele enkelte Tal vedrørende danske Søfartsforhold i Aarene før Kompagniets Stiftelse og i Slutningen af 1720'erne.

Hvad først den *indenrigske* Fart og Sejladsen mellem Danmark, Norge, Island, Færøerne og Grønland angaar, da besørge den i Aarene 1717, 1718, 1727 og 1728 af følgende i København hjemmehørende Fartøjer:

	1717		1718	
	(Indkommende).			
	Antal	Læster	Antal	Læster
Skibe	27	1263	27	1109
Krejterter . . .	37	751	18	379
Galleoter . . .	64	1064½	29	555½
Skuder	17	192½	7	88
Jagter	29	195½	14	88½
Smakker . . .	2	43	2	30
Færger	4	7½	1	2
Fartøjer ialt	180	3517 Læster	Fartøjer ialt	98 2252 Læster

1727		1728	
Antal	Læster	Antal	Læster
Skibe	25 1472	39 2178	
Krejterter . . .	15 309	15 299½	
Galleoter . . .	34 609	46 894½	
Skuder	1 14	4 82½	
Jagter	29 160½	31 181	
Smakker . . .	1 19	1 19	
Færger	3 10½	5 17	
Hukkerter . .	2 42	3 92	
Tjalke	1 14	2 25½	
Pramskibe . .	» »	1 27	
Bojerter . . .	» »	1 32	
<hr/>		<hr/>	
Fartøjer ialt	111 2650 Læster	Fartøjer ialt	147 3848 Læster

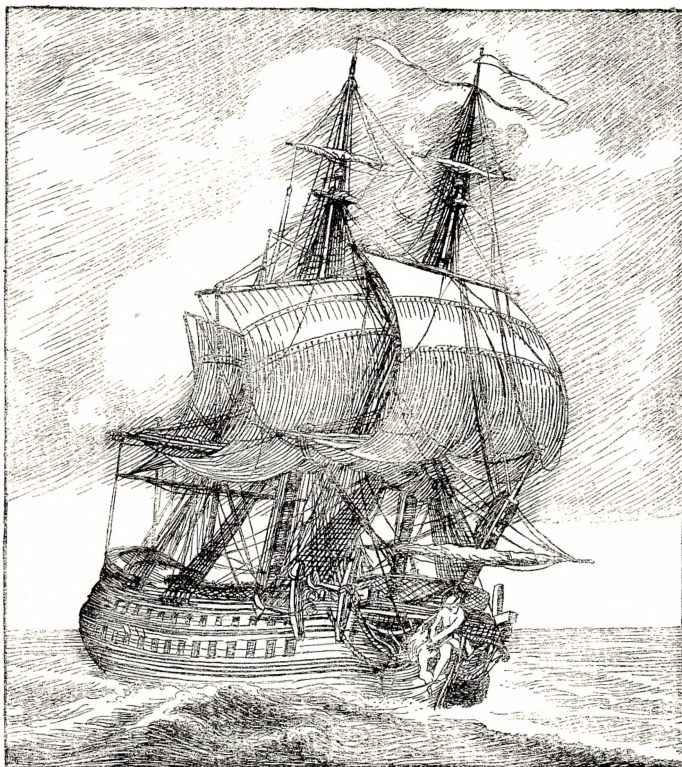
Og hvad den *udenrigske* Fart angaar, var Tallet paa *udgaaende* Skibe og disses Lasteevne:

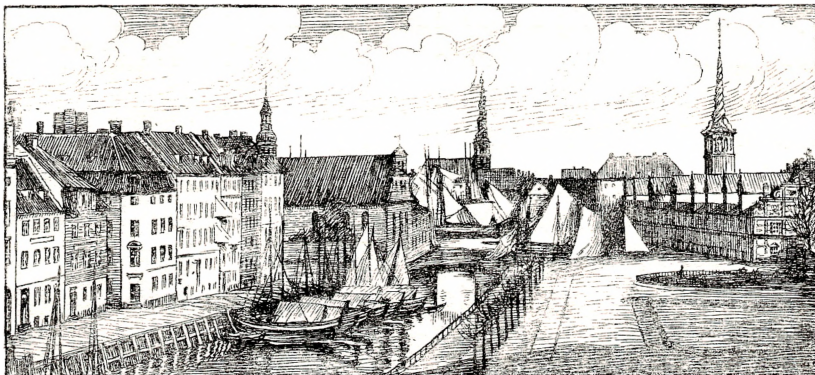
1727		1728	
Antal	Læster	Antal	Læster
Skibe	20 1154	19 1229	
Krejterter . . .	7 169½	9 179	
Galleoter . . .	29 575½	35 754½	
Jagter	11 60	9 49	
Smakker . . .	1 18	» »	
Færger	2 7	2 7	
Hukkerter . .	4 137	4 126	
Tjalke	1 14	1 11½	
Pinker	» »	1 40	
Brigantiner .	1 27	» »	
Bysser	» »	1 23	
<hr/>		<hr/>	
Fartøjer ialt	76 2162 Læster	Fartøjer ialt	81 2413 Læster

Til de anførte maa endvidere føjes en Del Smaabaade, som navnlig anvendtes i indenrigsk Fart, samt de store Skibe, som ejedes af Handelskompagnerne (det ostindiske og det vestindiske-guineiske). Endelig havde Kongen Raadighed over flere Koffardiskibe. Med Hensyn til Skibenes Destinationssteder kan anføres, at i 1727 gik 20 Fartøjer paa Island, 1 til England, 7 til Frankrig, 4 til Holland, 3 til Spanien og Portugal, og en Brigantine gik paa Fiskefangst paa Doggerbanken i Nordsøen. Det vil forstaaes, at det foruden de store Kompagniskibe særlig maatte blive de i Islandsfarten gaaende ret talrige Skibe, der maatte faa Betydning som Forsikringsobjekter for et nyt Sjøassurance-Kompagni.

For Tidsrummet 1720—30 savnes alle Lister over til København indgaaende og fra København udgaaende Varer, saaledes at man intet Grundlag har til en rigtig Bedømmelse af Vareomsætningens Størrelse i det nævnte Tidsrum.

DET KGL. OKTR. SØ-ASSURANCE-KOMPAGNIS STIFTELSE

OKTROIEN OG KONVENTIONEN

I

DET Ønske, som københavnske forretningsdrivende alt i nogen Tid havde næret om at faa oprettet et dansk Søforsikringskompagni, der med Hensyn til Dækningen af deres Forsikringsbehov kunde gøre dem uafhængige af Udlandet, nærmede sig i Begyndelsen af Aaret 1726 sin Virkeliggørelse. I Bevægelsen for at faa et Foretagende af den nævnte Art i Gang stod selvfølgelig Handelens og Søfartens Mænd i første Række, men de havde klogeligen allieret sig med fremstaaende Mænd fra Universitetets, Domstolenes og Hoffets Omraade. Det gjaldt jo — i god Overensstemmelse med Tidens almindelige økonomiske Idéer og i Analogi med allerede bestaaende Handelskompagnier — om at faa det kommende Søforsikringskompagni monopoliseret, og til dette

Formaals Opnaaelse kunde Embedsmænd og Mænd fra Kongens nærmeste Omgivelser selvfølgelig yde deres værdifulde Bistand. Denne kunde det i hvert Fald ikke skade at sikre sig, selv om man paa Forhaand nok kunde vente at finde villigt Øre hos Kong Frederik IV, der jo før havde vist den københavnske Handelsstand sin Bevaagenhed. Forøvrigt kunde det vel ogsaa have været forbundet med Vanskeligheder at tilvejebringe det for Kompagniets Virksomhed nødvendige økonomiske Grundlag udelukkende inden for de københavnske Forretningsmænds Kreds; det var jo noget nyt og i sig selv risikabelt, man tænkte at sætte i Scene.

I hvert Fald: En Række af interesserede Mænd, der alle indtog fremskudte Pladser i Datidens Samfund, hvad enten dette nu skyldtes Fødsel, Rang, Embede eller Velstand, traadte i Forbindelse med hverandre for at søge Planen om et dansk Søforsikringskompagni realiseret, og der nedsattes blandt disse Mænd den 13. Februar 1726 et Udvalg bestaaende af Etatsraad *Christian Berregård*, Højesteretsassessor og Justitssekretær *Didrik Seckmann* samt Købmændene *Wilhelm Edinger*, *Abraham Klöcker*, *Hans Jörgen Soelberg* og *Frederik Holmsted* til at arbejde videre med Sagen. Efter at man havde vedtaget en Konvention mellem det projekterede Kompagnis Interessenter samt udarbejdet et Udkast til en Oktroi, indsendte det nedsatte 6-Mands Udvalg allerede den 1ste Marts begge Dele til hans Majestæt Kong Frederik IV med allerunderdanigst Ansøgning om at faa dem kongelig konfirmerede.

Da Ansøgningen paa udmærket Maade fremstiller Motiverne til Sø-Assurance-Kompagniets Oprettelse og desuden

paa anden Maade er et historisk Dokument af megen Interesse, gengives den her in extenso efter Originalen, der opbevares i Rigsarkivet³⁸).

»Stor-Mægtigste Aller-Naadigste

ARVEKONGE og HERRE.

Iblant de Ting, som meest hindre *Negotiens* fremgang, udi Eders Kongelig Mai^{ts} Riiger og Lande, er det vel dend største, at moxen intet kand udrettes, uden ved at udsende de reede penge udaf Landet. Og blandt de Ting, som meest drive de *trafiquerende* til at udskikke deres Contanter, er det ey dend mindste, at mand hidtil icke her i Landet har kundet faae nogen *Assurance effectuere*: Thi saa u-omgiængelig det er for en *Negociant*, at lade sine over Søen gaaende *effecter* forsikre, saa nødvendig er det, at hand udsender Penge til at udvircke *Assurancen*, og skulle det ey vel troes, hvor stor en Summa reede penge alleene udi den Post aarlig ud *remitteres*.

Hvad skade det gemeene beste heraf tilvoxer, er u-nødig at melde; da det er bekient, at, som disse Lande, frem for andre, maa drive alting med reede penge, deres Styrke og Svaghed, da og bestaar udi de mange eller faae *Contanter* som *roullere*, og at de *Continuerlige* og u-afladelige *remisser* nødvendig maae *enervere* de *negotierende*, og svække alle Indvaanerne.

Men hvor stor Skade det end er i almindelighed for Landet, at de reede Penge maa jefnlig udsendes for at *effectuere Assurance* udenlands; Saa er dog Pengenes udsendelse, ey det, som meest *graverer* de *Trafiquerende*. De besværges end derforuden med mange betydelige udgifter, med *excessive* vexel-

lagie, da de, formedelst at *premiers* udbetaling, er een af de *pressanteste* udgifter, maa indkiøbe vexler, for hvad priis de kand bekommes; med *provision* til *Factorerne*; med *Courtagie* til Mæglerne; med *høy* betaling for *policer*; med *Notariers Salarier*, og andet meere, som alt enten kunde spares, eller i det mindste blive i Landet, og af Eders Kongel. Mai^{ts} egne undersaatte fortienes.

Ja, det som endnu er det allerværste, naar pengene med stor møye og bekostning herfra ere udførte, og en *negociant* ved forrefaldende Skade, vil, efter sin *police*, søge sin opreisning hos sine *Asseuradeurs*, da er det aldeles icke rart at høre, at *Asseuradeurerne*, som ere *particulair* Folk, og fra hvilke ingen *reel* forsikring haves, enten gandske gaae fort og gjøre en *banqueroutte*, eller i det ringeste, med saa mange *Chicaner* opholde og udmatte de *Asseurerede*, at de, for ey at tage større skade ved *Process*, end den de, ved deres Godes forliis have lidt, maae være fornøiede med at træde til *accordt*, og, med eftergivelse af mange *pro Cento*, tage imod, hvis mand dennem endelig vil unde.

Disse og fleere vigtige aarsager have bevæget endeel Eders Kongel. Mai^{ts} her boende Undersaatte til at overlegge om mand ikke lige saa vel her udi Eders Kongelig Mai^{ts} *Residentz*-Stad, som udenlands kunde faae *Asseurancer effectueret*. Og da mand har fundet baade gjørligt og gaunligt, har man forre-slaget at indrette et *Assurance Societet*, hvorved mand med nøyeste agtsomhed, har søgt at forrebygge alle de *inconvenientier*, som ved udenlands *Asseurancer* forekomme, saa og til-lige at besørge, baade *Compagniets* saa og de *Asseureredes* fælles sikkerhed.

Til at befordre og fuldføre dette saa velmeente, som for heele Landet nyttige Verk, have og adskillige Indvaanere her i Staden ladet sig finde saa villige, at mand allerede er i stand dermed at kunde gjøre en begyndelse.

Dog som det er aldeeles forgieves, at tenke paa, at dette gode Verk kunde nyde nogen fremgang eller have nogen bestandighed, med mindre det allernaadigst maatte behage Eders Kongel. Mai^t at tage det under deres Høye Kongelige beskiærmelse, og det med en allernaadigst *Octroy* forleene. Saa have de samtlige Interessenter som have teignet sig for at ville gjøre visse Indskud, *committeret* os underskrevne, derom for Eders Kongel. Mai^{ts} Fødder at needlegge deres allerunderdanigste ansøgning og begiering. Hvilken *Commission* vi og med saa megen desto større frihed os have paataget, som vi ved saa mange herlige Prøver, ere forsickrede om Eders Kongelige Mai^{ts} allernaadigste og land Faderlige omhue for Deres Undersaatters Tarv, og høyprikelige Nidkærhed for alt det, som kand tiene til *negociens* opkomst.

Icke vilde vi her fordriste os med nogen vitløftighed at forrestille Eders Kongelig Mai^t de *avantager*, som Landet i almindelighed, og de *trafiquerende* i særdelighed af dette *projecterede Assurance Societet* ufeilbarlig kunde tilvoxe; saasom vi ere forsikrede om, at Eders Kongelig Mai^{ts} egen høyplyste forstand og store Forfarenhed, desuden vel fatter, hvad anseelige *Summer* reede Penge derved bliver i Landet, hvad forandring det formodentl. vil gjøre i dend nu værende *excessive vixel Cours*, naar saa mange og saa *pressante remisser* ey behøves; hvad *profit*, og hvad *commoditet* det vil være for de *trafiquerende*, at de saa got som uden Omkostninger, naar det er

dem best beleiligt, og uden derom at føre en nogle Hundrede Miile lang *Correspondence*, kand selv udvirke deres *Asseurancer*; hvad Tryghed de *Asseurerede* vil finde, naar de kand have et heelt og *Suffisant Societet* for sig; hvormegen kostbar tiid unyttige Omkostninger vil spares, naar de ved en kort *expedition* kand undgaae de mangfoldige *Chicaner* og udflugter, som de hidindtil have været belemrede med, og hvad andre fleere utallige fordeele dette Verk kand med sig føre.

Men vi understaae os alleene udi allerdybeste underdanighed at bede, at den store Kongelige Naade, og aldrig noksom berømmelige forsorg Eders Kongel. Mai^t i alle tilfælde haver udviist imod alt det, som, endog udi ringe ting, kunde *facilitere negocens løb*, maatte endog allernaadigst yttre sig udi dette vigtige og høyst magtpaaliggende Verk.

I dette Haab needlegger vi udi allerdybeste underdanighed for Eders Kongel. Mai^t en *Convention* og *Forskrivelse*, som de samtlige tegnede *Interressenter* udi det *projecterede Asseurance Societet* have, paa Eders Kongel. Mai^{ts} allernaadigste behag, indbyrdes vedtaget, ved Verkets indrettelse og fremgang at holde sig efterrettlig. Hvor forbindelig denne *Convention* end maatte være i henseende til dem, som dend have underteignet, saa behøver dend dog ved en høyere Magt at stadfæstes.

Thi er til Eders Kongel. Mai^t vores allerunderdanigste bøn og begiering, at det i Naade maatte behage Eders Kongel. Mai^t denne imellem *Interressenterne* oprettede *Convention* og *Forskrivelse* udi alle dends ord *puncter* og *Clausuler* allernaadigst at *confirmere*, saa at den skall være *Societetets participanter*,

nu værende og efterkommende, en bestandig Lov og Rettesnor imellem sig indbyrdes.

Dernest haver mand med all underdanig *deference*, og heel u-forgriibelig opsat et *project* til en ventelig Kongelig allernaadigst *Octroy* for dette fornødene Verk, uden hvilken det ingenlunde kand begyndes, mindre fuldføres.

Samme *project* vi udi liige allerdybeste underdanighed til Eders Kongel. Mai^{ts} egen allernaadigste Skiønsomhed indstille, om det maatte behage Eders Kongel. Mai^t samme til *Assurance Societetet* allernaadigst at *accordere*.

Og paa det Eders Kongel. Mai^t maatte komme i allernaadigst erfaring om, at derudi ey andet forlanges, end det, som efter vore u-forgriibelige Tancker af Eders Kongel. Mai^{ts} Høyprise-lige Naade, med føye kand ventes, og verkets Sickerhed nødvendig udfordrer;

Saa bede vi allerunderdanigst, at det i Naade maa tillades os, kortelig at anføre de Skiell, hvorfor hver Post især allerunderdanigst begieres.

I. Det forlangede Forbud, at intet andet *Assurance Societet* udi Eders Kongel. Mai^{ts} Riiger og Lande maa oprettes, formode vi, at være i sig selv saa billig en ting, som det og er uventelig, at noget sligt *Societet* med saa stor nytte og sickerhed kunde indstiftes.

Overalt begieres herved icke at binde nogen til at tage sine *Assurance* ved dette *Societet*, eller at hindre nogen fra at gjøre alt hvis tilforne efter Loven har været tilladt, men alleene at ey andre af *Societetets* eget *project* og *hazard* skal tage leilighed til, det at kuldkaste.

II. Hvad om Policernes indrettelse allerunderdanigst forlanges, formeene vi at være udi alt *conform* med Lovens 4de Bogs 6te *Cap*: 2den *articuls* rette meening.

Vel er det saa, at Loven ey tillader enhver *Asseuradeur* at dressere sine policer, og at dend byder, at de leedige Pladser i de trykte *policer* af Mæglere eller Øvrigheds Personer, hvor ingen Mægler er skulle opfyldes.

Men naar allernaadigst eftertænkes at Loven alleene *supponerer* *Assurancers* teigning af *particuliere* Folk, og at begge disse omstendigheder derudover for *uniformitets* og rigtigheds skyld ere paabudne; saa skulle vi allerunderdanigst haabe, at nu, da det er et *Societet*, som udgiver *Assurance*, og Lovens aarsag derved *cesserer*, Eders Kongel. Mai^t da og allernaadigst vil overlade til dette *Societet*, selv at raade for Stiilen, af de *Obligationer* som det skal udgive, og befri det for udgifter til Mæglere, hvis forretning herved er saa meget meere ufor-nøden, som *Societetets* Betiente, af hvilke *policerne* skall *expederes*, kand forrette alting med nok saa god visshed og troeværdighed, som af nogen Mægler kand ventes.

III. Ihvorvel det aldrig er paabuddet, at der ved haandfaaet Pant skal forfattes noget skriftligt, mindre at stemplet papiir dertil skal bruges, det end og over alt er uimodsiigeligt, at hvis udi en *publique* og *authentique* *Protocoll* indføres, icke behøver nogen anden slags bekræftelse, og at det derfor skulle siunes u-nødvendig allerunderdanigst at udbede Eders Kongel. Mai^{ts} *Octroy* udi denne Post.

Saa understaa vi os dog, allerunderdanigst at bede Eders Kongel. Mai^t dend allernaadigst ville *agreere*, alleeneste til

dend ende, at de, som lade noget *Assurere* hos *Societetet* kunde være forvissede om, at ikke nogen *dispute* herom med tiiden skulle opvoxe, som kunde give anledning i nogen ting, at gjøre dem ringeste *Chicane*.

IV. Den forlangede *immunitet* for *Interessenternes* udi *Societetet* havende *Effecter*, er det *essentielleste*, som mand allerunderdanigst fordrister sig af Eders Kongel. Mai^t at udbede, og uden hvilcken det hele verk nu strax i begyndelsen maa henfalde. I sig self indeholder dend efter vore u-forgribelige tancker, og icke dend allerringeste u-billighed. I henseende til det allerunderdanigst begierte forbud, at ingen *particulier* maa lægge nogen Hæftelse paa *Societetets* forsikringer, og de *in Cassa* værende *Effecter*, da formode vi allerunderdanigst, at Eders Kongel. Mai^t med dette vigtige og for det heele Land meget nyttige Verk vil betee samme Kongelige Naade, som det allernaadigst har behaget Eders Kongel. Mai^t at beviise de Personer som Eders Kongel. Mai^t med allernaadigst *pension* forleener, og dem som kand vinde nogen Lod i de *publique Lotterier*, besynderlig da dette Verks *Natur* og *Væsen* nødvendig udfordrer, at dets *fonds* bliver fri for ald fremmed Hæftelse, saasom de til *Societetet* stillede forsikringer og *in Cassa* værende penge, ere ey alleene *Societetets* loulig erhverfvede pant for de *Assurancer* som tiid efter anden kunde teignes, men endog en *garantie* for *publicum*, og den fornemmeste aarsag hvorfor mand venter, at Folk heller her, end paa andre stæder ville søge deres *Assurancer*. Maatte nu slige *Effecter* angriibes, og dend *publique fonds* derved forringes, saa vilde deraf følge, at de andre *Interessenter*, søgte

at *retirere* deres indskud og vilde saa det heele verk i kort tiid bortsmelte.

Er det nu saa høyt fornøden, at det allerunderdanigst begierte forbud staar i henseende til *particuliere*, som dog efter Lovens maade ei kunde erholde andet af *Interessenternes* udi *Societetets Cassa* beroende *Effecter*, end hvis der fra *Societetets*, som første lovmæssige Panthaveres *prætensioner* kunde overskyde; saa er det for Verkets *Conservation* langt meere fornøden, om det allernaadigst maatte behage Eders Kongel. Mai^t hvis høye *prætensioner* gemeenligen medføre en *prioritets Rett*, af sær Kongel. Naade, ved en *publiq declaration* at frasisge sig all *prioritet* frem for *Societet* udi de *Effecter* som *Interessenterne* udi dets *Cassa* have bestaaende, og alleene allernaadigst *reservere* sig at hæfte det, som efter *Societetets prætensioner* overskyder. Paa denne ventende allernaadigste *declaration* er det at dette heele verk sig grunder, og er det u-mueligt, dermed noget at foretage, saa fremt dend icke allerunderdanigst kand udvirkes.

Om Eders Kongel. Mai^{ts} allernaadigste *intention* til at befordre alt det som tiener til Landets beste, ere vi saa høyt forsikrede, at vi ikke tvifle paa, *Societetet* jo i denne post allernaadigst vorder bøn hørt, besynderlig da Eders Kongel. Mai^{ts} Høye *interesse* og rettighed icke derved liider nogen merkelig afgang. Thi for ey at melde om dend anden *prioritet* nest efter *Societetet* og dend Hæftelses Rett paa det overskydende, som Eders Kongel. Mai^t med *exclusion* af alle *particuliere* sig allernaadigst forbeholder, saa ville vi allerunderdanigst formode, ey alleene at alle forsikringer som gives til, og imodtages af *Societetet*, skulle, paa den tiid, de stilles, befindes at

være virkelig fri for all hæftelse, men endog at alle de *Interessenter*, som have teignet sig for indskud skulle for deres Personer være *habile* og *qualificerede* efter Loven og Forordningerne til at give og stille forsikring, det vi forhaabe af hosføyede *Liste* over samme *Interessenter* nærmere skal kunde erfares.

Overalt, om det allernaadigst maatte behage Eders Kongel. Mai^t at gjøre denne allerunderdanigst *declaration*, saa er det en læt Sag for dem som allernaadigst anbetroes at *vigilere* for Eders Kongel. Mai^{ts} høye Rettigheder, at *præcavere*, at ingen af de Personer, som udi *Assurance Societetet interessere*, skal kunde misbruge denne frihed, til at bortsætte de Midler, som til Eders Kongelig Mai^{ts} betaling kunde behøves.

V. Saasom intet meere *incommoderer* de *trafiquerende* og besynderlig i *Assurance* Sager, som udfordre en *prompt expedition*, end *justitiens* sædvanlige langsomme gang, og da de der ved følgende mange *formaliteter*, og sig derunder indsnigende fleere *Chicaner*, saa skulle det vel ey være giørligt, at de imellem de *Assurerede* og *Assurance Societetet* forrefaldende tvistigheder, forbleve ved den ordinaire i Loven forreskrevne *Justitiens administration*, og ginge igiennem Byetinget, og Raadstuen til Høyeste Rett. Hvorfore det var høyst ønskelig, om det maatte behage Eders Kongel. Mai^t derudi at gjøre nogen allernaadigst *limitation* til Sagernes befordring. Man haver ej vidst bedre Middel dertil at udfinde, end det allerunderdanigst er *projecteret*, og kommer overeens med det, som paa andre stæder er brugeligt, hvilket til Eders Kongel. Mai^{ts} eget allernaadigste velbehag i dybeste underdanighed indstilles.

VI. Om Eders Kongelig Mai^{ts} allernaadigste bifald, anlangende det i *projecten* allerunderdanigst udbedende *resentiment* mod dem, som med *Assurance*, svigagtig omgaaes, tvifle vi saa meget mindre, som vi fastelig ere forvissede, om Eders Kongelig Mai^{ts} Retfærdige afskye for ald bedragerie, og vi endog derpaa i disse Dage have seet en ønskelig og berømmelig Prøve.

VII. Hvad anbelanger *Interessenternes* indbyrdes tvistigheder, da er derom ej nødvendig her noget at melde, som denne Post er en *dependence* af deres vedtagne *Convention* og Forskrivelse, hvorpaa Eders Kongel. Mai^{ts} allernaadigste *Confirmation* forhen allerunderdanigst er begiært.

VIII. Endelig som det er umueligt i Begyndelsen ved et Verks indrettelse, at viide alt det, som til dets Velstand og *Conservation* maatte behøves, hvilket fornemmelig af erfaringhed skal udfindes; Saa understaae *Interessenterne* udi dette *projecterede Assurance Societet* sig allerunderdanigst at bede, Eders Kongel. Mai^t vilde allernaadigst tillade, at de, naar omstendighederne det skulde udfordre, maatte have dend frihed, for Eders Kongel. Mai^t ved deres *Committerede* allerunderdanigst at frembringe *Societetets* Tarv, og derom afvarte Eders Kongel. Mai^{ts} allernaadigste *resolution*.

Som vi da formodentlig have *deduceret* at der udi dend allerunderdanigste *projecterede Octroy* icke forlanges noget, som efter vore uforgribelige Tancker, haver mindste u-bilighed i sig, men alleene det, som til Verkets indrettelse og fremgang er u-omgiængelig fornøden; Saa forhaabe vi og allerunderdanigst, at Eders Kongel. Mai^t ville ansee dette

Assurance Compagnie og dets Tarv med Naadige Øjne, tage det under sin Høye beskiermelse, og ved sin allernaadigste *Octroy* det *authorisere*. Vi forblive med allerunderdanigste *devotion*

Deris Kongl. May^{ts}

Allerunderdanigste, Troepligt skyldigste Arve-Undersaatte og Tienere.

C. Berregaard. *D. Seckmann.* *W. Edinger.*
H. I. Soelberg. *Abraham Kløcker.* *F. Holmsted.*

Kiøbenhafn den 1. Martij 1726.

II

Som man ser, er det i første Linie de merkantilistiske Argumenter om det fordærlige i, at Penge gaar ud af Landet, Ansøgerne rykker i Marken med, da de skal begrunde det formaalstjenlige i, at der oprettes et nationalt Søforsikringskompagni. Der nævnes vel ikke i Ansøgningen noget bestemt Beløb for de Forsikringspræmier, der aarlig gik til Udlandet; der slaas blot paa, at det er en saa stor Sum, at man paa Forhaand næppe skulde tro det, og at dens Forbliven i Landet kunde faa en betydelig Indflydelse paa den daarlige Vexelskurs. Noget overdreven har de gode Mænds Forestilling om Præmiebeløbet nok været; det vil efter de Præmieindtægter, Sø-Assurance-Kompagniet havde i sine første Leveaar — og forudsat, at Forsikringerne væsentligst tegnedes herhjemme — i det højeste kunne anslaaes til ca. 50.000 Rdlr., men dette var efter Datidens Forhold heller ikke noget helt ringe Beløb at beholde herhjemme.

Værre end den fordærlige Præmiebetaling til Udlandets

Assurandører er dog efter Ansøgenes Fremstilling den Omstændighed, at der med Forsikringernes Tegning i Udlandet var forbundet mange Ekstraudgifter. Blandt disse Udgifter nævnes den høje Vekselkurs som et tabbringende Moment — og ikke med Urette; thi Datidens Pengeforhold var daarlige. Frederik IV havde, tvunget af finansielle Vanskeligheder, dels ladet slaa slet Mønt og dels udstedt ufunderede Papirspenge, og de deraf resulterende stærke Svingninger i Vekselkursen maatte selvfølgelig være til stor Skade for Omsetningen med Udlandet. Endvidere nævnes en Række Udgifter til de talrige Mellemmænd, som det var mere eller mindre nødvendigt at benytte ved udenlandske Forsikrings Afslutning. Man — d. v. s. Forsikringstageren — maatte saaledes give sin egen Repræsentant — *Faktoren* — paa den paagældende udenlandske Plads Provision for hans Ulejlighed, Policen skulde udskrives af en Mægler, der herfor skulde have en vis Kurtage, og Underskrifterne skulde gives hos en Notar, der naturligvis ogsaa skulde have et Vederlag. At alt dette maatte besværliggøre og fordyre Forsikringen i ikke ringe Grad er indlysende, og Ansøgerne havde utvivlsomt Ret i, at i hvert Fald en Del af disse Udgifter kunde spares, hvis Forsikringen kunde tegnes hos et *indenlandsk Kompagni*, der ved egne Funktionærer kunde besørge Policeudstedelsen.

Men det allerværste var dog, siger Ansøgerne med Rette, at disse mange Udgifter ofte viste sig at have været afholdt ganske forgæves, idet den tegnede Forsikring i mange Tilfælde helt svigtede, naar en Skade var indtruffet, og Forsikringen skulde blive effektiv. Ofte bød nemlig de udenlandske Enkeltforsikrere, som havde overtaget Risikoen, ikke til-

strækkelig økonomisk Sikkerhed og kunde derfor ikke erstatte de indtrufne Skader, og ofte vilde de ligefrem ikke betale. I hvert Fald trak de Skadesopgørelsen saadan i Langdrag og fremsatte stadig saa mange ny Indvendinger, at den forsikrede tilsidst i ren Fortvivlelse gik ind paa et magert Forlig, nøjedes med at faa en Del af Erstatningssummen, blot for dog endelig at faa Sagen bragt ud af Verden. At føre Proces i Udlandet var jo dengang en saare tvivlsom Affære at indlade sig paa; den Vej var lang, trang og bekostelig, og den undlod man helst at betræde. Der er ikke Tvivl om, at i det her fremdragne ligger det vægtigste Argument til Gunst for Oprettelsen af et hjemligt Assurancekompagni, og det var Ansøgerne jo aabenbart ogsaa paa det rene med. Lad nemlig gaa med, at de udenlandske Forsikringer var bekostelige; det var endda ikke det værste, da Købmændene naturligvis i deres Udsalgspriser indkalkulerede deres samlede Transportomkostninger, herunder ogsaa Udgifterne til Assurancen; men naar der ikke kunde stoles sikkert paa i Skadestilfælde at faa retmæssig Erstatning, hørte jo alt op. Et *nationalt Kompagni*, hvor det ikke var enkelt Person, men et Interessentskab med et ikke ubetydeligt Grundfond, man havde at holde sig til, bød utvivlsomt store Fordele i Retning af Sikkerhed for retmæssige Kravs Opfyldelse, og i Tilfælde af opstaaende Uenighed havde man saa i hvert Fald *indenlandske* Domstole at ty til.

Men heller ikke den sædvanlige indenlandske Rettergang forekommer dog Ansøgerne at være tilstrækkelig hurtig for eventuelle Assurancestridigheders Afgørelse, og derfor ønsker man, at Oktroien maa komme til at indeholde Bestemmelse om Oprettelsen af en særlig Domstol — et Assurancekammer

— til Paadømmelse af Sager mellem de forsikrede og Kompagniet. For Afgørelsen af eventuelle mellem Kompagniets Interessenter opstaaende Tvistemaal skulde Oktroien derimod ikke foreskrive nogen særlig Rettergang; saadanne Stridigheder skulde i Henhold til Konventionen Kompagniets Kommitterede søge at bilægge, og hvis det ikke lykkedes dem, skulde alle Interessenterne sammenkaldes og afgøre Tvisten ved simpel Stemme flerhed.

Assurancekamre som det foreslaede var allerede dengang velkendte i Udlandet, og Oktroien kom da ogsaa efter Ansørgernes Ønske til at indeholde Bestemmelser om et dansk Assurancekammer, der skulde bestaa af syv Personer, nemlig: »Tvende af Vores Tilforordnede udi Vores Høyeste Rett, Tvende af Vores Tilforordnede udi Vores *Admiralitets-Collegio*, og Tvende af Vores Tilforordnede udi *Politie- og Commerce-Collegio*, saa og derforuden en *Secreterer* udi Vores Danske *Cancellie*, som skal holde *Protocollen* og udferdige *Acterne*«. Der gaves for denne Domstols Forretningsgang desuden detaillerede Forskrifter.

Med Hensyn til de foran omhandlede Forhold saa de Mænd, der havde forenet sig om et dansk Sø-Assurance-Kompagnis Oprettelse, utvivlsomt i det store og hele fuldkommen rigtigt. Om de var lige saa klartseende, da de hævdede, at et saadant Kompagni umuligt kunde bestaa uden den ønskede Eneret, er mere tvivlsomt. Det, de vilde opnaa ved den ønskede kgl. Oktroi, var nemlig i første Linie, at intet med Kompagniet konkurrerende *Selskab* maatte oprettes i Kongens »Riger og Lande«, derimod skulde ingen bindes til at tage sine Forsikringer i Kompagniet, men enhver skulde, om det lystede ham,

kunne tegne sine Forsikringer i Udlandet, og i det hele taget skulde ingen ved Oktroien hindres »fra at gjøre alt hvis tilforne efter Loven har været tilladt«. Dette vil med andre Ord sige, at da der ikke havde eksisteret noget Lovbud *mod* Enkeltforsikrere (de particuliere), disse var tvertimod forudsat i Danske Lov, saa kunde de danske Købmænd, som maatte have Lyst dertil, og som kunde erhverve Forsikringskunder, konkurrere lige saa galt, de vilde, med Kompagniet. Det ret begrænsede Privilegium, der var alt hvad Ansøjerne vovede at forlange til Konkurrencens Udelukkelse, var da vistnok ret overflødig, thi det vilde næppe paa det daværende Tidspunkt have været muligt at stille den til et konkurrerende Selskabs Start nødvendige økonomiske Garanti paa Benene; med de ca. fire Snese Mænd, der oprindelig havde tegnet sig som Interessenter i det projekterede Kompagni, var de økonomiske Hjælpkilder sikkert i det væsentlige udtømt, og Konkurrencen fra »de particuliere« blev jo ikke udelukket. Det laa jo imidlertid i Tiden at sværme for Monopoler, og i deres Omsorg for at sikre Kompagniets Fremtid har Stifterne ikke set — og det kunde vel heller ikke med Billighed forlanges, at de skulde have indset det, — at det begrænsede Monopol ikke vilde kunne hindre den frygtede Konkurrence fra andre Sammenlutninger, naar Tiden var moden for saadannes Opstaaen. Det levende Forretningsliv skulde nok vide at finde Veje til at omgaa Privilegiet, hvad den senere Udvikling da ogsaa tydeligt har vist. Selv om den begrænsede Eneret imidlertid kunde have været undværet, var Oktroien dog ikke derfor overflødig; thi Eneretten var jo ikke den eneste Begunstigelse, Oktroien skulde give; den skulde byde paa flere andre Fordele.

I Danske Lov (4—6—2) var det paabudt, at de trykte Policeblanketter, som anvendtes af Assurandørerne, skulde udfyldes af Mæglere eller, hvor saadanne ikke fandtes, af Øvrighedspersoner. Den ønskede Oktroi indeholder derimod en Bestemmelse om, at en saadan Fremgangsmaade ved Policers Udstedelse ikke mere skal være nødvendig. Kompagniet skal selv kunne raade for Policeteksten og for Policernes Udskrivning ved dets Kontorfunktionærer, hvorved Udgiften til Mægleren vilde undgaas. Dette var jo netop et af Formaalene med Kompagniets Oprettelse, og det var derfor rimeligt, at Oktroien for Kompagniets Vedkommende for saa vidt op-hævede Bestemmelsen i Danske Lov, men det havde vel været rigtigst, at Bestemmelsen samtidig var blevet hævet for »de particuliere«s Vedkommende. Derimod skulde Stemplingen af Policerne bibeholdes efter Lovens Bestemmelse. Der skulde stemples med 24 Skilling — hver Police med det samme Stempel uden Hensyn til Forsikringssum.

Endvidere indeholdt Oktroiudkastet Bestemmelser om, at *den* forsikrede, der efter forudgaaende Procedure var blevet overbevist om at have begaaet Assurancesvиг mod Kompagniet, ikke alene skulde have fortabt sin betalte Præmie og sin Ret over for Kompagniet, men tillige skulde holde Kompagniet skadesløst for alle Omkostninger ved Sagens Førelse og Op-lysning, »efter een af *Compagniets Committerede* underskreven Regning, som uden videre Beviis skal staa til Troende; Og derforuden skal hand for sin begangen Svиг være vores *General-Fiscals* Tiltale undergoven paa Liv, Ære og Goods efter Mishandlingens Beskaffenhed; hvilken *Action* Vi selv allernaadigst ville lade udføre, uden at *Assurance-Compagniet*

dermed i nogen maade skal vorde *gravered*«. Der var hermed givet Forsikringen en særlig Retsbeskyttelse.

Endelig ansøger man om, at Oktroien i Overensstemmelse med Udkastet maa komme til at indeholde en Række for Interessenternes Forhold til Kompagniet vigtige Bestemmelser. Den Kapital paa 150.000 Rdl., som Interessenterne havde forpligtet sig til at skaffe til Veje som Grundlag for Kompagniets Virksomhed, skulde ikke indbetales kontant, men enhver af Interessenterne skulde for det af ham garanterede Beløb give Haandpant til Kompagniet, og det ønskedes nu, at det ved denne Transaktion maatte være tilstrækkeligt, at hver enkelt Interessent egenhændigt i en særlig dertil indrettet Protokol indskrev, hvad han havde givet Kompagniet i Haandpant, at det med andre Ord ikke skulde være nødvendigt ved saadanne Overdragelser at oprette et særlig stempelpligtigt Dokument i hvert enkelt Tilfælde, naar der som Garanti gaves et materielt Haandpant. »Men,« hedder det i Oktroien, »skulde nogen *Participant* stille sin Forsikring ved *Hypothèque* eller forskrive saadanne Ting, som ei virkelig udi Compagniets Cassa overleveres, da skal slige Pante-Forskrivelser forfattes paa det *ordinaire* stemplede Papiir og derefter tinglyses.« Vigtigere end denne Bestemmelse var dog den, som man ogsaa ansøgte om maatte blive optaget i Oktroien, og som i denne fik følgende Form: »at ingen for hvad slags Gield eller hvad *Prætext* det være kunde, maa understaa sig, at forlange eller stæde nogen slags *Arrest*, Indførsel, Forbud, Beslag eller anden Heftelse paa nogen af de Forsikringer, som *Compagniets Interessenter* til hinanden indbyrdes have stillet, eller paa de Penge, som for nogen af *Interessenternes* Reigning maatte

være i *Compagniets* Cassa bestaaende; saasom Vi allernaadigst ville, at slige Forsikringer, hvilke nu og naar de til *Compagniet* gives, ere virkelig frii for ald Heftelse, saavel som de *in Cassa* værende rede Midler, skal i alle Tilfælde være og ansees for en *publique fonds*, som ikke maa anvendes til anden Brug end dend, som dend er *destinered til*«.

Det, denne »publique fonds« var »destinered« til, var jo først og fremmest at tjene som Sikkerhed for Kompagniets Forpligtelser over for de forsikrede, og man forstaar derfor, at det var af største Betydning at faa den citerede Bestemmelse optaget i Oktroien; thi, som det hedder i Ansøgningen, disse Midler er »en *garantie* for *publicum*, og den fornemste aarsag hvorfor mand venter, at Folk heller her, end paa andre stæder ville søge deres *Assurance*. Maatte nu slige *Effecter* angriibes, og dend *publique fonds* derved forringes, saa vilde det heele verk i kort tiid bortsmelte«.

Og den for Interessenternes Depoter i Kompagniet indrømmede Uangribelighed skulde ikke alene gælde over for private Krav paa Interessenterne, men selve den kongelige Kasses eventuelle Krav paa disse skulde ikke kunne fyldestgøres i Interessenternes hos Kompagniet beroende Midler, men hvis Kongen fik Krav paa en Interessent, og saadant Krav var anmeldt til Kompagniets Ledelse, skulde paagældende Interessent fremtidig *ikke* participere i de tegnede Forsikringer, men hans i Haandpant givne Midler og hans Kassetilgodehavende hos Kompagniet skulde forblive hos dette, indtil de Forsikringer, han tidligere havde deltaget i, var helt afviklede, og det, der da maatte være tilbage af hans Tilgodehavende, skulde indbetales til Kongens Kasse som Afdrag paa den paa-

gældende Interessents Gæld til denne. Det var med andre Ord ikke blot private Fordringer, men selv det offentlige Krav, der rykkede tilbage for Kompagniets Rettigheder i de af Interessenterne stillede Haandpanter og i deres kontante Tilgodehavender hos Kompagniet.

III

Saa vidt Oktroiudkastet. Men sammen med dette indsendte Ansøgerne som allerede foran nævnt et Eksempplar af den mellem de oprindelige Interessenter oprettede Konvention, som man ansøgte om at faa kongelig konfirmeret. Konventionen er ikke blot at betragte som Kompagniets Grundlov — hvad vi i vore Dage vilde kalde Selskabets Vedtægter — men ogsaa som Kompagniets Forsikringsplan, idet den indeholdt Forsikringsbetingelser, Udkast til Policetekst og meget andet Forsikringsdriften vedrørende.

Interessenterne havde som alt berørt tilvejebragt et Grundfond paa 150.000 Rdl. Courant Mønt, og Konventionen indeholdt med Hensyn til dette Fond Bestemmelser om, at det ikke maatte forringes ved nogen »Interessents Aftrædelse« uden paa Grund af Dødsfald, i hvilket Tilfælde Enke eller Arvinger, om de ønskede det, kunde frasige sig fremtidigt Interessentskab, eller naar Interessenten beviste, »at være i en saadan Tilstand, at hand sine Pantsatte Effecter ey kand undvære.« Efter fire Aars Forløb, regnet fra den først tegnede Forsikrings Dato, skulde det dog være tilladt at udtræde, ligesom en Interessent kunde slippe fri ogsaa inden den Tid, naar han stillede en Afløser, som Kompagniets Ledelse godkendte. Grundfondets Forøgelse var forudset at kunne blive nødven-

dig i det Tilfælde, at Kompagniets Forretninger fik et saadant Omfang, at de 150.000 Rdl. ikke kunde anses at byde tilstrækkelig Sikkerhed. Forøgelsen skulde da ske efter Interessentforsamlingens Beslutning.

Betegnende for Tidens økonomiske Udviklingstrin — Mangelen paa Kreditinstitutter og passende Pengeanbringelsesmaader — er det, at det var de »Inconveniencier«, det vilde volde ikke blot at tilvejebringe, men ogsaa at »forvalte« den subscriberede Fond af 150.000 Rdr. in natura«, der førte til den foran omtalte Ordning med, at enhver Interessent skulde i Stedet for kontant Indbetaling stille Haandpant for den Sum, han havde tegnet sig for. Som Værdier, der kunde antages som »nøjagtig forsikring«, nævner Konventionen foruden Panteobligationer: »sufficante endosserede Vexler, Guld, Sølv, eller Juveler-Pant«, hvilket alt antoges mod Kvittering »og nedlægges udi een Jern Casse med 3de Laase«, hvortil tre specielt til dette Hverv valgte Kommitterede skulde have hver sin Nøgle.

Hver Interessent skulde saavel have Andel i Præmierne som hæfte for Skader i Forhold til det Grundfondsbeløb, han havde tegnet sig for, og hvis Interessenten ikke senest to Maaneder efter en Skadesopgørelse havde betalt den ham pro quota paalignede Del af Erstatningen, skulde Kompagniet kunne disponere over det af ham stillede Haandpant og herigennem skaffe sig Dækning for den ikke betalte Erstatningsandel.

Den højeste Myndighed i alle Kompagniets Anliggender skulde efter Konventionen være hos Interessenternes Plenarforsamling, hvor Afgørelse skete efter almindelig Stemme-

flertal. Enhver, der var Interessent for 1000 Rdl., havde een Stemme, og ingen enkelt Interessent kunde have mere end een Stemme, hvor stort et Beløb han end havde tegnet sig for. Der kunde i Almindelighed ikke stemmes pr. Fuldmagt, idet det herom i Konventionen hedder, at »det alene agtes for et votum, som virkelig udsiiges af dends Mund, som tilstæde er, hører Propositionen, og dertil svarer«; dog maatte »Enker og u-gifte Quindes-Personer, som ey selv møde vilde eller kunde, give andere Participanter fuldmagt for dem at votere«. Iøvrigt havde enhver Interessent, der havde Stemme, Ret til, naar og saa ofte han vilde, at indfinde sig paa Kompagniets Kontor for at efterse Bøgerne og for af Bogholderen at lade sig underrette om alt, »hvis hand forlanger, undtagen om Post-dagene«.

Endelig indeholdt Konventionen, for saa vidt Interessenternes Forhold angaar, et begrænset Forbud mod, at de optraadte selvstændigt som Assurandører. Den herpaa sigtende Paragraf havde følgende Indhold: »Ingen af Compagniets Interessenter maa tegne Particulair-Assurancer, uden paa de Skibe, som Compagniet allerede har taget saa stor Deel af Assurance udi, som det vilde løbe Risico for«. Noget *absolut* Forbud mod, at Interessenterne optraadte som »particulair« Assurandører, var der altsaa ikke. Det maatte vel tvertimod være velset, at de supplerede Kompagniet paa saadanne Risikoer, hvor dette paa Forhaand havde overtaget sit Maksimum. De hjalp jo derved yderligere til, at »Pengene blev i Landet«.

Det har været Tvivl underkastet, om Kompagniet ifølge sin oprindelige Konstitutionsform var at betragte som et Aktieselskab eller som et Selskab med begrænset Ansvar af

den Form, som den Dag i Dag er repræsenteret ved vore tre andre gamle danske Søforsikringsselskaber. Hvis Kompagniet kun hæftede med Grundfondsbeløbet for sine Forpligtelser, maa det efter moderne Opfattelse betragtes som et Aktieselskab, der blot afveg fra Nutidens Aktieselskaber derved, at ingen Del af Selskabskapitalen var *kontant* indbetalt, medens paa den anden Side *hele* Kapitalen var sikret ved Haandpant. Hæftede Interessenterne derimod for Kompagniets Forpligtelser ikke blot med det sammenskudte, haandpant sikrede Grundfond, men hver enkelt Interessent med hele sin Formue i Forhold (pro rata) til sin indtegnede Andel i Grundfondet, var Kompagniet et limiteret Selskab, om end uden kontant Depot. Om Forholdet var det ene eller det andet, maa afgøres i Henhold til Konventionens Bestemmelser om Interessenternes Hæftelser — indbyrdes og over for de forsikrede.

Det er nu intetsteds i den oprindelige Konvention (jfr. derimod Konventionen af 1850, Side 421) udtrykkelig sagt, at Kompagniet kun hæftede for sine Forpligtelser med Grundfondsbeløbet. Derimod er det klart og tydeligt udtrykt i Konventionen, at hver Interessent »pro quota« skulde deltage i Erstatningerne for indtræffende Skader, og det fremgaar ligeledes tydeligt af Konventionen, at Interessentens i Anledning af Skader nødvendige Indbetalinger principielt skulde finde Sted, uden at det af ham stillede Haandpant i den Anledning maatte angribes. Først naar en Interessent viste sig ude af Stand til — eventuelt vægrede sig ved — at betale sin Skadesandel inden en vis Frist, skulde der gøres Eksekution i hans Haandpant, som derefter skulde suppleres til sin

oprindelige Værdi, hvis Interessenten vilde vedblive at være Interessent. Grundfondet var ikke den eneste Garanti, men kun den (under Forudsætning af Haandpanternes Godhed) ubetinget sikre *Minimumsgaranti*, Kompagniet bød, og at Grundfondet egentlig ikke var sikret ved Haandpant af Hensyn først og fremmest til de forsikrede, men mindst lige saa meget af Hensyn til Interessenternes *indbyrdes Hæftelse*, fremgaar bl. a. af, at det i Konventionen hedder, at Haandpanterne (Grundfondet) er »til alle *Interessenternes* Sikkerhed og til een almindelig Credit for Kompagniet«. Der synes efter de nævnte Bestemmelser om »pro quota«-Indbetalingerne ikke at kunne være Tvivl om, at Interessenterne i *Gerningen* — de protesterede aldrig mod at gøre Indbetalinger — har erkendt, at de ud over Grundfondet hæftede personligt i Forhold til deres Andele i dette, og at Kompagniet derfor rettelig bør betegnes som et limiteret Selskab. Om Interessenterne hæftede *solidarisk* er et andet Spørgsmaal. Bestemmelsen om Haandpanternes Deponering til »Interessenternes Sikkerhed« kunde tyde paa, at man har haft den Opfattelse, og i hvert Fald er der vel næppe Tvivl om, at man i *Praksis* — hvis en Interessent ikke kunde betale, og hans Haandpant ikke slog til til Dækning af en ham paalignet Erstatningsandel — vilde have fordelt det manglende paa samtlige de øvrige Interessenter.

Da Kompagniets Interessenter som alt antydet i Aarenes Løb atter og atter uden at gøre Indsigelser præsterede de dem paalignede Indbetalinger, naar de indtrufne Skader oversteg de indvundne Præmiers Beløb, og de saaledes skulde synes at have anerkendt en Forpligtelse til at hæfte ud over Grund-

fondets Beløb, er det mærkeligt, at det flere Gange paa Generalforsamlingerne blev pointeret, at Kompagniet over for de forsikrede kun hæftede med det haandpantsikrede Grundfondsbeløb. At denne sidste Opfattelse var urigtig, menes godtgjort gennem den foran givne Fremstilling, men der er tillige et endnu ikke omtalt Forhold, som taler mod dens Rigtighed.

Til Interessenternes Forpligtelse til at betale »pro quota« for de indtrufne Skader svarede deres Ret til at faa forholdsmæssig Andel i de indvundne Præmier. Disse betragtedes straks som Interessenternes Kapital, som de — hvad Konventionen klart fastslog — havde Krav paa at faa fordelt mellem sig kvartaarlig, og som de derefter disponerede over efter eget Tykke. Og selv om man senere undlod at fordele hele det tilstedeværende Præmiebeløb og gik over til at reservere i hvert Fald en Del af dette, motiveredes den ændrede Praksis ikke med Hensynet til de forsikrede, men med Hensynet til Interessenterne, der gennem Reserveringen skulde sikres mod de Indbetalinger, som under det ved Konventionen instituerede Fordelingssystem altid truede, naar Præmiebeholdningen ikke var tilstrækkelig til at dække Skaderne. Ogsaa de saaledes reserverede Præmiebeløb betragtedes som Interessenternes Formue, som de naar som helst kunde vedtage at fordele mellem sig, medens de stadig hævdede, at de over for de forsikrede kun hæftede med Grundfondens Beløb. Den saaledes hos Interessenterne herskende hele Opfattelse af Forsikringsforholdet er jo ikke i Samklang med Nutidens *forsikringstekniske* Betragtningssmaade, der kræver, at det først og fremmest er de af Præmierne dannede Reserver og først

derefter Aktie- eller Garantikapital, der tjener til Sikkerhed for de forsikredes Krav, men den var maaske heller ikke helt juridisk rigtig selv under de daværende Forhold. I Oktroiens Hed det nemlig, at Interessenternes Haandpanter »saavel som de in Cassa værende rede Midler« skulde »være og ansees for en *publique fonds*, som ikke maa anvendes til anden Brug end dend, som *dend er destinered til*«, og det en saadan »publique fonds« var bestemt til, kunde efter Meningen ikke godt være andet end at tjene til Sikkerhed for Kompagniets Kunder. Dette siges ganske vist ikke udtrykkeligt i selve Oktroiens, men i Ansøgningen om Oktroiens var det blevet stærkt betonet, at »den *publique fonds*« — hvortil ogsaa her Kassens rede Midler henregnes — netop skulde være »en *garantie for publicum*«. Naturligvis kan der herefter endnu tvistes om, hvad man skulde forstaa ved de »in Cassa værende rede Midler«, men det synes dog ikke at være helt klart, at Konventionens Bestemmelse om Præmiernes Udbetaling til fri Disposition for Interessenterne var helt i Overensstemmelse med Oktroiens Bestemmelser — om disse med andre Ord ikke forudsatte en Slags teknisk Reserve-dannelse. Naar derfor Interessenterne fik Præmiebeholdningerne udbetalt, var det kun rimeligt, om de til Gengæld hæftede med deres Formue.

Med Hensyn til Ledelsen af Kompagniets Forretninger hedder det i Konventionen, at der skal »nu i Begyndelsen, og siden hver anden, tredje eller fjerde January, ved fleeste Stemmer udvælges 9 bequæmme Mænd, iblandt Interessenterne nemlig:

Trende Committerede til at expedere, underskrive og for-

seigle Policerne, og derover holde hver sin Contra-Bog; Og skal Policerne altid være underskrevne i det mindste af 2de af saadanne Deputerede.

3de Committerede, til at imodtage Pante-Obligationer, og anden nøyagtig Forsikring af de Interesserede

3de Deputerede til at examinere de Beviisligheder, Reigninger og Attester, som indkommer, angaaende, Restourno, Skade og Haverie.

Og derforuden udnævnes 2de af de Eldste Kiøbmænd, som idelig frequenterer Børsen, med hvilke de Committerede sig i forrefaldende Dubiis, samt angaaende u-bekjendte Skibes og Fahrvandes Beskaffenhed og deslige, kunde raadføre, og hvilke de kunde anmode for Compagniet at føre Correspondence, og fra andre Stæder at indhænte dend Efterretning, som i en eller en anden u-formodentlig Tilfælde, kunde behøves.

Og disse 11 Committerede og Deputerede træde, saa ofte Fornødenheden det udkræver, tilsammen, for udi Vigtige og Compagniet magt paaliggende Tilfælde, hinanden at raadføre, og om alting at deliberere, førend det proponeres for samtlige Interessenter«.

Om de Kommitteredes Valg, Funktionstid etc. gav Konventionen detaillerede Forskrifter. De Interessenter, Valget faldt paa, »maa icke veigre sig samme at antage, eller at lade fattes, samme med ald Omhygelighed at forrestaae«; for Forretningsgangens Kontinuitet var der sørget gennem en Bestemmelse om, at ikke alle Kommitterede skulde afgaa paa een Gang, men i hver Gruppe skulde een af dem forblive, »paa det at altid kand være en ved hver Forretning, som allerede haver et Aars Erfarenhed«.

Kompagniet fik altsaa ikke mindre end 9 »Direkteurer«, og det kan vel ikke være andet, end at denne personalrige Direktion i visse Tilfælde har gjort Forretningsgangen langsommere og besværligere, end den vilde været, hvis man havde ansat en enkelt som administrerende Direktør, eller i hvert Fald havde nøjedes med en Direktion paa en 2—3 Medlemmer, saaledes som man ved Selskabsstiftelser i vore Dage gør det. Paa det for den daglige Forretningsgang uheldige ved den talstærke Direktion bødede det imidlertid, at det ved Konventionen var bestemt, at Kompagniet skulde have en Bogholder, og at denne — om end ikke fra Begyndelsen, saa dog i Tidernes Løb efterhaanden — fik en Stilling, som saa nogenlunde svarer til den administrerende Direktørs i et moderne Forsikringsselskab.

Om Bogholderen og hans Funktioner bestemte Konventionen: »Kompagniet skal have en Bogholder, hvilken skal dressere Policerne, og befordre dem med sin behørig Clausulering, og under hands Paragraphering til de 3de Committeredes Underskrivning og Forseigling.

Skal holde Bog og udførlig Rigtighed om alt Forrefaldende, samt anamme Premien og den quart pro Cento, som i Stæden for Provision af den Assurerede Summa betales skal, item den 1 Rdr. for hver Police og derover holde en aparte Bog.

Saa skal hand og ved hver Fierdings Aars Udgang præcise gjøre Repartition over dend indkomne Premie, hvad en hver Interessent deraf tilkommer, samt saa ofte det udkræves gjøre Repartition over de Skader, Haverier og Restourno, som forrefalder, og Forklaring, hvad en hver Interessent deraf tilkom-

mer at betale, og in Summa forrette, alt hvis herudi ommeldet, og ellers fornøden er, og hannem af de Committerede hans Function vedkommende kand blive beordret.

Hvilken Bogholder altiid af de 3de Committerede til Policernes Expedition foreslaaes og af Interessenterne vælges, og skal enten være en boesiddende Mand af Compagniets Interessenter, om nogen iblandt dem findes, som de Committerede vil foreslaae, og sig det vil paatage, imod saadan Løn, som de kand foreenes om, eller og det skal være en anden bekiendt skikkelig Person, som kand forskaffe nøyagtig Caution i det mindste for 2000 Rdr. og skal derforuden aflegge for de Committerede sin Troeskabs Eed«.

Af Personale skulde Kompagniet foruden Bogholderen antage et Bud, og det var forudsat, at Bogholderen holdt en Fuldmægtig. Af Kompagniets første Forhandlingsprotokoller ses det, at det var Bogholderens private Sag at antage og lønne den Kontorhjælp, han fandt nødvendig.

Ogsaa Kompagniets Kontorlokaliteter var der truffet Bestemmelse om i Konventionen. For det første skulde Kompagniet have et behørigt indrettet Kontor paa Børsen, hvor Bogholderen skulde være til Stede i Børstiden (fra Klokken 12 til 1) for at ekspedere dem, der maatte ønske at tegne Assurancer, og hvor de Kommitterede kunde indfinde sig, naar de vilde. Men dernæst skulde Kompagniet ude i Byen have et andet Kontor, hvor de Kommitterede kunde holde deres Møder, Plenarforsamlingerne kunde afholdes, og hvor »Bogholderen eller hands Fuldmægtig paa andere Tiider« — d. v. s. andre Tider end i Børstiden — »altiit skal være at finde, for at dressere de Assurance-Policer, som enten der, eller paa

Børsen, forlanges, og for Compagniets andre Forretninger at varetage, og om alting at holde Bog og Rigtighed«.

Om dette Kontors Indretning faar man en meget god Forestilling gennem Konventionens detaillerede Redegørelse for, hvad der her skulde findes. I Bogholderens Stue, hvor han sad omgivet af sine Bøger og Protokoller, havde den saakaldte »Bie-Casse«, d. v. s. den Kasse, hvori Bogholderen skulde nedlægge de ved Policernes Tegning modtagne Præmier, sin Plads. Sammesteds skulde der paa Væggen altid hænge en Tavle, »hvorpaa kand læses dend regulerede Assurance-Cours til og fra adskillige Steder«. Desuden skulde der her findes »de Puncter af Haverie- og Assurance-Ordningen, som de Assurerede have at i agt tage, item dend Hollandske Courant og Priis-Courant«. I det større Kontorlokale — Forsamlingssalen — skulde endelig findes »Hovedkassen«, d. v. s. den Kasse, hvori de af Bogholderen modtagne Præmier skulde overflyttes, naar de Kommitterede syntes, at »Bikassen« inde i Bogholderens Stue svulmede for stærkt. Endvidere fandtes her »Forsikringskassen«, d. v. s. den tidligere omtalte Kasse, hvori Interessenternes Haandpanter opbevaredes, »samt Loven og Forordninger, andre omliggende Nationers Assurance- og Søe-Retts Ordninger, Generale- og Speciale Søe-Karter, over de Verdens Deele og Søe-Havne, hvor Farten herfra skeer, og deslige i visse Tilfælde nødige Efterretninger«.

Konventionen giver meget nøjagtige Forskrifter baade for Bogholderen og for de Kommitterede med Hensyn til den Forretningssgang, de havde at iagttage, ja endog med Hensyn til Indretningen af de Bøger, der skulde føres ved Kontoret. Selvfølgelig skulde hver af de tre Grupper af Kommitterede

føre deres særlige Protokol, ligesom der skulde holdes »en Hoved Protocoll, hvorudi alt det, som i Interessenternes Forsamling proponeres, resolveres, voteres, sluttet og vedtages, skal indføres«. Men desuden skulde Bogholderen føre 1) En Hovedbog »paa Real-Papier«, saaledes indrettet, at den tydelig kunde vise »Situationen af Compagniets Væsen, hver time paa Dagen«, 2) En »Liste- eller Rullebog« over Kompagniets Interessenter og 3) En Ekstrakt af Hovedbogen ved hvert Fjerdingaars Udgang, »eftersom det er vedtagen og besluttet, at dend indkommende Assurance premie skal reparteres iblandt Interessenterne, og uddeles hver Fierding Aar«, 4) En Bog, »hvorudi i Debet specialiter skal indføres, hvis hand tiid efter anden annammer for Policerne, og for dend quart pro Cento, Og paa Credit-Siden anføres, hvis som derimod efter de Committerede til Policernes Expedition deres Ordre, til Løn og Omkostninger udbetales«, og 5) »En Copie-Bog, hvorudi alt andet Merkværdigt ved Contoiret forrefaldende skal indføres, noteres og copieres«.

Alle disse Protokoller og Bøger vilde, om de havde været bevaret til vore Dage, have været en enestaaende rig Kilde til Oplysning om danske Søforsikringsforhold i det 18de Aarhundrede; men desværre er de allerfleste af dem gaaet tabt i Tidens Løb; dog er heldigvis Plenarforsamlingens Protokoller bevaret lige fra Kompagniets første Aar og til Dato, og i dem kan man finde mangt og meget af Interesse for Kompagniets og dermed for dansk Søforsikrings Historie, saaledes som det vil fremgaa af de i det følgende lejlighedsvis givne Uddrag af dem.

Om Præmien og dens Erlæggelse bestemte Konventionen

følgende: »Ald Premie baade for gaaende og kommende Skibe, og Vahre, skal erlægges og betales strax forud ved Policens Expedition, førend Policer underteignes og forseigles af de Committerede, udi dend Mønt, som Assurancen stilles paa in nature, eller og med Lagio efter Coursen, og skal saadan Premie, som virkelig er indkommen, ved hver fierding Aars Udgang, imellem Interessenterne reparteres, og til dem udbetales«.

Som det af det sidst anførte Citats Slutning tydeligt fremgaar, var Begrebet »tekniske Reserver« ganske fremmed for Sjø-Assurance-Kompagniets Stiftere; den indkomne Præmie skulde hvert Kvartal fordeles mellem og udbetales til Interessenterne, og der kunde saaledes aldrig blive Tale om Dannelsen af Reserver. Intetsteds i Konventionen er der Tale om Reservedannelse. Man stod med andre Ord endnu med Hensyn til Forsikringsteknik i snævrere Forstand paa et lidet fremskredent Udviklingstrin; man var endnu ikke paa alle Punkter naaet til en korrekt Opfattelse af Forsikringens Natur, selv om man rent *forretningsteknisk* var forbavsende langt fremme. Som allerede foran (Side 71) nævnt maa det antages, at Interessenterne — selv om det ikke synes at have staaet dem helt klart — over for de forsikredes retmæssige Krav hæftede pro rata med hele deres Formue, og under denne Forudsætning var Dannelsen af Reserver naturligvis ikke i samme Grad paakrævet som i det Tilfælde, at Grundfondskapitalen var den eneste Sikkerhed, Kompagniet bød.

Det vil forstaas, at der under de her nævnte Forhold, og naar henses til Tidens Mangel paa Kreditinstitutter, ikke kunde blive Tale om nogen Renteindtægt for Kompagniet i dettes

første Levetid. Men selve Forsikringspræmierne var dog ikke forudsat at skulle være Kompagniets eneste Indtægt. Det var nemlig i Konventionen bestemt: »Foruden saadan Assurance Premie betales af alle og enhver som vil assureres, forud, førend dem Policen ekstraderes, en Rixdaler courant Mønt udi alt for hver Police, og en quart pro Cento af dend assurerede Summa i Stæden for dend Provision og Courtagie, som uden Rigs betales.«

Disse »Policepenge« og denne $\frac{1}{4}$ pCt. Provision var naturligvis — saaledes som det ogsaa fremgaar af det foreskrevne Indhold af den under Punkt 4 foran nævnte Bog, som Bogholderen skulde føre — bestemt til at dække Kompagniets Administrationsomkostninger. At Kompagniet krævede Provision og Policepenge forundrer noget, naar man erindrer, hvor kraftigt Oktroiansøgerne havde fremhævet, hvilke Besparelser de forsikrede kunde vente sig netop paa disse og lignende Udgifter, naar de fik Adgang til at tegne deres Forsikringer i et indenlandsk Kompagni, men man maa antage, at Provisions- og Kurtageudgifterne ved Forsikringstegning i Udlandet har været en Del højere end de i Konventionen forudsatte, ellers havde Interessenterne, der jo for en stor Del selv vilde blive det nye Kompagnis Kunder, næppe vedtaget disse.

Om Forsikringspræmiernes Størrelse bestemte Konventionen i al Almindelighed, at Præmien »skal til og fra alle Stæder nu i Begyndelsen, saa vidt muelig er, settes paa en vis Fod, og reguleres hvor mange pro Cento betales skal paa alle fire Aars Tiider, fra nu af, og indtil foranderlige Conjunctioner indfalder, da derom nye Slutning kand gøres«. Det var med andre Ord forudsat, at der straks skulde ved-

tages en Tarif, men at denne fornuftigvis fremtidig skulde revideres under behørig Hensyntagen til de skiftende Konjunkturer.

Ogsaa med Hensyn til den samlede Risiko, som Kompagniet i det hele taget vilde løbe, og den Risiko, det vilde løbe paa en enkelt Forsikring, indeholdt Konventionen almindelige Bestemmelser, idet den herom siger: »Ligeledes reguleres og det nærmeste mueligt, hvor stor Summa, paa det Fond af 150.000 Rdr., som Compagniet paa eengang vil løbe Risiko, og hvor stor Summa, som paa et Skib til og fra adskillige Stæder maa løbe Risiko«. Selve Risikobeløbene er da saa lidt som Præmiesatserne fastsatte i selve Konventionen, men den nærmere Bestemmelse om disse Forhold er henlagt til Plenarforsamlingens senere Afgørelse.

Om Policerne og Forsikringsvilkaarene skulde der for saa vidt muligt at undgaa Strid i Skadestilfælde — som det hedder i Konventionen —: »ved offentlig Trøck, til deres Efterretning, som af dette Compagnie bliver assurered, publiceres, baade hvorledes Policer skal være indrettet, saa og hvad udi Tilfælde, af Havarie, Restourno, og Total-Skade; af begge Parter baade Assurandører og Assurerede, er at i Agt tage, samt holdes og efterkommes skal, neml.:

Policerne skal lyde saaledes.

Det Kiøbenhavnse Assurance Compagnies samtlige Interessenter forsikkre Eder.....
eller hvem det ellers skulle maatte vedkomme, til deels eller alt sammen, Wen eller Fiende, dend Summa..... fra
..... paa Gods, Wahre og Kiøbmandskab, hvad
sorter det være maatte, beder velig eller ubeder velig, intet undtagen,

som allerede er ladet, eller endnu skall indlades udi Skibet, det Gud bevare, kaldet..... fra.....
 hvorpaa er Capitain eller Skipper.....
 eller hvem derpaa for Capitain eller Skipper i hands Stød skulle komme til at fare, hvilket Gods, bestaaende udi.....
eller hvad andet Slags det maatte være, med wores villie, og gotfindende er taxeret og ansatt for dend Summa..... Assurance premien.....
 iberegnet..... Tilsigende og forsikrende paa fornevnte Assurance Compagnies weigne, paa gode Troe og Love, forbemelte forsikrede Summa uden nogen ophold, exceptioner, eller henskydelser til vores Wærne-tinge at betale til.....
paa denne Polices fremviisning alleene, inden 2 Maaneders forløb, efter at for os behørlig Eedelig er bleeven beviist, at Skade og Forliis er forrefalden, det Gud i naade afvende, imod Kortning af 2 pro Cento, saa at for Total Skade betales 98 pro Cento. Men om Godset kommer til at strande, og noget bierges, skal det som bierges være til Assurance-Compagniets beste, og Komme til afgang udi dend Summa, som saaledes til de Assurerede betales skall.

Bemeldte Skib.....

Wii tager derfor hermed til Compagniets last og ansvar alle farer, og skadelige tilfælde og løber derfor *Risiko*, fra den dag og tiime af, at samme Købmandsskab af Eder eller Eders Committent er bragt til udskiibnings stød, eller Søkant for at lades i Skibet, eller derfra at omborde føres, til Skibet, udi Baade, Færger, Pramme, Barquer, Bordinger eller Lichters, for derudi at indskibes, og skal continuere indtil at Skibet er arrivered til ovenmelte Losse-stød, og bemeldte Gods og Købmandsskab uden nogen forliis og skade der er Losset og sikkerlig bragt Eder Assurerede eller Eders

Commissionair til haande. Og maa forskrevne Skib seigle frem og tilbage, vende og dreje til høyre og venstre og alle siider, og i nød eller med villie søge saadanne Haune og Reeder, som Capitainen eller Skipperen til Reysens befordring, nøttelig og tienlig befinder; Og om fornevnte gods i nødsfald af dette Skib blev losset, og udi et andet lidet eller stort i dets stød indskibet (hvilket de Asseurede maa lade gøre af egen autoritet, uden vores Consens eller tilladelse at afvendte) da skal Compagniet løbe dend samme Risico og aventure, som om Godset ikke var omskiibet. Bestaaende fremdeeles de for ommeldte Risiquer, udi alle Pericler af Søen, Storm og u-væyr, ild og Wind, arrest af Wenner og Fiender, anholdelse af Konger og Dronninger, Princer, Herrer og Republicuer, Breve af merke og Contramerke, Skielmerie og u-agtsomhed af Skipper og Skibsfolk og alle andre periculer og avanturer, som forskrevne gods, uden de Asseureredes egen Skyld og minde, nogensinde skulle maatte hendes, optenkkelig eller u-optenkkelig, sædvanlig eller u-sædvanlig, ingen undtagen, stillende Os og Interessenter udi alle saadanne tilfælde udi Eders stød, for at guarandere Eder for ald Skade og forliis, og at betale til Eder eller Eders Commissionair, eller Fuldmægtig ald dend Skade som I kand have lidt, saaledes som forskrevet staar, inden 2de Maaneder efterat forulykkelsen eller skaden for os behørlig er bleven beviist. Og i saadan tilfælde giver Wii Eder Asseurerede og alle andre magt at rekke haanden til forskrevne Vahres Biergning efter Lands Lou og Forordninger, samme at maae sælge, pengene om fornøden gøres, at maa distribuere, uden vores forregaaende Consens eller bevilgning først at indhente, og vil betale de Omkostninger, som derpaa anvendes, samt dend Skade som lides, enten noget Bierges eller ikke. Og skal Omkost-Reigningerne troes paa dends Eed, som samme haver forfattet, alt med de Wilkaar, at Compagniet for denne forsikring betales i reede penge premiepro Cento, frie for ordinaire Havarie og Omkostninger, som har sin oprindelse af ligge-dage, og for havarie grosse under 3 pro-Cento: Forbindende Compagniet og

dets samtlige Interesserede paa gode troe og love dette at efterkomme; Renuncierende til dend ende alle forevendinger og exceptioner, som herimod kunde stride og fornømmelig alle benaadninger, beneficier, Moratorier, og Protectorier og hvad andet, som herudi kunde være til hinder. Datum Kiøbenhavn.

Til bekræftelse under Compagniets Seigl og de dertil af samtlige Interessenter Committeredes underskrift«.

IV

Til den egentlige Konvention var der knyttet et udførligt Reglement om, hvad der skulde »ved Asseurering i Agt tages imellem de Asseurerede og Assurance-Compagniet« samt om, hvad der »ved Haverie Reigninger« skulde iagttages mellem de to nævnte Parter.

I Reglementet, der i høj Grad er paavirket af de kendte nederlandske Assuranceordninger fra det 16. og 17. Aarhundrede (Philip den II.s forskellige Forordninger, de nederlandske Handelspladsers)³⁹), som ogsaa gennem den svenske »Försäkringsbalk« (den svenske Sjøret af 1667) har sat deres Præg paa Danske Lovs 4. Bogs 6. Kapitel om Assurance, er det først detailleret angivet, hvad de, som vil lade Skib eller Varer, helt eller delvis, forsikre, »ere pligtige, oprigtelig og tydelig at udsige og forklare«; det nævnes f. Eks., at det skal angives, hvor Skibet er beliggende, hvor Godset skal indskibes, om Skibet er sejlklart eller allerede afsejlet, for hvis Regning Assurancen tegnes, Skibets og Skipperens Navn, Skibets Art, »om det er Skib, Fregatt, Fløyte, Gallioth,, Kreyert, Smacke, Huckert, Skude eller Jagt«, hvad Slags Vare, der ønskes forsikret, hvordan den er emballeret, fra og til hvilken Plads Assurancen skal gælde, om man begærer at anløbe Havne

undervejs, hvorledes Skibet er monteret og bemanded, »og om det er destineret at seigle med eller uden Convoy«.

De, der vilde assurere Skib eller Skibspart, skulde »biligen« taksere Skibet eller Skibsparterne til, »hvad det eller dend kand være værd, med sit Tackel og Toug, Anker, Baad, Seigl, og andet Skibs Reedskab, hvorunder icke maa være begreben, eller kand forsickres det consumable, saasom Krud, Kugler, Victualier, Folke-Hyre og deslige«. Ladninger som Helhed eller Dele af Ladninger skulde til Forsikring takseres »efter Markets gang eller efter Indkiøbet, med dertil reignet alle Omkostninger til Omborde, samt Told, Provision, Emballage og andet, enten med eller uden Assurance premie«. Af saaledes takserede Skibe og Varer maatte da i Henhold til Bestemmelsen i Danske Lov (4—6—5) »de nie tiende Dee« forsikres.

I Danske Lovs netop nævnte Paragraf hedder det bl. a.: »Ingen maa understaa sig at forsikke nogens Liv« — et Forbud, som kendtes i adskillige andre Lande⁴⁰). I Reglementet gaar dette Forbud igen, men med en lille Indrømmelse til dem, der maatte ønske at tegne Forsikringer for Summer, det eventuelt kunde blive nødvendigt at udrede som Løsepenge for de søfarende, som faldt i Sørøveres Hænder. Det siges nemlig herom i Reglementet: »paa Folkes Liv, *uden allene for Opbringelse af Tørker og Sø-Røvere*, maa ey assureres«. Desuden var det forbudt at forsikke »paa u-visse og tvivlagtige Ting, paa imaginered og deslige Gevinst«. Paa dette Punkt er der i Tidernes Løb indtraadt en Forandring i Praksis, idet det nu, som bekendt, er tilladt at medforsikke forventet Handelsfortjeneste (imaginer Gevinst) indtil et Beløb af 10 pCt.

af den forsikrede Vares takserede Værdi. Iøvrigt er der med Hensyn til de Ting, der efter det foranstaaende var udelukket fra Forsikring, en ret nøje Overensstemmelse med de nederlandske Assuranceordninger⁴¹).

Om Returladninger indeholdt Reglementet særlige Bestemmelser, hvilket ikke er underligt, da det netop væsentligst maatte blive Returladninger, der maatte blive Tale om at forsikre; Eksportvarer af nogen Betydning at sende ud med vore Langvejsfarere havde vi jo dengang ikke. Paa »Retourer fra Ostindien« maatte der saaledes forsikres dobbelt saa meget, »som til Indkiøb udsendt er, eller deris Indkiøb beløber, foruden de 10 pro Cento, som skal løbes Risico«. Og »paa andre Retourer uden for Europa« maatte forsikres 50 pCt. mere end det, der af det kontante Beløb, som var udsendt til Indkiøb, virkelig var anvendt til Vareindkiøb. »Retourer« fra Island skulde for hver Varesorts Vedkommende takseres efter den sædvanlige Fremgangsmaade, og man skulde derefter rette sig efter den satte Takst »og efter det Connossement, som med Skibet hjemfølger og beediges saaledes: At om de indskibede Vahre, efter samme Connossement, ey kunde opløbe til dend Summa, som forsikret er, restourneres det manglende imod den sædvanlige Restourno. Og ved Haverie og Skade, betales ey mere, end virkelig efter Connossement i Skibet findes; Men meere end virkelig asseurered er, betales dog icke i u-lykelige Tilfælde, i hvormange Vahre end i Skibet, efter Connossementet, kunde være indskibet«.

Med Hensyn til Forsikringens Gyldighed, om den var tegnet *efter*, at Forsikringens Genstand allerede var forulykket, var

den almindelige Regel, at saadan Forsikring »holdes for u-reedelig, for null og ingen Betaling derfor af Asseuradeurne at skeep, men tvert imod som bedragelig at ansees, om den Asseurerede skulle kunde overbeviises eller og icke med Eed kunde forklare, icke at have været vidende om For-ulyckelsen, da Asseurancen skeede«. Men fra fjerne Pladser maatte der dog altid tegnes Assurance, selv om Skibene for længst var afsejlede, »naar de sidste Tidender troelig communiseres og i Policen expresse sættes, paa alle gode og onde Tidender, uden hvilken Clausul Skaden icke betales, som kunde være skeed før Policens datum«. Ogsaa med Hensyn til disse Bestemmelser er der god Overensstemmelse med de nederlandske Assuranceordninger⁴²).

Skipperen paa det forsikrede Skib maatte efter Reglementet løbe ind i alle Havne, »hvor Nøden driver ham til at søge Retirade«, havde kort sagt med Hensyn til Rejseruten frie Hænder, saalænge Sejladsen tjente til Rejsens Befordring, men uden »Nød og Aarsag« maatte ingen Skipper søge anden Havn eller Lossested end angivet i Policen eller »for sin eller de Asseureredes Profit seigle af den rette Vey og Cours, under Asseurancens Forliis«.

Allerede i Danske Lov (4—6—10) var det bestemt, at naar der ikke »inden Aar og Dag« efter et Skibs Afsejling paa Rejse mellem europæiske Havne var hørt fra det, skulde det og dets indladede Gods betragtes som forulykket og, om det var forsikret, erstattes af Assurandørerne senest efter yderligere tre Maaneders Forløb. Var Forsikringsobjekterne paa Rejser uden for Europa, skulde der dog ventes paa Efterretninger i to Aar, inden Forsikringen blev effektiv. Denne Lov-

bestemmelse gaar uforandret — om end omformuleret — igen i Kompagniets Reglement.

Naar forsikrede Skibe blev innavigable, eller naar de og det i dem indladede Gods røvedes af Fjenden, eller opbragtes og blev anholdt uden Haab om at blive erstattet, maatte de assurerede abandonnere Skib og Ladning til Assurandørerne; »Hvorefter Asseurancen inden 3de Maaneder betaales, om tillige for Christne Molester er teignet«. Af den sidst citerede Passus fremgaar, at medens Sørrøverrisikoen altid var dækket ved Forsikringen, kunde denne tegnes baade med og uden Dækning af regulær Krigsrisiko: »Christne Molester«.

Abandon kunde derimod ikke finde Sted før efter seks eller tolv Maaneders Forløb, henholdsvis i Europa eller uden for Europa, hvis et assureret Skib anholdtes af »Potentater eller Regieringer« til Transport eller deslige, »eller og formedelst anden Aarsag hindres eller gøres incapable, dend destinerede Reyse at fortsætte«. I saadanne Tilfælde skulde der, hvad enten der var Haab om »Relaxering eller icke«, gives Assurandørerne udførlig Underretning, og de forsikrede skulde saa hurtig som mulig sørge for »at disponere over de bederlige Vare, og at conservere de øvrige, samt kostbare Vahre«.

Endelig bestemte Reglementet, at »naar nogen u-lykkelig Hændelse forrefalder«, saa skal de forsikrede straks give Assurandørerne Underretning om, »hvor og paa hvad Sted forulyckelsen eller Strandingen er skeed« samt om, hvad nærmere de havde erfaret derom gennem Indberetninger fra Korrespondenter eller Skippere, og saadanne Beretninger skulde indsendes *in originali*. Ligeledes skulde Assurandørerne

underrettes om, hvad der var reddet, og de forsikrede skulde drage Omsorg for, at Bjergningsgodset opbevaredes sikkert eller hurtigst muligt transporteredes til Pladser, hvor det kunde sælges, eller endelig, at det blev solgt »efter stædets Leilighed og Godsets Beskaffenhed, ved offentlig Auction paa beste Maader«. Det præciseres, at de forsikrede overhovedet altid er pligtige »ved Biergning og det biergedes Sall, at drage saadan Omsorg og omhue, som det kunde være for dem selv, og altiid i Tilfælde hvor Assurandeurerne icke kand adspørges, alligevel at forfare, som Loven og Forordningen byder og tilholder«.

Hvis Skipper eller Skibsfolk reddedes, skulde de naturligvis give »Eedelig og omstendelig« Forklaring om, hvordan det var gaaet til ved den indtrufne Ulykke, hvad Tid Skibet var afsejlet, hvilken Dag og Dato det var strandet, hvad der iøvrigt var forefaldet »med Vind og Veyr, stranding og biergning, efter Journalen, som in Originali produceres«. Men hvis Skipper og Mandskab var »bleven«, da skulde der fremskaffes »andere behørlige, troeværdige, Eedelige Beviiser, fra det Sted, hvor for-Ulyckelsen er skeed«.

Og derefter hedder det i Reglementet om Erstatningsudbetalingen: »Naar da slige Eedelige Attester og Forklaringer ere examinerede og rigtig befunden, item rigtig Reigning produceret, over det biergede Skibs, Vrag og Godsens beløb, og over de derpaa ergangne Bekostninger, hvilke Reigninger alle skal være in Originali, og behørigen attestered, eller med Beviiser belagt, og saaledes befindes, at oprigtig og icke bedragelig, eller svigagtig med det forulyckede Skib og Gods er omgaaeds, udbetales Resten, hvad det biergede ey kand tilstrecke (saa

fremt det løber over 3 pro Cento) til dend, som Policen og Documenterne i hende haver, uden nogen videre Afkortning.

Paa ligemaade udbetales Total skade, hvor intet bierges, til dend, som Police og Documenter i hænde haver, inden 2de Maaneders Forløb, efter at saadanne Beviiser er indleveret, med 98 pro Cento, og kortes saaledes efter sædvane 2 pro Cento«.

V

Sluttelig indeholder Konventionen et Afsnit med Overskriften: »Ved Haverie Reigninger, er imellem Compagniet og de som Assureres, følgende Poster at i Agt tage, og efterleve, nemlig:«, og der følger saa en lang Række Regler, hvoraf her de vigtigere kort skal gengives:

»Under det ordinaire eller almindelige Haverie«, hedder det først, »som bereignes $\frac{2}{3}$ paa Godset og $\frac{1}{3}$ paa skibet og dog icke af Assuradeurerne betales, om det end løb over 3 pro Cento, henhører«:

1) *Lodspenge*, dog ikke de ordinære, som visse Rejser medfører, men saadanne, »som i u-formodentlige Tilfælde maa betales, for at bringe skib i Frelse, i Storm og U-veyer, eller naar det er kommen paa en Læger Vall, at loodse det ind igiennem Grunde, Klipper eller skiærer, og siden igien i søen«.

2) »*Omkostninger*, som gøres ved Admiralskab, Zein-Breve og deslige, naar der seigles Floode-viis«.

3) »*Ind-lisning*, om skib indfryser paa Reed eller nær ved det stæd, hvorfra det ved lisning kand bringes in salvo«.

4) »*De Paalæg*, som allerede er skeed, eller herefter kunde

legges paa visse Havne og strømmme, samt for at bringe skib derind eller ud«.

5) »*Ordinaire Fyhr-Penge*«.

Dernæst gives en detailleret Redegørelse for, hvad der henhører under »Haverie-Grosse, eller stort Haverie«, nemlig:

1) »Gods, som kastes over Borde, til Livs, skibs og Godsens Frelse«.

2) »Mast, Kabel, Ancker og Toug, Vant eller Reedskab, som kappes eller skiæres, i storm eller anden Nød, til at redde, skib, Liv og Gods«.

3) »Huller igien at til rette gjøre, som kappes paa skib i styrtninger, for at bringe Vandet til Pomperne«.

4) »Baad, som kappes fra sin surring i sine Klamper paa Decket, og settes over Borde«.

5) »Skib at bringe Flott, som Landløbes til Livs og Godsens Frelse«.

6) »Skib at redde, som støder paa Grund eller Klipper, og saa vidt det brudne og virckelig sønderstøtte angaar, at bedre, Kiølhaling med i bereignet, om skaden er skeed under Vandet«.

7) »Gods, som kommer til skade, naar andet Gods kastes over Borde, eller naar Hull kappes efter dend 3. Punctes Formelding, samt Gods som spoles over Bord, naar der kastes«.

8) »De Folkes Læge-Løn, og Begravelses Bekostning som ved skibs gierning fanger skade i saadan skynding, eller og Quæstes og Lemmelæstes ved Modverge, naar de antastes af Tyrker, Røvere eller andere«.

9) »Rançon, for skib og Gods, til Tyrker, Røvere eller andre«.

10) »Gods, som forulyckes, naar det efter skipperens, styrmands, eller og efter skibs Folkets forregaaende Raadføring, føres fra Borde, i steden for at kastes, naar skibet er i øyensiuunlig Fare, og det forud befindes, at være til skibs, Livs og øvrig Godsens Frelse«.

11) »Mast med derpaa staaende seigl og Reedskab, som af storm gaar over Borde, og henger ved skibet, saaledes, at den kunde gjøre skibet skade, om dend icke blev kappet«.

12) »Fragt af udkastet Gods, à Proportion af Reisen«.

13) »Styrte- eller Stycke-Gods, som røves og plyndres, naar det af skipperen anviiises. Men tager Røveren eller Caperen i Flæng, bereignes det icke til Haverie Grosse«.

Om samtlige disse 13 Poster, som henregnes til Havari-grosse, siges det endelig, at de »deeles $\frac{2}{3}$ Parter paa Godset, og $\frac{1}{3}$ Part paa skibet, og svares af Assurandeurerne naar det beløber over 3 pro Cento, af Skibets Taxt og Fragten, samt ald saa vel beholden som kastede Godsens Taxation eller Beløb; Hør, Hamp og Uld, samt Sucker og Stokfisk undtagen, hvoraf ey svares Haverie under 10 pro Cento«.

Yderligere skulde nedennævnte Poster kunne henregnes til Havari-grosse og erstattes af Assurandørerne, naar Forsikringen efter Aftale var tegnet baade for Søskade og »for Molest af Christne Potentater«, nemlig:

1) Anker, Tov eller Kabel, der kappedes, fordi Skibet ellers ikke kunde naa at komme under Sejl samtidig med eventuel Konvoj eller Flaade, som det til Rejsens Fremme sejlede med.

2) Det, der betaltes til Frikøbelse af Skib og Gods, som opbragtes af Fjenden.

3) Omkostninger ved at bringe Skib, som forfulgtes af

Fjenden, i Sikkerhed, eller ved at ligge paa et usikkert Sted for at opbeeie god Vind eller Konvoj.

4) Skade, som foraarsagedes af Beskydning fra fjendtlige Skibe, »naar der gøres modværge, og deres Læge-Løn og Begravelses Bekostning som stiller sig til Væрге«.

Endnu var der forudsat enkelte Tilfælde, der under særlige Omstændigheder eller efter truffen Aftale, kunde henregnes til Havari, saaledes som det f. Eks. fremgaar af følgende Bestemmelse: »Frie-Kiøbning fra Arrest for skib eller Gods paa forbudne Havne og strømmme, naar de Vilkaar er indgaaed, og ved Policen er betinget, kand og komme til Haverie«. I et Par Tilfælde »kunde efter vedtegt paa adskillige Stæder komme til particulair Havarie eller og, rettere kaldet til Ligning imellem Befragteren paa Godset allene:

1) Stycke-Gods, som bederves i Lasten af svare Styrtninger i hart veyer.

2) Styck-Gods, som plyndres eller røves af Lasten og tages i Fleng, naar Skipperen icke har givet Anviisning at tage noget vist«.

3) Hvis et afsejlet Skib under Rejsen indtog yderligere Last, og de sidst indtagne Varer kom til Skade eller kastedes over Bord, skulde »af Omstendighederne og Certepartier eller anden Accord skiønnes, om dend første indlader er fri for at svare Haverie af det sidste indkomne Gods, som skaden har forvoldet«.

4) »Dend, som befragter et skib allene, svarer ey Havarie af andet Gods, med mindre, at det Skipperen har været bevilget fremmed Gods at indtage, hvorom da Omstændighederne examineres, førend det udi Havarie Reigning kand føres«.

Om Gods, som førtes fra Borde og forulykkede i »Baade, Pramme, Barquer, Bordinger, Lichters eller andre Fartøjer«, hedder det, at det »gaaer over alt det andet Gods og skibets Ladning«, og ligeledes skulde Gods, som tog Skade i Storm og stærk Søgang, eller røvedes og plyndredes uden Skipperens Anvisning, »gaa over det andet stykke-gods«, medens det, som røvedes af Skibsredskab af de i Policen nævnte Slags, skulde »gaa over Skibet allene« — og alt betaltes det af Assurandørerne, »naar det løber over 3 pro Cento«.

Der anføres derefter en Række Poster, som »kunde icke til Haverie bereignes, og bliver icke af Asseuradeurerne svaret, nemlig:

1) Skade, som Skib enten tager, eller foraarsages i Søen, for Anker, paa Reed, eller i Havn, eller af andet Skib eller Skibs Anker, det være sig enten paa Casquen, paa Reedskab eller indehavende Gods eller og ved Anker eller Toug, som stickes ud, naar Skibet kommer drivende, saasom der findes Love, hvorledes de som saadan Skade gjøre og fange, hinanden skulle undgielde.

Men overseigles Skib i aabenbare Søe ved Dag eller Nat, og forulyckes, saa at det icke bliver vitterligt hvem det gjorde, eller og at de Asseurerede ingen Opreisning, af dem kunde faae, betales det af Asseuradeurerne som anden skade, og haver derimod Præentioner til Skibet, som Skaden gjorde«.

2) Fremmede Pramme eller Fartøjer, som forulykkede med Gods, som bragtes fra Skibe paa de i Policen nævnte Steder, hvor Skibet ikke kunde »flyde ind«.

3) Ikke heller »saadant borte bleven Gods, naar det er

indladt og forulycket i u-dygtige og andre end paa det stød ordinaire brugelige Fartøyer«.

4) Ikke heller Ankere, Kabel eller Ankertov, bristede eller skamfilede, Master, som brækkede, Sejl, som fløj over Bord, eller kort sagt noget Redskab, som ikke kappedes.

5) Gods eller Redskab, som skylledes over Bord i Storm »fra deck, back eller skandse«.

6) Gods »af Lasten«, som kastedes over Bord uden Nødsarsag.

7) Overbordkastet Gods, »hvorpaa icke er Connossement eller Fragt Brev, eller icke efter Certepartie skulle indtages«.

8) »Det som udlækkes«.

9) »Det som bederves i Pack-Kister, Tønder, Fade eller nogen slags Fustagier og Emballage eller og Styrte-Gods, som forderves, enten af sig selv ved langvarig liggen, eller og styrte- og stycke-gods, som beskadiges ved Leccagie oven fra, eller formedelst u-tæt skib, og saaledes icke beviises at være kommen til skade i haard storm ved styrtninger eller skibsforliis«.

10) Mulkt for urigtig eller unladt Angivelse af Skib eller Gods.

11) Gods, der kastedes over Bord paa Grund af Skibets »u-dygtighed«, eller fordi Skibet var overbelastet.

12) Gods, der angaves at have været i Baad eller Chalup, som sattes eller »spøledes« over Bord.

13) Maanedspenge, Kostpenge, Victualier eller Omkostninger, som havde deres Oprindelse »af Ophold eller Liggedage«.

14) Rente eller Erstatning for Tidsspilde.

15) »Gods som Kiøbmænd eller andre flygter med fra Borde, i forrestaaende Fare, og forulyckes, naar det er hands eget, som hand har udseet og icke af Skipper, Kiøbmand og skibsfolk er resolveret at føres fra Borde, i stæden for at kastes til skibs og Ladnings, men allene til samme godsens frelse«.

Endelig gives en Række almindelige Regler, f. Eks.: »Haverie bereignes og betales saa ofte det forrefalder, enten en eller flere gange, omendskiønt skibet derefter *blev* paa samme Reyse«, og »Haverie svares af Skib, Fragt og ald, saa vel udkastet og beskadiget, som beholden gods, item af alt Sølv og Guld, myntet eller u-myntet, uden det som til Skibs behov medtaget er, samt af ald andet inden Borde værende gods, undtagen føring, Hyre- og Bodmerie-Penge«.

Om de forsikrede Varers Vurdering gives følgende Forskrifter: »Udkastede Vare taxeres, naar Skibet ey er seiglet over dend halve vey, efter indkiøbet med bekostningerne til Omborde; Men naar det er seiglet over halve-veyen, efter priisen paa det destinerede stæd, dog at Told og deslige Rettigheder afkortes«, og »naar skib eller beholden gods i Asseurance Policen er taxeret, bereignes Havariet efter dend Taxt, men er det ey forud i Assurance Policen taxeret, da taxeres det beholdene gods efter Markeds gang, paa det sted hvor det selges. Og skibet taxeres med sit Tilbehør efter Lovlig Omgang, og saaledes at befragterne kunde beholde det derfor om de vil, naar de erklærer sig inden 24 Tiimers forløb«.

»Og«, hedder det sluttelig, efter at alle disse Regler er givet, »saaledes gøres Bereigningen over skib og gods og Fragt, hvad hvert, og hverts Andeel i Haverie pro quota skal svare«.

Om Skipperens Forhold følger endelig en Del Paragraffer: Han skal, om det forlanges, med »Eed forklare« og desforuden i det mindste med 3 eller 4 af sine »fornemmeste« Skibsfolk bevise, at han raadførte sig med dem, »før hand kappede, kastede eller Landløb, og at det blev befunden til Livs, skibs og godsens frelse«. Han skulde »vel i agt tage, at der kastes af tungt og ringeste, og ey let og kostbart gods«, og naar han havde »fleere med sig i lige Nød« — d. v. s. naar der sejledes flaaedevis — var han ikke pligtig til at bie med at kappe, til de andre gjorde det, »men det gøres, naar Nøden det udkræver«, idet han dog først skulde raadføre sig med sine Skibsfolk, og hvis disse ikke alle raadede til at kappe, maatte dette dog ske, »naar det raades af Høybadsmand, Styrmand eller Skibmand« o. s. v.

Hele dette Afsnit om Havariberegningen afsluttes endelig med følgende Paragraf: »De Assererede er pligtige, at give Asserandeurerne om Havarie, som forrefalder, betimelig behørig Rigtighed, og at fremviise Original Breve og Relationer; Og skal saadan Havarie, om dend er falden i Europa, være til Rigtighed ført inden halv andet Aar i det længste; Men om det er uden for Europa inden tre Aars Forløb«.

VI

Sø-Assurance-Kompagniets Stiftere fik ingen Grund til at beklage sig over manglende Forstaaelse fra oven. Tvertimod! Paa alle Punkter blev den indsendte Ansøgning bevilget, efter at den havde været i Rentekammeret til Erklæring og derfra var vendt tilbage til Kancelliet med Kammerets Anbefaling. Konventionen og Reglementet fik den ønskede kongelige Kon-

firmation, og Oktroiudkastet godkendtes i alle Dele og forsyndes under 20. April 1726 paa Frederiksberg Slot med Kong Frederik IV.s Underskrift. Ja, saa stor Bevaagenhed viste Kongen det nye Foretagende, at han i Oktroiens sidste Afsnit højtidelig lover Kompagniet at gøre det yderligere Indrømmelser, hvis saadant fremtidig maatte behøves. Det siges nemlig her: »Saa ville vi og efter tidernes og omstendighedernes Leilighed, allernaadigst være betenkt paa denne vores Octroy med andre og flere articler at forbedre«.

Om det lykkelige Udfald af Ansøgningen gav det nedsatte 6 Mands-Udvalg allerede den 25. April 1726 Interessenterne Oplysning paa et Møde, som afholdtes »paa Sr. Diederich Hooglants Sael udi hans Huis ved Gammel Strand« (jfr. S. 115), og hvor da samtidig — i Henhold til Konventionens foran anførte Bestemmelser om Valg af Ledelsen — de første Hold af Kommitterede valgtes, nemlig:

- 1) Til Kommitterede ved Policernes Ekspedition:
Raadmand Nicolay Burmester.
Sr. Abraham Kløcker.
Sr. Friederich Holmsted.
- 2) Til Kommitterede ved Forsikringskassen:
Etatsraad Hans Seydelin.
Etatsraad Christ. Berregaard.
Kancelliforvalter Seckmann.
- 3) Til Deputerede ved Havariers og Skaders Eksamination:
Etatsraad Niels Foss.
Assessor Seckmann.
Wilhelm Edinger.

FREDERIK DEN FJERDE
Tegnet efter et Maleri af Jakob d'Agar.

- 4) Til at »considerere og føre Correspondence«:
Hans Jürgen Soelberg.
Niels Hinrichsen.

Om dette det første egentlige Plenarmødes Beslutninger har Kompagniets ældste endnu bevarede Generalforsamlingsprotokol iøvrigt faaet følgende Tilførsel: »Til Bogholder blev af samtlige *Interessenter* antaget *Paul Gerhard Schumacher*, og blev ham tillagt til aarlig Løn for sin egen Person toe hundrede Rigsdr^r og til en Dreng 50 Rd., tilsammen 250 RDr. —

Til Bud blev antaget det nykommende Børs-Bud *Thomas Søfrensen* som nyder aarlig til løn 50 Slette daler eller 33 Rd. 2 $\frac{1}{2}$.

Angaaende Huisværelserne, da vare samtlige *Interessenter* eenige med at der sluttedes med Sr. *Hoogland* om hans Store Sael, og der næst hosliggende Stue.

Saa blev og af samtl. *resolved* jo før jo bedre at begynde med *Assurances* tegning, saasom Aarsens tider nu er paa det yderste paahaands, og det derfor holdes nødig i dend Höyestes Naun at begynde.«

Saaledes var man da nu naaet igennem Hovedarbejdet for Virksomhedens Paabegyndelse, og det kan ikke nægtes, at alt var overmaade vel forberedt og tilrettelagt. Man faar af alt, hvad der foran er berettet, et stærkt og tilforladeligt Indtryk af, at der ved de omfattende Stiftelsesforberedelser var gaaet til Værks med den største Omhu og Indsigt. Det vilde være interessant at vide, hvem der havde været Oktroiens, Konven-

tionens og Reglementets egentlige Koncipister, med andre Ord, hvem det var, der paa det daværende Tidspunkt repræsenterede et saa betydeligt Maal af Sagkundskab, som de nævnte Dokumenter vidner højt om, at deres Koncipister har været i Besiddelse af, selv om man har haft gode Forbilleder i de foran flere Gange omtalte hollandske Assuranceforordninger; man kan i hvert Fald ikke forudsætte, at en saadan Indsigt har været almindelig blandt Interessenterne. Det er imidlertid ikke muligt nu at afgøre, hvem der har været »Værkets« egentlige primus motor, om der har været en Enkeltperson, der med Rette kunde gøre Fordring paa en saadan Betegnelse. Rimeligst er det at antage, at det i første Række er nogle af de fremmeligste Købmænd — og her ledes da Tanken naturligt hen paa Mænd som *H. J. Soelberg*, *A. Klöcker*, *W. Edinger* og *F. Holmsted*, der alle var Medlemmer af det nedsatte forberedende Udvalg, og som alle blev valgt til Kommitterede — der i Forbindelse med de blandt Interessenterne repræsenterede Retskyndige — og her tænker man uvilkaarligt først paa *C. Berregaard* og *D. Seckmann* — har sat det afgørende Præg paa de nævnte Dokumenter.

Det maa vel antages, at man — ligesom ved selve Assuranceordningens Udarbejdelse — har haft udenlandske Forbilleder for Øje ved Planerne om et *Kompagnis* Stiftelse. Saadanne Forbilleder fandtes i hvert Fald, thi 1720 var der stiftet Assurancekompagnier saavel i Holland — Der Matschappij van Assurantie, Discontering en Beleening der Stad Rotterdam — som i England — »The London Assurance« og »The Royal Exchange Assurance« — der er de ældste Forsikringsselskaber i Verden, alle tre endnu bestaaende; efter Traditionen skal

bliver for det omagtet, hvorfor skal det
inden nogen tidder givesigelse gøres sit for,
blivende.

8.

Udtalelse, som de her taget de de vigtige
og helsevorte hval inden Hovets Kongelige
højre protection; Da vilde de og røtter de,
dovne og samfundets helse og heligfred, al,
helsevorte hval btroukt paa, hvor de,
med Octroy med guldne og klæde Artikler
at forbrude; Ige forbigik de alle og om
guldne forbrude, røtter den forbrude paa,
at guldne røtter inde nogen maade for,
lang at guldne, inden den guldne og hval
de. Guldne paa hval det guldne for,
hval den 20 Aprilis Anno 1726.

Under vor Kongelige Haand og Signet.

Friderich.

For Assurance Compagniet i Kiøbenhavn.

»Royal Exchange« iøvrigt være $\frac{1}{2}$ Time ældre end »London Assurance«. Og man kan naturligvis ikke forudsætte, at disse Selskabers Eksistens i 1726 har været ubekendt i Kjøbenhavn. Det kan tilmed dokumenteres, at i hvert Fald de to engelske Selskabers Oprettelse har været kendt her i Landet, thi i en af Datidens Aviser, nemlig i »Februarii Maanedes Nye Tidender som *Kjøbenhavns Post-Rytter* fremførte Aar 1721« findes følgende Notits: »Fra Ængelland berette de sidste Breve // at Hr. Onslau // som er Høvding over det Kongl. Assekurantz-Compagni i London // skal have indgivet en Klage over en Deel af Raadsherrerne // at de have taget 200.000 Pund Sterling af dem som forestood det Sønder-Søe-Compagnie for at undertrykke *begge* Assekurantz-Compagnierne med de saakaldede Bubler // skulle dette nu saaledes i Sandhed forholde sig // er det ingen tvivl paa // at jo saadant vil foraarsage en stoor Allarm«. ⁴³⁾

Notitsen fører os lige ind i den berygtede »Sydhavs-Svindels« Dage, der er saa livlig kommenteret i den økonomiske Litteratur, og den viser tydeligt nok, at man ogsaa her i Kjøbenhavn har været underrettet om, at der fandtes i hvert Fald to Assurancekompagnier i London. Forøvrigt var der under Sydhavs-Svindelsens Periode talrige Planer fremme om Oprettelse af engelske Forsikringsselskaber. Selv om det imidlertid er givet, at man her har kendt fremmede Selskabers Eksistens, er det jo derfor ikke sagt, at man ogsaa har haft deres Indretning for Øje, da man oprettede Sø-Assurance-Kompagniet her.

Dettes Oprettelse omtales naturligvis ogsaa i Datidens faa Aviser. Saaledes indeholder saavel Nr. 34 af »Extraordinaire Relationer« for den 29. April 1726 som »Kjøbenhavns Post-

Rytter« for April Maaned samme Aar ganske kortfattede Meddelelser om Stiftelsen. I det sidste Blad hedder det saaledes: »Den 20de ditto haver Hans Kongl. Majestæt allernaadigst confirmeret den mellem samtlige Interessenterne her i Staden oprættede Assurance-Compagnie og dets Conventioner og allernaadigst fundet for got samme Compagnie med en Octroy og visse Privilegier at benaade«.⁴⁴).

Førend dette Kapitel om det kgl. oktr. Sjø-Assurance-Kompagnis Stiftelseshistorie slttes, skal endnu nævnes, at der med Ausøgningen om Oktroien og om Konventionens Konfirmation til Kancelliet var indsendt en Fortegnelse over samtlige indtegnede Interessenter. Efter denne Fortegnelse, som endnu opbevares i Rigsarkivet⁴⁵), bestod Kompagniets første Hold Interessenter — Stifterne — af følgende 81 Mænd:

» F O R T E I G N E L S E

Paa dem som have teignet sig for Visse Summer til Interessentskab udi det projecterede Kiøbenhavniske Assurance Compagnie
nemblig!

A.

1. Kiøbmand Helvig Abbestee.
2. Kiøbmand Oluf Aagaard.
3. Kiøbmand Niels Alsing.

B.

4. Etatz Raad Peder Bentzon.
5. Justitz Raad Christian Berregaard.
6. Justitz Raad Thomas Bartholin.

7. Præsident Hans Brøer.
8. Raadmand Anders Beck.
9. Raadmand Nicolai Burmester.
10. Doctor Jens Bing.
11. Kiøbmand Diderich Barthold Beckman.
12. Kiøbmand Johan Adolph Beckman.
13. Kiøbmand Diderich Bortman.
14. Kiøbmand Hans Bierg.
15. Kiøbmand Simon Bischof.
16. Kiøbmand Oluf Black.
17. Kiøbmand Hans Breckwolt.
18. Kiøbmand Juchum Severin Bonsach.

C.

19. Kiøbmand Johan Arnold Cølner.
20. Kiøbmand Juchum Cracowitz.

D.

21. Secreterer Dreyer.
22. Casserer Christen Daldorph.

E.

23. Justitz Raad Eickel.
24. Kiøbmand Wilhelm Edinger.
25. Procurator Hans Hendrich Ermandinger.

F.

26. Justitz Raad Niels Foss.
27. Kiøbmand Herman Fabritius.

H.

28. Cammerherre Friderich von Holstein.
29. Commandeur Seneca Hagedorn.
30. Commandeur Peder Hansen.
31. Krigs Raad Peder Helt.
32. Secreterer Gabriel Hilman.
33. Kiøbmands Enke Bodel Sal. Mathias Hartvigsen.
34. Bogholder Friderich Holmsted.
35. Kiøbmand Friderich Hæsseker.
36. Kiøbmand Niels Hendrichsen.
37. Kiøbmand Peter Hessenberg.
38. Kiøbmand Hans Jørgen Heusereich.

J.

39. Etatz Raad Severin Junge.
40. Kiøbmand Jean Jean.
41. Kiøbmand Søren Jørgensen.

K.

42. Etatz Raad Hans Wilhelm Kaalund.
43. Justitz Raad Laurentz Kreyer.
44. Commandeur König.
45. Raadmand Key Klinge.
46. Kiøbmands Enke Abigael Kellinghusen.
47. Madame Sal. Hartman & Cort Kellinghusen.
48. Kiøbmand Abraham Klöcker.
49. Monsr Gregorius Klauman.
50. Kiøbmand Peter Kellinghusen.
51. Kiøbmand Herman Hendrich Köneman.

L.

52. Commandeur Lemwig.
53. Monsr Abraham Lehn.
54. Kiøbmand Jens Lassen.
55. Kiøbmand Carsten Lysius.
56. Kiøbmand Daniel Lindeman.
57. Kiøbmand Juchum von der Lippe.

M.

58. Ober Secreterer Meuniken.
59. Etatz Raad Mösting.
60. Cancellie Raad Christian von der Maase.

N.

61. Obriste Numsen.
62. Kiøbmand Jacob Nielsen.
63. Kiøbmand Niels Nysom.

O.

64. Monsr Truels Olufsen.

P.

65. Kiøbmand Abraham Pelt.
66. Kiøbmand Niels Prydz.

R.

67. Maior Reichouv.
68. Justitz Raad Rasmus Rasmussen.

S.

69. Greve Christian Danneskiold-Samsøe.
70. Etatz Raad Hans Sejdelin.

71. Cancellie forvalter Friderich Seckman.
72. Cancellie Raad Truels Smit.
73. Justitz Secreterer Diderich Seckman.
74. Kiøbmand Hans Jørgen Soelberg.
75. Equipagemester Svend Svendsen.
76. Kiøbmand Jacob Severin.

T.

77. Capitain Jens Thombsen.

U.

78. Bye-Skriver Jacob Ursin.

W.

79. Etatz Raad Johan Albrecht With.
80. Myntmester Christian Wineke.
81. Monsr Johannes Walöer.

Kiøbenhavn d. 9. Martij A^o 1726.«

Endelig skal nævnes, at Konventionen ogsaa havde foreskrevet, at Kompagniet skulde lade forfærdige et særligt Segl. Det hedder nemlig herom i den første Konvention: »Kompagniet lader indrette et eget Seigl, som skal bruges til Policernes Forseigling, og kand være af et Skib seilendes i en Havn, med Omskrift oven,

KIØBENHAVNSKE ASSEURANCE-COMPAGNIE

og neden

SICKERHED FOR U-SICKERHED.«

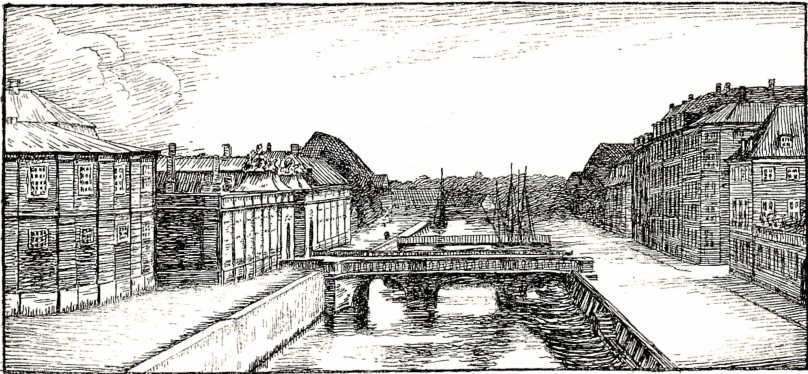
I Overensstemmelse med dette Signets Indskrift kaldtes det nystiftede Selskab i dets første Levetid som oftest slet og ret det københavnske Assurance-Kompagni, Sø-Assurance-Kompagniet eller blot Assurance-Kompagniet, hvilket jo ogsaa var tilstrækkeligt betegnende, saa længe der ikke fandtes andre Forsikringsselskaber. Som det ses af et omtrent samtidig med Stiftelsen trykt Eksemplar af Oktroi og Konvention, brugtes dog allerede fra Begyndelsen tillige Navnet:

DET KONGL: OCTROY: KIØBENHAVNSKE
ASSEURANCE-COMPAGNIE.

Kompagniets ældste Signet.

ENE PAA MARKEDET — OPDUKKENDE KONKURRENCE KOMPAGNIETS UDVIKLING 1726—1786

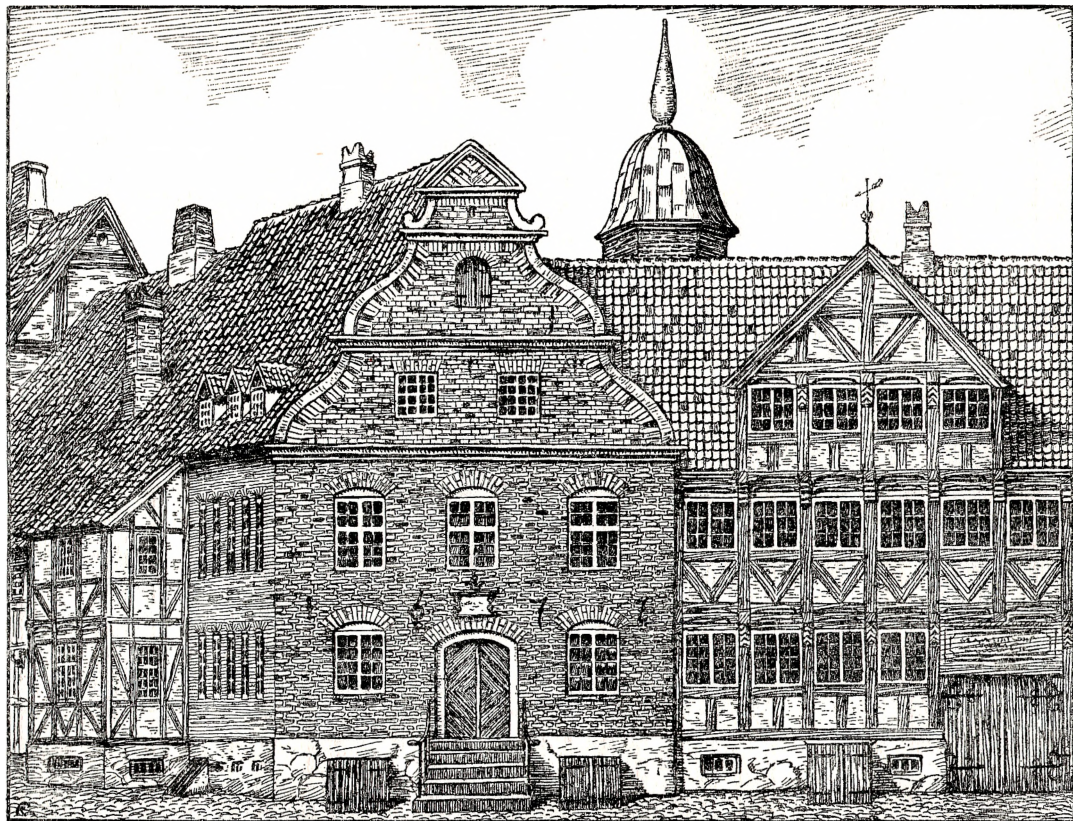
I. PERIODEN 1726—1751

KOMPAGNIETS Stiftelse var en Kendsgerning; Oktroi, Konvention og Forsikringsreglement var i den skønneste Orden, Kontorlejlighed havde man, Bestyrelse var valgt, Kontorpersonale antaget o. s. v., men der var endnu en meget vigtig Ting at bringe i Orden, inden Kompagniet kunde gaa i Gang med Overtagelsen af Forsikringer: Der skulde træffes Bestemmelse om, hvilke Præmier der skulde arbejdes med. Saadan Bestemmelse var under Forberedelsesarbejdet som foran nævnt blevet udskudt til et senere Tidspunkt — i rigtig Erkendelse af det u hensigtsmæssige i at optage en Præmiatarif, der maatte forudsættes at skulle undergaa jævnlige Ændringer, i selve Konventionen. Nu var Tiden inde til at træffe en Afgørelse,

og man tøvede ikke! Allerede den 29. April samledes Kompaniets Kommitterede med nogle faa — antagelig særlig sagkyndige — af Interessenterne, nemlig *Niels Alsing, Oluf Black, Dan. Lindeman, Jean Jean junior, Fried. Hæsecker, Jens Lassen* og Kommandør *Hagedorn*, og her blev da »proponeret, at regulere Premien til og fra adskillige Stæder, efter 4 Tider af Aaret og disse nuværende Freeds Tider indtil andre *Conjuncturer* maatte indfalde; hvorpaa da efter foregangene Ventilationer saaledes for denne Tiid blev besludet:

Til eller Fra hvad Stæd	For-Aar	Sommer	Høst	Vinter
	Martius Aprilis Majus	Junius Julius Augustus	Septembr. Octobr. Novembr.	Decembr. Januarius Februarius
Til <i>Ost-Indien</i>	Paa <i>Casco</i> og Lading 8 pro Cento hele Aaret igiennem. Paa <i>Contanter</i> 7 pro Cento hele Aaret igiennem.			
	pC ^{to}	pC ^{to}	pC ^{to}	pC ^{to}
Til <i>Guinea</i>	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	6	6
Til <i>Guinea</i> og <i>St. Thomas</i>	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	10	10
Fra <i>Guinea</i> til <i>St. Thomas</i> *) ...	5 ¹ / ₂ pro Cento hele Aaret igiennem			
Til eller fra <i>St. Thomas</i>	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	6	6
Til <i>Iisland</i>	} 2 à 2 ¹ / ₂	} 2 à 2 ¹ / ₂	} 2 ¹ / ₂ à 3	} 2 ¹ / ₂ à 3
Fra <i>Iisland</i> til <i>Kiøbenhavn, Glykstadt, Bremen, Holland</i> og <i>England</i>				
Til <i>Ferrøe</i>				
Fra <i>Ferrøe</i> til <i>Kiøbenhavn</i>				

*) Som det fremgaar af en senere Bemærkning i Forhandlingsprotokollen, er de 5¹/₂ pCt. en Fejlskrift; der skulde staaet 4 pCt.

»Fortunen« (Hooglants Hus), hvor Kompagniet havde sine første Lokaler.

Tegnet efter en Rekonstruktion af Arkitekt Philip Smidth.

	<i>For-Aar</i>	<i>Sommer</i>	<i>Høst</i>	<i>Vinter</i>
Til eller fra <i>Straet Davids</i>	5 à 6 pro Cento hele Aaret igiennem			
<i>Nota:</i> Gaaende er det farligste.				
Til <i>Grønland</i> frem og tilbage under eet	10 à 12 pro Cento hele Aaret			
Til <i>London, Yarmouth, Hull</i> og <i>New Castle</i>	pC ^{to} 2 à 3	pC ^{to} 2	pC ^{to} 2 ¹ / ₂ à 3	pC ^{to} 3 ¹ / ₂ à 4
Til <i>Schottland</i> , ligesom paa nestbemeldte 4 Stæder	2 à 3	2	2 ¹ / ₂ à 3	3 ¹ / ₂ à 4
Til <i>Dowre, Portsmouth, Eiland</i> <i>Wight, Plymouth, Torbay,</i> <i>Falmouth, til Sorlings</i>	2 ¹ / ₂ à 3	2 ¹ / ₂	3 à 3 ¹ / ₂	4 à 4 ¹ / ₂
Fra <i>Sorlings</i> til dend forkeerte <i>Caneel og Bristol</i>	4 à 5	4	4 ¹ / ₂ à 5	5 ¹ / ₂ à 6
Til <i>Kork, Kingsale, Dublin,</i> <i>Waterford, Drogheda, Knox-</i> <i>fergus og Londonderry</i> samt alle Stæder i <i>Irland</i>	4 à 5	4	4 ¹ / ₂ à 5	5 ¹ / ₂ à 6
Paa disse forbemte Stæder udi <i>Eng-</i> <i>land, Schottland</i> og <i>Irrland</i> gives af de norske ¹ / ₂ pC ^{to} mindre, end som her er anført.				
Til eller fra <i>Port à Port, Lis-</i> <i>sabon</i> og <i>St. Hubes.</i>				
Friit Skib eller <i>Convoy</i>	4	2 ¹ / ₂	4	5 ¹ / ₂ à 6
Med got Selskab efter de <i>Commit-</i> <i>teredes Jugement, in circa</i> 1 pC ^{to} mere.				
Til eller fra <i>Cadix, St. Lucar de</i> <i>Barramede, Sevilla</i> og <i>Port</i> <i>de St. Marie.</i>				

	<i>For-Aar</i>	<i>Sommer</i>	<i>Høst</i>	<i>Vinter</i>
Friit Skib eller Convoy got Compagnie, som forberedt. <i>Nota:</i> Uden Convoy eller got Compagnie ei at tegne.	pC ^{to} 5	pC ^{to} 4	pC ^{to} 5	pC ^{to} 6
Til Mallaga og Barcellona Efter nest forestaaende Conditioner.	6	5	6	7
Til de Canariske Eilande Efter Skibets Monture.	7 à 8	pC ^{to} hele Aaret igiennem		
Til Bayonne i Gascogne	5	3 ¹ / ₂ à 4	5	7 à 8
Til Biscayen, Bugten ved Frankrige, Bordeaux, St. Martin, la Rochelle og Nantes	4	2 ¹ / ₂ à 3	4	6 à 7
Til Calais, Dieppe, Rouan, Havre de Grace, St. Malo, Morlaix og Brest	3 ¹ / ₂	2	3 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂ à 6 ¹ / ₂
Ved <i>Havre de Grace</i> vil observeres, at naar Skibet ei kand flyde ind. til <i>Rouan</i> , og Forsikring paa Godset skal skee til <i>Rouan</i> , da betales $\frac{1}{2}$ pC ^{to} mere end forberedt.				
Paa Amsterdam og andre Stæder i Holland	1 ¹ / ₂ à 2	1 ¹ / ₄ à 1 ¹ / ₂	2, 2 ¹ / ₂ à 3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂ à 4
Til Nord Caep, Kola og Archangel	4	3 à 3 ¹ / ₂	6 à 7	—
Fra Trundhiem og Bergen til disse sidstbenævnte 3 Stæder	3	2 à 2 ¹ / ₂	5 à 6	—
Til Trundhiem	2 ¹ / ₂ à 3	2	6 à 7	—
Til Bergen og Stavanger	2	1 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂ à 4	4 ¹ / ₂ à 5 ¹ / ₂
Til Øster paa Norge, som regnes fra Friderichshald til Næsset	2	1 ¹ / ₄ à 1 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂ à 3	3 ¹ / ₂ à 4

	<i>For-Aar</i>	<i>Sommer</i>	<i>Høst</i>	<i>Vinter</i>
	pC ^{to}	pC ^{to}	pC ^{to}	pC ^{to}
<i>Paa dito Stæder med contanter</i>	1 ^{1/2}	1	2 à 2 ^{1/2}	3 à 3 ^{1/2}
<i>Fra Jylland til Øster paa Norge</i>	2	1 ^{1/4} à 1 ^{1/2}	2 ^{1/2} à 3	3 ^{1/2} à 4
<i>Fra Elben, Eideren og Weseren til Kiøbenhavn</i>	1 ^{1/2} à 2	1 ^{1/4} à 1 ^{1/2}	2, 2 ^{1/2} à 3 ^{1/2}	3 ^{1/2} à 4
<i>Til Jylland, nemlig Districten fra Colding til Skagen</i>	1 ^{1/2}	1	2 à 2 ^{1/2}	3 à 3 ^{1/2}
<i>Fra Jylland og Holstein, samt smaa Landene til de Øster- Søiske Stæder</i>				
		<i>Ligesom fra Kiøbenhavn</i>		
<i>Til Ringkiøbing, Varde, Ribe og Hever</i>	1 ^{1/2} à 2	1 ^{1/4} à 1 ^{1/2}	2, 2 ^{1/2} à 3 ^{1/2}	3 ^{1/2} à 4
<i>Fra disse 4 Stæder til Holland</i>	2	1 ^{1/4} à 1 ^{1/2}	2 ^{1/2} à 3	3 ^{1/2} à 4
<i>Fra Flensborg til de forbe- meldte Stæder og Øster-Søen ..</i>				
		<i>Ligesom fra Kiøbenhavn</i>		
<i>Fra Scælland, Fyen, Laaland og de andre smaa Øer</i>				
		<i>Ligesom fra Kiøbenhavn</i>		
<i>Til St. Petersborg og Wiborg.</i>	2 ^{1/2} à 3	2 à 2 ^{1/2}	4 à 8	—
<i>Nota: Efter October Maaned bliver ei tegnet paa Petersborg.</i>				
<i>Til Riga, Reval, Narva, Pernau, Helsingfoss og Åbo</i>	2 à 2 ^{1/2}	1 ^{1/2} à 2	3 ^{1/2} à 7 ^{1/2}	—
<i>Paa Curland, saasom Mietau, Liebau, Memel og Windau, ligesom Petersborg</i>	2 ^{1/2} à 3	2 à 2 ^{1/2}	4 à 8	—
<i>Til Königsberg, Dantzic og Hinter-Pommern</i>	2	1 ^{1/2}	2 ^{1/2} à 4	4 ^{1/2} à 5
<i>Til For-Pommern, som regnes Districten fra Stralsund til Lybek</i>	1 ^{1/2}	1 à 1 ^{1/4}	2 à 3	4 à 4 ^{1/2}

	<i>For-Aar</i>	<i>Sommer</i>	<i>Høst</i>	<i>Vinter</i>
	pC ^{to}	pC ^{to}	pC ^{to}	pC ^{to}
Til <i>Districten</i> paa de Holsteenske Kyster, fra <i>Lybek</i> til <i>Colding</i> , samt alle Smaa Landene	1 ¹ / ₂	1	2 à 3	3 ¹ / ₂ à 4
Til <i>Giefle</i>	3 à 3 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂ à 3	3 ¹ / ₂ à 4	—
Til <i>Stokholm</i>	2 ¹ / ₂ à 3	2 à 2 ¹ / ₂	3 à 3 ¹ / ₂	—
Til <i>Nykøping, Nörköping, Westerwig</i> og til <i>Calmar-Sund inclusive</i>	2 à 2 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂ à 2	2 ¹ / ₂ à 3	—
Fra <i>Calmar-Sund</i> til <i>Carlsrone</i>	1 ¹ / ₂ à 2	1 à 1 ¹ / ₂	2 à 2 ¹ / ₂	3 à 4
Fra <i>Carlshavn</i> til <i>Ystæd</i>	1 ¹ / ₂	1 à 1 ¹ / ₄	2 à 3	4 à 4 ¹ / ₂
Til <i>Gulland</i> og <i>Oeland</i>	2 à 2 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂ à 2	2 ¹ / ₂ à 3	4 à 5
Til <i>Bornholm</i>	} 1 ¹ / ₂	1 à 1 ¹ / ₄	2 à 3	4 à 4 ¹ / ₂
Fra <i>Sundet</i> af <i>Districten</i> til <i>Strømstad inclusive</i>				

Det er ganske interessant at lægge Mærke til, hvorledes Daidens Handels- og Søfartsforhold i flere Henseender afspejler sig i Søassurance-Kompagniets foran gengivne første Præmie-tarif. Kendte man ikke paa Forhaand de daværende vigtigste Handels- og Søfartsruter, vilde man kunne lære dem at kende gennem et Studium af Tariffen. Det fremgaar af den tydeligt nok, at det — foruden den rent indenrigske Fart og Farten paa Norge, Island, Færøerne og Grønland — her i Europa er Farten paa Østersøhavnene og paa de vesteuropæiske Lande og uden for Europa Søfarten paa Ostindien, Guinea og Vestindien, der har haft Betydning for København i den første

Halvdelen af det 18de Aarhundrede. Middelhavsfarten har kun i ringe Grad sat sig Spor i Tariffen; der er vel noteret Præmier for et Par spanske Middelhavshavne, Malaga og Barcelona, men derimod ikke for en eneste italiensk, endsiges for nogen endnu fjernere liggende Havn i Middelhavet. Og Præmien er, saa snart det drejer sig om Rejser til Egnene omkring den vestlige Del af Middelhavet, meget høje, og Forsikring maatte ifølge Tariffen overhovedet ikke tegnes her, medmindre Skibene konvojeredes eller sejlede i samlede Flaader. Det er Frygten for det systematiske Sørøveri, der dengang gjorde Middelhavsfarten saa usikker, der har givet sig Udtryk i de nævnte Forhold. Alt dette er Ting, som er velkendte fra den almindelige Handelshistorie; derimod er det først gennem Tariffen, at vi faar rigtig Rede paa, hvad der i hine Tider blev betalt for Søforsikring, og naar man ser, at der for Farten paa Vest- og Ostindien for Enkelttur noteredes Præmiesatser af henholdsvis omkring 10 pCt. og 8 pCt., faar man et stærkt Indtryk af, hvor betydelig en Del Søforsikringspræmierne udgjorde af Købmændenes samlede Omkostninger; for Grønlandsfarten var Præmierne jo heller ikke lave. I det hele taget synes Præmierne gennemgaaende ret høje; naar der f. Eks. for den helt indenrigske Fart mellem København og de østjydske Havne noteres 2 à 2½ pCt. som Efteraars- og endog 3 à 3½ pCt. som Vinterpræmie, kan det næppe være andet, end at saadanne Præmier maatte give Kompagniet en net Fortjeneste, selv om det i denne Fart har drejet sig om smaa, maaske ret daarligt udrustede Baade. Af forskellige Bemærkninger i Kompagniets ældste Forhandlingsprotokol fremgaar det imidlertid, at man har været godt underrettet

om de Præmier, der noteredes i Udlandet, og man maa derfor antage, at disse i hvert Fald ikke har været mindre.

Ud over saadanne positive Oplysninger om Bekostningen ved at tegne Søforsikring, giver Tariffen hist og her enkelte kuriøse Oplysninger, f. Eks. om geografiske Betegnelser, som ikke nu er almindeligt anvendte. Der er saaledes næppe ret mange, der i vore Dage aner, hvor »dend forkeerte Caneel«^{*}) er beliggende, eller hvor paa Landkortet »Sorlings«^{**}) findes; ej heller vil der være mange, der straks gætter, hvor i det daværende danske Monarki »Hever«^{***}) skal søges.

Tariffens Præmier har aabenbart været gældende saavel for Vare- som for Kaskoforsikringer — i hvert Fald er dette Tilfældet for adskillige Ruters Vedkommende. For Farten paa Ostindien siges det udtrykkelig i Tariffen, at Præmien hele Aaret igennem er ens for Kasko og Ladning, og af Kompagniets ældste »Anmeldelsesbøger« fremgaar det for talrige andre Rejsers Vedkommende, at Præmien, naar der samtidig tegnedes Kaskoforsikring og Vareforsikring for samme Skib, beregnedes med den samme Sats for hver af de to Slags Forsikringer. Derfor er det dog ikke helt udelukket, at der for nogle Ruters Vedkommende kan have været nogen Forskel paa Vare- og Kaskoforsikringspræmier. For Ostindiefartens Vedkommende er jo i hvert Fald Præmien for Kontanter — d. v. s. de af Skibene paa Udrejsen medførte Penge til Indkøb af Varer — noget lavere end Præmien for Kasko og Ladning.

^{*}) Antagelig er med denne Betegnelse tænkt paa Bristolkanalen.

^{**}) Scillyøerne, der paa Fransk hedder »Les Sorlingues«.

^{***}) Heverstrømmen (ved Husum).

Da Præmierne saaledes var blevet fastsat, var der ikke mere noget til Hinder for, at Forsikringer kunde overtages, og den første Police udstedtes derefter den 9. Maj 1726.

Imidlertid skulde man ogsaa have truffet en Afgørelse med Hensyn dels til, hvor stor en Total-Risikosum Kompagniet vilde løbe paa een Gang, og dels til, hvilket Maksimumsbeløb man vilde overtage paa Enkeltrisiko. Der var nok om disse Ting ført mundtlige Forhandlinger mellem samtlige Interessenter, som ogsaa var blevet enige om Størrelsen af de paa-gældende Risikobeløb, men der var ikke blevet ført noget til Protokols herom. Dette skete først i et Møde, som Kompagniets Kommitterede afholdt den 1ste Juli 1726, og af Protokollatet fra dette Møde fremgaar det, at man havde besluttet, at »med dend Summa, som ialt maa løbes Risico, for det første gaaes til 450.000 Rdr., som er 3de gange saa meget, som dend indskrevne Summa«, d. v. s. Kompagniets Garanti-kapital, 150.000 Rdr., »Og at paa eet Ost-Indisk Skib gaaende eller kommende tegnes 25.000 Rdr., baade paa Casque og Lading, item paa et Vest-Indisk eller Guineisk, gaaende eller kommende, 20.000 Rdr., skriver Tive Tusinde Riigsdaler, baade paa Casque og Lading«. For andre Farter end de ost- og vestindiske fastsattes ikke noget Maksimumsbeløb, idet man vel har ment, at der paa de andre Ruter næppe kunde blive Tale om Overtagelsen af større Risikobeløb, end man altid vilde være villig til at tage.

I Henhold til Konventionen skulde de indgaaede Præmier, som foran omtalt, hvert Kvartal reparerer blandt Interessenterne. I Overensstemmelse hermed fandt den første Præmierepartition Sted ultimo August 1726, uden at man af Kom-

pagniets til Dato bevarede Arkiv kan se, hvor stort et Beløb det har drejet sig om. Men i det efter Kompagniets Stiftelse først afholdte ordinære Plenarmøde (Generalforsamlingen), der fandt Sted den 8. Januar 1727, fremlagde de til Policernes Ekspedition udvalgte 3 Kommitterede »En Beregning over Premiens Beløb, fra dend Tiid Repartition var skeed, nemlig ult: Aug., og indtil 1726 Aars udgang, hvilken Assurance-Premie, naar derfra er afdragen, det til dato forefaldene Haverie og Restourno, beløb sig til = 6311 Rdr. 65. Sk.«.

Da denne Notits er det eneste, man har at holde sig til vedrørende Resultatet af Kompagniets Virksomhed i de første 8 Maaneder af dets Levetid, kan man altsaa ikke se, hvilken samlet Præmieindtægt Kompagniet havde i disse 8 Maaneder, saa lidt som det kan afgøres, hvor stort et Beløb indtrufne Skader samtidig lagde Beslag paa. Og Forholdet vedbliver i saa Henseende at være det samme i en Aarrække, idet Referaterne af de ordinære i Januar Maaned afholdte Generalforsamlinger kun meddeler de Præmiebeløb, der haves i Behold ved Aarenes Udgang, men intet meddeler om udbetalte Skader eller om i Aarets Løb foretagne Præmieuddelinger til Interessenterne.

Foruden det allerede nævnte Beløb af 6311 Rdr. 65 Sk., der var i Behold af indgaaede Præmier, disponerede Kompagniet ved sin første Aarsafslutning endvidere over 710 Rdr., der var blevet til Rest af »Indtægterne for Policer og for dend Quart Procento«, efter at Lønninger og andre Udgifter var dækket. Angaaende dette sidstnævnte Beløb herskede der ikke nogen Tvivl om, at det skulde »forblive indtil videre hos Kompagniet til Huis-Leye og andre forefaldende udgifter«;

derimod ønskede de Kommitterede at faa Interessenternes Afgørelse af, om Restbeløbet af Præmier skulde reparteres, eller om man deraf skulde »lade gjøre en Reserve-Cassa; i særdeleshed i Henseende til dend manglende Tidende om Iislands-Fareren, og det som er forefalden med Skipper Lars Hanssøn, kommende fra Petersborg«.

Man var saaledes allerede efter de første 8 Maaneders Virksomhed opmærksom paa, at det kunde være hensigtsmæssigt, at en vis Reservedannelse fandt Sted. Der har sikkert for de Kommitterede dæmret en Forestilling om, at det maaske ikke var helt praktisk med den i Konventionen forudsatte kvartalsvise Repartition af Præmierne. Imidlertid overvandt dengang — og i en lang Aarrække derefter — alle Betæneligheder i saa Henseende, idet Interessenterne resolverede, »at Præmien denne gang efter Conventionens 24de Articul skulle reparteres og udbetales, nemlig de 6311 Rdr. 65 Sk.; men de 710 Rdr. til nærmere Disposition at forblive in Cassa bestaaende«. Af dette sidste Beløb besluttedes det forøvrigt at give 50 Rdr. til »Christianshavns Kirkes Skole«, og hermed indlededes en Skik, som siden i en lang Aarrække trolig fulgtes: Hvert Aar ved Januarmødet skænkedes der en Sum af 50 Rdr. til én af efterfølgende Kirkers »fattige Skoler« i den nævnte Rækkefølge: Christianshavns, Holmens, Helliggejstes, Frue, Trinitatis, St. Petri, St. Nikolaj og Garnisons Kirke.

Ved Udgangen af 1727 disponerede man over en Præmiebeholdning af 6328 Rdr. 47 Sk. og over Indtægter fra Policepenge og Provisioner til et Beløb af 1373 Rdr. 34 Sk. Ved Januarmødet — Generalforsamlingen — i 1728 vedtoges det at fordele Præmiebeløbet mellem Interessenterne med Be-

JACOB SEWERIN
Medstifter af Kompagniet og Kommitteret i dette 1729—1731.

mærkningen »beløbende $4\frac{5}{24}$ pro Cento«, d. v. s. af den samlede Garantikapital, medens de 1373 Rdr. 34 Sk. beholdtes i Kassen. Januar 1729 havde man tilsvarende Beløb paa 5785 Rdr. 88 Sk. og 2144 Rdr. 39 Sk.; men denne Gang blev man hurtigt enige om, at der ingen Repartition skulde finde Sted »i Henseende til de forestaaende bekiendte Skader, der alt overgik bemeldte Summa«. Aaret efter var Beholdningen ialt 15,425 Rdr. 93 Sk., men ogsaa da vedtoges det, at ingen Udbetaling skulde finde Sted, da dette Beløb »ikke nær kand være tilstrekkelig mod de allerede vitterlige og uafgjorte Ska- ders Betaling«. Forøvrigt havde man heller ikke det nævnte Beløb likvid, idet den største Del af det mod $\frac{1}{2}$ pCt. maaned- lig Rente var udlaant til det vestindiske Kompagni. Man var saaledes allerede i 1730 begyndt saa smaat at prøve paa at skaffe Sjø-Assurance-Kompagniet en Renteindtægt. Heller ikke i Januar 1731 fandt der nogen Uddeling Sted af den Præmie — 9042 Rdr. 35 Sk. — der var opsamlet siden den da sidst stedfundne Repartition i Aug. 1730, men 1732 fordeltes den daværende Beholdning, som dog kun var 5048 Rdr. 85 Sk., hvorimod man i Januar 1733, da man siden sidste Udbetaling havde opsamlet 10.737 Rdr. 46 Sk. i Præmier, besluttede, at der ikke skulde uddeles noget, væsentligst af Hensyn til »at Skaden for det under Irland for-uløkede Ostind: Skib dend Gyldene Løwe nu var for Haanden at udbetale, saasom alle- rede derom med de Engelske og Holl^a Asseuradeurer var slut- tet een accord«. Af Citatets sidste Sætning maa man antage, at »den gyldne Løve« ikke har kunnet opnaa fuld Dækning in- den for Kompagniets Maksimum, men for det overskydende var forsikret i England og Holland. Januar 1734 disponerer

GREGORIUS KLAUMAN

**Medstifter af Kompagniet, Kommitteret i dette 1728—1730
og dets Børskonsulent 1746—1752.**

man over ialt 19.303 Rdr. 24 Sk., hvoraf 18.000 Rdr. uddeles, 1735 fordeles 15.000 Rdr. af en Beholdning paa 16.129 Rdr., 1736 fordeles 9000 Rdr. af 21.582 Rdr., 1737 atter 9000 Rdr. af 21.667 Rdr., 1738 15.000 Rdr. af 17.247 Rdr. I Juli Maaned samme Aar finder et ekstraordinært Møde Sted for at overveje, om Uddeling for »afvigte Juny Quartal« skal finde Sted. Man havde da ialt 17.586 Rdr. 50 Sk. at disponere over, men Uddeling finder ikke Sted af Hensyn dels til en stor Skade paa asiatisk Kompagnis Skib »Wendela« og dels til andre Skader. Heller ikke i Januar 1739 finder Uddeling Sted — ligeledes af Hensyn til Skaden paa »Wendela« — det besluttes tværtimod at *laane*, hvad der i Kassebeholdningen eventuelt maatte mangle til Skadens Dækning. Jan. 1740 fordeles derimod 12.000 Rdr. af en Beholdning paa ialt 13.846 Rdr. o. s. v. (jfr. iøvrigt Opstillingen Side 166).

Saaledes kunde man blive ved at følge Kompagniets Uddelinger ned gennem Aarene, men foranstaaende maa være nok til at give et — om end meget ufuldstændigt — Billede af Kompagniets økonomiske Resultater i dets første Tid. Hvad der i Virkeligheden er indtjent, kan jo desværre ikke afgøres, fordi de foran meddelte Tal kun angaar en enkelt af de i Beretningsaarene stedfundne vedtægtsmæssige Fordelinger, og fordi man ikke kender de Beløb, der i de paagældende Aar er udbetalt som Skader. Alt tyder imidlertid paa, at disse Aar har været gunstige for Kompagniet; man hører intet om Klager fra Interessenterne, og ved Kapitaludvidelser og ved Dødsfald blandt Interessenterne er det overordentlig let at skaffe den ny eller ledige Garantikapital Anbringelse.

Den *udenlandske* Konkurrence har aabenbart været virk-

som lige fra Kompagniets Begyndelse, thi man ser, at de Kommitterede allerede i Maj 1728 — altsaa efter kun to Aars Virksomhed — foreslog Interessenterne, at der skulde affattes et nyt Forsikringsreglement, »saa fremt som mand ikke vil lade Premien gaae fra sig, eftersom de Efterretninger, som Tiid efter anden fra uden Riigs Stæder indkommer, ofte ere de Assurerende mere favorable, end de Committerede i Henseende til forrige Reglement kunde være«. Der blev dog ikke vedtaget noget nyt Reglement dengang; derimod blev det paalagt de Kommitterede som Hovedregel at følge det gamle Reglement »saa meget som mueligt«, men samtidig skulde de dog rigtignok fremtidig »have Tilladelse, sig efter Tidernes Forandring og de indkommende Priis-Couranter, som de det for got befinder, at forholde«. I Virkeligheden var hermed det oprindelig vedtagne Reglement sat i anden Række; det var herefter i første Række de Kommitteredes Skøn, der var det afgørende med Hensyn til Forsikringsvilkaarene. Ved samme Lejlighed blev det fremhævet, at adskillige forsikringsøgende, som vilde have baade Skib og Ladning forsikrede, var gaaet til Udlandet med deres Forsikringer, fordi de ikke hos Kompagniet kunde faa begge Dele forsikret ved *een* Police. Det foresloges derfor at indrette Policer, »som concernerede baade Skib og Ladning«, og det vedtoges, »at, for at facilitere de Assurerende, kunde saadanne Policer indrettes, baade paa Skib og Ladning, naar begge Deele angaaer en Person«.

At man virkelig var stærkt om sig for at imødegaa den udenlandske Konkurrence ses ogsaa deraf, at man i September 1728 nøje overvejede, om Kompagniet skulde tegne For-

sikring paa en Returladning fra Island, og at man endelig bestemte sig dertil væsentligst for at hindre, at Forsikring tegnedes i Udlandet. Det paagældende Skib var paa Udrejsen blevet paasejlet af et hollandsk Fartøj og var derved blevet beskadiget, men efter indløbne Underretninger at dømme dog ikke »anderledes, end at Skibet nest Guds Hielp vel kunde fortsætte sin Reise«. For Forsikringen skulde der dog af Hensyn til Skibets Beskadigelse betales $\frac{1}{2}$ pCt. højere Præmie end ordinært, hvis det saa var muligt at faa Forsikringen, »dog om saadan Forhøyelse ikke skulde være at obtainere, ansaae mand for best, at antage Assurance for dend sædvanlige Præmie; i Henseende til, at dend ellers mueligen uden Lands blev antaged«.

Navnlig med Hensyn til den vigtige Fart paa Ostindien og China mærkedes den udenlandske Konkurrence, og det blev derfor hurtigt nødvendigt for Kompagniet at nedsætte sine Præmiesatser — 7 pCt. paa Kontanter og 8 pCt. paa Varer til Trankebar og 8 pCt. paa Retourvarer — for denne Farts Vedkommende. Det viste sig nemlig, at københavnske Købmænd havde tegnet Forsikringer i England, hvor »det der indrettede Assurance Compagnie vil teigne for 6 pCt^o hend, og liige saameget for Retouren«, ja, hvor man endog havde tegnet Forsikringer hos »Particuliere, som Assurance havde andtaget for een Proc^o mindre, neml. 5 pCt^o«. Dette Forhold gav i September 1730 Anledning til følgende Vedtagelse: »Da som ald Assurance Præmie dependerer af Tiiderne og omstændighederne, og det her værende Assurance Compagnie har altid rettet sig efter dend Cours, som paa andre Stæder er gængse, Saa blev i andledning af Conventionens 35te Post

for got fundet, at andtage Forsikringer paa Tranquebar og China paa de Summer som her, paa hvert Skib maa Forsikres, for dend samme Premie som mand kand faa det for ved det Londische Assurance Compagnie, Neml: Sex af Hundrede udgaaende, og liige saameget for hiemkommende, Saa og at naar der til lægges $\frac{1}{2}$ pC^{to} som det koster i Provision at faa een Assurance udvirked, bliver det $6\frac{1}{2}$ pC^{to} for udgaaende, og liige saameget for hiemkommende, som er tilsammen for gaaende og kommende 13 Proc^{to}, dog at tilligemed dend sædvanlige $\frac{1}{4}$ pC^{to} observeres.«

Det fremgaar af det citerede, at Kompagniet har opgivet at konkurrere paa Præmien med de »Particuliere«, og i saa Henseende udelukkende har rettet sine Bestræbelser mod at blive konkurrencedygtig over for Londoner-Selskaberne; det ser dog ud, som om Kompagniet stadig har været i hvert Fald den $\frac{1}{4}$ pCt. dyrere end disse, men det har man vel regnet med ikke vilde komme i Betragtning over for Fordelen ved at tegne Forsikring i et dansk Selskab.

I Forbindelse med Omtalen af den oversøiske Fart kan det bemærkes, at man i 1730 nedsatte de Maksimumsbeløb, der maatte overtages paa Enkeltrisiko, til 20.000 Rdr. for saavel Kontanter med udgaaende Skib *til* som for Returladning *fra* China og Trankebar, og til 15.000 Rdr. for saavel afgaaende som returnerende Skibe paa Guinea. Senere forhøjedes disse Maksimumsbeløb dog igen meget betydeligt, som det nærmere vil fremgaa af det følgende.

Fra Kompagniets første Virketid er iøvrigt at berette, at Interessenterne i Januarmødet 1730 for første Gang valgte Revisorer til at »efterse, alt hvis imidlertid til Dato, Asseu-

rance-Compagniet vedkommende var Passeret, være sig enten Regninger eller Cassens tilstand«, og det bestemtes, at »revision saaledes aarlig continuerer«. Der valgtes 4 af Interessenterne til at revidere, og det bestemtes, at der skulde vælges ny Revisorer, naar de først valgte forlangte sig fritaget for Hvervet, eller de blev valgt til Kommitterede; men for at bevare Kontinuiteten maatte ikke alle Revisorerne afgaa samtidig.

De først valgte Revisorer havde allerede i Slutningen af Januar 1730 tilendebragt deres Revision, og de var aabenbart gaaet samvittighedsfuldt til Værks, da de har opstillet en lang Liste over begaaede »Misgierninger« — mest dog Smaatterier. De slutter deres udførlige Revisionsberetning med følgende Passus: »Udi disse saavel som i de øvrige Journaler Ltr. C. og D. findes vel nogle smaae Misgierninger deles Compagniet deles Boogholderen til Skade, men som samme er af de Committerede ved Policernes underskrivelse blevet Enderet, saa har mand ikke for vitløftigheds skyld dem villet anføre, siden de dog findes Liquid, saa vel som med Hoved Bogen rigtig.« De senere regelmæssigt aarlig tilbagevendende Revisioner giver kun meget sjældent Anledning til lignende Bemærkninger.

I 1730 var de fire Aar udløbne, for hvilke Konventionen oprindelig var indgaaet, og der skulde derfor træffes Bestemmelse om, hvorvidt Interessenterne vilde forbinde sig for et nyt, lignende Tidsrum. Forslag herom blev fremsat i et Møde den 12. April, og det vedtoges her, »at wii udi dend Høyestes Naun, vilde staa fast, efter dend Allernaadigste meddeelte Octroye samt Confirmerede Convention & Reglement Atter

udi Fiire Aar, som er at reigne fra 1mo Maj indeværende Aar til Ultimo April A° 1734«.

Særlig bemærkelsesværdig blandt de første Generalforsamlinger er Januarmødet 1733. Her blev det nemlig vedtaget at forøge Kompagniets Garantikapital med 100.000 Rdr., saaledes at den altsaa fremtidig blev ialt 250.000 Rdr. Hensigtsmæssigheden af en Forøgelse af Garantikapitalen motiveredes med, at man ønskede at forhøje Maksimumsbeløbene for Enkeltrisiko paa Ostindie- og Kinafarere til 40.000 Rdr. og paa Vestindiefarere til 20 à 25.000 Rdr. Interessenterne godkendte disse af de Kommitterede foreslaaede Risikobeløb, og de 100.000 Rdr. ny Garantikapital tegnedes med største Letthed straks; blandt andre indtraadte Prinsesse *Charlotte Amalie* ved denne Lejlighed som Interessent for et Beløb af 8000 Rdr.

Der kan forøvrigt her være Anledning til at nævne, at ogsaa vor store Komediedigter *Ludvig Holberg* i nogle Aar i 1730'ernes Begyndelse var blandt Kompagniets Interessenter. Dette fremgaar af Kompagniets første Generalforsamlingsprotokol, i hvilken Holbergs Underskrift findes under Referaterne af Møderne 12. April 1730, 11. Januar 1731 og 10. Januar 1732. I mindst tre Aar har Holberg altsaa været Interessent og deltaget i Kompagniets Plenarmøder. Som bekendt var Holberg en udmærket Privatøkonom, og han har sikkert ved at blive Deltager i det ny Søforsikringsforetagende ment at finde god Lejlighed til at forbedre sin Økonomi. Maaske har det faktiske Udbytte ikke helt svaret til det af ham forventede; han opgav i hvert Fald ret hurtigt sit Interessentskab. Paa Generalforsamlingen 29. Januar 1733 meddelte de Kommitterede bl. a., at »Hr. Assessor Holberg« havde frasagt sig et Interessentskab

London 12th April 1838 59

Dear Sir,
I have the pleasure to inform you that the
Directors and Officers of the Bank of England
and the Bank of Scotland have agreed to
lend you the sum of £100,000 for the purpose
of purchasing the land and interest
of the Bank of England. I have the pleasure
to inform you that the Bank of England
is prepared to advance the sum of £100,000
at the rate of 5 per cent per annum.

Yours faithfully,
Wm Lubbock

Wm Lubbock
~~Wm Lubbock~~

Perche. Christud.

1841

L. Holberg

Perman

Da 3 nye medlemmer er indkomne og for nykomne med
for at de kommer til at blive medlemme af Selskabet.

Compagnie's Meeting af 12 April 1730 indkomne af
Petersen, Lybom, St. Laumale, Lignende
W. Ringer, Ringer, Ringer

John George Fosberg
Daniel Engeman

Perche. Christud. 1841
L. Holberg

Perman

Perche. Christud. 1841
L. Holberg

Perche. Christud. 1841
L. Holberg

paa 1000 Rdlr., og senere hører man intet om Holberg som Interessent i Kompagniet. Forøvrigt havde saavel Holberg som hans navnkundige samtidige og Kollega, *Hans Gram*, allerede tidligt benyttet Kompagniet til Forsikring af Bogforsendelser. 1728 lod saaledes Hans Gram for den beskedne Sum af 40 Rdlr. og til en Præmie af 3 pCt. i Kompagniet forsikre en Pakke Bøger under Forsendelse fra Amsterdam til København, og bl. a. 1730 forsikrede Holberg en Bogforsendelse fra København til Christiania for en Sum af 200 Rdlr. og mod en Præmie af 2 pCt. (Se S. 137).

Da det var gaaet saa overordentlig let med at faa Garantikapitalen udvidet, og da der kort efter det lige nævnte Møde fremkom et Forlangende fra selve hans Majestæt, Kong *Christian den Sjette* — der i 1730 havde tiltraadt Regeringen efter sin Fader og ligesom denne var Kompagniet meget bevaagen — om at blive indtegnet i Kompagniet som Interessent for 20.000 Rdr. — et Forlangende, der naturligvis ikke kunde siddes overhørig — besluttedes det paa et nyt Interessentmøde i Slutningen af Januar 1733 at udvide Garantikapitalen med yderligere 50.000 Rdr., hvoraf Kongen altsaa fik de 20.000 Rdr., og Resten let anbragtes. Forøvrigt var ogsaa *Dronningen* Interessent for et Beløb af 5000 Rdr., og ved en Interessentvakance i 1737 fik hun yderligere 3000 Rdr.

Efter at Garantikapitalen saaledes var udvidet til at udgøre ialt 300.000 Rdr., mente man at turde forhøje Enkeltrisikoen paa Ostindie-Kinafarere og Guinea-Vestindiefarere til henholdsvis 50.000 Rdr. og 25 à 30.000 Rdr. 1738 tillodes det endelig at tage indtil 60.000 Rdr. paa enkelt Kinafarer.

De i 1733 tiltraadte ny Interessenter forpligtede sig til at

Nos 33 4
Jeg Underfrevne forlanger at faae forsitred
for *Lynn* _____ Regning
efter handts Begiering _____

fra *Lynn* _____ / *200* Rigsdal. Cour.

til *Christiani* _____
med Skibet *Lixens Lask* fra *Lynn*
Tilhørende

føres nu af Capitain eller Skipper *Asmus Chelms*
paa *Bojnsud* *Partij* *H. B.*
som taxeres for _____
Rigsdaler Cour.

Skibet *Lynn* _____

og er Premien accorderet *2 pste* _____

Kiøbenhavn den *4 April* 1730 _____

L. Holberg

»forblive ved Conventionen« i mindst tre Aar, regnet fra 1. Januar 1733. Da disse tre Aar var forløbne, forpligtede samtlige Interessenter sig i Januarmødet 1736 efter Konventionen i 10 Aar, regnet fra 1. Januar s. A., og det blev herefter Sædvane at forbinde sig efter Konventionen hvert 10ende og ikke, som oprindelig bestemt, hvert 4de Aar.

Krigsforhold og Sørøveriet i Middelhavet gav i det 18de Aarhundrede atter og atter Kompagniet Anledning til at ændre — skærpe eller mildne, alt efter Omstændighederne — sine Betingelser for Antagelse af Forsikringer. Det er dog først efter 14 Aars Virksomhed, nemlig i Januar 1740, at man første Gang hører noget om Krig og dens Indvirkning paa Forsikringen. I et da afholdt Møde bestemmes det i »hendseende til de jitzige Conjuncturer uden Lands og dend imellem England og Spanien begyndte Kriig, med hvad endviidere deraf med andre Puisancer maatte følge, ved Assurancers andteignende og forlangende, paa de under Kriig begrebene Stæder og Lande — som og de der hiemhørende Skiibe, udi Policerne bliver indført og vedtagen, at Assurance Compagniet Exciperer sig ald hazard, Risico og Skade, som kand have sin oprindelse fra, samt foraarsages ved og formedelst u-frii Gods & Skib, og Contrabande Vahre«.

Og i 1746 foreslaar de Kommitterede, »At som til denne tiid, icke haver vaaren tilladt uden for Søde-Risiko allene, at teigne Assurancer paa Skibe, destineret til dend Middellandske Søde, undtagen samme haver bestaaet af tilstreckelig Monture og Bemanding til fornøden defension, imod Tørkiske og andre Søde-Røvere; og nu med Republicuen Algier, som dend mæg-

tigste er sluttet Fred saaledes, at alle danske Skibe udi 15 Maaneder, fra dend 10de Augustij afvigte aar af, maa passere fri for opbringelse, uden Tørkiske eller Deyens Søe-Passer; Om da icke maatte eragtes og vedtages, paa Danske, Norske og Holsteenske samt andre under Cronen Dannemark hørende Undersaatters Skibe, at teigne Asseurancer for ald Risico, dog med disse Vilkaar og Observationer, at saadanne Skibe nogenledes ere armerede og bemandede, imod de andre Søe-Røvere, fra Salé, Thunis og Tripolj — og endelig, at Premien derfor bliver skiønnet og reguleret efter Skibenes force af Monture og Bemanding.«

Forslaget vedtoges, men med det Forbehold, at Skibene »i det mindste ere forsynede med 6 à 8 Canoner, og at de Committerede til Policernes Expedition, premien saaledes regulerer, som de det til Comp^{ts} beste for got befinder«.

Den Usikkerhed, som Sørøveriet i Middelhavet og tilgrænsende Farvande⁴⁶) skabte for Handel og Søfart, og som blandt andet ogsaa afspejler sig i det netop omskrevne Forslag, havde bestaaet lige siden Romerherredømmets Forfald, vedblev faktisk at være det normale lige til Frankrigs Erobring af Algier 1830, og først 1845 ophørte den helt ved Englands Indgriben. Det var navnlig efter Maurernes Fordrivelse fra Spanien, at Forholdene blev slemme. De fordrevne Maurer slog sig nemlig ned i Nordafrikas Kystlande: Tripolis, Tunis, Algier og Marokko og angreb herfra ikke blot spanske Handelsskibe og de spanske Kyster, men strakte efterhaanden deres Sørøvervirksomhed langt uden for Middelhavet, angreb uden Persons Anseelse *alle* Nationers Handelsskibe og plyndrede Kystegnene i de kristne Lande, hvor de ikke ventede Modstand.

Nu og da udrustede europæiske Stater vel enkeltvis Ekspeditioner til Sørøveriets Bekæmpelse, men Virkningerne af saadanne Ekspeditioner var kun forbigaaende, og om en samlet Optræden over for »Barbareskerne«, som de nævnte afrikanske Landsdeles Beboere med en Fællesbetegnelse kaldtes, kunde de europæiske Stater ikke blive enige, og Uvæsenet florerede derfor ret uhindret. De søfarende Stater søgte da først at beskytte deres Handelsskibe ved at medgive dem Konvoj, men efterhaanden som Søtrafikken voksede, kunde man ikke overkomme at konvojere alle Handelsskibene. De europæiske Stater kom da ind paa ligefrem at tilkøbe sig Fred hos Sørøverne; deres Regeringer nedlod sig til at træde i Forhandlinger med Regenterne i Barbareskstatene; de søgte at sikre sig disse Regenters Venskab — og dermed uhindret Passage for Handelsskibene — ved at give dem store »Presenter«, det vil i Virkeligheden sige ved at yde dem en betydelig aarlig Tribut, mest i Vaaben og Ammunition, hvorved de faktisk gav dem Midler i Hænde til at opretholde deres uhyggelige Virksomhed. Til Trods for at en Række »Traktater« blev afsluttet med Barbareskstatene, var og blev Forholdene paa Middelhavet usikre. Aftalerne blev ikke overholdt, og Barbareskregenterne strammede stadig deres Fordringer til de aarlige Tributter. Man regner, at Europa til disse Regenter aarlig udredede en Sum af ca. $\frac{1}{2}$ Mill. piastres fortes*); her-til kom saa ekstraordinære »Presenter« for at faa Traktater fornyede, Udgifter til Konvojering, Frikøb af Slaver o. s. v., saa man vil forstaa, at Sørøveriet var en virkelig Svøbe for de europæiske Stater, og at det ogsaa maatte

*) 1 piastre forte = ca. $3\frac{1}{2}$ Kr.

tages med i det københavnske Sjø-Assurance-Kompagnis Overvejelser.

I Danmark var der netop med Henblik paa Sjørøveriet i 1715 blevet oprettet en saakaldt »Slavekasse«, hvis Indtægter, der stammede fra Afgifter paa Skibsfarten, var bestemte til dermed at frikøbe danske Undersaatter, der var blevet taget til Fange af Sjørøverne og derefter levede som Slaver i Barbarestatene. Men herved blev man ikke staaende. 1731 havde Sverige gennem en Traktat med Algier tilkøbt sig Fred for sine Skibe og disses Besætninger, og dette gav Anledning til, at Direktionen for den danske Slavekasse — hvoraf forøvrigt en af Sjø-Assurance-Kompagniets Førstemænd, *Hans Jørgen Soelberg*, var Medlem — 1736 indgav et Forslag til Kongen om at slutte en lignende Traktat med Algier. Forslaget vandt Kongens Bifald, og baade 1738 og 1742 forhandlede der med Deyen af Algier om Afslutningen af en Traktat, men uden at et positivt Resultat opnaedes. Et saadant lykkedes det imidlertid efter nye Forhandlinger at naa til i 1746 — altsaa paa samme Tid som foran omskrevne Forhandlinger om Forsikringer paa Middelhavet fandt Sted i Sjø-Assurance-Kompagniet.

Regeringen havde aabenbart besluttet, at der nu skulde være Alvor i Tingene, thi det nævnte Aar sendtes der en hel Eskadre af Orlogsskibe under Kommando af Grev *Ulrik Adolf Danneskjold* til Algier, hvor der da den 10. August ogsaa kom en Traktat med Deyen i Stand. Efter Traktaten skulde der selvfølgelig herske »ævig Fred« mellem Kongen af Danmarks og Deyen af Algiers Undersaatter; de kontraherende Parters Skibe maatte ikke forulempe hverandre. Algierske Corsarer

skulde respektere det danske Flag; de maatte dog — uden at opholde eller sinke dem — undersøge de danske Skibes Pas. Danske Skibe skulde derfor, før de afsejlede, være forsynet med kgl. dansk Søpas, som skulde bestaa af to Stykker, hvoraf det største skulde gives til Skipperen, og det mindste og øverste Stykke sendes til den danske Konsul i Algier, for at han kunde give det til de udgaaende algierske Kapere, som da, naar de mødte danske eller norske Skibe, og de ved Passernes Eftersyn fandt, at deres eget Stykke af Passet svarede til Skipperens, skulde lade Skibene passere uhindret og uden at visiteres Ladningen. I et Tidsrum af 15 Maaneder efter Traktatens Afslutning skulde Skibene kunne passere uhindret ogsaa uden Pas. Den danske Konsul skulde endvidere give de algierske Kapere et Certifikat, saa at de paa deres Side forblev uantastede, om de mødte danske Orlogsmænd i Søen. Traktaten indeholdt endnu en Række Bestemmelser om Handels- og Toldforhold, om danske Undersaatters Retsstilling i Algier, om Konsulens Immunitet o. s. v.

Alle disse Fordele fik man jo imidlertid ikke for intet! I Anledning af selve Fredsslutningen skulde der som en »Present« een Gang for alle gives en Mængde Kanoner, Morterer, Ammunition, Mastetræer, Kabeltove, Ege- og Fyrreplanker m. m. m. til en samlet Værdi af 58.000 Rdr., foruden Pretiosa efter den danske Konges eget Skøn, og derefter skulde der aarlig gives en »Present« — mest Vaaben og Ammunition — til en samlet Værdi af 28.000 Rdr. Hs. Majestæt Deyen var ingenlunde let at tilfredsstille. Det berettes saaledes, at han i flere Henseender var misfornøjet med den første »Present«, da denne Aaret efter arriverede, og navnlig var han saa util-

freds med et for ham bestemt Ur, at han sendte det tilbage, *fordi der ikke var Diamanter paa Skiven.*

Paa lignende Betingelser som med Algier sluttede Danmark i Løbet af 1750'erne Fred med de andre Barbarekstaten — der oprettedes endog et marokkansk Handelskompagni, som dog ikke reusserede — og der naaedes vel ogsaa gennem Traktaterne nogenlunde taalelige Forhold for Skibsfarten, men besværligt var det at opretholde det venskabelige Forhold til Barbarekregenterne; Brud indtraadte nu og da og heledes kun ved store Anstrengelser fra Konsulernes Side og ved Anvendelsen af ekstraordinære Ydelser af »Presenter« og ved Udsendelsen af Ekspeditioner.

Som foran anført havde Sjø-Assurance-Kompagniet i 1746 efter Algiertraktatens Afslutning vedtaget at overtage al Risiko ved Farter paa Middelhavet. Forudsætningen havde dog været, at Skibene skulde være forsynede med »Algiers-Passer« efter Traktaten. Saadanne Passer var derimod ikke blevet anset for nødvendige for Skibe, der sejlede paa »dend Franske Bugt« og Landene Nord herfor. I 1749 indløb der imidlertid Efterretninger om, at algierske Kapere gjorde ogsaa de nordligere Farvande usikre, og dette gav Anledning til, at Kompagniet paa et Møde i det nævnte Aar vedtog, »at paa de Skibe, som efter denne tid herfra Rigerne afgaaer til dend Franske Bugt, Irland og dend Forkeerte Caneel, skulde exiperes hazard og risico for Algiererne, ligesom hidindtil paa Portugal, Spanien og dend Middellandske Sjø er skeet, naar samme Skibe icke ere forsynede med Algiers Pass; Men paa de Skibe, som nu fra dend Franske Bugt ere ventende, saavel som de derhend eller til Irland og dend Forkeerte Caneel

allerede ere afgangne eller og nu maatte være i Søen, skulde gives 1 procento premie for dend hazard som samme kand være underkasted for Algiererne i Mangel af Algiers Søpass«.

Dette vedtoges i Juni Maaned 1749, men allerede i Oktober Maaned s. A. ophæver man i et nyt Møde Bestemmelsen, da Efterretningerne om de algierske Kapere havde vist sig upaalidelige, og da denne Bestemmelse havde foraarsaget Kompagniet »Skadelige inconveniencer«. Det fandtes, som det hedder i Protokoltilførselen om Mødet, »til Compagniets fordeel fornøden at være, at med Assurancers Andteigning paa de til dend Franske Bugt, Caneelen og Irland henseilende Skibe, skulde forholdes saaledes som stedse og før dend forandførte vores vedtægt er skeet, uden at paastaae at deslige Skibe med Algierse Passer [skal være forsynet] eller i dend hendseende udi de udstædende Policer nogen exception at indføre. Men for de paa Portugal, Spanien og til Strædet Sejlende Skibe bliver tværtimod fremdeeles sligt paastaaed og æsked«.

Selv om nu de omskrevne usikre Forhold kan have voldt Kompagniet nogen Skade, er det dog næppe dem, der er Aarsagen til, at der omkring Midten af 1740'erne kom nogle Aar, hvor der i hvert Fald ikke fandt nogen Januaruddeling Sted, hvormed det dog ingenlunde er givet, at der heller ikke har fundet andre af de sædvanlige Kvartalsuddelinger Sted. I de første fire Aar af 40'erne uddeltes — med Undtagelse af 1742, hvor der kun uddeltes 9000 Rdr. — i hver Januar Maaned 12.000 Rdr. til Interessenterne, men i de derefter følgende fem Aar finder der ingen Januaruddeling Sted; der kræves

tværtimod Tilskud fra Interessenterne — f. Eks. i 1746 — eller der optages Laan — saaledes f. Eks. 30.000 Rdr. i 1745 — i »Banquen«.

Som allerede foran lejlighedsvis nævnt, fandtes der ved Kompagniets Oprettelse ikke noget Bankinstitut i Kjøbenhavn — eller i Danmark overhovedet. Et saadant Institut fik man først med den 1736 stiftede og i Marts 1737 aabnede »kjøbenhavnske Assignations-, Vexel- og Laanebank« — almindeligt kaldet »Courantbanken«. Bankens Oprettelse gav straks Anledning til, at Assurancekompagniets Kommitterede paa Generalforsamlingen i 1737 ønskede at erfare, om det ikke »maatte findes for got, at efter Banquens aabning udi Banquens Bøger bliver tagen een Assignations Conto for Assurance Compagniet, som paa Compagniets Siide af de Committerede til Policernes Expedition og Bogholderen holdes Conto med Banquen — eftersom det er at formode at naar Summer over 100 Rixdr udi Premie skal erlægges, vedkommende da derfor erlægger enten Banco Biljetter, eller og udstæder andviisning paa Banquen, og naar da saadant sker og Compagniet udi Banquens Bøger haver dets Conto, saa kunde Compagniet, om icke for haanden var udgifter, hvortil Billjetterne kand Employeres, derfor udi Banquens Bøger Crediteres indtil viidere, og at udgifter forefalder da samme af de Committerede til Policernes Expedition, og Bogholderen paa Banquen kunde assigneres — og at i saa maade og naar Uddeling iblandt Interessenterne sker, eenhver da, af Bogholderen kand tilstilles enten Banco Billjetter, eller og, paa formeldte maade af de Committerede til Policernes Expedition og Bogholderen, andviisning paa Banquen for dend tilkommende andeel, eller een

deel deraf, for saa vidt Summen accorderer med dend mindste Summa som paa Banquen maa Assigneres.«

Dette meget omstændeligt formulerede Forslag blev vedtaget af Interessenterne, dog med det Forbehold, »At Kompagniet [ikke] derved sættes for viidere Expenser, end alleene de 5 Rixdr, som efter Banquens Allernaadigst Confirmerede Convention, for een Assignations C^{to} skal erlægges«, og i Henhold hertil fik da Kompagniet en Konto i Banken, og hermed indleledes en Forbindelse, der i en lang Aarrække væsentligst fik den Betydning for Kompagniet, at det nu havde et Sted, hvor det kunde optage Laan, naar Præmiebeholdningen ikke forslog til Skadernes Betaling. Atter og atter — første Gang i 1739 — ser man i de efterfølgende Aar de Kommitterede anmode om Interessenternes Samtykke til at optage Laan i Banken, hvis Hovedvirksomhed som bekendt efterhaanden blev — paa Grundlag af det den tilstaaede Seddelprivilegium — at yde Laan til Regeringen, offentlige Stiftelser, de bestaaende Handelskompagnier og dens egne Direktører. Ogsaa som Kasserer for Kompagniet kan Banken have haft nogen Betydning, men saa vidt det kan ses, var det ikke meget hypigt, at Kompagniet gjorde Indskud i Banken, hvad der for saa vidt jo heller ikke var megen Anledning til, da Banken ikke forrentede Indskudene — tvertimod tog den Betaling for at aabne Kompagniet Konto. Det kan ikke nu afgøres, hvilken Rente Kompagniet oprindelig gav af sine Banklaan, men helt billige har Laanene næppe været. Blandt Bankens første handelskyndige Kommissærer var forøvrigt tre af Kompagniets Førstemænd, nemlig *Hans Jørgen Soelberg*, *Gregorius Klauman* og *Joost von Hemert*.

Grunden til de for Kompagniet tilsyneladende daarlige Aar i 1740'ernes sidste Halvdel maa vistnok væsentligst søges i da indtrufne ekstraordinært store Skader. 1745 beregnes saaledes Skaderne at ville overstige Kassebeholdningen, 38.966 Rdr., med 30.000 Rdr., som laanes i Banken. 1746 var det endnu værre; da havde man, efter at der var gjort Afdrag paa Banklaanet, en Kassebeholdning af kun 7.562 Rdr., medens man foruden denne behøvede 60.000 Rdr. til »de bekiendgjordte og til Udbetaling forestaaende Skader«; det vedtoges derfor, at Interessenterne skulde tilskyde de 60.000 Rdr. 1747 oversteg Skaderne Kassebeholdningen med 26.000 Rdr., 1748 var Deficitet endog 75.000 Rdr., skønt Kassebeholdningen da var usædvanlig stor, nemlig 67.404 Rdr. — atter maatte Interessenterne derfor tilskyde 60.000 Rdr. Først 1749 finder der igen Januaruddeling Sted, denne Gang med 18.000 Rdr. — hvilket kun var 3 pCt. af Garantikapitalen, der Aaret i Forvejen var blevet forøget til 600.000 Rdr., hvorom nærmere i det følgende.

Hvor daarlige Tiderne end var, fik man dog nu og da Raad til ekstraordinære Udgifter, især naar der gaves naturlig Lejlighed til at vise Hengivenhed over for Kongehuset. 1744 approberedes saaledes paa et Møde en Udgift paa 211 Rdr., »som er giordt til Hendes Kongl. Højhed Cron-Princessens Indtog, formedelst prydelse og forehavde illumination af dette Huus som af Compagniet for eendeel til Leie haves«.

Det er foran omtalt, at Interessenterne 1736 havde forpligtet sig til at »blive ved Konventionen« i et Tidsrum af 10 Aar. 1746 skulde det altsaa afgøres, om Interessenterne vilde binde

sig til Konventionen for et nyt, lignende Tidsrum. Før Bestemmelse herom blev endelig taget, besluttede man at nedsætte et Udvalg bestaaende af nogle af og blandt Interessenterne valgte Mænd, der sammen med de Kommitterede skulde skønne om det formaalstjenlige i en Fornyelse af Konventionen for endnu et Tiaar, og som kunde gennemgaa Kompagniets Oktroi og Konvention »for at eftersee og overveie hvad som kunde findes fornøden derved at forandre, og derom saavel som hvad ellers kunde eragtes fornøden og tienlig til Compagniets beste, deres betænkning at give, til viidere approbation af samtlige Participanter«. Til at indtræde i Udvalget blev paa Generalforsamlingen den 12. Januar 1746 foreslaaet Gehejmeraad *Berkentin*, Gehejmeraad *Schulin*, Justitsraad *Holmsted*, Justitsraad *Helt*, Justitsraad *Kløcker* og Justitsraad *Munck*, og, som det hedder i Protokoltilførslen herom, »saa loede og de samme sig dertil persuadere« — en forøvrigt ved næsten alle Valg i Kompagniet staaende Vending i Protokollerne.

Allerede i April Maaned s. A. havde Udvalget tilendebragt sit Arbejde og forelagde Resultatet af dette i et Interessentmøde den 20nde. Det hedder i Referatet fra dette Møde bl. a.: »Til dend ende blev da for samtlige tilstæde værende fremlagd, og for saa vidt fornøden var oplæst hvad som i dend hendseende udi pennen var forfatted, og som ingen af de tilstædev. havde noget at erindre imod hvad som saaledes udi pennen var forfatted men aldeles approberede det samme; saa blev og overladt til de samtlige Deputerede og Committerede, endmere at overlægge og forandstalte hvad derudinden viidere kand være fornøden at befordre, saavel i henseende til Allerunderdanigst andsøgning om Hans Kong. Maj^{tt}s aller-

naadigste Octroye efter dens nye forandring, som andet for-
nødende til Compagniets Sickerhed og beste«.

Kompagniets eget Arkiv giver ikke yderligere Oplysninger om Ansøgningen til Kongen eller om, hvilke de ønskede Forandringer i Oktroi og Konvention var. I Rigsarkivet findes imidlertid Materiale til fuldstændig Belysning af disse Ting.⁴⁷) Det ses her, at Ansøgningen om kgl. Konfirmation paa de af Kompagniets Interessenter vedtagne Forandringer blev indsendt den 7. Juni 1746. I Ansøgningen, der helt igennem er holdt i Tidens over for den enevældige Hersker sædvanlige meget devote Tone, begrundes Forandringernes Ønskelighed med, at »nu den erfaring haves, ved adskillige *inconveniencer*, som ere indfaldene, til *præjudice* for Compagniet udi de 20 Aar samme haver været etableret og under Guds beskiermelse, samt saavel under Deres Kongel. May^{ts} egen som Deres May^{ts} Høyst Salige Hr. Faders Høye og allernaadigste forsvar og handthevelse til største Nøtte og fordeel for det heele Land og *Publico*, sig haver Souteneret, at baade Octroyen og Con-ventionen nødvendig behøver at forandres udi visse Poster, hvilke ikke har tilvejebragt Compagniet den Nøtte og fordeel som ved den forrige allernaadigst meddelte Octroy og Con-firmerede Convention er *intenderet*; Saa haver det givet Com-pagniets Respective Participantere anledning til, ved denne leilighed, da de 20 Aar, som hidindtil have været fastsatte, ere *expirerede*, og 10 Aar nu igien paa nyt indgaaes, med hver andre nøye at overveje de Poster, som enten til dels ikke behøvedes, eller og til dels til Compagniets frelse og yderste Ruins forekommelse, nødvendig behøvede forandring, der og saaledes af Dennem og *Directionen* er bleven forandret

og besluttet Til hvilken Ende, vi da ogsaa herved udi allerdybeste underdanighed *insinuere* tvende Formularer hvorover vi paa Compagniets vegne, Deres Kongl. May^{ts} Allernaadigste Approbation og Confirmation, os udi allerdybeste underdanighed udbede, der vi til vores dødstund med allerdybeste *Devotion* forblive« o. s. v.

Under Hensyn til Datidens ofte noget langsomt arbejdende Regeringsmaskineri blev Ansøgningen meget hurtigt ekspederet. Allerede den 1. Juli 1746 meddelte Kongen den ønskede »Approbation og Confirmation« paa de vedtagne Forandringer, der forøvrigt hverken var mange eller særlig gennemgribende.

I den oprindelige Oktrois III Afsnit var det bestemt, at hvis nogen Interessent skulde »stille sin Forsikring ved *Hypothèque* eller forskrive saadanne ting, som ey virkelig udi *Compagniets Cassa* overleveres, da skal *slige pante-forskrivelser* forfattes paa det *ordinaire stemplede papiir* og derefter *Tinglyses*«. Den fremhævede sidste Sætning erstattedes nu af følgende Bestemmelse: »da tillades allernaadigst at deslige Panter og andre Forskrivninger, maa forfattes og udstædes paa slet Papiir ifølge af vores allernaadigste Resolution de dato 10de *Martii Anno* 1732, og at samme udi alle Tilfælde, baade inden Tingee saa og ellers skal ansees ligesaa gyldige som de paa stemplet Papiir vare skrevne, hvorunder dog ei maa forstaaes *Proforma* Vexler, der ifølge af vores allernaadigste Anordning af 26de *November Anno* 1731 aldeeles ere afskaffede«. Hermed var i selve Oktroien givet Stadfæstelse paa en tidligere opnaaet Begunstigelse.

Den væsentligste Forandring i Oktroien vedrører Assurance-

Kammer-Retten, hvis Sammensætning bliver en helt anden end den oprindelige (jfr. S. 62). Retten skulde for Fremtiden ikke bestaa af syv, men kun af fem Personer, nemlig »Tvende af *Magistraten* eller *Politie- og Commerce Collegio*, Tvende *Søe-Capitainer*, og een af Stadens 32 Mænd, saa skal og *Politie- og Commerce-Collegii* Secreterer holde Protocollen og udfærdige Acterne«. Og medens det tidligere var bestemt, at Assurance-Kammer-Rettens Domme var endelige — ikke kunde appelleres — saa indføjedes nu i Oktroien følgende Appelbestemmelse: »dog skal det stande begge Parterne frit, om de sig dertil maatte finde beføyet, een saadan Dom til endelig paakiendelse for vores Høyeste Ret saa straxen at lade indstevne«.

Iøvrigt forblev Oktroien — bortset fra nogle mindre betydende Præcisioner af Tekstens Mening — uforandret.

Med Hensyn til Ændringerne i Konventionen, da var der — foruden nogle rent redaktionelle Ændringer og enkelte Udeladelser af betydningsløse Bestemmelser — først en Del Smaaforandringer, der dels blot var en Følge af de skete Kapitaludvidelser og dels kun angik Interessenternes indbyrdes Forhold og deres Forhold til Kompagniet; f. Eks. skulde det ikke mere være Interessenterne tilladt at stille Sikkerhed »ved sufficante endosserede Vexler« (jfr. foran), den prompte Erlæggelse af eventuelt nødvendige Tilskud indskærpedes, Reglerne for Interessentskabets Ophør bestemtes nøjere, og Opsigelsesfristen forlængedes. Det bestemtes, at Præmierne ikke som oprindelig vedtaget skulde fordeles mellem Interessenterne hvert Kvartal, men kun hvert halve Aar o. s. v. Hvad Kompagniets Direktionsforhold angaar, vedbliver Ordningen

at være den oprindeligt truffne, men om de Kommitterede til Policernes Ekspedition indføres i Konventionen den ny Bestemmelse om deres Nærværelse paa Kontoret paa Børsen, at de skulde »saaledes Alternere at indfinde sig, at een af dem, ved foreskreven Børstid ufejlbarlig er tilstæde«.

Vigtigere end disse Smaaændringer er de — ganske vist ikke mange — Forandringer, der foretoges i Policetekster og Forsikringsreglementet. I Varepolicerne stod oprindeligt, at Kompagniet løb Risiko fra Indladningsdagen, og indtil Godset var »losset og sikkerlig bragt Eder assurerede, eller eders Commissionair til haande« — der var altsaa ikke nogen Begrænsning af (Risikoen) Lossetiden. Til den citerede Policeklausul føjedes nu følgende: »dog skal risico ikkun continuere femten dage efter den tiid at Skibet til det destinerede Stæd er arriveret«. En ganske tilsvarende Bestemmelse indførtes i Kaskopolicerne.

I Forsikringsreglementet indføjedes en helt ny Bestemmelse vedrørende Skibes Klassificering, idet der gjordes Forskel paa Præmien for Fyrre- og for Egeskibe. Den herpaa sigtende ny Bestemmelse lød: »Iligemaade skal den som vil Assurere noget Skibs Casque eller een deel deraf være forbunden at udsiige og forklare, om det Skib som forlanges Assureret er et Fure-Skib eller Eege-Skib, eftersom for Assurance paa et Fure-Skib bør gives meere udi premie end paa et Eege-Skib. Saa at ifald ved noget Assureret Skibs forulykkelse maatte befindes samme at have voren et Fure-Skib og sligt af den Assurerede, ved Assurancens forlangende ikke er bleven tilkiendegived, da skal hand ikkun nyde betalt den halve Assurance, men er ved Assurancens forlangende

tilkiendegived at det er et Fure-Skib, da udbetales udi ulykkelige Tilfælde den fulde Assurance«.

Endvidere fik de hidtil gældende Regler om Ristornering af Præmie i visse nærmere angivne Tilfælde en Tilføjelse om, at i »andre indfaldende Casu af Restourno« vil det være »at henstille til De Deputerede og Committerede, deres Eragting og beslutning, hvorvidt deslige Restourno efter omstændighederne kand være at accordere eller ikke«, og endelig fik Reglen om, hvordan Skib eller beholdent Gods i Havaritilfælde skulde beregnes, naar »det ey forud i Policen er taxeret«, følgende ny Formulering: »da bereignes Godset eller Ladningen efter Factura og indkiøbs priis, med alle Omkostninger til omborde, og Skibet efter den Værdie, det var agtet for, da Assurancen derpaa blev ordonneret, eller da det fra første stæd afseilede, som tilstrækkelig beviises, eller med vedkommendes Eed bekræftes«.

— — —

Som det allerede er anført, angik den væsentligste af de Oktroiændringer, der fandt Sted i 1746, Assurance-Kammerrettens Sammensætning og Funktion som *endelig* Domstol. Naar Kompagniets Ledelse netop paa det daværende Tidspunkt saa ivrigt ønskede en Forandring af de hidtil for Assuranceretten gældende Bestemmelser, saa havde dette vel sin nærmeste Aarsag i en nylig ved en Assuranceret afsagt Dom, der — som det mentes — i høj Grad med Urette var gaaet Kompagniet imod, men tillige i en gennem Aarene erhvervet Erkendelse af, at Reglerne for Rettens Sammensætning ikke tilfredsstillede Kravene om Dommernes Sagkundskab, og at det nok alligevel ikke, saaledes som man oprindeligt havde

holdt saa stærkt paa, var saa heldigt, at Retten var *sidste* Instans; det kunde i givet Tilfælde være af Betydning at have en højere Domstol at appellere til.

Det følger jo næsten af sig selv, at der, efterhaanden som Kompagniets Forretninger fik et større Omfang, maatte forekomme en Del Disputter, som ikke kunde ordnes i Mindelighed eller ved »gode Mænd« (Voldgift). Datidens Forsikringstagere var jo ikke altid i Besiddelse af særlig kildne Samvittigheder, naar det kom an paa at tilsnige sig en Fordel hos Kompagniet, og det var ikke helt sjældent, at der forekom ret graverende Tilfælde af Assurancesvig — saaledes allerede i 1728 og i de følgende Aar gentagne Gange — uden at det dog derfor altid kom til Retssag. Tilfældene var ofte saa oplagte, at Delinkventen foretrak at ordne Sagen i Mindelighed.

Naar en Assuranceret for første Gang var i Virksomhed, kan ikke nu afgøres, da de Protokoller, der har været ført i Assuranceretterne, næppe mere eksisterer, og der heller ikke i Kompagniets eget Arkiv findes Materiale til Spørgsmaalets rigtige Besvarelse, men det har i hvert Fald været allerede før 1731. I det nævnte Aar indgives nemlig i Anledning af en da foretagen Henlæggelse under Magistraten af visse hidtil under Politi- og Kommercekollegiet hørende Forretninger en Supplik til Kongen⁴⁸), hvori det hedder, »at udi Compagniets Process imod *Oluf Black* har Justits Raad *Høyer* oc Commerce-Raad *Sohl* af Politie- oc Commerce Collegio været udmeldet«, og man spørger da, om det »skulde være fornøden at requirere 2de andre i deres Sted«. Det ses altsaa, at der paa det Tidspunkt har verseret en Sag for en Assuranceret.

I Begyndelsen af 1740'erne har Retten gentagne Gange

været i Virksomhed. I Referatet af et Møde i Kompagniet den 17. Januar 1742 hedder det bl. a.: »Blev oplæst og Proponered *Lars Christian Lassens* andsøgning om af Med-liidenhed at vorde tillagd noget, imod dend Uleilighed, som hand foregiver at være geraaden udi, formedelst dend hannem som bekiendt, ved en Assurance-Rættis Dom frakiendte Assurance af 1197 Rixd. Hvorved tillige blev Tilkiendegiven at formedelst denne Sags udførende imod hannem ved Kompagniet var falden, til Udgift omtrent 140 Rixdlr. som og, at hannem efter dommens tilhold, imod Policens tilbagelevende igien skulde udbetales, dend af hannem erlagde Premie, som ibereigned dend $\frac{1}{4}$ Procento, er af Summa = 72 rd. 78 sk.«

Kompagniets Generalforsamling resolverede imidlertid, »at hannem af Kompagniets Cassa ei noget kunde tilstaaes, men at det med dend Sag maatte have sin forblivende, ved dend derfor afsagde dom«. Man var saaledes ikke til Sinds at vise nogen »Med-liidenhed« med den stakkels *Lars Christian*, der dog maaske havde fortjent en saadan, thi som det synes, havde han været særlig uheldig⁴⁹). Hans forsikrede Galiot »Frue Margretha« var nemlig i 1739 med en Ladning Sild og Torsk paa Vej til Vestervig, men maatte paa Grund af Isvanskeligheder vende om og foreløbig ankre op paa Reden, men her blev den bragt i Drift af en af de store Kinafarere, som havde revet sig løs, og forulykkede.

Samtidig behandlede en anden Assuranceret en Sag mellem Kompagniet og *Niels Pedersen Rytter*⁵⁰), der i 1740 havde tegnet en Forsikring paa 1150 Rdlr. dels paa en Jagt »Sineve kaldet« og dels paa en Ladning Tobak indskibet i Stettin og bestemt for Neuenstad i Holsten. Skibet forulykkede ved Fejø,

og Kompagniet mente, at det med Forsæt var sat paa Land, efter at Skipperen havde solgt Tobakken paa Møen, Fejø og Femø.

I 1743 var der en Sag mellem Kompagniet og en Skipperenke i Dragør⁵¹), der den 11. April havde ladet en Skude forsikre for 450 Rdr., skønt den var forlist 8 Dage i Forvejen under den pommerske Kyst, 1745 procederes der med⁵²) *Niels Madsen Ilum* »her af Staden paa 2de Mænd af Aalborg, navnlig *Peder Biering* og *Mads Truelsen*, deres vegne« om en Forsikring for »38 tønnder Smør og 288 Sider grønsaltet Flesk«, samme Aar var der en Sag med⁵³) *Poul Kasberg* af Sønderborg vedrørende Forsikring (Police af 10. December 1743) paa Skibet »Peter« paa Rejse fra Lissabon til København (Skade paa 663 Rdlr.) o. s. v.

Men den vanskeligste Sag og vel nok den, der særlig har givet Anledning til Ønskerne om Assurancerettens Forandring, var dog den, der i en Aarrække førtes mod Skipper *Jens Jensen Møller*. Med denne Sag forholdt det sig saaledes, at en forsikret, Købmand *Hans Jensen Møller*, i 1742 kom i »dispute« med Kompagniet i Anledning af et ham tilhørende, hos Kompagniet forsikret og af hans Broder, ovennævnte Skipper *Jens Jensen Møller* ført Skib, der var forlist under Anholt. Kompagniet nægtede at udbetale Købmand *Møller* den »asseurerede Summa« i Anledning af »hvad der kand være at udsætte og paastaae, formedelst Skibets tilsættende under Anholt som og i henseende til Skipperens persohn i særdeleshed formedelst een af hannem begangen svig og underfundighed ved at bemægtige sig endel af Skibets Reedskab, og samme til hands Nøtte at afhænde til een Engl. Skip-

per, uden sligt efter hands andkomst her til Staden at tilkiendegive med andet mere af denne sag dependerende«. Den svigefulde Skipper »blev indsat udi Stadens Arrest Huus«, og en Assuranceret blev udmeldt til Sagens Paadømmelse. Skipperen begærede i 1743 »Udladelse mod Caution« af Arresten, men Kompagniet resolverede, »at som allerede var udmeldt en Assurance Rætt, til at foretage dend Skipper Møller vedkommende sag — hannem da icke heller kunde accorderes udladelse af Arrest, men hand for det 1ste indtil een endelig dom er afsagt skulde forblive derudi«.

Hvis Skipperens Arrestation virkelig blev opretholdt, til Dommen var afsagt, har den arme Mand haft rigelig Tid til at overveje sine Synder, thi først den 11. December 1745 afsagde Assuranceretten Dommen⁵⁴). Denne gik Kompagniet fuldstændig imod, idet begge de sagsøgte blev frifundet. Købmand Møller fik tilkendt »den Assurerede Capital med Renter og Omkostninger«, og Skipper Møller fik »Regress til Reparation for omkostninger og den imod ham under Sagen brugte Forhold paa lovlig Maade hos Compagniet og Vedkommende at søge og indtale som hand best veed og kand«.

Medens Kompagniet bestemte sig til at bøje sig for Dommen, for saa vidt den forsikrede Købmand Møller angik, og derfor udbetalte det af ham krævede Erstatningsbeløb, 3398 Rdl., var Sagen en anden med Hensyn til den Del af Dommen, som angik Skipperen. Denne, der sikkert ikke var helt uskyldig, men som aabenbart har været en meget haard Hals, vilde man ikke lade slippe saa let. Man gjorde sig derfor fra Kompagniet Side store Anstrengelser for at faa hans Sag bragt

for Højesteret, og herom begyndte der nu en udførlig og langvarig Korrespondance med Kancelliet⁵⁵).

Det var jo ikke saa let for Kompagniet, der selv i sin Tid havde ønsket, at Assuranceretternes Domme skulde være endelige, at begrunde det nu pludseligt opkomne Ønske om en Assuranceretsdoms Appel til Højesteret. Man fandt imidlertid en Motivering, der gik ud paa, at *Skippersager* for det første *ikke* hørte under Assuranceretten og derfor kunde appelleres, og for det andet, at selv om saadanne Sager hørte under Assuranceretten, saa kunde Kompagniet give Afkald paa sit ved Oktroien tildelte Privilegium med Hensyn til denne Ret. Medlemmerne af den Assuranceret, der havde afsagt Dommen, anbefalede Appellen til Højesteret, fordi de vilde rehabiliteres for de Beskyldninger for Usagkundskab o. s. v., der i rigt Maal var rejst mod dem fra Kompagniets Side. Og som de siger: »Vel kunde det være os nok saadant med foragt at forsmerte og dermed at tie stille; Men Allernaadigste Konge! da slige empfindtlige beskyldninger let kan føre til Skade paa Navn og reputation« saa vidste de ikke anden »tilladelig Udvej« end Appellen til Højesteret til at »faa den dem paakastede Blame og Vanrygte dempet, og Publicum til deres Satisfaction bedre underrettet«.

Under Korrespondancen med Kancelliet havde Kompagniet oplyst, at Skipper Jens Jensen Møller var en særlig for-dægtig Person, idet han allerede i 1728 var »befunden at have begaaet end et større bedrageri imod Compagniet, som saaledes blev ham overbeviist, at Broderen, som da ogsaa var hans Reedere, maatte uden dispute tilbagelevere sin Polis uden at nyde Premien gøtgiort«, samt at man allerede havde

gjort alvorlige Forsøg paa at komme til Forlig med ham ved efter den nu faldne Assuranceretsdom at tilbyde ham 1000 Rdr., medens han forlangte 2600 Rdl. for at erklære Sagen for endelig afsluttet. Men til Trods for alt dette vilde Kongen dog ikke straks indrømme den ønskede Appel til Højesteret, men lod 3. Marts 1746 Kancelliet tilskrive Kompagniet, at det var hans Vilje, at man nu skulde tilbyde Skipper Møller 1500 Rdl., og hvis han saa ikke vilde akceptere dette Tilbud, skulde Sagen gaa til Højesteret.

Hvordan Sagen herefter videre har udviklet sig, om Skipper Møller har akcepteret Tilbudet om de 1500 Rdl., eller om Sagen er bleven behandlet af Højesteret, kan ikke ses af de bevarede Arkivalier, men det er utvivlsomt hele denne langvarige og for Kompagniet ubehagelige Sag, der har ført til Oktroiændringen i 1746 med Hensyn til Assuranceretten.

— — —

Et Par Aar efter at de foran omhandlede Ændringer i Oktroi og Konvention havde fundet Sted, besluttede Kompagniet for anden Gang at udvide sin Garantikapital. Paa Generalforsamlingen den 21. Februar 1748, hvor det bl. a. meddeltes, at det foregaaende Aar havde været saa daarligt, at der maatte ydes i det mindste 60.000 Rdlr. Tilskud fra Interessenterne, oplæstes »de samtlige Deputerede og Committerede deres Demonstration og Proposition, om fornødenhed af Augmentation af Compagniets Fonds, ved meere Subscription først iblandt Compagniets Participanter, som præfererede efter egen Behag, og dernæst for hvad som maatte mangle, ved andre uden for Compagniet, og det indtil 300.000 Rixd^r, om det er muelig at faae samme Summa subscriberet, saa at Com-

pagniets Fonds for tilkommende tiid skulde være dend Summa 600.000 Rix^{dr} aldt med de Vilkaar, at de Subscriberende og nye indtrædende, andtages til Participanter, og indtræde udi Compagniet, Coniunctim de gamle Participanter, med ald dend Hazard Risico og Skade, som allerede bekiendt, eller u-bekiendt ved Compagniet maatte Existere samt Contribuerer til Skadernes Udbetaling Coniunctim de gamle Participanter, naarsomhelst dertil Tilskud requireres. Dog at uaget denne Compagniets Augmentation de Summer som maa assureres paa et hvert gaaende eller kommende Chinesesch, Ostindisch, Westindisch, Guineesch eller andet particuliere Skib forbliver fremdeles ved det som allerede derfor er vedtagen, undtagen for saa vidt, at paa eet gaaende eller kommende Chinesesch Skib, i fornødent tilfælde til at facilitere og befordre Asseurancen paa eet tillige assurerende Ostindisch Skib, maa overgaaes den stipulerede Summa 60.000 Rix^{dr} indtil 4 à 5000 Rix^{dr}, da derimod saa meget mindre paa eet tillige assurerende Ostindisch Skib skulde teignes«.

De Kommitteredes Forslag vedtoges, og det besluttedes at begynde med Tegningen af ny Garantikapital snarest. Hvordan Tegningen forløb, forlyder der intet om i Kompagniets Bøger, men netop derfor maa den vel antages at være gaet let. Da Kapitalen jo ikke indbetaltes, men der kun stilledes Sikkerhed for den, betød Udvidelsen ikke nogen Forøgelse af Kompagniets Driftskapital, men derimod naturligvis en Forøgelse af den Sikkerhed, Kompagniet bød de forsikrede.

I det samme Møde, hvor Kapitaludvidelsen vedtoges, foreslog de Kommitterede, der hidtil havde været ulønnede, at »Directionen eller de 9 Deputerede og Committerede, for til-

kommende tiid, maatte tilstaaes een aarlig douceur for deres umage ved Compagniet«, men de fik ikke med dette Forslag nogen ubetinget Sukces hos Interessenterne, idet det »af de fleeste tilstædeværende blev forgotfunden, at denne Proposition skulde sættes til siide indtil een Beleiligere tiid«.

Denne belejligere Tid mente de Kommitterede aabenbart allerede var kommet det næste Aar, thi paa den ordinære Generalforsamling den 5. Februar 1749 gentog de Forslaget, som ogsaa i Princippet blev vedtaget — med 47 Stemmer mod 31 — medens det ikke blev afgjort, *hvor mange* af de Kommitterede der skulde lønnes. Til endelig Afgørelse af hele Spørgsmaalet indkaldtes der til den 19. s. Md. en ekstraordinær Generalforsamling, hvor Direktionen foreslog Ydelsen af »een billig douceur for Directionen, i henseende til Compagniets Augmentation, og deraf flydende langt større Arbeide, andsvar og byrder, da Compagniet nu er 4re gange saa stort, og dets Aarlige Indtægt og Revenuer bragt til liige saa stoer en Summa, som Compagniets heele Fonds var ved dets første indretning«. Det var efter Forslaget kun de tre Kommitterede til Policernes Ekspedition og de tre til Skadernes Afgørelse, der skulde »nyde til een liden douceur og Kien-delse for deres Arbeide hver aarlig 200 rdr. — siiger Tou Hundrede Rixdaler«, medens de »3de Committerede ved Forsikrings-Cassen, selv aldeles have decisteret derfra og declareret, icke at forlange noget for deres Arbeide«.

De foran anførte Stemmetal viser, at der blandt Interessenterne ikke just har været vild Begejstring for i det hele taget at tillægge de Kommitterede Løn, og endog blandt de Kommitterede selv var der nogen Uenighed om Forslagets

Betimelighed, som det ses deraf, at et Par Stykker af de fungerende Kommitterede til deres Underskrift i Generalforsamlingsprotokollen udtrykkelig føjede Bemærkningen: »Jeg har ingen deel i Propositionen om Tillæg for directionen«.

Imidlertid var det altsaa dog Flertallets Mening, at det herefter skulde blive et i nogen Maade indbringende Embede at være Kommitteret i Kompagniet, og naturligvis forbød Æren da de fungerende »Directeurer« ligefrem at klæbe til Taburetterne, og samtidig foreslog de derfor, »da det ingenlunde haver været Directionens intention og tanke, at blive perpetuerede«, at »andre af Participanterne, som eragtedes bequemme«, skulde vælges, men forsigtigvis holdt de sig dog en Bagdør aaben, ad hvilken de selv senere igen kunde slippe ind til Herligheden, idet de til deres Forslag om Valg af ny Kommitterede føjede: »hvortil dog, naar nogen *douceur* blev *accorderet*, *de*, efter billighed, skulde præfereres, som forhend i den determinerede tiid (d. v. s. 3 Aar) og derover troeligen have forretted Compagniets Tieneste, uden at have nydt noget derfor«.

Men ak! Der kom igen en Mand med en Slæde i Vejen. Thi endnu inden Generalforsamlingen var sluttet, erholdt Direktionen »den u-behagelige tidende, at et af Skipper *Rasmus Sørensen* ført, fra Kiøbenhavn til Amsterdam destineret Skib, paa hvis Casque og Ladning ved Assurance Compagniet er Assureret dend S^a 22.980 Rdr., paa Ameland er foruløcket«, og dette foranledigede de Kommitterede til ikke alene at fratagde deres Lønforslag, men ogsaa til at proponere, at den i den ordinære Generalforsamling (den 5. Febr.) tagne Bestemmelse om Uddeling til Interessenterne annulleredes.

Hermed var Spørgsmaalet om de Kommitteredes Aflønning atter faldet bort, og det belejlige Tidspunkt for Spørgsmaalets Genoptagelse kom først igen 1762 (jfr. S. 182).

Aarene 1749 og 1750 synes at have været nogenlunde forretningsmæssigt gunstige for Kompagniet. I hvert Fald finder der i disse Aar Uddeling Sted til Interessenterne; hvert af Aarene 18.000 Rdlr., hvilket var 3 pCt. af den forhøjede Garantikapital. Men det synes ogsaa, som om man paa det Tidspunkt har noteret særlig høje Søforsikringspræmier ved de udenlandske Selskaber, og var Kompagniet, som foran nævnt, nødt til at gaa ned med sine Præmier, naar de udenlandske Selskaber sænkede Præmierne, saa var det selvsagt ikke mindre villigt til at følge en opadgaaende Bevægelse i Udlandets Præmienoteringer. Da man saaledes i Marts 1749 gennem Agent *Joost von Hemert*, der havde betalt 9 pCt. Præmie for Forsikring i England, havde bragt i Erfaring, at Præmierne for Ostindie- og Kinafarere »saa vel i Engeland som i Holland merkelig er stegen«, saa besluttes det straks, at Kompagniet ogsaa skal tage 9 pCt. Præmie for de nævnte Farter. I 1750 faar man at vide, at man i London stadig kræver 9 pCt. for Langfarterne, medens man nu i Amsterdam er gaaet ned til 7 pCt., og Kompagniet beslutter da at gaa en Middelvej og forlange $8\frac{1}{4}$ pCt. Det bliver i Kompagniet efterhaanden Skik *aarlig* at fastsætte Præmien for de Kontanter, der udsendes med de i Ostindiefarten gaaende Skibe. Som Regel forlanges der 7 à 8 pCt. for Kontanter til Trankebar, men fortsættes Rejsen med Kontanter ud over Trankebar, forhøjes Præmien gerne med 1 à $1\frac{1}{2}$ pCt. Undertiden forlanger man ogsaa straks den forhøjede Præmie for hele Kontant-

beholdningen og ristorerer saa senere 1 pCt. for den Del af Beholdningen, der paaviselig er blevet i Trankebar.

De forsikrede var aabenbart ikke altid hurtige i Vendingen med Hensyn til Indfrielsen af deres Policer (ved Præmiens Erlæggelse), thi 1750 bestemmes det, at enhver, som tegner Assurance skal være pligtig til »saa straxen« eller »forinden 2 à 3 Ugers forløb i det længste« at indfri deres Policer, og hvis de ikke gør det, skal de betale » $\frac{1}{2}$ pro Cento maantl. Rente fra Policens Datum for dend Summa som derefter skal erlægges«. I Virkeligheden er man jo hermed kommet ind paa at give Kredit paa Præmien.

Var de forsikrede langsomme i Vendingen med Hensyn til Præmiebetalingen, var de til Gengæld meget hurtige, naar det drejede sig om at faa Erstatningerne udbetalt. Det vedtoges i 1749, at skadelidte, som havde Krav paa Kompagniet, og som forlangte »Avance« — d. v. s. Forskud — paa Erstatningen, skulde kunne faa saadant Forskud mod at erlægge 4 pCt. Rente p. a. Samtidig vedtoges det forøvrigt, at mod den samme Rente skulde »endog andre suffisante Mænd«, der forlangte »liiden eller stoer Summa til Laans«, kunne faa samme »imod sicker Forsickring paa een kort tiid«, saafremt, føjes det forsigtigt til, »Compagniets Cassa kand taale eet saadant Udlaan«.

Maaske havde Kassen Raad til saadanne Udlaan i 1749, men allerede i August 1751 havde den det i hvert Fald ikke; den maatte selv laane. Det besluttedes nemlig da at optage et Laan paa 40.000 Rdlr. i Banken paa »een vixel obligation, for det første paa 3 Maaneder«, da der var en Skade paa ikke mindre end 41.790 Rdr. at betale for det asiatiske Kom-

pagnis forulykkede Skib »Elephanten«, som man — vel af Hensyn til den gode Kunde — ønskede at betale særlig prompte, og da det »paa een saa usædvanlig tiid uden for de sædvanlige omslags Terminer vilde falde adskillige af Participanterne incommode saa prompte som fornøden giøres at erlægge deres Tilskud«.

Med den slemme Bet, som »Elephanten«s Forlis satte Kompagniet, afsluttedes dettes første Kvartsekel, der, som det fremgaar af det foregaaende, til Tider havde været ret besværligt for det unge Foretagende at komme igennem. Desværre har man ikke Opgørelser over Præmieindtægter og Skadeserstatninger i de første 25 Aar; man har kun Opgørelser over de Præmiebeholdninger, der fandtes ved Udgangen af hvert Aar, og over de Beløb, der samtidig uddeltes blandt Interessenterne. Man kan vel ikke paa Grundlag heraf foretage en nøjagtig Vurdering af Kompagniets Forretning i de 25 Aar, men uden Interesse er Tallene dog derfor ingenlunde, hvorfor de ogsaa gengives i det følgende. (Se S. 166).

Tallene giver vel ikke Indtrykket af nogen omfattende Forretning, men de viser dog, at der gennem de første 25 Aar har været en jævn Stigning i Indtægterne; derpaa tyder navnlig Beholdningerne af Policepenge og Provisioner. For en Udvidelse af Kompagniets Forretninger kan forøvrigt et kgl. Reskript fra 1750 have haft en vis Betydning.

Før Forsikring blev almindelig anvendt her i Landet, var det Skik, at skadelidte efter Ansøgning fik Tilladelse til at søge Hjælp hos gode Mennesker, og derfor enten selv gik rundt fra Dør til Dør (jfr. »Brandbreve«) for at samle Bidrag til den lidte Skades Udbedring eller ogsaa fik Kirkernes

Præmiebeholdninger og Uddelinger 1727—51.

Aar	Beholdning af Præmier	Beholdning af Policepenge og Provision	Uddeling til Interessenterne
Primo 1727	6,311 Rdr. 65 Sk.	710 Rdr.	6,311 Rdr. 65 Sk.
1728	6,328 » 47 »	1,373 » 34 Sk.	6,328 » 47 »
1729	5,785 » 88 »	2,144 » 39 »	Ingen Udd.
1730	15,425 Rdr. 93 Sk.		do.
1731	9,042 Rdr. 35 Sk.	965 Rdr. 74 Sk.	do.
1732	5,048 » 65 »	780 » 6 »	5,048 Rdr. 85 Sk.
1733	10,737 » 46 »	876 » 11 »	Ingen Udd.
1734	17,703 » 24 »	1,600 » » »	18,000 Rdr.
1735	14,609 » 42 »	1,520 » 52 »	15,000 »
1736	19,728 » 76 »	1,853 » 23 »	9,000 »
1737	20,008 » 77 »	1,658 » 12 »	9,000 »
1738	15,657 » 29 »	1,590 » 46 »	15,000 »
1739	15,573 » 12 »	1,877 » 56 »	Ingen Udd.
1740	11,646 » 56 »	2,199 » 88 »	12,000 Rdr.
1741	20,515 » 59 »	2,558 » 58 »	12,000 »
1742	17,607 » 12 »	2,859 » 64 »	9,000 »
1743	34,687 » 2 »	2,964 » 94 »	12,000 »
1744	13,336 » 27 »	3,627 » 63 »	Ingen Udd.
1745	33,400 » 10 »	5,566 » 42 »	do.
1746	8,116 » 23 »	4,445 » 76 »	do.
1747	24,995 » 92 »	5,317 » 76 »	do.
1748	61,243 » 12 »	6,161 » 69 »	do.
1749	70,564 » 61 »	8,636 » 20 »	18,000 Rdr.
1750	18,285 Rdr. 27 Sk.		18,000 »
1751	8,349 Rdr. 92 Sk.	3,804 Rdr. 95 Sk.	Ingen Udd.

Hjælp til Indsamling («Kollekter»). Det nævnte kgl. Reskript, der sendtes til samtlige Stiftamtmand i Danmark og Norge, indskærpede nu for Søulykkernes Vedkommende Befolkningen at tegne Forsikring hos Kompagniet, da man, hvis man havde vist sig forsømmelig i saa Henseende, ikke kunde gøre Regning paa at faa Ansøgninger om Kollekter o. l. bevilgede. Reskriptet havde følgende Ordlyd:⁵⁶⁾

»Ved den leilighed, at Hans Mayestet ikke sielden af denne Stads Søfarende Indvaanere bliver incommoderet med Ansøgninger om Collecter eller Bekkeners udsættelse for Kirkedørene baade her i Staden og paa Landet da dog her haves et Assurance Compagni, hvor baade Fartøjerne og deres Ladninger kunde forsikkres og de Seylende ved at betiene sig af det her i saamaade havende Middel, naar de tager skade ved Søen, nogenlunde kunde *indemniseres*, uden at Publicum ved deslige temmelig ofte søgende Bevillinger skulle besværges; altsaa har Hans Mayestet allernaadigst befalet mig at tilmelde Deres Excellence og Høytærede Herre, at De hafde at tilkiendegive de Søfarende her i Staden, at de maa være betænkte paa at lade deres Fartøyer saa og Ladninger tillige, naar begge deele vare dem selv tilhørende Assurere saasom de i fremtiden ey maa stole paa at erholde Bevillinger om Collect eller Bekkeners Udsættelse, naar de ey havde brugt det Middel, som haves til deres befrygtende skade i ulykkelige tilfælde at forekomme. Jeg forbliver med megen Consideration og Estime o. s. v.

Cancelliet udi Kiøbenhavn d. 10. November 1750.

I. L. Holstein«.

II. PERIODEN 1752—1786.

Det kgl. oktr. Sø-Assurance-Kompagni var om end ikke altid uden svære Skrammer saa dog til Slut i nogenlunde god Kondition gaaet ud af Kampen med de altid svære Begyndelsesvanskeligheder og havde i hvert Fald med sine første 25 Aar paa Bagen leveret Beviset for sin Levedygtighed og Eksistensberettigelse. Da de 10 Aar, for hvilke Interessenterne sidst (1746) havde forpligtet sig til at »forblive ved Conventioen«, udløb med Udgangen af 1755, var der da ogsaa blandt Interessenterne Enighed om, at Kompagniets Virksomhed skulde fortsættes, og man forpligtede sig efter Konventionen paa ny for et Tidsrum af 10 Aar, regnet fra 1. Januar 1756. Interessenterne, der i Tidernes Løb skiftede og ganske naturligt hovedsagelig rekruteredes fra Handels- og Rederikredse, har sikkert fundet deres væsentligste Fordel ved Kompagniets Opretholdelse i den Omstændighed, at det var deres eget Selskab, som de i enhver Henseende kunde kontrollere; thi det Udbytte, der i Begyndelsen af 1750'erne — og forøvrigt i alle Decenniets Aar — tilfaldt dem, kan vel næppe have gjort dem særlig ivrige efter at fortsætte, selv om det slet ikke var helt til at kimse ad. Man maa jo nemlig erindre, at Kapitalen ikke var kontant indbetalt, og at Interessenterne selv fik Renten af den Sikkerhed, de stillede, saaledes at det, der uddeltes til dem fra Kompagniet, virkelig var et rent Udbytte.

I Aarene 1752 og 1757 uddeltes der overhovedet ikke noget »Overskud« blandt Interessenterne. I hvert af de 4 Aar 1753, 1754, 1755 og 1758 fordeltes der 12.000 Rigsdaler eller 2 pCt. af Garantikapitalen, og kun i to Aar — 1756 og 1759 — blev

der fordelt en mere anselig Sum, nemlig 24.000 Rigsdaler eller 4 pCt. af Kapitalen. Paa den anden Side var det vel i et Par af Decenniets Aar nødvendigt at optage Banklaan, men alt i alt maa Kompagniets forretningsmæssige Resultater i 1750'erne betegnes som taalelig gode i Betragtning særlig af de ikke faa Vanskeligheder, Kompagniet stadig havde at kæmpe med.

Ikke blot var der adskillige betydelige, normale Skader — de store Ostindiefarere med deres kostbare Ladninger, der udgjorde en væsentlig Del af Kompagniets Forretning, slog jo som Regel haardt, naar Ulykker indtraf — men man maatte stadig være paa Post over for Forsøg paa at bedrage Kompagniet. Det er ikke helt faa Tilfælde af Assurancesvig, der i 1750'erne faktisk konstateredes, og det er derfor sandsynligt, at Kompagniet har lidt ikke ubetydelige Tab gennem forsikredes svigagtige Forhold; i saa Henseende er jo næppe alt kommet for Dagens Lys. Enkelte af de Tilfælde, som opdages, skal her anføres som oplysende Eksempler, selv om de paa Grund af de forholdsvis smaa Summer, det i hvert enkelt Tilfælde drejede sig om, ikke kan have haft nogen afgørende Indflydelse paa Kompagniets Økonomi.

I 1753 indberetter de Kommitterede til Generalforsamlingen, at der »Existerede 2de Assurancer, hvorved er befunden mislig og u-tilbørlig omgang paa de Assureredes Side, nemlig Een Assurance af dend Summa 900 Rixdr. teignet A^o 1750: for een Mands Reigning udi Nyested i Lolland, naunl: *Lars Sjøe*. Een ditto af dend Summa = 1800 Rixdr. teignet A^o 1751: for een Mands Reigning i Øster-riisøer i Norge, Naunlig *Jacob Them*. Og at vi undertegnede Deputerede til Skadernes af-

giørelse, dets aarsag have voren foraarsagede, at lade undersøge de Assureredes egentlige omgang og foretagende derved, samt allerede befunden samme saa mistænkelig og u-tilbørlig, at dennem icke kand tilstaaes nogen erstatning for hvad som er Assurered«.

Samtidig meddeltes: »At A^o 1751: er bleven teignet een Assurance af dend Summa 600 Rixdr. For Reining af een i Øster Riisøer hiemhørende Skipper, naunl: *Peder Madsen*, hvorved blev opdaget og befunden denne Svigagtige omgang, at denne Skipper Peder Madsen /: efter at det af hannem førde og Assurerede Fahrtøj var For-uløchet under dend Svendske Kyst :/ udi Sverrig havde ladet Skrive et Brev under hans i Øster Riisøer sig opholdte Broders Naun saaledes som det i Øster Riisøer var Skreven, til een Mand i Odense, Naunlig *Henning Jensen*, med ordre, at hand ved hans Ven her i Staden vilde lade teigne dend formelte Assurance, saaledes som skeet er«. De Kommitterede meddelte nu videre, at Hovedmanden for Bedrageriforsøget, Skipper Madsen, straks ved Sagens nærmere Undersøgelse var gaaet til Bekendelse og ikke alene villig havde extraderet Policen til Kompagniet og naturligvis afstaaet fra ethvert Krav paa Erstatning eller Præmiens Tilbagebetaling, men ogsaa havde indsendt en Ansøgning »om eftergivelse af videre Sagsøgning imod hannem for dend begangne Misgierning, hvortil hand foregiver, at være bleven forledet af nogle Persohner paa det stæd i Sverrig, hvor hans Fahrtøj for-uløckede«. Om saadan »Eftergivelse« havde de Kommitterede ikke villet tage Bestemmelse paa egen Haand, men ønskede Interessenternes Afgjørelse af, om »der skal anlegges Sag imod hannem i hendseende til at lide Straf for

hans falske omgang og foretagende, andre med hannem lige-sindede til Skræk og afskye; Thi som hand icke skal være af nogen Formue, men fattig, saa kand icke ventes nogen regres for de medgaaende Proces udgifter«.

Interesserterne resolverede i denne Sag, at der »formedelst Consequence icke bør reflecteres paa hans (d. v. s. Skipper Madsens) giordte andsøgning om Befrielse for videre Action og tiltale«. »Thi«, siger de, » omendskiøndt at for Assurance Compagniet icke vil være at erholde nogen erstatning for medgaaende udgifter saa skulde dog formeenes, at derved (d. v. s. ved Processen mod M.) vindes saa meget, at andre lige sindede ville blive afskrecked fra at foretage een saa underfundig og Svigagtig Gierning som af denne Peder Madsen er foretagen«.

I 1755 forelagde de Kommitterede Generalforsamlingen en Assurancesag, der viser, hvor urimeligt længe det undertiden kunde trække ud, før Erstatningsreklamationer indgik fra de forsikrede. Med denne Sag forholdt det sig saaledes: Kammerraad *Klockenbring* i Altona havde den 24. September 1748 hos Kompagniet tegnet en Kaskoforsikring, stor 3000 Rigsdaler, paa et Skib dengang liggende i Cuxhaven og destineret til Amsterdam, og først i August Maaned 1754 var han »indkommen til Assurance Compagniet med paastand af een slags Haverie, som ved dette Skib haver Existered, og ellers dend 3^{die} July A^o 1750, udi Hamborg ved samme stæds Dispatcheur, til deels er bleven adjusteret og beregnet«. De Kommitterede havde imidlertid ganske naturligt nægtet at udbetale den krævede Erstatning »formedelst de os nu først, og efter næsten 6 Aars forløb, ved de af Cammer Raad Klockenbring fremlagde Documenter bekendtvordene omstændigheder, Nemi!

1) Fordi dend paastandne Haverie erstatning fornemmelig haver sin oprindelse af arrest og quarantaine som dette Skib, efter Kongl. ordre var bleven paalagt, formedelst at det dend 3 Junij 1748 var arrivered paa Elven, og kommen fra Soffia udi Barbaried, som et for Contagion mistænkt Stæd; hvilken arrest og quarantaine, med Soldater Vagt omborde, haver vedvaret til dend 14de Martij A^o 1749, omendskiøndt at Skibet, efter een Kongl. Allernaadigst Rescript til Geheime Raad og Ober Præsident Grev Rantzau dato 20de September 1748: skal være bleven tilladt at forseile fra Elven til Amsterdam, dog med visse Vilkaar, precautioner og forbindelser.

2) Fordi Cammer Raad Klockenbring, ved Assurance andteigning icke haver tilkiendegivet det allermindste af alle de ved dette hans Skib Existerende Fatale omstændigheder, det hand dog, i følge af Conventionens 1ste post pag: 62, saavel som ald billighed og Costume var forbunden at gjøre. NB: følgelig formedelst denne fordølgelse haver forledet Assurance Compagniet til at Engagere sig til een Assurance, der /: naar somhelst de ved Skibet Existerede, nu først bekiendt vordne omstændigheder havde voren bekiendt :/ enten aldeles icke, eller og icke uden med visse Vilkaar var bleven andtagen.

For det tredie Fordi Cammer Raad Klockenbring tvert imod almindelig Costume og Billighed, og tvert imod Conventionens tilhold, dens 12te post pag: 70:, udi saa lang tid haver holdet tilbage med at tilkiendegive Assurance Compagniet, efter fornødenhed, hvad som ved dette Hans Skib var passeret, og hand dets Aarsag var formeenende at vilde æske erstatning for, da det desuden er i følge af Conventionens 18de post

pag 88:, at alle Haverier som ere faldne inden Europa skal være bragt til rigtighed forinden halv andet Aars forløb udi det længste, da tvert imod Cammer Raad Klockenbring, som formelt haver ladet næsten 6 Aar forbigaae førend at Assurance Compagniet gives fornøden Communication angaaende denne Sag«.

Trods disse tilsyneladende gode og vægtige Grunde, som de Kommitterede havde fremført over for Kammerraad Klockenbring, fastholdt denne dog sit Erstatningskrav og truede med Sagsanlæg, hvis Kompagniet ikke betalte. De Kommitterede ønskede derfor, da »vi icke viide paa bedre maade at vorde befried for videre Molest af hannem«, at høre Interessenternes Mening om, hvorvidt det ikke var bedst at tilstaa Klockenbring Halvdelen af den af ham krævede Erstatning, men dette dog »alleene af een Genereusitet, saasom Compagniet ellers aldeles icke dertil er forbunden, det og desuden kunde blive af een betydelig Consequence om hannem paa anden maade noget skulde tilstaaes«.

Interessenterne var aabenbart ligesom de Kommitterede stemte for at undgaa videre »Molest« fra Klockenbrings Side; thi Resultatet af Forhandlingerne den refererede Sag angaaende blev, at Generalforsamlingen henstillede »til de Herrer Deputerede ved Skadernes afgjørelse, denne Sag med hannem paa bedste maade at afgjøre«.

Et ganske lignende Tilfælde som det foran omtalte Skipper Peder Madsen vedrørende forefaldt i 1762. Denne Gang var det »een udi Apenrade hiemhørende Skipper Naunlig *Christopher Trogelius*, paa hvis førde Skib for een Reise fra Bergen til Dantzig eller Kønigsberg« der ved Kompagniet under 8. Juni

1762 var tegnet Assurance, hvorefter det var »befunden, ej aleene at Skibet dend 29 Maii næst forhend var For-u-lycked i nærværelse af Helsingborg, men at end og ved Sagens nærmere undersøgning er befunden, hvorledes at Skipperen efter Skibets Forulyckelse, havde tilskrevet hans Kone og Venner i Apenrade, fra helsingborg et brev, og datered samme som fra Bergen Skrevet under dato 18 Maii, og at paa Fundamente af samme Brev, ved een persohn i Apenrade Naunlig *Asmus Iversen*, under dato 5te Junii er gived ordre til Asseurancens anteigning. Ligesom og ved et efter Skipperens ankomst her til Staden, efter Bogholderens foranstaltning holdet Giæste Ræts Forhør, Skipperen paa Spørgsmaal til hannem, selv har tilstaaet forandførte af hannem foretagne Mishandling, saaledes som fuldstændig er udført ved et af Bye Fogden Justitz Raad *Lassen*, under dato 28 Julij udstæd Tings Vidne«.

Ogsaa i dette Tilfælde besluttedes det at gaa strengt til Værks over for den svigagtige Skipper, der skulde sagsøges til Straf for sin Misgerning; det vedtoges, at der »af Bye Fogdenvorder requirered hæftelse og arrest paa Skipperens persohn, saa fremt han her paa stædet maatte være at finde, og at tillige, om for een saadan arrest af Bye Fogden maatte forlanges Caution, af Bogholderen derfor gives Forsikring indtil at samme af os kand gives«.

Skipper Trogelius dømtes derefter i første Instans (Bytinget) til⁵⁷) »at arbeide i Jern udi Citadellet Friederichshavn sin Livs Tiid«, hvilket han dog ved en »Raadstuedom« slap fri for, idet han efter denne Dom skulde nøjes med »at erstatte Assurance Compagniet, hvad det havde udbetalt og desuden have forbrudt sin Ære«, og denne Afgørelse blev den endelige,

idet det resolveredes, at Dommen ikke skulde appelleres til Højesteret.

De talrige Forsøg, der fra de forsikredes Side gjordes paa at bedrage Kompagniet, kunde naturligvis være ubehagelige nok for dette; men de Tab, der ved svigagtige forsikrede eventuelt kunde paaføres Forretningen, vilde dog næppe kunne blive af samme Betydning som de Tab, Krigsforhold kunde føre med sig, hvis man ikke var paa sin Post med Hensyn til begrænsende Bestemmelser over for Krigsrisikoen.

De urolige Tider, som begyndte med Syvaarskrigens Udbrud i 1756, maatte befrygtes paa forskellig Maade at ville genere Kompagniets Virksomhed, og de Kommitterede var derfor ogsaa hurtigt besluttede paa at faa taget visse Forholdsregler for at sikre Kompagniet mod altfor følelige Tab som Følge af Krigsforholdene. Den 30. Juli 1756 havde Kongen udstedt en Forordning, ved hvilken det bl. a. var fastslaaet, hvilke Varer der skulde betragtes »som fri og icke contrabande«, og som det derfor var tilladt den danske Konges Undersaatter at »tilføre de under Krig begrebne Puissancers Lande og stæder« under Majestættens »allernaadigste Protection«. Under 20. Oktober s. A. indgav Kompagniet derefter til Kancelliet en Ansøgning⁵⁸), hvori det efter en Henviisning til den foran nævnte Forordning bl. a. hedder, at man dog »dels i Henseende til dend os paaliggende vigilance og aarvaagenhed for Asseurance Compagniets ald muelig Conservation og sikkerhed, og dels i Henseende til de troubler og Molester, som Neutrale Puissancers Søde Fahrende og Trafiquerende Undersaatter, bekiendt, bestandig ere underkastede, i særdeelehed af de Engelske Krydsere og Capere, u-forgribelig eragte og Skiønne, til

Assurance Compagniets allerstørste *Præjudice*, ja selv *ruine* at ville geraade, saafremt at paa dets Side, ved tegnende Assurance paa Skibe og Vahre, destinered til de under Krigen begrebne Puisancers Lande og stæder, icke bliver i agt taget og fuldt dend samme *præcaution* og forsigtighed, som udi dend forrige, imellem Frankerig, Spanien og Engeland Existerede Krig blev fuldt, Neml.! at ved Assurancers tegning paa Neutrale eller Deres Kongelige Majestets Undersaatter Tilhørende Skibe destinered til Franske Lande eller stæder, de derfor udstædde Policer blev tilføyed disse Vilkaar:

»at Assurance Compagniet Exciperede sig, og skulde friholdes for ald hazard, risico og Skade, som maatte Excistere »formedelst indskibne Vahre, der af Engeland maatte vorde »eragtet og anseet som Contrabande«.

Og endelig at ved Assurancers antegning paa berørte Skibe, destinered til Engelske Lande og stæder, de derfor udstædde Policer blev tilføyed disse Vilkaar:

»at Assurance Compagniet Exciperede sig og skulde friholdes for ald hazard, risico og Skade, som maatte Excistere »formedelst indskibne Vahre, der, i følge af dend imellem »Deres Kongelige Majestet, og Hans Kongelige Majestet af »Frankerig, udi aaret 1742: sluttede, dend 23de Augustij til »stundende aar Expirerede Commerce-Tractat, ere fastsadte »og erkjendte som Contrabande«.

Allernaadigste Konge! omendskiøndt at Assurance Compagniets Høy Respective Participanter, udi alle tilfælde bør være tryge og forvissede om dend samme Allernaadigste og Høye Protection, som Deres Kongel. Majestets Undersaatter i almindelighed, ved berørte Deres Kongelige Majestets Aller-

naadigste Reglement, allernaadigst er tilsagt, i fald de Fataliteter maatte indfalde, at nogle dennem tilhørende Skibe, belastede med deslige Vahre, som ved Høystbemeldte Reglement ere declarerede som fri og icke Contrabande, af de udi Krig begrebne Puissancers Krydsere eller Capere maatte vorde opbragte, saaledes som bekiendt, bestandig vederfahres mange Neutralske Skibe, i særdeleshed af de Engelske, da mand i fremmede Gazetter har erfahred, at ei alleene *Hollandske*, men og *Danske* og *Svenske* Skibe ere optagne, skiøndt de intet haver haft inde, uden saadanne Vahre, som efter Deres Majestets Allernaadigste Reglement, ei burde ansees for Contrabande; saa aarsages vi dog allerunderdanigst at demonstrere, at i fald paa Assurance Compagniets side icke fremdeeles, ved dend nu Excisterende Krig, bliver i agt taget og efterfuldt dend selv samme foran førte udi den forrige Krig fulgte og i agt tagne *præcaution* og forsigtighed, Assurance Compagniet da og, naar somhelst de formelte Fataliteter formedelst opbringelse af mange Skibe og Ladninger maatte Excistere, meget hurtig kunde geraade udi een saa stor *Labyrinth* og Skade, at dets Conservation, til Publicii beste, neppe vilde være at haabe og formode, og dette i Consideration af denne omstændighed, at de Assurerede af de opbragte Skibe, alleene, og saa straxen vilde holde dennem til Assurance Compagniet, om erstatning for lidte Skade, da, naar somhelst de Assurerede Capitaler var af stor *importance* // saaledes som samme visselig vilde blive, naar som helst dend formelte *præcaution* blev til side sadt, og for ald Risico blev tegnet Assurance // dets erstatning saa straxen, da og vilde blive Assurance Compagniet een utaaelig Byrde, ja selv een aarsag til dets *ruine*.

Allernaadigste Konge! I Consideration og Betragtning af de forandførte allerunderdanigst demonstrerede saa meget betydelige, paa dend eene Side til Compagniets Conservation, og paa dend anden Side til dets befrygtende *ruine* sigtende omstændigheder, fordriste vi os udi allerdybeste underdanighed tillige at erindre og demonstrere, u-forbigiængelig fornøden vil være, at paa Assurance Compagniets side fremdeles, og ved vedvarende af dend nu Excisterende Krig, vorder fuldt og i agt taget dend samme *præcaution* til dets Sickerhed, som udi dend forrige Krig, saaledes som formelt blev [i] agt taget. Forhaabende tillige allerunderdanigst, at denne vores u-forgribelige Eragtning, saa meget mere Allernaadigst vil vorde anseet, da vores eeneste øyemerke der udinden alleene haver Hensigt til Assurance Compagniets ald muelig Conservation og frelse. Vi forbliver« etc.

Denne vidtløftige Ansøgning blev under 28. Oktober 1756 af Kancelliet tilsendt »D'Herrer Deputerede udi General Landets Oeconomie og Commerce Collegio«⁵⁹) til Betænkning, der afgaves til Kancelliet under 19. November s. A. og kort lød paa⁶⁰), at Kollegiet »tjenstberedvilligst« skulde »formelde, at Vi det under 30. Julii indeværende Aar allernaadigst udgangne Reglement betreffende Contrabande Vahre icke kunde fravige, men overlader denne Sag til det Kongel. Con-seils nermere behagelig overveiende«. Derefter skrev saa Kancelliet under 4. December 1756 til Sø-Assurance-Kompagniet⁶¹), at man ikke vilde »efterlade de Høytærede og gode Herrer herved i tjenstlig Giensvar at tilmelde, at det altid staar dem frit for, enten at nægte Assurance i almindelighed eller at forhøye Præmien efter Omstændighederne, men naar

de resolverer til at Assurere, kand det ikke gaa an, at nogen slags exception i Policerne indføres, som kunde ansees stridig eller uoverensstemmende med ovenmelte Forordning og den der udi indbefattede declaration«.

Paa Generalforsamlingen den 26. Januar 1757 gjorde de Kommitterede Rede for denne med Kancelliet førte Korrespondance, som oplæstes, og som gav Anledning til følgende Proposition: »At som icke haver funden Hans Kongl. Majest^t Allernaadigste Approbation, hvad vi, alleene af Hensigt til Compagniets saa meget muelig Conservation og Sickerhed, have funden tienlig og fornøden allerunderdanigst at demonstrere; da og eragtes fornøden, vore Høyrespective Med-Participantere at forestille, hvorledes at det vil være tienlig og fornøden, at paa Compagniets side vorder fastsadt een saadan Resolution og vedtægt, at saavel paa dend eene side kand efterkommes Hans Kongelige Majestets Allernaadigste villie og forgotfindende, som paa dend anden side, saa meget muelig kand forekommes Compagniets alt for store præjudice, ja selv befrygtende ruine; og altsaa skulde vore u-forgribelige tanker og forgotfindende udinden denne saa betydelige Omstændighed gaae derhend, at med Assurancer paa Skibe og Vahre NB. i særdeelehed visse Vahre, som ved det Kongl. Reglement ere declarerede som fri og icke Contrabande, destinered til de under Krigen begrebne Puissancers Lande og Stæder, vorder omgaaet og fuldt efterfølgende regel og maade, saasom!

1) At naarsomhelst de Assurerede ville modtage deslige Assurancer, alleene for hazard og Pericquel af Søen, samme da og kunde andtages imod een Billig og maadelig Premie, efter Seillatzens beskaffenhed og omstændigheder.

2) Men naarsomhelst de Asseurerede endelig vil være Asseurered for ald Risico, hazard og Pericquel, da og for deslige Assuranceer bør æskes og erlægges stoer Præmie, saasom 20 til 30: ja og vel meere Procento, efter omstændighederne og de Asseurerede Vahres Beskaffenhed. NB: dog saaledes at forstaae, at under de Asseurerede Vahre icke bør være begreben saadanne, som i følge det Kongel. Reglement ere declarerede som Contrabande, og altsaa ickun bør Asseureres for hazard og pericquel af Søen, og icke for Fiendtlig Molest«.

Afstemningen om dette Forslag gav det Resultat, at der gaves de Kommitterede til Policernes Ekspedition »fuldkommen authorisation og Fuldmagt dermed at Handle og omgaaes, som de, efter omstændighederne finder tienlig til Compagniets Sickerhed, saasom at æske og paastaae mindre eller meere Premie end som af Directionen proponered er«.

At det ikke var helt ringe Beløb, der for Kompagniet kunde komme til at staa paa Spil ved eventuelle Opbringelser, og at det derfor var fuldt berettiget, at de Kommitterede tog deres Forholdsregler, ses bl. a. deraf, at man paa Generalforsamlingen den 24. Januar 1759 gav Meddelelse om, at der i England var opbragt 7 store Skibe (»Westindiske retour Skibe«), paa hvis Kasko og Ladninger der var assureret ialt ikke mindre end 134.037 $\frac{1}{2}$ Rdr. Det meddeltes samtidig, at man skriftlig havde tilkendegivet de forsikrede, »at i fald, imod forventende, for den første Ræt, hvor Skibene med deres Ladninger skal reclameres, maatte falde een saa disavantageux Frikiendelses Dom, at hvad Franske Producter, som under Ladningerne maatte befindes, skulde vorde anseete som u-fri

og Confiscation under kastet, saaledes som i England vil Spargeres, omend skiøndt samme producter er vorden reclamered som Dansk Eiendom; da og bør og maa appelleres til Højere Ræt, med paastand af een saadan u-billig Doms underkieldelse, saaledes som *Sr Johan Collet*, der haver i Commission at befo[r]dre adskillige af de opbragte Skibes Frigivelse, haver proponeret og foreslaget at maatte skee«.

Om Forretningens Omfang og Forløb i 50'erne og de første Aar af 60'erne giver efterfølgende Opstilling i hvert Fald nogen Oplysning:

Aar	Risikosum	Beholdning af Præmier		Beholdning af Policepenge og Provision		Uddeling
		Rdr.	Sk.	Rdr.	Sk.	
1752	698,020 ³ / ₄	16,492	16	1,948	51	Ingen Udd.
1753	664,946 ¹ / ₃	15,403	36	2,556	74	12,000 Rdr.
1754	743,158 ² / ₃	11,491	43	3,729	63	12,000 »
1755	608,979 ² / ₃	9,013	94	2,990	41	12,000 »
1756	606,315	32,335	2	2,277	91	24,000 »
1757	662,638	12,884	81	2,760	69	Ingen Udd.
1758	782,274 ² / ₃	13,828	39	2,881	83	do.
1758 (i Juli) .	—	21,274	6	1,141	17	12,000 Rdr.
1759	884,642	42,910	69	2,940	79	24,000 »
1760	659,335 ¹ / ₂	46,562	34	2,790	80	12,000 »
1761	459,999	53,107	12	2,420	75	18,000 »
1762	599,483	29,233	12	3,427	92	24,000 »
1763	739,799 ⁵ / ₈	68,788	51	3,661	93	42,000 »
1764	717,469	73,078	17	3,012	16	36,000 »
1765	690,406	42,099	7	1,771	1	12,000 »

Trods de Kommitteredes mørke Forventninger om Kompagniets eventuelle Ruin, eller maaske rettere paa Grund af deres store Forsigtighed, slap Kompagniet, som det vil ses af de foran meddelte Tal, helt godt igennem Krigstiden; ja, de første Aar af 1760'erne forløb endda saa gunstigt, at der kunde finde hidtil ukendt store Uddelinger Sted til Interessenterne; saaledes 7 pCt. for 1762 og 6 pCt. for 1763; men efter 1764, da der kun uddeltes 2 pCt., fulgte der saa til Gengæld en lang Række magre Aar, i hvilke der ikke blot ingen Uddeling fandt Sted, men der endog ikke sjældent maatte gøres Tilskud af Interessenterne, ligesom Optagelsen af Banklaan hyppigt fandt Sted.

Alligevel vedtoges det paa Generalforsamlingen den 27. Januar 1762, at de Kommitterede til Policernes Ekspedition, men *kun* disse, fremtidig — vel at mærke dog kun naar der fandt Uddeling til Participanterne Sted — for deres store Arbejde skulde have »een Douceur«, som fastsattes til 3 pCt. af det til Uddeling kommende Beløb. Til Gengæld *skulde* de Kommitterede være forpligtede til at afgaa fra deres Bestilling efter 3 Aars Forløb, saa at andre kunde komme til.

Aarsagen til de daarlige Aar fra 1765 og fremover søgte Kompagniets ledende Mænd væsentligst i den Konkurrence, der nu begyndte at gøre sig gældende herhjemme fra Enkeltforsikreres Side. Som det i det foregaaende flere Gange er omtalt, holdt Kompagniet stadig vaagent Øje med de udenlandske Konkurrenter, der vel ogsaa nok tog en Del af de danske og norske Forsikringer, som det jo ellers var Kompagniets Op-gave at holde her i Landet. Gennem Beretninger om Rets-sager vedrørende Assurancer erfarer man, at der af danske

Undersaatter nu og da tegnedes Forsikringer i Udlandet. 1755 og de følgende Aar føres der saaledes i Anledning af en Strid mellem en Købmand *Johan Georg Nordborg* i København og to hamburgske Assurandører, *Konow* og *Doorman*, en meget vidtløftig Korrespondance mellem danske og tyske Kancelli⁶²). Sagen sluttedes 1760 — efter at Proces var indledet — med, at Assurandørerne erklærede sig villige til at indbetale hele det omtvistede Forsikringsbeløb med Renter og Omkostninger til Nordborg, eller rettere til hans Konkursbo, da han i Mellemtiden var falleret. 1760 var der en Assurancesag mellem Arvingerne efter Købmand *Didrich Conrad Balleur* i Christiania og nogle Hamburger-Assurandører⁶³). Sagen var appelleret til »den Kayserlig og Rigs Kammer Ret«, og det blev overdraget den kgl. danske Agent i Wetzlar at varetage de Balleurske Arvingers Interesser. Saaledes kunde der naturligvis nævnes endnu flere Eksempler paa, at den udenlandske Konkurrence stadig gjorde sig gældende, men den har dog næppe været særlig generende for Kompagniet — i saa Fald havde man sikkert hørt stærkere Klager over den, end Tilfældet er — og i hvert Fald var den jo direkte forudsat ved Oktroiens Givelse og maatte udelukkende bekæmpes af Kompagniet selv med dertil egnede Midler — f. Eks. Præmienedsættelser, hurtig og kulant Skadesregulering etc.

Hvad angaar de Søforsikringspræmier, der i Slutningen af 1750'erne noteredes i Hamburg og i Amsterdam, indeholder den af *Hans Holck* 1757—58 udgivne: »Almindelig Handels og Søe-Farts Tidende«, der var det første — forøvrigt mislykkede — danske Forsøg paa at skabe et egentligt *Handelsblad*, en Del Oplysninger. I Bladets Nr. I for 14. Jan. 1758

findes saaledes følgende Opstilling over de den 7. Jan. s. A. i *Hamburg* noterede Præmier:

		gaaende	kommende
til Holland	pCt.	1½ à 2	1½ à 2
- Dunkercque, Calais, Rouen.	—	3½ à 4	3½ à 4
- London, Hull, Exon	—	2 à 2½	2 à 2½
- Frankrigs Bucht	—	4 à 5	4 à 5
- Bristol, Irrland	—	3 à 4	3 à 4
- Portugal	—	5 à 6	5 à 6
- Spanien, denne Side Gibraltar.	—	7 à 8	7 à 8
- Mallaga, Marseille, Genua.	—	—	—
- Grønland paa den Wallfisk Fangst.	—	—	—
- — - Rubben Fangst.	—	—	—
- Archangel	—	—	5 à 6
- Bergen, Trondhiem.	—	4 à 5	4 à 5
- Gottenborg, item Sundet	—	3 à 4	3 à 4
- Dantzig, Königsb., Stockholm	—	5 à 6	5 à 6
- St. Petersborg	—	—	6 à 7
fra Lübeck til Dantzig, Königsb.	—	3 à 4	3 à 4
- — - Sverrig	—	3½ à 4	3½ à 4
- — - Riga, Reval	—	5 à 6	4 à 5
- — - St. Petersborg	—	6 à 7	5 à 6
- Portugal til Brasilien	—	4	4
- Spanien til Westindien	—	4	4
- Hamborg til Livorno	—	6 à 7	6 à 7
- — - Puglia, Venetia, Zante.	—	7 à 8	7 à 8

Og i Bladets Nr. III for 28. Jan. 1758 findes en tilsvarende Opstilling over de den 9. Jan. s. A. i *Amsterdam* forlangte Præmier:

		Med Confoy gaaende	kommende
til Archipelagus og Syrien	pCt.	5 à 6	5 à 6
- Venedig og Golfo	—	5 à 6	5 à 6

		Med Confoy	
		gaaende	kommende
til Sicilien, Neapolis og Livorno	pCt.	4 ^{1/2} à 5	4 ^{1/2} à 5
- Genua og Marseille	—	4 ^{1/2} à 5	4 ^{1/2} à 5
- Barcellona, Alicante og Mallaga	—	4 à 7	4 à 7
- Cadix, St. Luca og Sevilla	—	4 à 5	4 à 5
- Lissabon, St. Ubes	—	3 ^{1/2} à 5	3 ^{1/2} à 5
	Neutr. Regn.	Fransk do.	
- Biscaya og Frankrigs Bugt	—	4	4
- Morlaix, St. Malo, Rouen	—	3 ^{1/2}	3 ^{1/2}
- London, Jarmouth, Hull	—	2	2
- Corck, Dublin, og Lemrich etc.	—	4	4
- Archangel	—	—	—
- Trondhiem og Bergen	—	—	—
- Norge, østen paa Næsset	—	5 à 6	5 à 6
- Stockholm, Nordkiøbing etc.	—	—	—
- Kiøbenhavn, Sundet og Beltet	—	5 à 6	5 à 6
- Reval og Riga	—	—	—
- St. Petersborg og Wiborg	—	—	—
- Königsberg, Dantzig, Pommern og Lübeck	—	—	—
- Hamburg og Bremen	—	2	2
- Surinam og Barbiesjer	—	5	8
- Curaçao	—	5 ^{1/2} à 6	8 à 10

Endelig har Bladets Nr. IX for 11. Marts 1758 følgende Opstilling om »Coursen paa Assurancer« i Rouen:

		gaaende	kommende
		^{1/2} per Cent	
fra Rouen og Havre			
- Holland og Engelland	2		1 ^{1/2}
- Dublin	2		1 ^{1/2}
- Corcq	2		1 ^{1/2}
- St. Malo	2		—

	gaaende	kommende
fra Nantes og la Rochelle	2	$\frac{1}{2}$
- Bordeaux	2	—
- Bajonne	2	$\frac{1}{2}$
- Morlaix	2	—
- Cadix	2	$\frac{1}{2}$
- Lissabon	2	10
- Alicante, Carthagen og Mallaga	3	10
- Genua og Livorno	4	—
- Marseille	4	—
- Hamburg	3	—
- Dantzig	4	10
- St. Domingo	3	10
- Martinique	3	10
- Pèche	6	10

Selv om de forskellige her meddelte Præmienoteringer paa udenlandske Pladser ikke direkte kan sammenlignes med de københavnske samtidige Noteringer, som man ikke har Oplysning om for de tilsvarende Ruter, giver de dog et lille Bidrag til Belysning af den udenlandske Konkurrence, Kompagniet dengang havde at regne med.

Anderledes end med den udenlandske Konkurrence forholdt det sig med den i 1760'ernes Begyndelse opdukkende indenlandske Konkurrence. *Den* mente Kompagniets Ledere — ganske vist delvis med Urette — var et Indgreb i det ved Oktroien opnaaede Privilegium, og den vakte derfor den største Forbitrelse hos dem og gav Anledning til de voldsomste Beklagelser og til gentagne Ansøgninger om Regeringens Bistand over for de slemme »particulaires«.

Paa Kompagniets Generalforsamling den 31. Januar 1765

kommer Misfornøjelsen med den hjemlige Konkurrence for første Gang til Orde paa en Plenarforsamling af Interessenterne. Det foregaaende Aar havde ikke været godt og det navnlig, som de Kommitterede berettede, »i Consideration af den præjudice og afgang udi Præmien, som Compagniet tilføyes ved Hoff Agent *Ryberg* og andre Particuliere Asseuradeurs«. Om Konkurrencen hedder det derefter videre i Direktionens Beretning: »Det vil være vore Høy-respective Med-Participantere bekiendt, og ellers herved af os maa tilkiendegives, at Hoff Agent *Ryberg* først paa et par aars tid, men i særdeleshed det afvigte aar, og desuden Diverse andre persohner her i Staden // hvoriblandt efter forlydende, endog skal befinde sig Participanter af Compagniet, der, ifølge Conventionens tilhold, icke maa tegne Particuliere Asseurancer // have funden for got at agere Particuliere Asseuradeurs og dette paa een saadan maade, at ei alleene hans Kongl. Majestets Stempel-papirs Intrader vorder fornærmed, idet at Hoff Agent *Ryberg* haver udstæd Policer paa u-stemplet papir, men endog Compagniets Allernaadigste Octroy vorder overtraad, ja selv Eluderet, idet at Hoff Agent *Ryberg*, foruden hvad Asseurancer af hannem alleene tegnes, conjunctim adskillige andre Particuliere, ved een Police, paa et og det samme Skib, og for een større Summa end Hoff Agent *Ryberg* alleene vil imodtage, tegner Asseurancer saaledes, at eenhver tegner sig for een viss Summa, indtil at den Summa er Complet, som forlanges Asseurered, alt for paa een saadan mod Octroyen stridende maade, at betage Assurance Compagniet, om muelig, ald leilighed til at faa Asseurancer tegnet.

Formedelst een saadan præjudicabel omgang paa Hoff

Agent Ryberg og andre Particuliere Asseuradeurs deres side, forbigaaende adskillige andre til Compagniets præjudice paa fundne Inventioner, haver paa Compagniets side, for dog at faae nogle Asseurancer tegnet, maattet resolveres til at nedsætte Premien meget under det, som ved Uden-Landske Asseuradeurs blev accordered; hvilken nedsættelse af Premien, Conjunctim den Premie, som Compagniet reent er fragaaed, formedelst at de Asseurerede hos Hoff Agent Ryberg kunde faae Asseurancer tegnet ved Policer paa slet papir, samt være befried for $\frac{1}{4}$ pro Cento, som ved Compagniet, foruden Premien skal erlægges, da og haver tilveiebragt een considerabel afgang udi Premien, udi Aaret 1764 imod aarene 1762 & 1763. Ligesom og det samme er aarsagen, hvorfore paa vores side, saaledes som for erindret, liden, eller ingen føye havdes til at Proponere nogen uddeeling for det afvigte aar.

For da at sørge og vigilere for Protection af Compagniets allernaadigste Octroye, saavelsom Compagniets Conservation; saa er paa Directionens side eragtet høyt fornøden, ved allerunderdanigste Forestillinger til Hans Kongl. Majestet, at demonstrere denne Sags egentl. Sammenhæng og beskaffenhed, samt deraf flydende præjudicable følger, med allerunderdanigst petitum, om allernaadigste Protection derimod, og dette ved 5 efter hinanden giordte Forestillinger Sub datis 26 May, 25 Junij, 17de Julii og 28 November afvigte aar, item 10de af denne Maaned, og altsaa bliver end at afvente Hans Kongl. Majestets allernaadigste Resolution dets angaaende«.

Naturligvis gav Interessenterne deres fulde Tilslutning til det, Direktionen saaledes havde foretaget sig, men af de talrige Henvendelser til Regeringen om Hjælp mod de »Parti-

NIELS RYBERG

culiere« fik Kompagniet forøvrigt kun indirekte nogen Glæde; der blev nemlig fra Regeringens Side ikke foretaget noget positivt Skridt til Kompagniets Beskyttelse.

I deres første Supplik af 26. Maj 1764⁶⁴) havde Kompagniets Kommitterede klaget over, at Ryberg udstedte Policer paa helt ustempelt Papir, medens Kompagniet, der dog ved Oktroien var blevet begunstiget frem for andre stempelpligtige, maatte stemple hver Police med 24 Sk. Man androg derfor om, at det maatte blive paalagt Ryberg, saafremt han vilde vedblive med at assurere, at »skrive sine Policer paa Stempelt Papir af 1ste Classe«, da Kompagniets Stempelbegunstigelse var ham uvedkommende, og til Slut bemærkede man meget fromt, at man henledte Opmærksomheden paa hele dette Stempelforhold alene for at »hindre defraudation i det Stempede papir«.

Allerede i de to næste Supplikker af 25. Juni og 17. Juli s. A., med hvilke der fremsendes ustemplede Policer som Bevis paa Rybergs Omgaaelse af Stempelbestemmelserne, og der tillige klages over, at andre »particuliere« Assurandører er fulgt i Rybergs Spor og paa formentlig ulovlig Maade volder Kompagniet Afbræk i dets oktroibeskyttede Virksomhed, gaar man dog videre, idet man ligefrem andrager om, at det maa blive forbudt alle — ligegyldigt om Selskab eller Enkeltperson — at assurere for andre, da Overtrædelser af Oktroien vanskelig paa anden Maade kan undgaas. I de senere Supplikker synger man vel væsentligst de samme Melodier, men man fremsætter dog ogsaa helt ny Klager mod Ryberg og Konserter. Det fremhæves f. Eks. i Supplikken af 21. Februar 1765, at »Ryberg med adhærenter tegner Assurancer, vel un-

der sit Navn, men dog for Regning af de nye Assurance Compagnier i Hamborg og Berlin«, hvilket mentes at være i høj Grad stridende mod Oktroien, thi naar udenlandske Kompagnier holdt en »declareret Commissionair« i Kjøbenhavn, var det ganske det samme, som om de »her i Byen selv vare etablerede«.

I Kancelliet, hvor man forøvrigt synes at have været tilbøjelige til at tage Hensyn til Kompagniets Klager, vilde man dog, før man gjorde Indstilling til Kongen, høre daværende Generalprokurør, senere Statsminister, *Henrik Stampes* Mening om Klagerne, og man sendte ham derfor de tre første af de foran nævnte Supplikker sammen med en Ansøgning af 7. Juni fra Ryberg om at faa Lov til at stemple Policer paa samme Maade som Kompagniet og udbad sig hans Erklæring. Stampe gav ogsaa under 21. August 1764 Kancelliet en meget udførlig og særdeles interessant Redegørelse, men da han netop den Gang var Kommitteret i Sjø-Assurance-Kompagniet og betragtede sig som Part i Sagen, anmodede han udtrykkelig om, at hans Betænkning maatte blive betragtet som »noget, der kommer fra en Directeur ved Assurance Compagniet og ikke fra General-Prokureuren«. Han bemærkede dog, at hans Erklæring næppe vilde være blevet anderledes, selv om han ikke havde været knyttet til Kompagniet, men hvis Sagen havde været behandlet for Retten, vilde Anstændigheden have tvunget ham til ikke at optræde som Dommer, selv om han ikke troede, at Ryberg, »som er min gode Ven og en Mand jeg anseer som heel nyttig og har megen Agtelse for«, vilde have »exciperet« imod ham. Derfor kan han heller ikke nu afgive en egentlig Embedserklæring: »Man ved ikke, hvad Daddel saadant i Fremtiden kunde give Anledning til«.

Han omtaler i sin »private« Betænkning først udførligt Kompagniets store Fortjenester af Fædrelandet: Det har holdt »nogle Tønder Guld« i Landet, har befordret Handelen særlig mellem Danmark og Norge, mellem Provinserne og København og mellem Provinserne indbyrdes, og aldrig har nogen med Skin af Rimelighed kunnet besvære sig over at være forurettet ved Kompagniets Virksomhed. Kompagniet bør derfor understøttes, men det er hans Overbevisning, at »om det, der er begyndt med particulaire Assureurs saaledes vil vedblive og tiltage, vil det bane Veien til Assurance-Kompagniets Undergang«. Det er navnlig, udvikler Stampe, de mange smaa Fartøjer, der løber »mellem Provinserne og Rigerne«, hvis Forsikringer selv til de ringe Præmier, der her er Tale om, er fordelagtige for Kompagniet, da der sjældent indtræffer Skader paa disse Forsikringer, og hvis Kompagniet mister dem og kun beholder »de svære Fartøier, saasom Chinafarer, Ostindiefarer, Vestindiefarer, Spaniefarer etc., kan det ikke længere holde sig«. Men det er netop de smaa Fartøjer, de »particuliere« tager fra Kompagniet — de store risikable Langvejsfarere skal de nok holde sig fra. Stampe berører kun løseligt Principspørgsmaalet om, hvorvidt det maatte siges at være i Strid med Oktroien, at Enkeltmand overtog Forsikringer, men han synes nærmest at hælde til den Anskuelse, at det virkelig havde været Oktroiens Mening at give Kompagniet et absolut Monopol. Forøvrigt tilbageviser han i sin Betænkning ikke helt ubetinget den første af de Indvendinger, som bl. a. Ryberg i sin foran nævnte Ansøgning havde rejst mod Kompagniet, nemlig, at dette dels tog for høje Præmier og dels ikke kunde tage tilstrækkelig høj Forsikringssum paa

Enkeltrisiko, og hans Betænkning konkluderer derfor i, at det, hvis Kompagniets Ansøgning om Forbud mod al »privat« Assurance bevilgedes, da skete med følgende Indskrænkning: »Saa længe Assurance-Compagniet baade vil og kan tegne Assurance for dem det begiere, og under det Vilkaar: hvorimod Assurance-Compagniet skal være forbunden at sætte saa taalelige Premier, at de Handlende ikke, formedelst de altfor høie Premier, skulde see sig nødsagede eller beføiede til at lade assurere paa fremmede Steder«.

Efter at have modtaget Generalprokurørens Udtalelse skulde Kancelliet altsaa gøre Indstilling til Kongen i Sagen, og det hedder da ogsaa i Kancelliets Supplikprotokol for 1764 (Nr. 1260): »Indstilles til Hans Majestet, med Formeening, at det kunde forbydes Enkelte Personer at assurere, hvorimod det ej paatvivledes, at jo Assurance Compagniet sætter Præmierne paa saa taalelig en Fod, at de Handlende icke skulde have billig anledning til at lade assurere udenlands«; men denne Indstilling har under 20. December 1764 i Conseillet faaet Paategningen: »Udsættes«. Ikke bedre er det gaaet med en ny Indstilling, Kancelliet har gjort efter Modtagelsen af den foran nævnte Ansøgning af 21. Februar 1765 fra Kompagniet, og som ogsaa gik ud paa at anerkende Beretigelsen af Kompagniets Klager; denne Indstilling har i Conseillet den 4. Juli 1765 faaet Vedtegningen: »NB: er efter aftale i Conseillet for det første ikke refereret, men henlagt iblant 1765 Aars afslaaede relationer«. Og endelig blev Sagen efter en fornyet Ansøgning fra Kompagniet optaget igen i 1766, men blev i Conseillet den 22. Maj 1766 atter udsat.

Hvad der nu end kan have været den egentlige Grund til,

at Sagen, trods Kancelliets tilsyneladende velvillige Syn paa Kompagniets Krav, atter og atter blev udsat, saa er det en Kendsgerning, at Regeringen ikke tog bestemt Standpunkt for nogen af de stridende Parter, og at alt for saa vidt overlodes til Tingenes frie Udvikling. Ryberg fortsatte da ogsaa i de følgende Aar sin Virksomhed som Assurandør, men maaske var han dog blevet noget forsigtigere med Hensyn til at optræde i Fællesskab med andre private Assurandører og med Hensyn til Stemplingen af de Policer, han udstedte.

I Kompagniet var man selvfølgelig meget skuffet over, at Regeringen ikke direkte imødekom dets Krav, og i de følgende Aars Generalforsamlinger klager Direktionen atter og atter over, at man stadig intet Svar har faaet paa de gentagne Ansøgninger til Kongen, at Rybergs Virksomhed ødelægger Kompagniet, at det under de foreliggende Forhold er umuligt at foretage Uddelinger til Interessenterne o. s. v. Tilskud fra Interessenterne og Optagelsen af Banklaan staar i disse Aar atter og atter paa Generalforsamlingernes Dagsorden. 1767 hedder det saaledes bl. a.: »i Consideration af den præjudice og afgang udi Premien, som Compagniet endnu ved de Particuliere Asseuradeurs, og i særdeelehed ved Hoff Agent Ryberg tilføres«, anses det »aldeles umuelig at være«, at Uddeling kan finde Sted, der maa tværtimod kræves Tilskud af Interessenterne, eller ogsaa maa der optages Laan i Banken, og 1769 jamres der atter højlydt over Stillingen, der kræver et Tilskud fra Participanterne paa »5 pro Cento el. 50 Rixdaler pr. Actie«.

Iøvrigt havde Rybergs Konkurrence den Virkning, at Kompagniet allerede i 1765 bestemte, at de forsikrede fremtidig

ikke skulde betale den $\frac{1}{4}$ pCt. Provision, de hidtil havde maattet erlægge — Ryberg opkrævede nemlig ikke et saadant Tillæg til Præmien — og at de Kommitterede fik frie Hænder til paa vestindiske og guineiske Skibe at forsikre saa store Summer, som blev forlangt, uanset de tidligere vedtagne Bestemmelser om Maksimum for saadanne Skibes Forsikringssum — alt for »at røde af Veien de Vandskeligheder og Obstacula, som af de Particuliere Asseuradeurs, eller rettere *nu fornemmelig af Hoff Agent Ryberg vil opfindes*«. De øvrige »particuliere« synes efter den sidst citerede Vending at dømme ikke at have generet Kompagniet særlig. Samarbejdet mellem de private Assurandører, der jo forøvrigt faldt saa naturligt, var aabenbart foreløbig afsvækket noget; det skulde imidlertid snart atter demonstrere sig paa kraftigere Maade; men herom mere senere.

Det var ikke alene fra Ryberg og andre *københavnske* Købmænd, at Kompagniet i 60'erne og 70'erne truedes af indenlandsk Konkurrence. Ogsaa i andre Byer end København var der Misfornøjelse med Kompagniet og dets sikkert ogsaa noget for høje Præmier. I 1774 gjorde saaledes nogle Flensborgkøbmænd et Forsøg paa at tilintetgøre Kompagniets Monopolstilling. I en Ansøgning af 21. Februar 1774 til Kongen⁶⁵) androg 10 Købmænd i Flensborg om Koncession paa Opretelsen af et Sø-Assurance-Kompagni i deres By. Den ganske interessante, paa Tysk skrevne, Ansøgning indledes med at fremhæve, at et lokalt Søforsikringsselskab vilde være overmaade nyttigt til Fremme af Byens Handel, og Ansøgerne hævder, at Flensborgs Skibsfart har et saadant Omfang, at Selskabet vilde kunne blomstre, selv om ikke en eneste fremmed,

Tilføjende og forklarende, paa gode Troe og Love forbemeldte forklarede Summa, uden nogen
 Friar Ludvig Bultz's Ordre paa dansk Policer fremkomning, alleens i inden i Maane
 Guld i Maada afvende: i modkortning af 2 pC^{ts}, saa at for total, skade betales gspn
 være til mit best, og komme til afgang udi den Summa, som saaledes til de Ass
 at samme skal have lagt i god Behold ved H^{er} Croix den 9de No
 Dato. var i under hadning, hvormed hand agtede hertil Kiøben.
 Delje fra ovennævnte datum, og continuerer saalange indtil sk
 skibet er med Lycke Paa fortynet
 Jeg tager derfor heimed paa min Last og Anvar alle Tare og skadelige Tilfælde, og l
 indtil at skibet er anveiret paa ovennævnte Lovs Sted og det er udloist, dog skal Risco i
 Og maa forbeholde skib. Kile frem og tilbage, vende og dreje til Høje og Venstis og alle s
 selv Befridning nyttelig og tierlig befinder. Bortaaende fremdes de foromtalte Risquet u
 Konger og Dronninger, Princes, Fleurer og Republiques Breve af Morte og contra Mor
 Steppen, og alle andre Periculer og Avantage, som forbeholde skib, uden de afveirede
 eller usædvanlig, Jeorvanlig eller usædvanlig, ingen undtagen. Sællende mig udi alle f
 til Eder eller Eders Commissionair eller Fuldmægtig ald den Skade som I kan have li
 for mig behørlig er bleven beviist. Og i saadanne Tilfælde giver Jeg Eder Assurance
 høj, efter Land's Lov og forordninger, samme i Noarfald at maa selge og Pengene om,
 at indhente, og jeg betale de Omkostninger, som der paa anvendes, samt den Sk
 ningerne, troos paa dens Eed, som samme haver forskattet. Alt med de Vilkaar
 og Omkostninger, som har sin Oprindelse af alle Ligge dage, og for havarie o
 alt i følge af det Kiøbenhavnste Assurance Compagniets Assurance Ordni
 forsjner sig med Loots, og saaledes udi denne og alle andre Tilfælde vigilerer,
 alle forevendinger og Exceptioner, som heimed kunde stude, og fornemmelig alle
 kunde være til Kinder.

Datum Kiøbenhavn den 1de Marty — Anno 176
 Forsikkers Capital p^o: 6000 Cour. Til Bekueste
 Premien: 4 p^o er betalt med N^o: 240 Cour. til

A. M. J. J. J.

Ustemplet Police 1

igen Ludvig August for Egen og Mrs. Ryedens Regning
6000 Rysk Sølv Rixdaller danske Courant

ria Dorothea den gud-bevare, med sit Skibs-Kunition-Redskab
eller Skipper Nicolay Rippen Lütkes eller hvem derpaa ihi hans
ved mit Villie og Gøstgøende er taxeret og ansat for den Summa 6000 Rixdaller

receptioner, eller Hensigtelse til mit Varnetings, at betale til bemelte Herr Christi-
an efter at for mig, eedelig erklæret beviist at stude og forliis es forefalden i det
Ken om Skibet kommer til at stränge, og noget deraf thiogtes, skal det som hænges
betales, saal som bemelte Skib, haves iij anden Efterreconing som, end
i fuldthed og i fulde Boretning, sig Capitain Lütkes afflamme
The tager Risico paa alle onde og gode Tidender, sijn Begjær-
melder, her til Kiøbenhavn er arriveret og udlæsset

Risico, fra den Dag og Time af at same Skib som ovennævndt og saal antagne
inveie i det længste femten Dage efter den Tid at skibet til det vestindiske Ved er aniveret,
id eller med Villie sig Jaavanna-Flaamer og Reder, som Captaunen eller Skipperen til Ry-
ccusen af Skib, Storm og Uagelid og Vind, Furst of Venner og Fjender Anholdelse af
rhed af Skipper og Skibsfolk, og Stidmeue af forskiame Skibsfolk alleene, men ikke af
Kjeld og Minde og Skipperens Villie nogeninde, skulle maatte hendes, østenkelig
Tænde nok detes Sted for at quarandere eller for alidrade og forlus, og at betale,
der som forskrevet, staa, inden 24 Maanedes efter at Fouløkkelsen eller Skaden
s ander Magt at rette Flaanden, til dicitning af forskrevne Skib og dets Tilbe-
riores at maa distribueres, uden min foregaaende Consens eller Bevilling først
lises enten noget af det betygede bliver tilovers eller ikke, Og skal Omkost Reg-
ør denne forburg, betales i reate Peng, Arnicke 3 pro Cento, frie for havarie
uden 3 pro Cento, Forbundende mig paa gode Troe og Love, dette af gtekomme
gement og at Skipperen paa alle Stæder, som holdes, for Lootmanus forvand
evation af Skib og Gods, som for sig selv, Renuncerende til den Ende
rger, Beneficia, Mortuaria og Retactioner, og hvad andet, som her ihi

Der min Flaand og hørtijkte Signete

N. Ryberg

f N. Ryberg 1765.

men kun Flensborgerne selv, lod forsikre ved det. Og for straks at imødegaa de Indvendinger mod et nyt Forsikrings-selskabs Oprettelse, der med Sikkerhed kunde ventes fra det kgl. oktr. Sjø-Assurance-Kompagni, fremhæves det, hvor ringe en Del af de flensborgske Forsikringer — ikke en Hundrede-del af dem, der tegnes i Hamburg — der gaar til København, som saaledes ikke vilde lide noget betydeligt Tab, medens Hamburg ganske sikkert vilde blive berøvet for de flensborgske Forsikringer.

Naar Hamburg, udvikles det videre, i den flensborgske Forretning havde en saa stor Overvægt over København, havde det sin Grund ikke alene i, at Postgangen over Bælterne navnlig i Foraars- og Efteraarstiden var meget besværlig, men ogsaa deri, at Præmierne i København næsten altid var meget højere end i Hamburg. Som Bevis herpaa anfører Ansøgningen et ganske morsomt Eksempel, hvorefter to Forretningsvenner paa samme Tid og for Varer med samme Skib lod tegne Forsikringer, den ene i Hamburg og den anden i København; førstnævnte Sted var Præmien 4 pCt., sidstnævnte derimod 7 pCt. Et Flensborgkompagni vilde ikke alene kunne holde Præmierne hjemme, men vilde ogsaa kunne trække Penge til sig fra Udlandet ved at overtage Forsikringer derfra.

Endvidere vilde enhver Flensborgkøbmand, naar han kunde tegne Forsikring ved et lokalt Kompagni, kunne spare mindst $\frac{3}{4}$ pCt., idet man nu til Kommissionær og Mægler i Hamburg maatte betale henholdsvis $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{4}$ pCt., og denne Besparelse, der vel er af forholdsvis ringe Betydning ved de høje Præmiesatser paa 8 à 10 pCt. — d. v. s. for de lange, farefulde Rejser — vejer tungt til ved de lavere Præmiesatser paa 1 à $1\frac{1}{2}$ pCt.

— d. v. s. for de kortere Rejser i de hjemlige Farvande — hvor da mange, paa Grund af denne Ekstraudgift, er tilbøjelige til at undlade Forsikring; men »ingen burde løbe sin egen Risiko« o. s. v.

Til Fordel for Planen om et lokalt Kompagni fremhæves desuden et Moment, der fra et præmieteknisk Synspunkt er ganske interessant paa et Tidspunkt, hvor man endnu ikke drømte om de for den moderne Søforsikring saa vigtige Skibsklassificeringsbureauer. Ansøgerne peger nemlig paa, at et lokalt Forsikringsselskab ganske anderledes nøjagtigt end de udenbys vilde kunne fastsætte en passende Præmie for de hjemlige Skibe, ikke blot efter Farvandenens forskellige Farlighed og de forskellige Aarstider, men ogsaa efter Skibenes *Bonitet*, som man kender ud og ind. Naar man nu tegner Forsikring i Hamburg, København eller andetsteds, maa man, da Assurandørerne der ikke kender Skibenes *Bonitet*, give den samme Præmie for gode som for daarlige Skibe — paa hvilke sidste det ikke mangler! — men naar det projekterede Selskab paa Grund af sit indgaaende Lokalkendskab til Skibene vægrede sig ved at tegne Forsikring paa de daarlige Skibe, vilde disse heller ikke kunne faa Forsikring i Hamburg, København eller paa andre Steder. Enhver Reder maatte saaledes beflitte sig paa at holde sine Skibe i saa god Stand, at Assurance ikke kunde nægtes, og naar Skibene blev bedre, vilde der ogsaa fremkomme færre beskadigede Varer end hidtil. Det ses af hele denne Udvikling, at den opdragende Betydning, det risikoforbedrende Moment, som i den moderne Forsikring i mangfoldige Tilfælde kan paavises, allerede i 1774 har foresvævet de ansøgende Flensborgkøbmænd.

Ansøgerne tvivler, efter det saaledes til Gunst for det ny Kompagni anførte, ikke om, at Kongen vil give den ønskede Koncession, idet de tillige gaar ud fra, at Kompagniet faar Monopol for Hertugdømmerne: at, som det hedder ordret i Ansøgningen: »diese Compagnie dahin privilegirt seyn müste, dasz ihr zum Præjudice keine neben ihr in den Herzogthümern Schleswig-Holstein errichtet werden könnte«.

Det gik dog ikke saa glat, som Ansøgerne maaske havde tænkt sig. Da Ansøgningen paa sin Vej gennem Regeringskontorerne var naaet til »General-Landets Oeconomie og Commerce Collegium«, rettede dette Kollegium under 28. Marts 1774 en Opfordring til det kgl. oktr. Sø-Assurance-Kompagni om at afgive Betænkning i Sagen. Som det paa Forhaand kunde ventes, var der ikke i Kompagniet nogen Begejstring for Planen; i deres første Svarskrivelse af 11. April 1774 til Kollegiet⁶⁶) fremhæver Kompagniets Direktører først, at de kun har Fuldmagt til at lede Kompagniets Forretninger, men derimod ikke til »enten separate eller samlede at transigere om Compagniets Jura eller paa samme at renunciere«; derfor maa Interessenterne først sammenkaldes til en Generalforsamling, for at deres Resolution kan indhentes, og saadant skal ske hurtigst muligt. Paa Forhaand vil Direktionen dog gøre Kollegiet opmærksom paa, at »det icke er at formode, at Interessenterne vil afstaa fra det Privilegio, som de næsten i et halvt Seculo har været i Possession af«, *medmindre* »mand igien kunde forsickre dem om andre Fordeelee, der nogenlunde kunde erstatte den Afgang og Tab, de maatte lide ved at indvillige i det mand proponerede dem«. Derfor vilde det sikkert lette Sagens Gennemførelse, hvis Kommercekollegiet kunde

sikre Interessenterne, »at de private Assurancer, hvad enten de skeede af enkelte Persohner, eller i Selskaber, som desuden er mod Octroyen, skulle for Eftertiden aldeeles være forbudne«.

Meget diplomatisk har Direktionen hermed faaet Sagen drejet hen i en Retning, der kunde give dem Haab om at komme de københavnske private Assurandører til Livs. Og da de først er kommet ind paa dette deres Yndlingstema, kører de i en vidtløftig Udvikling paa ny frem med alle de fra Striden i 1760'erne saa ofte gentagne — foran tilstrækkeligt cite-rede — Argumenter mod de »particuliere«. Man forstaar godt, at Kompagniets Direktion for sit Vedkommende nok kunde have Lyst til at slaa en Handel som den foran antydede af med Regeringen; thi det at afgive Monopolet i Hertugdømmerne til et nyt Selskab vilde næppe betyde noget for Kompagniets Forretning, hvorimod et Forbud mod de københavnske Assurandører vilde være af virkelig Betydning.

Kompagniets Direktion slutter sin Svarskrivelse med en Bemærkning om, at den vil afvente Kollegiets Resolution paa, hvorvidt en Fordel som den antydede kan opnaas, og derefter skal den uopholdelig foranstalte indkaldt en Generalforsamling, hvor Interessenterne i Kompagniet saa skal tage Stilling til Flensborgprojektet. Uvist af hvilken Grund dør Sagen imidlertid hen; der ses ikke nogen Sinde at være indløbet Svar paa Kompagniets Skrivelse til Kommercekollegiet, den bebudede Generalforsamling er ikke blevet afholdt — i hvert Fald findes der intet bemærket om den, eller om hele Flensborgprojektet, i Kompagniets Generalforsamlingsprotokol, der ellers er meget omhyggelig ført — og en Kendsgerning er det,

at det projekterede Flensborgkompagni aldrig blev til noget. Det hele er til syvende og sidst strandet paa Regeringens stadig vedvarende Ulyst til at tage afgjort Standpunkt i Striden mellem Kompagniet og de københavnske private Assurandører.

Faren fra den Kant var altsaa foreløbig drevet over, men Bevidstheden om, at Hamburg drog den aldeles overvejende Del af Hertugdømmernes Forsikringsforretning til sig — og vel sagtens ogsaa Haabet om at tage Grunden bort under mulige fremtidige Forslag som de 10 Flensborgkøbmænds — vakte ganske naturligt hos Assurancekompagniets Ledere Tanken om at føre Konkurrencekampen med Hamburgassurandørerne ind paa disse Konkurrenters særlige Gebet: Hamburgerbørsen, og Tanken realiseredes ved, at Kompagniet i 1777 oprettede et »Bie-Contoir«, en Filial, i Altona. Motiveringen er bl. a. den, at et saadant Kontor »ei alleene vilde tilvinde Compagniet de Premier, der igiennem Jylland, Slesvig og Holsteen trækkes til Hamborg, men endog mueligen drage Fordeelen for samme fra det Tydske Rige og Hamborgerne Selv«. Som Leder af Filialens daglige Forretning skulde ansættes en Mand, der flittig skulde frekventere Børsen i Hamburg »for der at modtage de sig frembydende Assurancer«.

Hermed var det første danske direkte Forsøg paa at faa Del i den udenlandske Forsikringsforretning gjort, selv om man i Kompagniet allerede tidligere nu og da havde tegnet Forsikringer for udenlandske Handlende. Anføres kan det saaledes, at der allerede i 1755 hos Kompagniet var forespurgt, om dette vilde tegne Forsikringer paa »de Svenske og Preussiske Asiatiske Compagniers til China og Indien Expiderende Skibe«. Det

vedtoges dengang at antage saadanne Forsikringer, men der maatte »ickun Asserures Tyve til Fem og Tyve Tuusinde Rixdaler« paa hvert Skib.

Det afgørende Stød til Oprettelsen af Kompagniets første Altonafilial synes Regeringsmyndighederne forøvrigt at have givet⁶⁷). En Skrivelse af 18. Februar 1779 fra Kommercekollegiet til Kompagniet anmoder nemlig om dettes Betænkning og »Forslag om og hvorledes samme vilde og kunde oprette i Altona et med sig forbundet enten Neben-Compagnie eller Contoir«. Denne Skrivelse forelægges paa en Generalforsamling i Kompagniet den 9. April 1777, og Direktionen anbefaler Filialens Oprettelse og foreslaar i den Anledning, at »Augmentere Compagniets Actier« og at vælge »3de brave Mænd til Directeurer« for Kontoret i Altona, hvis daglige Forretninger iøvrigt skulde ledes af »En duelig Betient«, og »saadant et duelig Subjectum kunde muelig komme til at koste Compagniet 4 à 500 Rdr. aarlig«. Filialen skulde vel have Fuldmagt til at tegne de forekommende Assurancer, men forsigtigt skulde der herved gaas til Værks; der maatte ikke antages »nogen Critiske, eller saadanne, hvorved over almindelige Fare kunde befrygtes, i det mindste maatte saadanne indskrænkes til een meget liden Summa i Forhold til hvad som ellers for Compagniet paa een Kiøl maa antages«. Efter Direktionens Mening vil Havariernes Afgørelse »ventelig« ske efter Hamburgs Assurance-Ordning, d. v. s. efter den paa Assurancebørsen der gældende Kutyme, og Direktionen foreslaar, at Kompagniet ligesom Hamburgassurandørerne skal kunne give indtil tre Maaneders Kredit paa Præmierne, da dette vil lette og favorisere Operationerne. Endelig foreslaar den, at Assurancerne

skal kunne antages i »Banco Courant, Louis d'or og andre gangbare Myndt Sorter, og Premierne efter samme beregnes og imodtages, med meere«.

Generalforsamlingen akcepterer glat Direktionens Forslag; Filialen i Altona besluttet altsaa oprettet, men Generalforsamlingen vedtager tillige — i god Overensstemmelse med Tidens økonomiske Idéer — at Direktionen paa Kompagniets Vegne skal andrage Kommercekollegiet om, at der til Hjælp ved Filialens Oprettelse maatte tilstaaes Kompagniet et Laan paa 20.000 Rdr. Banco rentefrit i 10 Aar, og afdragsfrit i 2 Aar, hvorefter det skulde tilbagebetales med 2000 Rdr. aarlig. I Henhold til denne Beslutning indsendtes allerede den 16. April s. A. en Ansøgning⁶⁸) om Laanet, der bevilgedes under 5. Maj, mod at Kompagniet afgiver en Obligation for Laanet⁶⁹). Denne Obligation indsendes den 24. Juni⁷⁰), og da var Filialen allerede i Virksomhed.

Man har sikkert oprindelig lovet sig meget af Filialens Oprettelse; thi man var, som det af foranstaaende fremgaar, overmaade villig til at efterkomme Kollegiets Henstilling og meget ekspedit med at faa Filialens Virksomhed sat i Gang, medens Forretningsgangen jo ellers iøvrigt ikke just udmærkede sig ved særlig Hurtighed. Allerede i et Direktionsmøde i Kompagniet den 13. Juni meddeles der om Altonakontorets Virksomhed, at der er indkommet to Assurancelister, af hvilke det ses, at Præmierne er »meget ringe og ulige«, og at der er tegnet Forsikring paa den »imaginaire Gevinst«. Dette sidste var imidlertid stridende mod Kompagniets Konvention, og paa det nævnte Direktionsmøde vedtoges det derfor ogsaa »paa een venlig maade« at foreholde Filialkontorets Ledelse, »at Com-

pagniets Octroy og Convention maatte lægges til Grund for Handlingerne«.

I første Omgang skuffedes de Forhaabninger, man havde næret til Filialen. Paa Generalforsamlingen den 25. Marts 1778 forhandlede bl. a. ogsaa om de Resultater, Kontoret i Altona havde opnaaet i sit første Virksomhedsaar, d. v. s. til Udgangen af 1777. Det ses heraf, at man ved Kontoret ultimo December havde en løbende Risiko paa 212.950 Rdr. Cour., at Kassebeholdningen samtidig var 19.792 Rdr. Cour., medens de opgjorte, men endnu ikke betalte Skader beløb sig til 30.621 Rdr. Cour. — »foruden hvad som maatte udfordres til afbetaling af de bekiendte indfaldne og endnu icke adjustede Haverier«. Man »considererer og overvejer« nu paa Generalforsamlingen vidt og bredt disse »fatale Omstændigheder«, til hvilke man fornemmelig finder Aarsagen i »det hæftige Stormende Veirlig, som i særdeleshed udi afvigte Høst Maaneder indfaldt, og som næsten haver truffen alle Asseura-deurs«. Skulde man nu straks opgive Ævred, eller skulde man fortsætte Virksomheden i Altona i Haab om bedre Tider? Til sidst bestemte man sig for en Fortsættelse om end med den meget knebne Majoritet af 25 Stemmer mod 24.

Det daarlige Resultat af Altonakontorets Virksomhed i dets første Aar maa vistnok tilskrives Tilfældigheder og ikke daarlig Ledelse af Kontoret. Dettes Bestyrer synes i hvert Fald at have været i Besiddelse af ikke ringe Forretningsdygtighed. Herpaa tyder bl. a. et Forslag, som Kontoret fremkom med i 1778. Sagen var den, at de 20.000 Rdr., som Sjø-Assurance-Kompagniet ved Filialens Oprettelse havde modtaget som rentefrit Laan hos Regeringen, var blevet deponerede i Banken

i Altona som et Slags Sikkerhedsfond for Filialen; men saadanne Bankdeposita gav ingen Rente, og dette faldt Filialledelsen for Brystet. Den foreslaar derfor, at den faar Lov til at arbejde med de 20.000 Rdr. ved at diskontere »sickere Vexelbreve, da Compagniet derved skulle kunde erlange een sikker fordeel«. Direktionen i Kjøbenhavn var imidlertid bange for at indlade sig paa Pengenes Anvendelse til Vekseldiskontering, »allerhelst saadan operation alle tider erforbunden med megen risico, omend og yderligst Forsigtighed iagttages«. Der blev altsaa foreløbig ikke noget af den Plan.

Paa Kompagniets Generalforsamling i 1779 lyder Beretningen om Filialkontorets Virksomhed bedre. Udsigterne tegner sig nu adskilligt lysere end forrige Aar. Kassebeholdningen overstiger de indtrufne Skader med ca. 7000 Rdr. Generalforsamlingen var derfor ogsaa fornøjet med Tilstanden i Altona, hvorfra der forøvrigt var fremkommet et Forslag om, at der ved Filialen »skal Assureres for Molest og opbringelse til og fra de i Krig begrebne Lande og stæder, paa Neutrale Skibe og Gods, der icke ere Contrabande«. Med Hensyn til dette Forslag resolverede Generalforsamlingen, »at der ved Contoiret lige som her ved Compagniet kunde tegnes deslige Assurancer saavel paa Danske, som andre Neutrale Nationers Skibe og Gods, der icke ere Contrabande, dog til højere Premier for Fremmede end Danske Skibe«.

Den egentlige Krigsforsikring har sikkert den Gang som i vore Dage været økonomisk fordelagtig. I hvert Fald berettes det i 1780, at Kontoret i Altona i det sidst forløbne Aar har kunnet remittere 8000 Rdr. til Hovedkontoret i Kjøbenhavn, og dog var der ultimo December 1779, da den løbende Risiko

ved Kontoret var over 300.000 Rdr., naar de anmeldte indtrufne Skaders Beløb blev trukket fra Kassebeholdningen, et lille Overskud. Aaret efter er Forholdene imidlertid ændrede saaledes, at Skaderne nu overstiger Beholdningerne med et Beløb af 23.613 Rdr., og straks kommer da Spørgsmaalet om Filialens Opretholdelse eller Nedlæggelse frem igen, men Generalforsamlingen vedtager dog med 38 Stemmer mod 28, at der skal fortsættes foreløbig i et Aar endnu. Filialledelsen er nu atter fremme med sit Forslag om at benytte det foran nævnte Depositum paa 20.000 Rdr. til Vekseldiskontering, og Lokaldirektørerne tilbyder, »at ifald Compagniet icke vilde løbe nogen hazard eller risico, samt svare Courtaget ved ovenmeldte Discontering, de da vilde paatage sig samme, imod at nyde hvad som overstiger 3 pro Cto af de Capitaler som dertil tid efter anden kunde werde brugt«. Generalforsamlingen gik nu — forsøgsvis for et Aar — ind paa Forslaget, »imod at Directionen i Altona Een for alle og alle for een reserverer og Forpligter sig at holde Compagniet Skadesløs og til alle tider at være Compagniet andsvarlig til Capitalen«.

I 1782 er der stadig et Misforhold mellem Skader og Beholdninger, om end ikke saa slemt som i det foregaaende Aar, og atter stemmer man da om, hvorvidt der skal fortsættes, eller man skal nedlægge Filialen. For Fortsættelse fremfører Direktionen egentlig kun det Forhold, at en Ophævelse nu vilde betyde et sikkert Tab, der muligvis kunde undgaas, hvis man ventede. Imod Fortsættelse taler derimod, »at mand i Concurrence med 6 Assurance-Compagnier i Hamborg og 4 Compagnier i Bremen, der alle antager Sørisiquer til yderlig ringe Premier, neppe kand vente sig nogen Fordeel, og at Compag-

niets Fuldmægtige, for dog at faae nogle Asseurancer, hidindtil have været nødsaget at tegne ved den Hamborger Børs, og at underkaste sig den Hamborger Asseurantzordning; hvilken Fremmet Lov i enkelte Begivenheder har været vort Selskab til Skade«. Ikke destomindre vedtoges det dog med 38 Stemmer mod 18 at opretholde Kontoret i Altona endnu et Aar.

Endelig i 1783 er Direktionen kommet til det Resultat, at man hellere maa ophæve Filialen, hvilket nu menes at kunne gøres med et endeligt Tab af 11.378 Rdr., thi, siges der, man kan nu næppe vente sig nogen Fordel af at fortsætte, »saa meget mindre som Europa nu har Freden, og icke saa mange Premier for eftertiden kand ventes«. Generalforsamlingen resolverer herefter kort og godt: »Assurance Kompagniets Contoir i Altona skal ophæves«. Hermed var man dog ingenlunde helt færdig med Altonafilialen, om hvilken nærmere senere hen.

Medens det foran berettede havde tildraget sig med Hensyn til Flensborgprojektet og Filialen i Altona, var Kompagniets og de københavnske »particuliere Asseurandeurers« Konkurrence og gensidige Bestræbelser for hos Regeringen at faa Ram paa hinanden Tid efter anden blevet fortsat og fik i Slutningen af 1770'erne en særlig livlig Karakter for endelig i Begyndelsen af 1780'erne for saa vidt at afsluttes med en Sejr for de »particuliere«, som disse — om end ad Omveje — da endelig opnaede en Slags offentlig Anerkendelse som Korporation.

Til Trods for at Kompagniet intet som helst Svar havde faaet paa de foran omtalte talrige Ansøgninger, det i 1760'erne

havde indsendt til Regeringen, var det dog uforknýt nok til under 3. Maj 1775 at indgaa til Kongen med en ny Ansøgning⁷¹) om absolut Monopol paa Søforsikringen. Ansøgnings Argumentation er hovedsagelig den samme, som tidligere atter og atter er anvendt, men der er dog tilkommet et enkelt nyt og ganske interessant Argument, der skal vise, hvor snedigt de afskyelige »particuliere« opererer. Det hedder nemlig i Ansøgningen, at de private Assurandører forvolder Kompagniet stor Skade bl. a. »ved at *réasseurere* hos Compagniet igien de paatagne Assurancer, naar de merkede nogen Farlighed formedelst ondt Vejr eller Storm at forestaae, hvilket icke kand forekommes, saasom disse skeer, enten under Navn af P: Commission, eller for vedkommendes Regning, hvorud over Compagniet alletider var exponeret øjensynlig Forliis og aldrig kunde holde ud i Længden, saa fremt det icke allernaadigt maatte behage Deres Kongelige Majestet, at sætte Grænser for dette Indgreb i dets Privilegier og extendere Indholden af den første Post i Octroyen derhend, at det icke maatte være enkelte Persohner tilladt at assurere«, o. s. v.

Det er her utvivlsomt første Gang i dansk Forsikringspraksis, der er Tale om Reassurance (jfr. S. 238), hvis store praktiske Betydning aabenbart ikke har været Kompagniets Direktion klar; det var jo netop en Maade, hvorpaa Kompagniet kunde faa Del i de private Assurandørers Forretning, men naturligvis skulde Reassurancen jo i saa Fald ikke gerne have været anvendt udelukkende, naar de private vejrede Fare »formedelst ondt Vejr eller Storm«.

I Ansøgningen fremhæves det iøvrigt stærkt, at Kompagniet har »nedsat Premien saa billig og nedrig som nogensinde muel-

ligt til Handelens og Søe Fartens Fremme«, og at det har »indeholdt i Landet hen ved 40 Tønder Guld«, men er nu »formedelst hiines fornærmelige Foretagender bragt derhend, at Følgerne *desverre maaskee for sildig viise Sandheden af hvad forhend i lige Underdanighed er andraget*«. Efter denne behændigt turnerede Bebrejdelse mod Regeringen og efter en ny kraftig Udladning mod de forhadte particuliere, har Ansøgerne endnu Kraft til at afslutte Ansøgningen med at udtale Forvisningen om, at Kongens velkendte »uafadelige ømme Forsorg« for sine Undersaatters Vel »vil ingenlunde tillade Assurance Compagniets Undergang, der nærmer sig med stærke Skridt, men forsikrer os snarere om, at Allerhøist-samme vil værdige dette vores Andragende paa Sælskabets Vegne, som vil decidere dets Skiebne, sin Allernaadigste Bøn-hørelse, og beskiærme det imod den Fornærmelse samme tilføyes af de, imod den Allernaadigste Octroyes rette Forstaaelse og Øyemeed, sig til Assurancers Antagelse fordristende Kiøbmænd, hvilket alleene igien kunde opleve det siunkne Haab og give Udsigt til med Tiden at indvinde den tabte Capital«.

I Tilknytning til denne Ansøgning indsender Kompagniet med en Følgeskrivelse af 11. Juli 1775 Genpart af en Police⁷²), der viser, at de københavnske private Assurandører har udstrakt deres Virksomhed ogsaa til *Oslo*. I nævnte Følgeskrivelse bemærkes det, at det af den fremsendte Genpart saavel som af nogle ligeledes fremsendte københavnske private Policer »ej alleene vil være at erfare, at disse Policer udstædes paa u-stemplet Papir, til Fornærmelse for Hans Kongelige Majestets Indtrader, og liden Sikkerhed for Vedkommende selv,

men at der endog i *Christiania*, tvert imod Tilholden af den 1ste Post af Assurance Compagniets Octroye, tegnes Assurance *en Compagnie*, hvilket og kand formodes at skee under Haanden her paa Stædet, da det ellers er u-hørt, at een particuliere Asseuradeur nogen Stæds for egen Risico asseurerer 6000 Rdr. paa et Skib«.

Den indsendte norske Policeegenpart har følgende Indhold:

Copie.

For /: S: T: :/ Hr. *Berndt Ancker.*

Har ieg underskrevne Asseurered 1500 Rdr. Capital udj Skibet *Bernhardus*, som føres af Skipper *Haijsje Gerrijts Bakker*, destinered fra *Reval* til *Wiborg* og derfra til *Nantes*, saaledes at ieg af ovenmelte Asseurered Capital Løber *risico* for S^a 500 Rdr. og DHr. Etatz Raad *Ryberg* i Kiøbenhavn for 1000 Rd^r, hvorføre mig er betalt den *Accorderede Premie 4re pro Cento*; Thi holder ieg bemelte Hr. Ancker skadesløs i alle paakommende ulykkelige tilfælde, og for binder mig til hastigste afgjørelse *efter den ved det Kiøbenhavnske Kongl. Octroyerede Assurance Compagnie Brugelige maade*. *Risico* tager sin Begyndelse fra Skibets udseiling den 31te Julij, og er Skibet *Taxeret* for 5000 Rd^r. til Bekræftelse haver ieg dette egenhændig underskrevet og mit Zignet hos trykt.

Christiania d. 18. Sept. 1772.

(L. S.)

James Collett.

Bl. a. af denne Genpart fremgaar det, at de private Assurandører allerede dengang overtog Forsikringer paa de Bettingelser, der indeholdtes i Kompagniets Konvention. Kompagniet var forøvrigt opmærksomt herpaa og havde i en af

sine talrige Henvendelser til Regeringen protesteret mod denne de private Assurandørers Fremgangsmaade, der efter Kompagniets Mening var skikket til at hibringe de forsikrede den Forestilling, at det var hos Kompagniet, de havde forsikret.

Da der var forløbet et Aar efter den foran nævnte Ansøgnings Indsendelse, og Kompagniet stadig ikke havde modtaget noget Svar, greb Direktionen under 8. Maj 1776⁷³) atter til Pennen for at erindre Kommercekollegiet om Ansøgningen. Der jamres nu stærkere end nogen Sinde over den »Fornærmelse«, Kompagniet tilføjes af »particulaires assurerende Kiøbmænd med videre, hvorved det (d. v. s. Kompagniet) er geraaden i yderligste Forfald, anseelig Giæld og skrider stærk til sin Undergang, ja dets Actier saa aldeeles satte ud af deres Værdie, at ingen skiøtter eengang om dem for intet, hvilket endeligen maa foraarsage Societetets Ophævelse«, og da Kompagniet, »som med Smerte venter paa sin Skiæbne«, endnu efter et helt Aars Forløb ikke har modtaget Kongens Resolution, beder man allerunderdanigst om, at saadan Resolution snarest maa fremkomme, da man paa den tilstundende Generalforsamling, som man har tøvet med at afholde, men nu ikke længere kan udskyde, ikke uden Underretning fra Regeringen ser sig »i Stand til at fremkomme for Interessenterne med nogen Slags sicker Proposition, hvorved de kunde opmuntres at vedblive Societetet og gjøre de u-forbigiængelig fornødne Tilskud«.

Trods al saaledes udvist Energi og trods de — vel forøvrigt ikke saa lidt overdrevne — Jammerklager lykkedes det heller ikke i denne Omgang Kompagniet at faa Regeringen til at tage Standpunkt mod de københavnske private Assurandører.

Regeringen vedligeholdte stadig en haardnakket Tavshed. Under disse Omstændigheder skulde man efter Kompagniets egne Ansøgninger at dømme have troet, at Interessenterne vilde beslutte Kompagniets Ophævelse — og Kompagniets Tilværelse har vel heller aldrig været i saa stor Fare som i disse Aar — men ikke desmindre vedtoges det paa Generalforsamlingen den 9. April 1777, uden at der tilsyneladende har fundet nogen større Diskussion Sted herom, at forblive »ved Octroyen og Conventionen udi Tie aar fra 1mo Januarij 1776 til 1785 aars udgang«. Det ser ud, som om der i 1776 overhovedet ikke har været afholdt nogen Generalforsamling; i hvert Fald har der ikke fundet nogen Protokoltilførsel Sted.

Der gaar nu et Par Aar hen, uden at Regeringen søges indblandet i den stadigt standende Strid mellem Kompagniet og de private Assurandører, men i 1779 begynder Henvendelserne til Regeringen igen, og denne Gang er det fra de privates Side, at Aktionen udgaar. Det maa til Forstaaelse af hele den langvarige, bitre Strid erindres, at der stadig ikke var kommet noget Forbud mod, at *Enkeltperson* optraadte som Assurandør, og dette maatte derfor betragtes som værende lovligt trods Kompagniets stærke Fremhæven af, at det var om ikke direkte i Modstrid med Oktroiens *Bogstav*, saa dog afgjort imod Oktroiens *Aand*. Derimod kunde det være mere tvivlsomt, om det *Samarbejde*, der efterhaanden var kommet i Stand mellem de private Assurandører, ikke direkte var i Strid med selve Oktroiens Ordlyd. Den Samvirken, der faktisk nu og da fandt Sted mellem de forskellige Købmænd, som overtog Assurancer, var af ganske samme Natur som den, der den Dag i Dag finder Sted mellem Medlemmerne af Lloyds-Corporationen i London.

Den gav sig nemlig Udtryk i, at et vist Antal Assurandører vel i Fællesskab og ved een Police overtog Forsikringer, men dog saaledes at hver enkelt overtog et ganske bestemt Risiko-beløb og kun hæftede for dette; der var altsaa ikke noget solidarisk Ansvar mellem Assurandørerne. Sø-Assurance-Kompagniet hævdede imidlertid, som det tilstrækkelig tydeligt fremgaar af de foran omtalte talrige Ansøgninger, at de private ved et Samarbejde af den nævnte Art optraadte som Forsikrings*kompagni* og altsaa kom i Konflikt med Oktroiens klare Bestemmelser, men Regeringen havde jo ikke hidtil villet knæsætte denne Opfattelse. Nu er det altsaa, at de »private« selv tager Affære for at opnaa Regeringens Anerkendelse af, at deres Samvirken var lovlig, og da de, efter hvad der var gaaet forud, ikke kunde vente saadan Anerkendelse gennem en direkte Ansøgning derom, besluttede de at skaffe sig den ad Omveje.

De lod nemlig denne Gang en af deres Forbundne, Mægler *Joel Wessely*, optræde paa Arenaen. Under 18. Februar 1779 indsendte Wessely til Rentekammeret en Pro Memoria⁷⁴), hvori han meddeler, at han som Mægler paa Børsen undertiden faar i Commission at besørge Assurancer paa Skibe og Varer hos private Assurandører, og da det er altfor vidtløftigt at *skrive* saadanne Policer paa *stemplet Papir*, saa har han ladet *trykke* Policeformularer paa *ustemplet Papir*. Han beder nu om, at Rentekammeret i Fremtiden, naar han anmoder derom, vil stemple af disse Formularer »saa mange Exemplarer som jeg tænker at kunde behøve«, og han sender samtidig en Del Policeblanketter, som han anmoder om at faa stemplet med det samme.

Tanken, der laa bag Wesselys Anmodning, var selvfølgelig den, at de private Assurandørers Samvirken, der fremgik af Policeblanketternes Indhold, vilde faa en Slags officiel Godkendelse, hvis Rentekammeret gik ind paa at foretage den ønskede Stempling af de Policeformularer, som de private benyttede. Bevilgedes Stemplingen, vilde de private da altid senere over for muligt fremkommende fornyede Protester fra Kompagniets Side kunne hævde, at deres Virksomhed umulig kunde være ulovlig, da selve Regeringsmyndighederne havde foretaget Stemplingen af deres Policer og følgelig var kendt med deres Indhold.

Dette var ganske vist meget snedigt udtænkt, men førte dog ikke til det ønskede Resultat i første Omgang, idet andre var opmærksomme paa Snedigheden i den valgte Fremgangsmaade. Sø-Assurance-Kompagniet var naturligvis som sædvanlig, naar det gjaldt om at forsvare Kompagniets Privilegium, straks paa Tærne og indsendte allerede under 23. Februar 1779 en Modforestilling⁷⁵⁾ til Rentekammeret. Her vilde man ikke paa egen Haand træffe Afgørelse i Sagen, idet man hævdede, at Spørgsmaalet om, hvorvidt Stemplingen var i Modstrid med Kompagniets Privilegium, tilkom det danske Kancelli at afgøre. Fra Rentekammeret udbad man sig derfor under 25. Februar 1779⁷⁶⁾ Kancelliets Betænkning, og dette gav atter Anledning til, at saavel Kompagniet som Wessely — begge Parter under 26. Februar 1779⁷⁷⁾ — gav Kancelliet nye Fremstillinger af Sagen, hver ud fra sit Synspunkt.

I nogle »Underdanige Erindringer betræffende de Particulier Assurancer«⁷⁸⁾ fremhæver Wessely over for Kancelliet:

»1) Er disse Particulier Assurancer ey noget nyt her i Kiø-

benhavn, og fremlægger jeg herved een Original Police af 1764 hvorpaa som Assuradeurer staaer tegnede *R. Iselin, P. Appleby, N. Ryberg, S. Lycke* og *C. Wever*.

2) er det aleene for at hindre og forekomme at ikke saa betydelige Capitaler i Assurance Premier skal gaa ud af Landet. Vilde man indhente Efterretning om Premier, som for Dansk og Norsk Reining i Aar 1778 blev betalt uden Lands, saa finder man, at det er meer end man kand forestille sig.

Forlanger Assurance Compagniet ikke høyere Premier som een Particulier saa er det lettelig at tænke, at samme beholder Preferencen. Men sætter Compagniet Præmierne for høyt eller de ville ikke tegne paa saa stort Capital som man forlanger, saa bliver man tvungen til at vende sig udenlands og i saa Fald, er det bedre, at Premierne, ved Particulier Assuradeurers Tegning bliver i Landet.

3) Af de indrettede Policers Indhold er det Beviiselig at der er ingen Interessentskab eller Societé siden enhver tegner for sig, og indestaaer ikke for den Anden, og naar een eller fleere af dem ikke kand betale, saa er den Anden ikke pligtig at Betale meer end hans eget Quote han staaer forskreven for.

4) Var Particulier Assurance altid i Brug her, uden at samme blev hindret eller giort nogen Obstacle imod : Og er det et og det samme om een Assuradeur staaer under een Police eller fleere, siden enhver staaer for sig selv, og Garanterer ikke for den Anden og

5) er disse Particulier Assurancer de Kongelige allerhøyeste Revenüer til Fordeel, da de Betale meer i Stempel Papiir Ret-tighed.«

Af disse »Erindringer« ses det bl. a., at Stempelspørgsmaa-

let, som i Stridens første Periode havde spillet en væsentlig Rolle, nu har tabt sin Betydning som Argument for Kompagniet, ja, det er oven i Købet omvendt blevet et Argument for de private. Disse har med andre Ord opgivet Kravet om med Hensyn til Policernes Stempling at blive ligestillede med Kompagniet; de stempler nu Policerne efter en højere Takst end den, der var indrømmet Kompagniet.

Man skulde synes, at Sagen nu forelaa tilstrækkelig belyst for Kancelliet, men desuagtet udbad dette sig dog under 20. Marts 1779 hos Kompagniet et nyt Indlæg, idet det fremsendte Wesselys »Erindringer« til Underretning. Saaledes foranlediget indsendte Kompagniet den 17. April 1779 en meget lang Skrivelse⁷⁹), i hvilken det Punkt for Punkt imødegaar Wessely.

Skønt Meningerne i Kancellikollegiet var ret delte, blev der dog den 8. Maj 1779 herfra skrevet til Rentekammerkollegiet⁸⁰), at man maatte holde for, »at Stemplingen, der vilde blive et præjudicatum paa een af Siderne, indtil videre ej er at bevilge«, og i Henhold hertil blev der saa endelig fra Rentekammeret den 22. Maj 1779 tilsendt Wessely følgende Svar⁸¹):

»Førend man har villet tage nogen Beslutning angaaende Mægler Wessely's ved Pro Memoria under 8. Februari sidstleden gjorde Ansøgning om at maatte faae stemplet de Sø-Assurance Policer som Ham af Particuliere gives i Commission at besørge, har Man derom med det Kgl. Danske Cancellie corresponderet. Og da samme i Overensstemmelse med Assurance-Compagniets derover indhentede Betænkning eragter, at disse Assurance Policer, saavidt de lyde paa meere end een Interessent, forudsætter et Societet, hvilket ansees at være

stridende mod Assurance-Compagniets Octroy og saaledes ikke være at stemple.

Saa er forberørte af Ham ansøgte Stempling paa disse her indsendte Assurance Policer, som nu hermed tilbagefølger, ikke at accordere«.

Kompagniet havde altsaa for saa vidt vundet en Sejr, men lang skulde Glæden herover ikke blive, thi allerede i 1783 foretog de private et nyt Angreb af samme Art som i 1779, og denne Gang havde de Heldet med sig.

Skønt de private ikke havde opnaaet at faa deres paa *almindeligt* Papir trykte Policeblanketter stemplede af Rentekammeret, gav de derfor ikke op; de *vilde* tegne Forsikringer i Forening, og de fandt da paa at lade deres Policer trykke paa *stemplet* Papir; men de havde jo nok en Følelse af, at dette ikke var nogen helt korrekt Fremgangsmaade, og de søgte derfor paa lignende Maade som i 1779 ad en Omvej at skaffe sig officiel Anerkendelse for Lovligheden heraf.

Den 11. Juli 1783 indsendte Mægler Joel Wessely da følgende Ansøgning til Rentekammeret⁸²): »Til Assurance Policers Trykning forbruger jeg een stor Deel stemplet Papiir af alle de Numerer og Priser som dertil efter den Kongel. aller-naadigste Forordning skal tages.

Da det nu kan hendes at noget deraf ved Aarets Udgang bliver mig tilovers; Saa udbeder jeg mig underdanigst det Høye Collegiis naadigste Resolution at kunde dette saaledes trykte og ubrugte stemplede Papiir, ligesom og det som i Trykning kand blive beskadiget, tilbagelevere til stemplet Papiirs Contoir og at faae det derfor betalte gotgjort.«

Rentekammeret har maaske ikke været opmærksom paa, at

der i en saadan Godtgørelse for ubenyttede paa stemplet Papir trykte Policeblanketter laa en lignende Godkendelse af de forenede privates Virksomhed som den, de vilde have opnaaet, om Rentekammeret i 1779 havde foretaget den ønskede Stempeling af de paa »slet Papir« trykte Policer. I hvert Fald retter Rentekammeret denne Gang ikke nogen Henvendelse til danske Kancelli om Betækning i Sagen, lige saa lidt som Kompagniet blev spurgt, og Kompagniet lod heller ikke af egen Drift høre fra sig, hvilket afgjort tyder paa, at de slet ikke har haft Nys om Wesselys ny Ansøgning, der formentlig er indleveret i al Stilhed. Rentekammeret nøjedes med under 19. Juli 1783 at afæske Stempelpapirforvalteren, Etatsraad *Müller*, en Betækning, og da denne, der afgaves den 28. s. M., gik ud paa, at den ansøgte Tilladelse burde gives, da »saa vel Hr. Conference Raad Ryberg som Hr. Agent Zinn, hvilke Begge, saa vit vides, ere de eeneste, som her i Staden betiene sig af trykte Assurance Policer« plejede at faa Beholdninger af ubenyttede stemplede Policer godtgjorte ved Aarets Udgang, saa tilskrev Rentekammeret den 9. August 1783 Mægler Wessely følgende:⁸³)

»Efter Mægler J. Wessely's Ansøgning af 11te Juli sidstleden tilstaaes ham herved, at han ved hvert Aars Udgang maae til Stempelpapiirs-Forvalteren her i Staden aflevere, hvad han haver i Behold af det af ham kiøbte stemplet Papir, hvorpaa han haver ladet trykke Søe-Asseurance Policer, som ei ere blevne brugte og derfor at erholde godtgjort det for samme stemplet Papir betalte, hvorom og Etatsraad og Stempletpapiirs Forvalter *Müller* er herfra tillagt Ordre, dog maa han iagttage ei paa Gangen at tage mere stemplet Papiir til Policerne end

som kan skiønnes at være fornøden, saa at ei stort Forraad hos ham ved Aarets Udgang skal befindes«.

Den langvarige Strid var hermed faktisk endt med et Nederlag for Kompagniet. Regeringen havde vel stadig ikke givet en direkte Udtalelse for, at de private Assurandørers Fællesvirke ikke var i Strid med Kompagniets Oktroi; men de private selv — og vel ogsaa andre — opfattede Bevillingen af Mægler J. Wessely's sidste Ansøgning som en officiel Anerkendelse af deres Virksomhed som samvirkende Assurandører, og fra Kompagniets Side fremkom, saa vidt det har kunnet konstateres, herefter ikke nogen direkte Protest. Man fandt sig om end modvilligt i Konkurrencen, hvortil formentlig ikke lidet bidrog den Omstændighed, at Forholdene netop fra Slutningen af 1770'erne forandrede sig totalt og udviklede sig saaledes, at Kompagniet fik en Række udmærkede Aar, og der faktisk var tilstrækkelig god og lønnende Forretning ikke alene til dette, men ogsaa til de private.

Ihvorvel disse sidste fra nu af betragtede sig som fuldt berettigede til at drive Søforsikringsvirksomhed i Fællesskab, og man altsaa skulde synes, det var naturligt at betegne 1783 som Korporationen »De private Assurandører«s Stiftelsesaar, saa er det dog blevet Tradition at regne Korporationens Stiftelse fra 1786; forøvrigt ret vilkaarligt. Man kan nemlig paa den ene Side meget vel hævde, at Samarbejdet mellem de private er adskilligt ældre, idet der faktisk baade i 1764 og i Aarene derefter er overtaget Forsikringer af private i Fællesskab, og man kunde paa den anden Side hævde, at Sammenlutningen var adskilligt yngre. Om man vil hævde det ene eller det andet, afhænger ganske af, hvad man kræver opfyldt

af Regler for Samarbejde, for at dette med Rette kan staa som Udtryk for en egentlig Korporationssammenslutning. Der eksisterer saa vidt vides i hvert Fald ikke fra 1780'erne nogen egentlig Overenskomst, der er egnet til afgjort at danne Tids-skel. Samarbejdet mellem de private Assurandører var til at begynde med ret løst; det bestod egentlig kun i, at de i Fælles-skab antog en Mægler — Joel Wessely — som udfærdigede Policerne, paa hvilke enhver af Assurandørerne ganske frivillig underskrev for den Sum, han vilde løbe Risiko for. Et nyt Kompagni i den Forstand, at der aflagdes Fællesregnskab, afholdtes aarlige Generalforsamlinger o. s. v., betød »de private Assurandører« ved sin Stiftelse slet ikke; derimod vel for Kompagniet en forøget og i hvert Fald halvofficiel anerkendt Konkurrence.

At denne Konkurrence derimod allerede i 1760'erne og 1770'erne, da Striden stod paa, og Klagerne fra Kompagniets Side var saa højlydte, skulde være den væsentligste Aarsag til de daarlige økonomiske Resultater, Kompagniet i de Aar opnaaede, er lidet troligt. De daarlige Resultater skyldtes sikkert i første Linie Konjunkturernes, medens Konkurrencens Virkninger er blevet stærkt overvurderede. Men Kompagniets »slette Tilstand« var i hvert Fald en Kendsgerning, og de stærke Klager var for saa vidt berettigede, som der i de 12 Aar fra 1766 til 1778 ikke blot ingen Udbetaling fandt Sted til Interessenterne, men disse endog i hvert af Aarene 1769, 1770 og 1775 maatte tilskyde 5 pCt. af Garantikapitalen d. v. s. 30.000 Rdr. — ialt altsaa 90.000 Rdr. Om Forretningens beskedne Omfang i de nævnte 12 Aar giver efterfølgende Opstilling et ringe Begreb:

Aar	Risikosum	Beholdning af Præmier og Policepenge
1766	661.329 Rdr.	13.546 Rdr. 18 Sk.
1767	905.673 »	11.936 » 54 »
1768	1.086.203 »	40.685 » 37 »
1769	985.929 »	30.285 » 24 »
1770	667.863 »	31.135 » 84 »
1771	759.416 »	26.585 » 15 »
1772	699.713 »	35.453 » 55 »
1773	590.730 »	36.409 » 62 »
1774	608.102 ¹ / ₂₄ »	31.726 » 20 »
1775	471.209 ² / ₃ »	28.650 » 8 »
1776	477.035 »	52.388 » 92 »
1777	572.570 »	34.306 » 35 »

Naar S ϕ -Assurance-Kompagniet trivedes saa daarligt i den omhandlede Aarrække, er man som nævnt ikke henvist til alene — næppe engang til fortrinsvis — at søge Forklaringen herpaa i den *hjemlige* Konkurrence; det maa tillige holdes for Øje, at Handelen i denne Periode var ret stagnerende. For en bestemt Del af Handelens Vedkommende belyses dette godt af følgende fra Julius Schovelins Bog: Fra den danske Handels Empire I, S. 259 hentede Tabel. (S. 223).

Tabellen giver ganske vist ingen Oplysning om den gensidige Handel mellem Danmark, Norge og Hertugdømmerne eller om Handelen mellem de danske Landsdele indbyrdes, hvilket alt spillede en ikke ringe Rolle for Kompagniet, saa lidt som om Handelen paa Ostindien og Kina, der ligeledes var af Betydning for Kompagniets Forretning; men der er dog ikke

Kongeriget Danmarks Vareomsætning med Europa.

Aar	Indførsel af fremmede Varer fra fremmede Steder	Deraf i Landet for- blevet (Indførsel ÷ Genudførsel)	Udførsel af inden- rigske (herunder vest- indiske) Varer til fremmede Steder
1766	1.600.603 Rdr.	1.532.275 Rdr.	566.468 Rdr.
1767	1.449.026 »	1.389.449 »	731.220 »
1768	1.407.620 »	1.352.543 »	666.387 »
1769	1.311.684 »	1.096.283 »	724.861 »
1770	1.320.037 »	1.288.640 »	879.996 »
1771	1.716.519 »	1.680.406 »	792.912 »
1772	1.402.053 »	1.368.263 »	1.022.860 »
1773	1.523.942 »	1.483.200 »	565.636 »
1774	1.226.437 »	1.180.786 »	801.754 »
1775	1.493.030 »	1.460.818 »	1.211.089 »
1776	1.588.744 »	1.558.260 »	1.073.581 »

Tvivl om, at Handelskonjunkturerne i al Almindelighed var lidet gunstige for en Fremgang i Søforsikringsforretningen. Som de foran meddelte Risikosummer for Kompagniet viser, stod dettes Forretning imidlertid ikke blot stille, men gik endog tilbage, og Aarsagen hertil maa maaske søges i Konkurrencen — snarere dog i den *udenlandske* end i den *indenlandske*. Der er ikke megen Grund til at antage, at de private Assurandører i en udpræget Kamptid, hvor deres Virksomhed endnu savnede officiel Anerkendelse, kan have voldt Kompagniet saa stort Afbræk i dets Forretninger, som Kompagniets ledende Mænd selv hævdede. Derimod er det ikke usandsynligt, at den *udenlandske* Konkurrence har været meget følelig, især hvis det, som det jo hævdedes fra Kompagniets Side, virkelig var Til-

fældet, at udenlandske Søforsikringskompagnier havde Agenter i København. De talrige Klager over, at Kompagniets Præmier var høje i Sammenligning med de udenlandske Selskabers, har næppe været helt uberettigede, og det er derfor sandsynligt, at adskilligt af den danske Søforsikringsforretning i disse Aar er gaaet til Udlandet.

Henimod 1770'ernes Slutning forandrer Billedet af Danmarks Omsætningsforhold sig ganske. Aarsagen hertil er de udenrigske Begivenheder, der tager deres Begyndelse med de nordamerikanske Fristaters Uafhængighedserklæring, der udstedtes den 4. Juli 1776. Som bekendt inddroges efterhaanden en Række Magter i Striden mellem England og dets oprørske Kolonier. Efter at Frankrig havde sluttet Forbund med Fristaterne, udbrød i Sommeren 1778 Fjendtlighederne mellem England og Frankrig, og det næste Aar droges Spanien med ind i Krigen. Endelig erklærede England i Slutningen af 1780 Holland Krig, efter at det var blevet konstateret, at Holland ønskede at afslutte en Venskabstraktat med Fristaterne.

Da saaledes de store søfarende Nationer var indviklede i Krig, deres Handel og Søfart lammet ved Kaperiet, medens det lykkedes Danmark at holde sig neutral under hele Krigen, skabtes der en hidtil ukendt Højkonjunktur for den danske Skibsfart. Som neutral Stat kunde Danmark for det første overtage den Fragtfart mellem de ikke-krigsførende Lande, som hidtil var blevet besørget af engelske, hollandske og franske Skibe — især Middelhavsfarten, men delvis ogsaa den oversøiske Fart — for det andet deltage i de krigsførende Landes Forsyning med saadanne hjemlige Udførselsartikler og med saadant Transitgods fra Østersølandene, efter hvilke Efter-

spørgslen til Krigsflaadernes Behov var stærk, og endelig for det tredje hjælpe til at besørge de krigende Magters egen Handel med andre krigsførende Lande eller med neutrale Stater.

Forudsætningerne for, at de store Chancer, der saaledes pludselig frembød sig for den danske Skibsfart og Handel, rigtig kunde udnyttes, var for det første, at det neutrale Flag respekteredes, og herfor sørgede Danmarks daværende Udenrigsminister *Andreas Peter Bernstorff* ved sin kloge og forudseende Neutralitetspolitik («Den væbnede Neutralitet»), og for det andet, at Danmark disponerede over det Skibsrum, efter hvilket der nu var blevet en saa overvældende Efter-spørgsel.

Om den københavnske Handelsflaade kan det oplyses, at der i 1766 var følgende Fartøjer hjemmehørende ved Københavns Toldsted⁸⁴):

21 Skibe fra	100—310	Commercelæster
71 — .	50—100	—
86 — .	10— 50	—
5 — .	5— 10	—

Ialt 183 Skibe med en Totaldrægtighed af 10.545 Cl.

1779 var den københavnske Handelsflaade vokset til 236 Skibe med en samlet Drægtighed af 17.937 Cl. Disse 236 Skibe fordelte sig paa følgende Maade:

64 var paa	100 Cl. og derover
70 » »	50—100 »
84 » »	20— 50 »
18 » under	20 »

I de mellem 1766 og 1779 liggende Aar var der altsaa tilkommet 53 Skibe, medens den samlede Drægtighed var steget med 7.392 Cl.

Ved en Sammenligning mellem de to anførte Flaadeopgørelser ses det, at det særlig er de store Skibe paa 100 Cl. og derover, som er blevet forøget i Antal i Perioden 1766—79, og Forøgelsen stammer væsentligst fra Periodens sidste Aar. Af de 134 Skibe paa 50 Cl. og derover, som fandtes i 1779, var f. Eks. de 60 færdigbyggede eller erhvervede i Aarene 1776—79 og deraf igen de 22 i 1779 alene. I de følgende Aar forøges Handelsflaaden i stadig stigende Grad, dels ved Nybygninger paa hjemlige Værfter — Regeringen opmuntrede ved forskellige Forholdsregler til saadan Nybygning — og dels ved Indkøb i Udlandet, hvor ikke blot kondemnerede Skibe ofte kunde erhverves meget billigt, men ogsaa andre Skibe var at faa for godt Køb, da de krigsførende Landes Skibsredere ikke selv turde sende deres Skibe ud. I 1782 var Københavns Handelsflaade da vokset til at udgøre 340 Skibe med en Drægtighed af 28.770 Cl. Endnu kan nævnes, at Danmarks samlede Handelsflaade, der i 1766 var paa 619 Skibe med 16.341½ Cl., i 1784 bestod af 1083 Skibe med 42.954½ Cl. Begæret efter Skibsrum var, navnlig i Aarene 1781—82, saa stærkt, at Skibenes Købesum ikke længere spillede nogen Rolle, da der paa den i Skibe anbragte Kapital i Løbet af ganske kort Tid »kunde vindes 40—50, ja 100 à 200 pCt.«.

De Krav, som de ændrede Forhold stillede til vor Handelsflaade, var saaledes i ikke ringe Omfang sket Fyldest, Neutraliteten opretholdtes som allerede nævnt lykkelig og vel under hele Krigen, og da endelig den københavnske Handels-

stand netop dengang i sin Midte talte en Række særlig dygtige og dristige Købmænd med det rigtige købmandsmæssige Vovemod, klare over og rede til at udnytte de sjældne Chancer, som nu frembød sig, kunde Resultaterne ikke udeblive. Der kom en aldrig tidligere kendt Fart i Omsætning og Forbrug; uhyre kostbare Ladninger af Indiens og Kinas Skatte førtes hjem til København for derfra at distribueres til de omliggende Lande. Ogsaa Middelhavsfarten florerede som i det hele taget Fragtfarten mellem fremmede Lande. I Københavns Havn rørte sig et Liv, som man aldrig havde set Mage til. Skibsværfterne var i travl Virksomhed. De rige Fortjenester og de let skabte store Formuer fremkaldte et Luksusforbrug og et Byggeri, som virkede stimulerende paa Erhvervslivet i al Almindelighed, kort sagt overalt sporedes den oplivende Virkning, der udgik fra den saa pludselig opblomstrende Søhandel. Med fuld Ret har denne Periode faaet tillagt Navnet: Den glimrende Handelsperiode.

Konjunkturuomslaget var som nævnt indtraadt i Slutningen af 1770'erne, men for de tre sidste Aar af dette Decennium har man ikke noget paalideligt Materiale til Belysning af, hvad Konjunkturændringen rent talmæssig udtrykt betød for Omsætningen. Derimod har man for Femaaret 1780—84 for Vareomsætningen med Europa følgende Tal, der ganske svarer til de foran for Perioden 1766—76 meddelte, og som meget godt belyser den Indflydelse, Konjunkturerne, der kulminerede omkring 1783, fik for denne Del af Handelen⁸⁵).

Hvad Handelen paa Ostindien og Kina angaar, saa havde det oktroierede *asiatiske Kompagni* indtil 1772 haft Eneret paa begge Dele, men ved Fornyelsen af Kompagniets Oktroi

Aar	<i>Indførsel af fremmede Varer fra fremmede Steder</i>	<i>Deraf i Landet forblevet (Indførsel ÷ Genudførsel)</i>	<i>Udførsel af indenrigske (herunder vestindiske) Varer til fremmede Steder</i>
1780	2.073.485 Rdr.	2.043.190 Rdr.	1.635.313 Rdr.
1781	2.396.366 »	2.307.552 »	2.598.185 »
1782	3.489.841 »	3.441.030 »	3.475.944 »
1783	2.574.225 »	2.548.171 »	2.784.619 »
1784	2.455.675 »	2.418.413 »	1.340.307 »

i 1772 beholdt det kun Monopol paa Kinahandelen, medens den østindiske Handel, navnlig paa Købmændene Rybergs og de Connincks Forestillinger, blev frigivet. Dette førte til, at der i de følgende Aar udsendtes talrige private Skibe — de saakaldte partikulære Ekspeditioner — hvis Hjemførsler i Værdi endog kom til at overgaa det asiatiske Kompagnis, saaledes som det fremgaar af efterfølgende Tal over Værdien af de ved Københavns Toldsted i Aarene 1780—85 indklarede asiatiske Varer. Tallene giver en god Forestilling om, hvilken kolossal Rolle Handelen paa Ostindien og Kina spillede for Danmark i de paagældende Aar. Værdien af de indklarede Varer var:

Aar	<i>Asiatisk Kompagni</i>	<i>Partikulære Ekspeditioner</i>	<i>Tilsammen</i>
1780. . . .	1.481.000 Rdr.	532.000 Rdr.	2.013.000 Rdr.
1781. . . .	2.711.000 »	773.000 »	3.484.000 »
1782. . . .	2.964.000 »	—	—
1783. . . .	3.001.000 »	2.914.000 »	5.915.000 »
1784. . . .	2.410.000 »	4.057.000 »	6.467.000 »
1785. . . .	3.016.000 »	4.035.000 »	7.051.000 »

Det siger sig selv, at det Opsving i den danske Handel og Søfart, som de foran meddelte Tal tydeligt nok bærer Vidne om, ikke kunde forløbe uden heldige Virkninger ogsaa for Sjø-Assurance-Kompagniets Forretning. »Naar det regner paa Præsten, drypper det paa Degnen,« siger et gammelt Ord, som her fandt sin Bekræftelse: Kompagniet fik en Række gode Aar — de i dens nu ca. 60-aarige Levetid hidtil heldigste — hvor der kunde udbetales Udbytter af virkelig Betydning for Interessenterne, hvor der efterhaanden opsamledes Kapitaler, der kunde anbringes i Udlaan og gennem deres Renteafkastning betød en helt ny Indtægtskilde for Kompagniet, og hvor der derfor ogsaa herskede idel Tilfredshed og Glæde, medens Jammeren over de slemme »particulaires« helt forstummede.

Da det i Foraaret 1778 ifølge hertil indløbne Efterretninger fra Udlandet saa ud til, at der vilde udbryde Krig mellem England og Frankrig, samledes Kompagniets Direktører til et Møde (18. April) for at træffe Bestemmelse om, hvorledes man skulde forholde sig med Hensyn til Antagelse af Forsikringer »paa de Fahr Vande og stæder, hvor Skibene kunde være exponeret for Molest og opbringelse«, og man vedtog paa dette Møde følgende:

»At som endnu ingen Krigsdeclarationer Bekiendt er udkommen, da og for det 1ste paa Danske Skibe og de derudi for Danske undersaatters Regning indskibne Vahre, til og fra Frankerige og Engeland maatte andtages Asseurancer, saavel for Sjøe risico, som for Fiendtl. Molest, dog at i agttages, at naar der tegnes for begge deele, Premien da og derefter reguleres i Conformitet med uden Landske Asseuradeurs, saasom! 2, 3, 4 eller fleere gange saa meget som for Sjøe risico, og at

icke Asseureres paa hvad som virkl. og ifølge Tractater til alle tider almindelig have været andseet som Contrabande. Og i henseende til andre Neutrale Nationers Skibe og der udi for Neutrale Regning indskibede Vahre, da maatte og derpaa andtages Assurancer, dog dette imod højere Premie end paa de Danske, alt efter de Committerede til Policernes Expedition deres Beste Skiønnende og for got findende«.

Man forstaar, at Kompagniets Ledere i første Linie var betænkt paa at hjælpe den danske Handelsstand; ogsaa andre neutrale kunde vel opnaa Forsikringsbeskyttelse, men kun mod højere Præmie.

Til Belysning af hele den daværende Situation kan en Korrespondance, som Kompagniet netop i Aarene 1778—79 førte med General Landets Økonomi og Kommercekollegiet^{85 a}), i nogen Grad tjene. Den første Anledning til paagældende Korrespondance gav en Skrivelse af 8. Maj 1778 fra Købmændene i Aalborg til Myndighederne. I denne Skrivelse klagedes der nemlig bl. a. over, at man — skønt Forholdene iøvrigt stillede sig særdeles gunstigt herfor — *ikke* kunde eksportere salt Oksekød til Sydeuropa, »siden ingen Assurandeur vil tegne derpaa undtagen til overordentlig Premie«. Denne Klage foranledigede Økonomi- og Kommercekollegiet til at forlange en Erklæring fra Kompagniet, der under 25. Juli 1778 tilstillede Kollegiet følgende Udtalelse:

»At de Handlende i Aalborg skal have beklaget sig, at ingen Assurandeurs have villet assurere deres Victualier til Middelhavet uden til overordentlige Premier, dertil finde vi alleene fornøden at svare, at omendskiøndt Hollænderne, saaledes som med meere af hosfølgende Extract af et Brev fra Amsterdam kand erfares, aldeles ikke

tegner derpaa, saa er dog her og ved Contoiret i Altona assureded paa Kiød og Flesk fra Kiøbenhavn, Randers og Aalborg til adskillige franske Havne imod Premie 4, 5 og 6 pro Cento, og dette for ald Fare, og at saa længe ingen Krig imellem Engeland og Franke- rige vorder declareder eller nogen Opbringelse skeer, fremdeeles vil vorde tegnet til billige Premier.«

Om dette specielle Tilfælde førtes der ikke yderligere Korrespondance, men om Forsikring af dansk Ejendom i danske Skibe i al Almindelighed tilskrev Økonomi- og Kom- mercekollegiet under 16. Februar 1779 Kompagniet følgende:

»Ved en vis Begivenhed er den Forespørgsel giort det Kongelige Departement for de udenlandske Affairer, om det kunde være nogen Betænkelighed underkastet, at Danske Ejendomme i Danske Skibe forsikres imod Opbringelse, hvorpaa Hans Excellence Hr. Geheime-Raad Grev Bernstorff under 6te herjus haver givet et saadant Svar: at de nuværende Omstændigheder tillader at befordre Assurancerne imod Opbringelse af de i Krig indviklede Magter paa alle nationale Skibe, som med danske Producter og ustridige danske Ejendomme ere ladede og som med alle udforderlige og tractat- mæssige Documenter og Søepapirer ere forsynede. Foruden denne Forsikring har Collegium den største Aarsag til at være overbevist om, at de Engelske Retter vil i deres Domme følge langt andre og billigere Grundsætninger end i forrige Krig og ingen Omstændighed er for Haanden, som kunde give Anledning til at befrygte, at de aldeles skulle afvige fra Tractaterne, ved hvilke egne og neutrale Vahre i nationale Skibe (naar deriblandt ej er Contrabande, som tilføres Fienden) ere forsikrede mod Opbringelse. Endnu vides intet Exempel at vore med danske eller neutrale Vahre ladede Skibe i nærværende Uroeligheder er bleven opbragte af Franske eller Americanske Kapere, og der er lige saa lidt Grund til at formode at Frankrig aldeles skulde frafalde de med Danmark indgangne Tractater, som endog tillade, at fiendtlige Vahre maae føres i dan-

ske Skibe. Hvad de Americanske Kapere angaaer, saa er der endnu mindre Aarsag at troe, at de just nu skulle afvige fra en Neutralitet, som de hidindtil have iagttaget mod alle Nationer, de Engelske undtagen.

Det synes altsaa, at vore Skibe med danske eller neutrale Ladninger efter de Exempler som de Engelske Kapere nu have for sig, ickun staae liden Fare for Opbringelse, og at samme om de endog blive opbragte imod Tractaterne, kan vente en billig og tilstrækkelig Erstatning for Tab og Ophold. Men hvad som endnu synes at love vor Handel og Søe-Fahrt en større Sickerhed er den anseelige Udrustning af Orlog Skibe og Fregatter, som Hans Majestæt har anbefalet lige som vi haabe, at Allerhøjstsamme allernaadigst vil lade Krigs-Skibe og Fregatter krydse paa saadanne Højder, hvor det til Søefartens Sickerhed maatte gøres fornødent.

Vi kan altsaa icke andet troe end at Compagniet, som under visse Forsigtigheds Reglers Iagttagelse efter nærværende Omstændigheder icke løber nogen Fare ved at forsickre mod Opbringelse, efter andre fremmede Nationers og især Hollændernes Exempel, hvor endog private Personer søge at understøtte og favorisere deres Medborgeres Handel, jo vil bestemme sig til de ommeldte Forsickringer i Proportion af Hollændernes og om den Foranstaltning tillige kunde gøres, at Compagniet i den Middellandske Søe ville udvælge visse Stæder og Commissionairer paa Compagniets Vegne, hvorhen de Søfarende havde at vende sig i en Hast, ligesom Fragterne gives, at kunde faae de neutrale Ejendomme assurerede, saa ville vi være behjælpelige i at udsee saadanne Consuler, som kunde anbetroes Compagniets Commissioner, hvorpaa vi udbede os saa snart mueligt et behageligt Svar, og i Fald Assurance kan antages, da tillige Efterretning om Conditionerne saa vel som og om Præmien.«

Det Svar, som Kollegiet havde udbedt sig fra Kompagniet, indsendtes allerede under 23. Februar 1779 og lød som følger:

»Ligesom vi ved vores Giensvar af 25de Julii a. p. paa det Kongl. General Land Oeconomie og Commerce Collegii Skrivelse af 10de ejusdem haver berettet, at Assurance-Compagniet stedse havde andtaget Assuranceer baade for Sjø-Risiko og Opbringelser paa Danske Skibe og Gods, saavel i Middell Havet og paa franske Havne, som ellers over aldt; saa skulle vi nu og, i Andledning af højbeholdte Collegii Pro Memoria af 16de hujus herved have den Ære endvidere at berette, at hidindtil med Assuranceernes Andtagelse saaledes er continueret baade paa Danske og andre neutrale Skibe og Gods, og det imod lige saa billige, ja vel billigere Premier, som uden Lands, og at det altid har depended af de assurerede selv, om de ville være forsikrede for Sjø-Risiko alleene eller tillige for Opbringelse, da Premierne derefter ere regulerede.

Dog har man nu tilsidst, da de Engelske begyndte at opbringe saadanne til franske Havne destinerede Vare, som af dennem i sidste Krig blev giordt til Contrabande, endskiøndt de dog i sig selv ikke vare det, maatte taget i Betænkning at assurere derpaa for Opbringelse, da den Skade, som Compagniet derved udi sidste Krig blev tilføjed, var saa følelig, at det kostede samme i Refusion til vedkommende vel over 2 Tønder Guld.

Men i Betragtning af hvad det høje Collegium nu har behaget at tilmelde os, som i Særdeleshed Hans Kongel. Majestets allernaadigste Foranstaltning med Orlog Skibes og Fregatters Udrustning og Krydsning til Handelens og Sjø-Fartens Beskyttelse og ingen Formodning til, at de Engelske nu skulde gaae saa voldsom til Værks, som i forrige Krige med videre, ville Compagniet ifølge deraf nu saa meget meere see sig opmuntret til fremdeles og lige som forhend at assurere for Opbringelse paa Danske ja endog andre neutrale Skibe og Gods, Contrabande-Vare undtagne, saa vidt samme kand skee i Overensstemmelse og Medfør af de med England og Frankerige oprettede Tractater, og saa længe ikke derimod paa nogen af Siderne vorder handlet; hvilket vi end ydermeere udi forestaaende General-Forsamling af Compagniets Interes-

sentere ville forestille dem til deres forventede Bifalds Indhændelse.

I Henseende til den af dette Højkongelige Collegio ommeldte Forandstaltning, at Compagniet ville udvælge visse Stæder og Commissionairer i Middelhavet, hvor hend de Søe-Farende havde at vende sig i een Hast, ligesom Fragterne gives, at kunde faae de neutrale Ejendomme assureerede, da foruden at referere os til hvad som ved formelte vores Giensvar af 25de July dets angaaende er erindret og tilkiendegivet, maae vi herved endvidere have den Ære at melde, at vi holde een saadan Forandstaltning lige saa betænkelig for Compagniet som ufofnøden og uden Nytte for de Søe-Farende, da det ikke paaligger dem eller Skipperne at besørge Assurancer men dette altiid og alleene er dependerende af vedkommende Ejere selv, der betids nok kand besørge deres Assurancer, naar de fra Skipperne haver erhholdet Efterretning om, hvorhend og hvorledes disse ere befragtede.«

Skrivelsen sluttede iøvrigt med en fornyet Anmodning om Regeringens Beskyttelse mod de private Assurandører — særlig mod det da fra Mægler Wessely's Side gjorde Forsøg paa at skaffe de private den Autorisation, som foran er udførlig omtalt.

Netop fra Aaret 1778, da Kompagniets »glimrende Periode« tager sin Begyndelse, bliver de Regnskabsoplysninger, der gaves paa de aarlige Generalforsamlinger, fyldigere og egnede til en talmæssig bedre underbygget Vurdering af Stillingen. Forretningens ligefrem rivende Fremgang, navnlig i 1780'ernes to første Aar, fremgaar klart af Opstillingen Side 235.

Som det ses, er Kulminationsaaret for Kompagniet 1782, hvorefter det atter gaar ned ad Bakke; men heldigvis havde man ikke af de uvant rigelig flydende Indtægter i de faa gode Aar ladet sig forlede til at drive en umaadeholden Udbytte-

Aar	Risikosum ved Aarets Udgang	Aarets nytegnede Forsikringssum	Indtægt af Præmier og Policepenge	I Aaret udbetalte Er- statninger	Formue ved Aarets Udgang	Ud- bytte
	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	pCt.
1778	1.051.226	3.269.298	167.830 ⁹ / ₉₆	84.232	77.761	2
1779	1.538.795	3.731.704	185.677	99.582	161.342	3
1780	1.828.993	4.744.376 ¹⁵ / ₉₆	243.996 ¹ / ₄	175.602	242.591	4
1781	2.791.800	7.840.713 ⁴⁴ / ₉₆	396.329 ⁶⁷ / ₉₆	325.606	463.241	8
1782	4.032.057	9.253.062 ⁷ / ₈	511.326 ³¹ / ₉₆	239.208	697.419	8
1783	2.212.870	5.986.663 ¹ / ₆	288.097 ²⁵ / ₉₆	321.636	630.655	8
1784	2.141.608	4.687.205 ⁵⁵ / ₉₆	202.540 ⁵⁶ / ₉₆	356.327	441.273	5
1785	1.247.786	3.702.175 ⁵⁶ / ₉₆	157.700 ⁹⁴ / ₉₆	276.706	281.532	2

politik — 8 pCt. kunde ikke siges at være urimeligt efter Forholdene —, saa man havde nu noget at staa imod med, da Nedgangen atter kom.

Udbyttet af de opsamlede og paa Rente udsatte Kapitaler var i disse Aar af ikke helt ringe Betydning for Kompagniets Økonomi. Allerede i 1779 saa man sig i Stand til at udlaane 30.000 Rdr. til det asiatiske Kompagni, og i Aarene indtil 1784 har man stadig stigende Beløb udsat paa Rente, men derefter indtræder atter en Formindskelse af de rentebærende Beløb. Asiatisk Kompagni var i disse Aar den største Laantager hos Sjø-Assurance-Kompagniet, som det i 1780 og 1781 skyldte henholdsvis 87.000 Rdr. og 140.000 Rdr., men blandt Laantagerne var iøvrigt en Række af Tidens kendte Købmænd. Ved Udgangen af Aarene 1780—85 var der af Sjø-Assurance-Kompagniets opsamlede Midler anbragt paa Rente følgende Beløb, der gav den vedføjede Renteindtægt:

Aar	Udsat paa Rente	Renteindtægt i Aaret	Gennemsnits- rente
ult. 1780 ...	105.000 Rdr.	1.703 Rdr.	1.6 pCt.
» 1781 ...	206.900 »	5.426 »	2.6 »
» 1782 ...	258.700 »	10.060 »	3.9 »
» 1783 ...	338.600 »	14.774 »	4.4 »
» 1784 ...	264.400 »	12.404 »	4.7 »
» 1785 ...	204.740 »	8.614 »	4.2 »

Da den paa det enkelte Aar faldende Forøgelse af de paa Renter anbragte Midler jo skete til forskellige Tidspunkter i Aarets Løb, efterhaanden som Præmierne indgik i Kompagniets Kasse, og der ligeledes, da det mest drejede sig om kortvarige Laan, til forskellige Tidspunkter i Aarets Løb fandt Tilbagebetalinger Sted, er den beregnede Gennemsnitsrente naturligvis ikke at opfatte som et Udtryk for, hvad der faktisk opnaaedes i Rente af de til enhver Tid udestaaende Laanebeløb.

Den hidtil ukendte Pengerigelighed, Kompagniet nu kunde glæde sig ved, gav forøvrigt i 1782 nogle Interessenter Anledning til at fremkomme med et Forslag om, at man skulde »samle og oplægge een Frugtbringende Fond af 300.000 Rdr.«. De Kommitterede udtalte gentagne Gange deres Sympati for Tanken, der dog ikke blev realiseret, da de vigende Konjunkturer efter 1783 gjorde det nødvendigt at lægge Beslag paa de allerede opsamlede Midler.

Det er allerede foran meddelt, at Kompagniet i Begyndelsen af Krigsperioden traf Bestemmelse om, hvordan man i al

Almindelighed skulde forholde sig ved Antagelsen af Forsikringer paa de Farter, hvor Krigsrisikoen særlig gjorde sig gældende. Eftersom Risikoforholdene ændrede sig under Krigens Forløb, blev det selvfølgelig gentagne Gange nødvendigt, at Kompagniets Ledelse tog Stilling til særlige Forsikringskrav, som den ikke paa Forhaand havde kunnet forudse, og som derfor ikke faldt ind under de allerede gældende Bestemmelser. Navnlig var det Forsikringerne paa Vestindiefarerne, der atter og atter gav Anledning til Fastsættelsen af nye Forsikringsvilkaar.

Saaledes vedtog f. Eks. de Kommitterede i Juni 1781, »at der skulde andtages Assurance for Søde Skade og opbringelse under et herfra og fra de Franske Havne i Europa uden Convoy til St. Thomas, og der fra til de Franske Eilande i Westindien under Convoy til 8 pC^{to} Premie, og fra disse stæder til St. Thomas under Convoy, samt der fra til Altona eller Kiøbenhavn under Convoy ligeledes til 8 pC^{to}, og under et frem og tilbage 15 pC^{to} og meere efter omstændighederne og Aarets tider, saa og fra Granada herhid eller til Altona uden Convoy 8 pC^{to}, dog saaledes at Skibene skal være Forsynede med alle udfordrende Documenter, dog følger det af sig selv, at naar Assurance forlanges for Søde Skade alleene, da og Premien derefter reguleres«.

Allerede i September Maaned s. A. ophævedes denne Vedtagelse atter — dog kun for saa vidt Præmieansættelsen angik, medens Konvojbestemmelserne vedblev at være gældende —, da det havde vist sig, at saavel udenlandske Assurancekompagnier som de københavnske private Assurandører tegnede de paagældende Forsikringer til lavere Præmier end Kom-

pagniet, der saaledes mistede en Del Forretning, det ellers kunde have faaet; for Eftertiden skulde Præmieansættelsen derfor overlades til de policeudstedende Kommitteredes bedste Skøn.

Aaret efter besluttedes det, da der var bleven forlangt Assurance herfra og til de hollandske Besiddelser Surinam og Curaçao, at »der ei alleene paa de Hollandske, men endog andre deslige af Regieringerne til Beseiling frigivne Øer og Havne i Westindien maatte andtages og tegnes Asseurancer, lige som paa de Franske øer, dog saaledes at Premierne efter Fartens Farlighed og udi overensstemmelse med andre Asseuradeurs Premier reguleres«. Det vedtoges ogsaa, efter at der gentagende var forhandlet derom, at der, saa længe Krigen varede, skulde kunne assureres indtil 40.000 Rdr. paa et vestindisk Skib, men derefter atter kun de 30.000 Rdr., som var den tidligere vedtagne Maksimumsrisiko for et saadant Skib.

Endelig forespørger i 1783 nogle Købmænd, om de kan faa Assurance tegnet paa dansk Skib og Gods til og fra Nordamerika. Forespørgslen besvares imødekommende med det Forbehold: »Naar samme (d. v. s. Skibene) med Kongl. Passer og fornødne Documenter ere Forsynede«.

I Forbindelse med Forsikringen af Vestindiefarerne staar i Parentes bemærket det første Tilfælde af *Reassurance*, som det er bekendt, at Kompagniet har benyttet. Man havde paa to Vestindiefarere tegnet Forsikringer paa henholdsvis 30.000 Rdr. og 23.600 Rdr. Skibene var afsejlet fra St. Thomas den 27. September 1779, og endnu den 11. Februar 1780 havde man ingen Underretninger om dem. Derimod havde man

erfaret, at der i Hamburg kunde tegnes Forsikring paa disse Skibe for en Præmie af 6 à 8 pCt., og derfor blev det besluttet, »i betragtning af den lange tid Skibene er udebleven«, at der »vorder ordonnered *re-Asseurance* derpaa« — henholdsvis for 15.000 Rdr. Banco og 12.000 Rdr. Banco. Det er ganske interessant at se, at der ved den omhandlede Transaktion hos Kompagniet genfindes den samme Tankegang, som efter historiske Vidnesbyrd har gjort sig gældende hos dem, der tegnede de første Genforsikringer, man overhovedet ved noget om⁸⁶): Det er den manglende Underretning om de forsikrede Skibe og den deraf flydende Ængstelse for disses Skæbne, der driver til Forsøget paa ved Reassurance at frigøre sig for noget af den overtagne Risiko. Forøvrigt gør Kompagniet her noget lignende, som det saa stærkt havde dadlet, at »de private« gjorde, naar de i lignende Tilfælde reassurerede hos Kompagniet (jfr. S. 209).

Medens Forretningen udadtil udviklede sig paa den beskrevne Maade, skete der ogsaa forskellige om end ikke gennemgribende Ændringer i Kompagniets indre Forhold. I 1779 vedtoges det saaledes, »at ingen, i hvo han og er, bør eller maa tages til Cautionist for høiere end 10 actier i Compagniet, der saaledes bliver u-ryggelig Lov«, og 1781 foreslog nogle Interessenter, at hver af Kompagniets Interessentandele paa 1000 Rdr. skulde deles i to paa hver 500 Rdr. Dette Forslag kunde Direktionen ganske vist »paa ingen maade give andledning til at bifalde, saasom samme er stridende imod Conventioen og til ingen væsentlig nøtte for Compagniet, da dets Fond ikke derved forøges«, men ikke destomindre besluttede Generalforsamlingen dog med 32 Stemmer mod 24 som et

Slags Kompromis, »at hver actie skulde deeles i 2de hver paa 500 Rdr., dog een hver u-forhindret at beholde sin, om han vil paa 1000 Rdr. u-deelt, ligesom og 2de halve actier faaer een Stemme i overensstemmelse med Conventionen«.

Det er tidligere lejlighedsvis nævnt, at Kompagniet — væsentligst af Hensyn til den udenlandske Konkurrence — nu og da havde givet de forsikrede Kredit paa Præmierne. Denne Adgang til at faa Kredit var i stigende Grad blevet benyttet af de forsikrede og var allerede i Krigens første Aar blevet misbrugt af adskillige. Det vedtoges derfor i 1779, »at enhver Assurered, efter et hvert Quartals slutning skal være forbunden til, inden næst paa følgende Quartals slutning, u-feilbarligen at indfrie de Policer, som udi det forbigangne Quartal for hannem ere Expederede og ved Contoiret beliggende«. Man begrænsede med andre Ord Kredittiden til højst et halvt Aar. Samtidig vedtoges det udtrykkelig, at hverken Bogholderen eller de Kommitterede skulde være ansvarlige for saadanne Tab, som muligvis opstod gennem Kreditgivning paa Præmierne.

For Bogholderen og de Kommitterede fik Kompagniets gennem Krigen forbedrede økonomiske Tilstand forøvrigt den Virkning, at deres Honorarer forøgedes. I 1782 fik saaledes — foruden de tre Kommitterede til Policernes Ekspedition — ogsaa de tre til Skadernes Opgørelse tillagt et Vederlag, der for hver af dem beregnedes som 1 pCt. af det Beløb, der blev uddelt til Interessenterne. I de Aar, hvor den samlede Udde-ling var paa 48.000 Rdr. (8 pCt.), fik de paagældende Kommitterede saaledes hver 480 Rdr. Derimod vandt et Forslag om ogsaa at honorere de Kommitterede ved Forsikringskassen

samt de to Børskonsulenter ikke Generalforsamlingens Bifald.

Kompagniets forbedrede Stilling gav sig ogsaa — om end kun forbigaaende — Udslag i Kursen paa Interessenternes Andele (Aktier). Om disse Kurser findes der, netop fra nogle Aar i 1780'ernes Begyndelse, Meddelelser i »Efterretninger om den inden- og udenlandske Handel og Skibsfart«, et Handelsblad, der med *Chr. Pram* og *A. F. Stein* som Udgivere begyndte at udkomme i 1782. Ældre Kursnoteringer for Andele i Kompagniet end de i det nævnte Blad indeholdte kendes ikke, og nogen større Omsætning i Andelene har vel næppe heller fundet Sted tidligere. Lejlighedsvis er der imidlertid paa forudgaaende Generalforsamlinger i Kompagniet faldet enkelte Bemærkninger om Andelenes Værdi. I 1776 lød der saaledes i Kompagniet Klager over, at dets Aktier var »saa aldeles satte ud af deres Værdie, at ingen skiøtter eengang om dem for intet«. Dette Forhold var nu i 1782 ganske ændret. Efter det citerede Blad noteredes Kompagniets Aktier til følgende Kurser:

I Begyndelsen af Jan. Md. 1782.....	460 à 470 Rdr.	
I Slutningen af Jan. Md. 1782	620 à 640	»
I Slutningen af Marts Md. 1782	770 à 800	»
Fra Juli Md. og Aaret ud	650 à 700	»
I Begyndelsen af Jan. Md. 1783	760	»
I Slutningen af Febr. Md. 1783	620	»
I Midten af April Md. 1783.....	400	»
I Begyndelsen af Juni Md. 1783.....	330 à 340	»
Fra Midten af August og Aaret ud.....	300	»
I Begyndelsen af Marts Md. 1784	180	»

Efter Midten af April 1784, da Aktierne ligesom i den da nærmest foregaaende Maaned noteredes i 180, ophører Bladet med at bringe Meddelelser om Kursen paa Kompagniets Aktier, der da næppe længer har været stærkt efterspurgte. Det er aabenbart kun i de ekceptionelt gode Aar 1782—83, at en større Kreds har interesseret sig for Aktierne; den hastige Stigning i Kursen — med Kulmination i Marts 1782 — blev, som det ses, ret hurtigt afløst af en tilsvarende rask Tilbagegang.

Medens Bladet saaledes ophørte med at bringe Noteringer paa Kompagniets Andele, vedblev det i en lang Aarrække at bringe Meddelelser om de Præmier, Kompagniet forlangte for Forsikringer paa de vigtigste Søfartsruter. Som Eksempel paa saadanne Meddelelser kan følgende fra Bladets Nr. 2 for 11. Jan. 1782 hentede Præmieliste tjene:

Kina	7	pCt.	Jylland	2 à 2½ pCt.
Ostindien	7	—	Holsten	2 à 2½ —
Vestindien	6 à 8	—	Lybeck	3 à 3½ —
Trondhjem	5 à 5½	—	Stettin	3 à 3½ —
Bergen	3½ à 4	—	Danzig	4 à 4½ —
Christiania	3 à 3½	—	St. Petersborg ...	6 à 6¼ —
Stockholm	5	—	Cadix	6 à 6½ —
Amsterdam	5	—	Marseille	7 à 7½ —
London	5	—	Livorno	7 à 7½ —
Bourdeaux	5 à 5½	—	Genua	7 à 7½ —
Bilbao	5½ à 6	—	Sicilien	7 à 7½ —
Lissabon	5½ à 6	—	Venedig	8 à 9 —

Man ser, hvorledes Forsikringerne paa Middelhavspladserne stadig anses for de farligste, som derfor kræver den højeste Præmie.

Med Hensyn til Kompagniets indre Anliggender i disse Aar skal endelig anføres, at Konferensraad *Niels Ryberg*, der — forøvrigt uvist hvornaar — var blevet Interessent i Kompagniet, i 1783 tilstillede dette en længere Skrivelse, hvori han fremsatte en Kritik af Kompagniets Forsikringsplan. Da denne Skrivelse saavel som den Betænkning, Kompagniets Direktører i den Anledning afgav, er velegnede til at belyse Datidens Opfattelse af Søforsikringsteknikken, gengives begge Dele in extenso i det følgende. Rybergs Skrivelse, der fremlagdes for Kompagniets Interessenter paa Generalforsamlingen den 20. Marts 1783, havde følgende Ordlyd:

Pro Memoria.

»Da jeg ved 20 aars erfaring i at tegne Assurance for egen Regning saavel her i Kiøbenhavn, som i England, Frankrige, Hamborg og Lybeck har fundet mig beføyet, saa vel denne, som ved den sidst afvigte aar holdte General Forsamling, at erindre, at Assurance Compagniet ingenlunde med fordeel kand bestaae ved at antage Risico paa noget Skib eller Ladning til eller fra Asien Ost- eller Westindien eller andre stæder i Europa eller paa Custen af Africa paa højere Summa end Femten Tuusinde til Tyve Tuusinde Rixdaler, og omendskiøndt jeg staaer i den Tanke at Directionen bruger ald muelig forsigtighed icke at antage risico paa andre end vel udrustede Skibe, saa viiser dog erfarenheden, at i de sidste Aaringer da de fleeste som har ladet tegne Assurance har søgt at udrede deres Skiibe paa den forsigtigste og beste maade i haab at fuldende de forehavende Reiser, for deraf de forhaabende betydelige fordeele frem for de fordeele som falder i Fredstider, dog som oftest har maatted erfare det modsatte, dels ved at have truffen for maadelige Skibe, og maadelig udreedning, saavel med Mandskab, som Skibenes nødvændighed, hvilket har foraarsaget i de sidste Tre Aar i sær paa Ostindien, adskillige Skibes Forliis, og betydelige Havarier.

I de forbigangne 5 aar, da Krigen imellem de Krigende Magter har vedvaret, skal befindes at Compagniet har ej haft højere end hen ved 10 pro Cento aarlig at udbetale i Skader og Havarier, imod de Summer som samme ved hvært Aars ende løb risico for. Vil mand derimod eftersee hvad i de foregaaende 10 Aar er udbetalt, saa beløber det til 15 pro Cento Aarlig, som icke anderledes har kundet være naar tillige tages i Betragtning at i Aaret 1775 da de indkomne Premier var 77.000 Rdr. blev betalt for 3 Skibes Forulyckelse 60.000 Rdr., og i Aaret 1776, da de indkomne Premier vare 83.000 Rdr. blev ligesaa for 3 Skibe betalt 52.000 Rdr., i disse Toe aar var forsickret 4 Millioner Rixdaler paa 2400 Skibe. Naar nu de $\frac{2}{3}$ deele af indkomne Premier maatte medgaae til at betale de 6 Skibe, hvad skulle da blive tilovers til at betale de Skader og Havarier med som indfaldt paa de 2394 Skibe, som i disse Toe aar vare Asseurerede?

Undersøger mand længere tilbage i Tiden da skal befindes at i 18 Aar fra 1735 til 1753 Forulyckedes paa Farten til China og Ostindien 14 Skibe hvorpaa 6 til 800.000 Rixdr vare Asseurerede og i disse 18 Aar kunde være indkommen i Premie for paa 14 à 16000 Skibe Asseurerede een Summa af 12 til 1400.000 Rixdr, Naar der saaledes til at godtgjøre Skaden for de 14 Skibe maatte betales det halve af de indkomne Premier, hvad kunde da blive tilovers til at betale de Skader og Havarier med, som indfaldt paa de øvrige Asseurerede Skibe? Dette alleene har været de sande Aarsager hvorfor Interessenterne i dette Compagnie har maatted indskyde i Aarene 1746. 1748. 1769. 1770. 1775 i alt 45 pro Cento eller 270.000 Rdr.

Assurance forretninger lader sig ingenlunde drive til fordeel naar ikke tages i betragtning:

1) Skibenes dygtighed og dets Besætnings Habilitée samt hvem sammes udreedere ere.

2) Een nogenlunde Liighed i Summerne som paa hvært Skib antages.

3) Betragtning af de Landes Beliggenhed hvorfra Forsickringen skeer.

4) og endelig Erfaringen i Assurance væsnet paa nogle Aar.

I henseende til det første, da tviles icke at eenhvær jo vil indsee, det mand nu frem for tilforn derpaa har aarsag meget nøye at agte; Thi saa længe Søefart har været til, har vel icke saadan Bevægelse været i handelen iblandt de Neutrale Magters Undersaatter som i de sidste 3 à 4 aar været haver, hvoraf har maattet følge, at maadelige Skibe og Skibs Eqvpage er vorden anseete for gode, som alt i paakommende tilfælde kommer Assurance Compagniet til last. Hvad det andet angaar da har jeg mine Tanker derom forklaret, og at Risico som afgaaer og ankommer fra og til de Danske Stater og i sær Kiøbenhavn jo er farligere i Betragtning af dets Beliggenhed end den risico som antages fra Frankrige, Engeland og Holland og de øvrige sydlige Lande, da Skibene afsejler og anløber hertil fra Aarets Begyndelse til dets ende, uden at tage vinter Maanederne i mindste maade i Betragtning derom kand ej tviles. Dette har Assurance Compagnierne i Hamborg og Lybeck, som ere Etablerede med samme Fond som dette Assurance Compagnie taged i Betragtning da de icke antager risico paa noget Skib højere end 12 à 15000 Rdr.; Naar saaledes de Høye og Gode Herrer Interessentere vil lade denne min velmeente forestilling, som tillige er grundet paa een Lang tids erfaring finde Bifald, og tage den Beslutning at ingen højere risico paa noget Skib maa antages end 15.000 à 20.000 Rixdr, saa kand det skee uden i mindste maade at handle imod Compagniets Convention; Thi ved dens 33 Articul er Besluttet, at saadanne Summer skal antages fra den tid af, og indtil foranderlige Conjunctioner indfalder, saaledes at derom een nye Beslutning maa tages, og da disse Conjunctioner fornemmelig nu er for haanden, saa bliver intet at indvende imod at det jo er giørlig, og saa kand have haab om at Compagniet kand bestaae, om icke med saa overmaade stoer, saa dog med anstændig fordeel, og blive befried for efter faae aar igien at gjøre Tilskud som ellers visselig maa skee. Men skulle det derimod icke finde Bifald, saa har jeg mine sande aarsager fore, det jeg maa bede at denne min Forestilling maae vorde indført i General Forsamlingens Protocol.

Kiøbenhavn den 27de February 1783

Ryberg.«

Til denne Skrivelse knyttede Kompagniets Direktion følgende Bemærkninger:

»Efter den opmærksomhed Directionen skylder enhver Interessent, som har noget at foreslaae til Compagniets Beste, have vi undertegnede Deputerede og Committerede saa meget nøyere igienemgaaet dette Pro Memoria, som vi her have med een Kyndig og erfaren Mand i Søe Assurantz Sager at gjøre; og finde vi os nu foranledigede til at forelægge General Forsamlingen følgende omstændigheder, tilligemed vore Tanker, for derefter at tage een endelig Beslutning.

I de af Hr. Conferentz Raaden anførte Aaringer er visselig betydelige Summer tabt paa Skibe til Ostindien og China, fordi der ingen forhold var hverken imellem den høye Assuranz og de faae Skibe, paa hvilke samme blev antaget, eller imellem de Summer, Compagniet vovede i hine faae store Skibe og i de mange mindre, der seilede paa Europa. Men dette har dog icke skadet Selskabet saa meget, som den Epoche fra A^o 1764 af, da Particulair Assurancer begyndte og Premierne som Compagniet, for icke at tabe alle Assurancer maatte lade sig nøye med, blev overdreven nedsatte og tillige den sædvanlige $\frac{1}{4}$ pro Cento blev afskaffet.

Til Bevis herpaa er at anføre, at Interessenterne, i stæden for een uddeeling af 396.000 Rdr. fra Compagniets Begyndelse 1726 til Aaret 1764, Neml.

1) fra 1726 til 1732 af Compagniets første Fond	150.000 Rdr.
22 pro Cento, eller	33.000 Rdr.
2) fra 1733 til 1743 af Compagniets 2det Fond	300.000 Rdr.
	= 65 pCto
hvorimod A ^o 1746 blev tilskudt	20 pCto
og altsaa i Behold	45 pCto
eller	135.000 Rdr.

3) fra 1748 til 1764 af Compagniets nu værende Fond	600.000 Rdr.
	<u> = 48 pCto</u>
hvorimod 1748 blev tilskudt	10 pCto
og altsaa i Behold	<u> 38 pCto</u>
eller	228.000 Rdr.
	<u> <u>396.000 Rdr.</u></u>
Tilsammen de formelte	

Siden i 15 aar fra 1764 til 1779 icke fik een eneste Skilling, men derimod i denne tid maatte gjøre et Tilskud af 15 pro Cento, og at dette Tab først i de senere Aaringer ved forandrede Coniuncturer blev oprettet, da Mand nemlig i Aaret 1779 fik udbytte af 2 pro Cento, i Aaret 1780 af 2 pro Cento, i Aaret 1781 af 8 pro Cento og for A^o 1782 ligeledes 8 pro Cento, hvilke 20 pro Cento udgjør altsaa endnu 5 pro Cento over hin Skade.

Spørges der nu: om det er raadeligt, efter Forslaget at nedsætte Assurancen, uden Forskiæl til 15 à 20.000 Rdr, som den Summa hvilken Mand icke skulde overstige? saa maa først tages i overveielse, *at Mand* nu icke, som tilforn har med 4 à 5 Skibe til Ostindien og China og med 9 à 10 Skibe til Westindien, men med 31 Skibe til Asien og 128 Skibe til America at gjøre, og *at Compagniets risico*, efter den i forrige General-Forsamling fremlagde Beregning er i rigtig Forhold deelt imellem Skibe paa Ostindien og China, hvis Summe udgjør 847.780 Rdr. og Skibe paa Westindien, hvis Summe udgjør 2.776.879 » og Skibe paa Farten i Europa, hvis Summe udgjør.. 407.398 »

A^o 1778 ved Krigens Begyndelse vare udi Farten henimod 80 Skibe paa Westindien, som i det mindste, Speculationen paa Nord-America u-beregnet, kand ventes herefter at holdes deri, ligesom og nogle Fleeer end den gang formodentlig vil vedblive Farten paa Indien, og saalænge nu Farten saaledes vedvarer paa Asien og

America, at den Sum som voves i Asseurancen paa disse langt bortliggende Lande, kand efter de sædvanlige Grund-Regler i Forsickrings væsenet, proportionerlig deeles imellem flere Skibe, saa at, om et af tie, eller tolv forgik, Compagniet dog altid var Skadesløs, vilde det vel være een u-rigtig Beslutning, lige imod Conventionens ord, til hvilke dog Interessentskabet, for Regieringen, der har givet det sin Octroy, er bunden, at fastsætte een almindelig nedsætning i Asseuranz-Summen til 15 à 20.000 Rdr., til een tid, da Compagniet, deels i Forsickringer, deels i oplagde penge har een Capital af 900.000 Rdr. at Agere med, imod samme den gang, denne regel blev vedtaget, og mindre Beseigling, ickun havde der til 300.000 Rdr. og maatte i vidrig fald nødvendig frygtes for efterstaaende følger:

1) At Compagniet næsten ingen Asseurancer fik paa store Skibe og betydelige Ladninger, men vedkommende hellere henvendte sig til andre Stæder, hvor de under eet kunde faae een større Summe Forsickret; og

2) At naar de største Asseurancer saaledes skulde gaae ud af Landet, Regieringen lættelig kunde falde paa, for at forhindre saadan Skadeligt Forhold at tage de Mesures, hvorved Compagniet stod Fare for at ruineres.

Det Asiatiske Compagni som nu har sin egen Asseuranz Conto og alleene til sine egne faae Skibe er indskrænket, Forsickrer paa samme langt høiere Summer end vor Convention tillader os at indgaae, og hvad altsaa der er Ret, synes meget meere ved et større Antal af Skibe, at være det for os, icke at tale om den Fordeel de Commercierende have ved at forsickre ved et fast Compagnie, hvis Policer Erfarenhed har vist at give ulige meere vægt til Credits erholdelse i behøvende tilfælde; hvilket for eftertiden vilde bortfalde, naar Mand ved Tilbud af u-forholdsmæssige smaae Summer afviiste dem fra sig og betog dem den ønskelige Leilighed at kunde betiene sig af disse til denne hensigst opnaaelse.

Directionen tør derfor, efter sin beste overbeviisning nu for tiden icke tilraade Selskabet at gjøre nogen Forandring i Conventionens

Stipulerede Summa, men i dets stød maa afvarte Interessentskabets behagelige resolution, om det icke skal have sit forblivende ved Conventionens Forskrift desangaaende, hvorved det da følger af sig selv, at der med ald muelig Nøjagtighed, ligesom hidindtil er skeet ved Asseurancernes Antagelse fremdeles skal paaagtes Skibenes dygtighed samt Skippernes og Mandskabets duelighed saa og i sær med hvad Mand vi i Rehderens Persohn have at gjøre.«

I Betragtning dels af det Mellemværende, Ryberg i mange Aar havde haft med Kompagniet, og dels af Konventionens Bestemmelse om, at ingen Interessent maatte tegne Assurancer for egen Regning undtagen for den Del af en Risiko, som oversteg Kompagniets ved Konventionen fastsatte Maksimum for Enkeltrisiko, maa det undre pludselig at se Ryberg optræde som Interessent i Kompagniet — og oven i Købet som en for Kompagniets Trivsel særlig omsorgsfuld bekymret Interessent. Rybergs store Anseelse i de daværende københavnske Forretningskredse har vel imidlertid bevirket, at Kompagniet ikke har kunnet nægte ham at blive Medinteressent; maaske har man ogsaa ment, at han vilde blive mindre farlig som Konkurrent, naar han selv var Medinteressent i Kompagniet.

Det maa tillige undre, at Rybergs Kritik netop er rettet mod Kompagniets Overtagelse af de store Beløb paa Enkeltrisiko særlig i Vest- og Ostindiefarten, selv om der maa gives ham Ret i, at en af Grundene til Kompagniets daarlige Forretningsresultater i 1760'erne og 1770'ernes første Halvdel virkelig var den slette Risikofordeling. Forsikringsteknisk set havde han utvivlsomt Ret, men det maa erindres, at de private Assurandører i deres Kamp for at bryde Kompagniets Monopol over for Regeringen bl. a. havde pointeret, at Kompagniet

ikke var i Stand til at overtage saa store Beløb paa Enkeltrisiko, som Omsætningen krævede, og at deres Kritik paa dette Punkt netop havde foranlediget Kompagniet til at forhøje dets Maksima for Enkeltrisiko bl. a. paa Vestindiefarere. Enten maa Ryberg da have været meget længe om at erhverve sig den forsikringsteknisk mere korrekte Indsigt, som hans Skrivelse bærer Vidne om, — hvilket ikke stemmer godt med det Indtryk, man har af ham som en særlig dygtig og indsigtfuld Købmand — eller ogsaa har hans bekymrede Omsorg for Kompagniets Vel ikke været helt oprigtig. Man har efter det forudgaaende lidt vanskeligt ved at tro paa helt uegoistiske Motiver for Rybergs Optræden ved denne Lejlighed, men hvad der har ligget bag denne hans Optræden, kan der kun gættes paa. Har han maaske ment, at der vilde blive mere Forretning til de private Assurandører, hvis Kompagniet vedtog hans Forslag om at nedsætte dets Maksima? Eller har han maaske tænkt sig, at han vilde opgive sin selvstændige Assurancevirksomhed, skaffe sig Indflydelse i Kompagniet, blive valgt til Kommitteret og stille sin Erfaring som Forsikringsmand til Kompagniets Raadighed og føre Kompagniet frem til at blive et stort og solidt Foretagende?

Hvilke nu end Rybergs Tanker har været, saa stiller Kompagniets Direktion sig i hvert Fald straks en garde over for Hr. Konferensraaden. Direktionen maa vel give ham Ret i, at Kompagniets Risikofordeling tidligere ikke har været god, men den kan dog ikke undlade ogsaa ved denne Lejlighed at give de »particuliere« et Hib, idet den udtaler, at den stadig er af den Mening, at Kompagniets slette Tilstand gennem den omhandlede Aarrække fremfor noget andet skyldes de private

Assurandørers Virksomhed, og den mener iøvrigt, at Risikofordelingen i de senere Aar havde været meget god. Noget bedre end tidligere havde den utvivlsomt ogsaa været under Højkonjunkturen, men fin var den dog stadig ikke, og Kompagniets Henvisning til det asiatiske Kompagnis Fremgangsmaade med Hensyn til Ordningen af Assuranceforholdet kan ikke tages alvorligt som Argument for Holdbarheden af Sø-Assurancekompagniets Risikofordeling, da der her slet ikke var Tale om nogen egentlig Forsikring, men kun om det, man i vore Dage med et ikke helt dækkende Udtryk kalder »Selvforsikring«.

Oprindelig havde det asiatiske Kompagni paa samme Maade som andre fornuftige handelsdrivende benyttet sig af Søforsikringens Beskyttelse. I »Octroy for det Kongl. Danske Asiatiske Compagnie Udi 40. Aar. Dateret Friderichsberg den 12. April 1732« hedder det om Forsikring i § 42: »Assurancen paa Skibenes Casquer effectueres af Directeurerne for samtlig Interesseredes Reigning, enten for udgaaende og hjemkommende med et, eller og hver for sig, ligesom de i Henseende til Omstændighederne for tienligst befinder, men den til Ladningen indskudte Capital, lader enhver . . . selv besørge og forsikre saa meget og saa lidt af, som ham selv gotsiunes, dog maa ingen lade assurere meere paa Udreisen end Capitalens og Assurance Premiens Beløb, men paa Hjemreisen maa assureres 150 à 160 Rdlr. for hver til Cargason fournerede 100 Rdlr., foruden hvis af de Committerede paa Skibenes Casquer forsikres. Dog for adskillige Aarsagers Skyld forbinder sig hermed enhver som herefter lader sig uden Lands assurere og de som efterdags i Compagniet ind-

træder, forpligtes til at bruge og betienne sig af de samme Correspondenter som Compagniet bruger og i General-Forsamlingerne, til Compagniets Factorer approberes, og maa ikke for nogen Aarsag Skyld, bruge andre«.

Det ses heraf, at Forsikringsordningen i Kompagniet oprindelig var nøje reguleret. De store Udgifter, man havde til Forsikringspræmier, forledte imidlertid Kompagniet til at tage Beslutning om at være sin egen Assurandør. Ved den fornyede Oktroi af 1772 blev det bestemt, at man *ikke* skulde tegne Forsikring hverken paa Skibe eller disses Ladninger. I Konventionens § 6 bestemtes det derimod, at der til et særligt Fond skulde henlægges som en Slags Assurancepræmie 7 pCt. — for hver af Turene ud og hjem — altsaa 14 pCt. ialt af 150.000 Rdl. for hvert Kinaskib og 70.000 Rdl. for hvert Ostindieskib, og det overlodes saa til Aktionærene selv at assurere hver for sig for eventuelt overskydende Beløb. Til Trods for at Kompagniet var kapitalstærkt og havde en ret betydelig Flaade af gode og vel udrustede og bemandede Skibe, var det dog utvivlsomt et voveligt Forsøg, der gjordes med »Selvforsikring«. Det gik imidlertid i en Aarrække godt; det er blevet opgjort, at Kompagniet i Aarene 1792—1807 ved den valgte Fremgangsmaade sparede ca. 2 Mill. Rdl. Efter en af *Duntzfeld* foretagen Beregning havde en privat handlende for en Ostindie-Kinafarer en samlet Transport- og Assuranceomkostning af ca. 500 Rdl. pr. Læst, medens Kompagniets Omkostninger med Tillæg af det afsatte Præmiebeløb og Beløbet for Havarier var 485 Rdl. pr. Læst⁸⁷).

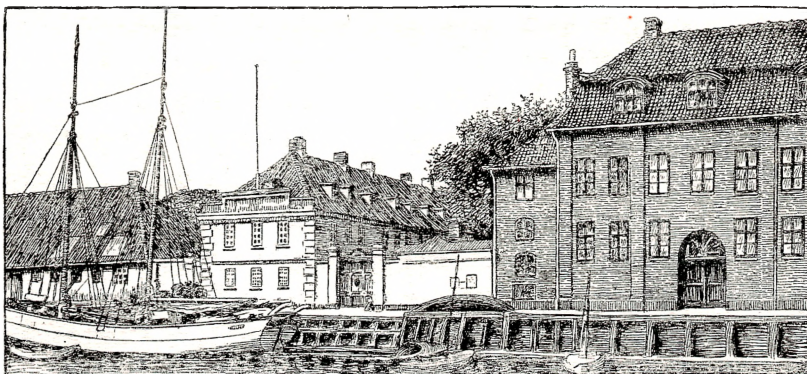
Naar det asiatiske Kompagni var »sin egen Forsikrer«, var dette iøvrigt ikke noget enestaaende Tilfælde i Datiden. I

andre af de store Handelskompagnier var der med Hensyn til Assurance truffet en lignende Ordning. I Oktroien for »Det forenede Handels- og Kanalkompagni« hedder det saaledes i Punkt 44^{87a}):

»Det overlades aldeles til Directionen, om og hvorvidt de til Sildefangsten og Hvalfangsten bestemte Skibe skulde gaae uden Assurance. Det samme gjelder om de til Canal-Farten indrettede og enten til Compagniets egen Handel eller til Fragtfarten brugende Skibe. Hvad derimod angaaer de meere betydelige og større Capitaler udfordrende Expeditioner, da skal Directionen saa længe Compagniet ei formaaer, i behørig Forhold til dets øvrige Formue selv at paatage sig saa stor Risico paa en eneste Expedition, nu for [det] første ei lade risquere meere over Søen end 6 à 10.000 Rixd. for hvert Skib, hvorover i Bøgerne skal holdes en særskildt Assurance-Conto; men naar Compagniet enten paa denne Conto har tilvundet sig nogen anseelig Summa, eller Compagniet med god Føie kunde selv forsikkre sin Skibsfart, maae det Directionen ligeledes ved disse betydeligere Expeditioner være tilladt efter Godtfindende enten at risquere for hvert Skib en med Gevinsten passende større Summa eller ogsaa efter Omstændighederne at lade Skibe afgaae uden Assurance.«

Som det var at vente, naar Kompagniets Direktion satte sig imod Rybergs Forslag, kunde dette ikke vedtages, men Resultatet af Behandlingen af Forslaget blev ifølge en Protokoltilførsel, at »General Forsamlingen besluttede eenstemmig, at det i henseende til de andtagende Summer skulde have sit Forblivende ved Conventionens Forskrift«.

DEN BEGRÆNSEDE KONKURRENCES PERIODE 1786—1850

I. PERIODEN 1786—1793

VEL var Kompagniets ihærdige Bestræbelser for at faa den indenlandske Konkurrence kvalt i Fødselen forblevet frugtesløse, og Kompagniet maatte, om end modvilligt, for Eftertiden finde sig i at have de private Assurandører som officielt anerkendte Konkurrenter, men til disse var den hjemlige Konkurrence saa ogsaa foreløbig begrænset. Oktroien bestod stadig uforandret; det var jo kun Kompagniets Fortolkning af en ganske enkelt af Oktroiens Bestemmelser, der ved en behændig Manøvre fra de private Side var blevet virkningsløs. Oprettelsen af konkurrerende *Selskaber* var vedblivende forbudt, Kompagniets Privilegier iøvrigt i Behold, og det vedblev de at være lige til 1850, selv om der i Aarenes Løb blev rettet adskillige yderligere Angreb paa dem, hvormom senere skal berettes.

At de private Assurandørers Konkurrence ikke har været uden Indflydelse paa Kompagniets Forretningsførelse ses bl. a. deraf, at de Kommitterede i et Fællesmøde i Februar 1788 vedtog, at de til Policernes Udstedelse befuldmægtigede »til et Forsøg maatte betiene sig af den af *de private Assurandører* hidindtil brugte Maade i dubieuse Casus, at antage Assurancer imod 25 pCt. Premie, paa de Vilkaar, at naar Skibet kom lykkelig til Bestemte Losse-Stæd, skulde af Premien restourneres 13, 14, 15 à 16 pC^{to} efter Omstændighederne lige som man kunde komme til rette med den Assurerede«, og endvidere kan det i denne Forbindelse nævnes, at det paa samme Aars Generalforsamling besluttedes fremtidig at undlade Opkrævning af Policepenge for de helt smaa Forsikringer (under 500 Rdr. Forsikringssum), »thi da *de private Assurandører* her i Byen, som gierne modtager slige smaae Assurancer for samme Premie som Compagniet og undertiden ringere, give deres Policer gratis, og dog maae betale det stemplede Papiir i følge Forordningen efter Summernes Størrelse, saa er det gandske naturligt, at Compagniet af den Aarsag mister mange Assurancer og altsaa endeel Premier, som det ellers med saa megen Ret kunde vente at blive det til deel«. Reglen om Policepenge blev derfor ændret til, at der intet skulde betales for Policer, naar den forsikrede Sum var under 500 Rdr., medens der skulde erlægges $\frac{1}{2}$ Rdr. for Summer mellem 500 og 1000 Rdr. og 1 Rdr. for Summer over 1000 Rdr. Reglen skulde offentliggøres gennem Annonce i »de offentlige Tidender«.

Hvor meget den Omstændighed, at de private Assurandørers Virksomhed nu kunde udfolde sig i fuld Offentlighed, har

betydet for Kompagniets *forretningsmæssige* Resultater i de første Aar under den nyskabte Ordning, lader sig ikke afgøre. En Kendsgerning er det imidlertid, at der nu atter kommer en Række trange Aar for Kompagniet, men mere end Konkurrencen skyldes disse sikkert Konjunkturomslaget efter den nordamerikanske Frihedskrigs Afslutning i Forbindelse med store Tab foranlediget ved særlig svære Storme. Atter maa da Interessenterne resignere med Hensyn til Udbytte, og de under Højkonjunkturen opsamlede Pengemidler smelter efterhaanden stærkt ind.

Hvorledes den danske Udenrigshandel udviklede sig i Aarene 1786—93 fremgaar af følgende fra *Jul. Schovelins* tidligere citerede Bog (II Del, Side 244 ff) laante Tal:

Kongeriget Danmarks *Netto-Indførsel til Forbrug* var:

1786	2.592.722	Rdr. C.		1790	2.368.140	Rdr. C.
1787	2.493.790	» »		1791	2.472.299	» »
1788	2.355.832	» »		1792	2.289.447	» »
1789	2.412.970	» »		1793	1.757.427	» »

Eksporten af indenrigske Produkter (herunder Genudførslen af dansk-vestindiske Artikler) var:

1786	1.234.927	Rdr. C.		1790	1.184.780	Rdr. C.
1787	1.182.973	» »		1791	1.196.084	» »
1788	1.148.470	» »		1792	1.690.007	» »
1789	1.343.575	» »		1793	1.833.570	» »

Totaldrægtigheden af Danmarks Handelsflaade var:

1784	42.954	Commerce-Læster	(fordelt paa 1083 Skibe)
1785	41.444	» »	(» » 1055 »)
1786	38.789	» »	(» » 1037 »)
1788	37.462	» »	(» » 1184 »)

Allerede i 1787 klages der paa Generalforsamlingen stærkt over, at »Premierne efter Tidernes Beskaffenhed ideligen aftager«, og at de bekendte Skader »meget overstiger den generale Beholdning« — og dette bliver det Grundtema, som Direktionens Beretninger i de følgende Aar stadig varierer — men i 1787 vedtoges dog en beskeden Uddeling paa $1\frac{1}{2}$ pCt. De følgende Aar overstiger de bekendte Skader (d. v. s. dem, der havdes Underretning om) den »generale Beholdning« (d. v. s. alt hvad Kompagniet ejede i Kontanter og i Udlaan) med 90.000 Rdr., og da der samtidig forestod store Udbetalinger »dels for de ved Orcanen paa St. Croix i aaret 1785 indtrufne og endnu uafgiorte Skader« og dels for en Mængde mindre Havarier, foreslog Direktionen, at der ingen Udbytteuddeling skulde finde Sted, især da man ikke kunde gøre sig Haab om, at Kompagniets Indtægter vilde vokse i den nærmeste Fremtid, og da man, hvis Uddeling skulde finde Sted, maatte optage det dertil nødvendige Beløb som Laan i Banken. Datidens Interessenter har aabenbart været omtrent lige saa hungrige efter Udbytte, som vore Dages Aktionærer i Almindelighed er det, men de har ganske vist været vant til at regne med mindre Tal, thi til Trods for Direktionens dog overmaade vel begrundede Forslag besluttede Generalforsamlingen dog, at der skulde uddeles 1 — een — pCt. Udbytte, og Direktionen havde endda for paa Forhaand at afværge mulige Bebrejdelser tilladt sig paa en blid Maade at minde om de tidligere fede Aar, idet den sluttede sin Indstilling til Generalforsamlingen med følgende Bemærkning: »At der ellers i de sidste 9 Aar er uddeelt imellem Interessenterne RD. 243.000 eller 405 Rdr. pr. Actie, er vel overflødigt her at anmerke«. 1788 betaales der

intet Udbytte, og det samme gælder om de tre første Aar af 1790'erne, medens man i 1789 svinger sig op til at give hele 2 pCt. Udbytte med den Motivering, at Gælden til Banken nu var afbetalt. Der lyder i disse Aar stadig Klager over svære Storme. Om Maanederne omkring Aarsskiftet 1790—91 hedder det saaledes: »Slutningen af forrige Aar og Begyndelsen af det indeværende har været meget farligt for Compagniet i Henseende til de vedvarende haarde Storme som bestandig have raset allevegne og anrettet store Ødelæggelser«. Og senere berettes der særligt om de store Skader, en Orkan i December 1792 har forarsaget.

Om den uafbrudte Tilbagegang i Omfanget af Kompagniets Forretning, der fra Aar til Aar fandt Sted, indtil et nyt Konjunkturomslag kom i 1793, giver efterfølgende Opstilling et godt Begreb:

Aar	Risiko- sum ved Aarets Udgang	Aarets nytegnede For- sikringssum	Indtægt af Præmier og Policep.	I Aaret udbetalte Er- statninger	Formue ved Aarets Udgang	Ud- bytte
	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	pCt.
1786	987.290	2.603.957	106.069	255.339	147.701	1 ¹ / ₂
1787	708.271	2.734.186	115.004	131.495	127.861	1
1788	568.824	2.722.341	123.799	162.431	86.716	0
1789	432.993	2.764.606	114.188	70.728	133.233	2
1790	407.427	2.312.845	88.810	96.803	115.815	0
1791	339.773	1.925.443	64.691	80.001	102.192	0
1792	275.229	1.770.426	69.869	76.561	97.549	0

Trods den saa stærkt aftagende Forretning og de talrige Uheld gaar Kompagniet dog ud af denne Nedgangsperiode

med en »general Beholdning« af ca. 100.000 Rdr., hvoraf ca. 38.000 Rdr. var udsat paa Rente. Foruden Renteindtægten af de udlaante Kapitaler havde Kompagniet efterhaanden gennem de forsikredes tiltagende Benyttelse af Præmie-kreditten faaet en Renteindtægt af Præmierestancer, der i enkelte Aar var meget betydelig og navnlig voksede stærkt i Aarene efter 1793. Gentagne Gange havde man søgt at faa Kreditgivningen paa Præmierne indskrænket, at faa de yderste Betalingsterminer overholdte, men uden Resultat; det var Hensynet til de udenlandske Konkurrenter, der nødvendig-gjorde en vis Varsomhed med at stille for strenge Fordringer til de forsikrede om Terminernes Overholdelse. I 1785 havde man dog faaet gennemført, at der skulde beregnes Rente af krediterede Præmier »fra de 6 Maaneders dato af«, naar der ikke betaltes inden de som yderste Tidsgrænse fastsatte 6 Maaneders Forløb.

Inddrivningen af Præmierestancer krævede forøvrigt ikke sjældent Sagførerhjælp, og Kompagniet havde hidtil i saadanne Tilfælde — og ved andre Retssager — benyttet sig af Højesteretsadvokat *Uldall's* Bistand. Da de fleste Sager afgjordes allerede i første Instans (ved Underretterne), mente Direktionen, at der vilde kunne spares meget ved at have en Underretssagfører til at føre Sagerne og som juridisk Raad-giver i det hele taget. Direktionen besluttede derfor i 1785, at der blandt Hof- og Stadsrettens Prokuratorer skulde vælges en fast Sagfører for Kompagniet, dels fordi dette i den senere Tid havde været udsat for adskillige uventede Stævninger og Søgmaal, »endskiøndt Directionen i ethvert Tilfælde af Havarie behandler de Assurerede efter Ret og Billighed, ja

endog, for at undgaa Vidtløftigheder og med Omkostninger forbundne Processer, ofte afgjør overdrevne Fordringer ved et mindeligt Forlig«, og dels for at Kompagniet »med ringere Bekostning« kunde faa »Restancerne indkrævede, enten i Mindelighed eller ved Søgemaal«. Det saaledes besluttede Valg faldt paa Prokurator ved Hof- og Stadsretten, *Niels Schiellerup*, der altsaa fremtidig skulde føre Kompagniets Sager ved Underretterne, men samtidig vedtoges det, »at Hr. Justitsraad Uldall, som hidindtil har haft disse Sager, skulde som tilforn føre dem, naar de gik til Høyeste Rett«.

Af de nedenstaaende Tal fremgaar Størrelsen af de i Nedgangsperioden 1786—92 paa Rente udsatte Kapitaler, Periodens Renteindtægter samt Kompagniets Gæld til Banken.

Aar	Udestaaende paa Rente ved Aarets Udgang	Aarets Renteindtægt af udlaante Kapitaler	Aarets Renteindtægt af Præmierestancer.	Gæld til Banken ved Aarets Udgang
1786	95.098 Rdr.	6224 Rdr.	1215 Rdr.	20.000 Rdr.
1787	84.398 »	3605 »	2046 »	25.000 »
1788	74.898 »	3018 »	470 »	58.000 »
1789	52.298 »	2380 »	676 »	8.000 »
1790	44.498 »	1843 »	733 »	8.000 »
1791	37.848 »	1420 »	266 »	0 »
1792	37.898 »	1363 »	687 »	0 »

Det ses af Opstillingen, at det i et enkelt Aar har været nødvendigt at optage et større Laan i Banken, vel sagtens fordi det har vist sig ugørligt af de paa Rente udestaaende Beløb at inddrage tilstrækkeligt til Bestridelse af Erstatningsydelse.

Efterhaanden som de udlaante Kapitaler tilbagebetales, afbetales ogsaa Gælden til Banken, saa Perioden slutter uden Bankgæld for Kompagniet.

Hvad de ved Aarenes Udgang »indfaldne og uafgjorte« Skader samt saakaldte »dubieuse« Skader var beregnet til, viser følgende Tal:

Aar	Uafgjorte Skader	Dubiøse Skader
1786	117.214 Rdr.	42.630 Rdr.
1787	165.541 »	54.039 »
1788	96.086 »	54.039 »
1789	98.803 »	55.074 »
1790	94.034 »	50.194 »
1791	124.895 »	50.194 »
1792	113.379 »	61.064 »

Set fra et moderne forsikringsteknisk Synspunkt var Kompagniets Tilstand ikke god. Den »generale Beholdning«, der jo i Virkeligheden svarer til vor Tids »tekniske Reserver« — et Begreb, som man dog dengang endnu slet ikke opererede med i Kompagniet — er i disse Aar stadig mindre end de beregnede Erstatninger (»Skadesreserven«), der saaledes stadig delvis maa dækkes af den løbende Præmieindtægt.

Man søger da ogsaa i Kompagniet at spare, hvor spares kan. Man afskediger f. Eks. i 1790 Kaptajn *Hans Linn*, som i 1785 var blevet antaget som Besigtigelsesmand mod »aarlig gehalt 400 RD.«. Det var i 1785 blevet anset for hensigtsmæssig, at Kompagniet antog en Mand, der paa dets Vegne og for »at iagttage dets Rett« gav Møde »ved de her i Staden holdende

Syns-Forretninger over havarerede Skibe og Vahre, hvorpaa Compagniet har tegnet Assurance«, og hertil var altsaa nævnte Kaptajn Linn blevet valgt. I Betragtning af hvad han havde at gøre, synes det ham tilstaaede Honorar ingeniunde overdrevent, men ikke desto mindre voldte det nogen Vanskelighed at faa Linns Ansættelse gennemført; man mente, at han nok kunde nøjes med 300 Rdr., men han holdt paa de 400 — og fik dem.

Instruksen for denne Kompagniets første Besigtigelsesmand lød som følger:

1) »Maatte han, naar derom skeer Anmeldelse fra Compagniets Contoir, til bestemte Tid og Stæd møde ved alle de Syns- og Taxations-Forretninger, som foretages her i Staden og paa dens Red, over havarerede Skibe og Vahre, for ved disse Forretninger at have nøje Indseende med at Compagniet ikke skal blive fornærmet.

2) Naar han har bivaanet deslige Forretninger, maatte han, over det passerede, til Compagniets Contoir indlevere en Designation, som maatte indeholde Godset ved Navn, Merke, Nummer, Vægt, og hvorudi Skaden egentlig bestaar; hvilket og i Henseende til Skibets Skade maatte iagttages.

3) Om det skulde hænde, at et ved Compagniet assureret Skib eller Ladning, strandede, eller kom til en eller anden Malheur her omkring i Nærheden, enten paa den danske eller Svenske Vall, saa at hans Nærværelse til Vigilance for Skibs og Gods Conservation udfordredes, maatte han i slige Tilfælde være villig, naar forlanges, at reise til et saadant Stæd, imod at Compagniet erstattede ham hans udlagte Reise-Omkostninger.

4) Ønsker man, at han daglig ville freqventere Børsen i den Tid Contoiret sammestæds holdes aaben, for i et eller andet Tilfælde som de Committerede ved Assuranceernes Antagelse, maatte finde fornøden at spørge ham, som Søe-kyndig, til raads, at give dem den forlangende Oplysning i alt hvad han kan.«

Nogle Interessenter foreslog nu i 1790 at afskedige Linn, hvis han ikke vilde nøjes med et aarligt Honorar af 100 Rdr., »eftersom det syntes, at denne Betiening nu enten gandske kunde afskaffes, og i dets Sted ved slige Besigtelser udnævnes en kyndig Mand af Interessenterne, som kunde lønnes for hver Forretning i sær, efter det arbeide han paatog sig, eller og om det ansaaes fornødent endnu at have en vis Mand dertil, at Gagen da ikke oversteg 100 RD. aarlig«. Dette Forslag blev af Direktionen forelagt Kaptajn Linn med Forespørgsel, »om han vilde vedblive berørte Forretninger imod 100 RD. aarlig Gratification og sine Reise-Omkostninger efter billig Regning«, hvortil han havde svaret: »at, da bemelte Forslag sigtede til Compagniets Fordeel, vilde han tilsidesætte sin egen, og hans Betiening ved Assurance Compagniets Besigtelser op-høre«. Og hermed var da den første Besigtigelsesmands Saga afsluttet.

Nogen Indflydelse paa Kompagniets daarlige Resultater i disse Aar havde ogsaa Eksperimentet med den foran omhandlede Altonafilial. Vel var det, som tidligere nævnt, i 1783 blevet besluttet at ophæve Filialen, d. v. s. lukke den for Tilgang af ny Forsikringer; men Likvidationen af den gamle Forretning trak stærkt i Langdrag; der vedblev stadig at komme ny Krav paa Erstatninger efter de ved Filialen tidligere tegnede Policer. Paa alle Kompagniets Generalforsamlinger i Aarene 1784—89 meddeles det i ganske enslydende Vendinger, at det stadig ikke er gørligt at meddele det endelige Tab ved Kontoret i Altona. I 1790 meddeltes det, at »den 10ende eller sidste Termin af de til Altonakontorets Opretelse af Hans Majestæts Kasse bevilgede 20.000 Rdr. er i

ANDREAS SKIBSTED
Kommitteret 1785–1788

afvigte Aar bleven betalt med 2000 Rdr.«, og Kompagniets i 1777 udstedte Obligation for det laante Beløb var derefter bleven extraderet. Endelig kan der i 1792 meddeles en Slutopgørelse for Altonafilialen, og denne Opgørelse viser, at Kompagniets Tab paa Filialen har været ialt 36.984 Rdr.

At der trods dette nedslaaende Resultat alligevel har været en vis Trang til at have et dansk Assurancekontor i Altona fremgaar deraf, at der efter Ophævelsen af Kompagniets Filial snart fremkommer Forslag om Oprettelsen af et nyt Filialkontor. Allerede i 1786 opfordrer *den kgl. Kanal-Kommission* Sjø-Assurance-Kompagniet til paa ny at indrette en Filial i Altona. Sagen var nemlig den, at der — endnu før den i 1785 fuldførte, saakaldte Eiderkanal, der forbandt Kielerfjord med Eideren, var helt færdig — var dannet et Handelskompagni, *det kongelig danske, norske, slesvigske og holstenske forenede Handels- og Canal-Compagni*, kort kaldet Kanal-Kompagniet, der bl. a. skulde sørge for Fragtfartens Vedligeholdelse gennem Kanalen. Straks efter Kanalens Aabning for Skibsfarten klagede det nævnte Kompagnis Direktion i Altona over⁸⁸), at der var bleven udspredd Rygter om, at der med Sejladsen gennem Kanalen var forbunden en særlig Risiko, hvorfor Assurandørerne i Hamburg havde nægtet at overtage Forsikringen af Forsendelser gennem Kanalen. Dette vilde nu for den forventede livlige Kanalfart kunne faa meget uheldige Følger, idet Købmændene, naar de ikke kunde erholde Forsikring, ikke vilde lade deres Varer dirigere gennem Kanalen, og for da at slaa de verserende Rygter ned, mente Kanal-Kompagniets Direktion i Altona, at der burde andrages om, at Risikoen ved Kanalfarten maatte blive forsikret for

»Hans Mayst. Kongens Regning« — at der altsaa for dette specielle Tilfældes Vedkommende indrettedes en Art Statsforsikring. Et lykkeligt Udfald af denne Statsforsikring vilde nemlig snart overbevise de nu afvisende Assurandører om, at de udbredte Rygter var grundløse, og derefter vilde de da sikkert vise sig villige til at overtage Risikoen ved Kanalfarten. Og for Statens Finanser vilde der ikke være nogen Fare ved at overtage Forsikringen, tværtimod vilde den eventuelle Præmie sikkert blive en ren Fortjeneste, hvis Hans Majestæt ikke foretrak helt at give Afkald paa Præmie, »hvilket sidste vi troe at stemme mere med Statens Ære og at ville gjøre endnu et kraftigere Indtryk«. I en Skrivelse til Kanal-Kommissionen anbefaler Kanal-Kompagniets Hoveddirektion dette Forslag og fremhæver, at det sikkert vilde have de fordelagtigste Følger, om det »allernaadigst maatte behage Hans Mayst. at lade erklære saavel de private Assuradeurer som Assurance Compagniet her i Staden: at Hans Mayst. for egen allerhøieste Regning vilde paatage sig Forsikringerne for den med Canal Farten forbundne Fare fra Tønningen indtil Kiel og modsat, i alle Tilfælde hvor Assuradeurerne maatte finde betænkeligt at paatage sig den«.

I Sammenhæng med dette Forslag er det, at Kanal-Kommissionen retter sin foran nævnte Opfordring til Sø-Assurance-Kompagniet. Kommissionens Skrivelse har, som det ses af Assurance-Kompagniets Generalforsamlingsprotokol — foruden Opfordringen til Oprettelsen af et nyt Altonakontor, der selvfølgelig har været ønsket for at lette de Handlende Adgangen til Assurance, naar Hamburgs Assurandører ikke vilde overtage saadanne — tillige indeholdt Beklagelser over

Nægtelsen af at tegne Assurance for Kanalfarten og Løfte om en »Opmuntring«, hvis saadanne Assurance blev overtagne til billige Præmier. Assurance-Kompagniets Svar gaar nemlig ud paa, at ingen, der ved Kompagniet har forlangt Forsikring for Farten gennem Kanalen, er blevet nægtet saadan Forsikring, tværtimod er adskillige tegnede til billige Præmier, og naar Assurance fremtidig tegnes, vil Præmierne blive beregnede saa lave som muligt, saa Kompagniet tør paa Forhaand smigre sig med »at see den i den høye Commissions Skrivelse ommeldte Opmuntring os tildelt og bevilget«. Men hvad iøvrigt Hovedsagen angik, maatte Kompagniet meddele, at »paa at oprette et Contoir i Altona, kunde Compagniet ikke indlade sig, da det visse Tab, efter den Erfaring Compagniet har haft, ingenlunde kan sættes i Ligning med den forventede Fordeel«.

Efter Modtagelsen af Assurance-Kompagniets Afslag rettede Kanal-Kommissionen en ny Henvendelse til Kompagniet, idet Kommissionen dog nu nøjes med at opfordre Kompagniet til i hvert Fald at *bekendtgøre* i Hamburg, at Forsikringer for Kanalfarten kunde tegnes i Sjø-Assurance-Kompagniet, og man har opfordret Kompagniet til i Hamburg at lade sig repræsentere ved en vis Agent *Donner*. I Kompagniets Generalforsamlingsprotokol er under 8. April 1786 indført Hovedpunkterne af Kompagniets Svar til Kanal-Kommissionen, saalydende:

»1) Compagniet vil efter Anmodning lade bekendtgøre i Hamburg og Altona, at Assurance for Farten igiennem den holstenske Canal, her kan blive effectueret til billige Præmier, efter Aarets Tider og øvrige Omstændigheder.

RASMUS KIRKETERP
Kommitteret 1786–1792

2) Med Agent Donner kan Kompagniet ikke directe indlade sig, men Vedkommende maatte her paa Stedet udsøge sig en Købmand, der kunde paatage sig Commissionen, som baade hastigere ville befordre Assurancernes antagelse, og desuden tilvende Kiøbmændene her den Fordeel, som billig ikke bør fratages dem.«

II. PERIODEN 1793—1807

Den nordamerikanske Frihedskrig og den dermed i Forbindelse staaende Udvikling paa Handels- og Søfartsomraadet havde, som det foran nærmere er omtalt, reddet Kompagniet ud af en langvarig Nedgangsperiode, og just som Kompagniet efter sin kortvarige Glansperiode i 1780'erne igen var i ret udpræget Tilbagegang, kom der paa ny en reddende Krigsperiode, Revolutionskrigene, der vel allerede udbrød i 1792, men som først gjorde deres internationale Virkninger rigtig gældende, efter at England, Holland og Tyskland i 1793 var inddragne i Krigen mod Frankrig. En Verdenskrig var dermed i fuld Gang, og Situationen for det neutrale Danmark var derefter omtrent den samme som tidligere ved den nordamerikanske Frihedskrigs Udbrud.

Under disse Forhold tog Kompagniets Forretninger straks et meget stærkt Opsving, og denne Gang blev Opgangsperioden af noget længere Varighed end den tidligere og blev af Kompagniets Ledelse udnyttet paa mere forsigtig Maade. Man havde aabenbart forstaaet at drage Lære af Udviklingen og havde indset, at det først og fremmest gjaldt om at konsolidere Kompagniet ved Opsamling af Reserver; man lod sig ikke nu af den straks indtrædende store Pengerigelighed forlede til at uddele store Udbytter til Interessenterne. Allerede paa Generalforsamlingen i 1794, hvor Regnskabet for det foregaaende

Aar forelagdes, og hvor det kunde meddeles, at Præmieindtægten i 1793 havde været ca. 300.000 Rdr. større end i 1792, viste denne Forsigtighed sig, idet man vel besluttede at give Udbytte til Interessenterne, da Kompagniets Tilstand »meget har forandret sig til det bedre«, men nøjedes med at fastsætte dette Udbytte til beskedne 3 pCt. Og i en Række Aar herefter vedblev man konstant at udbetale kun 4 pCt. Udbytte, skønt de vedblivende rigeligt flydende Indtægter nok kunde friste til større Flothed. Der er da ogsaa i disse Aar indtil 1807 — med en enkelt Afbrydelse i 1802, der forøvrigt synes foranlediget ved, at de »voldsomme Storme, som over hele Europa ualmindelig have raset og foraarsaget store Ødelæggelser paa Søen ogsaa [have] rammet Compagniet følelig« — en stærk Vækst at konstatere for Kompagniets opsamlede Kapitaler. Saa betydelig var Opsparingerne i disse Aar, at Renterne af de udlaante Kapitaler snart blev tilstrækkelige til det 4 pCt.s Udbytte, Interessenterne fik, og 1805 var »Compagniets Forfatning i sin heele Omfang« efter Ledelsens Mening »saaledes, at af den i Fior for de udlaante Capitaler indkomne Rente 31.570 Rdr. 92 kan for denne Gang uddeles iblant Interessenterne 30.000 Rdr. som er 5 pCto. eller 50 Rdr. pr. Actie allerhelst da Renten af de imod Vexel Obligation udlaante Capitaler fra dette Aars Begyndelse, beregnes til 5 pro Cento«. I en Aarrække herefter blev 5 pCt.s Udbytte nu det normale.

Om Omfanget af Kompagniets Forretning i Perioden 1793—1807 giver efterfølgende Opstillinger iøvrigt fornøden Oplysning:

Aar	Risikosum ved Aarets Udgang	Aarets nytegnede Forsikringssum	Indtægt af Præmier og Policepenge	I Aaret udbetalte Erstatninger	Formue ved Aarets Udgang	Udbytte
	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	pCt.
1793	2.105.877	6.078.632	368.948	126.727	342.142	3
1794	3.371.610	10.045.473	607.959	279.162	659.152	4
1795	2.066.698	5.983.301	296.884	249.700	698.021	4
1796	1.841.822	5.973.872	274.566	304.459	663.073	4
1797	2.081.608	6.171.671	307.049	281.413	685.978	4
1798	1.484.735	4.712.235	411.344	254.533	839.848	4
1799	1.726.184	4.058.528	341.607	343.584	838.257	4
1800	1.429.674	3.481.600	236.925	196.973	880.747	4
1801	1.397.545	3.258.070	198.044	194.135	888.643	4
1802	1.146.735	4.006.872	180.178	291.806	780.573	4
1803	1.692.132	4.763.278	311.424	244.490	849.264	4
1804	1.383.947	4.279.727	258.270	213.875	895.765	4
1805	1.906.543	5.542.040	314.864	179.987	1.039.727	5
1806	1.657.662	5.464.253	320.008	181.852	1.186.078	5
1807	1.069.672	3.542.273	231.955	242.727	1.187.739	5

Væksten i Kompagniets paa Renter udsatte Midler samt Periodens Renteindtægter ses af efterfølgende Tal:

Aar	Udestaaende paa Rente ved Aarets Udgang	Aarets Renteindtægt af udlaante Kapitaler	Renter af Præmierestancer
1793	55.622 Rdr.	1.387 Rdr.	986 Rdr.
1794	245.773 »	5.170 »	1.049 »
1795	353.173 »	12.868 »	2.812 »

Aar	Udestaaende paa Rente ved Aarets Udgang	Aarets Renteindtægt af udlaante Kapitaler	Renter af Præmierestancer
1796	416.130 Rdr.	15.999 Rdr.	5.170 Rdr.
1797	441.125 »	16.669 »	4.599 »
1798	510.250 »	18.682 »	2.398 »
1799	561.200 »	22.108 »	2.278 »
1800	614.265 »	23.552 »	2.986 »
1801	673.265 »	26.483 »	1.505 »
1802	628.515 »	25.885 »	1.673 »
1803	605.365 »	24.385 »	1.372 »
1804	641.215 »	25.723 »	383 »
1805	750.515 »	31.571 »	1.513 »
1806	861.169 »	37.072 »	1.123 »
1807	902.149 »	40.902 »	1.531 »

Som det ses, er der en overordentlig stærk Fremgang. De rentebærende Midler, der i 1793 kun er godt 55.000 Rdr., er ved Periodens Slutning over 900.000 Rdr., og Renteindtægten, der i 1793 var godt et Par Tusinde Rigsdaler, udgør i 1807 det meget anselige Beløb af over 42.000 Rdr.

Til Bedømmelse af Kompagniets Stilling tjener endvidere de nedenanførte Tal for »uafgjorte Skader« og »dubiøse Skader« ved Udgangen af den behandlede Periodes enkelte Aar:

Aar	Uafgjorte Skader ved Aarets Udgang	Dubiøse Skader ved Aarets Udgang
1793	132.537 Rdr.	13.364 Rdr.
1794	126.425 »	12.522 »

Aar	Uafgjorte Skader ved Aarets Udgang	Dubiøse Skader ved Aarets Udgang
1795	222.886 Rdr.	70.612 Rdr.
1796	195.190 »	66.475 »
1797	179.052 »	63.175 »
1798	168.922 »	48.775 »
1799	132.492 »	45.775 »
1800	83.360 »	35.475 »
1801	188.870 »	31.685 »
1802	160.262 »	31.685 »
1803	180.461 »	51.985 »
1804	200.631 »	51.985 »
1805	171.120 »	51.985 »
1806	232.620 »	51.985 »
1807	171.288 »	51.985 »

Sammenholder man de foran anførte Tal vedrørende Omfanget af Kompagniets Forretning, Indtægter og Skader, faar man et godt Billede af Kompagniets Stilling, der i den omhandlede Periode maa betegnes som glimrende i Sammenligning med Fortiden.

Selv om Kompagniet altsaa, som de meddelte Tal tydeligt nok viser, lukrerede ved Krigsforholdene, kunde man dog ikke paa Forhaand vide, at dette vilde blive Tilfældet, og da Krigen brød ud, følte man sig i Kompagniet naturligt nok ret usikker og ængstelig overfor, hvad Fremtiden vel maatte bringe. Som bekendt sluttede Danmark (A. P. Bernstorff) i Anledning af Krigsforholdene under 27. Marts 1794 en Overenskomst med Sverige («Den væbnede Neutralitet»), men hvilken Virkning denne Overenskomst vilde gøre paa England, der i Krigens

Begyndelse standsede alle Skibe og undersøgte dem uden Hensyn til det neutrale Flag, var ikke i Forvejen givet. Den heraf følgende Usikkerhed i Kompagniet fik særlig Udtryk i et Direktionsmøde, der afholdtes i April 1794, og hvor de »Committerede til Assurancers antagelse« klagede højlydt over, at de »have nu over et Aar haft at stride med mange haande Vanskeligheder, som Omstændigheder, foranledigede ved en Krig uden Exempel, idelig have kastet i Veien for dem«; hidindtil var deres Bestræbelser for at varetage Kompagniets Tarv vel blevet saa nogenlunde kronet med Held, men de ønskede dog nu at forhandle med deres Meddirektører »for at overlægge og tage en Beslutning over nogle Puncter, som i sær synes at fordre den største Opmærksomhed, i et Øjeblik da Engelland vedbliver at optage næsten alle Skibe, og man ikke kan viide, hvad Virkning Conventionen imellem Dannemark og Sverrig af 27. Martii h. a. vil gjøre, enten til det værre eller til det bædre«.

De Punkter, man ønskede at forhandle om, præciseredes paa følgende Maade:

»1) Skulde man vedblive at Asseurere, Danske, Svenske, Nordamerikanske og Curske Skibe, samt deres Korn Ladninger og andre tilladelige Vahre: til Spanien og Portugal, som allierede med Engelland, til Frankerig fordi Tractaterne tillade det, samt til andre Neutrale Stæder; og lade det ankomme paa, hvad Erstatning Engelland vil give for de Skibe som de maatte opbringe; eller, skulde man — af Frygt for, at Engelland, som hidindtil har beholdt in deposito Pengene for de allerede frigivne Skibes Ladninger og Fragt, og efter Sandsynlighed fremdeles og maaske indtil Udfaldet af den nærværende Crisis viiser sig, vil gjøre det, kunde, skjønt mod Folke Retten tilbageholde disse Summer, for i Tilfælde af Repressallier

deri at liqvidere — ophøre med slige Asseurancer, indtil Omstændighederne forandre sig eller meere opklares?

2) Hvorledes at forholde sig i henseende til Asseurancerne paa Hansee-Stædernes, de danske, og andre tyske Stater — som staae under det tyske Rige — deres Skibe og Korn-Ladninger samt andre tilladelige Vahre, til alle Stæder, Frankerig undtagen?

3) Eller, skulle man vove at lade Tingene gaae sin gang som hidindtil, indtil man erfarer hvad Virkning Conventionen gjør i Engelland, for ikke, ved nu med et, at gjøre Betydelige Forandringer, at afvende de Fremmede med deres anseelige Asseurancer, hvilke at faae hidrukne, ikke kan være skeet uden megen Møie fra Kiøb-mændenes Side, og maaskee vanskeligen vilde komme tilbage, naar de eengang vare afviiste?«.

Af det foran citerede erfarer man bl. a., at en betydelig Del af Kompagniets Forretning allerede fra Krigens første Aar stammede fra Udlandet. Herefter forstaar man bedre det stærke Opsving, Kompagniets Forretning tog i Slutningen af 1790'erne, thi vel var disse Aar kendetegnede ved talrige Reformer, der kom Handel og Søfart til gode (Kreditoplagsforordningen af 31. Maj 1793, der fik stor fremmede Virkning for Københavns Transithandel, Toldforordningen af 1. Februar 1797 m. m.), men selv om det af disse og andre Grunde i det hele var glimrende Tider for dansk Handel og Skibsfart, er dette dog ikke *alene* tilstrækkelig Begrundelse for Kompagniets kraftige Fremgang; de udenlandske *Forsikringsforhold* maa ogsaa tages i Betragtning. Og her er det da ikke uden Betydning, at Krigsforholdene i disse Aar næsten helt ødelagde den hollandske Søforsikringsforretning⁸⁹) og i det hele taget svækkede den udenlandske Konkurrence, som Kompagniet havde at regne med.

Resultatet af Direktionens Overvejelser vedrørende de fremsatte tre Spørgsmaal blev det, at man enstemmig udtalte, »at endnu ingen tilstrækkelig Aarsag er til at fravige de Forholdsregler, man hidindtil med god Hæld havde fulgt i at tegne Assurancer. Man holdt for, at de vise og kraftige Foranstaltninger, som vor allernaadigste Konge har gjort til at opretholde Neutraliteten, bør give Tilliid og Mod til alle lovlige Foretagender i Handel og Søfart, og at man i Betragtning heraf ikke kunde forsvare for Compagniets Interessenter at frasige sig de Assurancer, som med rimeligt Haab om Fordeel frembyde sig, *i sær da fremmede nu langt mere end tilforn søge Forsikkring ved Compagniet.* — Skulde derimod Omstændigheder indtræffe, som under disse Conjunctioner kunde gjøre det mere betænkeligt, end hidindtil at tegne saadanne Assurancer, som her ere satte i Quæstion, forbeholdt man sig at tage saadanne Beslutninger, som Forsigtighed maatte tilsige. — Paa oven anførte Grunde vedtog man altsaa at bifalde, hvad under N° 3 er foreslaaet«.

Om de daværende usikre Forhold for Skibsfarten vidner det, at Konsul *Lappenberg* i Bremen 1797 indberetter til Kommercekollegiet, at de derværende Assurandører paa Grund af de engelske Opbringelser har taget den Beslutning »for det første ikke meere at tegne paa danske Skibe, hvorved de i Havnen liggende Danske Skibe vil nødes til at sejle hjem med Baglast«.^{89a)}

Med Hensyn til Kompagniets indre Forhold i Perioden omkring Aarhundredskiftet kan bl. a. anføres, at man paa Generalforsamlingen i 1795 — efter at man havde vedtaget en ny 10aarig Forpligtelse for Interessenterne til at være bundne

ved Konventionen — besluttede, at Direktionen skulde gennemgaa Konventionen og udpege de Punkter i den, som det kunde være gavnligt at faa forandrede, og naar dette var gjort, skulde der blandt Interessenterne vælges Medlemmer til en Kommission til »at undersøge Forslaget, og med deres Betænkning forelægge General Forsamlingen samme til endelig Beslutning«. Store Forandringer i Konventionen førte denne Beslutning ikke til; thi som det fremgaar af neden citerede Forslag, der forelagdes paa det følgende Aars Generalforsamling (1796), indskrænkede man sig til at foreslaa Indførelsen af Voldgift i eventuelle Tvistigheder mellem Kompagniet og dets forsikrede; hidtil havde man i Kompagniet ikke anvendt denne Maade for Afgørelsen af Uenigheder, men havde siden Ophævelsen 1772 af den ved Oktroien indstiftede særlige Assurancekammer-Ret (jfr. foran S. 151) benyttet Domstolene. Brand-Assurance-Compagniet for Varer og Effekter havde imidlertid i sin Oktroi en Voldgiftsparagraf, og det var denne, der nu tjente Kompagniet som Forbillede. Forslaget om Indførelsen af Voldgift, som straks vedtoges, havde følgende Ordlyd:

»Til at paakiende de Tvistigheder, der kunne opkomme imellem Compagniet og de Assurerede, for saavidt samme ikke i Mindelighed maatte kunne afgjøres, foreslaaes det samme Middel, som i Brand-Assurance Octroyen for Vare og Effecter § 17 er fastsat, nemlig, at enhver af Parterne udnævner 2de gode Mænd, en Lovkyndig og en Handelskyndig, som uden Ophold skulde kiende og dømmе dem imellem efter fleeste Stemmer, Blive Stemmerne lige, vælger de udnævnte Mænd, en Opmand, dersom da Stemmerne ved dette Valg ogsaa blive lige, da udgiøres det ved Lodkastning, hvilken af de fra begge Sider valgte, skal antages til Opmand, da Kiendelsen

afsiges efter den Meening som Opmanden tiltræder. Dog dersom nogen af Parterne ikke med Kiendelsen er fornøiet, maatte den til Høieste Ret kunne indstevnes; men at dersom nogen Asseureret heller vilde compromittere uden Appell, maatte det være Directionen tilladt ogsaa deri at samtykke.

Ved Octroyens § 5 var en Assurance Kammer Ret forordnet til saadane Sagers hastige Afgjørelse, men da denne Ret nu ikke meere eksisterer, synes den her foreslagne Art af Compromis at kunne bequømmeligen sættes i Stedet.

Dersom dette Forslag vedtages, hvilket man tør haabe, da General Forsamlingen uden Tvivl vil indsee, at en mindre vidtløftig og bekostelig Maade at afgjøre Tvistigheder paa, baade er gavnlig for Compagniet og maae være de Asseurerede behagelig, maatte den fornødne Kongelige allernaadigste Stadfæstelse herpaa, igiennem Cancelliet ansøges«.

Den kongelige Konfirmation paa Voldgiftsklausulen opnaaede man let s. A.⁹⁰)

Som det tidligere er meddelt, stillede Kompagniet sig ganske afvisende over for Kanal-Kompagniets i 1786 fremkomne Forslag om at oprette en Filial i Altona. Denne afvisende Holdning fra Sjø-Assurance-Kompagniets Side tog vel ikke helt Livet af Planerne om at skaffe Hertugdømmernes Købmænd lettere Adgang til dansk Forsikring, men hæmmede dog for en Aarrække den officielle Fremkomst af saadanne Planer. I 1796 kommer imidlertid et nyt Forslag officielt frem. Det er denne Gang en Købmand *Jan Beil* i Altona, der paa egne og nogle Handlendes Vegne andrager Regeringen om Tilladelse til at oprette et Sjø-Assurance-Kompagni i Altona. Under de daværende Forhold var der jo utvivlsomt god Forretning at gøre for et nyt dansk Selskab, og Beil har formodentlig ogsaa

tænkt sig, at det i en Reformperiode som den daværende, hvor Frihed for Handel og Omsætning paa forskellig Maade var i Kurs, vilde være forholdsvis let at faa det kgl. oktr.'s Monopol brudt. Heri forregnede han sig imidlertid.

I sin Ansøgning foreslog Beil — vel sagtens for at bryde det kgl. oktr. Sjø-Assurance-Kompagnis paa Forhaand ventede Modstand mod hans Plan — at »kgl. oktr.« skulde participere i det projekterede Kompagni enten med et vist Antal Aktier eller ogsaa med 5, 10 eller flere Procent paa enhver Police, som tegnedes af det ny Altonakompagni. Beil vilde altsaa have, at »kgl. oktr.« enten skulde nøjes med som almindelig Aktionær at faa forholdsmæssig Andel i Forretningens forventede Nettoudbytte, eller mere direkte skulde deltage i de enkelte Forsikringsforretninger gennem en Slags *Reassurance* (der dengang endnu ikke var almindelig anvendt), eller maaske rigtigere gennem den Forretningsdeling, man i vor Tid betegner som *Coassurance*. Beils Forslag har da bl. a. Interesse ogsaa derved, at det viser, at man i Slutningen af 1790'erne herhjemme var inde paa Tanker, der meget minder om dem, der er realiseret i de nyere obligatoriske Kvotekontrakter.

Beils Ansøgning blev af Kommercekollegiet tilsendt »kgl. oktr.« til Betænkning. I sin Følgeskrivelse⁹¹) anbefaler Kollegiet ret energisk »kgl. oktr.« at give Samtykke til det paa-tænkte Altonakompagnis Oprettelse. Tonen i denne Skrivelse er i det hele taget en kendelig Grad myndigere over for Kompagniet, end Tilfældet havde været i de tidligere Henvendelser i lignende Anledning. Kollegiet skriver bl. a., at det ikke kan indse, at »kgl. oktr.«s Interessenter kan have nogen Betænkelighed ved at give det ønskede Samtykke, thi for det første har

JØRGEN BECH
Kommitteret 1792—1816

Kompagniet selv Forsikringer nok (!), og for det andet tegnes der som bekendt Assurancer af en Del private Købmænd i København, og denne Konkurrence har ikke i nogen Maade haft nogen skadelig Indflydelse paa Kompagniet, men har blot opmuntret »flere Handlende baade her i Byen og fra Provindserne til at søge Assurantzene for deres Skibe her, i stæden for at en heel Deel af dem forhen søgte den hos fremmede og især i Hamborg«. Endelig henviser Kollegiet til, at det efter Oktroien — over hvis Rækkevidde Regeringen nu aabenbart endelig var blevet fuldkommen klar i Modsætning til, hvad Tilfældet havde været tidligere — lige saa lidt stod i »kgl. oktr.«s Magt at gøre Indsigelse mod de private Assurancer som mod de Assurancer, der tegnedes i Udlandet, og »iblandt de danske Undersaatter, som søger deres Assurantzene hos Fremmede, maae man fornemmeligen regne de Handlende i Hertugdømmerne, hvilke formedelst deres Beliggenhed og Posterne meere visse gang paa det tyske Land end over Bælterne, næsten altiid vil præferere den Assurantz som hastigst kan erholdes, og naar man derved tager Hensyn til Stedet, hvor disse Assurantzene hidtil fornemmeligen ere blevne søgte, nemlig Hamborg, saa kan det projekterede Ass. Comp. i Altona, naar det erholder Fremgang, blive en Anledning til, at betydelige Summer, hvilke udi Assurantz Premier hidtil er blevne fremmede til deel, herefter kan komme Landets egne Undersaatter til gode uden mindste Indgreb eller Afbræk paa den Fordeel, hvilken Ass.-Comp. her i Kiøbenhavn nyder og kan nyde af den samme allernaadigst meddeelte Octroy«.

Var Tonen i Kollegiets Skrivelse ikke overdreven venlig, saa blev Kompagniets Svar til Gengæld ikke særlig ydmyg, saa

lidt som det paa nogen Maade blev imødekommende. Det er som om de gode Aar, Kompagniet havde haft, havde styrket dets Selvfølelse. Maaske er det ogsaa de Frihedsrørelser, der mærkes over hele Europa efter den franske Revolution, hvis Virkninger man her sporer; givet er det i hvert Fald, at man har forladt de yderst underdanige Former, som man ellers almindeligt havde anvendt i Skrivelser til Regeringen, og nu udtrykker sig i værdigere Vendinger.

I den paagældende Svarskrivelse fra »kgl. oktr.«'s Direktion hævdes det først meget bestemt, at Kompagniet i Kraft af sin Oktroi har en ubetinget Ret til at modsætte sig Oprettelsen af et nyt Sjø-Assurance-Kompagni hvor som helst i Kongens Riger og Lande, og for det andet hævdes det lige saa bestemt, at Oprettelsen af et nyt Kompagni »maatte være og blive det Kiøbenhavnske til Skade: endog under de i Ansøgningen foreslagne Betingelser«. Den første Paastands Rigtighed søges bevist gennem en vidtløftig Citering og Fortolkning af Oktroiens i denne Forbindelse betydende Bestemmelser, der ikke lader nogen Tvivl tilbage om, »at det er overladt til Compagniet selv at bedømme, hvorvidt det anseer flere Compagniers Indretning at være sig til Skade. Compagniets *jus contradicendi* kan altsaa ikke svækkes ved det Foregivende, at et nyt Compagni ikke skulde være hiint til Skade«. Og at Oprettelsen af et nyt Kompagni i Altona virkelig vilde blive »kgl. oktr.« til Skade, indser man let, naar man erindrer, at »i en lang Periode maae Afgang i Assurance nødvendig medføre et forholdsmæssigt Tab. Thi er den *calculus probabiliium*, hvorefter Assurancer beregnes, rigtig, maae og Afgang i Assurancer med Tiden have til Følge en forholdsmæssig Afgang

i Fordelen eller et *lucrum cessans*, som er det samme som virkeligt Tab«.

Hvis derfor det projekterede Kompagni ikke skulde blive til Tab og Skade for »kgl. oktr.«, maatte man forudsætte, at dette sidste dog ikke vilde faa nogen af de Assurancer, som vilde blive tegnet hos det ny Kompagni. Men selv om det ny Selskab kun fik Tilgang fra Altona, vilde dette dog betyde et Tab for »kgl. oktr.«, der vitterlig, som dets Bøger udviser, for Tiden tegnede adskillige Assurancer der. Imidlertid kan man ikke tvivle om, at et nyt Kompagni vilde bestræbe sig for at udvide sine Forbindelser saa meget som muligt, hvorved Tabet for »kgl. oktr.« vilde blive sikrere end Gevinsten for det ny Kompagni; »saaledes har visseligen det Bremenske og flere gjort det Kiøbenhavnske Skade uden at kunne selv bestaa«. Ogsaa kunde man henvise til »kgl. oktr.«'s eget uheldige Forsøg med Oprettelsen af en Filial i Altona, der kun gav Tab og maatte ophæves, og — hedder det i Forbindelse hermed — »Uden at ville prognosticere det projecterede Compagnie samme Skiebne, dersom det kom i Stand /: hvilket dog i Mangel af det Kiøbenhavnske Compagnies Samtykke bliver *juridice* umueligt /: maae vi erklære, at vi, endog i saa Tilfælde ej kunne finde det Tilbud, som Ansøgerne have gjort det Kiøbenhavnske Compagnie om at tage Deel i det Altonaiske at være et antageligt Vederlag for det Privilegium, som det Kiøbenhavnske da maatte afstaae«.

Og hvad angaar Kollegiets Paastand om, at de private Assurandører i Kjøbenhavn ikke har været til Skade for »kgl. oktr.«, og at et Kompagni i Altona antagelig heller ikke vil blive det, saa »maa vi gandske formeligen imodsig« denne

Udtalelse. De private Assurandører har gjort og gør vedblivende »kgl. oktr.« stor Skade, der under de vekslende Konjunkturer har været mere eller mindre følelig, »men da Octroyen ikke Bogstaveligen forbyder nogen enkelt Mand at tegne Assurance, men ikkun flere Societeters, eller Compagniers Oprettelse, har det octroyerede Compagnie ikke troet sig berettiget til at forhindre privat Assurance«.

Den sidste Vending viser en afgjort Ændring i Kompagniets tidligere Opfattelse, og Bemærkningen om, at man ikke har troet sig berettiget til at forhindre privat Assurance, virker jo ikke saa lidt overraskende, naar man erindrer, at Kompagniet i en Aarrække — men ganske vist uden Held — havde gjort sig de mest energiske Anstrengelser netop for at hindre privat Assurance som formentlig stridende mod Oktroien.

Det Argument for Oprettelsen af et Kompagni i Altona, der gik ud paa, at de handlende der i Mangel af et indenbys Kompagni maa søge til Hamburg om Assurance, kunde »kgl. oktr.«'s Direktion heller ikke tillægge nogen Betydning. Det var nemlig *ikke* nødvendig for disse handlende at henvende sig til Hamburgerne, da »Posten gaar 2 Gange om Ugen fra Altona til Kiøbenhavn«. Langt snarere kunde da de Handelsstæder i Kongens Riger og Lande klage, der laa længere borte fra Kjøbenhavn, og hvorfra Postgangen var sjeldnere, f. Eks. de norske.

Endelig hedder det i Direktionens Svarskrivelse med ikke ringe Selvfølelse: »Vi maae endnu anmærke, at aldrig har det Kiøbenhavnske Compagnies Forfatning været bedre, end nu, da det har over 4 Tønder Guld udsatte paa Rente. Der kan altsaa ingen Grund hentes fra Compagniets Afmagt til at

anmode det om at søge Understøttelse ved at tage Lod eller Actier i et andet Compagnie, og saaledes at betro en Deel af dets Velfærd i fremmede Hænder«, og videre hedder det: »Vel kunde det synes, at en større Concurrence af Asserandeurs, hvorved Præmierne nedtvinges, maatte være til Fordeel for Handelen og Søefarten i Almindelighed, men overspændes saadanne Speculationer /: hvortil Rivalitet letteligen frister i en Sag, hvor Udfaldet saameget beroer paa en Lykketref :/ maae dog befrygtes, at Misforhold imellem Præmier og Risiko vil i Tidens Længde sætte Asserandeurerne ud af Stand til at opfylde deres Engagements, hvilket da falder ud til Tab for de Assererede, og følgelig til Skade for Handelen og Søefarten«.

Det er ganske interessant at lægge Mærke til, at hele denne sidste Udvikling efter sit Indhold er af saa aktuel Natur, at man vil kunne genfinde den næsten ordret i de talrige Indlæg i Diskussionen om Hensigtsmæssigheden af de talrige under Verdenskrigen 1914—18 oprettede Forsikringselskaber.

Til Slut gør Direktionen i sin Skrivelse opmærksom paa, at den ikke har nogen Fuldmagt »til at forandre Selskabets Grundlove eller bortgive dets Rettigheder«, og at den derfor ikke kan give noget endeligt afgørende Svar paa Kommercekollegiets Forespørgsel, men den skal ikke unnlade i næste Generalforsamling — Direktionen har altsaa ikke fundet det nødvendigt *straks* at sammenkalde en saadan — at forelægge Sagen for Interessenterne, som den da vil tilkendegive sin — Direktionens — Mening, og saa snart da Generalforsamlingens Resolution foreligger, skal Kommercekollegiet faa Meddelelse om denne.

Direktionen holdt ogsaa sit saaledes afgivne Løfte, og paa Generalforsamlingen den 23. Februar 1797 resolveres, efter at Direktionen havde forelæst Kommercekollegiets Skrivelse og sin egen Svarskrivelse: »Selskabet bifalder Directionens Mening og opdrager samme i Overensstemmelse dermed at meddele General Landets Oeconomie og Commerce Collegio et endeligt Svar«. Og derefter hører man saa ikke videre om det Beilske Projekt.

— — —

At det i Betragtning af Kompagniets gode Stilling maatte være en given Sag, at Interessenternes Forpligtelse til at fortsætte efter Konventionens Bestemmelser fornyedes for et nyt Tiaar, da den sidst vedtagne Tiaarsperiode udløb med 1805, siger sig selv, og at Kompagniet i de gode Aar omkring Aarhundredskiftet gentagne Gange forøgede det overordnede Kontorpersonales Lønninger, der dog vedblivende ikke var særlig høje, kan heller ikke undre. Ogsaa den Del af Direktionen, som fik Honorar, fik dette forhøjet — dog først i 1806, da »Interesserne af egen Bevægaarsag erklærede og vedtog eenstemmigen at De Herrer Deputerede ved Skadernes afgjørelse og d’Hr. Committerede ved Assurancernes antagelse skulle, i stedet for den Dem hver i sær tillagde 1 pro cento af udbyttets Beløb, fra dette Aars Begyndelse have hver i sær 2 pro cento«.

Ogsaa paa anden Maade viste Kompagniet nu, da det havde Raad dertil, større Flothed end tidligere. F. Eks. hedder det i Referatet af Generalforsamlingen 14. Februar 1806: »General Forsamlingen overdrog Directionen at disponere over en Sum af omtrent 500rd —, for deraf at besørge forfærdiget et

Erindrings og Erkiendtligheds Tegn, til General Adjutant *Løwenørn*, i Betragtning af alt hvad han, med Nidkiærhed og Held, har arbejdet og udført, til Betyggelse og Vejledning for de Søefarende«.

III. PERIODEN 1807—1826

Ved den berømte fransk-russiske Kejsersammenkomst i Tilsit 1807 lykkedes det som bekendt *Napoleon* at vinde *Alexander den Første* for sin Plan om at knække Englands Magt ved en Udvidelse af den Aaret i Forvejen af *Napoleon* deklarerede saakaldte Fastlandsspærring, ved hvilken de britiske Øer erklæredes blokerede, og Udførselen af Varer fra England og dets Kolonier til Frankrig og de med dette forbundne Lande blev forbudt. For at den saaledes indledede Aktion mod England skulde kunne faa den tilsigtede afgørende Virkning, var det imidlertid af Vigtighed, at alle europæiske Fastlandsmagter deltog i Aktionen, og saaledes gik det til, at ogsaa Danmarks Forhold paa følgesvanger Maade kom til at spille en Rolle under de to Kejseres Overvejelser. I de Aftaler, som blev et Resultat af Forhandlingerne i Tilsit, kom da til at indgaa en (hemmelig) Bestemmelse om, at bl. a. Danmark skulde tvinges til at tiltræde Alliancen mod England. Dette Lands Regering fik imidlertid Nys om Tilsitaftalernes Indhold, besluttede at komme *Napoleon* i Forkøbet og ved en militær Overrumpling at søge at tvinge Danmark til Forbund med sig. Ved saaledes ganske uforberedt og uden egen Skyld at blive blandet ind i to Stormagters Kamp paa Liv og Død, kom Danmark i en Situation, som den daværende

Regering hverken militært eller diplomatisk magtede. Følgen blev en langvarig Krig med England, »den glimrende Handelsperiode«s bratte Afslutning og en Række økonomiske Trængselsaar for vort Land.

De for Danmark saa ulykkelige Begivenheder indlededes som bekendt med Englands uventede og uvarslede Overfald paa København i August 1807, hvorved ikke blot Danmarks Stilling som politisk Sømagt med et Slag tilintetgjordes ved Ranet af vor Orlogsflaade, men tillige Landets hidtil saa blomstrende Storhandel ødelagdes, idet ogsaa vor Handelsflaade for en Dels Vedkommende blev taget af Englænderne og for Restens Vedkommende blev stærkt hæmmet i sin fredelige Virksomhed. Medens den danske Handelsflaade, takket være *A. P. Bernstorffs* kloge Neutralitetspolitik, hvis Principper var forblevet de ledende ogsaa efter hans Død 1797, i en lang Aarrække — om end ikke uden at møde betydelige Vanskeligheder fra Englands Side, navnlig i de senere Aar, saa dog saa nogenlunde uhindret — havde kunnet vise det danske Flag paa alle Have, forandrede Forholdene i saa Henseende med den engelske Krigs Udbrud totalt: Ikke engang i de hjemlige Farvande, til hvilke vor Søfart nu væsentligst indskrænkedes, fik vore Handelsskibe Lov til at være i Fred for den overmægtige Fjende, hvis Kapere og Krigsskibe overalt laa paa Lur for ubarmhjertigt at slaa ned paa Byttet, hvor Lejlighed dertil gaves.

De store københavnske Handelshuse, der som Redere havde udrustet saa mange stolte Langvejsfarere og havde bragt store Rigdomme til Landet, brød under disse Forhold i mange Tilfælde sammen i økonomisk Ruin. De store Skibe, der i Øje-

blikket var hjemme eller lykkelig undslap Fjenden, blev lagt op, da ny Udrustning var altfor risikabel, og talrige Søfolk mistede derved Erhverv, og Besætningerne paa de Skibe, der efterhaanden blev taget af Fjenden, maatte først vandre i engelsk »Prison« og siden efter kortere eller længere Tids Forløb vende hjem med den triste Udsigt til at blive indrullet i de erhvervsløses Rækker.

Det siger sig selv, at alle disse Ulykker, der ganske lammede vor Handel og Søfart, ogsaa paa mange Maader maatte blive af indgribende Virkning paa Sø-Assurance-Kompagniets Forhold.

I Mangel af en Orlogsflaade var Regeringen ude af Stand til at yde vor betrængte Søfart nogen virksom Beskyttelse, og den fremsatte Tanke om paa Basis af de tilbageværende større Handelsskibe at danne en ny regulær Orlogsflaade lod sig, i hvert Fald saa længe Englænderne endnu holdt Dele af Københavns Befæstning besat, ikke realisere. Der var da ikke stort andet at gøre end at søge paa alle mulige Maader at volde Fjenden saa stor Skade som gørligt, hvilket søgtes opnaaet ved at sætte Kapervæsenet⁹²⁾ i System, og et Reglement herom udstedtes allerede den 14. September 1807. Med en enkelt Afbrydelse fra August 1809 til ultimo Marts 1810, hvor Kaperiet var forbudt, bestod Kapervæsenet lige til Fredsslutningen i 1814, omend det i Aarene 1812 og 1813 var hensygnende, og det var ingenlunde helt ringe Resultater, der opnaaedes. I Løbet af Krigen prisedømtes der i Danmark Skibe og Ladninger til en Værdi af over 100 Millioner Rdr. Gennem de kaprede Skibe fik Danmark tildels Erstatning for den Del af vor Handelsflaade, Englænderne havde taget. Efter

en officiel engelsk Opgørelse skal der i England være blevet prisedømt 1381 Skibe, som havde sejlet under dansk Flag. Naturligvis var Kaperne heller ikke helt uden Betydning som Beskyttere af den indenrigske Kjøffardifart.

En af de vigtigste Opgaver, som Handelsflaaden under de vanskelige Forhold efter Krigens Udbrud havde at løse, var Norges Provantering, der selvfølgelig var yderst vanskelig at gennemføre, da engelske Skibe var udstationerede i Skagerrak, og som blev endnu vanskeligere, efter at vi i 1808 ogsaa var kommet i Krig med Sverige. Ved Krigens Udbrud var de norske Kornmagasiner omtrent tomme, og det gjaldt at skaffe Korn derop hurtigst, skulde Hungersnød undgaas. Regeringen opmuntrede da ved Ydelsen af Præmier Søfarten til at vove den farlige Rejse, og da dette ikke havde tilstrækkelig Virkning, maatte den — i Mangel af privat Forsikring — være betænkt paa selv at overtage eller i hvert Fald deltage i Risikoen ved Indrettelsen af en Statsforsikring. Før Regeringen imidlertid skred til noget saa usædvanligt, gjorde den et Forsøg paa at faa Sø-Assurance-Kompagniet til at overtage Forsikringen.

Under 10. November 1807 tilskrev Kommercekollegiet da »kgl. oktr.« følgende: »Det er det Kongelige octroierede Sø Assurance-Compagnie allerede bekiendt at Hans Mayestæt, for at lette og befordre Tilførselen af Levnets Midler og andre Fornødenheder til de danske Øer og til Norge, allernaadigst har bevilget Præmier for bemeldte Varers Indførsel til disse Lande; Men det kan med Grund befrygtes, at disse Opmuntringer under nærværende Omstændigheder ikke ville blive tilstrækkelige til Hensigtens Opnaelse, med mindre de

kunne sættes i Forbindelse med Skibenes Forsikkring mod fiendtlig Opbringelse, naar en saadan Assurance ved Compagniet eller private Associationer, mod visse Fordeele og Benaadninger, kunne tilveiebringes.

Efter Hans Kongelige Høihed Kron Prindsens naadigste Befaling og med fuldkommen Tilliid til dHrer Interessenteres patriotiske Sindelag, henvender Collegium sig i den Anledning til det Kongelige octroierede Søe Assurance-Compagnie her i Staden med tjenstl. Forespørgsel, om Samme ikke skulle findes tilbøielig til mod visse Fordele og Benaadninger at forsikre mod Fiendtlig Opbringelse, og saaledes gjøre en for Fædrenelandet heldig Brug af de Samme allernaadigst tilstaaede Rettigheder, som en blomstrende Handel og en langvarig lykkelig Fred, hidindtil har tilladt det, at høste Frugten af.

Den ærede Directions behagelige Svar og Forslag herom, seer Collegium med Haab i Møde, og udbeder tjenstl. sammes Meddelelse saasnart som muligt«.

»Collegium«s Haab blev imidlertid sørgeligt skuffet. Appellen til Interessenternes patriotiske Sindelag saa lidt som Paamindelsen om, hvad Kompagniet skyldte Regeringen, forblev ganske uden Virkning. I Referatet af den Generalforsamling, der afholdtes den 18. November med Behandling af Kommercekollegiets Skrivelse som eneste Forhandlingsemne, hedder det kort og tydeligt: »Derefter blev Stemmer samlet for at tage Beslutning i henseende til det af General L. Oeconomie og Commerce Collegium foreslagne, og blev da Resultatet at 39 Stemmer yttrede den Meening at Compagniet i dets nu værende Forfatning ikke kunde vove at paatage sig den

fornævnte Assurance hvorimod een Stemme erklærede sig for det modsatte«.

Hvem der har afgivet den ene Stemme for at imødekomme Regeringen, forlyder der intet om, men blandt den foran citerede Generalforsamlingsbeslutnings Underskrivere, der næsten alle var københavnske Forretningsdrivende, findes den berømte Patriot *Christian Colbjørnsen*, der dengang var Justitiarius i Højesteret, og det ligger ikke fjernt at antage, at det var ham, der voterede for Regeringens Forslag.

At Interessenterne med saa overvældende Flertal vedtog at stille sig afvisende, kan ved en første Betragtning synes smaaligt og lidet patriotisk. Man maa dog ikke glemme, at Søfartsforholdene var saa usikre som aldrig før, og at det derfor fra et rent forretningsmæssigt Synspunkt — og et saadant var det jo dog naturligt, at Kompagniets Interessenter først og fremmest anlagde — vilde være uforsvarligt at overtage Risikoen for Opbringelser, som man maatte regne med næsten vilde blive Reglen. Rent teknisk set manglede da Betingelserne for en rationel Forsikring: En til Risikoen nogenlunde svarende Præmie maatte jo i betænkelig Grad nærme sig til Assurancesummernes Højde.

Hvorledes man nu end vil bedømme Kompagniets afvisende Holdning, saa var denne jo i hvert Fald en Kendsgerning, og Regeringen havde da ikke anden Udvej end selv at overtage Forsikringen af de paagældende Skibe og deres Ladninger. Under 9. December 1807 udstedtes der fra Rendsburg en Bekendtgørelse⁹³) om, at der for kongelig Regning var aabnet »en Assurance«, hvor alle og enhver i Jylland, Fyn og de mindre omliggende Øer, som i Løbet af Efteraaret og Vin-

teren vilde føre Kornvarer, Fødevarer og andre Levnedsmidler til Norge, kunde forsikre saadanne Ladninger, saavel som de Skibe, der førte dem, for fjendtlig Opbringelse og Sømolest imod Erlæggelsen af en Assurancepræmie af 7 pCt. for de Skibe, der gik til søndenfjeldske, og 8 pCt. for dem, der gik til nordenfjeldske Havne. Enhver, som vilde tegne saadan Assurance, skulde ved paagældende Skibs Afgang fra Indladningsstedet herom henvende sig til Stedets Toldkasserer, hos hvem han skulde anmelden de Summer, for hvilke Skib og Ladning hver for sig ønskedes forsikret, og til hvem Præmien samtidig skulde betales. Præmiekvitteringen skulde »ansees som Police«, og Assurancen gjaldt fra den Dag, den var tegnet og Præmien betalt.

I det følgende Aar udstedtes successive en Række dels supplerende, dels forlængende og dels forklarende Bekendtgørelser og Cirkulærer om den nu etablerede Statsforsikring⁹⁴). Saaledes under 9. Januar 1808 om, at Assurancen for kongelig Regning mod Erlæggelsen af den stipulerede Præmie af henholdsvis 7 og 8 pCt. for sønden- og nordenfjeldske Skibe ogsaa gjaldt for de *Skibe*, der inden Midten af Marts Maaned *vendte tilbage* efter at have bragt Levnedsmidler til Norge, eller som inden den nævnte Frist *sejlede fra Norge* for at hente Levnedsmidler, »men for *Varer*, som Skibene paa disse Rejse maatte medføre, assureres ikke«. 9. April 1808 udsendes et »Pro Memoria« til Jyllands Amtmænd om, at den »bevilgede Assurance vedbliver indtil 15. Maj«, men samtidig befales det, at et norsk Provideringsskib i Tilfælde af, at fjendtlige Krydsere maatte vise sig uden for Indladningshavnen eller i dennes Nærhed, ikke maatte løbe ud — »om

det end er assureret« — saa længe Faren for Opbringelse var øjensynlig og overhængende. I et nyt Cirkulære af 28. Maj 1808 til Amtmændene meddeles, at Assurancen er forlænget til »ult. Julii næstkommende«.

Det var forøvrigt ikke blot Norges Providering, men f. Eks. ogsaa Københavns Forsyning med Brænde, der gav Anledning til Indrømmelsen af en Statsforsikring, der dog ikke var saa vidtgaende som den for de til Norge gaaende Skibe. Under 28. Juni 1808 udsendtes saaledes et Cirkulære til Toldstederne i Præstø, Vordingborg, Stubbekøbing, Bandholm og Stege, hvori meddeltes, at Kommissionen angaaende Staden Københavns Forsyning med Brænde indtil videre var bemyndiget til »at forsikre de Skibe, som under en søkyndig Mands Bestyrelse, for privat Regning afsendtes efter Brænde, dog at denne Assurance ikkun skal gjælde for tilføiet Sjø-Molest, for Landsætning eller andet Havarie, som skeer for at undgaae fiendtlig Opbringelse, eller for Skibs og Ladnings Tilintetgørelse, som iværksættes, for at Samme ei skal falde i Fiendens Vold, saa at for virkelig fiendtlig Opbringelse ingen Erstatning tilsiges eller gives«. Præmierne for denne begrænsede Assurance fastsattes foreløbig for Rejsen til København til 5 à 6 pCt. af Skibs og Ladnings Værdi, men ved et nyt Cirkulære af 8. Oktober 1808, ved hvilken ogsaa fynske og jyske brændeførende Skibe inddroges under Assurancen, nedsattes Præmierne meget betydelig, nemlig til $2\frac{1}{2}$ pCt. af Værdien for jyske Skibe og Ladninger, 2 pCt. for fynske og langelsandske samt vest- og nordvestsjællandske og $1\frac{1}{2}$ pCt. for øst- og sydøstsjællandske samt lolland-falsterske og mønske Skibe og Ladninger.

Angaaende Udbetalingen af Assurancesummerne for Skibe og Ladninger, der var bestemte til Norge, meddeltes det ved Cirkulære af 5. November 1808 til samtlige Toldsteder i Danmark, at det allernaadigst var bifaldet, »at Forsikringssummerne for opbragte til Norge med Provisioner bestemte Skibe, mod tilstrækkelig Caution for Tilbagebetaling med Renter og Rentes Rente, i Mangel af behørig Tilveiebringelse af Condemnations-Acterne inden 3 Maaneder efter sluttet Fred, strax maae udbetales; ligesom ogsaa for de Skibe og Ladninger, som, for ikke at geraade i Fiendens Vold, have maattet opbrændes, ilandsættes eller paa anden Maade tilintetgøres, naar kun Tilintetgørelsen bliver tilstrækkelig beviist med eedelig Forklaring«.

Endnu findes der en Række Cirkulærer og Bekendtgørelser om Assuranceforhold, f. Eks. af 12. November 1808, ved hvilken Assurancen udvides til Skibe, der til Grønlands, Islands og Færøernes Providering fører Varer til Norge, og til Skibe, som derfra fører Varerne videre (8 pCt. Præmie for Ruten Norge—Grønland og Færøerne), af 24. December 1808 om uopholdelig Indberetninger fra Toldstederne til Provideringskommissionen om de tegnede Assurancers Summer og Præmier og om, at Assurancen for Skibe til Norge ikke maa tegnes under eet for Tur og Retur, men alene for Overrejsen o. s. v. I det hele taget var det jo slet ikke noget ringe Apparat, der sattes i Gang ved Indretning af denne vor første statslige Krigsforsikring, der kan betragtes som en Forløber for de to ved Statens Medvirkning ved Verdenskrigens Udbrud 1914 oprettede Krigsforsikringsinstitutter og saaledes er en ny Bekræftelse paa det gamle Ord om, at der er intet nyt under Solen.

De forskellige Bekendtgørelser om Assurance af de til Norges Providering bestemte Varer gav, som det fremgaar af det foran meddelte, kun Ret til Forsikring af Korn og *Levnedsmidler* (»Provisioner«). Det var nu ikke altid helt let for Toldkassererne, der effektuerede Assurancerne, at afgøre, hvordan Begrebet Levnedsmidler skulde afgrænses, og i Tvivlstilfælde indhentede de da ofte Afgørelsen fra København. At Apoteker *Meklenburg* i Flensborg i et saadant Tvivlstilfælde fik tilkendt Ret til Assurance for Medicinalvarer »som for Provisioner« var rimeligt nok; ganske morsomt virker det derimod, at det, efter at Toldkassereren i Aalborg havde nægtet at yde Assurance for diverse Spirituosa, fra København under 18. Oktober 1808 resolveredes, »at Brændeviin og Genever som til *Levnedsmidler henhørende Artikler*, kunne antages til Assurance«. Paa den anden Side afgøres det ved Skrivelse af 29. Oktober 1808 — ligeledes til Toldkassereren i Aalborg — at »Tobak, Huder og Lærreder ikke kunne antages til Assurance«.

— — —

Begivenhederne i 1807 satte afgørende Skel i Kompagniets Historie ikke blot derved, at Forretningerne selvfølgelig aftog meget stærkt, men ogsaa derved, at de, som neden citerede, enstemmigt vedtagne Beslutning i Generalforsamlingen den 10. Februar 1808 viser, foranledigede en Deling af Kompagniets samlede Garantimidler i et »gammelt« og et »nyt« Fond. Den paagældende Beslutning havde følgende Ordlyd:

»I denne Critiske Tidspunkt, da den Engelske Regiering til Trods for Traktaterne og Folke-Retten, har, midt i Freden overfaldet vort elskte Fædreland, opbragt alle danske Skibe, som fandtes i de

Storbritaniske Havne, forstyrret vor uskyldige Skibsfart, og alle-
vegne ved Krydsere, røvet vore Medborgeres Ejendomme, troer As-
surance-Compagniet sig opfordret til, under saadanne overordent-
lige Omstændigheder, at tage passende og kraftige Beslutninger,
baade med Hensyn til at betrygge dem, der have tegnet sig til
Assaurancer, førend det Engelske Overfald skeede, for de Krav, disse
med Rette kunne gjøre, og tillige at anvise fuldkommen Sikkerhed
for dem, som, efter bemeldte Tidspunkt, have assureret, eller for
fremtiden ville søge Assaurancer.

I Overensstemmelse med disse Grundsætninger besluttede General
Forsamlingen:

1) at 600.000 Rdr., der er den Sum, som hidindtil har været be-
stemt til Sikkerhed for Assaurancerne ved Compagniet, skal, under
Navn af det gamle Fond, hensættes for sig selv, til Betyggelse for
de Assaurancer, der ere tegnede før det Engelske Overfald, og der-
over skal føres et særskildt Regnskab.

2) For de Assaurancer der siden ere eller herefter vorde antagne,
bestemmes et nyt Fond af 800.000 Rdr.; hvilke skulle bestaae i
Obligationer fra Interessenterne, med vedbørlige Cautioner, for
600.000 Rdr. og rede Penge 200.000 Rdr.; men foruden disse Sum-
mer, skal der stedse blive staaende, som Hjelpe-Fond i det mindste
100.000 Rdr. Dog følger det af sig selv, at disse to sidst benævnte
Summer, saavelsom hvad der haves meere i Kassen, gjøres, efter
Muelighed, frugthringende.

3) Da det er mueligt at Compagniets gamle Fond ikke kunde
være tilstrækkeligt til aldeles at fyldestgjøre de Fordringer, som i
sin Tid maatte indkomme for de Assaurancer, der ere tegnede førend
de Engelske Fiendtligheder begyndte, og at altsaa Concurs, i saa
Henseende kunde finde Sted; Saa har General Forsamlingen i Be-
tragtning af, at det ville være saare tungt for dem, der have lidt Tab,
enten formedelst Søe Skade, eller ved Opbringelser som ved Dom
ere kiendte ulovlige, førend det Engelske Overfald, at oppebie Freds
Slutningen, forinden de kunne faae deres Erstatning, som og i Be-

tragtning af, at de sidst benævnte Uheld ikke have været Følger af det Engelske Fredsbrud, besluttet, at disse omhandlede Skadelidende, maatte nyde fuld Godtgjørelse af det gamle Fond; dog saaledes, at dette sidste, i Tilfælde af, at det skulde befindes utilstrækkeligt til at udrede fuldkommen Erstatning for alle ældre Assuranceer, vorder af det nye Fond holdt skadesløst for alt, hvad der er blevet meere udbetalt for de ældre Opbringelser og Søe Skader, end der Forholdsmæssigen kunde tilkomme de Skadelidte, i Tilfælde af Con-
curs.«

Det er ikke umiddelbart indlysende, hvad man har villet opnaa gennem den saaledes foretagne Transaktion. Efter moderne Tankegang synes Kompagniet ikke med Rette at have kunnet afsætte en *endelig bestemt* Sum — i det foreliggende Tilfælde 600.000 Rdr. — som Maksimum for de Erstatninger, der eventuelt vilde blive at udrede for den Risiko, Kompagniet havde paataget sig indtil et bestemt Tidspunkt — in casu *indtil* Englands Fredsbrud. Man skulde jo synes, at Kompagniet maatte hæfte over for den overtagne Risiko med alt, hvad det ejede paa dette Tidspunkt. De Kapitaler, Kompagniet da raadede over — foruden Garantikapitalen paa 600.000 Rdr. — var jo nemlig opsamlede Præmier, d. v. s. hvad vi nu forstaar ved tekniske Reserver. Desuden maa Interessenterne som paavist foran i dette Skrift jo antages at have hæftet pro rata med hele deres Formue; men ganske vist hævdede de jo selv, at de over for de forsikrede kun hæftede med Grundfondet, og det er denne Tankegang, der her gaar igen. Det ser imidlertid ud til, at der hos Kompagniets Interessenter har dæmret en Forstaaelse af, at man dog ikke paa den Maade kunde begrænse den Risiko, man allerede havde paataget sig, thi Slutningen af den citerede Generalfor-

= 64177 =

No. 4.

Syv og Lybs Stifting.

München

For det Kjøbenhavnse
Assurance Compagnies
Poliser.

1867

Vomer 157

Ebbesum

ET KJØBENHAVNSKE ASSEURANCE-
COMPAGNIES færdige Interessenter forsikre

*De Herrer Etats Raad
Johan Peter Suhr & Søn*

for norske Regning
eller hvem det ellers skulde maatte vedkomme, tildeels eller altsammen, Ven
eller Fiende, den Summa

*Sex Tjundre Rixdaler,
og 6000 Rix Courant,*

fra *Arendahl til Marazion i Maritimer,
Bay, og derfra tilbage til Arendahl.*

paa *hele og/eller i sine Galioffens* Casque eller
Corpus kaldet *De Svenske Skibe paa Arendahl*
der Gud bevare med sit Skibs Munition, Redskab og alt Tilbehør, tilhørende
Danske Vandervater hvorpaa'er
Capitain eller Skipper *Peder Benson*
eller hvem derpaa i hans Sted skulde komme til at fare; hvilket *Galioffens*

hele Casque
med vores Villie og Godfindende er taxeret og anfat for den Summa

7000 Rix Courant
Assurance-Premia *ikke* iberegnet

Tilfigende og forsikrende paa fornævnte Assurance-Compagnies Vegne paa gode Troe og Love forbemeldte forsikrede Summa, uden noget Ophold, Ex-

For indbrændt Appearances, som er af det Appear-
 ance Compagniet med henhold til det første 29/10 1871
 - for det første indbrændt gælden, i alle de Lydende
 " Det Appearances Compagniet, som er en norsk fordring,
 " som indbrændt Appearances som Pasque, indbrændt
 " de Compter Det her skal af det for Frederik Bengsen,
 " som er det ene af de nævnte opgjorte af
 " mynning blotter sig til 589 R 28 /, for det
 " os 50 procent af 29/10 1871, i alle de Lydende.
 " mynning som Police, som gælder som grund
 " gælden, dog indbrændt indbrændt af, som er
 " i sin tid, maatte pro rata være betalt
 " os norsk, indbrændt 50 procent, af Compagniet
 " opgjort som 60000 R, i Danmarks Lister
 " indbrændt for alle de Lydende af
 " af 10 February 1878. Sine i forbrændt er
 " opgjort som Det, og som er dette blot, som er
 " omgjort som 50 procent, som er
 " indbrændt som grund fordring som Appearances
 " Compagniet, da for det af sig selv, som er
 " Compagniet, som er Det her Det omgjort
 " København den 11 January 1870 - Carl Julius

Reproduktioner af første Side af en Police fra 1807 og af Kvitteringspaategning
 ifølge Vedtagelsen i 1809 (se Side 305)

samlingsvedtagelse siger jo, at det ny Fond alligevel til syvende og sidst skal yde Tilskud til det gamle Fond, hvis dette viser sig utilstrækkeligt til at udrede fuld Erstatning for de ældre Assurancer. Men da bliver det jo ret gaadefuldt, hvorfor Adskillelsen mellem »gammel« og »ny« Fond overhovedet har fundet Sted. Maaske er dette kun sket af rent akkvisitoriske Grunde. Man har maaske over for de fremtidige forsikringsøgende, som ganske naturligt kunde tvivle om Kompagniets Soliditet efter det ved Fredsbruddet lidte Tab, ønsket at kunne sige noget saadant som: »Til det lidte Tab, hvis Størrelse ganske vist endnu ikke kan fastslaas, er der selv i værste Fald taget fuldt Hensyn ved Afsættelsen af det »gamle« Fond paa 600.000 Rdr. *kontant*, og for de Forsikringer, som herefter sluttes, hæfter da, foruden Kompagniets Garantikapital, der stadig uforandret udgør andre 600.000 Rdr., endnu kontante Beløb paa tilsammen over 300.000 Rdr., og dette maa vil anses at yde tilstrækkelig Sikkerhed«.

Hvad nu end den dybere Mening med den foretagne Adskillelse af Midlerne kan have været — i Praksis kommer den blot til at virke som Afsættelsen af en Skadesreserve — saa blev Resultatet i Aarenes Løb i hvert Fald dette, at det gamle Fond viste sig utilstrækkeligt til at dække Erstatningskravene stammende fra Tiden før Krigens Udbrud i 1807, og efter at det gamle Fond var opbrugt, vedblev der langt ind i 1820'erne at fremkomme Erstatningskrav fra før Krigens, og disse Erstatninger dækkedes da ved Tilskud fra det ny Fond.

Men foreløbig fulgte man — i hvert Fald over for dem af de gamle Forsikringer, der vel var tegnet før Krigsudbruddet, men først ved dette var blevet erstatningsberettigede — en

Fremgangsmaade, der for et ganske bestemt Tilfældes Vedkommende fastsloges paa Generalforsamlingen i 1809, og som samtidig akcepteredes som almenyldig Regel. Den paagældende Fremgangsmaade fremgaar af følgende Protokolltilførsel:

»Adskillige af dem, hvis Skibe og Ladninger ere blevne opbragte ved det Engelske Overfald og efter Krigens Udbrud, men tilforn have været *assurerte*, have nu fordret Erstatning, i Følge *Condemnationer*, som de have beviist. — Iblandt disse var *Capit. Leisner*. Han yttrede at ville anlægge Sag imod *Compagniet*. Men, efter Samtale med Directionen, imodtog han det Tilbud, at faae udbetalt 50 pCt., imod Forbeholden af, i sin Tid, at erholde det meere, som kunde *pro rata* tilkomme ham af *Compagniets* gamle *Fond*, i Overensstemmelse med General Forsamlingens Beslutning af 10 *Februarie* 1808. Det indstilles, at samme Fremgangsmaade maatte antages til almindelig Regel i lige Tilfælde.«

Denne Direktionens Indstilling bifaldtes af Interessenterne.

— — —

Før 1807 var Danmarks Handelsflaade paa mindst 32.000 Kml., og Hertugdømmernes var paa det nærmeste af samme Størrelse. 1812 var Danmarks Handelsflaade gaet ned til 16.000 Kml. og Hertugdømmernes til ca. 15.000 Kml. Som Helhed var Flaaden altsaa i Aarene fra 1807 til 1812 smeltet ind med Halvdelen, og denne formindskede Flaade var tilmed ganske udelukket fra den lønnende Langfart. Men ikke blot var Søhandelen paa de fjernere Have ødelagt, ogsaa Handelen over Landgrænsen var paa mange Maader saa stærkt hæmmet, at man næsten kunde tale om Afspærring. Og dog gik vor Handel og Søfart ingenlunde helt i Staa i Krigsaarene. Der var jo først den foran omtalte Proviantering af Norge,

der i Krigsaarene gav en — ganske vist meget risikabel — Lejlighed til Beskæftigelse særlig for nordjydske Handlende og Redere, dernæst var der den helt indenrigske Handel mellem Øerne, Nørrejylland og Hertugdømmerne, og endelig var der trods alt dog endnu *nogen* Udenrigshandel tilbage. Ved Krigsudbruddet var de københavnske Pakhuse fyldt med Varer, Kaperne indbragte lejlighedsvis ny Forsyninger, og for alle disse Ting var der et godt Marked i Nordtyskland og i Østersøhavnene. Alt i alt var det dog — naturligvis særlig i Sammenligning med den glimrende Handelsperiode — overmaade trange Tider for Handel og Søfart, der ikke blot led stærkt under Fjendens Virksomhed, men ogsaa virkede under et stærkt Tryk fra Forbundsfællen Frankrig, der kun havde Interesse for den danske Handel, for saa vidt som den kunde tjene Frankrigs Formaal.

Under disse Forhold faldt der naturligvis ikke megen Forretning af til Sjø-Assurance-Kompagniet, men saa galt, som man paa Forhaand kunde have befrygtet det, gik det dog ikke. Med Hensyn til de forretningsmæssige Resultater af Kompagniets Virksomhed i Aarene 1808—12 giver Tabellerne Side 307 og 308 nærmere Oplysning.

Som det ses, er de akkvisitoriske Resultater kun ringe, og naar henses til Pengeforholdene, hvorom mere i det følgende, endda ringere, end de absolute Tal direkte angiver, men desuagtet er de finansielle Resultater tilsyneladende ikke daarligere. Rigtigheden af den Opsparingspolitik, Kompagniet før Krigsudbruddet i en Aarrække havde ført, faar altsaa for saa vidt sin Stadfæstelse, og Interessenterne faar gennem det 5 pCt.s Udbytte, der i de fem Aar uddeles, Belønning for

Det nye Fond.

Aar	Risikosum ved Aarets Udgang	Aarets nytegnede Forsikrings- sum	Indtægt af Præmier og Policepenge	I Aaret udbetalte Er- statninger	Formue ved Åarets Udgang	Ud- bytte
	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	pCt.
1808	406.660	530.860	33.164	13.394	625.034	5
1809	572.307	1.094.753	80.477	54.662	680.777	5
1810	158.400	680.334	57.136	64.751	698.707	5
1811	114.100	340.000	35.844	50.506	717.443	5
1812	181.500	433.600	43.294	27.515	771.061	5

deres tidligere Maadeholdenhed. Det er jo Renteindtægten af de tidligere opsamlede Kapitaler, der muliggør Udbytteuddeling til Trods for Tilbagegangen i Kompagniets Forretninger.

De paa Rente udsatte Kapitaler og de indvundne Renter udgjorde ved de nedennævnte Aars Udgang følgende Beløb:

Aar	Paa Rente ude- staaende Kapitaler ved Aarets Udgang	Aarets Rente- indtægt af udlaante Kapitaler	Renteindtægt af Præmierestancer
1808	888.784 Rdr.	44.592 Rdr.	2.933 Rdr.
1809	765.319 »	54.435 »	5.494 »
1810	795.719 »	51.082 »	4.464 »
1811	784.844 »	61.504 »	1.894 »
1812	833.594 »	67.840 »	0 »

Som det fremgaar af disse Tal, har Renteindtægten i Periodens første og dens to sidste Aar været betydelig større end Præmieindtægten.

De »indfaldne«, men uafgjorte Skader, som det »ny Fond«
 bar Risikoen for, beregnedes til følgende Beløb:

1808	10.500 Rdr.
1809	50.898 »
1810	54.895 »
1811	13.350 »
1812	13.350 »

Men foruden disse relativt smaa Skader var der jo dem,
 der endnu kunde ventes fra *før* Krigen, og for hvilke det
 gamle Fond hæftede. Dette Fonds Risiko afvikledes i det her
 betragtede Femaar paa følgende Maade:

Det gamle Fond.

Aar	Anvist til Udbetaling i Aarets Løb	Fondets Beholdning ved Aarets Udgang
1808	161.932 Rdr.	438.068 Rdr.
1809	175.340 »	262.728 »
1810	95.317 »	167.411 »
1811	38.175 »	129.236 »
1812	4.586 »	124.650 »

Naar det ny Fonds Formue i den vanskelige Femaarsperiode
 1808—12 var steget fra ca. 625.000 Rdr. til ca. 771.000 Rdr.,
 medens de paa Rente staaende Kapitaler i samme Tidsrum
 gennemsnitlig havde været omkring 800.000 Rdr., skulde man
 synes, at Kompagniets finansielle Forhold nærmest maatte
 betegnes som glimrende. Man maa imidlertid her erindre sig
 det meget væsentlige Moment, at de anførte Tal vel er et

korrekt Udtrykt for de *nominelle* Værdier, Kompagniet raadede over, men ingenlunde for de *reelle* Værdier, der faktisk i den betragtede Periode stadig var i Tilbagegang.

Sagen er jo den, at vort Pengevæsen netop i disse Aar kom i den sørgeligste Uorden. Efter Krigens Udbrud i 1807 var Statsudgifterne steget stærkt, medens Indtægterne samtidig var formindskede, og Staten — der havde Hals- og Haandsret over den seddeludstedende Statsbank, Courantbanken, hvis Sedler var uindløselige, ved Lov gjort til tvungent Betalingsmiddel og kunde udstedes i ubegrænset Mængde — greb da for at skaffe sig de manglende Betalingsmidler til den uheldige Udvej stadig at forøge Seddelmængden, der i Aarenes Løb voksede langt ud over, hvad Omsætningen under de daværende Forhold kunde bære. Følgen var uundgaeligt, at Sedlernes Kurs over for Sølv, som dengang var Grundlaget for vort Møntsystem, stadig faldt. Courantbanksedlerne havde vel, siden de i 1757 blev uindløselige, som Regel haft en svingende, men stadig ringere Værdi end det Sølv, hvorpaa de lød, men Forskellen havde dog ikke været afskrækkende stor og var paa Grund af de gunstige Konjunkturer i det 18. Aarhundredes sidste Del omtrent udjævnet omkring Aarhundredskiftet. De ugunstige Konjunkturer i Forbindelse med den forcerede Seddeludstedelse i Aarene efter 1807 drev imidlertid Seddelværdien saa stærkt ned, at den i Slutningen af 1812, da der var udstedt for ca. 142 Millioner Rigsdaler Courantbanksedler og andre uindløselige Pengerepræsentativer (Skatkammerbeviser), kun var ca. 7 pCt. af Sedlernes Paalydende. Hvilken uhyre Forvirring denne Værdiforringelse af Omsætningsmidlet bragte ind i alle økonomiske Forhold vil let

forstaas: Alle Varepriser steg i samme Forhold, som Værdi-maaleren faldt, alle faste Indtægter blev som Følge heraf aldeles utilstrækkelige for de paagældende fastlønnedes Behov — Sø-Assurance-Kompagniet maatte da ogsaa i disse Aar ligesom talrige andre Institutioner stadig gennem ny Dyrtidstillæg forhøje Funktionærgagerne — og udlaante Kapitaler betaltes i stort Omfang tilbage, nominelt vel med de samme Beløb, der var laant, men reelt med stærkt værdiforringede Beløb. Opsparede Kapitaler smulrede paa den Maade let hen.

Regeringen indsaa, at der paa en eller anden Maade maatte gøres energisk op med den bestaaende fordærlige Tilstand, og den valgte sluttelig at gaa saa radikalt til Værks, at den ved et enevældigt Magtbud skilte sig af med de ca. $\frac{9}{10}$ af sin Seddelgæld, hvorfor Begivenheden ogsaa er gaaet over i Historien under Navn af Statsbankerotten i 1813. Den paagældende meget indgribende Forordning udkom under 5. Januar 1813. Ved denne Forordning erstattedes Courant-banken med en ny Statsbank, Rigsbanken, og Møntsystemet forandredes samtidig, idet Møntenheden, der hidtil havde været Courantdaleren, nu blev Rigsbankdaleren, der var $\frac{5}{8}$ af den førstnævnte. De cirkulerende Sedler skulde ombyttes med de ny, saaledes at der gaves een Rigsbankdalerseddel for seks Courantsedler, hvilket faktisk betød, at alle, som laa inde med Kontantbeholdninger i Courantsedler, fik disse nedskrevet til $\frac{5}{48}$ af deres Paalydende. Denne Ombytningsregel angik kun Forholdet mellem Staten (Statsbanken) og Seddel-ejeren, men ogsaa de rent private Gældsforhold regulerede Forordningen og det paa noget forskellig Maade, eftersom det

drejede sig om løsere Gældskrav, for hvilke der ikke forelaa noget skriftligt, eller om Gældsfordringer, for hvilke der var udstedt skriftligt Bevis. Den førstnævnte Art af Gæld nedskreves ved Omsætningen fra Courant- til Rigsbankdaler til $\frac{5}{48}$ ligesom Sedlerne, men den anden og vigtigste Gældsart reduceredes derimod kun til $\frac{5}{8}$ af det Beløb, Gælden havde været værd beregnet efter Seddelkursen paa det Tidspunkt, da Gælden stiftedes. For Statsobligationer, som Ejeren erklærede ikke at ville opsige, gjaldt det, at de omsattes til samme Beløb i Rigsbankdaler, som de lød paa i Courantdaler, og de reduceredes saaledes kun til $\frac{5}{8}$. Endelig blev der udstedt et Moratorium, der skulde gælde indtil 6 Aar efter den kommende Fredsslutning, og for Moratorieperioden reduceredes Renten til 2 à $3\frac{1}{2}$ pCt.; den steg dog senere lidt og var, da Moratoriet i 1819 ophørte, 4 pCt. At alle disse Bestemmelser maatte faa stor Betydning ogsaa for Vurderingen af Kompagniets opsamlede Midler og for Renteindtægten af disse, siger sig selv.

Men ikke nok hermed. Der opstod trods den nyindførte Møntenhed snart Spørgsmaal om, hvad man skulde bruge som Værdimaaler ved Forretningers Afslutning: om Sedler efter deres Paalydende, Sedler efter Tvangskurs eller endelig rede Sølv. Sagen var nemlig den, at det ikke gik, som Regeringen havde haabet, nemlig at de ny Sedler skulde holde sig omtrent i Pari; det gjorde de ikke. Regeringen havde trods sit Haab om det modsatte forudset, at det *kunde* gaa saaledes, og havde for en saadan Eventualitets Indtræffen og for at hindre mulige Kurssvingningers fordærlige Virkninger bestemt, at den ny Rigsbank hvert Halvaar skulde offentliggøre en officiel

Seddelkurs, fastsat som et Gennemsnit af det sidst forløbne Halvaars børsnoterede Seddelkurser, og efter denne Tvangskurs, den saakaldte »Sølvværdi« (S.V.), skulde alle de Penge mellemværender, der var ordnede ved Forordningen af 5. Januar 1813, samt Statens Ind- og Udbetalinger afgøres. Samtidig kunde man afslutte Forretninger i Rigsbanksedler efter Paalydende, den saakaldte »Navneværdi« (N.V.), og dette blev det mest almindelige, og endelig kunde man ogsaa slutte Forretninger i Sølv, »rede Sølv« (r. S.). Man vil forstaa, at det ikke var helt let for almindelige Mennesker at finde sig til Rette med alle disse indviklede Regler, og saa langt fra, at den ny Ordning bragte den Fashed til Veje i Pengevæsenet, som var dens Forudsætning, blev tværtimod det første Aar efter Forordningens Udstedelse det mest forvirrede, man hidtil havde kendt; først i Løbet af en Aarrække bedredes Forholdene — særlig efter Nationalbankens Oprettelse i 1818.

Allerede paa Kompagniets ordinære Generalforsamling den 25. Januar 1813 udtaler Direktionen, at den vel ikke endnu kan sige noget bestemt om Størrelsen af det Tab, Kompagniet »maa lide ved Pengevæsenets nylige Forandring«, saa lidt som den for Tiden kan »bestemme hvad Compagniets virkelig ejende Capital beløber sig til, førend Beholdningen bliver, saa vidt mueligt anslaaet til Rigs Banco Dalere«, men Direktørrerne ser dog ret fortrøstningsfuldt paa Stillingen og fremhæver bl. a. som en Lysside ved denne, at en Del af Kompagniets rentebærende Kapital bestaar af »Kongl. transportable Species Fonds, som i Regnskabet ikkuns er anført for de Summer derfor ere indskudte i Dansk-Courant — Ligesom Compagniet ogsaa ejer nogle ældre Kongelige og andre staa-

ende Obligationer«. Naar man holder sig de foran meddelte Bestemmelser om Statsobligationers Omsætning til Rigsbankdaler for Øje, forstaar man, at Direktionen fremhæver det som et særlig gunstigt Moment, at man havde i hvert Fald en Del af Formuen anbragt i Statspapirer — tilmed da disse delvis synes at være opførte i Status til en lav Køberkurs. Direktionen lover nu, at den vil lade foretage en Omsætning af Kompagniets Formue pr. 31. Januar 1813 til Rigsbankdalere og forelægge Resultatet af Omsætningen paa en ekstraordinær Generalforsamling, som derefter snarest skal blive indkaldt, og hvor Direktionen da tillige vil »andrage paa Kompagniets Actie-Fonds Forandring til Rigs Banco Dalere, som den eneste indenlandske herefter gjeldende Pengesort«.

En Maaned efter — den 26. Februar — afholdes den lovede ekstraordinære Generalforsamling, hvor Interessenterne faar Besked om, at hele Beholdningen for det ny Fond pr. 31. Januar 1813 udgør 499.826 Rigsbankdalere, idet den kontante Kassebeholdning udgør 33.036 Courantdalere = 5506 Rigsbankdalere, og de paa Rente staaende 829.994 Courantdalere »anslaes til 515.095 Rigsbankdaler Sølv Værdi«, hvorfra gaar det gamle Fonds Restbeholdning paa 124.650 Courantdalere = 20.755 Rigsbankdalere. Efter denne Opgørelse skulde Kompagniet være sluppet nogenlunde naadigt fra Tabet ved Møntforandringen. Det nye Fonds Beholdning, der ultimo December 1812 var 771.061 Rdr. C., beregnes nu en Maaned senere til ca. 500.000 Rigsbankdalere. Om den Renteindtægt, som Kompagniet fremtidig kunde vente sig af de udlaante Kapitaler, meddeltes det samtidig, at den »kan beløbe sig til omtrent 16.000 Rbd. S.V.«.

Angaaende Garantikapitalens Omskrivning hedder det i Referatet fra samme Generalforsamling: »Med Hensyn til Pengevæsenets nylige Forandring, foreslaaer Directionen, om ikke til Sikkerhed for de Assurancer, som ere skete siden det Engelske Overfald, og for dem, som herefter blive tegnede ved Compagniet kunne /: istedet for de 800.000 Rdr., som ved General-Forsamlingens Beslutning af 10de Februari 1808, blev fastsat at skulle udgiøre det nye Fond :/ bestemmes en Lige Sum i Rigsbankdaler Navne Værdie, i hvilken Pengesort saavel Compagniet som de private Assurandeurer nu have begyndt at forsikkre, og som en Følge heraf, maatte D'hr. Interessenters Forskrivninger til Compagniet med Cautioner, ombyttes med nye Rigsbankdaler N.V., hvortil trykte Blanquetter skulle vorde dem tilstillede, forsaavidt, at for de interesserede Summer ikke er deponeret tilstrækkelige Hypoteker — Ligesom der og paa de udstædte Actie-Breve bør skee fornøden Paategning, og i Forsikkrings-Protocollerne den behørige Omskrivning. Herpaa udbede vi os General-Forsamlingens behagelige Beslutning«.

Denne »behagelige« Beslutning fik sit Udtryk i, at Generalforsamlingen resolverede, at »Interessenternes Forskrivninger til Compagniet med Cautioner ombyttes med nye Forskrivninger i Rigsbankdaler N.V. og at af Compagniets nu værende nye Fond bestemmes en Capital af 400.000 Rigsbankdaler N. Værdi, saaledes at Compagniets nu værende Fonds bliver En Million Rigsbankdaler N. V. Endvidere besluttede General Forsamlingen at i fal Comp.'s Fonds ved lykkelige Conjunctioner skulle stige til 1 Million Rigsbankdaler N. V. — da skulle Interessenternes Forskrivninger gives tilbage«.

Som det vil ses, bruges i den citerede Formulering af Generalforsamlingens Beslutning Ordet Fonds i forskellige Betydninger, snart om Kompagniets samlede opsparede Midler og snart mere begrænset om Kompagniets Grundfond (Garantikapitalen). Dette gør vel Resolutionen, der ogsaa paa anden Maade er unøjagtig affattet, temmelig uklar, men Meningen med den er dog tydelig nok, at man af Kompagniets Opsparinger *straks* vil overføre 400.000 Rigsbankdaler kontant til Grundfonden, der fastsættes til en Million Rigsbankdaler ialt med Forskrivninger for de 600.000 Rigsbankdaler, og at man senere, naar der er opsparet tilstrækkelige Midler dertil, *yderligere* vil overføre 600.000 Rigsbankdaler kontant til Grundfonden, hvorefter de for dette Beløb udstedte Garantiforskrivninger skal leveres tilbage til Interessenterne. Man vil med andre Ord bestræbe sig for — til Afløsning af det hidtil udelukkende i Garantiforskrivninger bestaaende Grundfond — at faa dannet en fuldt indbetalt Aktiekapital paa 1 Mill. Rigsbankdaler, eller som vi nutildags vilde sige: Man vil efterhaanden give Interessenterne Friaktier for et samlet Beløb af 1 Mill. Rbd. og gør Begyndelsen med Overførselen af de 400.000 Rbd. kontant.

Hvad Formuens Omsætning til den nyindførte Mønt angaar, var Kompagniet utvivlsomt sluppet over den med mindre Tab, end man paa Forhaand kunde vente, men dermed var man ganske vist ikke ude over alle de Ulemper, som Møntforandringen og de stadig svingende Kurser medførte. Spørgsmaalet om, hvilket af de tre foran nævnte Værdimaal man skulde anvende ved Forsikringernes Afslutning, blev, som det senere nærmere skal blive omtalt, snart brændende; men foreløbig

forsikrede saavel Kompagniet som de private Assurandører i Rigsbankdaler N. V., og da Freden med England et Aars Tid efter Møntforandringen sluttedes i Kiel den 14. Januar 1814, syntes der for saa vidt at aabne sig lysere Udsigter for en Tiltagen af Kompagniets i en Aarrække stagnerende Forretning, og da der i det følgende Aar atter blev Tale om en ny tiaarig Forlængelse af Interessenternes Forpligtelse efter Konventionen, vedtoges saadan Forlængelse da ogsaa uden Diskussion.

Efter Fredsslutningen blev Spørgsmaalet om det tilraadelige i igen at optage Forsikring mod *al Fare* aktuelt. Endnu i April 1815 turde man dog ikke tage Skridtet fuldt ud, men nøjedes med at beslutte Overtagelsen af al Risiko for Rejser til samtlige Havne i Østersøen, til Norge, til og fra alle Havne paa Island og Grønland, til Hamburg og til Kysten derfra indtil Texel incl. samt til de østlige Havne i Skotland og England indtil Londons »revier« incl. Til alle andre Havne forsikredes der derimod blot for Søskade. Allerede i Juli Maaned s. A. besluttede man dog »i Anledning af de Begivenheder, som nu have funden Sted i Frankrige«, at man nu »igien kunne tegne Assurance for al Fare fra og til alle Havne, Havne i Frankrige undtagen, indtil de politiske Forhold der, videre maatte udvikle sig«.

Omtrent samtidig fremsatte nogle af Kompagniets Interessenter Ønsket om at faa gennemført en Revision af Konventionen. Direktionen mente imidlertid, at det var for tidligt at gaa i Lag med et saadant Revisionsarbejde; man burde afvente Resultatet af Wienerkongressen »for at erfare hvorvidt at der paa samme maatte blive noget afgjort i Henseende til alminde-

CHRISTIAN KLINGBERG
Kommitteret 1812—1821

lige Princippers Bestemmelse i Folkeretten med Hensyn til Søefarten«. I Begyndelsen af 1816 toges Revisionsspørgsmaalet op paa ny, da det nu var blevet bekendt, at Wienerkongressen ikke havde truffet den ventede Afgørelse »af de i Folkeretten omtvistede Spørgsmaal«. Man besluttede da at lade foretage et forberedende Arbejde til en Revision af Konventionen, og med dette for Øje nedsattes der et Udvalg, der kom til at bestaa af Etatsraad *Ørsted*, Grosserer *Christian Thomsen*, Mægler *Wessely* og Dispatcheur *Langberg*, som for deres Arbejde med at affatte et nyt Konventionsudkast skulde have et »anstændigt og passende Honorarium«. Om Udvalgets Arbejde erfarer man gennem en Protokoltilførsel under 13. Februar 1817, at Udvalget haaber »om en Tid af 3 Maaneder fra nu af at kunne tilstille os bemeldte Udkast«, men derefter er der Tavshed om Udvalgets Arbejde, og i en lang Aarrække høres der intet om Konventionens Revision, der saaledes — uvist af hvilken Grund — var udsendt til et senere Tidspunkt.

Med Konkurrencen fra de private Assurandørers Side havde Kompagniet jo nu forlængst forsonet sig, og Forholdene i Krigsaarene — og i adskillige Aar efter Fredsslutningen — fristede forstaaeligt nok ikke til Forsøg paa at skabe Kompagniet ny Konkurrenter. I 1816 ønskede ganske vist nogle holstenske Skippere at danne en gensidig Kaskoforsikringsforening, men denne var i sit Anlæg saa stærkt begrænset, at den ikke kunde komme til at betyde nogen egentlig Konkurrence for Kompagniet. Regeringen var saa hensynsfuld at tilstille Kompagniet de paagældende Skipperes Ansøgning om ggl. Konfirmation paa deres Overenskomst om Oprettelsen af en »indbyrdes Assurance-Forening« og at udbede sig Kom-

pagniets Betænkning i den Anledning. Paa Generalforsamlingen den 8. Februar 1816 kom Sagen til Behandling, og det vedtoges efter Direktionens Indstilling paa Regeringens Forespørgsel at svare, at man ikke havde noget at indvende mod den planlagte Forening, da — som Direktionen fremhævede — Hensigten med den »tildeels er at oprette et Understøttelses Selskab for ulykkelige Skippere og deres Familier, mod hvis Oprettelse det efter vor Formening maatte være uværdigt for Compagniet at ville lægge Hindringer i Veyen«. Man gjorde dog — med den sædvanlige Vagtsomhed over for mulig nyopdukkende Konkurrence — forsigtigvis sin Anerkendelse af den ny Forening afhængig af, at den kun overtog Forsikringer for saadanne Rejser, for hvilke man gennem en foretagen Undersøgelse i Kompagniets Bogholderi havde konstateret, at Kompagniet ikke selv hidtil havde tegnet Forsikring. Sin Anbefaling af at anerkende den ny Forening begrundede iøvrigt Direktionen yderligere med, at Foreningen saa meget mindre kunde bringe Kompagniet Tab, som der i den kun kunde faas Erstatning »for det halve Tab ved total Forliis og som Erstatningen er bestemt i S. H. C.*) eller Sølv, hvori Assurance-Compagniet for Tiden ey tegner Assurance«.

Paa Foranledning af adskillige Interessenter, som havde ønsket, at Kompagniet skulde gaa over til at tegne Forsikringer i rede Sølv, samledes Direktionens Medlemmer den 5. April 1816 for at tage Stilling til dette Ønske. Flertallet af Direktørerne mente ikke, at det gik an at imødekomme de paagældende Interessenter, saalænge »Handelen i Danmark er saa indskrænket efter Krigens Ophør, og saalænge Kompagniet

*) d. v. s. Slesvig-Holstensk Courant.

endnu vil være udsat for betydelige Tab, da saamange af Handels Standens Skibe og dertilhørende Inventarier ikke ere satte i tilbørlig Stand mod den Fordervelse, hvilken var en Følge af deres Henliggende under Krigen«. Og navnlig var man enig om, at Forsikring i reede Sølv ikke burde finde Sted, »forinden der havdes en isoleret Fond i reede Sølv, der paa ingen Maade maatte sammenblandes med den Fond, som man har for dermed at dække i ulykkelige Tilfælde Assurancerne i Navne Værdi«.

En saadan Fond kunde efter Direktionens Mening ikke være mindre end 50.000 Rbd. reede Sølv, hvorpaa der da »efter Conventionens Grundsætning kunne løbes en Risiko af 150.000 Rbd. reede Sølv«. Man besluttede da — for at aabne en Udvej for de Interessenter, der ønskede Tegning i reede Sølv, til at danne en særlig Association med dette Formaal for Øje — at tilstille Interessenterne et Cirkulære, »hvorved der gives Leylighed til at tegne sig til et Sammenskud af 100 Rbd. reede Sølv pr. Actie, hvoraf de 50 Rbd. maatte betales Contant og for de andre 50 Rbd. maatte stilles vedbørlig Sikkerhed«. Subskriptionsindbydelsen fandt imidlertid ikke den fornødne Tilslutning blandt Interessenterne, og som Følge deraf besluttedes det paa Generalforsamlingen den 13. Februar 1817, at »Assurance i reede Sølv ikke iværksættes«.

Som det af det nærmest foregaaende ses, var Kompagniet klar over den Fare, der truede dets Forretning fra daarligt vedligeholdte og daarligt udrustede Skibe — navnlig fra de Skibe, der under Krigen havde ligget uvirksomme i Havnen. For at gøre sit til en Forbedring i saa Henseende besluttede Kompagniet i Juni 1816 »at foranstalte en Besigtigelse over alle

de Skibe, som befinde sig her i Havnen eller dertil ankommer og forlanges her ved Compagniet assurerede, for at erfare deres Beskaffenhed og Godhed, hvorefter man besluttede at ville tegne for ringere Præmie, saavel de Skibe der ere befundne aldeles gode ved Besigtigelsen, som de Vare der i samme indlades; at der skal henlægges et Register paa Compagniets Contoir paa Børsen, hvorudi samtlige de besigtigede Skibe og de forskjellige Caragterer, som de under Besigtigelsen maatte have erholdt, til Efterretning for alle [indføres], og anmodede man Capitain *Soltwedel* om at ville paatage sig disse Besigtigelser mod saadan Betaling, som General-Forsamlingen siden maatte bestemme, hvilke Forretninger han havde den Godhed at paatage sig«.

Som man vil forstaa, er det et Slags *Skibsklassificerings-bureau*, Kompagniet hermed havde besluttet at indrette, og allerede paa den følgende ordinære Genèralforsamling i 1817 meddeles det, at Besigtigelserne har haft god Fremgang, idet der allerede i Kompagniets »Registrations-Protocoller« er indført 177 danske og 20 fremmede Skibe. Samtidig vedtoges det, at Besigtigelsesmanden, Kaptajn *Fr. Soltwedel*, skal »nyde lige Belønning aarlig af Compagniet, som de private Assurandører have tilstaaet Capitain *Kinch* for deslige Forretninger, nemlig 1500 Rbd. Navne Værdi«.

Da Kaptajn *Soltwedel*, der foruden at være Kompagniets Besigtigelsesmand tillige var søkyndig Kommitteret, i 1821 var afgaaet ved Døden, valgtes i hans Sted — og til begge hans Bestillinger — Kaptajn *Jens Christian Møller*, og det besluttedes, at de to Bestillinger som Besigtigelsesmand og søkyndig Kommitteret fremtidig altid skulde være forenede hos samme

Person, der for Besigtigelsehvervet skulde have et aarligt Honorar af 600 Rbd. rede Sølv.

Samtidig med at man paa ny (jfr. foran S. 264) ansatte en Besigtigelsesmand, indsendte man til Kongen Ansøgning om »nye og skiærpede Forholdsregler for Capitainerne i Henseende til Journalernes Førelse paa Rejser«.

— — —

Det var vel i 1817 blevet besluttet, at Forsikring i »rede Sølv« ikke skulde finde Sted, men allerede det følgende Aar toges Spørgsmaalet op til fornyet Overvejelse paa en ekstraordinær Generalforsamling den 12. Juni 1818, og nu havde Kompagniets Direktion faaet et andet Syn paa Sagen, som det fremgaar af deres til Generalforsamlingen afgivne udførlige Betænkning. Denne indeholder adskillige ganske interessante økonomiske Betragtninger og gengives derfor i det følgende in extenso:

1.

»Saavel Kongens aabne Brev af 6te April, som Handelens Tarv og vort eget Bedste gjør det efter vore Tanker fornødent, at Compagniets Bestyrelse antager andre Forholdsregler i Henseende til Værdien, hvori Forsikringer i Fremtiden bør finde Sted.

Det aabne Brev synes at bestemme, at enhver skriftlig Forpligtelse i Fremtiden efter 1ste Augusti d. A. skal indgaaes og opfyldes i Sølv efter den sættende Quartals Cours, hvis at man ej antager rede Sølv.

Assurance Anliggender kunne vistnok ikke subsumeres under Bestemmelsen i Brevets Litra C. thi *daglig Handel og Vandel*, hvortil ene Navne Værdi kan bruges, udelukker Begrebet af skriftlig Forpligtelse paa Tid, der just ere de Egenskaber, som finde Sted ved Assurancer.

Vi indsee efter vor Overbeviisning og Forstaaelse af de nærværende Lovgivninger ei andet, end at al Assurance maa tegnes i Fremtiden enten i Sølv efter Quartals Cours, eller i rede Sølv.

Spørgsmaalet, som staaer tilbage at afgjøre, er blot, hvilket af disse Alternativer vi skulle vælge.

Efter vor Mening bør vi vælge at forsikre i rede Sølv. Vore Grunde herfor ere korteligen følgende:

Gjenstanden for vor Virksomhed er for største Deelen Kjøbmands *Varer*. Den almindelige Maalestok hos alle Nationer for Varenes Værdi er Sølv. Den fornuftige Kjøbmand, som forsender eller forskriver Varer, henfører i Almindelighed alt til denne Maalestok. Kommer end undertiden de forskjellige Staters Repræsentativer ind med under Calculen, saa er dog denne Beregning som oftest kun en underordnet Betragtning.

Maalestokken er almindelig for alle Nationer, i Almindelighed uafhængig af Regjeringerne, der vel kunne sætte Repræsentativer med eller uden Værd i Sølvets Sted for deres Statsborgere, men ikke formaae at give disse Love for andre Staters Borgere. Den anden mindre vigtige *Gjenstand* for vore Operationer ere *Skibe*; men ogsaa disses Værd bestemmes efter Massen af Sølv, som betales enten for Eiendommen eller Leien. Naar vi forsikre i Sølv, saa tale vi, saa at sige, et Sprog der er lige tydeligt for alle Nationers Handlende Individuer.

Vælg vi derimod at forsikre i Sølv efter Quartals Cours, saa forsikre vi i Repræsentativer, hvis Værd begge Parter kunne kjende ved Contractens Oprettelse, men ikke ved dens Fuldbyrdelse, der undertiden falder 1 à 2 Aar sildigere ind. Repræsentativernes Værd hænge af Misvæxt, politiske Forhold, Handelens Stilling, Regjeringernes større eller mindre Klogskab. Kjøbmanden og særdeles den fremmede, troer stedse, at Regjeringen vil lempe Repræsentativernes Værd efter, de andre Borger Klassers Tarv paa Handelsstandens Bekostning. Han bærer altid en lønlig Frygt for en tvungen Cours paa Repræsentativerne. Den samme Uvished, som opstaaer for den

Forsikkrede i Sølv efter Quartals-Cours, opstaaer ogsaa tildeels for Assurance-Compagniet.

Vi modtage Præmien i Repræsentativer til en Cours af 300, og hvo kan nægte Muligheden af at vi komme til at udbetale Skaden i Repræsentativer til en Cours af 400. Vi paatage os nu en dobbelt Risico, istedet for een. Men, vil man indvende, det er ikke sandsynligt at Coursen vil forverre sig, og ingen Præmie allene kan dække sin forsikkrede Risico, hvorimod de flere Præmier, indtagne til forskjellige stigende Courser maatte dække Risiquen. Vi svare hertil: Hvo borger vort Fædreneland en evig Fred og for Handelen fordeeltagte Vilkaar? Uvished i borgerlige Handlinger er en af de ufordeeltagteste Stillinger i Livet og den er, har været og vil til alle Tider blive uadskillelig, hvor Betalingsmiddelet er Repræsentativer, endog i de mægtigste Stater.

Vi forudsætte stedse, at vi, hvis at vi vælge at tegne Forsikkringer i rede Sølv, ikke indlade os i Coursspeculationer, som er uden for vor Hverv og Bestemmelse, men at vi antage som ufravigelig Maxime, at de i rede Sølv indcasserede Præmier opbevares, om mueligt, paa Renter, indtil at Skaderne kunne udbetales og Fortjenesten uddeles imellem Interessenterne. At indlade sig i Coursspeculationer ville være at paabyrde Compagniet en ny og ikke naturlig Risico.

Antage vi at forsikre i rede Sølv, saa ville de Handlende, som hidtil, for at have fuld Sikkerhed i virkelig Valuta, have for en stor Deel forsikkret i fremmede Instituter, heller forsikre her, hvor de kjende Love og Indretninger og hvor de vide, at de partielle Skader ere snarere erstattelige, end i Udlandet. Mængden af Assurancer kan ene fremme vort Institut. Antage vi at forsikre i rede Sølv, saa bliver vor Bogføring simpel og let. Ved ethvert Aars Ende kunne vi nøiagtigen sige Interessenterne Compagniets Stilling. Forsikre vi derimod efter en lovbestemt Cours, saa kunne vi ikke nogensinde sige Interessenterne Compagniets Stilling; thi vi kunne ikke vide hvormange Repræsentativer, der behøves for at afgjøre Skaderne

efter den Cours, som da existerer. De samme Grunde, som i sin Tid fraraadede Compagniets Bestyrere at forsikkre i Sølv Værdi og tilraadede at forsikkre i Navne Værdi, fraraader efter vore Tanker at forsikkre i Sølv efter Quartals Cours, der er kun et forandret Navn paa Sølv Værdi, og tilraader at forsikkre i rede Sølv.

Man vil rimeligvis opkaste den Betænkelighed, at det ville være vanskeligt, maaske uoverkommeligt for Compagniet i Begyndelsen at opfylde sine Udtællinger i Sølv, hvis at disse maatte indtræffe, forinden noget betydeligt var indkommet i Sølv ved Præmier, men denne Betænkelighed bortfalder, naar vi erindre, at vi have en betydelig Capital udlaant i Sølv Værdi, der nu gaar over til rede Sølv, og hvorover kan disponeres.

Efter saaledes at have fremsat vore Tanker, indstille vi til Interessenternes behagelige Beslutning: om de i Fremtiden ville forsikkre i rede Sølv eller i Sølv efter Quartals Coursen, og om ikke med saadan Forsikkring skulle begyndes den 1ste Juli førstkommende.

2.

Da Assurance-Compagniet i Fremtiden forsikkrer i Sølv, saa vil det være fornødent, at Interessenternes Forskrivninger til Compagniet for 600.000 Rbd. N. V. ombyttes med nye i den Pengesort hvori der herefter skal forsikkres. Der blev i General Forsamlingen den 26de Februari 1813 bestemt en Million Rigsbankdaler Navne Værdi til Sikkerhed for de tegnende Assurancer, men da det, efter vor Formening ikke vilde være raadeligt i Almindelighed at antage saa høy Assurance i Sølv paa Skibe og Varer, som forhen er antaget i Rbd. N. V., saa skulle vi være af de Tanker, at 600.000 Rbd. Sølv maa være fuldkommen Betyggelse for dem som lade tegne Assurancer ved Compagniet, saa meget mere, som det Antal Assurancer der nu for Tiden tegnes, er kun ringe i Sammenligning med det Antal, som blev tegnet før Krigen, da Forsikkrings Fondet var 600.000 Rdr. D. Ct.

I Henseende til de udstædte Actie-Breve, da kunne disse indleveres til Compagniets Contoir for at blive ombyttede med nye.

aarlige Generalforsamlinger, alt i Følge Kompagniets aller-
naadigste Oktroy og Konventionens Medfør og Formeldning.

Og naar *Herr. Stadsmaager Jensen.*

dette Aktie-Brev og dets Tilhold, tildeels eller alt, nogen anden til Ejendom maatte afstaae, bør det for Assurance-Kompagniets Bogholder strax tilkiendegives og Aktie-Brevet til Kompagniet ekstraderes, paa det at en saadan Forandring udi Kompagniets Böger vedbørlig kan vorde antegnet, og tillige af den nye indtrædende Participant derfor vedbørlig Forsikkring udi Assurance-Kompagniets Forsikkrings-Kasse vorde nedlagt, eftersom, förend at dette sidste nöiagtig er efterkommet, udi Kompagniets Böger ingen Transport bör skee, eller ny Aktie-Brev udstædes.

Kiöbenhavn den *27de Juni Anno 1821.*

[Signature] *[Signature]*

Den 12. Juni 1824 blev det vedtaget af den 12. Juni 1824. Den 12. Juni 1824. Den 12. Juni 1824. Den 12. Juni 1824.

Reproduktion af „Aktie-Brev“
udstedt efter Generalforsamlingsbeslutningen af 12. Juni 1818 (se Side 325)

Herpaa udbede vi os General-Forsamlingens behagelige Beslutning.«

Generalforsamlingen bifaldt i et og alt enstemmigt Direktionens saaledes motiverede Forslag, og fra nu af skulde der altsaa kun forsikres i »rede Sølv«.

Man faar af det i det nærmest foregaaende meddelte det Indtryk, at Kompagniet har forstaaet at klare sig helt pænt igennem alle de Vanskeligheder, som Møntforandringen nødvendigvis maatte føre med sig ogsaa for Kompagniets finansielle Situation og forretningsmæssige Forhold, og da der jo nu forlængst atter var Fred i Landet, skulde man jo synes, at der igen var Betingelser til Stede for en ny fremgangsrig Periode for Kompagniet. Med Fremgangen blev det dog kun saa som saa, idet de almindelige Konjunkturer i en lang Aarrække vedblev at være slette. Det gik nemlig ingenlunde saadan, at dansk Handel og Søfart efter Fredsslutningen hurtigt rettede sig efter det Knæk, Krigen havde tilføjet dem — endsige da, at disse Næringsveje genvandt den blomstrende Stilling, de havde haft før Krigen.

Under denne havde vel København lidt mest, og Livet her stod nu helt igennem i Sparsommelighedens Tegn, men ogsaa i Provinskøbstæderne, der var sluppet noget lettere, var Tilbagegangen meget stor, og det lidte Tab var begge Steder saanogenlunde uopretteligt, eftersom Konjunkturerne udviklede sig. Det kan ikke med Rette siges, at der fra Handelsstandens Side forsømtes noget for at bringe Handel og Søfart paa Fode igen. Initiativet var ingenlunde blevet lammet af de skæbnesvangre Krigsbegivenheder; de Skibe, man disponerede over, sendtes ud for at søge Forbindelser, men Forholdene havde

ændret sig totalt. Medens vor Handel og Søfart før 1807 havde haft de bedste Betingelser at virke under, fordi vi da var omtrent uden Konkurrenter, var Konkurrencen nu saa stærk, at der saa godt som intet blev tilbage for vor tidligere saa lønnende Fragtfart, og paa alle Maader mødtes fremmede nu overalt af en stærk Uvilje. Under disse ændrede Forhold maatte Resultaterne af Handelsstandens Anstrengelser nødvendigvis blive smaa, og Omsætningen kun ringe. Københavns Havn frembød et saare trist Skue i Sammenligning med det rige Liv, der rørte sig der i den »florissante Handelsperiode«. Den tidligere saa udbytterige Fart paa Asien sygnede helt hen, Vestindiefarten gik ogsaa stærkt tilbage, og en Mængde af de kendte københavnske Handelshuse fallerede. I Perioden 1816—20 indtraf saaledes ikke mindre end 250 Fallitter; navnlig var Aarene 1817 og 1820 med henholdsvis 62 og 61 Fallitter slemme i saa Henseende, og det til Trods for, at netop Aarene 1816—17 og 1819—20 var nogenlunde gode Aar, hvor der var en ikke helt ringe Eksport af Korn og Fødevarer. Blandt de i 1820 fallerede Handelshuse var ogsaa det Rybergske, skønt dette gamle, ansete Hus fik betydelig Støtte fra Statens Side. Ikke blot indirekte ved den mindskende Handel, men ogsaa direkte berørtes Kompagniet af de talrige Fallitter, hvorom mangen Protokoltilførsel netop fra disse Aar vidner. Snart er det en Fallents Præmierestancer, og snart er det en forulykket Købmands direkte optagne Laan, der helt eller delvis maa afskrives som Tab.

De talrige Fallitter førte forøvrigt til, at der i 1819 i Kompagniets Policer blev indført følgende Klausul: »Det er vedtaget imellem Assurance-Kompagniet og den Forsikkrede, at

dersom den Forsikkrede, i Anledning af andre Forsikkringer, som han enten i eget Navn, eller pr. Commission maatte have givet, skulde være noget skyldig for Præmier, da skal Compagniet være berettiget til forlods at afdrage disses Beløb med paadragne Renter, i den Erstatning, som muligens kan tilkomme den Forsikkrede efter denne Police, om endog Policen maatte være overdraget til en tredie Mand«. Denne Policeklausul ændredes dog noget i 1834 (jfr. S. 338).

Et Forhold, som i ikke ringe Grad fik Betydning specielt for Københavns Handel, var den begyndende Ændring i selve den indenrigske Handels Retning. Tidligere havde Provinskøbstæderne faaet største Delen af deres Forsyninger fra København, hvor de paa den anden Side havde afsat deres egne Produkter, men forskellige Forhold — Kredit, Øresundstold — bevirkede, at i hvert Fald de jyske Købstæder nu mere og mere vendte sig til Hamburg i Stedet for til København, og dermed var den Konkurrence mellem disse to Byer indledet, som først langt op i det nittende Aarhundrede skulde ende med en Sejr for København.

Hvad Forholdene i Provinsbyerne angaar, da var de som foran nævnt ikke stort bedre end i København. Herom vidner bl. a. følgende fra 1822 stammende Udtalelse af en Storkøbmand i Aalborg: »Nu er vi Høkere alle, og Handel og Skibsfart har tabt sig i den Grad, at det er utroligt, for hvem der kendte Byen da« (d. v. s. omkring 1800). — Det var kort sagt trange Tider over hele Linien.

I Betragtning heraf maa Kompagniets forretningsmæssige Resultater i Aarene 1813—25, der fremgaar af den efterfølgende Tabel, betragtes som ganske gode.

Det ny Fond.

Aar	Risikosum ved Aarets Udgang	Aarets nytegnede Forsikringssum	Indtægt af Præmier og Policepenge	I Aaret udbetalte Erstatninger	Formue ved Aarets Udgang	Ud- bytte pct.
1813	19.208 Rbd. N.V.	77.409 Rbd. N.V.	7.596 Rbd. N.V.	11.455 Rbd. N.V.	537.977 Rbd. N.V.	3 1/2
1814	533.606 » »	1.251.458 » »	76.054 » »	19.938 » »	590.001 » »	3
1815	895.070 » »	2.714.472 » »	125.339 » »	92.102 » »	636.403 » »	3 1/2
1816	1.527.631 » »	5.274.223 » »	236.939 » »	100.302 » »	815.927 » »	5
1817	847.656 » »	3.629.169 » »	155.271 » »	174.519 » »	814.424 » »	5
1818	{ 267.380 » r.S. 139.000 » N.V.	{ 848.454 » r.S. 1.045.994 » N.V.	{ 36.092 » r.S. 37.332 » N.V.	{ 6.891 » r.S. 157.144 » N.V.	{ 245.752 » r.S. 476.180 » N.V.	4
1819	235.784 » r.S.	1.086.265 » r.S.	35.926 » r.S.	{ 23.946 Rbd. r.S. 68.706 » N.V.	{ 218.972 Rbd. r.S. 23.800 » Sølv 427.805 » N.V.	5
1820	96.975 » »	457.350 » »	13.572 » »	{ 21.374 » r.S. 25.185 » N.V.	{ 227.324 » r.S. 23.800 » Sølv 382.431 » N.V.	3
1821	83.615 » »	711.778 » »	26.081 » »	{ 244.891 » r.S. 28.230 » r.S. 3.549 » N.V.	{ 244.891 » r.S. 22.300 » Sølv 363.702 » N.V.	3
1822	189.266 » »	1.160.319 » »	39.284 » »	{ 31.704 » r.S. 2.360 » N.V.	{ 253.833 » r.S. 22.300 » Sølv 359.794 » Sedler	3
1823	131.572 » »	970.734 » »	44.633 » »	{ 48.485 » r.S. 3.011 » Sedler	{ 245.599 » r.S. 35.160 » Sølv 350.941 » Sedler	3
1824	133.623 » »	1.041.529 » »	38.837 » »	{ 35.310 » r.S. 1.333 » Sedler	{ 251.027 » r.S. 46.128 » Sølv 338.623 » Sedler	3
1825	163.080 » »	1.416.555 » »	56.371 » »	{ 51.684 » r.S. 6.325 » Sedler	{ 274.342 » r.S. 46.128 » Sølv 314.248 » Sedler	3

Ved en Betragtning af de foran staaende Tal vil man særlig lægge Mærke til, hvorledes Kompagniets Formue i rede Sølv, efter at man i 1818 var gaaet over til udelukkende at forsikre i dette Møntmaal, ganske langsomt vokser, medens Seddelformuen samtidig er langsomt aftagende. En lignende Bevægelse kan, som nedenstaaende Tal viser, iagttages for de paa Rente staaende Midler.

Aar	Paa Rente udestaaende Kapitaler ved Aarets Udgang	Aarets Renteindtægt af de udlaante Kapitaler	Renteindtægt af Præmierestancer
1813	518.575 Rbd. N.V.	24.475 Rbd. N.V.	—
1814	525.425 » »	29.615 » »	—
1815	525.625 » »	30.800 » »	103 Rbd. N.V.
1816	586.965 » »	35.210 » »	451 » »
1817	667.885 » »	40.669 » »	2019 » »
1818	{ 199.385 » r. S. 448.985 » N.V.	{ 13.455 » r. S. 16.279 » N.V.	1589 » »
1819	{ 179.100 » r. S. 23.800 » Sølv 371.214 » N.V.	{ 14.416 » r. S. 12.424 » N.V.	{ 24 » r. S. 819 » N.V.
1820	{ 203.697 » r. S. 23.800 » Sølv 362.896 » N.V.	{ 15.621 » r. S. 9.567 » N.V.	{ 533 » r. S. 245 » N.V.
1821	{ 205.777 » r. S. 22.300 » Sølv 340.838 » N.V.	{ 17.749 » r. S. 9.305 » Sedler	—
1822	{ 206.345 » r. S. 22.300 » Sølv 339.796 » Sedler	{ 15.264 » r. S. 9.030 » Sedler	{ 56 » r. S. 154 » Sedler
1823	{ 191.629 » r. S. 35.160 » Sølv 334.501 » Sedler	{ 15.259 » r. S. 8.285 » Sedler	{ 56 » r. S. 152 » Sedler
1824	{ 203.579 » r. S. 46.128 » Sølv 303.278 » Sedler	{ 17.645 » r. S. 5.191 » Sedler	{ 47 » r. S. 41 » Sedler
1825	{ 225.811 » r. S. 46.128 » Sølv 299.302 » Sedler	{ 16.723 » r. S. 5.317 » Sedler	{ 4 » r. S. 28 » Sedler

Det vil af Tallene ses, at Renteindtægten i samtlige Periodens Aar har været mere end tilstrækkelig til deraf at bestride det meget beskedne aarlige Udbytte til Interessenterne.

Hvad Afviklingen af det »gamle Fond« angaar, saa var det i den her betragtede Periode's første syv Aar kun meget faa Erstatninger, der var at udrede for Skader indtrufne før 1807. I 1813 betaltes der for saadanne 1803 Rbd., i de følgende 6 Aar tilsammen kun et lignende Beløb, men i 1820 udbetales der ikke mindre end ca. 15.000 Rbd. og i det følgende Aar over 3000 Rbd., og hermed var da det gamle Fond paa 600.000 Rdr. Courant helt opbrugt, saa at de enkelte gamle Skader, der endnu efter 1821 var at erstatte, maatte dækkes af det »ny Fond«. Fra dette var der ved Udgangen af 1825 sket Tilskud til det gamle Fond paa ialt 7626 Rbd. N. V.

De indtrufne, men endnu uafgjorte Skader beregnedes for det ny Fond, som nu herefter alene kom i Betragtning, for Aarene 1821—25 til følgende forholdsvis beskedne Beløb:

1821	10.460	Rbd. r. S.
1822	11.060	» »
1823	13.844	» »
1824	25.634	» »
1825	54.642	» »

IV. PERIODEN 1826—1850

Naar Sø-Assurance-Kompagniet til Trods for Krig, Statsbankerot og almindelig økonomisk Depression havde reddet sig saa godt igennem alle Besværligheder, at det nu med de første 100 Aar paa Bagen indtog en Stilling, der var saa solid, som den nogensinde tidligere havde været, saa skyldtes dette, som det tilstrækkelig tydeligt vil være fremgaaet af det fore-

gaaende, først og fremmest den forstandige Finanspolitik, Kompagniets Ledelse havde ført. Det blev Kompagniets Lykke, at det havde benyttet den sidste, forrretningsmæssigt gode Periode, det havde haft, til at opsamle sig en Formue, og at dets Ledelse havde forstaaet at forvalte denne Formue saa godt, at i hvert Fald største Delen af den reddedes igennem Pengereduktionens og Møntforvirringens vanskelige Tider. Havde man ikke forstaaet at konservere Kapitalen, vilde det i hvert Fald have været umuligt at uddele Udbytte til Interessenterne, hvad man stadig havde gjort selv i de vanskeligste Aar; thi selve Forsikringsforretningen havde jo i en lang Aarrække været yderst beskeden af Omfang og kunde ikke uden den rentebærende Kapitals Hjælp have tilladt selv den meget beskedne Udbytteuddeling, der fandt Sted.

Ogsaa i de første Aar af Kompagniets 2det Aarhundrede vedblev Forretningen at være ringe af Omfang — den almindelige økonomiske Situation var jo vedblivende overmaade trykket — men det varede dog ikke længe, inden en Fremgang sporedes, og navnlig i Aarene 1830—34 er der en stærk Vækst i Omfanget af Kompagniets Forsikringsforretning, som derefter holder sig paa det samme relativt høje Niveau — 6 à 7 Mill. Rbd. Forsikringssum i aarlig Nytegning — lige til 1850.

Naar man møjsommeligt har arbejdet sig gennem det eksisterende Materiale til en Bedømmelse af Kompagniets Forretning i Perioden fra 1807 til 1830, og man stadig kun har kunnet konstatere meget beskedne akkvisitoriske Resultater, bliver man paa den daværende Kompagniledelses og Interessenternes Vegne helt oplivet, naar man efter 1830 atter fra

Aar til Aar kan konstatere Fremgang, og man tænker, at nu maatte der da herske idel Glæde hos de nævnte i Kompagniets Trivsel i første Række interesserede Parter. Men mærkeligt nok er Forholdet tilsyneladende et helt andet. Medens man nemlig i den lange Periode med Krig, Pengeforvirring og andre Ulykker ikke en eneste Gang i Generalforsamlingsreferaterne træffer paa Ytringer af Misfornøjelse eller Beklagelse af nogen Art, saa bliver det i saa Henseende helt anderledes i de Aar, hvor der faktisk er en betydelig Fremgang at konstatere. Nu klages der højlydt over de ugunstige Handelskonjunkturer, over de lave Præmier, over den slemme Konkurrence, over ødelæggende Storme, over stigende Omkostninger etc. Sagen er vel den, at saa længe Forretningen kun var meget ringe, var Risikoen ogsaa kun liden; kun Finansforvaltningen interesserede, og den tillod som paavist hele Tiden en om end beskedent Udbytteuddeling, som Interessenterne i Betragtning af de overmaade vanskelige Forhold maatte betragte som tilfredsstillende, men de har næppe rigtig kunnet forstaa, at der nu, naar Kompagniets egentlige Virksomhed, Assuranceforretningen, dog gik saa godt fremad, ikke straks kunde blive Tale om et adskilligt rigeligere Udbytte til dem, og Direktionen har saa stadig maattet holde dem de Momenter for Øje, som hindrede det ønskede rigeligere Udbytte. Selve Forsikringsvirksomheden var aabenbart ikke mere rigtig lønnende, man levede vedblivende overvejende paa Renten af de opsparedede Kapitaler.

Allerede paa den ordinære Generalforsamling i 1831, hvor den første betydelige Fremgang i Forretningen (for 1830) paapeges, klages der over, at »Gennemsnitspræmien for 1829

er $3\frac{1}{10}$, den for 1830 ikkun $2\frac{19}{30}$ eller $\frac{1}{2}$ pCt. mindre«, og denne Nedgang skyldes formentlig »den betydelige Concurrency, som Compagniet med Hensyn til dets Forsikringer har været underkastet i en for Handelen kun lidet gunstig Periode«. Og det næste Aar, da den nytegnede Forsikringssum var vokset til det dobbelte mod det foregaaende Aars, klages der atter over den »Nedsættelse i Præmien, der Aar for Aar finder Sted, som en nødvendig Følge af den betydelige Concurrency, Compagniet med Hensyn til dets Forsikringer er underkastet«. Gennemsnitspræmien for 1831 angives at have været $2\frac{2}{5}$ pCt. For 1832 angives Gennemsnitspræmien til nominelt at være den samme som i 1831, men reelt er den mindre, hævder Direktionen. Den er nemlig paavirket af »de flere Maanedes- og andre combinerede Assurancer, som ere tegnede i 1832, end i 1831, der nødvendigvis maae virke fordeeltigt paa Gennemsnitspræmien, i det ved denne Forsikringsmaade Capitalen kun anføres een Gang, uagtet den risikeres paa flere Reiser, hvorimod Præmien retter sig efter Antallet af de Reiser, som kunne eller skulle foretages«. I 1833 er der atter en Nedgang i Gennemsnitspræmien, som for dette Aar beregnes til $2\frac{1}{5}$ pCt., hvilket atter tilskrives Konkurrencen. Samtidig klages der over de mange Skader, Compagniet har haft og i det følgende Aar yderligere vil faa at erstatte paa Grund af det »usædvanlig stormfulde Vejr, som har hersket i forrige Aar (1833) og endnu vedvarer«. Direktionen mener dog, at Kompagniet ikke alene i saa Henseende deler Skæbne med alle andre Assuranceinstitutter, »men at det endogsaa forholdvis har lidt færre Tab, end de fleste af disse«. Ogsaa i de følgende Aar lyder der Klager over de lave

PEDER MØLLER
Kommitteret 1815—1841

Præmier, men i de sidste Aar af 1830'erne synes der at være indtraadt en lille Forandring til det bedre, thi paa Generalforsamlingen i 1838 bemærker Direktionen, at »det af og til har været Compagniet mueligt at forhøie dets Præmier«. For 1837 beregnes Gennemsnitspræmien til $2^{13}/_{24}$ pCt., for 1838 til $2^{3}/_{4}$ pCt., for 1839 til $2^{13}/_{16}$ pCt. o. s. v. — altsaa stadig en lille Stigning.

Det er foran (S. 329) omtalt, at Kompagniet i 1819 i Policerne havde indført en ny Bestemmelse for at hindre Tab ved Fallitter. Denne Bestemmelse ændredes i 1834 med følgende Begrundelse: »Endskiøndt denne Clausul, hvis Øiemed er at betrygge Compagniet for Tab ved indtræffende Faliter, maa, forsaavidt Assurancer, der ere tegnede for egen Regning angaaer, ansees som et hensigtsmæssigt Middel til at afværge, at Policens Overdragelse til tredie Mand skulde betage Compagniet Adgang til Liquidation for hvad det for Præmier maatte have tilgode hos den Assurerede, finder Directionen dog, at Bestemmelsen er givet et alt for udstrakt Omfang, i det den ogsaa indbefatter de Assurancer, der ere tegnede pr. Commission. Det synes nemlig ubilligt, at den, der lader assurere igiennem en Commissionair, som har flere Assurance-Forretninger med Compagniet, skal udsættes for at lide et betydeligt, fra hans Side uforskyldt Tab, som ene er foranlediget ved den Commissionairen givne Credit, der sielden eller aldrig kommer den egentlige Assurerede tilgode . . .«.«.

Da nu, som Direktionen yderligere hævder, en lignende Klausul ikke findes i noget andet Assurance-Instituts Policer, og Bestemmelsen maatte virke uheldigt paa Kompagniets Forretninger navnlig paa en Tid, hvor Konkurrencen var saa

stærk, og »Commissions-Assurancerne ere de fleste, Pladsen frembyder«, saa foreslog Direktionen den paagældende Bestemmelse ændret saaledes, at den kun blev anvendelig paa de Tilfælde, hvor den »Assurerede har forsikret for egen Regning«. Klausulen fik herefter følgende Ordlyd: »Naar en Assurance er tegnet for egen Regning, skal Compagniet, uagtet Policen er overdraget til tredie Mand, være berettiget til, i den Erstatning, som efter samme Police maatte tilkomme den Forsikkrede, forlods at afdrage det Præmiebeløb med paaløbne Renter, som den Forsikkrede paa Grund af *andre* Assurancer maatte være Compagniet skyldig«. — Det var jo paa Forhaand givet, at Kompagniet kunde fradrage Præmien for selve den Forsikring, efter hvilken Erstatning skulde ske.

Aaret efter vedtoges det iøvrigt at lade udarbejde helt ny Policer, »da de nu brugelige, saavel med Hensyn til Sproget, hvori de ere affattede, som i Betragtning af de Forandringer, Assurancevæsenet har været underkastet, ikke længere fandtes passende eller hensigtssvarende«, og i Henhold hertil forelagdes der paa Generalforsamlingen 1837 Udkast til fire ny Policer — en Varepolice, en Kaskopolice, en Fragtpolice og en Police for Assurance af Bodmeri, Havaripenge og Fragtforskuud. Udkastene var udarbejdede af Kompagniets Bogholder *Aagesen* og Dispatchør *Wessely* paa de private Assurandørers Vegne — det har altsaa været Fællespolicer — og Direktionen anbefalede dem efter en foretagen nøjagtig Gennemgang til Interessenternes Sanktion, da de »i flere Tilfælde vil formindske Assurandeurernes Ansvar betydelig, uden at skade deres Forretninger i Almindelighed«. Generalforsamlingen antog derefter Policeudkastene til Brug for Fremtiden.

N. 4. *steget Fjerde Klasse*
 til Documenter efter Stempelpapirs Forordningens
 § 5. lit. d.
 42 Rigsbankfiling Sølv.
Rantzen. 1839. Falkenschild

Vare-Police.

N° 2290

ET KONGELIG OCTROJEREDE KJÖBEN-
 HAVNSKE SÖ-ASSURANCE-COMPAGNIE for-
 sikkrer herved for

*Handelsbureauet A. L. Schanitz & Hansen
 for Commissionær.*

den Summa *Atton Hundrede Ryebankkredit sedv. Sölv.*
Jeges 1800 - Riksd.

paa *Konvoktet etc. som i tilførelse af Politiket med.
 mere fuldt forklæret.*

[Handwritten signature]

der ere indladede, eller skulle indlades, i det som sødygtigt og kravelbygget
 angivne Skib *Jacobine Smittes Skib.*, som Gud bevare, ført
 af Skipper *J. A. Andersen.*, eller hvem der
 i hans Sted maatte komme til at føre det, og bestemt fra

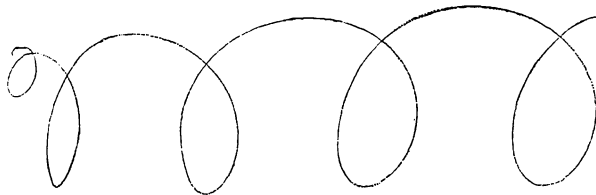
af Kjøbenhavn den Christiansdags

for hvilken Forsikring Compagniet har betinget sig en Præmie af $2\frac{3}{4}$ pCt.
 Den forsikkrede Gjenstands Værdie er af den Assurerede taxeret til

Assurance-Præmien beregnet.

Om Skibet haves ingen anden eller senere Efterretning, end at *komme*,

*maattet ee af 11te Decembel: Risico begynder fra
denne Dato.*

Naar ikke anderledes i Policen er bestemt, tager Risicoen sin Begyndelse fra den Tid, at Værene ere komne ombord i Skibet, eller ere bragte i Baade, Pramme, Lichters, for at føres til Skibet, og vedvarer indtil de ere komne til Bestemmelsesstedet og der ere udlossed; dog ophører Risicoen, naar Losningen ikke er tilendebragt inden 15 Dage efter Skibets Ankomst.

Ved denne Assurance paatager Compagniet sig at erstatte ethvert Tab, eller enhver Skade, som hidrører fra Sø, Storm, Uveir, Ild, Skibbrud, Stranding, Arrester og Anholdelser af anerkjendte og ikke anerkjendte Regjeringer, fiendtlige Opbringelser og Repressalier, Molestering af Sörövere, Uagtsomhed og Skjelmerie af Skipper og Mandskab, og fra de Farer, som forøvnævnte Gods, uden den Assureredes Skyld og Minde, maatte blive udsat for, dog at Skaden udgjör 5 pCt. af den forsikkrede Sum og hverken ved Clausulerne i Policen og Bestemmelserne i Compagniets Convention, eller efter Assurance-Contractens Natur og bestaaende Coutumer, er unddragen fra Erstatning.

Uden at nærværende Assurance derved fortabes, maa Skibet paa den opgivne Reise seile frem og tilbage, vende og anløbe samt opholde sig paa andre Havne, eller Pladser, end de i Policen benævnte, naar en saadan Deviation er nødvendig til Betyggelse for Skib og Gods, eller er bevirket ved nogen uundgaaelig Hændelse.

I ulykkelige Tilfælde, som Gud i Naade afvende, er det den Assureredes Pligt, strax at underrette Compagniet om den indtrufne Skade og at træffe de fornødne Foranstaltninger til Skadens Formindskelse, dog forbeholder Compagniet sig sin Ret til, hvis det dertil finder Anledning, at meddele ham de Forholdsregler, som skulle iagttages. Erstatningen udbetales til den, som er i Besiddelse af Policen, i det seneste 2 Maaneder-efter, at Skaden behörigen er bleven beviist, imod at der for total Skade, eller i Tilfælde af, at Godset bortselges paa et andet Sted, end Bestemmelsesstedet, afkortes 2 pCt. af den assurerede Sum.

Til Sikkerhed for den Assurerede tjener Compagniets Fond af 600,000 Rbdlr. rede Sölv, hvorpaa der paa engang ikke maa løbes en større Risico, end 5,000,000 Rbdlr. rede Sölv.

*

*

*

Naar andre Betingelser ikke ere vedtagne, er Compagniet fri for Beskadigelse, undtagen i Tilfælde af Stranding, paa alle Slags Varer, som kunne indbefattes under Benævnelser af Kornvarer, Sædearter, Malt, Brød, Meel, Gryn, Fiskevarer, saltet Kjød, Ost, friske og tilberedte Frugter, Spécierier, Medicinal-Varer, raee Sukkere i Sække og Maatter, raffinerede Sukkere, Tobak, Humle, Oliekager, Potaske, Salt og Salpeter, Trælast, Huder og Skind, Papir og trykte Sager, Bijouterie- og Galanterivarer, Jern og Jernarbejde, Messingvarer, Staal og Staalarbejde, Fjædre, Pelsværk, Bohave, Instrumenter, Kobberstik og Steentryk, Farver og Farvestoffer, Porcellain, Stentöi og Glasvarer.

Compagniet er fremdeles fritaget for Erstatning af Lækkage paa alle flydende Varer, undtagen i Tilfælde af Stødning paa Grund, eller Stranding, og det indestaaer ikke for Beskadigelse paa raee Sukkere i andre Emballager, end ovennævnte, Caffé i Sække, Læder, Uld, uldne Varer, Bomuld, Garn, Hör, Hamp og alle Slags Lærreder og Seildage, under 10 pCt.

Paa alle andre Varesorter godtgjøres den Beskadigelse, som overstiger 3 pCt.

Naar Varer, hvis Beskadigelse, i Følge denne Polices Betingelser, kan falde Compagniet til Last, i beskadiget Tilstand ankomme til Bestemmelsesstedet, skal Tabet, der viser sig ved at fradrage de bortsolgte beskadigede Varers Bruttobeløb fra Bruttobeløbet af ubeskadigede Varer af samme Slags, beregnes i Procenter over sidstnævnte Beløb, og derefter ligesaa mange Procenter godtgjøres af den forsikrede Sum. Desuden erstattes alle formedelst Beskadigelsen foranledigede Omkostninger.

Under Assurancens Forlis skal Skibet og de assurerede Varer være forsynede med alle paabudne Documenter og enhver Regjerings Toldanordninger nøje opfyldes.

Er Assurancen tegnet for egen Regning, skal Compagniet, uagtet Policen er overdraget til tredje Mand, være berettiget til, i den Erstatning, som efter samme Police maatte tilkomme den Forsikrede, forlods at afdrage det Præmiebeløb med paaløbne Renter, som den Forsikrede, paa Grund af andre Assurancer, maatte være Compagniet skyldig.

De trykte Bestemmelser, som Policen indeholder, skulle ikke gjælde mod de skrevne.

Kjöbenhavn den *16de December A. 1879*

Til Bekræftelse under Compagniets Segl og de Committeredes Underskrift.

[Three crossed-out signatures]

1800. Rbdlr. rede Sölv försikkret Capital

Premien *49 Rbdlr 48/100*

Policen *1 . . .*

Summa: *50 Rbdlr 48/100*

*Rekult.
C. S. Blom,
cont.*

M. S. Blom

N. 4.

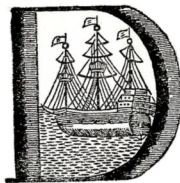
2175 Fjerde Klasse
til Documenter efter Stempelpapirs Forordningens

§. 5. lit. d.

42 Rigsbankfitling Sølv.

Bontzen. 1839. Falkenhöjls

Casco-Police.

2175

ET KONGELIG OCTROJEREDE KJØBEN-
HAVNSKE SÖ-ASSURANCE-COMPAGNIE for-
sikkerer herved for

Skibet Skibet Skibet Skibet

den Summa *for Commissionen*
Tenue Tienue Tienue Tienue
5000 Rbd. nr.

paa det som sødygtigt og kraelbygget angivne Skib *Skibet Skibet*,
som Gud bevare, ført af Skipper *N. Nielsen*,
eller hvem der i hans Sted maatte komme til at føre det, og bestemt fra

15de Maarts til 31de Octob. 1839 *begynde*
Løve *fra alle* *Europæiske* *Færdsels* *med* *Udtagelse*
af Island *Grønland* *og* *Tinnianer*

for hvilken Forsikkring Compagniet har betinget sig en Præmie af = $6\frac{1}{2}$ - pCt.
Om benævnte Skib, som af den Assurerede er taxeret til *5000* Assu-
rancepræmien beregnet, haves ingen anden eller senere Efterretning, end at
Anders *en* *fra* *Holmenstrands*, *Risiko* *begyndes* *fra* *15de*
Maarts *af* *Skibet* *for* *1* *Octob* *restitueres* *1%*.
Densom *Skibet* *ikke* *er* *ankommet* *fra* *Bestemmelser*.
Indtil *den* *31de Octob* *hvor* *Assurancens* *forløber* *med*
1% *for* *huden* *Maaned* *af* *Nov* *og* *December*. *Indgaaen*.
Lige *Løbet* *gives* *ingen* *Restitueres*.

Naar ikke anderledes i Policen er bestemt, tager Risicoen sin Begyndelse fra den
Tid, at Skibet har begyndt at indtage sin Ladning, eller Ballast, og vedvarer indtil

det er ankommet til Bestemmelsesstedet og der er udlosset; dog ophører Risicoen, naar Losningen ikke er tilendebragt inden 15 Dage efter Skibets Ankomst.

Ved denne Assurance paatager Compagniet sig at crstatte ethvert Tab, eller enhver Skade, som hidrører fra Sö, Storm, Uveir, Ild, Skibbrud, Stranding, Arrester og Anholdelser af anerkjendte og ikke anerkjendte Regjeringer, fiendtlige Opbringelser og Repressalier, Molestering af Sörövere, Uagtsomhed af Skipper og Mandskab, Skjelmerie af Mandskabet, men ikke af Skipperen, og fra de Farer, som fornævnte Skib, uden den Assureredes Skyld og Minde, maatte blive udsat for, dog at Skaden udgjör 3 pCt. af den forsikkrede Sum og hverken ved Clausulerne i Policen og Bestemmelserne i Compagniets Convention, eller efter Assurance-Contractens Natur og bestaaende Coutumer, er unddragen fra Erstatning.

Uden at nærværende Assurance derved fortabes, maa Skibet paa den opgivne Reise seile frem og tilbage, vende og dreje og anløbe samt opholde sig paa andre Havne, eller Pladser, end de i denne Police benævnte, naar en saadan Deviation er nödvendig til Betryggelse for Skib og Gods, eller er bevirket ved nogen uundgaelig Hændelse, alt under Forudsætning, at Skipperen opfylder Conventionens Forskrift, at forsyne sig med Lods paa Lodsmandsfarvand.

I ulykkelige Tilfælde, som Gud i Naade afvende, er det den Assureredes Pligt, strax at underrette Compagniet om den indtrufne Skade og at træffe de fornödne Foranstaltninger til Skadens Formindskelse, dog forbeholder Compagniet sig sin Ret til, hvis det dertil finder Anledning, at meddele ham de Forholdsregler, som skulle iagttages. Erstatningen udbetales til den, som er i Besiddelse af Policen, i det seneste 2 Maaneder efter, at Skaden behörigen er bevist, imod at der for total Skade, eller i Tilfælde af, at Skibet bortsælges, afkortes 2 pCt. af den assurerede Sum.

Til Sikkerhed for den Assurerede tjener Compagniets Fond af 600,000 Rbdlr. rede Sölv, hvorpaa der paa eengang ikke maa löbes en större Risico, end 5,000,000 Rbdlr. rede Sölv.

*

*

*

Under Assurancens Forlis skal Skibet og Ladningen være forsynede med alle paabudne Documenter og enhver Regjerings Toldanordninger nöje opfyldes.

Particulair Skade paa Skibets Skrog, forarsaget ved haardt Vejr, betales ikkun med det Halve, forsaavidt Skaden ei reiser sig fra Stöden; og dersom Skibet uanmeldt gaer

ballastet, erstattes ikkun det Halve af den Sum, som vilde være bleven beregnet til Havarie grosse naar Skibet havde havt Ladning inde.

Er Assurancon tegnet for egen Regning, skal Compagniet, naagtet Policen er overdraget til tredje Mand, være berettiget til, i den Erstatning, som efter samme Police maatte tilkomme den Forsikkrede, forlods at aflrage det Præmiebeløb med paaløbne Renter, som den Forsikkrede, paa Grund af andre Assurancer, maatte være Compagniet skyldig.

De i denne Police trykte Bestemmelser skulle ikke gjælde mod de skrevne.

Kjøbenhavn den *25de Decbr A° 1839*

Til Bekræftelse under Compagniets Segl og de Committeredes Underskrift.

= *5.000.* Rbdlr. rede Sölv. försikkret Capital

Præmien *325 Rbdlr 18*

Policen *3.*

Summa: *328 Rbdlr 18.*

Antkult
L. Schmitt

M. Schmitt

Det vil af de foran reproducerede to Policer, der »nærmede sig de paa fremmede Steder gjeldende Policer«, ses, at Kompagniet havde forhøjet sit Maksimum for den samlede Sum, det paa een Gang løb Risiko for, til 3.000.000 Rbd. Tidligere havde dette Maksimum været fastsat til 3 Gange Garantikapitalen — altsaa til 1.800.000 Rbd. — men med den Begrundelse, at »det allene er Mængden af Forretningerne, der giver Sandsynlighed for at kunne bestaae med Fordeel«, forhøjedes Maksimum paa Generalforsamlingen i 1835 til det foran nævnte Beløb.

Samtidig med at Kompagniet saaledes indførte ny Policer, vedtoges det at forhøje Policepengene, der havde været uforandret de samme siden 1788 (se S. 258). De private Assurandører opkrævede imidlertid Policepenge efter følgende Skala:

Af Summer under 500 Rbd. betales intet.

For Summer fra 500 til 1000 Rbd. betales 3 Mark.

» — » 1000 » 2000 » — 1 Rbd.

» — » 2000 » 4000 » — 2 »

» — paa 4000 Rbd. og derover betales 3 »

og denne Skala akcepteredes nu ogsaa af Kompagniet, da dette ikke behøvede »at frembyde bedre Vilkaar for de Assurerende, end de private Assurandører«. Den Merindtægt, der kunde ventes gennem denne Forhøjelse af Policepengene, anslog Direktionen under Forudsætning af Forsikringsforretningens uforandrede Omfang til ca. 1800 Rbd. r. S. aarlig.

Omtrent samtidig med at Kompagniets Forretninger atter voksede i Omfang, gjordes der ny Forsøg paa at skabe konkurrerende Foretagender. I saa Henseende betød vel en lille For-

sikringskasse, som Kaptajn *M. Lütken* ønskede at indrette for Søfolk, ikke noget for Kompagniet, men det omtales her nærmest som et Kuriosum og som Bevis paa, at ethvert selv nok saa beskedent Foretagende, der i mindste Maade tangerede Kompagniets Omraade, ikke kunde komme i Stand uden Kompagniets Samtykke.

Den nævnte Kaptajn *M. Lütken* sendte 1834 Kompagniet følgende Skrivelse: »Min Stilling som Formand for Bombøbøssen lærer mig at kiende og beklage de forliste Søfolk. Den Tanke, at afhielpe disse halvnøgne Menneskers beklagelige Stilling ved Oprettelse af en »Assurance-Casse for Klæder og Effecter for Styr mænd, Haandværkere og Matroser i København« er opstaaet hos mig. Da jeg imidlertid troer, at enhver af de nævnte Classer af Søfolk kunde, naar de forlangte det, erholde Assurance paa deres Effecter i det Compagnie, til hvis Direction jeg haver den Ære at henvende mig, antager jeg ikke, at Cancelliet vil billige Oprettelsen, uden nævnte Directions Indvilligelse, hvilken jeg herved udbeder mig.

Der vil i den Assurance-Casse, jeg ønsker at oprette, ikke blive givet Assurance for større Sum, end 50 Rbd. for hvert Individ. Ligeledes ønskede jeg at vide, om Directionen for Søe-Assurance-Compagniet haver noget imod ovenanførte Navn for bemeldte Casse«.

Skønt Kompagniets Direktion nu ikke skønnede, »at Oprettelsen af en saadan Forsikrings Casse for Søfolks Klæder, kan have skadelige Følger for Compagniet«, saa mente den dog — forsigtig som den altid var, naar det drejede sig om at værne om Kompagniets Eneret — at man, før »den forlangte Consens« kunde meddeles, maatte have nærmere Oplysnin-

ger om den projekterede Forsikringskasses Vedtægter, og den anmodede derfor om Generalforsamlingens Bemyndigelse til, efter indhentede nærmere Oplysninger, at svare Ansøgeren, som det maatte »findes passende«. Bemyndigelsen hertil gaves naturligvis beredvilligt, og det endelige Svar til Kaptajn Lütken blev imødekommende.

Medens det Lütkenske Projekt naturligvis ikke rummede nogen som helst Fare for Kompagniet, forholdt det sig anderledes med et andet Projekt, som ogsaa dukkede op i 1834. Det var paa ny fra Altona, at Faren truede. En Del Købmænd indgav nemlig til Kongen en Ansøgning om Tilladelse til at oprette et Sjø-Assurance-Kompagni i deres By; Ansøgningen, der af det kongelige General Toldkammer og Commerce Collegium sendtes »kgl. oktr.« til Betænkning, havde følgende Ordlyd:

»An Seine Königliche Majestät!

Eu. Königl. Majestät wagen die Unterzeichneten sich mit einer allerunterthänigsten Bitte zu nahen, deren Bewilligung, wie sie der allerunterthänigsten Meinung sind, dem Staate und dessen Bürgern nur Vortheil, Niemanden aber einen, auch nur denkbaren, Schaden bringen könnte, und zwar betrifft diese allerunterthänigste Bitte die allergnädigste Erlaubniz zur Errichtung einer See-Assecuranz-Compagnie hieselbst und Ertheilung der Stempelfreiheit für dieses Institut.

Der Nutzen, welchen die gegen die Gefahren der See versicherten Institute dem Handelsverkehre gewähren, die Vortheile, welche sich unmittelbar, und besonders mittelbar durch die nur dadurch möglichwerdende gröszere Ausdehnung der Geschäfte überhaupt, und durch die Herbeiziehung von Commissionen, Wechselnegocen, etc. daran knüpfen, sind so ungemein wichtig für den Kaufmannsstand, die ganze arbeitende Bevölkerung der Handelsplätze und somit des ganzen Staates, dasz die Entbehrung dieses Hülfmittels

einen nicht zu ermessenden Nachtheil für Handel und Gewerbfleisz zur unausbleiblichen Folge hat. Wie wichtig noch besonders die See-Assecuranzen für Altona sind, zeigt sich dadurch am klarsten, dasz von den ungefähr 200 Millionen Mark Banco, welche bei den Hamburgischen Assecuranz-Compagnien alljährlich versichert werden, der Antheil der Altonaischen Kaufleute sicher nicht überschätzt wird, wenn man ihn, inclusive der für auswärtige Rechnung besorgten Assecuranzen, auf zwanzig bis fünf und zwanzig Millionen Mark Hamburger Banco annimmt.

Durch das dem See-Assecuranz-Institute zu Copenhagen bis jetzt zugestandene Vorrecht, ist dem Altonaischen Handelsstande die Erlaubniz vorenthalten, selbst eine Assecuranz-Compagnie unter eigene Aufsicht und Controlle zu begründen, — eine Entbehrung, die nur darum weniger fühlbar wurde, weil die Gelegenheit, sich in Hamburg versichern zu lassen, bei der Hand war, und schon seit vielen Jahren ausschliesslich benutzt wurde, indem nur noch die älteren hiesigen Kaufleute sich der Zeit erinnern können, da auch in Altona einige Privat-Assecuradeure Policen für Seegefahr zeichneten. Dem Principe, worauf das ganze Assecuranzwesen begründet ist, nemlich eine möglichst grosze Vertheilung der Gefahr zu bewirken, scheint auch nur die Association Mehrerer ganz angemessen, und nur Assecuranz-Compagnien geben, weil ihr Vermögensstand jährlich veröffentlicht wird, dem Versicherten den Vortheil, den Grad von Sicherheit, den sie gewähren, richtig schätzen zu können, wogegen aber die Sicherheit der Privat-Assecuradeure nur vermuthet, nicht berechnet werden kann.

Je weniger Vortheil die in Copenhagen errichtete See-Assecuranz Compagnie, wegen der localen Verhältnisse, nun aber davon bisher gehabt hat, dasz in Altona keine solche hat errichtet werden dürfen; denn man kann wohl mit Gewisheit behaupten, dasz seit vielen Jahren kaum eine einzige Versicherung für Altona in Copenhagen geschehen, wohl aber häufig für Copenhagener Rechnung in Hamburg, also im Auslande, versichert sei, desto gröszer war der

Nutzen, welcher dadurch dem nahe gelegenen Hamburg zugewandt wurde, und wodurch Altona seit mehr als 50 Jahren mit einer, viele Millionen betragenden, Summe dem Auslande tributair geworden — eine Summe, von der, ohne die exclusive, Befugniz der Copenhagener Compagnie, wenigstens ein beträchtlicher Theil dieser Stadt und Gegend hätte erhalten werden können. Es äusserte sich demnach das dem Copenhagener Institute beigelegte Vorrecht, wenn auch nicht der Absicht, doch der Wirkung nach, mit Bezug auf Altona nur als ein zum Besten des Auslandes erlassenes Verboth, indem Altona dadurch verhindert ward, in diesem hochwichtigen Geschäftszweige mit der ohne dies schon durch so manche Umstände begünstigten Nachbarstadt zu concurriren, und setzte den Altonaer Kaufmann in die Lage eventuelle Ansprüche aus Assecuranzgeschäften nur nach Gesetz oder Willkühr fremder Behörden entscheiden zu lassen, nicht aber vor dem inländischen Foro deshalb Recht nehmen zu können.

Zu dem gerechten Wunsche, diesen Zwang aufhören zu sehen, und künftig die Erlaubniz zu besitzen, ihrem Wohnorte und dem Innlande überhaupt die Vortheile, welche ihr Unternehmungsgeist und ihre Betriebsamkeit herbeiführen, möglichst ungeschmälert zuzuwinden, gesellt sich bei den Altonaer Kaufleuten noch ein, den neuern Erfahrungen entnommenes, Motiv diesen Gegenstand in Anrede zu bringen.

Es ist nemlich offenkundig, dasz mehrere Hamburgische, für Versicherungs- und andere Zwecke gestiftete, Institute in neuerer Zeit durch Mängel der Verwaltung untergegangen sind, und ihren Interessenten dadurch bedeutende Verlüste zugefügt haben, auch werden sich Fälle, wie die oben angedeuteten, von Zeit zur Zeit immer wieder ereignen, wenigstens jeden Augenblick *möglich* sein, solange das jetzt herkömmliche, keiner Controlle unterworfenene, Verhältnisz des Verwaltungspersonales zu den Actionairen und andern Interessenten nicht geändert wird. Uebrigens soll keines wegese damit geleugnet werden, dasz es unter der groszen Zahl der hamburgischen Ver-

sicherungs-Anstalten auch sehr sichere und wohlverwaltete gebe, doch machen diese nur die Ausnahmen aus.

Unter diesen Umständen muss es für den Altonaer Kaufmann ein Gegenstand der reiflichsten Erwägung sein, ob er sein Eigenthum und das ihm anvertraute seiner Freunde bei obigen Assecuranz-Compagnien gesichert halten könne, und der Wunsch in ihm rege werden, ein seinem eigenen Foro unterworfenes Institut begründet zu sehen, welcher in seinen Mitteln, in seiner Verwaltung und Beaufsichtigung das ungemein grosze Zutrauen, welches er seinem Assecuradeure nothwendig geben musz, überzeugend rechtfertigt.

Würde es nun allergnädigst verstattet, dasz Altona der Sitz einer Versicherungs-Anstalt gegen See- und Flusz-Gefahr werden dürfte, so ist es keinem Zweifel unterworfen, dasz eine Anstalt, mit wirklichem *baar* eingeschossenen Fonds begründet, bei der sowohl die Copenhagener Assecuranz-Compagnie, als einjeder sonstige Bewohner des Königsreichs und der Herzogthümer, nicht minder auch Ausländer, als Actionaire, selbst für eine Summe bis auf 100 Mark Banco herab, zulässig sein, und für deren sichere und umsichtige Verwaltung ein demnächst der allerhöchsten Approbation zu unterwerfendes Statut, so wie strenge Beaufsichtigung bürgen würden, sich eines ausgedehnten Wirkungskreises und eines verdienten Zutrauens zu erfreuen hätte, wie es keiner der bisher bestandenen Assecuranz-Compagnien jemals in höherem Maasse zu Theil geworden.

Dasz für ein solches Institut aber die Stempelfreiheit wünschenswerth, ja fast unentbehrlich wäre, um einen kräftigen Aufschwung zu erhalten, liegt um so klarer zu Tage, da dasselbe, wie alles werdende, mit Schwierigkeiten und vorgefaszten Meinungen, zu deren Besiegung nicht Hülfmittel genug angewandt werden können, wird kämpfen müssen.

Unterzeichnete hegen zu Eu. Königliche Majestät landesväterlicher Huld um so gewisser das Vertrauen der allergnädigsten Gewährung ihrer allerunterthänigsten Bitte, sowohl hinsichtlich der Errichtung

eines solchen Institutes überhaupt, als der demselben allerhuldreichst zu verstattenden Stempelfreiheit, da der Vortheil desselben für Stadt und Land unverkennbar, die Copenhagener Assecuranz-Compagnie auch dadurch keinen Schaden leiden würde, indem seither von hier keine Versicherungen dahin gegangen, und der Staatskasse durch die Stempelfreiheit kein Abbruch geschähe, indem die bisherigen von hieraus geschehenen Versicherungen derselben keine Einnahme gewährten; sie verharren daher in dieser frohen Hoffnung und Zuversicht.

Altona den 27sten Juni 1833

Eu. Königl. Majestät
allergetreueste Unterthanen:«

Henimod 50 Købmænd i Altona havde underskrevet denne Ansøgning, der desuden støttedes af Erklæringer fra Købmands-Societetet i Altona og fra den holstein-lauenburgske Overret, medens Overpræsidiat, Magistraten og Kommercekollegiet, der havde haft Ansøgningen til Betænkning, stillede sig mere køligt over for Projektet. Selvfølgelig bevirkede Ansøgningen stor Opstandelse i Kompagniet, og paa en ekstraordinær Generalforsamling den 29. Oktober 1834 vedtoges et Svar til Kommercekollegiet. I dette Svar hedder det efter en længere Indledning:

»Efter at have forelagt denne Sag for Compagniets Interessentere ved en extraordinair Generalforsamling, er Directionen bleven bemyndiget til at fremsætte følgende Bemærkninger med Hensyn til Ansøgningens Gjenstand.

Ved den Compagniet under 20de April 1726 allernaadigst meddeelte og senere under 1ste Juli 1746 med nogle Forandringer confirmerede Octroj, er det bestemt i § 1, at saa-

længe dette indrettede Assurance-Compagnie vil og kan soutenerne sig, maa det ikke være Nogen tilladt udi Kongens Riger og Lande, under hvad Prætext det være kunde, at slaae sig sammen i nogen Slags Societet eller Compagnie, dette octrojerede Assurance-Compagnie til Hinder og Afgang. Denne Bestemmelse, der efter Indledningen til Octrojen er givet til Compagniets bedre Soutien og Stadfæstelse for den kommende Tid, formene imidlertid de Ansøgende ikke burde være dem til Hinder for Oprettelsen af et Assurance-Compagnie i Altona og have for denne deres Formening fremført Grunde, der skulde godtgjøre:

1), at Oprettelsen af et saadant Compagnie aldeles ikke kunde skade det Kiøbenhavnske og

2), at et Assurance-Institut i Altona vilde ved en Forøgelse af denne Stads Assurance-Forretninger skaffe den de med samme Forretninger forbundne Fordele, som nu blive Hamborgerne til Deel.

Ved den førstnævnte Forudsætning, der alene er støttet paa den factiske Omstændighed, at ingen Forsikkring i flere Aar har fundet Sted i Kiøbenhavn for *Altonaer Regning*, maa Compagniet bemærke, at den i det Højeste ikkun kan ansees for rigtig med Hensyn til de Assurancer, som et i Altona oprettet Compagnie maatte tegne for *Altonaer Regning*, men at den ikke lader sig forsvare, forsaavidt den skal anvendes paa Assurancer for fremmed Regning, da disse maatte blive tildeelte fra de samme Steder, hvorfra dette Compagnie erholder sin Virksomhed.

De Altonaer Kiøbmænd, der have indgivet Ansøgningen, vedgaae, at de i den senere Tid ofte have erholdt Assurance-Ordres fra Kiøbenhavn og maae, efter de af dem selv anførte Grunde, indrømme, at slige Assurance-Ordres endnu hyppigere vilde indtræffe, hvis der i Altona blev oprettet et Assurance-Compagnie med større eller samme Fond, som det Kiøbenhavnske, og med samme Garantie

for en liberal Afgiørelse af indtrufne Ulykkestilfælde, som her finder Sted, hvilket og saa meget mindre lader sig benægte, som Grunden til, at Compagniet nu kan concurrere med det i saa mange Henseender begunstigede Hamborg, for største Delen maa søges i dets anerkjendte Soliditet. Endnu skadeligere Indflydelse maatte Oprettelsen af et Compagnie i Altona have paa det herværende Compagnies Commissions-Assurancer, som for Øjeblikket udgjøre meer, end $\frac{2}{3}$ af dets Forretninger, fordi der endnu ere flere Grunde for den udenbyes eller udenrigs Kiøbmand eller Reder til at opgive sine Assurancer til Altona, end for den i Kiøbenhavn Bosatte.

Hertil kommer den ikke uvigtige Omstændighed, at Rivaliseringen mellem de hamborgske Assurance-Instituter og et Altona-Compagnie i det mindste i flere Aar vilde medføre Nedsættelse i Præmierne, som allerede have naaet en saa lav Standpunct, at de skaffe de Assurerende al den Lettelse, der er mulig. En yderligere Nedsættelse af samme maatte virke skadeligt paa Resultatet af Compagniets Forretninger, hvilke i de senere Aar ere tiltagne i den Grad, at der i indeværende Aar kan antages at ville blive tegnet 6.000.000 Rbd. r. S. meer, end i Aaret 1829. At denne Compagniets forøgede Virksomhed ikke er blevet ubemærket af de hamborgske Assurandeurer, har Compagniet oftere havt Leilighed til at erfare og kan derfor ingenlunde erkiende Rigtigheden af den i Ansøgningen fremsatte Yttring, at et Assurance-Compagnie i Altona ikke vilde have noget Berøringspunkt med det herværende.

Af alle i Riget værende Handelspladser er unægtelig Altona den, der mindst har Grund til at beklage sig over Compagniets Forretlighed, i det denne Stad kan besørge dens egne Assurancer i Hamborg uden at betale nogensomhelst Provision og kan beregne sig Provision for Besørgelsen af fremmede Assurancer.

Det er vel muligt, at denne sidstnævnte Forretningsgren kunde erholde større Omfang ved Oprettelsen af et Assurance-Compagnie, end allerede er Tilfældet, men ligesom en saadan Forøgelse i Commissionsforretningerne, efter hvad foran er viist, vilde være til

Skade for det her værende Compagnie, saaledes maa den antages at ville blive fremkaldt mere paa Kiøbenhavn end paa Hamborgs Bekostning. Hamborg og Altona betragtes nemlig i commercial Henseende som een Handelsplads og de Handlende vilde, som en Følge heraf intet Hensyn tage til, enten Assurancerne udførtes paa det ene eller det andet af disse to Stæder, naar de kun kunde faae deres Assurance-Ordres betryggende effectuerede, til hvilke af benævnte Stæders Kiøbmænd de saa henvendte sig. Paa anden Maade kan det ikke forklares, hvorledes Altonaerne, uden at have private Assurandeurer eller nogensomhelst Assurance-Indretning, have kunnet erholde saa betydelige Assurance-Forretninger, som de for Øjeblikket angive at være i Besiddelse af.

Altona's Kiøbmænd lide saaledes intet Tab ved ikke at have noget Assurance-Compagnie, hvilket for dem alene medfører, at der ikke aabnes dem Udsigt til en Gevinst, der vilde bestaae deels i, at de ved Hjælp af den ansøgte særdeles Begunstigelse endmere kunde udvide deres Commissionsforretninger og deels i det mulige Overskud, som Assurance-Compagniet maaskee kunde afgive. At den førstnævnte Fordeel kunde vindes, uden at vort Compagnie og de kjøbenhavnske Handlende derved tabte, er foran godtgjort, og at den sidstnævnte Gevinst ikke vilde blive betydelig, er man berettiget til at antage, saavel med Hensyn til de Status og Balancer, der af de hamburgske Compagnier aarligen udgives, som ved Betragtning af, at det i Ansøgningen er angivet at være aldeles nødvendigt for det vordende Compagnies Existents, at det erhoder Frietagelse for hvilken som helst Stempel-Afgift. Det er uidentvilt overflødigt at bemærke, at den ubetydelige Courtage, som Kiøbmændene i Altona betale Assurance-Mæglerne i Hamborg for at besørge Assurancerne tegnede, ikke kan regnes som Tab, eftersom Hamburgerne lige saavel selv betale denne for de Assurancer, de effectuere.

Hvorvidt den ufordeelagtige Yttring, som Ansøgningen indeholder om de fleste af de hamburgske Assurance-Instituter, er grundet, eller ikke, kan Compagniet ikke bedømme, dog troer det at burde be-

mærke, at der gives flere Assurance-Compagnier i Hamborg, hvis Soliditet ikke staaer tilbage for det Foreslaaede, at de hamborgske Assurance-Indretninger, endogsaa saaledes, som de foregives nu at være, ere en væsentlig Kilde til Altona's Velstand og at skiøndt flere af dem, det være sig enten ved Mangel i Bestyrelsen, eller paa Grund af Concurrencen, ikke have kunnet bestaae, saa har denne Omstændighed i det mindste i en Række af Aar ikkun været til Tab for Interessenterne, men ikke for de Assurerede, altsaa ikke heller for Assurance-Forretningerne i Almindelighed.

Compagniet har intet Monopol paa at assurere, ved dets Octroj er det kun sikkert for, at intet Compagnie i Kongens Riger og Lande kan opstaae til dets Skade. Det er saaledes ikke Altonaerne formeent at tegne Assurancer, saalænge dette ikke skeer i noget Slags Societet eller Interessentskab, hvorved den ene paatager sig at indestaae for den anden. At Grundprincippet, hvorpaa Assurance-Væsenet er bygget, ikke kan opnaaes uden ved en Association af flere, maa Compagniet benægte, da dette Princip ikke bestaaer, saaledes som det i Ansøgningen er antaget, i at Faren fordeles paa det størst mulige Antal af Personer, men at den, med en forholdsmæssig Præmie, fordeles paa saamange forskellige Policer og i saa lige Summer, som muligt. Erfaringen viser ogsaa, at private Assurandører kunne bestaae selv ved Siden af Compagnier og uagtet de ere paalagte Stempel-Afgift, i det der i alle store Stæder findes mange private Assurandører, der med meer eller mindre Held drive denne Forretningsgreen.

Efterat Compagniet har giennemgaaet de væsentligste Grunde, som i Ansøgningen ere anførte for Oprettelsen af et Assurance-Compagnie i Altona, maa det, til Berigtigelse af den af den Holsteen-Lauenborgske Overret i dens Betænkning yttrede Formening, at Compagniets Privilegier efter et vist Tidsløb blive indsendte til Fornyelse eller Confirmation, fremsætte den Bemærkning, at Compagniets udelukkende Ret til at tegne Forsikkring, som Compagnie betragtet, er ved dets Octroj hiemlet saalænge det *vil* og *kan* soute-

ner sig, og at der saaledes ikke finder anden Fornyelse Sted, end den, som Interessenterne efter Conventionens Post 5 imellem dem selv vedtage.

Sluttelig tillader Compagniet sig at anføre, at nogle Aar efter, at det af Compagniet i Aaret 1777 i Altona stiftede Assurance-Contoir var ophævet med et Tab af 37.000 Rdr. Courant, indgave flere Kiøbmænd i Altona en Ansøgning til Kongen om Tilladelse til at maatte oprette et Assurance-Compagnie sammesteds, hvilken Ansøgning blev afslaaet paa Compagniets derover afgivne Betænkning, af hvilken vi tillade os at vedlægge en Gienpart. Da Omstændighederne ere de samme, maa Compagniet andrage paa, at dette ligeledes bliver Tilfældet med nærværende Ansøgning, med Hensyn til hvilken det ikke er formeget sagt, at dens Bevilling vilde drage det Kiøbenhavnske Compagnies Undergang efter sig. Det bør nemlig ikke skiules for Majestæten, at hvis Allerhøistsamme fandt sig bevæget til at give Altona, som aldeles ingen Trang har dertil, et Søe-Assurance-Compagnie, kunde dette ikke billigen nægtes Flensborg, Kiel, Aalborg og maaskee flere Stæder, for hvilke det maatte være langt vigtigere at være i Besiddelse af en saadan Indretning.

I sine Følger angriber Bevilgelsen af det Ansøgte saaledes det Kiøbenhavnske Compagnies Liv og Existents, og det er altsaa ikke for mindre, end for dets Tilværelse, at det anholder om den Beskyttelse, der ved Octrojen allernaadigst er tillagt det. Men foruden den fordærlige og ødelæggende Virkning, som det projecterede Assurance-Compagnie saaledes vilde have for det Kiøbenhavnske, bør det bemærkes, at det tillige vilde virke skadeligt paa den Kiøbenhavnske Handelsstands Commissionsforretninger, hvilket udentvivl ogsaa kunde fortiene at komme i Betragtning paa en Tid da det er vitterligt, at den Kiøbenhavnske Handel, som nu gaaer til Provindsernes Kiøbstæder, lider det ene Stød efter det andet.

I Henhold til, hvad Directionen har givet sig den ærbødige Frihed at fremføre, tør Compagniet tillidsfuldt forvente, at Regieringen ikke vil tilstæde noget Indgreb i dets Rettigheder, saalænge det med

Kraft virker til Opnaaelsen af Øjemedet, som har fremkaldt det, og saalænge andre Compagniers Privilegier, der ere langt betydeligere og mere indgribende i det Almindeliges Interesse, forblive uantastede; derhos holder det sig forvissat om, at nærværende Sag ikke vil blive forelagt Hans Majestæt til allerhøjeste Afgjørelse, forinden det Collegiums Betænkning er indhentet, igiennem hvilket den Compagniet allernaadigst meddeelte Octroj er emaneret.

De os tilsendte Documenter følge hermed tilbage.

Kiøbenhavn den 29de October Ao 1834.«

Som sædvanlig, naar Spørgsmaal om Indgreb i Kompagniets Privilegier var til Behandling i Regeringskontorerne, trak det længe ud med kgl. Resolution i Sagen, der i een Uendelighed cirkulerede mellem forskellige Autoriteter. Først en 4 à 5 Aar efter at Ansøgningen var indgivet, kunde det paa Generalforsamlingen 1838 meddeles, at Sagen nu var kommet tilbage fra det slesvig-holstenske Kancelli til General-Toldkammeret »for derfra at forelægges Hans Majestæt«, og efter hvad Direktionen mente at have bragt i Erfaring, var der »megen Grund til at befrygte, at dens Udfald vil blive i Compagniets Disfaveur«.

Hvis nu imidlertid de altonaiske Købmænd fik deres Ansøgning bevilget, kunde det med Rette befrygtes — saaledes som det allerede var fremhævet i Kompagniets Skrivelse til Kommercekollegiet — at der fra andre større Byer, hvor man ikke havde lokale Forsikringsmuligheder, vilde fremkomme lignende Ansøgninger, og Kompagniets Direktion mente da, at det maaske vilde være hensigtsmæssig, at Kompagniet i forskellige større Byer oprettede Filialkontorer; man vilde derved paa Forhaand borttage det væsent-

ligste Grundlag for eventuelle Ansøgninger. Af rent forretningsmæssige Grunde kunde det maaske ogsaa have sin Betydning, at Kompagniet saaledes udvidede sig. Direktionen foreslog derfor Generalforsamlingen, at der skulde nedsættes en Komité paa 5 Medlemmer til at tage Filialspørgsmaalet under Overvejelse og at afgive Betænkning til en senere Generalforsamling. Komitéen blev nedsat og kom til at bestaa af: *Etatsraad Hvidt*, *Grosserer Sass*, *Kommandørkaptajn Magnus Lütken*, *Agent Suhr* og *Landsoverretsprokurator Haagen*.

En Betænkning fra denne Komité ses imidlertid ikke nogen Sinde at være fremkommet. Derimod meddeler Kaptajn Lütken paa Generalforsamlingen i 1839, at han ønsker at udtræde af Komiteen, da han har gjort sig mange forgæves Anstrengelser for at faa den samlet til et Møde, og da, som han lidt gaadefuldt siger, »Stænderforsamlingen i Roeskilde nu adskiller Kommissionen«. Sandsynligvis har nogle af Komitéens Medlemmer været Stænderdeputerede. Lütken lader sig dog bevæge til at blive i »Kommissionen«, men det ses som sagt ikke, at denne har faaet noget udrettet.

For imidlertid ikke at forsømme noget, der eventuelt kunde hindre Bevillingen af Altonaernes Ansøgning, indgik Kompagniet samtidig til Kongen med et meget udførligt Bønsskrift om Beskyttelse af dets Privilegium. Efter i dette Skrift først at have henvist til Kompagniets foran citerede Betænkning af 29. Oktober 1834, hvis Synspunkter man stadig fastholdt, bemærkes, at man efter denne Betæknings Afgivelse havde antaget, »at Sagen af sig selv vilde bortfalde«. Da man nu imidlertid havde erfaret, at Sagen vilde blive forelagt for

Kongen, og man derfor maatte formode, at »vedkommende Autoriteter ansee den af en saadan Vigtighed for Hertugdømmerne, at de« — uanset Kompagniets Privilegium — »finde Anledning til at understøtte samme«, saa maa »vi nærme os deres Majestæt med Bøn om Beskyttelse«. Atter repeterer man udførligt Oktroiens Bestemmelser om Kompagniets Eneret som Kompagni, men man er aabenbart halvvejs fortrolig med Tanken om, at Altonaernes Ansøgning trods alt vil blive bevilget, og man søger derfor subsidiært at faa en økonomisk Erstatning for det paastaaede Indgreb i Kompagniets Rettigheder, som et nyt Altonakompagni vilde betyde. Det hedder nemlig herefter i Ansøgningen til Kongen:

»Uagtet Kompagniet derfor gjør sig allerunderdanigst Haab om, at den Kongelige Beskyttelse, der er tilsagt det, vil vise sig virksom i en vedvarende Opretholdelse af dets Rettigheder, der vil have et Afslag af de Altonaer Kjøbmænds Ansøgning til Følge, saa har Directionen dog troet at burde tænke sig Mueligheden af, at en Forandring i det Kompagniet tilstaaede Privilegium af Deres Majestæts Regjerings-Collegier kunde blive anseet for ønskelig, og den holder det af den Aarsag for sin Pligt, i Tilfælde af, at Deres Kongelige Majestæt maatte finde, at overveiende Grunde tale for at meddele den omhandlede Tilladelse, da allerunderdanigst at anholde om, at Deres Majestæt allernaadigst vil tilstaae det herværende Compagnie en Slags Skadesløsholdelse for det Tab, som vil blive en uundgaaelig Følge af en saadan Forandring.

Foruden, at et Brud paa et saa høitideligen tilsagt Kongeligt Privilegium, uden nogensomhelst Erstatning, vilde komme i aabenbar Strid med Retfærdighed og den Fremgangsmaade, Deres Majestæt ved lignende Leiligheder baade bruger og stedse har brugt, naar høiere Statsøiemeed have fremkaldt Indskrænkninger i lovlig

erhvervede Rettigheder, fortjene vistnok desuden følgende Omstændigheder at komme i Betragtning:

Søe-Assurance-Compagniet er det ældste Compagnie i Deres Majestæts Rige og Lande. Uden at være i Besiddelse af saa betydelige Forrettigheder, som senere ere tilstaaede det Kjøbenhavnske Brand-Assurance-Compagnie for Varer og Effecter, hvis Risiko er langt mindre, har det bestaaet i 112 Aar og gjennemgaaet flere, for et mindre vel funderet Institut, ødelæggende Perioder, navnlig: den under Krigen med England, hvis Følger endnu hvile trykkende paa Compagniet. Men just fordi Compagniet ikke har erholdt større Rettigheder, end nødvendigt for at stifte det og nogenlunde sikre dets Tilværelse i den kommende Tid, kan det ikke uden Godtgjørelse taale nogen Indskrænkning i disse Rettigheder, og som en saadan maa unægtelig Oprettelsen af et Assurance-Compagnie i Altona betragtes.«

Det udvikles derefter udførligt, hvorledes et nyt Kompagni i Altona for at faa Forretning i Konkurrence med de hamburgske Selskaber vil tvinge det almindelige Præmieniveau ned, hvilket vil skade det københavnske Kompagni overordentlig, samtidig med at det mister en Del Forsikringer. Som Erstatning for den Skade, der saaledes tilføjes Compagniet ved den eventuelle Oprettelse af et Altonaselskab, foreslaas da:

»At den Afgift, som det maatte være paatænkt at affordre Compagniet i Altona for Policernes Stempling, maa forøges med $\frac{1}{2}$ Deel, som da bør tilfalde det Kjøbenhavnske Compagnie til nogenlunde, skjøndt vistnok langt fra fyldestgjørende, Skades-Erstatning.«

Men hvis Majestæten ikke finder, at der kan paalægges et nyt Kompagni en saadan forhøjet Afgift, stoler Compagniet i hvert Fald paa, at Kongen ikke vil tilstede,

»at Statskassen gjør sig nogen Fordeel ved den Stempel-Afgivt for Policerne, som Compagniet i Altona skal betale, forinden det herværende Compagnie har erholdt en Slags Erstatning for det Tab, som Tilsidesættelsen af dets Privilegium fører med sig.«

At Kompagniet har en uomtvistelig Ret til at kræve »en passende Skadesløsholdelse«, derfor »tør vi vel,« hedder det videre,

»som et afgjørende Beviis paaberaabe os, at den oplyste og retfærdige Holsteen-Lauenborgske Overret er gaet ud fra det samme Synspunct, idet den, i sin over nærværende Sag afgivne Betænkning, har anseet det nødvendigt, for at bortrydde den Hindring, som Octroien lægger i Veien for Oprettelsen af et Compagnie i Altona, at tilstaae det herværende Compagnie i Skadesløsholdelse, enten det hele Beløb af de Stempelpapirs Intrader, som vil indkomme ved Compagniet i Altona, eller endeel af samme.«

Kompagniets Enighed med den »oplyste og retfærdige« holsten-lauenburgske Overret indskrænker sig imidlertid til Spørgsmaalet om Skadeserstatningen, thi som Kompagniet skriver til Kongen:

»Naar velbemeldte Overret derimod har yttret den Formening, at en saadan Indtægt for Kompagniet kun bør være interimistisk indtil Octroien indsendes til Fornylse eller Confirmation, saa maae vi tillade os at gjøre Deres Majestæt opmærksom paa, at dette maa grunde sig paa en Misforstaaelse af Conventionens Vte Post, eftersom Octroien ikke er givet paa visse Aar, men Kompagniets Rettigheder derimod ere tilstaaede det saalænge det vil og kan soutenere sig og at der saaledes ikke finder anden Fornylse Sted, end den, som Interessenterne hvert 10de Aar imellem sig selv vedtage.«

Som det vil ses, har Modstanderne af Kompagniets Eneret nu søgt at komme denne Eneret til Livs bl. a. ved at hævde, at

den ikke er givet paa ubegrænset Tid, og at det derfor staaer Regeringen frit at ophæve den ved Kongeskifte, medens Kompagniet her overfor hævder, at der for Eneretten ikke gælder anden Tidsbegrænsning end den, der ligger i Udtrykket: »saa længe det vil og kan soutenere sig«.

En Kendsgerning er det imidlertid, at det var Coutume ved hvert nyt Tronskifte at ansøge om fornyet Konfirmation saavel paa Konventionen som paa Oktroien — i 1766 ses det dog ikke at være sket — og at Oktroien, da den sidst havde faaet kgl. Konfirmation — den 12. Januar 1813 — kun var blevet forlænget med Forbeholdet »indtil videre«^{94a}). Dette »indtil videre« kom til at spille en stor Rolle som Argument i de følgende Aartiers mange Diskussioner og Overvejelser vedrørende Oktroiens Fornyelse. Da Spørgsmaalet om Oktroiens og Konventionens Konfirmation i Anledning af Tronskiftet 1808 var fremme, havde Kancelliet forøvrigt anmodet Magistraten om en Erklæring i Sagen, og Magistraten havde derefter forespurgt Grosserer-Societetets »Ældste Mænd« om deres Mening om Konfirmationsspørgsmaalet. Medens nu Magistraten i sit Svar til Kancelliet anbefalede at meddele den ønskede Konfirmation, havde Grossererne Betænkeligheder, idet de mente, at særlig Konventionen trængte til Ændringer. Eksempelvis fremhævede de i saa Henseende, at der burde stilles større Sikkerhed af Kompagniets Interessenter, og at den konventionsmæssig fastslaaede Fordeling af Præmierne burde falde bort. Ganske interessant er det at se, at Kommercekollegiet, som ogsaa var blevet afæsket en Erklæring, den 6. August 1812 tilskrev Kancelliet, at Kollegiet maatte paapege det forkastelige i Præmiens Uddeling, »for-

inden den ved de derfor overtagne Risicoers Udløb virkelig er fortjent«. Kollegiet mener, at Præmierne skal »opsamles i et Fond og gøres frugbringende«, samt »at ingen Deling maatte skee uden af det, som formedelst Udløbet af den derpaa overtagne Risico ei længere kan ansees for at være de Assureredes Eiendom«. Som man ser, har Kollegiet en helt moderne Opfattelse af Forholdene.

Med Hensyn til den krævede Erstatning vil Kompagniet iøvrigt ingenlunde ubetinget fastholde sit foran omtalte Forslag om Del i Indtægten af Stempelafgiften fra det eventuelle Altonakompagni, thi som det siges i Ansøgningen til Kongen, er det Kompagniet »aldeles ligegyldigt, enten Erstatningen gives det i en vedvarende aarlig Indtægt, eller eengang for alle, naar den kun staaer i nogenlunde Forhold til Tabet«. Men man mener dog, at den foreslaede Maade at afgøre Erstatningsspørgsmaalet paa vil være den, der frembyder mindst Vanskelighed, og man slutter derefter den lange Fremstilling med følgende subsidiære Forslag: »saa vove vi allerunderdanigst at ansøge, saafremt vores første Forslag ikke maatte vinde allerhøieste Bifald, at Deres Majestæt da aller-naadigst vil bestemme, at i det mindste Halvdelen af den Indtægt, som maatte tilflyde Statskassen for det stemplede Papir til Policerne for Compagniet i Altona skal tilfalde det her-værende Compagnie«.

Trods alle saaledes udfoldede Anstrengelser lykkedes det ikke Kompagniet at afværge den kgl. Bevilling af Altonaernes Ansøgning, saa lidt som det i den Anledning fik tilstaaet nogen Skadeserstatning; der toges overhovedet denne Gang slet intet Hensyn til Kompagniets Andragende. Ved kgl. Resolution

gaves der Tilladelse til Oprettelsen af et Assurancekompagni i Altona, og den Fortolkning af det kgl. oktr.'s Privilegier, der lagdes til Grund for Resolutionen, var foruroligende nok for Kompagniets Interesser; det sagdes nemlig i Resolutionen af 18. April 1838⁹⁵), at da »Oktroien . . . kun indeholder et Forbud imod *efter eget Forgodtbefindende* at oprette Assuranceselskaber, saa vil vi have de altonaiske Kjøbmænds Ansøgning bevilget«. Paa det daværende Tidspunkt hævdede man altsaa i Regeringskontorerne, at Oktroien ingenlunde var til Hinder for, at der *efter Ansøgning* gaves Koncession paa Oprettelsen af ny Søassuranceselskaber, men at den kun forbød, at saadanne udenvidere oprettedes efter mulige lysthavendes eget Tykke. At en saadan Fortolkning af Oktroien var juridisk uholdbar, synes indlysende; at den derimod socialøkonomisk set var velbegrundet, er en anden Sag.

Foreløbig bar man imidlertid i Kompagniet den saaledes lidte Modgang med Ro. Paa Generalforsamlingen den 24. April 1839, hvor der gaves Meddelelse om den faldne Resolution, bemærkede Direktionen saaledes ret fortrøstningsfuldt, at som Resolutionen »næppe vil blive det herværende Compagnie til nogen Skade, da det projecterede Compagnie ikke endnu er kommet og formodentlig neppe heller vil komme i Stand, saaledes haabe vi ogsaa, at de i Resolutionen anførte Grunde ere benyttede af særlige Hensyn og ikke i Fremtiden ville blive anvendte til Præjudice for Compagniet«.

Selv om Resolutionen saaledes ikke fik nogen umiddelbar praktisk Betydning for Kompagniet, kan det dog ikke nægtes, at der ved selve den givne Tilladelse til at oprette et konkurrerende Selskab — en Tilladelse, som kunde tænkes at

blive givet ogsaa i andre Tilfælde — var skudt en alvorlig Bresche i Kompagniets Monopol, selv om dette formelt vedblev at bestaa endnu i en Aarrække. Tiden var jo ogsaa i Færd med at ændre sig med Hensyn til Anskuelserne om Monopoler af den Art, som Kompagniet besad, og Offentligheden, som tidligere ikke havde givet megen Lyd fra sig, begyndte gennem den stadig mere levende Dagspresse ogsaa at interessere sig for det kgl. oktr.'s Forhold.

I Bladet »Fædrelandet« fremkom der f. Eks. i 1837^{95a}) en meget kraftig Kritik af den Maade, hvorpaa Kompagniet lededes. Den paagældende Artikels Forfatter søgte at paavise Kompagniets unødvendigt dyre Administration ved at foretage en Sammenligning mellem Kompagniets Administrationsomkostninger for 1836 og de private Assurandørers tilsvarende Udgifter i samme Aar, og han kom herved til det Resultat, at Kompagniets Omkostninger var dobbelt saa store som de private Assurandørers. Dette var efter Forfatterens Mening ikke saa underligt, da Kompagniets Ledelse gav Funktionsnærerne alt for høje Lønninger, bebyrdede Kompagniet med Pensioner, gagerede en alt for talrig Direktion, gav et større aarligt Honorar til en fast juridisk Konsulent o. s. v. Forfatteren rettede endvidere et Angreb mod Kompagniets hele Regnskabsvæsen, der kritiseredes som ufuldstændigt og vanskeligt at overse, og som desuden var utilgængeligt for Offentligheden, da det ikke tryktes. Endelig hævdede den strenge Kritiker, at Kompagniets Ledelse lagde Interessenterne Hindringer i Vejen for at faa de Mangler afhjulpne, som Kompagniet led under, bl. a. ved at foreslaa til Kommitterede Mænd, der paa Grund af Alder, Svagelighed eller af andre

Aarsager var uskikkede til at udføre det Hverv, hvortil de skulde vælges, o. s. v.

»Fædrelandet«s Artikel vakte stor Opstandelse i Kompagniet og gav Anledning til Indkaldelsen af en ekstraordinær Generalforsamling den 26. Juni 1837, hvor Direktionen meget udførlig imødegik den rejste Kritik af dens Dispositioner. Den i Artiklen anstillede Sammenligning mellem Kompagniet og de private Assurandører var, hævdede Direktionen, umulig at kontrollere, da man ingen paalidelig Oplysning havde om de private Assurandørers Omkostninger, og var i hvert Fald ubillig over for Kompagniet, da den kun tog Hensyn til det ene Aar: 1836. Vilde man tillige sammenligne de tidligere Aar, vilde man sikkert komme til et andet og for Kompagniet gunstigere Resultat. Direktionen vilde slet ikke nægte, at Kompagniets Administrationsomkostninger var højere, end de antagelig vilde være for et nyt Kompagni, der nu oprettedes, men dette hidrørte kun fra den Forskel, der var mellem Gageringsmaaden i ældre Tid og nu, og kun ved successivt indtrædende Vakancer blandt Kontorpersonalet kunde der gennemføres Besparelser med Hensyn til Lønnen af Kompagniets Funktionærer. Direktionen paaviste, at den allerede lejlighedsvis havde gennemført saadan Besparelse, og hvad de af Kompagniet tilstaaede Pensioner angik, saa bestod de i Øjeblikket af »50 Rbd. til en Slægtning af en afdød Casserer« og »60 Rbd. til Enken efter en Skriver ved Compagniet, hvoraf den første ophører i dette og den anden i næste Aar. Compagniet staaer saaledes for Tiden ikke i Fare for at blive en Forsørgelsesanstalt«. Hvad Antallet af Kompagniets gagerede Kommitterede angik, da stemte dette

»temmelig nøje overens med det Antal, som de private Assurandører have anseet nødvendigt til at udføre deres Forretninger«, og de lønnedes som bekendt kun, naar Kompagniet gav Udbytte til Interessenterne og da med det beskedne Honorar af 2 pCt. af Udbyttets Beløb. Til juridisk Hjælp var der ikke udgivet 400 Rbd. r. S. aarlig, som af Kritikerne paastaet, men i de sidste 7 Aar kun ca. 54 Rbd. aarlig o. s. v. Klagen over Regnskabets Mangel paa Overskuelighed viste, at Kritikerne »var aldeles ukjendt med Bogføring«, da man som bekendt efter en Konference mellem de Kommitterede og Revisorerne for nylig havde reformeret Bogholderiet, der nu var saa simpelt og tydeligt, som ønskes kunde, frembød en fuldstændig Kontrol med Kassereren og sikkert vilde »vinde enhver Sagkyndigs Bifald«. At Kompagniet skulde lade sine Regnskaber trykke, mente Direktionen ikke nødvendigt eller blot ønskeligt, og f. Eks. at give »Interessenterne hver Maaned en trykt Copie af Assurancejournalen, vilde neppe stemme med Compagniets Interesse, da det umueligen kan være ønskeligt for en Kiøbmand, eller Reder, at Flere end nødvendigt er, erfare hvormange og hvilke Forretninger, han driver, Maaden, hvorpaa han udfører dem, og hvorledes han assurerer«. Som Interessenterne selv vidste, havde Direktionen aldrig lagt dem Hindringer i Vejen for at faa deres Forslag frem, og det var en usand Beskyldning, at man havde foreslaet uegnede Mænd til Medlemmer af Direktionen. Denne havde da nu ogsaa den Tillid til Generalforsamlingen, at den vilde »frikjende Direktionen for de ufortjente og aldeles umotiverede Beskyldninger, der ere henkastede imod den, om at den har antaget en absolut Character; at den regjerer

kostbart og efter eget Tykke; og at den ikke er nogen Ven af Offentlighed og Discussion«.

Direktionen fik da ogsaa den ønskede »Frikendelse«. Den havde selv foreslaaet, at der skulde nedsættes en Komité til Undersøgelse af Muligheden for Besparelse i Kompagniets Administration, men Generalforsamlingen fandt ikke for Tiden dette nødvendigt; den vedtog blot, at Direktionens Imødegaaelse af den rejste Kritik skulde trykkes, hvilket skete i »Fædrelandet«.

I 1840 staar Omkostningsspørgsmaalet imidlertid igen paa Dagsordenen i Kompagniet, idet nu en Del Interessenter paa Generalforsamlingen den 29. April hævder, at Kompagniets Omkostninger er alt for store »og ikke staae i noget Forhold til dem, som finde Sted ved lignende Selskaber, der ere oprettede i nyere Tider«, ligesom der finder »et besynderligt Misforhold Sted mellem den Fordeel, som Compagniets Interessenter høste af deres Capital«, og Omkostningerne. De paagældende Interessenter foreslaar derfor, at der fremtidig kun skal ydes Honorar til een Kommitteret foruden til de to, »som expederer og underskriver Policerne«, at de Kommitterede ikke skal kunne genvælges, at Kontorpersonalet indskrænkes (der behøves ikke to Bogholdere), at Kontorudgifterne ogsaa paa anden Maade indskrænkes, og at der nedsættes en Komité til at undersøge og at fremkomme med Forslag om, hvor og hvordan der kan spares. Forslagsstillerne er meget misfornøjede med det Udbytte, Kompagniet giver, da det ikke engang er Renten af Kompagniets opsamlede Kapital, som der efter deres Mening ikke mere er nogen Grund til at forøge, da den nu overstiger »den Sum, for hvilken Interes-

sentskabet hæfter«. De ønsker da, at der som Udbytte fremtidig fordeles *Halvdelen* af Aarets egentlige Forretningsfor tjeneste plus Renterne af den opsamlede Kapital; Aktierne vilde derved stige i Pris.

Den foreslaaede »Sparekommission« blev nedsat og kom til at bestaa af Professor *C. N. David*, Bankdirektør *C. W. Haagen*, Generalkonsul *H. L. Frølich*, Kammerassessor *L. F. Muus* og Major, Grosserer *M. W. Sass*. Denne Komité arbejdede saa forholdsvis hurtigt, at den paa næste ordinære Generalforsamling i Marts 1841 kunde fremlægge en meget udførlig Betænkning.

Denne gik ud paa, at de senere Aars Administrationsomkostninger — ca. 13.000 Rbd. aarlig — var altfor »store og byrdefulde«, og Komitéen foreslog forskellige Beparelser og Ændringer med Hensyn til Kompagniets Bestyrelse. Den »egentlige« Bestyrelse skulde saaledes fremtidig kun bestaa af *tre* Medlemmer (i Stedet for som hidtil af *ni* — hvoraf dog kun de *fem* var honorarlønnede — og to Børskonsulenter); der skulde dog vedblivende vælges endnu 6 Interessenter (ulønnede) som raadgivende Deltagere i Direktionsmøderne, naar vigtigere Sager her var til Afgørelse. Ved en saadan Ordning, som dog krævede en Konventionsændring, vilde der kunne spares Honorar til *to* Kommitterede. Besigtigelsesmandens aarlige Honorar foresloges nedsat fra 600 Rbd. til 400 Rbd., og han maatte ikke være Medlem af Direktionen. I længere Tid havde den søkyndige Kommitterede tillige været Besigtigelsesmand. Kompagniets Funktionærer, af hvilke nogle hidtil havde haft Andel i Udbyttet, skulde fremtidig have udelukkende *fast* Gage. De paa Lønningsbudgettet fore-

slaaede Besparelser beregnedes til ca. 1110 Rbd. Paa Husleje og Brændsel mente Komitéen, der kunde spares ca. 200 Rbd. Udgiften til Afskrivning af Aarsregnskaberne havde været større, end eventuelle Trykningsomkostninger vilde have været, og Komitéen foreslog derfor, at man fremtidig skulde lade Regnskaberne trykke sammen med en Beretning om uafgjorte Skader etc. Udgiften til en Kone, »der bringer Protocolerne fra og til Børsen«, mente Komitéen kunde spares, da hendes Arbejde burde paahvile Kompagniets Bud, og »denne Besparelse af 80 Rbd. bør indtræde saasnt den omtalte Kone ved Døden afgaaer«. Af Citatet ser man, med hvilken Samvittighedsfuldhed Komitéen er gaaet til Værks for at finde Poster, hvor der kunde spares, medens den dog derfor ingenlunde vilde krænke velerhvervede Rettigheder. Efter Komitéens Betænkning vilde der ialt kunne spares ca. 1454 Rbd. straks og ca. 1240 Rbd. i en nær Fremtid — tilsammen ca. 2694 Rbd. aarlig.

Med Hensyn til Bestemmelsen af Udbyttet fremhævede Komitéen, at det Princip, der i de senere Aar var fulgt, nemlig kun at uddele Renteindtægten, medens Overskuddet paa Forsikringsforretningen opsamledes, var meget uretfærdigt over for Interessenterne, thi det synes »stridende mod et Handelselskabs og navnlig mod et Assurance Selskabs Natur, at den Fordeel, som lykkelige Conjunctioner afkaste, ikke skulde forøge Interessenternes aarlige Indtægt«. Hvis Interessenterne nemlig fortrinsvis søgte en Kapitalanbringelse, der sikrede dem en *fast* Rente, vilde de selvfølgelig ikke anbringe deres Kapital i en risikabel Forsikringsforretning, men derimod f. Eks. i Statspapirer. Den eneste gyldige Grund til at unnlade

Udbetaling af Udbyttet paa den egentlige Forsikringsforretning maatte være den, at Kompagniets Kapital maatte siges at være angrebet saaledes, at den Sikkerhed, der efter Oktroi og Konvention skulde være til Stede, ikke mere fandtes. Men dette var jo langt fra Tilfældet. Vel var de 600.000 Rbd., der skulde hæfte over for de forsikrede, ikke kontant til Stede, naar Hensyn toges til de endnu uafgjorte Skader — og Bestræbelserne gik jo ud paa at naa til en opsamlet Kapital paa 600.000 Rbd. — men den rentebærende Kapital var dog i hvert Fald over 500.000 Rbd., og dertil kom saa Interessenternes Kautitioner for andre 600.000 Rbd. Man maatte frakende disse Kautitioner al Betydning, hvis man vilde paastaa, »at Compagniet ikke eier den Capital, hvorfor den skal hefte mod de Assurerende«. Det forekom derfor Komitéen at være ganske indlysende, at Kompagniet vilde være i sin fuldeste Ret, om det ophørte med at forøge det opsamlede Fond og derimod — foruden Renteindtægten — udbetalte den *hele* Fortjeneste paa Forsikringsforretningen til Interessenterne; men den vilde dog ikke nægte, at det med de skiftende Konjunkturer for Øje havde sin store Betydning, at Kompagniet ejede en betydelig kontant Kapital, og at man derfor ikke burde tabe det Formaal af Sigte at faa Kompagniets rentebærende Kapital forøget til fulde 600.000 Rbd. Dette Formaal burde imidlertid forenes med passende Hensyntagen til Interessenterne, og Komitéen foreslog derfor, at indtil de 600.000 Rbd. var opsamlet, skulde for Udbyttets Fordeling gælde den Bestemmelse, »at der aarligen bliver udbetalt Renterne af den rentebærende faste Capital og *Halvdelen* af den aarlige Fortjeneste«.

Foruden saaledes at fremsætte positive Forslag til Besparelse og til en Regel for Udbyttefordelingen henstillede Komitéen endelig, at der foretoges en Revision og Omarbejdelse af Kompagniets Oktroi og Konvention, »forinden de indsendtes til kgl. Konfirmation i Anledning af Tronskiftet«.

Til Komitéens Forslag kunde Direktionen ikke i alle Dele slutte sig. Naar Komitéen saaledes havde argumenteret til Fordel for en Omorganisation af Bestyrelsen, var Direktionen vel enig med Komitéen i, at en Reform tiltrængtes, men naar Komitéen kun vilde have tre Direktører — to handelskyndige og en sø- og handelslovkyndig — mente Direktionen, at denne tillige maatte have et Medlem, der var kyndig i *praktisk Sø*væsen; thi Besigtigelsesmanden, der — det var man enig med Komitéen i — ikke burde være Medlem af Direktionen, kunde ikke altid være disponibel som Raadgiver, og det kunde da let hænde, at vigtige nautiske Spørgsmaal kunde blive overset af Direktionen ved dennes Afgørelser. Direktionen burde derfor have fire Medlemmer, hvoraf et særlig søkyndigt. Et saadant søkyndigt Medlem havde de private Assurandører da ogsaa optaget i deres Bestyrelse. At de hidtilværende Deputerede ved Forsikringskassen kunde undværes, erkendte Direktionen, og den var ogsaa enig i, at der i Stedet for de efter Forslaget afskaffede Kommitterede valgtes 6 Interessenter til at deltage i Direktionens Forhandlinger, naar vigtigere Afgørelser forestod; paa den anden Side kunde man egentlig ikke indse, hvilken Indflydelse det kunde have paa Overvejelserne, hvilken Titel man tillagde disse Mænd.

Direktionen var i høj Grad enig med Komitéen i, at der burde nedsættes en Kommission til at foretage en Revision

af Konventionen, og den havde forøvrigt allerede foretaget en Henvendelse til de private Assurandører og modtaget disses Tilsagn om »at ville tage en passende Deel i de Omkostninger, som Arbeidets Udførelse vil medføre«, og man indstillede nu dette Punkt til Generalforsamlingens Afgørelse.

Med Hensyn til Nedsættelsen af Besigtigelsesmandens Honorar havde Direktionen intet at indvende; Nedsættelsen kunde træde i Kraft straks; og Personalets Gageforhold havde Direktionen selv gjort Forslag om at ændre — et Forslag der i det væsentligste var i Overensstemmelse med Komitéens — saa heller ikke paa dette Punkt var der større Divergenser mellem Komitéen og Direktionen; denne sidste maatte dog gøre opmærksom paa, at Bogholderen kontraktmæssig havde Ret til Andel i Overskuddet og derfor ikke kunde sættes paa fast Gage, uden han selv samtykkede heri. Husleje- og Brændselsudgifterne vilde Direktionen bestræbe sig for at faa nedsat, og »Protokolkonen« kunde man ogsaa gaa med til at afskaffe.

Udgiften til Ekstraskriver finder Direktionen ikke for høj i Betragtning af det betydelige Arbejde. At det vilde være billigere at trykke Regnskabet, er maaske rigtigt, men man har netop af Hensyn til Interessenterne ikke villet lade Regnskabet trykke, og man maa paa det bestemteste fraraade dette ogsaa for Fremtidens Vedkommende, »da Compagniets egentlige Status ikke deraf kan fattes uden nærmere Forklaring«, som gives Interessenterne paa de aarlige Generalforsamlinger, og da Direktionen ikke kunde »ansee det for overensstemmende med et privat Selskabs sande Interesse, at de samme Oplysninger, som bør gives Selskabets egne Deeltagere, ogsaa ere tilgængelige for enhver som helst uden for Selskabet«.

Nogen særlig Ven af Offentlighed kan Direktionen efter denne Argumentation næppe siges at have været, saaledes som den dog saa kraftig havde hævdet det i Anledning af det foran nævnte Angreb i »Fædrelandet«.

Hvad den foreslaaede Udbyttefordelingsregel angik, da gik Direktionen imod den med en meget ordrig Argumentation. Oprindelig var det vel efter Konventionens Bestemmelser saaledes, at hele det aarlige Overskud fordeltes blandt Interessenterne, som paa den anden Side saa ogsaa altid havde maattet gøre Indskud, naar Forretningen gav Tab. For at undgaa disse ubehagelige Indskud var det netop, at man havde opsamlet Kapital for deraf at kunne dække de indtræffende Skader. Men Øjemedet med Opsamlingen kunde efter Direktionens Mening først da siges at være helt opnaaet, naar man mindst havde opsamlet 600.000 Rbd.; derfor maatte man vedblivende opsamle Kapital, og Komitéens Forslag vilde, om det vedtoges, i hvert Fald stærkt forhale Indtrædelsen af det Tidspunkt, da det ønskelige Maal var naaet. Om Vedtagelsen af Forslaget vilde have nogen Indflydelse paa Aktiernes Pris, var det foreløbig umuligt at afgøre, men forøvrigt havde Interessenterne med Henblik specielt paa Aktiernes Værdi ingen Grund til at klage over det hidtidige Resultat af den gældende Udbyttefordeling, »da Actiernes Priis i de sidste 9 Aar ere stegne henved 300 Rbd.« Kunde end Direktionen saaledes ikke anbefale Komitéens Forslag, vilde den dog paa den anden Side heller ikke bestemt modsætte sig det, da den havde Indtrykket af, at Flertallet af Interessenterne bifaldt det, og da den heller ikke mente, at det vilde skade Kompagniet særligt, ligesom man jo da ogsaa altid igen kunde ændre den foreslaaede

Bestemmelse, om Forholdene senere maatte gøre dette ønskeligt.

Paa Grundlag af Komitéens Betænkning og Direktionens Bemærkninger til denne vedtog Generalforsamlingen: 1) Direktionens Forslag om, at denne i Forening med de private Assurandører valgte Mænd med de fornødne Kundskaber til at indtræde i en Kommission til Revidering af Konventionen, eventuelt Udarbejdelse af en ny Konvention, 2) at Besigtigelsesmandens Honorar nedsattes til 400 Rbd., og at Besigtigelsesmanderne udskiltes fra den søkyndige Kommitteredes Forretninger, 3) at Kontorfunktionærerne sattes paa fast Gage, idet dog Bogholderen selv kunde vælge, om han vilde beholde den ham tilstaaede Andel i Udbyttet eller herfor vilde have et nærmere bestemt, fast aarligt Vederlag, 4) at det overlodes Direktionen at forsøge ved et mindeligt Arrangement at faa Husleje- og Brændselsudgifterne nedsatte, 5) at Regnskabet for Fremtiden skulde trykkes, og 6) at Komitéens Forslag om Udbyttefordelingen fremtidig skulde være gældende. Med Hensyn til Direktionens fremtidige Sammensætning udsattes Afgørelsen, til Konventionens Revision var tilendebragt, og der foretoges derfor de sædvanlige Valg af Kommitterede, der dog kun valgtes for et Aar — ikke som ellers for tre Aar.

Kort Tid efter Generalforsamlingen havde Kompagniets Direktion i Henhold til dens af Interessenterne erholdte Bemyndigelse et Møde med Repræsentanter for de private Assurandører, og der opnaaedes her Enighed om til den Kommission, der skulde revidere Konventionen, at vælge: Bankdirektør, Professor *P. G. Bang*, Grosserer *A. Hansen*, Dispa-chørerne *Aagesen* og *Wessely* og Assurancemægler *L. N.*

Hvidt, der alle erklærede sig villige til at paatage sig det dem tiltænkte Hverv. Professor Bang trak sig imidlertid senere tilbage paa Grund af Svagelighed og manglende Tid, og i hans Sted indtraadte da i Kommissionen Professor, Dr. jur. *V. Scheel*, der aabenbart var den rette Mand til at sætte Fart i Arbejdet. Kort efter sit Valg indsendte han — i Juni Maaned 1842 — et fuldstændigt Udkast til en Konvention, som derefter blev trykt og tilsendt Kommissionens øvrige Medlemmer. Da Professor Scheel imidlertid kort efter rejste til Udlandet, og et andet Kommissionsmedlem maatte give Møde i Stænderforsamlingen, kunde Overvejelserne i den samlede Kommission først tage deres Begyndelse i Oktober 1842, og skønt der derefter stadig afholdtes Møder to Gange om Ugen, naaede Kommissionen dog ikke at blive færdig med sit Arbejde til den ordinære Generalforsamling i 1843. Paa en ekstraordinær Generalforsamling den 6. Marts 1844 forelagdes endelig et Udkast, hvorom Kommissionen var blevet enig, og Interessenterne godkendte dette Udkast med ganske enkelte helt uvæsentlige Ændringer, hvorefter den vedtagne ny Konvention indsendtes til Kancelliet med Ansøgning om kgl. Konfirmation. Med denne trak det stærkt ud. Paa de følgende Generalforsamlinger maa Direktionen stadig meddele, at der ikke er givet Konfirmation, »uagtet der fra Directionens Side er gjort alt hvad der staaer i dens Magt for at fremme Sagen«.

Forholdet var jo det, at den Animositet mod Kompagniets Privilegium, der længe havde været til Stede i Handels- og Søfartskredse, og som havde givet sig adskillige Udslag, saaledes som det fremgaar af det tidligere berettede, efterhaanden havde vokset sig saa stærk, at Regeringen ikke kunde lade

den uænset og derfor søgte at trække Afgørelsen af Spørgsmaalet om en Fornyelse af Privilegiet i Langdrag. Tidsaanden krævede Frihed saavel paa det økonomiske som paa det politiske Omraade, og da Associations- og Næringsfrihedens Princip et Par Aar senere blev fastslaaet i Grundloven af 5. Juni 1849, maatte Kompagniets Eneret ganske naturligt bortfalde sammen med andre økonomiske og politiske Forrettigheder.

Kompagniet var imidlertid ingenlunde sindet til uden Modstand at opgive sit Monopol, men kæmpede tvertimod energisk for at opretholde dette. Denne Kompagniets sidste haardnakkede og langvarige Kamp for Oktroiens Opretholdelse, der efter en halv Snes Aars grundige Overvejelser i Regeringskontorerne sluttelig endte med Nægtelsen af den ønskede Konfirmation af Oktroien, udviklede sig iøvrigt i Forholdet til Myndighederne paa følgende Maade:

I Anledning af Regeringsskiftet 1839 indgav Kompagniet — i Overensstemmelse med almindelig Sædvane ved Tronskifter — Ansøgning om kgl. Konfirmation paa saavel Oktroien som Konventionen. Danske Kancelli sendte 18. Marts 1841 Kompagniets Ansøgning til Grosserer-Societetets Komité med Anmodning om Komitéens Betænkning i Sagen, og i denne Betænkning⁹⁶), der afgaves til Kancelliet den 19. April 1841, siger Komitéen bl. a. om *Konventionen*, »at dennes Indhold og Form, forsaavidt derved fastsættes Bestemmelser om Compagniets Organisation og Regler for Compagniets og de Forsikkredes indbyrdes Forhold, er saa mangelfuld, at den sikkerligen ikke egner sig til nogen kongelig Bekræftelse«.

Det er imidlertid Komitéen bekendt, at Kompagniet er i

Færd med at revidere Konventionen, der snart vil foreligge i ny Skikkelse og da vil blive indsendt til Kancelliet med Anmodning om at faa den konfirmeret. Da nu imidlertid Oktroi og Konvention hører saa nøje sammen, »finder Com-mittéen sig foranlediget til at tilraade«, at ogsaa *Oktroiens* Konfirmation udsættes, indtil den ny Konvention er blevet fremlagt.

Om Oktroien bemærker Komitéen iøvrigt i en udførlig Redegørelse, at den vel ikke nu, da »de private Assurandører« paa flere Maader har opnaaet officiel Anerkendelse, kan hindre disses Virksomhed, men Kom. udtaler dog Ønsket om, at »de Privates Berettigelse udtrykkeligen maatte med tydelige Ord vorde stadfæstet« ved den eventuelle Konfirmation af Kompagniets Oktroi. Det udvikles udførligt, hvor stor Gavn de private har gjort dels ved at skabe en heldig Konkurrence til Kompagniet og dels ved at give Mulighed for Placering herhjemme af større Forsikringer, end Kompagniet alene kunde overtage. Forøvrigt anbefaler Komitéen, at Konfirmation paa Oktroiens § 1 (Eneretten) i hvert Fald kun gives med Forbeholdet »indtil videre«, da man aldrig kan vide, »om ikke forandrede Forhold i Tiden kunne ved Forretningernes Udvidelse gjøre en end forøget Concurrence fornøden«.

Endvidere udtaler Komitéen sig om den Kompagniet ved Oktroien indrømmede Stempelbegunstigelse, som den dog ingenlunde vil have Kompagniet berøvet, men som den i »Handelens Interesse« andrager om ogsaa maa blive tilstaaet »de private Assurandører«, da disses højere Stempelafgifter for det første gør det vanskeligt at konkurrere med Kompagniet og for det andet i sig selv er saa høje, at de »i mange

Tilfælde slet ikke kan bæres«. Meget oplysende om Datidens Forsikringsforhold siger Komitéen derefter:

»Assurancepræmien er navnlig deels formedelst de betydelige Forbedringer, som baade Skibsbyggeriet og Navigationslæren har imodtaget, og den større Omhu, der anvendes paa Skibsførernes Oplærelse, samt de forbedrede Lods- og Fyr-Indretninger, deels formedelst den ved Oprettelsen af saa mange Compagnier i Udlandet betydeligen forøgede Concurrence, falden saa betydeligen, at den nu i de fleste Tilfælde ikkun udgjør $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ af den Størrelse, som i ældre Tider fordredes, og at der for mange Risicoer ikkun betales $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, ja endog $\frac{1}{5}$ pCt. Naar nu de Policer, som for saadanne Forsikringer udfærdiges, skulle, saaledes som i Forord. 3. Dec. 1828 § 3 er bestemt, skrives paa stemplet Papir af anden Klasse efter Summens Størrelse, vil Afgiften, der af Assurandeurerne betales, i mange Tilfælde beløbe sig til ligesaa Meget som Præmien og i ikke faae Tilfælde overstige denne, hvilket dog rigtignok med en Forretning, der har en saa betydelig Indflydelse paa hele Landets Handelsrørelse, maa ansees baade for fornuftstridigt og uretfærdigt og for skadeligt. Følger heraf er ogsaa, hvad altid vil findes at være Virkningen af uforholdsmæssige Afgiftsbestemmelser, at de deri Interesserede søge at unddrage sig disses ødelæggende Indflydelse paa deres Foretagender, og da Policerne ifølge Forretningsgangen først kunne udfærdiges en rum Tid efter at Assurance er tegnet, udstædes nu som oftest ingen Policer for de Forsikringer, som angaae korte Risicoer, og som derfor udløber i dette Mellemrum, da de Forsikkrede, som have Tillid til Assurandeurernes Respect for Tro og Love, ansee sig fuldkomment betryggede, naar de blot have overbeviist sig om, at den af dem forlangte Assurance er bleven indført i Assurandeurernes Bog, saa at vi, da saadanne kort Tid løbende Forsikringer udgjøre et meget stort Antal, faae Grund til at antage, at Statskassen intet Tab vilde lide ved en Bestemmelse, der satte de private Assurandeurere i denne Henseende paa lige Fod med Compagniet,

efterdi der ingen Tvivl er om, at der da vilde blive udfærdiget en stemplet Police for enhver Assurance uden Undtagelse. Sjøassurance-Compagniet kan næppe selv sætte megen Pris paa en Forrettighed, der deels er illusorisk, dels kun kan tjene til at vanskeliggjøre Assurance-Forretningerne i det Hele, hvilket da ogsaa maa blive Compagniet til Skade.«

Endelig peger Komitéen i sin Betænkning paa det formentlig heldige i, at Assurancesager henvises til Afgørelse ved Københavns Sjøret og ikke, saaledes som det, efter at den oprindelige særlige Assuranceret i 1771 var blevet ophævet, ved en senere Ordning af 1796 var blevet Sædvane: ved »gode Mænd«, thi Sagerne blev ved denne Afgørelsesmaade netop ikke hurtigt fremmede, saaledes som Forudsætningen havde været, men kunde »oftest henstaae i flere, ja ikke sjeldent i mange Aar«, fordi de »gode Mænd« ikke havde de Midler »til at paadrive Procedures Tilendebringelse, som de ordinaire Retter«. Hertil kommer, hedder det videre i Komitéens Betænkning, »at denne Afgørelsesmaade, især naar Gienstanden ikke er af stor Betydning, bliver langt kostbarere for de Assurerede, end den ordinaire Rettergang, da de ikke kunne undgaae at tilbyde de af dem valgte »gode Mænd« et Vederlag for deres Arbejde, og at dette ikke saa sjeldent maa blive et Motiv for dem til at opgive enten gandske eller tildeels deres formeentlige Ret. Committéen maa derfor ansee det for ønskeligt, at disse Sager for Fremtiden kunde blive henlagte under den ordinaire Ret«. En Voldgiftssag har aabenbart heller ikke dengang været nogen helt billig Affære.

Af Komitéens Betænkning fremgaar det tydeligt nok, at »de private Assurandører« var Komitéens Hjertebarn frem-

for Kompagniet. Komitéen kunde ganske vist godt gaa med til, at Kompagniets Eneret (der ikke mere kunde genere de private Assurandører) forlængedes »indtil videre«, men dette betød jo faktisk en anbefaling af Oktroiens Ophævelse, da Motiveringens for dette »indtil videre« var, at ny Konkurrence ikke skulde kunne udelukkes, hvis den meldte sig som en Følge af Forretningernes Vækst. Og Komitéen vilde heller ikke paa nogen Maade have, at Kompagniet berøvedes sine øvrige »Privilegier«, der praktisk set kun bestod i Stempelbegunstigelsen, men den vilde have, at »de private« skulde have samme Begunstigelse, og da der overhovedet ikke var andre Konkurrenter til Kompagniet, er det ikke let at se, hvordan Kompagniets »Privilegium« da skulde kunne bevares. Det har da sikkert heller ikke været Komitéens Mening, at Kompagniet skulde have nogen som helst Særstilling; i en senere afgiven Betænkning taler Komitéen et tydeligere Sprog.

Den nærmeste Følge af Komitéens Betænkning blev, at det ved en kgl. Resolution af 27. Januar 1842 bestemtes, at Konfirmationen af Oktroi og Konvention skulde udsættes til den Revision af Konventionen, som for Tiden fandt Sted, var tilendebragt, og Konventionen i den ny Affattelse var indsendt til Kancelliet. Denne Resolution opfattedes forøvrigt i Kompagniet som et Løfte om, at Konfirmation til sin Tid vilde blive givet; dette fremgaar tydeligt af Direktionens Indlæg i Sagens senere Stadier.

Kompagniet indsendte endelig (til Kancelliet) den ny Konvention med en Følgeskrivelse af 23. September 1844⁹⁷). I denne Skrivelse ansøgte der nu om kgl. Konfirmation paa den *ændrede* Konvention og om Bekræftelse paa Oktroien i

uforandret Skikkelse, da — som det med Henblik alene paa Oktroien hedder — »Directionen paa den ene Side ikke vover at bringe nogen forandret Redaktion i Forslag, hvorved den Compagniet forundte Ret til at formene Andre at slaae sig sammen i Societet eller Compagnie til at tegne Assurancer udtales i mere bestemte og for Compagniet heldigere Udtryk end dem, hvoraf Lovgiveren i den omtalte Deel af Octroien har betient sig, saaledes næres der paa den anden Side det tillidsfulde Haab, at Deres Majestæt ikke vil berøve Interes-senterne, der i Tillid til Deres Majestæts Forfædres Ord og Kongelige Løfte have anlagt deres Capitaler i et med ikke liden Fare forbundet Institut, en Rettighed, der er dette til-sagt, saalænge Compagniet vil og kan soutenere sig«

Kompagniets Direktion mente altsaa egentlig at have et vist Krav paa, at Oktroien ikke blot blev forlænget i sin gamle Skikkelse, men at Kompagniets Monopolstilling endog blev fastslaaet i mere utvetydige Udtryk end dem, der var brugt i den bestaaende Oktroi. Da Direktionen aabenbart samtidig var klar over, at Vinden ikke blæste fra en Kant, der var et saadant Krav gunstig, fandt den det dog klogest kun at ansøge om Opretholdelsen af den bestaaende Tilstand. Sammenholdt med Betænkningen af 1841 fra Grosserer-Societetets Komité giver Kompagniets Skrivelse en god Forestilling om de Meningsbrydninger, der i Datiden fandt Sted med Hensyn til Monopolspørgsmaalet.

Efter Modtagelsen af den ny Konvention og Kompagniets fornyede Ansøgning afæskede Kancelliet atter Grosserer-Societetets Komité en Betænkning i Sagen, og da det stadig trak ud med Afgivelsen af denne Betænkning, skrev Kom-

pagniet, der naturligvis stadig holdt sig à jour med Sagens Gang, den 27. November 1846 til Kancelliet⁹⁸) og anmodede dette om at ville afkræve Komitéen dens Betænkning over den ny Konvention, som den nu havde haft liggende i to Aar. »Da« — hedder det i den Forbindelse meget hvast i Kompagniets Skrivelse — »det imidlertid maa indrømmes, at et saadant Tidsrum ikke kan behøves for at gennemgaae den nye Convention og afgive Betænkning over samme, saa synes det Ophold, som har fundet Sted, efterdi man ikke tør give den Tanke Rum, at særlige Hensyn eller Forhold kunne gjøre det ønskeligt for enkelte af Committéens Medlemmer at forhale den ansøgte Confirmation saa længe som muligt, at maatte tilskrives en efter vor Formeening næppe tilgivelig Efterladenhed«. Efter Afgivelsen af dette meget kraftige Hib til Komitéen — med speciel Adresse til enkelte eller een enkelt bestemt af dens Medlemmer — anmoder Kompagniet i Fortsættelsen af sin Skrivelse til Kancelliet om at ville sætte Komitéen en bestemt Frist for Betænkningens Afgivelse, og fra Kancelliet afgik da den 10. December 1846 en Rykker-skrivelse til Komitéen, der endelig den 8. Januar (16. Januar) 1847 kunde indsende sin længe savnede Betænkning⁹⁹). I denne, der er endnu skarpere over for Kompagniet end den 6 Aar tidligere afgivne, og som sikkert har faaet stor Betydning for den endelige Nægtelse af Oktroiens Konfirmation, hedder det bl. a.:

»... Comitéen har allerede i sin tidligere Skrivelse af 19. April 1841, denne Sag betreffende tilladt sig at yttre den Formening, at den udelukkende Berettigelse til i Societet eller Compagnie at tegne Assurance, der i Octroyens 1ste § har været tilstaaet Com-

pagniet, ikke ved denne Leilighed bør fornyes, og den kan ikke undlade efter nøieste Overlæg fremdeles at vedkjende sig denne Mening

. . . . Comitéen behøver næppe at gjøre opmærksom paa, at de nuværende Omstændigheder ere ganske forskjellige fra dem som fandt Sted da for Hundrede Aar siden den Octroy, om hvis Fornyelse, der er Tale, forundtes Compagniet. Paa den Tid var Assurancevæsenets Virksomhed indskrænket indenfor Kongerigerne Danmarks og Norges Grændser, men Handelen i begge disse Riger, af hvis Omfang Assurancen naturligvis for en stor Deel maatte være betinget, stod paa et meget lavt Trin og et enkelt Institut maatte derfor let kunde fyldestgjøre det daværende Krav Men det nuværende Forhold er som ovenfor angivet ganske forskjelligt herfra, thi siden de private Assurandeurers Forening har erholdt sin nuværende Organisation og navnlig i de allersidste 6 Aar er Sjøassurancevæsenets Virksomhed betydeligen bleven udvidet, og de Assurancer, som for udenlandsk Regning tegnes udgjøre en væsentlig Deel deraf

. . . . Denne Forretningsgreen kan imidlertid endnu modtage en Udvidelse, der næsten ingen Grændser kjender, ei alene fordi Kundskab og Dannelse udbredes mere og mere i Handelsstanden, hvilket har til Følge, at stedse færre Handelsforetagender iværksættes, uden at Assurance derpaa tegnes, men ogsaa — og isærdeleshed — fordi Kjøbenhavn er saa fortrinligen beliggende for Udførelsen af Assuranceordrer paa de Skibe og Ladninger, der afgaar enten fra Nordsøen til Østersøen eller Østersøen til Nordsøen, da som oftest Efterretning om Skibenes Ankomst i Sundet her kan have paa samme Tid, som Assuranceordren indtræffer, og saaledes en ikke ringe Deel af Præmien spares. Men skal denne gunstige Omstændighed tilbørligen kunne benyttes, maa ogsaa de fornødne Institutioner være tilstede, der kunde fyldestgjøre den derved opstaaende Trang, og om end Sjøassurance Compagniet og den nuværende Forening af de private Assurandeurer ikke for Øjeblikket lade noget

Savn i denne Henseende føles, maa det dog upaatvivleligen antages, at en betydelig Udvidelse af Forretningerne, der med al Grund kan ventes jo mere Opmærksomheden henvendes paa Kjøbenhavns ovenanførte gunstige Beliggenhed, vil gjøre Oprettelsen af flere lignende Instituter fornøden, thi jo større den Kapital bliver, der her skal kunne dækkes for Fare paa Søen, desto mere nødvendigt bliver det med Hensyn til den Tillid og Credit, der kan antages at ville kunne vises enkelte Assurandeurer og Assuranceinstituter, og som ikke kan forudsættes at ville være ubegrænset, at denne Capital maa kunne fordeles paa Flere, og at dette kan skee, bliver endog af Vigtighed for selve Assurandeurerne, da ellers de større Assurancer, der ikke vil kunne overtages af Compagniet og de private Assurandeurer i Forening, ganske ville tabes for Staden paa Grund af, at de ei her lade sig udføre. Comitéen har allerede i den ovenfor paaberaabte Skrivelse af 19 April 1841 udtalt sin Formening om de private Assurandeurers utvivlsomme Berettigelse til at tegne Assurance og derfor andraget paa, at denne ved Fornyelse af Compagniets Octroy udtrykkeligen maatte blive anerkjendt, og man kunde muligen derefter antage, at den Trang, der sandsynligen om føie Tid vil føles til flere Assuranceindretninger vilde kunne afhjælpes ved lignende Foreninger, imod hvis Oprettelse der efter den nysanførte Forudsætning ingen Indvending fra Compagniets Side vilde kunne gjøres, men Foreninger af denne Art kræve for dem, der skulle deltage deri, særlige Kundskaber om det vist nok meget forviklede og hidtil fra Lovgivningens Side kun lidet uddannede Sjøassurancevæsen og en særlig Interesse for samme. Disse Kundskaber og denne Interesse kan ikke forudsættes hos alle Medlemmer af den kjøbenhavnske Handelsstand og hos meget faae Personer udenfor samme, og da de fleste, der føle Kald til at virke paa denne Maade, allerede have knyttet sig til den nu bestaaende Forening, er der ikke Grund til at antage, at en Forening af lignende Art i Tiden vilde uden store Vanskeligheder kunne komme i Stand, hvor stærk end Trangen dertil maatte føles. Derimod vilde

upaatvivleligen, naar det i Tiden skulde udfordres, et eller flere Compagnier af lignende Beskaffenhed som det nu octroyerede om end muligen med nogen Forandring i Henseende til Bestyrelsens Organisation uden Vanskelighed kunne bringes tilveie, thi Enhver, som blot har den Overbevisning, at den Kapital, der forlanges indskudt, vil bringe gode Frugter, vil deri kunne deltage og saameget snarere bestemme sig dertil, som Udtrædelsen af et saadant Societet i Almindelighed skeer paa en saare let Maade ved Aktiebrevets Overdragelse og Transport. Men for Indretninger af en saadan Art vil den 1ste § af det nuværende Compagnies Octroy, saafremt den erholder allerhøieste Fornøelse fra Hans Majestæts Side, blive en saa godt som uoverstigelig Hindring; thi hvor klart det end, naar der i Tiden maatte blive Spørgsmaal om Forundelsen af en saadan Berettigelse, maatte staae for den Uheldedes Øie, at den ikke vil være til Hinder og Afgang for det octroyerede Compagnies Bestyrelse eller dets Interessenter, hvis Yttringer derom formentligen ville blive forlangte, ville disse næppe have Kraft nok til at hæve sig over de almindelige Fordomme, hvorimod det vel snarere tør formodes, at man da ligesom nu vil stille sig bagved det eneste af Directionen i sin allerunderdanigste Ansøgning anførte Argument, at Compagniets Interessenter i Tillid til Hans Majestæts høie Forfædres Ord og kongelige Løfte have anlagt deres Kapitaler i dette Institut, — et Argument som ikke alene i sine Consequenser gjør enhver Forandring i de offentlige Indretninger umulig, men ogsaa stiller det almindelige Vel ganske i Skyggen af Enkeltes Interesse. Og det er i Sandhed den hele kjøbenhavnske Handelsstands Tarv, hvormed saa mange andre Interesser staaer i nøie og uadskillelig Forbindelse, hvormed det her gjelder, thi for denne er den størst mulige Udvidelse af Assuranceforretningerne af stor Vigtighed, en Udvidelse, der i Tiden, som allerede berørt, maa være betinget af flere Assuranceinstitutters Oprettelse, eftersom ikke alene den Provision $\frac{1}{4}$ pCt. à $\frac{1}{2}$ pCt. à $\frac{1}{2}$ pCt. af de forsikkrede Summers Beløb, som derved erhverves, er af væsentlig Betyden-

hed, men disse Commissioner, naar de kunne udføres paa en hensigtsmæssig og for Vedkommende fordelagtig Maade, føre en Mængde andre Forretninger med sig. Dette har ogsaa den Hamborgske Kjøbmandsstand, der har et skarpt Øie for Alt, hvad der kan tjene til at fremme Handelens Tarv, allerede for lang Tid siden tilfulde indseet, og dens Bestræbelse er derfor i en lang Periode gaaet ud paa ved en Mængde Assuranceinstituter at gjøre Udførelsen af Assuranceforretninger saa let og den Præmie, som erlægges for den dermed forbundne Fare, saa billig som muligt, og Hensyn til at tilveiebringe den størst mulige Nettogevinst for disse Instituter, hvori de Handlende i Almindelighed selv ere de betydeligste Interessenter, har maattet vige for den Bestræbelse at trække fra alle Verdens Kanter en meget betydelig Deel af saadanne Forretninger til denne mægtige Handelsstad. At dette ogsaa i Hamborg tilfulde er lykkedes vil sees af følgende Fremstilling af den der til forskjellige Tider forsikkrede Kapital.

I 1814	41.791.000 Mk.
- 1824	100.579.000 »
- 1834	189.434.000 »
- 1844	293.694.700 »

Det maa saaledes ansees for at være af ikke ringe Vigtighed for den kjøbenhavnske Handelsstand, at de Indskrænkninger, der ved den nuværende Octroys 1ste § ere fastsatte i Henseende til nye Etablissementer for Sjøassurance, vorde hævdede, og denne Gjenstandens Vigtighed gjør det til Pligt for Comitéen at andrage paa en Forandring i denne Henseende. Comitéen har allerede i sin Skrivelse af 19. April 1841, hvortil den tillader sig i saa Henseende at henvise, andraget paa, at Octroyens 1ste § ikke maa vorde fornyet, uden med udtrykkelig Tilkjendegivelse af, at Saadant ikkun skal være gjældende indtil videre, men saaledes som Omstændighederne i den allersidste Tid have viist sig, kan dette ikke længere ansees som fyldestgjørende. Sjøassuranceforretningerne ere nu saa betydeligen i Tiltagende, at man vanskeligen kan forsvare at lade

en for sammes Udvikling og Fremme saa hindrende Bom blive staaende, og der synes heller ikke at være nogen Grund tilstede, hvorfor ikke et Spørgsmaal, der dog upaatvivleligen inden kort Tid atter maatte komme paa Bane, nu skulle kunne finde sin Afgjørelse. Den Omstændighed, at Compagniets Direction ikke har fordristet sig til at gjøre noget Forslag til den Forandring i Redactionen af Octroyens 1ste §, [som denne] for at forebygge fremtidige Misforstaaelser og Stridigheder nødvendigvis maa imodtage, synes ogsaa at hentyde paa, at Directionen ei engang helt er sig Retfærdigheden af et Andragende om udelukkende Monopol bevidst. Comitéen maa derfor med fuld Overbevisning om Rigtigheden af sin Synsmaade andrage paa, at der ikke, med den ansøgte Fornyelse af Sjøassurancecompagniets Octroy tilstaaes dette Compagnie nogen Ret til at formene Andre i Societet eller Compagnie at tegne Assurance, og den nærer det Haab, at denne Yttring vil finde Gjenklang i det kongelige Collegium. Skulde imidlertid Collegiet formene, at det vilde være Compagniet til Gavn i nogen Tid at kunne forberede sig paa en saadan Forandring — en Formening Comitéen, efter hvad den ovenfor har yttret, ikke kan dele, burde dog vistnok hertil ikke tilstaaes en længere Tid end 5 høiest 10 Aar. . . .«

Om den ny Konvention udtaler Comitéen i Betænkningen, »at den har fundet samme udarbejdet med en mere end almindelig Sagkundskab og med en fortrinlig Skiønsomhed«; dog gør Comitéen en Del Bemærkninger til enkelte af Konventionens Paragraffer. Sluttelig forklarer Comitéen den sene Afgivelse af Betænkningen med, at man har villet afvente Vedtagelsen af en ny Forsikringsplan, som de hamburgske Forsikrere har ladet udarbejde, og naar Comitéen er kommet i Besiddelse af et Eksemplar af denne Plan, skal den blive indsendt til Kancelliet.

Det i Komitéens Betænkning omtalte Eksemplar af »allgemeiner Plan hamburgischer See-Versicherungen« indsendte Komitéen til Kancelliet med en Skrivelse af 25. Januar 1847¹⁰⁰), hvori det bl. a. hedder: »... vi tillade os at hen- vise til sammes § 104, §, der er væsenligen forskjellige fra de af Sjøassurancecompagniet vedtagne, og hvoraf den første ved Concurrence mellem Hamburg og Kjøbenhavn om Forsikringer paa *Casco* upaatvivleligen maa bringe Vægt- skaalen over paa de hamburgske Assurandeurers Side«.

Kancelliet nøjedes ikke med at høre, hvad Grosserer- Societetets Komité havde at sige, men sendte den 2. Februar 1847¹⁰¹) samtlige Sagens Akter til Generalprokurør Ørsted og udbad sig en Udtalelse fra ham om Konfirmationsspørgs- maalet. Ørsted svarede ganske kort, at der i hvert Fald med Hensyn til Oktroien burde tages det Forbehold, at der intet skulde være til Hinder for, at Kongen kunde give lokale Sjø- Assurance-Foreninger Tilladelse til at tegne Forsikringer. Naar Ørsted specielt udtalte sig om lokale Forsikringsforenin- ger, var dette sikkert ikke uden Sammenhæng med, at der netop — den 20. Januar 1847 — ved Højesteret var afsagt en Dom¹⁰²), ved hvilken Kompagniet havde faaet en den 17. Januar 1842 oprettet Sjøassuranceforening for Svendborg, Taasinge og Rudkøbing ophævet og i Henhold til Oktroien kendt uberettiget til at tegne Assurance paa Skibe. Denne Dom gik imod den af Kancelliet flere Gange tidligere hævdede Opfattelse, der gik ud paa, at Oktroien ikke var nogen Hin- dring for Oprettelsen af lokale gensidige Forsikringsforenin- ger. Allerede ved en Kancelliskrivelse af 23. August 1817¹⁰³) var der blevet svaret nogle Skippere i Glückstadt og omlig-

gende Distrikter, der havde forespurgt, om Kompagniet kunde nedlægge Indsigelse mod en af dem dannet Forsikringsforening, at Oktroien formentlig kun forbød Oprettelsen af Kompagnier, der assurede for alle og enhver, men derimod ikke hindrede Oprettelsen af lokale Foreninger til gensidig Forsikringsydelse. Kancelliet bemærkede forøvrigt som yderligere Argument imod, at Kompagniet kunde nedlægge Forbud mod den paagældende Forening, at Kompagniet i *Hertugdømmerne* faktisk ikke havde »souteneret sig« — Oktroien lød jo paa, at Kompagniets Privilegier bevaredes, saalænge Kompagniet »vil og kan *soutenere sig*« — da Kompagniet ikke tegnede Forsikringer i den i Hertugdømmerne gangbare Mønt: rede Sølvs. Ved en anden Kancelliskrivelse af 16. Oktober 1827¹⁰⁴) var det ligeledes blevet sagt, at Oktroien ikke skønedes at være til Hinder for Anerkendelsen af den af nogle Skippere i Glückstadt 1815 indgaaede Assuranceforening mod Søskade. Det var saaledes ikke umotiveret, naar Ørsted i Oktroien vilde have en udtrykkelig Tilkendegivelse af, at Oprettelsen af lokale Foreninger var tilladt.

Atter overvejede Kancelliet, og saa kom imidlertid Grundloven af 5. Juni 1849 og Administrationens Omordning, ved hvilken Sagen vedrørende Kompagniets Forhold sluttelig kom til at sortere under det ny Indenrigsministerium. Den saaledes opstaaede helt ny Situation foranledigede Indenrigsministeren til at kræve en ny Betænkning af Generalprokuren — nu *Algreen-Ussing*. Denne Betænkning afgaves den 31. Oktober 1849, og i den hed det bl. a.¹⁰⁵):

»Hvad nu først *Octroiens Confirmation* angaaer, da er Hovedspørgsmaalet det, om den Compagniet ved *Octroiens* § 1 tilstaaede

Eneret, i hvis Følge Ingen maa slaae sig sammen i noget Slags Societet eller Compagnie til at tegne Assurance, ved en ny Confirmation paa Octroien, der allerede i Anledning af høiselig Kong Christian den Ottendes Tronbestigelse, og nu atter ved det sidste Tronskifte, er bleven nødvendig, af Regjeringen kan stadfæstes. Dette Spørgsmaal maa, efter Grundlovens § 92, der berettiger Borgerne til uden foregaaende Tilladelse at indgaae Foreninger i ethvert lovligt Øiemed, utvivlsomt besvares benægtende. Naar Octroien, der allerede ved den paa samme i Anledning af høiselig Kong Frederik den Sjettes Tronbestigelse meddelte Confirmation af 20. Januar 1813 kun er stadfæstet til at gjelde indtil videre, nu, for at have fortsat Gyldighed, trænger til ny Confirmation, kan denne ikke meddeles paa en saadan Maade, at den kommer i Strid med Grundlovens Bestemmelser, eller at Borgerne ved denne Regjeringsact berøves nogen af deres grundlovmæssige Rettigheder, hvilket aabenbart vilde skee, dersom Bestemmelsen i Octroiens § 1 blev stadfæstet, da Borgerne derved vilde formenes at indgaae Søassuranceforeninger, som dog Ingen vil nægte at være Foreninger i et lovligt Øiemed. Det er saaledes klart, at det ligger udenfor Regjeringens Magt at konfirmere Octroien af 1. Juli 1746 paa den Maade, at Compagniets Eneret derved stadfæstes, være sig for bestandigt, indtil videre eller paa et vist Aaremaal. Hvad de øvrige Bestemmelser i Octroien angaaer, da ere nogle af disse ved den nyere Lovgivning dels ophævede dels saaledes forandrede, at det allerede af den Grund ikke gaaer an at forsyne Octroien med en ny Confirmation, uden at der i denne skeer den fornødne Bemærkning herom, hvilket saaledes gjelder om det i Octroiens § 5 nævnte Assurancekammer, der er ophævet ved Forordningen af 15. Juni 1771 § 1, cfr. Placaten af 11. Mai 1796, og om Straffebestemmelserne i Octroiens § 6, der ere undergaaede Forandring ved Forordningen af 11. April 1840 § 53. Ogsaa de øvrige Bestemmelser ere tildeels affattede paa en saadan Maade, at de ikke egne sig til ligefrem at stadfæstes. Naar overhovedet det, der udgjør

Octroiens Væsen, og som tilkjendegives ved selve dette Ord, nemlig Compagniets udelukkende Ret til at assurere som Societet, ikke ved den ny Confirmation kan forbeholdes samme, er det mindre passende at forsyne enkelte og det de uvæsentligste Bestemmelser i Octroien med Confirmation, hvorimod det synes hensigtsmæssigere ved en Bevilling at tilstaae Assurancecompagniet de Rettigheder med Hensyn til Brugen af Stempelpapir, Frihed for Arrest og Beslag m. m., som Octroien af 1. Juli 1746 hjemler det, og som der vistnok er al Grund til ogsaa fremdeles at indrømme dette nyttige Institut, hvorved det dog, hvad det stemplede Papir til Policerne angaaer, maatte tages under Overveielse, om en tilsvarende Begunstigelse ikke, efter Grosserersocietetets Commitees Forslag kunde være at tilstaae ogsaa de private Assurandeurer. . . . Betræffende dernæst Confirmation paa den ny affattede Convention da skjønnes en saadan *ikke nødvendig*«, men forlanger Compagniet vedblivende, at saadan Konfirmation skal gives, »seer jeg dog heller ikke, at der herimod kunde være noget at erindre«.

Indenrigsministeriet tilskrev derefter den 15. Februar 1850 Compagniet, at det næppe kunde vente at faa Oktroien konfirmeret i dens nuværende Form, og Compagniet svarede derpaa i Skrivelse af 9. Marts 1850¹⁰⁶), at man ifølge de af Ministeriet angivne Grunde maatte »erkjende det for betænkeligt for Tiden at forelægge Hans Majestæt den Sø-Assurance-Compagniet allernaadigst meddelte Octroi til fornyet Confirmation i den Stand, hvori den nu er«, og det tilføjes derefter i Skrivelsen, at Direktionen maa »for Tiden antage det for mest stemmende med Institutets Interesse at lade dets Stilling ligeoverfor Staten forblive i den Stand, hvori det nu befinder sig, og at overlade til Domstolenes Afgjørelse, hvorvidt Grundlovens almindelige Bestemmelser betager Compagniet de Rettigheder, hvoraf det nu er i

Besiddelse, forsaavidt der maatte gjøres Indgreb i samme«, og Kompagniet beder derefter om, at i hvert Fald det fornødne til Konventionens Konfirmation maa blive foretaget.

Nu kom der for saa vidt endelig Fart i Sagerne, som Konventionen paa Indenrigsministeriets Forestilling af 25. Marts 1850 fik den ønskede kgl. Konfirmation den 2. i den følgende Maaned. I Ministeriets Forestilling til Kongen¹⁰⁷) gives der en udførlig Redegørelse for Sagens hele Forløb siden Tronskiftet 1839, og det siges, at Ministeriet efter talrige Overvejelser er kommet til det Resultat, at Oktroien *ikke* bør konfirmeres. Det er væsentligst Generalprokurør Algreen-Ussings foran citerede Betragtninger, der af Ministeriet føres i Marken til Begrundelse af Nægtelsen af Oktroiens Konfirmation, men der henvises dog ogsaa til Grundlovens § 88 («Alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Erhverv, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skulle hæves ved Lov»). Mærkeligt nok er det her første Gang, der henvises til Grundlovens § 88, som man dog skulde synes, man efter Grundlovens Tilkomst allerførst maatte komme til at tænke paa, naar Talen var om Hindringer for et Monopols Fornyelse. Generalprokurøren havde imidlertid i sin Betænkning helt forbigaaet § 88 og udelukkende paaberaabt sig Grundlovens § 92 (Foreningsfriheden) som den væsentligste Hindring for Oktroiens Fornyelse. Om denne sidste Paragraf blev det forøvrigt paa et af Sagens senere Stadier i et Indlæg fra en af Indenrigsministeriets Embedsmænd hævdet, at den slet intet sagde i den omhandlede Forbindelse; »thi *saalænge* Octroien staaer ved Magt, er det at slaae sig sammen for at assurere

mod Søskade, jo ikke nogen i lovligt, men tvertimod i lovstridigt Øiemed indgaaet Forening«. ¹⁰⁸)

Faa Dage efter Konventionens Konfirmation gav Ministeriet Kompagniet Meddelelse om, at dets Ønske for saa vidt var imødekommet. Betegnende nok for den ændrede Opfattelse af Kompagniets Stilling efter Nægtelsen af Oktroiens Konfirmation er det, at Ministeriet stiler sin Skrivelse til »Directionen for Søassurancecompagniet i Kjøbenhavn«, thi af Kladden til Skrivelsen fremgaar det, at man først har tænkt at skrive til »Directionen for *det kgl.* Søassurancecompagni i Kjøbenhavn«, men derefter senere har overstreget Ordene »det kgl.« Selvfølgelig var Kompagniet ikke »kongeligt« fra den Dag, da Oktroiens Fornyelse var nægtet det!

Kompagniet betragtede imidlertid paa ingen Maade Spørgsmaalet om Oktroiens Bortfald som bekræftende og endelig besvaret ved Konfirmationens Nægtelse. I sin foran nævnte Skrivelse af 9. Marts 1850 havde Kompagniet jo hævdet, at Domstolene skulde have det sidste Ord i Oktroisagen, og under Behandlingen af et Lovforslag om Stempelpapirs Benyttelse var der i Rigsdagen fremkommet Udtalelser, som yderligere viste, at Kompagniet ikke ansaa sin Eneret for bortfalden ved Grundloven og ved Nægtelsen af Oktroiens Konfirmation. Indenrigsministeriet blev over for saa megen Ihærdighed usikker og mente, at der maatte gøres noget for at klare Situationen. Atter tog man i Ministeriet sin Tilflugt til Generalprokurøren, som man ved en Skrivelse af 20. Maj 1851¹⁰⁹) anmodede om en Erklæring. I Ministeriets Skrivelse hedder det efter en Henviisning til Kompagniets Opfattelse: »og da der er yttret Tvivl om, hvorledes Domstolene, til hvilke

Compagniet synes sindet i givet Tilfælde at recurrere, ville bedømme Forholdet, er det kommet under Overvejelse her i Ministeriet, om det ikke maatte være rettest ved en offentlig Udtalelse at hæve den Uvished og Uklarhed, der i den antydede Henseende endnu turde være tilbage om Compagniets Stilling. Man har derfor paatænkt at erhverve en allerhøjeste Resolution for, at den Compagniet under 12. Januar 1813 paa Octroien af 1746 allernaadigst indtil videre meddelte Confirmation og Stadfæstelse er ophævet og derom at lade udgaa en almindelig Kundgjørelse«.

Generalprokurørens herpaa forlangte Erklæring lod ikke vente længe paa sig; den afgaves allerede 23. Maj 1851¹¹⁰), og Algreen-Ussing tiltraadte fuldstændig Ministeriets Mening, idet han kort erklærede, at hvis Ministeriet ikke mente allerede at have tilstrækkelig Hjemmel i den kongelige Resolution af 1. April 1850 (om Nægtelse af Konfirmation paa Oktroien) til at lade den paatænkte offentlige Bekendtgørelse udstede, »bør formentlig en udtrykkelig allerhøjeste Resolution herom erhverves, med Bemyndigelse for Ministeriet til derom at lade udgaa en almindelig Kundgjørelse«. Mærkelig nok synes den Mulighed slet ikke at have foresvævet Generalprokurøren, at der efter Grundlovens § 88 maatte kræves en *Lov* for at hæve Kompagniets ved Oktroien sikrede Eneret.

I Overensstemmelse med Generalprokurørens Erklæring og Ministeriets egen første Opfattelse af Oktroispørgsmaalet havde man allerede i Indenrigsministeriet udarbejdet en fuldt færdig Forestilling til Kongen, da Indenrigsminister *Tillisch* fik Betæneligheder og besluttede, at han ikke vilde forelægge Forestillingen i Statsraadet, før han havde æsket sin

Kollega Justitsministerens Mening om Tilstrækkeligheden af den paatænkte offentlige Bekendtgørelse til endelig og afgørende at hæve enhver Tvivl om, at Octroien var bortfalden, eller om dertil krævedes en særlig Lov.

Justitsministeren blev altsaa spurgt og afgav den 9. September 1851¹¹¹) følgende Erklæring:

»... tjenstligst melde, at jeg ikke kan tilraade, at der udstedes nogen saadan Tilkjendegivelse fra Regjeringen, som Indenrigsministeriet har paapeget. Det maa vel antages, at der har været tilstrækkelig Grund til at nægte Meddelelsen af den ansøgte Confirmation, thi *saafremt* man gaaer ud fra, at Octroien henhører til de Privilegier og Benaadninger, der i Anledning af Thronskiftet behøvede Stadfæstelse for fremdeles at være gyldige, maatte Grundlovens §§ 92 og 88, skjøndt samme vistnok ikke umiddelbart kunne have ophævet Octroien, med Føie antages at være til Hinder for ved en Regjerings Beslutning at fornye det ved Octroiens § 1 hjemlede Monopol; medens derimod Confirmationen under den modsatte Forudsætning maatte bortfalde som overflødig. Men *om* saadan Confirmation overhovedet var nødvendig, eller om ikke Octroien maa betragtes som en Lov, der beholder sin Gyldighed, indtil den forandres ved en ny Lov, er — som ogsaa af velbemeldte Ministerium antydet — et Spørgsmaal, der ikke henhører under administrativ, men under juridicel Afgjørelse. En paa kongelig Resolution bygget Udtalelse fra Regjeringen om, at Octroien maa ansees for hævet, fordi den ikke er confirmeret, forekommer mig derhos at ville være saa meget mere betænkelig, som Rigtigheden af dette Resultat efter min Formening ingenlunde er ophøiet over al Tvivl, saa at det ikke var utænkeligt, at Compagniet, der ikke ved en saadan Udtalelse vilde være afskaaret fra at gjøre sin Ret gjældende ved Domstolene, saalidet som disse vilde være bunden ved de Anskuelser, Regjeringen havde vedkjendt sig, senere kunde erhverve en Dom, der gik i den modsatte Retning, hvilket

fra flere Sider vilde være høist uheldigt. Finder derfor Indenrigsministeriet ikke at kunne lade Sagen gaae sin egen Gang, overladende det til Compagniet, at indbringe Spørgsmaalet om den vedvarende Gyldighed af den Compagniet i sin Tid tilstaaede Eneret for Domstolene, hvis der maatte skee Indgreb i de Rettigheder, hvoraf det troer sig i Besiddelse, maa jeg ansee det fornødent, at Forholdet søges ordnet ved en ny Lov, og holder jeg iøvrigt for, at denne i saa Fald kunde indskrænke sig til at afgjøre, hvorvidt Eneretten skal vedblive eller ikke«.

Sagen blev herefter henlagt, og der blev ikke gjort Skridt til at faa gennemført en særlig Lov om Oktroiens Ophævelse. Indenrigsministeriet fulgte Justitsministerens Anvisning paa at lade Sagen gaa sin egen Gang, og Kompagniet lod ikke Sagen indbringe for Domstolene. Oktroiens er vel altsaa formelt aldrig blevet hævet, men reelt er den naturligvis bortfaldet ved Kompagniets stiltiende Anerkendelse af de senere oprettede Søforsikringselskaber.

Paa en i Kompagniet den 27. Juni 1850 afholdt ekstraordinær Generalforsamling var der imidlertid blevet givet Interessenterne Meddelelse om den paa Konventionen endelig opnaaede kgl. Konfirmation, og det vedtoges samtidig, at den ny Konvention skulde træde i Kraft den 1. Januar 1851. Faktisk, om end som nævnt ikke formelt, er Kompagniets Eneretsperiode hermed afsluttet, og en ny Fase i Kompagniets Historie indtræder.

— — —

Medens det paa de nærmest foregaaende Sider omhandlede havde tildraget sig inden for Kompagniet, var dettes forretningsmæssige Virksomhed gaaet jævnt fremad; siden første Halvdel af 1830'erne havde den aarlige nytegnede Forsik-

ringssum bevæget sig omkring ca. 7 Mill. Rbd. Om Udviklingen i Perioden 1826—50 giver iøvrigt efterstaaende Opstilling fornøden Oplysning.

Aar	Risikosum ved Aarets Udgang	Aarets nytegnede Forsikrings-sum	Indtægt af Præmier og Police- penge	I Aaret udbetalte Erstatninger	Formue ved Aarets Udgang	Ud- bytte
	Rbd. r. S.	Rbd. r. S.	Rbd. r. S.	Rbd.	Rbd.	Ct.
1826	174.217	1.854.082	67.704	{ 88.413 r. S. 2.096 Sedler	{ 232.607 r. S. 40.100 Sølv 303.291 Sedler	3
1827	136.025	1.172.648	40.591	{ 17.325 r. S. 392 Sedler	{ 217.199 r. S. 81.524 Sølv 281.154 Sedler	3
1828	152.530	913.395	33.140	{ 22.743 r. S. 493 Sedler	{ 196.963 r. S. 101.424 Sølv 282.292 Sedler	3
1829	ca. 113.000	1.030.938	32.083	Rbd. r. S. 27.380	{ 188.587 r. S. 103.429 Sølv 282.571 Sedler	3
1830	ca. 200.000	1.556.556	40.157	14.420	{ 214.170 r. S. 101.424 Sølv 276.878 Sedler	3 ^{1/2}
1831	ca. 300.000	2.980.388	69.778	32.801	{ 243.524 r. S. 101.424 Sølv 274.457 Sedler	3 ^{7/10}
1832	ca. 500.000	3.769.096	87.712	57.053	{ 227.673 r. S. 425.038 Sølv 11.807 Sedler (612.279 r. S.)	3 ^{4/5}
1833	ca. 600.000	6.077.790	131.170	87.151	Rbd. r. S. 643.576	4
1834	ca. 800.000	7.192.567	154.597	140.458	651.307	4
1835	ca. 400.000	6.761.479	152.945	166.581	626.013	4
1836	ca. 500.000	7.121.181	172.529	145.628	638.870	4
1837	ca. 500.000	6.841.029	170.467	{ 154.766 r. S. 3.308 Sedler	636.886	4
1838	ca. 500.000	6.525.013	173.314	{ 148.930 r. S. 492 Sedler	669.313	4
1839	ca. 400.000	7.252.343	197.799	170.133 r. S.	665.907	4

Aar	Risikosum ved Aarets Udgang	Aarets nytegnede Forsikrings- sum	Indtægt af Præmier og Police- penge	I Aaret udbetalte Erstatninger	Formue ved Aarets Udgang	Ud- bytte
	Rbd.	Rbd.	Rbd.	Rbd.	Rbd.	pCt.
1840	ca. 500.000	6.925.703	184.152	181.264	662.000	4
1841	ca.1.300.000	7.525.974	207.510	164.854	705.000	6
1842	ca.1.000.000	7.832.593	191.529	231.354	653.000	5 ¹ / ₅
1843	ca. 850.000	6.479.053	153.626	173.510	610.000	4 ³ / ₅
1844	ca. 800.000	6.422.165	139.448	132.365	602.000	4 ² / ₅
1845	ca.1.000.000	7.157.107	177.185	100.530	660.000	3 ⁴ / ₅
1846	ca.1.200.000	7.722.816	205.347	268.668	580.000	3 ¹ / ₅
1847	ca.1.500.000	9.756.245	261.403	139.987	685.000	8
1848	ca.2.000.000	11.184.499	258.041	160.338	670.000	7
1849	ca.1.600.000	8.790.244	232 439	189.062	665.000	8
1850	ca.1.500.000	8.410.813	222.790	155.409	684.000	9

Som det af disse Tal fremgaar, er Forretningen i 1820'erne meget ringe; først i 1830'erne indtræder en afgjort Forandring til det bedre, og Bedringen holder sig Perioden ud. Takket være Formuens Renteindtægt er det muligt at udbetale Udbytte i alle Periodens Aar. I en Arrække opgøres Formuen — efter dens Anbringelsesmaade — dels i rede Sølv, dels i Sølvværdi efter Kvartalskursen (jfr. S. 312) og dels i Sedler. I 1830'ernes første Halvdel begynder man at omsætte Seddelformuen til rede Sølv, og efter at Nationalbankens Sedler i 1838 havde faaet Pariværdi, var der ikke længer nogen Anledning til at angive Formuen i andet end Rigsdaler slet og ret, og denne Angivelsesmaade ses da ogsaa at være den eneste benyttede i de følgende Aar.

Den i Opstillingen angivne Formue er Kompagniets *samlede* opsparede Kapital. Om den Del af denne, der var anbragt paa Rente, gives der kun Oplysning for Aarene indtil 1830, men man kan gaa ud fra, at den allerstørste Del af Formuen var udsat paa Rente, og om den aarlige *Renteindtægt* gives der *ogsaa efter 1829* Oplysninger i de aarlige Beretninger til Interessenterne.

Aar	Udestaaende paa Rente ved Aarets Udgang	Renteindtægt i Aarets Løb	Rente af Præmierestancer	Tilskudt til det gamle Fond
1826	{ 169.187 Rbd. r. S. 40.100 » Sølv 298.754 » Sedler	{ 18.152 Rbd. r. S. 3.748 » Sedler	»	775 Rbd. Sedler
1827	{ 165.309 » r. S. 81.524 » Sølv 275.837 » Sedler	{ 17.286 » r. S. 2.656 » Sedler	{ 22 Rbd. r. S. 42 » Sedler	» »
1828	{ 142.459 » r. S. 101.424 » Sølv 277.487 » Sedler	{ 17.306 » r. S. 2.922 » Sedler	22 » r. S.	44 » »
1829	{ 110.265 » r. S. 103.429 » Sølv 280.312 » Sedler	{ 16.040 » r. S. 4.767 » Sedler	»	» »

Efter 1829 angives som sagt kun den samlede aarlige Renteindtægt, der udgjorde følgende Beløb:

1830	{ 15.742 Rbd. r. S. 5.400 » Sedler
1831	{ 17.207 » r. S. 5.179 » Sedler
1832	{ 16.139 » r. S. 5.765 » Sedler
1833	{ 16.962 » r. S. 6.175 » Sedler
1834	{ 17.651 » r. S. 5.887 » Sedler
1835	{ 17.015 » r. S. 6.376 » Sedler

1836	{	6.925	Rbd. r. S.
			14.597	» Sedler
1837	{	6.823	» r. S.
			15.002	» Sedler
1838	{	6.637	» r. S.
			15.123	» Sedler
1839	{	4.747	» r. S.
			16.436	» Sedler
1840		23.448	Rbd.
1841		22.681	»
1842		22.061	»
1843		20.668	»
1844		19.186	»
1845		19.531	»
1846		19.079	»
1847		17.250	»
1848		19.080	»
1849		18.896	»
1850		21.519	»

Med Hensyn til Kompagniets Administrationsomkostninger, som havde givet Anledning til saa megen Kritik baade i og uden for Kompagniet, saa havde disse tidligere været inkluderede i Regnskabernes Summer for udbetalte Erstatninger, men fra 1827 angives de særskilt og andrager følgende Beløb:

1827	{	10.177	Rbd. r. S.
			1.555	» Sedler
1828	{	10.076	» r. S.
			1.416	» Sedler
1829	{	9.114	» r. S.
			1.442	» Sedler
1830	{	9.309	» r. S.
			1.290	» Sedler
1831	{	9.830	» r. S.
			1.360	» Sedler
1832	{	10.099	» r. S.
			2.620	» Sedler
1833	{	10.129	» r. S.
			2.494	» Sedler

1834	}	10.796	Rbd. r. S.
			1.482	» Sedler
1835	}	11.196	» r. S.
			1.413	» Sedler
1836		12.912	Rbd. r. S.
1837		12.733	» »
1838		13.280	» »
1839		12.943	» »
1840		11.862	»
1841		11.784	»
1842		13.113	»
1843		11.932	»
1844		14.439	»
1845		11.604	»
1846		11.731	»
1847		12.148	»
1848		15.352	»
1849		14.457	»
1850		15.503	»

Efter disse Tal at dømme har de store Anstrengelser for at gennemføre Besparelser i Administrationen ikke givet noget overvældende Resultat. I 1844 er f. Eks. Omkostningerne saa høje, som de aldrig før har været, men dette skyldes formentlig det foran omtalte Arbejde med Konventionens Revision, der antagelig har kostet Kompagniet et Par Tusinde Rbd.

I Kompagniets Regnskab for 1841 finder man for første Gang i Kompagniets Historie opført en Udgiftspost til *Reassurance*, der da antagelig omtrent fra dette Aar *regelmæssig* anvendes af Kompagniet (jfr. foran S. 238). Udgiften til Reassurance er dog ikke angivet særskilt, men er slaet sammen med Ristornoen. Det hedder nemlig i Regnskabet for 1841, at der i Præmieindtægten »fragaar for Reassurancer og

Restournoer . . 10.979 Rbd.«, og denne Posteringsmaade følges i de næste Aar, hvor der for de to Poster tilsammen i Præmieindtægten fradrages: 1842: 17.061 Rbd., 1843: 13.380 Rbd., 1844: 10.280 Rbd., 1845: 8.791 Rbd. o. s. v. Da der nu i de nærmest forud for 1841 gaaende Aar i den samlede Præmieindtægt fradrages gennemsnitlig 4 à 5000 Rbd. aarlig for Ristorno alene, kan det antages, at Kompagniet i de første Aar, det anvendte Reassurance, hertil har udgivet fra 5—12.000 Rbd. aarlig.

Som det fremgaar af foranstaaende Reproduktion af en Police, ved hvilken Kompagniet i 1833 hos en Række Privat-assurandører tegnede en Forsikring for 5000 Rbd. r. S. paa Varer for Rejsen Riga—København, benyttedes ved Genforsikring oprindeligt de samme Policeformularer, som anvendtes ved direkte Forsikring.

Fra Aaret 1837 begynder man i Kompagniet i de aarlige Beretninger til Generalforsamlingen at angive, hvordan Præmieindtægten og Skaderne fordeler sig paa de forsikrede Skibe efter disses Nationalitet. I det følgende gengives denne Fordeling, og det vil deraf bl. a. ses, at den fremmede Forretning ingenlunde har været ubetydelig; den har tilsammentaget været ikke saa lidt større end den danske Forretning. Naturligvis er det den skandinaviske Forretning, der udgør den største Del af den udenlandske Forretning, men Kompagniet havde dog, som det vil ses, ogsaa en beskedent tysk Forretning, ligesom den fra Begyndelsen af 1840'erne har lidt Tilgang fra andre Nationer — bl. a. fra England og Frankrig (se Side 413). Den nævnte Fordeling var 1837—40 saaledes paa Skibe af følgende Nationalitet:

Aar	danske	norske	svenske	finske	tyske	Ialt
	Rbd.	Rbd.	Rbd.	Rbd.	Rbd.	Rbd.
1837	{ Pr. 70.514	45.494	26.971	19.949	7.538	170.466
	{ Sk. 82.915	56.450	11.000	7.635	0	158.000
1838	{ Pr. 74.444	44.136	37.066	17.059	7.153	179.858
	{ Sk. 40.360	26.355	30.683	24.903	33.665	155.966
1839	{ Pr. 86.372	47.304	44.070	15.738	9.690	203.174
	{ Sk. 67.648	33.769	54.627	10.455	9.283	175.782
1840	{ Pr. 107.519	29.078	23.145	14.952	13.244	187.937
	{ Sk. 106.054	32.624	31.444	14.019	903	185.049

I denne Opstilling er Aarets Præmieindtægt sammenstillet med Skadesbetalingerne i *samme* Aar. Totalsummerne i sidste Kolonne viser vel, at Præmieindtægten under eet i alle Aarene har været tilstrækkelig til at dække de samlede Skadesudbetalinger, men naar Hensyn tages til Administrationsomkostningerne, havde Kompagniet efter den her anvendte mindre korrekte Opgørelsesmaade faktisk i de to Aar 1837 og 1840 et Underskud paa den egentlige Forsikringsforretning af henholdsvis 307 Rbd. og 8973 Rbd., medens der i 1838 og 1839 var et Overskud af henholdsvis 10.545 Rbd. og 14.450 Rbd. I to af de fire Aar maatte Indtægten af den rentebærende Kapital saaledes kontribuere til den egentlige Forsikringsforretning.

Aaret 1837 var nu ogsaa et særlig uheldigt Aar for Kompagniet, idet der i Slutningen af Marts og Begyndelsen af April rasede heftige Storme, som var ledsagede af en for Aarstiden usædvanlig streng Frost. I disse Storme forliste totalt to norske og to danske Skibe, for hvilke der i Aarets Løb udbetaltes

35.000 Rbd. Dertil kom, at der i Aarets Begyndelse frembød sig en gunstig Konjunktur for Kornudskibninger til Amerika, og Kompagniet tegnede Forsikringer paa 15 Skibe i denne Fart. Denne Forretning fik et meget tabbringende Forløb, idet eet Skib forsvandt spurløst, eet strandede og sloges i Stykker, to strandede, men blev taget af Grunden igen, og seks Skibe led større eller mindre Havari. Tilsammen gav de 10 Skades-tilfælde Kompagniet et Tab af 40.000 Rbd.

Naar specielt den tyske Forretning i 1838, som eller forløb taalelig godt, gav et stort Tab, saa skyldtes dette en Skadeserstatning paa 26.600 Rbd., som Kompagniet maatte udbetale for et Parti Kaffe, indladet i det i Bremen hjemmehørende Skib »*Albatros*«, som strandede paa den jyske Kyst i Efteraaret 1837.

Paa Generalforsamlingen i 1841 klager Direktionen over, at Kompagniets Virksomhed er aftaget, da »der saavel i Norge som i Gothenborg ere oprettede egne Assurance Instituter, hvorved en Mængde Forretninger ere gaaede tabte for Kiøbenhavn«. Tallene for 1840 viser jo ogsaa en betydelig Nedgang i den svenske og norske Præmieindtægt i Sammenligning med de foregaaende Aar, men den samlede Præmieindtægt i 1840 er dog noget større end i 1838 og 1837 — kun i Sammenligning med 1839 er der en Tilbagegang paa ca. 15.000 Rbd. Den danske Forretning var imidlertid i Tiltagen, og da der ifølge indledede Forhandlinger var Udsigt til en Del Forsikringer fra de østersøiske Provinser, mente Direktionen dog, »at Forretningerne i det Hele snarere skulle tiltage end aftage«.

Efter at det som foran omtalt var blevet bestemt, at Interessenterne foruden den aarlige Renteindtægt som Udbytte

skulde have udbetalt Halvdelen af den aarlige Fortjeneste paa Forsikringsforretningen, var det selvfølgelig blevet af særlig Betydning, at denne Forretningsfortjeneste blev beregnet saa korrekt som muligt, og Direktionen kom hurtigt til det Resultat, at den hidtil fulgte Fremgangsmaade ikke var holdbar.

Paa Generalforsamlingen i 1842 meddelte Direktionen, at den havde taget under Overvejelse, hvorledes det med størst Sikkerhed lod sig beregne, hvad Kompagniets Fortjeneste i et givet Aar faktisk havde været. »Dette Spørgsmaal«, sagde Direktionen, »frembyder nemlig ikke faa Vanskeligheder at løse ved et Institut, som nærværende, hvor Præmiebeløbet strax beregnes til Indtægt, medens Skaderne af de tegnede Assurancer, der skulle dækkes af hiin Indtægt, først senere lader sig opgiøre, naar man vil forebygge, at Udbytteregningen ikke bliver aldeles vilkaarlig. Efter Directionens Formening kan man saaledes aldeles ikke ansætte Fortjenesten for et givet Aar efter den Balance over Indtægter og Udgifter, som Bøgerne udvise, thi ligesom vel alle Præmier af de i Aarets Løb tegnede Assurancer tages til Indtægt, saaledes er Ricicoen af disse Assurancer ikke ophørt ved Aarets Udløb, og selv om man veed, at Skade er skeet, lader denne sig dog ikke tage til Udgift, forinden den er betalt. En Evaluation af Compagniets Fortjeneste efter en saadan Sammenstilling af Indtægter og Udgifter vilde være aldeles usikker, og det kan ingenlunde være i Participanternes velforstaaede Interesse at danne sig et urigtigt Begreb om deres Actiers Værdi paa Grund af den aldeles tilfældige Omstændighed, at et større eller mindre Beløb af de indtrufne Skader faktisk ere betalte i det Aar, for hvilket Regnskabet aflægges. For at finde en sikkrere Basis

for Udbytteberegningen havde man først været betænkt paa ved Bestemmelsen af Udbyttet tillige at tage Hensyn til den Calculation over de forestaaende Skader, der aarliggen meddeles D'hr. Interessentere, og det kan ikke nægtes, at der var noget vundet ved at udfinde Compagniets Fortjeneste efter denne Evaluation i Forbindelse med Balancen, istedet for efter denne alene; men en saadan Calculation beroer dog tildeels paa et subjektiv Skjøn, forsaavidt der tales om bekiendte, men ikke beviste Skader, og den er aldeles uefterrettelig, forsaavidt den omfatter den Deel af Compagniets Risiko, hvormom man aldeles ingen Efterretning har.

Directionen har derfor troet at burde paavise en Maade, paa hvilken det med skarpe Tal lod sig beregne, hvad Compagniets Fortjeneste har været, og den har fundet, at dette ikkun lader sig opnaa ved at forfølge Resultatet af et enkelt Aars Virksomhed og sammenholde Præmiebeløbet for et saadant Aar med Beløbet af de Skadeserstatninger og Restournoer, som ere udbetalte for de i samme Aar tegnede Assurancer. En saadan Sammenligning vil paa det nøjagtigste udvise, om og hvorvidt Compagniet i et givet Aar har havt Fordeel eller Tab af dets Forretninger. Men da, som ovenfor er bemærket, Præmierne indkommer i det ene Aar, hvorimod Skaderne for de Assurancer, som have givet de omtalte Præmier, i Reglen først udbetales i det følgende Aar, saa vil det letteligen indsees, at man ikke kan lægge det sidstforløbne Aar til Grund for en saadan Beregning, men det næstforegaaende Aar, hvis Skader i dette Mellemrum ere enten aldeles afgjorte eller dog saavidt oplyste, at Regningsstykket ikke kommer til at lide af nogen betydelig Urigtighed. Directionen nærer

ingen Tvivl om, at D'hr. Interessentere ville ansee denne Maade at beregne Fortjenesten paa for rigtig, og den har kun fundet det vanskeligt, hvorledes Generalforsamlingens Beslutning for ifior allerede kunde komme til Anvendelse i Aar, da Udbyttet for 1840 er bestemt, og det saaledes synes, at man ikke paa nye kan optage Resultaterne af dette Aars Virksomhed for at bestemme Udbyttet for den følgende Tid. Imidlertid har man dog troet, at Interessenterne ikke vilde finde nogen sær Betænkelighed ved i denne Henseende at tillægge deres forrige Aar tagne Beslutning tilbagevirkende Kraft og at tage 1840 Aars Indtægt i Betragtning for at bestemme 1841 Aars Udbytte, hvorfor man har tilladt sig at lægge følgende Beregning til Grund for Beregningen af dette Udbytte:

Præmier og Policepenge af de i Aaret 1840 tegnede	
Assurancer udgjorde	187.937 Rbd. 53/
Havarie-Erstatninger og Restour-	
noer paa samme Aars Assurancer	
beløbe sig til	125.383 Rbd. 26/
og de for bemeldte Aar endnu uaf-	
gjorte Skader andrage	3.000 Rbd. —
hvortil kommer for Administra-	
tionsomkostninger	12.900 Rbd. — 141.283 Rbd. 26/
hvorefter der er i Behold af Præmiebeløbet	46.654 Rbd. 27/
heraf skal efter Interessenternes i forrige Aar tagne	
Beslutning det Halve eller	23.327 Rbd. 13
fordeles som Udbytte i Forening med de af Com-	
pagniets Capital i indeværende Aar indkomne	
Renter	22.680 Rbd. 71
	<u>tilsammen 46.007 Rbd. 84/</u>

hvorefter Udbyttet for i Aar udgiør 76 Rbd. pr. Actie. Da det imidlertid efter den under 1ste Post i denne Beretning fremsatte Oversigt over Compagniets Forretninger i dette Aar sees, at det indeværende Aar har været meget uhædligt, saa at der næste Aar kun kan blive Renterne af Compagniets Capital at fordele som Udbytte, tillader man sig at henstille, om man ikke bør hensætte 16 Rbd. af det forbemeldte Udbytte paa en særlig Conto for at udbetales i Forening med Udbyttet for næste Aar, da man paa denne Maade vilde undgaae en altfor stor Fluctuation i Actieværdien. Saafremt denne Henstilling maatte finde d'hr Interessenteres Bifald bestemmes Udbyttet for i Aar til 60 Rbd. pr. Actie.«

Direktionens her gengivne i det hele meget fornuftige Bemærkninger er ganske betegnende for de Tanker, den gjorde sig om Forretningens rent forsikringstekniske Side. Den var vel nu fuldkommen klar over, at det slet ikke gik an at disponere over et givet Aars Præmieindtægt uden at tage Hensyn til, at den Risiko, for hvilken Præmierne var betalt, *ikke* var helt afløben, eller til, at *ikke alle* Skader, der kunde falde paa de til de betalte Præmier svarende Forsikringer, var betalte, men selve Begrebet »tekniske Reserver« var den dog endnu helt fremmed. Reserver nævnes ikke med et Ord i Direktionens Fremstilling, og at man endnu ikke var kommet paa den Tanke at afsætte saadanne for u afløben Risiko og ventelige Skader, fremgaar tydelig nok af den Bemærkning om de bekendte, men endnu ikke afregnede Skader, at de ikke lod sig tage til Udgift, før de var betalte. I Virkeligheden havde Kompagniet jo gode Reserver i den opsparede Kapital, men denne var slet ikke opsamlet med fuld Forstaaelse af

dens Karakter som teknisk Reserve; Meningen med den var i Virkeligheden, at den skulde afløse Interessenternes Garanti, naar den havde naaet dennes Beløb, 600.000 Rbd. Men selv om man endnu ikke var helt klar over Præmie- og Skadesreservebegrebet, saa var Reserverne der dog, hvilket var det vigtigste, og der er i hvert Fald ingen Tvivl om, at den Sikkerhed, Kompagniet da bød, alligevel var ganske god. Generalforsamlingen gav sin Tilslutning til Direktionens

Aar	danske	norske	svenske	finske	tyske	andre	Ialt
1841	Rbd. Pr. 91.719	Rbd. 26.893	Rbd. 34.979	Rbd. 34.333	Rbd. 27.141	Rbd. 3.424	Rbd. 218.489
	Sk. 46.362	18.319	75.185	115.927	24.347	—	280.140
1842	Rbd. Pr. 100.600	Rbd. 22.415	Rbd. 48.843	—	Rbd. 26.172	Rbd. 10.559	Rbd. 208.589
	Sk. 84.809	15.892	55.625	—	9.108	16.155	181.589
1843	Rbd. Pr. 91.656	Rbd. 24.722	Rbd. 32.332	—	Rbd. 14.942	Rbd. 3.348	Rbd. 167.000
	Sk. 81.406	20.994	39.755	—	21.750	1.095	165.000
1844	Rbd. Pr. 89.485	Rbd. 27.282	Rbd. 22.806	—	Rbd. 11.078	Rbd. 2.181	Rbd. 152.832
	Sk. 56.190	43.118	19.695	—	20.164	6.613	145.780
1845	Rbd. Pr. 116.432	Rbd. 25.944	Rbd. 27.044	—	Rbd. 13.029	Rbd. 3.526	Rbd. 185.975
	Sk. 165.073	38.573	38.639	—	14.275	12.027	268.587
1846	Rbd. Pr. 122.617	Rbd. 36.461	Rbd. 33.191	—	Rbd. 16.748	Rbd. 4.251	Rbd. 213.268
	Sk. 81.464	31.100	23.300	—	14.962	442	151.268
1847	Rbd. Pr. 146.829	Rbd. 39.392	Rbd. 43.509	—	Rbd. 34.377	Rbd. 4.596	Rbd. 268.703
	Sk. 99.905	36.468	37.322	—	42.221	621	216.537
1848	Rbd. Pr. 182.887	Rbd. 18.726	Rbd. 39.688	—	Rbd. 29.400	Rbd. 6.401	Rbd. 277.102
	Sk. 125.224	15.793	37.320	—	38.437	1.328	218.102
1849	Rbd. Pr. 156.915	Rbd. 17.435	Rbd. 29.575	—	Rbd. 18.947	Rbd. 9.567	Rbd. 232.439
	Sk. 99.962	4.490	28.130	—	9.455	20.360	162.397
1850	Rbd. Pr. 162.403	Rbd. 11.531	Rbd. 21.592	—	Rbd. 20.158	Rbd. 7.106	Rbd. 222.790
	Sk. 83.169	13.363	30.890	—	37.832	2.058	167.312

Betragtninger, og fra 1841 opgøres da Forsikringsforrettningens Resultat paa den af Bestyrelsen foreslaaede Maade, der gav de i foranstaaende Tabel angivne Resultater.

Nogen lukrativ Forretning var Forsikringsvirksomheden efter disse Opgørelser ikke. Naar Opgørelsen for 1841, efter hvilken Udbyttet for 1842 i Henhold til Generalforsamlingens Beslutning skulde beregnes, viste et saa slet Resultat, at Aarets Tab blev 95.511 Rbd., efter at Administrationsomkostningerne var taget med i Beregningen, skyldtes det, som det af Tallene vil ses, væsentligst det ugunstige Udfald af Forsikringerne paa finske Skibe, der alene gav et Tab paa 81.594 Rbd. Tolv Aarsassurancer havde Kompagniet tegnet paa finske Skibe, der alle var henførte til 1ste Klasse, og af disse Skibe forliste eet paa Skagen, eet »blev fundet i Søen med Bunden i Veiret uden levende Mennesker«, eet forliste paa Bornholm, eet paa Ørkenøerne, eet i Nærheden af Helsingborg, og eet blev indbragt til England som Vrag. Disse seks Skibes Forlis bragte Kompagniet et Bruttotab paa ca. 97.000 Rbd., og da Forlisene var indtrufne under Omstændigheder, som lod formode Mangel paa behørig Duelighed hos Skibsførerne, traf Kompagniets Bestyrelse den Bestemmelse ikke oftere at tegne Assurance paa finske Skibe.

Særlig uheldig var Aaret 1845, der gav et samlet Tab af 82.612 Rbd. Der var Tab paa *alle* de overtagne Forsikringer, men særlig stort var dog Tabet paa danske Skibe, der ellers plejede at give den bedste Forretning. Alene ved Forliset af de tre danske Skibe: »Harriet«, »Den danske Eeg« og »Victoria« maatte Kompagniet udbetale 60.000 Rbd. Iøvrigt var Aaret 1845 meget uheldigt for alle Assurandører.

Periodens sidste Aar var til Gengæld særlig gode, og Udbyttet naaede da ogsaa i disse Aar den længe ukendte Højde af 8 à 9 pCt. Om Krigens Indflydelse paa Kompagniets Forretninger siges det udtrykkelig paa Generalforsamlingen 1849: »Krigen med Tyskland har kun paaført Compagniet ubetydelige Tab og da Directionen strax ved dens Udbrud indførte Clausulen frie for Krigsmolest og dens Følger, som den senere har beholdt, kan selv en Søkrig, hvis den skulde udbrude, ikkun formindske Compagniets Indtægter, men ikke forøge dets Udbetalinger«.

Fra 1842 er ved Opgørelserne Administrationsomkostningerne inkluderede i de for de forskellige Nationaliteters Skibe angivne Erstatningsbeløb, og Forretningens Overskud for 1842 fremgaar saaledes umiddelbart som Forskellen — 27.000 Rbd. — mellem de i Opstillingens sidste Kolonne angivne Totalbeløb for Præmier og Skader. Paa samme Maade bliver da Overskuddet for 1843: 2000 Rbd., for 1844: 7.052 o. s. v.

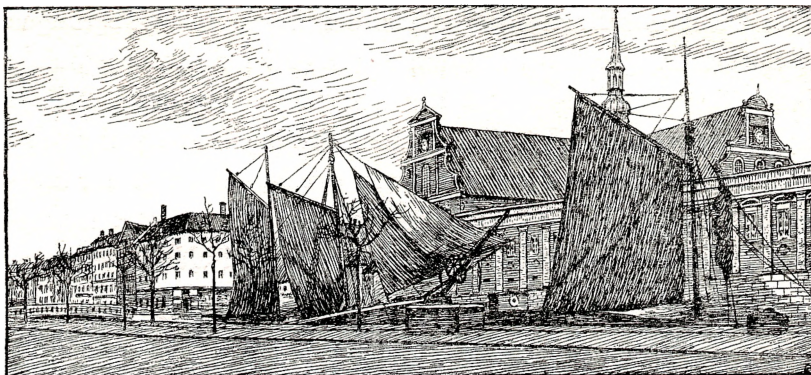
— — —

I 1845 var »Foreningen til Søfartens Fremme« blevet oprettet, og denne Forening, der bl. a. arbejdede for en Forbedring af det danske Redningsvæsen, anmodede straks efter sin Stiftelse Sø-Assurance-Kompagniet om pekuniær Støtte. Kompagniets Bestyrelse bevilgede da ogsaa — foreløbig for et Tidsrum af 5 Aar — Foreningen et aarligt Tilskud af 50 Rbd., der senere, efter fornyet Ansøgning, stadig bevilgedes og endog forhøjedes til 100 Rbd. Aaret efter indgav Foreningens Bestyrelse til Kompagniet et nyt Andragende — denne Gang om et Bidrag een Gang for alle paa 500 Rbd. til Hjælp til Anskaffelsen af en Redningsbaad, der skulde stationeres

ved Skagen. Til dette Formaal havde de private Assurandører givet et lignende Tilskud, og Kompagniet vedtog at give de 500 Rbd. Resten af den samlede Anskaffelsessum — 1500 Rbd. — mente Foreningen da at kunne indsamle blandt Publikum. I England, Preussen og flere andre Lande havde man dengang begyndt at stationere Redningsbaade paa de særlig farlige Kystpunkter, og det var med disse Forbilleder for Øje, at Foreningen for Søfartens Fremme nu privat søgte at løse en Opgave, som faa Aar senere ganske naturligt er blevet taget op af Staten.

DEN FRI KONKURRENCES PERIODE TIDSRUMMET 1850—1900

KOMPAGNIETS ny Konvention, der i Henhold til Vedtagelsen paa den foran nævnte ekstraordinære Generalforsamling den 27. Juni 1850 traadte i Kraft den 1ste Januar 1851, benævnes altid som *Konventionen af 2den April 1850* — den Dag, da den kongelige Konfirmation endelig gaves ved Kongens Underskrift (paa Frederiksborg Slot). Denne Konvention har for dansk Søforsikring i Almindelighed faaet den allerstørste Betydning. De i den indeholdte Forsikringsbetingelser er nemlig ikke blevet indskrænkede til blot at være gældende for de af Kompagniet selv afsluttede Forsikringer, men er at betragte som en dansk Parallel til de paa de store udenlandske Søhandelspladser gældende fremmede Assuranceordninger, og er derfor blevet akcepterede som Forsikringsgrundlag af alle de Forsikringsselskaber — udenlandske og danske — som

efter Oktroiens Bortfald efterhaanden har optaget Tegningen af Søforsikringer her i Landet. Alle her i Landet arbejdende Søforsikringsselskaber udsteder den Dag i Dag deres Policer under Henviſning til Konventionens Betingelser, hvorved dog er at mærke, at den nyere Tids Krav ganske naturligt har medført, at Betingelserne paa flere Punkter har maattet ændres og suppleres ved særlige Policeklausuler, ved Uddannelsen af Sædvaner og ved Domstolenes Fortolkning.

I et Arbejde som dette er det ikke Pladsen til at gaa nærmere ind paa det Afsnit af Konventionen, der indeholder Forsikringsbetingelserne; de foreligger desuden trykt i flere Udgaver, af hvilke det vil være tilstrækkeligt at henvise til Overretssagfører *George K. Schiørrings* med Noter forsynede og paa Kompagniets Foranledning udarbejdede Udgave af 1918, og i det følgende skal derfor kun anføres de vigtigste af Konventionens Bestemmelser om Kompagniets Indretning og Bestyrelse, særlig for saa vidt de betyder en Forandring i Forhold til de i den oprindelige Konvention indeholdte Regler og derfor er egnede til at belyse den historiske Udvikling.

Flere af disse Konventionsbestemmelser, der er »ny«, for saa vidt som de ikke fandtes i den gamle Konvention, er i Virkeligheden temmelig »gamle«, idet de allerede havde været gældende i en længere eller kortere Aarrække. Successivt vedtagne som de var paa de aarlige Generalforsamlinger, benyttede man nu blot Lejligheden til at optage dem i selve Konventionen. Dette gjaldt f. Eks. om den Bestemmelse, at der skulde opsamles en Kapital af Grundfondets Størrelse — »600.000 Rigsbanksdaler rede Sølv fordeelt paa 600 Ac-

tier« — delvis ogsaa om Konventionens Regel om Fordeling af aarligt Udbytte til Interessenterne, eller, som de nu i den ny Konvention benævnes: »Medlemmerne«.

Med Hensyn til dette Udbytte blev det nu konventionsmæssig fastslaaet, at der ikke maatte udbetales mere end Renterne af Kompagniets opsparede Kapital, saa længe denne var mindre end $\frac{2}{3}$ af Grundfondet. Naar Kapitalopsamlingen var blevet $\frac{2}{3}$ (eller derover) af Grundfondet, men dog endnu ikke havde naaet dettes fulde Beløb, maatte der foruden den opsparede Kapitals Rente udbetales Halvdelen af Overskuddet paa selve Forsikringsforretningen, og naar endelig den opsamlede Kapital havde naaet selve Grundfondets Størrelse, maatte — saa længe Kapitalen havdes i Behold — hele det aarlige Overskud (Renter + Overskud paa Forsikringsforretningen) udbetales som Udbytte til Medlemmerne.

Kapitalopsamlingen begrundes i selve Konventionen udtrykkelig med, at det skulde undgaas, at Kompagniets Medlemmer kom i den Nødvendighed at gøre Tilskud, og Kapitalen undtages udtrykkelig fra de *forsikredes* Krav, idet det i Konventionens § 3 hedder: »Uagtet Compagniet overeensstemmende med denne § maatte have opsamlet en Capital, hefter det dog ikke til de Forsikkrede med mere end Grundfondens Beløb«. Den opsamlede Kapital betragtes altsaa faktisk som allerede erhvervet Interessentudbytte, der blot er forblevet hos Kompagniet under dettes Forvaltning, og for at Kompagniet, som det udtrykkelig siges i § 4, kan søge Fyldestgørelse i det, hvis det skulde blive nødvendigt at kræve Tilskud af Medlemmerne, og disse ikke straks betaler, og der derefter heller ikke kan faas fuld Dækning ved Salget af deres til

Kompagniet leverede Haandpanter. Saadanne skulde nemlig efter den ny Konvention stilles ganske paa samme Maade som efter den gamle.

Efter den oprindelige Konventions Bestemmelse var Kompagniets Fortsættelse (Interessenternes »Forbliven ved Conventioen«) stadig blevet udtrykkelig vedtaget ved Generalforsamlingsbeslutninger med 10 Aars Mellemrum. Denne Fremgangsmaade forlades nu, idet den ny Konvention ikke som den gamle er vedtaget for en begrænset Tid (10 Aar), men forudsætter Kompagniets ubegrænset fortsatte Tilværelse. Til Gengæld indeholder den saa om en eventuel Opløsning den Bestemmelse, at Kompagniet kan opløse sig, naar saa mange Medlemmer, som er delagtige i Kompagniet for mere end den halve Del af dets Grundfond, begærer det, og Opløsningen derefter med almindeligt Stemmeftaltal besluttet paa en Generalforsamling. »Dog« — tilføjes der — »kunne Kompagniets Midler ikke deles mellem Medlemmerne, førend alle dets Forpligtelser ere opfyldte«; det var altsaa alligevel — trods Bestemmelsen i § 3 — ikke blot med Grundfondet, at Kompagniet hæftede over for de forsikrede, men ogsaa med de opsamlede Reserver.

Efter den ny Konventions Bestemmelser om Kompagniets Bestyrelse kom denne til at bestaa af fire Direktører og syv Repræsentanter, alle valgte blandt Kompagniets Medlemmer. Blandt Direktørerne skulde altid være to handelskyndige, een søkyndig og een retskyndig, og ved Valget af Repræsentanter skulde det ligeledes iagttages, at der blandt dem altid fandtes baade handelskyndige, søkyndige og retskyndige Medlemmer. For at bevare en vis Kontinuitet i Ledelsen bestemtes det, at

ved det første Valg efter den ny Konvention skulde den efter den gamle Ordning sidst valgte af de tre Kommitterede til Policernes Ekspedition uden Valg træde ind i den ny Bestyrelse som Direktionens ældste Medlem, og til enhver af de tre andre Direktørposter skulde den gamle Bestyrelse foreslaa tre Medlemmer, blandt hvilke Generalforsamlingen saa skulde vælge; de syv Repræsentanter skulde vælges ved frit Valg af Generalforsamlingen. Af Direktører og Repræsentanter, der kunde genvælges, skulde ordinært aarlig afgaa den ældste Direktør og de to — hvert tredie Aar tre — ældste Repræsentanter; Repræsentanterne var ulønnede, og Direktionens Løn skulde bestemmes af Generalforsamlingen.

For Direktionens Virksomhed, der naturligvis bestod i — med Bistand af Bogholderen og det øvrige fornødne Personale, der alle, med Undtagelse af Budet, valgtes af Generalforsamlingen — at lede Kompagniets Forretninger, gav den ny Konvention ret udførlige Forskrifter, der forøvrigt i stort Omfang faldt sammen med dem, der allerede fandtes i den gamle Konvention. Direktionsmøder skulde afholdes saa ofte, det maatte anses fornødent, over Forhandlingerne skulde der optages en Protokol, og Afgørelser skulde træffes efter almindeligt Stemmeflertal; men hvis Stemmerne stod lige, skulde den Mening, for hvilken den ældste tilstedeværende Direktør erklærede sig, blive Beslutning.

Repræsentanterne skulde føre Overtilsynet med Kompagniets Anliggender. De skulde gøre Forslag til Direktørposternes Besættelse, til Ansættelse af Kontorpersonale, til Størrelsen af det aarlige Udbytte og af eventuelt nødvendige Tilskud fra Medlemmerne, og iøvrigt skulde de enes med Direktionen om,

hvad der ellers maatte være at foreslaa Generalforsamlingen, der ordinært skulde sammenkaldes een Gang aarligt i Marts Maaned, og ekstraordinært saa ofte som der forelaa Sager, der krævede Generalforsamlingens Afgørelse og var af saadan Betydning, at de ikke kunde udsættes til den næste ordinære Forsamling. Repræsentanterne skulde holde Møde mindst een Gang hvert Halvaar, og de skulde da have forelagt alle fornødne Oplysninger til en Bedømmelse af Kompagniets Stilling, ligesom to dertil valgte Repræsentanter forud for Møderne skulde have forvisset sig om, at Kompagniets Aktiver og Medlemmernes Depoter var til Stede, hvorom de skulde give Beretning paa Repræsentantmøderne. I disse skulde mindst to af Direktørerne være til Stede, og ingen gyldig Beslutning kunde tages, uden at mindst fem Repræsentanter var mødte; i Tilfælde af Stemmeligbed gjorde den ældste Repræsentants Stemme Udslaget. Selvfølgelig skulde der føres Protokol paa Møderne. Saavel paa Direktions- som paa Repræsentantmøderne havde hvert Medlem kun een Stemme, uanset hvor mange Aktier han maatte eje.

Hvad Kompagniets højeste Myndighed, Generalforsamlingen, angik, bestemte den ny Konvention som allerede foran nævnt, at den ordinære aarlige Generalforsamling skulde afholdes i Marts Maaned, hvor da det reviderede Regnskab for det forløbne Aar skulde fremlægges, hvor der skulde tages Bestemmelse om Udbyttet til Medlemmerne, vælges Repræsentanter og Direktører i Stedet for de efter Tur fratrædende eller i Aarets Løb afgaaede, antages fornødent Kontorpersonale, bestemmes Lønning for dette og for Direktionen, vælges Revisorer o. s. v. Alle Forslag til Generalforsamlingen

skulde gøres af Direktionen. Hvis Kompagniets Medlemmer havde noget, de ønskede forelagt for Generalforsamlingen, skulde de herom henvende sig til den samlede Bestyrelse, der skulde træffe Bestemmelse om, hvorvidt Forslag skulde gøres til Generalforsamlingen. Fandt Bestyrelsen ikke Anledning til at forelægge Sagen paa Generalforsamlingen, kunde den ikke komme til Forhandling paa en saadan, medmindre Medlemmer, der tilsammen havde mindst tyve Stemmer, forlangte det. Kun de Medlemmer, der var indtegnede som saadanne i Kompagniets Bøger, og som personlig gav Møde paa Generalforsamlingen, havde Stemmeret. Ethvert saadant Medlem, som havde færre end fem Aktier, havde kun een Stemme, de Medlemmer, som havde fem eller flere, men færre end ti Aktier, havde to Stemmer, og de, der havde ti Aktier eller derover, havde tre Stemmer, og mere kunde ingen have, hvor mange Aktier han end ejede. Medlemmer, der gav sig af med at tegne Søforsikringer for egen Regning, kunde ikke stemme paa Generalforsamlingerne, medmindre de kun tegnede Forsikringer paa saadanne Genstande, som Kompagniet ikke vilde forsikre, eller paa hvilke Kompagniet allerede havde givet saa stor Forsikring, som det vilde indrømme. Alt skulde paa Generalforsamlingen afgøres efter Stemme flerhed, og hvis der var lige mange Stemmer for og imod et Forslag, skulde dette, hvis det var billiget af Bestyrelsen, betragtes som antaget, og ellers som forkastet.

Paa samme Generalforsamling, hvor man vedtog, at den ny Konvention skulde træde i Kraft fra 1. Jan. 1851 at regne, valgte man Repræsentanter og Direktører efter Konventionens ændrede Bestemmelser om Bestyrelsens Sammensætning, og

man stod saaledes nu fuldt færdig til at fortsætte Virksomheden under de ny Forhold.

Naar Kompagniet, saaledes som det følgende vil vise, klarede sig *sa* godt gennem Overgangen fra at indtage en Monopolstilling og til at staa ganske paa lige Fod med Konkurrenterne, at der endog for de første Aar efter Oktroiens Bortfald kan konstateres Fremgang i Forretningen, skyldes dette ikke blot den Erfaring, Ledelsen sad inde med, og Kompagniets hele solide Position, men ogsaa den Omstændighed, at man netop nu fandt en Støtte i Tidens almindelige økonomiske Forhold. Tiden omkring Midten af det 19de Aarhundrede var af flere Grunde en udpræget Opgangstid med stærk Udvikling paa mange af Erhvervslivets Omraader. Udbyttet fra de da nylig opdagede rige Guldlejer i Australien og Kalifornien havde haft en stærkt ansporende Indflydelse paa Foretagsomheden; den nærmeste Følge af den øgede Guldproduktion var trykkede Pengeværdier, d. v. s. stigende Varepriser, der animerede til Produktion. Samtidig fandt der rundt omkring en kraftig Udvikling af Samfærdselsmidlerne Sted: Jernbaner anlagdes, Dampskibsflaaden forøgedes, og Telegraflinier aabnedes. Danmark fulgte vel kun ret langsomt og forsigtigt med i denne almindelige Udvikling, men forskellige for vort Land særlige Forhold gjorde, at Konjunkturerne i Aarene efter den første slesvigske Krig var gunstige herhjemme. Den efter Sejren over de slesvig-holstenske Oprørere stærkt øgede nationale Selvfølelses inciterende Indflydelse paa Foretagsomheden maa ikke undervurderes, ved Grundloven løstes samtidig adskillige Baand, som hidtil havde hæmmet de økonomiske Kræfters fri Udfoldelse, Frihandelens

Sejr i England aabnede dette Land for vor Korneksport, og en Række gode Høstaar i 1850'ernes første Halvdel satte øget Liv i Omsætningen — altsammen bidrog det til at skabe Fremgang for vor Eksporthandel og Søfart og dermed ogsaa til at give Søforsikringen forøgede Chancer.

De forholdsvis gode Tider fortsattes, til den berygtede Handelskrise i 1857 satte Bom for dem. Efter denne Krise blev det daarlige Tider rundt omkring — ogsaa herhjemme.

Om de af Kompagniet fra 1851—57 opnaaede forretningsmæssige Resultater giver følgende Tal Oplysning:

Aar	Aarets nytegnede Forsikrings- sum	Indtægt af Præmier og Policepenge	Reassu- rancer og Ristorni	I Aaret udbetalte Erstatninger	Formue ved Aarets Udgang	Ud- bytte
	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	pCt.
1851	7.458.600	195.096	8.917	130.502	696.000	8
1852	9.531.630	190.891	13.732	121.331	746.000	10
1853	9.399.955	221.140	8.594	162.474	746.800	5,4
1854	9.498.124	241.928	8.314	154.717	787.400	7
1855	9.517.901	265.192	11.261	162.842	870.000	11,2
1856	9.172.347	262.754	13.185	241.612	802.000	8

Som det vil ses, holder Forretningen sig i disse Aar nogenlunde konstant med en aarlig nytegnede Forsikringssum af over 9 Mill. Rdr., der imidlertid — bortset fra 1852 — tegnes til en stadig stigende Præmie. Naar 1856 undtages, er de udbetalte Erstatninger ikke overdrevent store, og Medlemmerne har da ogsaa i alle Aarene faaet udbetalt et meget pænt Udbytte, samtidig med at Formuen er vokset betydeligt. Mærkeligt nok er Skaderne for 1852, da Efteraaret var særlig

stormfuldt og ellers overalt foraarsagede store Tab for Søforsikringen, særlig lave, saa Kompagniet synes at være sluppet billigere end Søforsikringen iøvrigt. Forsikringssummernes Stigning i 1852 i Forhold til det foregaaende Aar skyldtes væsentligst de betydelige Assurancer — 1.500.000 Rdr. — som Kompagniet fik fra Krigsministeriet i Anledning af Krigsmateriellets Tilbagesendelse til Depotterne; den uagtet Forsikringssummernes betydelige Forøgelse mindre Præmieindtægt i 1852 skyldtes efter Bestyrelsens Forklaring den forøgede Konkurrence, der særlig havde berøvet Kompagniet en Del gode Aarsassurancer.

Om Kompagniets Forhold i disse Aar kan iøvrigt bemærkes, at der i 1851 paa Rigsdagen blev fremsat et Stempelforslag, der, om det var blevet Lov, vilde have paaført Kompagniet en ikke helt ubetydelig aarlig Udgift, men det lykkedes — særlig ved den Kommitterede, Konferensraad *Treschows* ihærdige Anstrengelser — at faa Forslaget saaledes modificeret, at Stempeltaksten forblev uforandret for Kompagniets Vedkommende.

Som foran omtalt var Kompagniet allerede i 1841 begyndt saa smaat at anvende Reassurance, hvad Direktionen havde gjort efter eget Skøn, uden først at indhente Interessenternes Samtykke. Saadant Samtykke erhvervedes imidlertid paa den ordinære Generalforsamling i 1852, hvor Direktionen fremkom med følgende Indstilling vedrørende Reassurancespørgsmaalet:

»I Conventionens § 8 er det bestemt, at Compagniet ikke maa give Forsikkring paa noget Skib for mere end i det høieste 40.000 Rdr.

CHRISTIAN WILHELM HAAGEN
Kommitteret 1841—1862

Det hænder imidlertid af og til, at et større Beløb ønskes forsikkert paa og i Skibe fra Ost- og Westindien eller fra Sydamerikanske Havne, og Directionen har da i nogle af disse Tilfælde for at undgaae den Misnøie, som et Afslag vilde medføre, overtaget hele Forsikringen mod at reassurere den overskydende Sum hos solide Assurandører enten her eller i Udlandet. Men da det, uagtet man ved slige Forsikringer anvender den største Forsigtighed, dog ikke er aldeles umuligt, at Effectueringen af den attraaede Reassurance ved Sammenstød af Omstændigheder kan møde Vanskeligheder, saa anseer Bestyrelsen det fornødent til sin Betyggelse, at forelægge Sagen for Generalforsamlingen og udbeder sig dens Bemyndigelse til at maatte følge den hidtil brugte Fremgangsmaade, dog saaledes, at den Sum, der skal dækkes ved Reassurance i intet Tilfælde overstiger 30.000 Rdr.

Ved denne Bemyndigelse attraaes ikke nogen egentlig Forandring i Conventionens Bestemmelse, idet Reassurancen i Reglen vil dække den forøgede Risico, men Bestyrelsen har kun til Hensigt, at sikre sig for Ansvar, hvis uforudseelige Omstændigheder maatte lægge Hindringer i Veien for en saadan Reassurance; noget som aldrig forhen er skeet og sandsynligvis aldrig heller vil indtræffe. Under nærværende Conjuncturer, maa Bestyrelsen ansee det for lidet stemmende med Compagniets Interesse, at henvise de, der ville forsikre, til andre Assurandører for at undgaae den blotte Mulighed af et forøget Tab.«

Af denne Indstilling, der selvfølgelig billigedes af Generalforsamlingen, fremgaar det bl. a., at Kompagniet foruden udenlandske Forsikringsselskaber havde benyttet »De private Assurandører« som Reassurandør. Iøvrigt viser de meddelte Tal for Udgifterne til Reassurance og Ristorni, at der kun har været reassureret i meget beskedent Omfang. Først i Slutningen af 1860'erne indtræder der en Forandring heri.

I 1855, da Kompagniets samlede Formue i Aarsbalancen

»evalueredes« til 870.000 Rdr., havde man opsamlet en *rente-bærende* Kapital af 603.739 Rdr., og da denne sidste Kapital oversteg Grundfondets Beløb — om end kun med 3739 Rdr. — var man efter den ny Konventions foran anførte Bestemmelser om Udbyttets Fordeling berettiget til at uddele Aarets hele Fortjeneste som Udbytte til Medlemmerne, men den forsigtige Bestyrelse foreslog imidlertid, at »man deels med Hensyn til den særdeles Fare, der er forbunden med Compagniets Forretninger, deels i Betragtning af de Fluctuationer, som de Compagniet tilhørende Statspapirer ere underkastede, bør opsamle et passende Reservefond for ikke under mindre gunstige Forhold at komme i den Nødvendighed at maatte angribe Grundfondscapitalen«. Bestyrelsen stillede derfor følgende Forslag, som vedtoges: »Naar Compagniets Renteindtægt og øvrige Fortjeneste afgiver et større Udbytte for Aaret end 50 Rdr. pr. Actie, skal af det overskydende Beløb $\frac{1}{4}$ Deel henlægges til et Reservefond, over hvilket Fond Interessenterne dog forbeholde sig at disponere til Forbedring af Udbyttet i mindre heldige Aar. Sagen skal paa nye forelægges Generalforsamlingen, naar Reservefonden er opbragt til Rdr. 25.000 i rentebærende Capital«. Kompagniets Bestyrelse var saaledes stadig betænkt paa først og fremmest at konsolidere Kompagniet.

Hvad den forventede ny Konkurrence angaar, da havde denne jo allerede i 1852 meldt sig med Oprettelsen af »*Den kjøbenhavnske Sjø-Assurance-Forening*«. Helt blidt saa Kompagniet vel til at begynde med ikke til den ny Konkurrent, navnlig var der en af denne anvendt Fremgangsmaade ved Tegningen af mindre Forsikringer, som Kompagniet ikke

kunde lide. Forholdet var det, at Sjø-Assurance-Foreningen ikke udfærdigede Policer for tegnede Assurancer, naar disse var under 1000 Rdr., hvorved den slap for at betale Stempelafgift af disse Smaaforsikringer. Kompagniet, der ifølge Konventionen var forpligtet til at udstede Policer for enhver tegnet Forsikring, selv den mindste, rettede da allerede i 1853 sammen med »de private Assurandører« en Forespørgsel til Finansministeren om, hvorvidt Sjø-Assurance-Foreningens Fremgangsmaade var lovmedholdelig. Kompagniet fik underhaanden Underretning om, at der ikke var noget at gøre ved Sagen. Dette førte saa til, at Kompagniet vedtog, at dets forsikrede ikke skulde betale Policepenge af Summer indtil 1000 Rdr., idet Direktionen henviste til, at en lignende Lettelse tidligere i en Aarrække havde været tilstaaet de smaa Forsikringer, og at »det Tab, som deraf muligen kan opstaa, reducerer sig i det Høieste til nogle faa Hundrede Rigsdaler, men det Tab, man vilde udsætte Compagniet for ved at fastholde den gjeldende Bestemmelse, kunde let blive betydeligt«.

Iøvrigt kom de tre nu eksisterende Sjøforsikringsselskaber meget snart til at staa paa en meget god Fod med hverandre, hvilket bl. a. viste sig derved, at de reassurerede indbyrdes, og at der paa forskellig Maade kom et vist Samarbejde imellem dem i Stand. I 1856 kom der saaledes fra »De private Assurandører« og »Den kjøbenhavnske Sjø-Assurance-Forening« Meddelelse til Kompagniet om, at de to Selskaber i Forening for et aarligt Honorar af 2000 Rdr. foruden Rejseomkostninger og Diæter havde antaget en i »Skibsbygningsvæsenet kyndig Mand«, Skibsbygmester *P. Barfoed*, hvis Hverv var dels at

besigtige Skibe i Provinsen og dels at foretage Rejser for at varetage Selskabernes Tarv ved indtræffende Havarier og Strandinger, og man forespurgte nu Kompagniet, om dette vilde være fælles med de to andre om den nyansatte Ekspert mod at deltage i de med hans Hverv forbundne Omkostninger. Kompagniets Bestyrelse fandt imidlertid, at der ikke var nogen Grund til at bebyrde Kompagniet med Udgifter til Besigtigelse af Provinsens Skibe, der vel ikke hørte til de bedste, men hvis Mandskab var saa nøje kendt med de Farter, hvori Skibene holdtes, at de desuagtet efter en mangeaarig Erfaring maatte betragtes som nogle af Kompagniets bedste Risikoer. Derimod var Bestyrelsen af den Mening, at det vilde være til stor Gavn at have en Mand til at føre Tilsyn ved Havarier, da derved kunde forhindres »mange af de grove Bedragerier, som desværre ofte finde Sted saavel her som i Udlandet«. Bestyrelsen foreslog derfor Medlemmerne, at der gaves den Bemyndigelse til i denne sidste Henseende for et Tidsrum af 3 Aar at træffe et Arrangement med de to andre Selskaber, »naar dette for Compagniets Vedkommende kunde opnaaes mod en aarlig Udbetaling af høist 500 Rdr.«

I Juni 1856 oprettedes mellem de tre Selskaber en Kontrakt angaaende Udgifterne til de to Besigtigelsesmænd, der i Fremtiden skulde være fælles for alle 3 Selskaber. Udgifterne bestemtes saaledes,

at Kaptajn <i>Schierbech</i> skulde gageres med	1600 Rdr.
og Skibsbygmester <i>Barfoed</i> med	2000 »
	<hr/>
	3600 Rdr.

Af denne Sum skulde indtil videre udredes af	
Kompagniet	1000 Rdr.
(deri indbefattet Kaptajn Schierbechs hidtil hafte Gage af 500 Rdr.)	
De private Assurandører	1100 »
Sø-Assurance-Foreningen	1500 »
	<hr/>
	3600 Rdr.

Fra 1859 deles Udgifterne lige mellem de tre Selskaber med 1200 Rdr. til hver.

Krisen i 1857 og de derefter følgende daarlige Aar bevirkede vel en Nedgang i Kompagniets Forretning. Naar den forsikrede Kapital i selve Kriseaaret 1857 gik ned i Forhold til 1856 skyldtes dette dels en betydelig mindre Eksport af Kornvarer i Foraaret, og dels den Omstændighed, at Kompagniet i højere Grad end tidligere viste Forsigtighed med Hensyn til Skibenes Kvalitet, navnlig ved Antagelsen af Aarsforsikringer paa Kasko. Men ud over det ringere Forretningsomfang synes Krisens Virkninger ikke at have været særlig svære for Kompagniet; Medlemmerne fik vedblivende en god Dividende — i enkelte Aar ganske vist ved Hjælp af Tilskud fra Reservefondet. Om Forretningens Tilbagegang i 1858 bemærkede Bestyrelsen, at den ikke var andet, end hvad man maatte vente, dels paa Grund af den nylig overstaaede Krise og dels, »fordi Hamburgerne forsikkre til saa ufornuftig lave Præmier, at hverken Compagniet eller de andre herværende Assurandeurer kunne eller ville indlade sig derpaa«. I det hele taget synes den hamburgske Konkurrence i disse Aar at have gjort sig føleligt gældende, thi ogsaa

i 1860 klager Direktionen over »de særdeles lave Præmie-Noteringer, hos vore værste Concurrenter, Assurandeurerne i Hamborg«. Der klages dog i disse Aar ogsaa jævnlig over »den vedvarende Stilhed i næsten alle Forretninger og de overordentlig lave Fragter«. I Aarene fra Krisen og indtil den anden slesvigske Krig udviklede Kompagniets Forretning sig saaledes:

Aar	Aarets nytegnede For- sikringssum	Indtægt af Præmier og Policepenge	Reassu- rancepr. og Ristorni	I Aaret udbetalte Erstatninger	Formue ved Aarets Udgang	Ud- bytte
	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	pCt.
1857	8.097.789	231.172	12.477	176.323	781.000	10
1858	6.715.190	206.964	12.832	119.254	812.900	10
1859	6.755.162	213.912	12.250	224.544	737.100	6,5
1860	6.932.227	209.850	9.522	158.341	772.916	7
1861	7.236.746	209.284	11.915	165.672	784.810	7
1862	7.226.916	204.204	12.023	191.657	795.817	8,5
1863	6.093.616	185.258	12.587	138.423	768.603	10

Med Hensyn til Skibsfartens Udvikling i disse Aar stillede Forholdene sig noget forskellige for den inden- og den udenlandske Fart. Som Helhed taget gik den indenlandske Skibsfart noget tilbage, hvilket ikke er uden Forbindelse med den samtidig voksende Jernbanetrafik. Den udenlandske Skibsfart voksede derimod i nogen Grad, idet vore første Dampskibsruter aabnedes i disse Aar, og Øresundstoldens Bortfald i 1857 desuden havde en fremmede Indflydelse paa Udviklingen af denne Del af Skibsfarten. Iøvrigt var de første Aar af

1860'erne en meget urolig Tid; i Italien, i Polen og i Nordamerika herskede der i længere eller kortere Tid Krigstilstande, og herhjemme trak det mere og mere op til Konflikt med den mægtige Nabo mod Syd.

For Kompagniet bevirkede Konjunktturnedgangen i første Omgang, at der i 1858 paa selve Forsikringsvirksomheden blev et mindre Underskud, der imidlertid dækkedes af det opsamlede allerede temmelig betydelige Reservefond, hvoraf ligeledes Aarets Renteindtægt, der udbetaltes til Medlemmerne, suppleredes med et mindre Beløb, saaledes at Udbytteprocenten bragtes op paa 6,5 pCt.; samtidig vedtoges det, at Reservefondet hurtigst muligt skulde have Erstatning for den Formindskelse, det saaledes havde lidt. Ogsaa i de følgende Aar toges der mindre Beløb af Reservefondet til Supplering af Udbyttet, men Fondet — der jo allerede gav en ikke ubetydelig Renteindtægt — var dog 1864 bragt op paa henimod 40.000 Rdr.

Det Samarbejde, der som foran omtalt allerede tidligere var indledet med de to andre Søforsikringsselskaber, fortsattes i de her omhandlede Aar. Saaledes blev alle tre Selskabers Bestyrelser paa et Møde i 1860 enige om det ønskelige i, at »en Dampbuxeerskibs-Entreprise kunde blive etableret her paa Stedet« og om at søge de respektive Generalforsamlingers Sanktion paa, at Selskaberne gav Tilsagn om hver at give et aarligt Tilskud af 1000 à 1500 Rdr. til en saadan Entreprise. Kompagniets Medlemmer gav for deres Vedkommende deres Samtykke til, at Kompagniet anvendte indtil 2000 Rdr. aarlig til det paatænkte Foretagende — dog paa følgende Betingelser:

»1) At der stationeres her paa Pladsen et Jernskruebuxeer-Skib paa circa 100 men ei under 80 Hestes Kraft, bygget under Inspection og efter Forskrift af en British Lloyds Surveyor, ei over 7 Fods Dyb-gaaende, forsynet i Vandlinien med Plader af dobbelt Tykkelse og med Extraforbinding til at modstaae Indvirkning af Iis, samt be-mandet med dansk Besætning, Maskinfolkene undtagne.

2) At der tilsikkres de herværende Assurance-Selskaber fortrin-sviis Benyttelse af dette Skib, naar sammes Tjeneste af dem maatte attraaes, mod 14 Rdr. pr. Time for den Tid, Skibet benyttes til Buxering og 1 Rdr. pr. Time for den Tid det ved saadanne Buxerings-toure maatte holdes til Assurandeurernes Disposition.

3) At Dampskibets forsvarlige Vedligeholdelse stilles under de herværende Sjø-Assurance-Selskabers stadige Control«.

Forstaaelsen mellem de tre Selskaber gav sig endvidere Ud-tryk i, at de i November 1861 rettede en Fælleshenvendelse til Grosserersocietetet om, at dettes Komité vilde foranledige, at der paa Rigsdagen blev indbragt et Lovforslag (om den saakaldte Distancefragt) af følgende Indhold: »De tidligere Bestemmelser om Fragt, hvor en Rejse ikke fuldføres, bort-falde, og kan Fragt ikke tilkomme en Skipper i det Tilfælde, Skibet formedelst en indtruffen Ulykke ikke med det ind-tagne Gods fuldender den betingede Rejse«. Den saaledes af Selskaberne i Forening indledede Aktion mod Distancefragten førte dog ikke til noget.

— — —

Krigen i 1864 fik ikke nogen særlig indgribende direkte Betydning for Kompagniet; en Smule Tilbagegang i den i selve Krigsaaret tegnede Forsikringssum kan vel konstateres, men det var dog ikke værre, end at der kunde gives 8,5 pCt. til Medlemmerne.

Det efter Krigen nærmest følgende Tiaar blev i det store og hele i økonomisk Henseende gunstigt for vort Land, der ret hurtigt forvandt de finansielle Følger af Krigen samtidig med, at der paa de fleste af Erhvervslivets Omraader sporedes et nyt, kraftigt Liv. Helt ensartet skred Udviklingen imidlertid ikke frem gennem hele Tiaaret, der falder i to i økonomisk Henseende noget forskellige Perioder: 1865—70, der kendetegnes ved en rolig og jævn Fremgang, og 1871—74, hvor Udviklingen foregik i et langt raskere Tempo. De i det følgende meddelte Tal vedrørende Kompagniets Forretning i det omhandlede Tiaar vil tydeligt afspejle Forskellen mellem de to Perioder.

Netop i de første Aar efter Krigen havde vort Hovederhverv, Landbruget, nogle gode Aar, idet Kornpriserne var høje og Eksporten betydelig; de gode Kornpriser holdt sig, bortset fra et enkelt Aar, til 1873, hvorefter et langsomt, men varigt Prisfald indtraadte. Ogsaa for Søforsikringsforretningen maatte den øgede Korneksport faa Betydning.

Hvad Handelen i al Almindelighed angaar, ændredes efter 1864 ikke blot dens Retning, men den fik tillige et betydeligt større Omfang, og kom mere og mere paa danske Handelsfirmaers Hænder; den frigjordes med andre Ord for den tidligere Afhængighed af Hamburg, der hidtil havde tjent som Mellemed ved den danske Import. Den ny Toldgrænse, der oprettedes ved Tabet af Hertugdømmerne, hæmmede den tidligere meget livlige Handelsforbindelse sydpaa, hvorhen navnlig vor Creatureksport hidtil var gaaet, men til Gengæld aabnedes for denne Eksport et nyt Afsætningssted i England, hvad der gav forøget Virksomhed for Søfarten. Saavel den

uden- som den indenrigske Handel tog et Opsving, som langt overgik alt, hvad man hidtil havde kendt. For de første Aar af Perioden har man ingen Værdiberegning af vor Vareomsætning med Udlandet, men de for Finansaarene 1869—74 nedenfor meddelte Tal er velegnede til at give et Indtryk af Udviklingen i Periodens sidste Aar. Værdien var:

i Finansaaret	1869—70	274	Mill. Kr.
—	1870—71	328	—
—	1871—72	340	—
—	1872—73	371	—
—	1873—74	398	—

Ogsaa Handelsflaaden voksede stærkt efter 1864, og i Driften kom Dampskibene til at spille en stedse større Rolle. I 1865 havde vi kun 51 Dampskibe paa tilsammen 4700 Tons, i 1874 derimod var Antallet af Dampskibe 123 med en samlet Tonnage af 27.400. Den samlede Handelsflaadens Tonnage var samtidig henholdsvis 148.000 Tons og 213.000 Tons.

Det er klart, at den saaledes stedfundne kraftige Udvikling af Handel og Søfart ogsaa maatte spores af den danske Søforsikring. Kompagniets Forretning udviklede sig i disse Aar paa den Maade, Tabellen Side 440 viser.

Som det vil ses, var Perioden 1864-74 — naar lige undtages Aaret 1867 (1866), der gav et mindre Underskud paa selve Forsikringsforretningen, saa at kun Renteindtægten kunde udbetales til Medlemmerne — helt igennem gunstig for Kompagniet. Den tegnede Forsikringssum og Præmieindtægten er i Periodens sidste Afsnit i stærk Stigning; Erstatningsudbetalingerne er i de fleste af Aarene relativt smaa — undtagen i 1867, da Kompagniet tegnede betydelige Summer saavel paa

Aar	Aarets nytegnede Forsikrings- sum	Indtægt af Præmier og Police- penge	Reassu- rance- præmier og Ristorni	I Aaret ud- betalte Er- statninger	Formue ved Aarets Udgang	Samlet Over- skud	Ud- bytte
	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	Rdr.	pCt.
1864	5.789.685	175.276	14.432	131.432	710.973	66.071	8,5
1865	7.805.216	237.714	20.300	112.291	773.433	67.563	11,2
1866	8.622.341	268.681	36.466	140.173	799.796	86.723	12
1867	8.206.126	268.592	33.388	296.848	727.526	29.355	5
1868	7.495.115	275.683	42.031	176.674	762.760	48.674	8,1
1869	7.151.822	261.044	56.916	128.070	797.615	98.251	13,5
1870	8.202.991	248.978	53.390	125.302	806.188	97.324	13,5
1871	11.078.333	281.169	66.145	125.605	824.697	82.883	13,8
1872	11.304.882	335.280	98.450	133.638	877.257	87.437	14,5
1873	14.265.198	392.032	130.939	172.695	895.082	85.381	14,2
1874	16.658.743	472.845	160.805	298.763	966.462	81.180	13,5

Varer som Skibe til Amur-Floden og herfor ganske vist fik den høje Præmie af $7\frac{1}{2}$ à 8 pCt. for Varer og $9\frac{1}{2}$ pCt. for Skibene, men ogsaa havde store Erstatninger at betale — Overskudet derfor ogsaa pænt, og Formuen vokser fra Slutningen af 1860'erne jævnt samtidig med, at Medlemmerne faar et saa smukt Udbytte som gennemsnitlig henimod 14 pCt. aarlig. Tallene viser iøvrigt, at det er i denne Periode, at Kompagniet i større Omfang begynder at benytte sig af Reassurance.

Under de skildrede forholdsviis gunstige Omstændigheder begyndte Medlemmerne at røre paa sig for at faa deres som Sikkerhed stillede Depoter hos Kompagniet tilbageleverede. Paa Generalforsamlingen i 1864 behandles følgende fra Over-

auditør *J. Skrike* og en Del andre Medlemmer, der raadede over tilsammen 25 Stemmer, indkomne Forslag:

»1) Da Compagniet nu eier en rentebærende Capital af Grundfondens conventionsmæssige Størrelse, Rdr. 600.000, bortfalder for Fremtiden den Medlemmerne ved Conventionens § 2 paalagte Forpligtelse til for Actiernes Beløb at stille Pant eller Caution, og de i Compagniets Forvaring tagne, af Medlemmerne alt stillede Sikkerheder blive derhos, dog uden Præjudice for alt tegnede Assurancer, at tilbagelevere dem i quitteret Stand. Ligeledes bortfalder hvad der i § 5 er bestemt om Salg af den stillede Sikkerhed, saa at der strax efter Udløbet af den der fastsatte Frist kan skrives til Salg af Actieretten, og hvad der i sidste Punktum er bestemt om Tiltale til forrige Eier og hans Cautionist, hvoraf følger, at der ikke kan komme til at paahvile et Medlem nogen personlig Forpligtelse udover hans Andeel i Compagniets Midler og Rettigheder. Skulde Compagniets rentebærende Grundfondscapital nogensinde blive ringere end 600.000 Rdr., skal den atter completeres i Overensstemmelse med de Forskrifter, som indeholdes i Conventionens § 3, med mindre Generalforsamlingen skulde beslutte, at der skal lægges mere hen til Capitalens Opsamling eller gjøres Indskud af Medlemmerne i dette Øiemed; dog at ingen Generalforsamlings Beslutning om Tilskud skal kunne hjemle videre Tvangsmiddel mod Medlemmer, der nægter at præstere Tilskud, end Salg af de Paagjældendes Andeel paa den i § 3 bestemte Maade.

2) Den for Tiden opsparede Reservefond til Beløb 30.000 Rdr. rentebærende Capital skal benyttes a) til Dækning af Compagniets Forpligtelser forinden Grundfondens Capital angribes, b) til Forbedring af Udbyttet i mindre gode Aar. Synker den under 30.000 Rdr. rentebærende Capital, opsamles den paany til denne Størrelse ved at henlægge — saavidt behøves — dertil $\frac{1}{4}$ af hvad Udbyttet overstiger 50 Rdr. pr. Actie.

3) Som Følge af Bestemmelserne under Nr. 1 vil § 10 være saaledes at forandre, at Actierne kunne transporteres ved Paategninger

paa samme, uden at nyt Actiebrev behøver at udfærdiges. Udbytte af transporterede Actier, Stemmeret o. s. v. kan kun tilkomme dem, der ere noterede i Compagniets Bøger som Eiere og vil saadan Notering ikke finde Sted i de sidste 4 Uger før den aarlige, ordinaire Generalforsamlings Afholdelse.

4) Compagniets Actier kunne paa Forlangende deles i halve Actier paa 500 Rdr., dog saaledes, at Ihændeleveren af en enkelt Halvactie ikke nyder Stemmeret paa Generalforsamlingen«.

I Anledning af dette Forslag indstillede den samlede Bestyrelse til Generalforsamlingen, at de foreslaaede Forandringer »for Tiden maatte stilles i Bero«, og Generalforsamlingen vedtog, at Sagen skulde optages til Drøftelse paa næste ordinære Generalforsamling, hvor Direktionen skulde forelægge den paa ny.

I Henhold til denne Vedtagelse fremsatte da Direktionen paa Generalforsamlingen i 1865 et saalydende Forslag, der anbefaledes af Direktionens Flertal og Repræsentantskabet, medens et Mindretal i Direktionen fraraadede dets Vedtagelse:

»1) Da Compagniet eier en rentebærende Capital af Grundfondens conventionsmæssige Størrelse Rdr. 600.000, bortfalder for Fremtiden den Medlemmerne ved Conventionens § 2 paalagte Forpligtelse til for Actiernes Beløb at stille Pant eller Caution, og de i Compagniets Forvaring tagne af Medlemmerne alt stillede Sikkerheder blive derfor at tilbagelevere i quitteret Stand.

Ligeledes bortfalder, hvad der i Conventionens § 5 er bestemt om Salg af den stillede Sikkerhed, saa at der strax efter Udløbet af den der fastsatte Frist kan skrives til Salg af Actieretten, og hvad der i sidste Punktum er bestemt om Tiltale til forrige Eier og hans Cautionist.

Endelig bortfalder, hvad der i Conventionens § 10 er bestemt om

Sikkerheds Stillelse før de nye Actiebrevne kunne udstedes og i § 25 om Valg af Repræsentanter til Sikkerhedernes Bedømmelse.

Skulde der i Overensstemmelse med Conventionens § 4 blive besluttet at forøge Grundfonden ud over de 600.000 Rdr., forbeholdes det Generalforsamlingen at sætte de nu ophævede Bestemmelser paa ny i Kraft med Hensyn til Forøgelsen af Grundfonden.

2) Skulde Compagniets rentebærende Grundfonds-Capital nogensinde blive mindre end 600.000 Rdr., skal den atter bringes til sit fulde Beløb i Overensstemmelse med de Forskrifter, som indeholdes i Conventionens § 3, med mindre Generalforsamlingen skulde beslutte, at der skal lægges mere hen til Capitalens Opsamling eller gjøres Indskud af Interessenterne i dette Øiemed, da Interessenterne i saa Fald ere pligtige at gjøre saadant Indskud.

3) Compagniets rentebærende Reservefond holdes afsondret fra dets Grundfonds-Capital og dets Renter godskrives det særskilt. Reservefondet bruges til Dækning af Compagniets Forpligtelser forinden Grundfondets Capital angribes; i mindre gode Aar kan Udbyttet forbedres ved Hjælp af Reservefondets Capital eller Renter.

Naar Reservefondet har naaet en Størrelse af 50.000 Rdr., forøges det ikke; skulde det formindskes under 30.000 Rdr., opsamles denne Capital paany ved saavidt behøves at henlægge dertil $\frac{1}{4}$ af hvad Udbyttet overstiger 50 Rdr. pr. Actie«.

En Sammenligning mellem de to her citerede Forslag viser, at Direktionen foreslaar Udlevering af de afgivne Forskrivninger i kvitteret Stand *uden* det i det første Forslag tagne Forbehold: »dog uden Præjudice for alt tegnede Assurancer«, og at Direktionens Forslag nøjagtigere end det første Forslag præciserer, hvilke Bestemmelser i Konventionens forskellige Paragraffer, der bortfalder sammen med Sikkerhedsstillelsen. Iøvrigt indeholder Direktionens Forslag den i Forhold til det første Forslag ny Bestemmelse, at det forbeholdes Generalfor-

samlingen i Tilfælde af en eventuel besluttet Grundfondsforøgelse at sætte de ved Forslagets Vedtagelse ophævede Bestemmelser om Sikkerhedsstillelse i Kraft igen for Kapitalforøgelens Vedkommende. Paa den anden Side fastslaar Direktionens Forslag Medlemmernes ubetingede Pligt til efter Generalforsamlingens Vedtagelse herom at gøre Indskud, saafremt Grundfonden maatte gaa ned under 600.000 Rdr., medens det første Forslag ikke vilde hjemle noget Tvangsmiddel overfor Medlemmerne, men kun vilde foreskrive, at Aktier tilhørende Medlemmer, der vægrede sig ved at give Indskud, skulde kunne sælges efter Konventionens Forskrifter om saadant Salg. Endelig foreslaar Direktionen Reservefondet forøget til 50.000 Rdr. som Maksimum, men iøvrigt er de to Forslag med Hensyn til de for Reservefondets Dannelse og Anvendelse gældende Regler ens. Endvidere lægger man Mærke til, at de i det første Forslag indeholdte Bestemmelser om Aktietransport ved Paategning paa selve Aktiebrevet, om Aktiernes Notering en vis Tid før Generalforsamlingen og om Aktiernes Deling slet ikke indeholdtes i Direktionens Forslag. Disse Bestemmelser maatte man dog senere antage, hvorom nærmere i det følgende.

Direktionens Forslag vedtoges for Punkterne Nr. 2, 3 og de 3 første Stykker af Nr. 1's Vedkommende »med Eenstemmighed ved Haandsoprækning uden at nogen forlangte skriftlig Afstemning, og 4de Stykke af Nr. 1 ved skriftlig Afstemning med 24 Ja mod 17 Nej«. Det var, som det ses, alene Forslaget om, at Bestemmelserne om Sikkerhedsstillelse eventuelt paa ny kunde sættes i Kraft, der mødte nogen Modstand, der dog altsaa ikke var saa stor, at Vedtagelsen kunde hindres.

Mod den gældende Bestemmelse om, at der, hvergang en Aktie skiftede Ejer, skulde udstedes et nyt Actiebrev, kom der i den følgende Tid saa megen Uvilje til Orde fra Medlemmernes Side, at Direktionen paa Generalforsamlingen i 1870 følte sig foranlediget til at fremsætte følgende Forslag til ændret Affattelse af Konventionens § 10 — et Forslag, som let vedtoges:

»Naar en Actie gaaer over fra en Eier til en anden, kan dette iværksættes ved en Overdragelse tegnet paa selve Actiebrevet eller ved et særskilt Overdragelsesdocument; i begge Tilfælde bliver Actien med fornøden Overdragelse og andre fornødne Beviisligheder at indlevere til Compagniets Direction, som naar Overgangen er funden i Orden, lader den nye Eier indtegne som Actionair i den dertil indrettede Actieprotokol og Bemærkning om den skete Notering gjøre paa Actiebrevet. Ønsker den nye Eier et nyt Actiebrev udfærdiget paa sit Navn, kan saadant skee imod at det ældre Actiebrev forbliver i Compagniets Besiddelse efter at være kasseret og imod Betaling af det til Actien fornødne Stempelmærke. For Notering af Overgangen eller Udstedelse af nye Actiebreve erlægges iøvrigt ingen Betaling.

Kun Actieeiere, der ere noterede som saadanne inden Udgangen af hvert Aars Februar Maaned og i Tilfælde af overordentlige Generalforsamlinger inden en saadan sammenkaldes, kunne udøve Stemmeret paa Generalforsamlingen. Udbytte udbetales kun imod Quittering af den, der er noteret som Actionair eller til den, der er behørig bemyndiget til at quittere paa en saadan Actionairs Vegne«.

Ogsaa paa andre Punkter end de allerede nævnte fandt der i Perioden 1864—74 mindre Konventionsændringer Sted. Med Hensyn til Direktionens S sammensætning indstillede Bestyrelsen saaledes i 1866 til Generalforsamlingens Vedtagelse, »at Conventionens § 11 forandres derhen, at Directeurernes

Antal nedsættes til 3, nemlig en Handelskyndig, en Søkyndig og en Retskyndig«, hvilket vedtoges, og i 1874 bestemtes det endvidere, at der fremtidig ikke behøvede at være nogen retskyndig Person blandt Direktørerne, hvilket begrundedes med, at de andre Søforsikringsselskaber ikke havde retskyndige Direktører, og med, at Kompagniet dog altid ved Sagsanlægninger antog en Sagfører til at varetage Selskabets Interesser. Kompagniets Direktion skulde derfor fremtidig bestaa af to handelskyndige og et søkyndigt Medlem. Senere — i 1895 — vedtoges det, at Direktionen fremtidig skulde bestaa af 3 og Repræsentantskabet af 7 Medlemmer uden nærmere Angivelse af Egenskaber som handels- og søkyndige.

Forholdet til Konkurrenterne var vedblivende godt, og efter at 4de Søforsikringsselskab 1864 havde paabegyndt sin Virksomhed, optoges Selskabet straks i den mellem de tre ældste Søforsikringsselskaber bestaaende Entente og fik blandt andet Ret til at benytte de for de andre Selskaber fælles Besigtigelsesmænd. Dette kunde Kompagniet saa meget lettere gaa med til, som det betød en Besparelse for det. Ganske vist blev Honoraret til de to Besigtigelsesmænd, Barfoed og Schierbech, forhøjet til 4000 Rdr. aarlig, men da der nu var fire Selskaber, der delte dette Honorar lige mellem sig, blev der for Kompagniets Vedkommende sparet 200 Rdr. aarlig til Besigtigelser.

For Kompagniets akkvisitoriske Virksomhed blev det af ikke ringe Betydning, at man i Oktober Maaned 1869 begyndte at ansætte Agenter »til paa Kompagniets Vegne at antage Assurancer« for et Beløb af indtil 10.000 Rbd. med gode Skibe og iøvrigt efter en dem meddelt Instruks — foreløbig kun i Byerne Aalborg, Aarhus, Randers og Odense. I de nævnte

PIERRE JEAN AGIER
Kommitteret 1851—1875

Byer ansattes: i Aarhus: Kjøbmand *I. C. Seidelin*, i Randers: Kjøbmand *M. Michaelsen*, i Aalborg: Kjøbmand *M. Herskind*, i Odense: Kjøbmand *H. F. Helweg*, hvilke alle var dygtige og solide Folk.

Paa Generalforsamlingen i 1870, hvor Bestyrelsen gav Meddelelse om dette Forsøg »paa at udvide Kompagniets Forretninger«, bemærkede den samtidig, at man havde »al Grund til at være tilfreds med Begyndelsen«. I den i 1870'ernes første Halvdel stedfindende meget stærke Stigning i den aarlige nytegnede Forsikringssum er man sikkert berettiget til delvis at se et Resultat af den ny Akkvisitionspolitik, og navnlig de jyske Agenter forsikrede meget store Beløb paa Smør og Flæsk afsendte med Dampskibe fra Jylland til England. For saadanne Forsikringer var Præmien forholdsvis lav, og Kompagniet reassurerede meget af disse Forsikringer.

Om Reassuranceforholdene i Begyndelsen af 1870'erne hedder det iøvrigt, at Reassurancerne her og i Hamborg er afgivet »i Reglen til samme Præmie, som Compagniet har erholdt, idet der ikkun ved nogle af de i Hamborg tegnede Reassurancer har været en lille Avance i Præmierne, hvorimod der aldrig er betalt højere Præmier, end Compagniet selv har betinget sig«.

Møntforandringen i 1874 har næppe haft nogen særlig Betydning for Kompagniet; den nævnes ikke engang i Forhandlingsreferaterne. Fra 1875 gaar man stiltiende over til at regne med Kroner i Stedet for med Rigsdaler. Aarene 1875—76 var ganske gunstige for Kompagniet, hvis Medlemmer i de to Aar fik henholdsvis $10\frac{1}{2}$ og 10 pCt. Udbytte, men til Genæld var 1877 et meget slet Aar, der satte Kompagniet, der

det foregaaende Aar var fyldt 150 Aar, stærkt tilbage, som det vil fremgaa af følgende Tal:

Aar	I Aaret forsikret Kapital	Aarets Brutto- præmie	Reassurance- præmier og Ristorni	Udbetalte Brutto- erstatninger	Reassu- rand. Andel i Er- statningen
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1875	38.365.481	1.112.077	450.971	702.134	214.043
1876	—	1.114.975	549.461	995.156	505.200
1877	—	1.130.119	667.730	1.171.386	475.908

Aar	Rente- indtægt	Admini- stration	Formue	Heraf Reservefond	Overskud	Divi- dende
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.
1875	49.394	29.224	1.371.547	152.413	126.587	10 ¹ / ₂
1876	55.094	26.657	1.339.137	159.114	120.428	10
1877	41.750	27.375	1.238.126	165.920	÷ 39.442	0

Grunden til det uheldige Resultat i 1877 maa vel først og fremmest søges i de voldsomme, orkanagtige Storme, der rasede i vore nærmeste Farvande i Vintermaanederne 1876 og 1877, og som førte med sig, at et usædvanlig stort Antal Skibe her forliste med Mand og Mus, men forøvrigt led Kompagniet, som det vil fremgaa af følgende Fordeling af Skadeserstatningsbeløbet — 1.266.000 Kr. — betydelige Tab paa de fjernere Farvande. Af det nævnte Erstatningsbeløb faldt

paa Skagerak, Kattegat, Sundet og Belterne . . 111.400 Kr.
 » Østersøen 246.800 »
 » Nordsøen og Kanalen 201.000 »

paa Island	143.000	Kr.
» Nord-Amerikas Østkyst	160.000	»
» Atlanterhavet	108.600	»
» Ishavet og det hvide Hav	25.500	»
» Vestindiske Farvande	47.500	»
» Kinesiske Farvande	14.000	»
» Kapstræderne	36.000	»
» Andre Farvande	76.000	»
og » Borteblevne Skibe	96.800	»

Af Tabet faldt 858.000 Kr. paa danske og 408.000 Kr. paa fremmede Skibe.

Medvirkende til det slette Resultat i 1877 var desuden et Kurstab af 66.000 Kr., som Kompagniet havde haft paa sin Obligationsbeholdning, og en i Forhold til det foregaaende Aar stærkt formindsket Renteindtægt, der hidrørte fra, at Kompagniet paa Grund af den Kredit, der var givet paa Præmierne, var kommet i Forlegenhed for likvide Midler og derfor havde været nødsaget til i Marts 1877 at optage et Laan paa 120.000 Kr. i Nationalbanken. For dette Laan, som man i Aarets Løb skiftevis havde afdraget paa, efterhaanden som de krediterede Præmier indgik, og forøget, eftersom Erstatningsudbetalingerne stillede ny Krav til likvide Midler, maatte der betales en høj Rente — i enkelte Maaneder efter 7 pCt. p. a. For saa vidt muligt at slippe for disse høje Renter, havde man, hellere end yderligere at forøge Laanet, solgt noget af Kompagniets Obligationsbeholdning, men desuagtet var Gælden til Banken ved Udgangen af 1877 dog endnu 115.000 Kr.

De saaledes sammentræffende meget ugunstige Forhold i 1876 og 77 førte med sig, at ikke blot hele Reservefonden, der dog havde naaet det ganske respektable Beløb af 166.000 Kr., gik tabt, men at der ogsaa maatte gøres et betydeligt Indgreb i Grundfondskapitalen. Under disse Omstændigheder kan det ikke undre, at Bestyrelsen fraraadede at uddele Dividende; den stod dog mærkelig nok ikke fastere paa dette sit Forslag, end at den subsidiært kunde tænke sig, at Kompagniets Renteindtægt udbetaltes som Dividende. Generalforsamlingen vedtog dog, at ingen Dividende skulde udbetales.

Da Grundfondskapitalen var blevet angrebet, maatte der blive Tale om, at Medlemmerne i Henhold til Vedtagelsen paa Generalforsamlingen i 1865 skulde gøre Tilskud for at bringe Kapitalen op paa de konventionsmæssige 1,2 Mill. Kr. igen, men da allerede næste Aar (1878) igen gav et pænt Overskud paa Virksomheden, mente Bestyrelsen, at det lidte Tab kunde fordeles over nogle Aar, og at den derfor kunde undlade at stille Forslag om Tilskud fra Medlemmerne, »ihvorvel den fremdeles anser det for paatrængende nødvendigt — for at Kompagniets Kredit ikke paa nogen Maade skal forringes — at stræbe hen til at ikke alene den rentebærende Kapital saa hurtigt som muligt bringes op til sin fulde Størrelse, men at endogsaa et passende Reservefond atter dannes«. Bestyrelsen forbeholdt sig imidlertid sin Ret til, naar eventuelle uheldige Aar maatte give Anledning dertil, at fremkomme med Begæring om Tilskud.

Fra 1878 at regne aflægges Regnskaberne paa en anden Maade end den hidtil brugte, der efter Direktionens Mening havde vist sig mindre hensigtsmæssig. Man opgav nu den tid-

ligere anvendte foran omtalte Metode til Udbyttets Beregning »paa Basis af Udfaldet af det næstforegaaende Aars Forretninger«, og for første Gang afsætter man i 1878 — og derefter fremdeles — en egentlig teknisk Reserve, eller som den i Regnskabet benævnes: »Reserve til uafgjorte og paaregnede Skader«.

Til Trods for at Aaret 1879 gav en betydelig mindre Bruttopræmieindtægt end Aaret i Forvejen, blev Overskuddet paa Virksomheden dog saa betydeligt, at Grundfondskapitalen kunde bringes op paa dens konventionsmæssige Størrelse: 1,2 Mill. Kr. Den mindre Præmieindtægt i Aaret skyldtes forøvrigt dels en gennemgaaende temmelig betydelig Nedsættelse i Taksterne saavel for Damp- som for Sejlskibe og dels den Omstændighed, at Kompagniet havde renonceret paa et stort Antal Reassurancer fra tyske Selskaber, fordi Erfaringen havde belært Direktionen om, at Forbindelserne med de fremmede Selskaber ikke havde været lukrativ for Kompagniet. Derimod var der trods Aarets mindre heldige Konjunkturer for Handel og Skibsfart ingen Tilbagegang at spore i Kompagniets *danske* Forretning, og det samlede Resultat af Forretningen blev som allerede nævnt meget godt.

Nedgangen i Bruttopræmieindtægten fortsattes i 1880, væsentligst paa Grund af forskellige Forhold vedrørende Sejlskibsflaaden. Konjunkturerne paa Fragtmarkedet virkede nemlig saa godt som overalt deprimerende paa Sejlskibsfarten, hvilket foranledigede mange Redere til — for at spare Udgifter — at nedsætte Forsikringssummerne for deres Skibe, og i flere Tilfælde tog Assurandørerne selv Initiativet til at reducere Taksterne, da Sejlskibenes Værdi — paa Grund af

den stadig øgede Dampskibstrafik — faktisk gennemgaaende var ringere end blot nogle Aar i Forvejen. I mange Tilfælde blev de forliste danske Sejlskibe ikke erstattede med nybyggede eller tilkøbte Skibe, hvilket ogsaa bidrog til at gøre den samlede forlangte Forsikringssum mindre. Endelig havde Kompagniet paa Grund af de for Sejlskibene saa trykkede Forhold vist særlig stor Forsigtighed, idet den havde vraget saa meget som muligt. I denne Forbindelse kan iøvrigt bemærkes, at man ogsaa af Forsigtighedsgrunde havde anvendt Genforsikring efter en større Maalestok end tidligere, hvilket tydeligt nok fremgaa af de i det følgende meddelte Tal. Trods Nedgangen i Præmieindtægt og trods betydelige Tab, forarsagede ved Storme i de nærmestliggende Farvande, blev Aarets Overskud dog saa stort, at der efter Udbetalingen af et beskedent 5 pCt.'s Udbytte til Medlemmerne blev et Beløb af 35.177 Kr. tilovers til Paabegyndelse af Dannelsen af et nyt Reservefond.

Fra 1881 begynder en Fremgang i Kompagniets Forretning, der øges i de nærmest følgende Aar. Aaroverskuddene stiger jævnt, Reservefondet ligeledes, og dette samtidig med at den tekniske Reserve, der oprindelig var lovlig beskedent, nu afsættes med et stadig stigende Beløb og fra 185.000 Kr. i 1880 vokser til 716.237 Kr. i 1885. At det førstnævnte Beløb havde været utilstrækkeligt, var man fuldkommen klar over i Bestyrelsen, hvor Bestræbelserne stadig var rettede paa at faa afsat rigelige Reserver.

I det hele taget gøres der i disse gode Aar fra Bestyrelsens Side et energisk Arbejde for i enhver Henseende at konsolidere Kompagniet, og dette Arbejde lykkes da ogsaa i fortrinlig

Grad. Paa Generalforsamlingen i 1884 kan Direktionen saaledes meddele, at Reservefondet nu er naaet op paa 200.000 Kr. — hvilket Beløb i 1875 var fastsat som Maksimum for dette Fond — men da Bestyrelsen maatte anse det for meget uheldigt, »om Kompagniets Grundfonds-Kapital nogensinde i Fremtiden, saaledes som Tilfældet var for kun nogle faa Aar siden, atter skulde blive angrebet, paa Grund af at Forretningerne i et eller flere Aar i Stedet for Gevinst medførte Tab, og da man desuden maa anse det for endnu uheldigere, om det paa Grund af saadanne Aar skulde blive nødvendigt — overensstemmende med Generalforsamlings-Beslutning af 1865 — at kræve Tilskud af Medlemmerne for at retablere Grundfondskapitalen, har den nuværende Bestyrelse efter nøie Prøvelse fundet, at et Reservefond paa kun 200.000 Kr. neppe vil være tilstrækkelig til at afværge slige Farer«. Bestyrelsen indstillede derfor, at den tidligere fastsatte Grænse — 200.000 Kr. — for Reservefondets Forøgelse bortfalder, og at Fondets Forøgelse fremtidig sker efter følgende Regler:

»1) Naar Reservefondet har naaet en Størrelse af 200.000 Kr., henlægges der aarlig til denne Fond, foruden Renter 4 pCt. p. a. af selve Fonden, 15 pCt. af det Beløb, hvormed Aarets Overskud maatte overstige Kr. 120 pr. Aktie.

2) Kurs-Avance, indvunden paa Kompagniets Obligationsformue godskrives Reservefonden, hvilken ogsaa bærer et muligt Kurstab«.

Forslaget vedtoges enstemmigt, og i de følgende vedblivende gode Aar voksede Reservefondet rask, saa rask, at det allerede i Begyndelsen af 1890'erne nærmer sig 600.000 Kr. Paa Generalforsamlingen i 1894 fremhæver Bestyrelsen da, at den me-

ner, at Reservefondet, naar det har naaet en Størrelse af 600.000 Kr. d. v. s. Halvdelen af Grundfondskapitalen, vil være tilstrækkeligt til Fyldestgørelse af det med Fondet tilsigtede Formaal, og Bestyrelsen fremsætter derfor nu følgende Forslag:

»De paa Generalforsamlingen af 5te Marts 1884 vedtagne Regler for Henlæggelse til Reservefondet ophæves.

Af Overskudet for 1893 henlægges til Reservefondet Kr. 4.351.44 Øre, hvorved dette vil have opnaaet en Størrelse af Kr. 600.000. Udover dette Beløb forøges Reservefondet ikke.

Hvis Reservefondet i Fremtiden angribes, træde Reglerne af 5te Marts 1884 atter i Kraft, indtil Fondet er bragt op til Kr. 600.000«.

Ogsaa dette Forslag vedtoges enstemmigt, og herved blev man saa staaende til man i 1901 vedtog Dannelsen af »et Extra-Reservefond, som eventuelt senere Kursdifference bliver at til- og fraskrive, ligesom det ogsaa i mindre gode Aar skal kunne tjene til at supplere Udbyttet til Aktionærerne saavel som til andre Formaal«.

Tallene i omstaaende Tabel, der belyser Kompagniets Forretningsforhold i Perioden 1878—1900 frembyder adskilligt af Interesse. Man lægger først og fremmest Mærke til, at Præmieindtægten ingenlunde stiger i direkte Forhold til Stigningen i den tegnede Forsikringssum. I de to Aar 1885 og 1889 var Præmieindtægten f. Eks. paa det nærmeste den samme, nemlig ca. 1,₃ Mill. Kr., men i det førstnævnte Aar var den tegnede Forsikringssum 58,₄ Mill. Kr., medens den i det sidstnævnte Aar var 97 Mill. Kr. Omtrent denne sidste Forsikringssum viser ogsaa Aaret 1896, men da er Bruttopræmien 1,₃₆ Mill. Kr. mod 1,₂₈ Mill. Kr. i 1889; her er altsaa en lille

Aar	I Aaret forsikret Kapital	Aarets Bruttopræmie	Reassurance- præmier	Udbetalte Skades- erstatninger (Brutto)	Reassu- randørernes Andel
	Mill. Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1878	—	1.031.582	486.286	883.460	447.984
1879	—	908.839	446.267	760.129	381.756
1880	—	780.267	393.852	610.899	300.197
1881	—	1.025.050	533.040	646.121	344.755
1882	—	1.227.414	659.440	739.812	381.260
1883	—	1.416.411	713.540	889.850	410.249
1884	—	1.461.523	546.124	962.910	445.065
1885	58,4	1.276.952	463.140	660.125	265.524
1886	51,6	998.002	338.360	810.154	342.941
1887	60,8	935.335	269.609	670.690	183.418
1888	76,7	1.026.811	270.447	736.768	215.788
1889	97,0	1.277.967	258.149	1.042.016	252.657
1890	112,5	1.635.252	262.228	1.493.823	404.842
1891	102	1.749.810	320.083	1.609.867	201.402
1892	102	1.666.769	248.801	1.436.365	141.309
1893	124,6	1.634.858	296.710	1.497.353	215.083
1894	122	1.551.542	285.190	1.512.020	163.630
1895	106,9	1.575.174	302.109	1.313.180	125.541
1896	97,1	1.361.962	341.515	1.078.167	155.968
1897	102,3	1.399.509	341.569	1.112.137	251.500
1898	123,9	1.425.992	373.775	982.493	214.490
1899	168	1.763.905	482.287	1.577.269	566.034
1900	199,9	2.301.958	625.294	1.715.362	584.324

Opgang; 1894, der har en betydelig højere Forsikringssum end 1895, har desuagtet en ca. 24.000 Kr. mindre Præmieindtægt o. s. v. Det svingende Forhold mellem Præmieindtægt og For-

Reserve til uafgjorte og paaregnede Skader	Renteindtægt	Admini- strationsom- kostninger	Reservefond	Overskud	Dividende
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.
265.000	54.309	20.127	0	129.311	4
184.853	54.692	20.017	0	176.617	5
185.000	54.772	20.764	0	102.177	5
282.945	51.297	20.816	36.342	65.511	5
338.960	54.528	22.388	37.911	133.892	6
412.007	56.823	29.322	104.466	142.985	6
607.363	56.617	32.052	182.786	157.049	10
716.237	67.982	33.311	216.633	267.589	15
660.370	70.324	33.086	352.169	220.358	12½
657.618	67.182	32.925	423.028	154.432	10
710.570	68.185	32.968	449.381	187.413	12½
773.452	67.198	36.566	484.105	187.575	12½
868.231	62.177	37.021	493.376	184.619	12½
755.936	65.802	34.964	519.286	142.821	10
714.602	62.517	37.305	556.345	144.059	10
613.175	62.308	40.299	595.649	135.848	10
519.397	79.438	39.694	594.966	20.671	5
515.391	68.617	38.969	600.000	78.120	5¾
491.026	64.771	41.131	do.	101.288	7½
524.531	59.091	40.481	do.	133.270	10
630.941	74.366	41.038	do.	154.660	10
737.297	81.468	44.140	do.	136.107	10
1.062.556	86.949	42.665	do.	198.119	12½

sikringssum skyldes sikkert for en Del den Rolle, Aarsforsik-
ringerne spiller. For disse Forsikringer opføres nemlig For-
sikringssummen paa ny for hver ny Fart i Aarets Løb. For

den relativt nedadgaaende Præmie har Dampernes stigende Overvægt ogsaa sin Betydning.

Bemærkelsesværdigt er det, at Reassurancen, der navnlig i 1880'ernes 1ste Halvdel benyttes i udstrakt Omfang, derefter i en Række Aar til henimod Aarhundredskiftet benyttes i langt ringere Udstrækning; det er da ogsaa, som det vil ses af Tallene, forholdsvis beskedne Erstatningsbeløb, der — navnlig i 1890'erne — falder paa Reassurandørerne.

Renteindtægten holder sig — trods den stærke Stigning i de opsamlede Kapitaler — i lang Tid omtrent konstant, og i denne Omstændighed maa man se et Udtryk for den i 1880'erne faldende Rente for udlaante Kapitaler.

I hele Perioden er Administrationsomkostningerne forbausende lave; vel er de langsomt stigende, men i Forhold til den stærkt forøgede Forretning er Stigningen beskednen.

Tallene viser tydeligt, at det ingenlunde er Forretningsomfanget alene, der betinger et godt Overskud. Det højeste Overskud, der i Perioden falder paa et enkelt Aar, har 1885 at opvise, og da var den tegnede Forsikringssum ca. 58,4 Mill. Kr. Periodens laveste Aaroverskud falder paa 1894, da Forsikringssummen var 122 Mill. Kr., eller over det dobbelte af hvad den var i 1885.

Hvad Dividenden angaar, maa den siges at have været tilfredsstillende gennem hele Perioden. I et Aar var den 15, i 5 Aar $12\frac{1}{2}$, i 8 Aar 10, i 1 Aar $7\frac{1}{2}$, i 2 Aar 6, i 1 Aar $5\frac{3}{4}$, i 4 Aar 5 og i 1 Aar 4 pCt.

— — —

Ved Aarhundredskiftet stod Kompagniet i en saa fin Stilling som nogen Sinde, og Fremtidsudsigterne var de bedste.

Med fuld Honnør kunde Bestyrelsen have fejret Kompagniets 175 Aars Fødselsdag den 20. April 1901, men der blev ikke holdt nogen Fest i den Anledning. Den daværende Formand for Direktionen, Etatsraad *Gustav Hansen*, holdt derimod paa Generalforsamlingen den 2. Marts 1901 en Tale, som blev det eneste, hvormed 175 Aarsdagen fra Kompagniets egen Side markeredes, og som i Protokollen refereres saaledes:

»Forinden Generalforsamlingen hævdedes, meddelte den ordførende Directeur, Etatsraad *Gustav Hansen*, at dette Selskab den 20. April d. A. havde bestaaet i 175 Aar. Her i Landet pleiede man — være sig et Forretningsselskab eller en Enkeltforretning eller overhovedet i det private Liv — at ansee en Tidsperiode af 25 Aar for et Hele for sig, for et langt Spand af Tid, ved hvis Forløb man naar ligesom en Mærkepæl i Tilværelsen. Her dreiede det sig om syv Gange 25 Aar. Han troede med Sikkerhed at kunne udtale, at det var noget ret enestaaende, ikke blot hos os, men i hele Europa, at en Forretning kunde see tilbage paa en saa lang Række af Aar. og det var Aar, som i det lange Løb havde været betegnede ved Held og Lykke. Ganske vist havde denne Forretning i Aarhundredets Begyndelse vanskelige Tider, og ligeledes noget senere, da Alt var Misère i dette Land. Men i det Hele taget kunde det siges, at der havde været faa og kortvarige Nedgangsperioder for dette Selskab.

Det var Bestyrelsen en Glæde at kunne udtale, at Compagniet nu ved Afslutningen af det 175de Regnskabsaar indtog en Stilling, som absolut maatte betegnes som lykkelig. Vi har en stor og kraftig Reservefond, en fuldt ud tilfredsstillende Præmiereserve, — vi havde nu dannet en Fond til Udligning af Cours og Dividende, og vi havde i mange Aar, paa ganske faa Undtagelser nær, uddelt et Udbytte til vore Actionairer, hvormed disse vistnok havde Grund til at være fornøiede.

Han vilde ønske dette hævderdige, gamle Compagni, at det

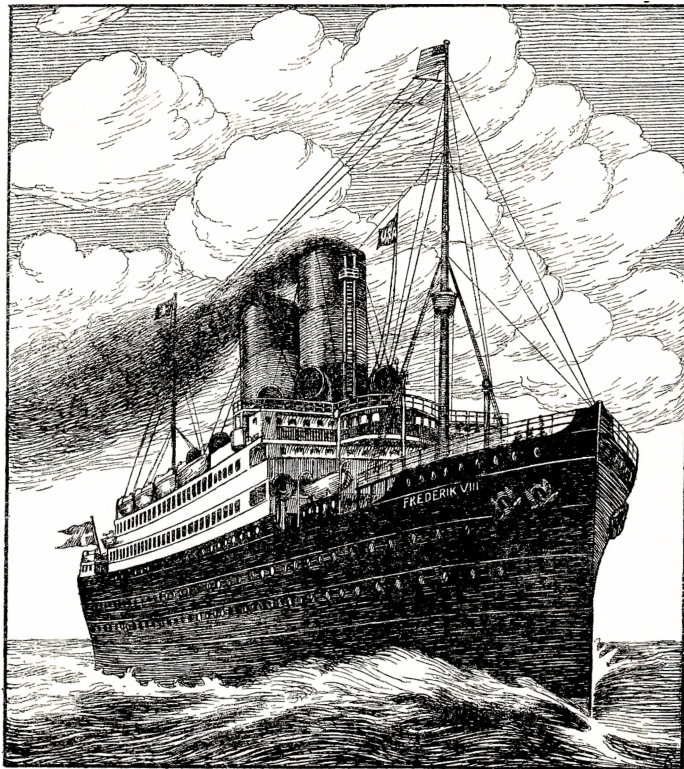
under gunstige Forhold og med blid Bør maatte naa sin Tohundredeaarssdag, og at det saa maatte lægge ud paany med friske Kræfter i sit 3die Seculum«.

Skønt man paa det daværende Tidspunkt ikke var saa jubilæumssyg som nu om Stunder, hvor snart sagt ethvert 25-Aars Jubilæum markeres ved Udsendelsen af Festskrift og med spaltelange af Billeder ledsagede Artikler i Pressen, vilde det dog være mærkeligt, om et saa celebret Jubilæum som »kgl. oktr. Søs 175 Aars slet ikke havde givet Anledning til Pressekommentarer. Jubilaren blev da ogsaa hyldet af en Del af Datidens Dagblade. Anføres kan det saaledes, at »Dagbladet« bragte en længere Artikel, hvori det, efter en kort — for Resten ikke altfor korrekt — historisk Redegørelse for Kompagniets Stiftelse og Udvikling gennem Aarene, til Slut hedder: »Et smukt Arbejde er præsteret i de 175 Aar, der svandt, og megen Indsigt og Energi er lagt ind i dette; men det, der har givet dette Søassurancekompagni, som ogsaa de tre andre kjøbenhavnske Selskaber deres høje *Standing* i den danske Forsikringsverden, det er den Hæderlighed, Nobelhed og Kulance, der altid har præget Ledelsen. »Det kgl. oktrojerede Søassurancekompagni« har ved sit Arbejde i de 175 Aar, det har existeret, bidraget sit til Udvikling af vort Forretningliv og vor Skibsfart, og fra Rhedere, Kjøbmænd og Kolleger vil der i Dag blive sendt det mangel en Hilsen med Tak for dets Virken«. Ogsaa Bladene »Berlingske Tidende«, »Vort Land« og »Børsen« mindedes Jubilæet ved længere Artikler af anerkendende Indhold.

Mærkelig nok bragte intet af de to da eksisterende Forsikringsfagblade, »Assurandøren« og »Dansk Forsikrings-

tidende«, Forhaandsmeddelelser om Jubilæet, der overhovedet ikke fandt nogen Omtale i sidstnævnte Blad. I »Assurandøren« for 1. Maj 1901 fandtes der dog — efter Jubilæet — følgende lille Beretning: »Det kgl. oktr. Sø-Assurance-Kompagni festligholdt d. 20. f. M. sit 175 Aars Jubilæum. Festdagen blev mindet fra mange Sider, og fra Selskabets Forbindelser i Ind- og Udland blev der overrakt Direktionen forskellige Gaver, saaledes fra Norddeutsche Versicherungs Gesellschaft i Hamborg et prægtigt Blomsterskib og fra Forsikringsselskabet »Neptun« en i Bronze udført Merkurstatue. Kompagniets Forretningsfører, Hr. *Oscar Borgen*, blev i Dagens Anledning udnævnt til Ridder af Danebrog«.

PERIODEN 1901—1914

OMKRING Aarhundredskiftet undergik de almindelige økonomiske Forhold overalt en væsentlig Ændring. Efter Højkonjunkturen i 1899 fulgte et Tilbageslag i 1900, og om de to følgende Aar gælder det almindeligt, og ikke mindst for de førende Handelslandes Vedkommende, at de var udprægede Depressionsaar. 1903—04 spores en stadig stigende økonomisk Virksomhed, og efter Afslutningen af den japansk-russiske Krig 1905 var man — under et Prisniveau, der var højere, end det havde været i de sidste 23 Aar — overalt saa ivrig beskæftiget med Starten af ny Foretagender og Udvidelsen af allerede bestaaende som ingen Sinde før — Aktie-emissionerne viser dette — og Spekulationen tager stærk Fart. Herligheden varede kun et Par smaa Aar, og Reaktionen blev meget kraftig. I 1907 noterede Bank of England en Diskonto af 7 pCt. — en saa høj Diskonto havde Banken ikke været oppe paa siden 1873 — den tyske Rigsbank noterede

7¹/₂ pCt. og havde overhovedet aldrig tidligere noteret en saa høj Diskontosats, og i Amerika var man oppe paa 7—8 pCt. Man havde med andre Ord med Aaret 1906 passeret Toppen af en Konjunkturbølge; den forcerede produktive Virksomhed var naaet til den Grænse, som den disponible Kapitals Størrelse naturligt sætter. Efter en ny Depressionsperiode paa et Par Aar begynder 1909—10 en ny Prisstigning, som fortsættes i den følgende Tid, saaledes at Priseniveauet i 1912 var højere end i noget andet Aar siden 1881. 1913 indtræder atter en Strømkæntring, og 1914 kommer saa Verdenskrigen med dens forskelligartede mægtige Virkninger paa det økonomiske Liv.

Her i Danmark svarede Udviklingen i de økonomiske Forhold ret godt til den foran kort skitserede, men Virkningerne af Konjunkturernes Op- og Nedgang meldte sig, som Reglen ofte er, noget senere her end i de førende Lande og var heller ikke af ganske samme Art eller altid af helt samme Styrke i vor hjemlige Økonomi som i de store Lande. Man kan imidlertid betegne de første Aar af det ny Aarhundrede som ret stille Forretningsaar med relativt ringe økonomisk Virksomhed, hvilket bl. a. kan ses af de Aars Arbejdsløshed. Denne var meget stor i 1902, aftog noget i 1903, steg atter i 1904 og første Halvdel af 1905, og først i 1906 naaede den Konjunkturstigning, som allerede havde givet sig stærkt Udslag i de store Lande, hertil og demonstrerede sig bl. a. i en mindre Arbejdsløshed, men tillige i en kraftig Emissionsbevægelse, der end ikke i de stærkt produktive Aar i Midten af 1890'erne havde haft sit Sidestykke. Det var som bekendt særlig paa Bankomraadet, at den hjemlige Emissionsbevæ-

gelse gav sig kraftige Udslag. I 1896 havde København 11 Banker med en samlet Kapital af ca. 82,6 Mill. Kr., og nu — 10 Aar senere — var der 13 Banker med en samlet Kapital af 185³/₄ Mill. Kr. Naturligvis fandt der dog ogsaa — blot i mindre Omfang — Nydannelser og Udvidelser Sted paa andre af Erhvervslivets Omraader; det forenede Dampskibsselskab udvidede saaledes f. Eks. sin Aktiekapital fra 18 til 25 Mill. Kr. Aaret 1906 bragte ialt Emissioner til et Beløb, der omtrent svarede til Totalsummen for de foregaaende 5 Aars.

Den voksende Foretagsomhed var imidlertid ikke i alle Retninger sund og savnede delvis den ønskelige solide Basis i de faktiske Forhold. Bankernes overdrevne Engagementer i problematiske Byggeforetagender og den overhaandtagende Børsspekulation var blandt de Forhold, som særlig vakte Ængstelse, hvad jo senere skulde vise sig velbegrundet. Den første Advarsel fra mere autoritativ Side kom i en Udtalelse i Handelsbankens Aarsberetning for 1905, hvor det om de store Udvidelser af de yngre Bankers Aktiekapitaler bl. a. sagdes, at de jo skulde synes at vidne om en meget stærk Udvikling af Forretningslivet, men at dette — bortset fra Byggeri og den stærke Spekulation paa Aktiebørsen — ikke skønnedes at have nogen Hjemmel i de faktiske Forhold, og der udtaltes til Slut den Formodning, at en tilfredsstillende Forrentning af de ny Kapitaler i Fremtiden skulde synes at blive vanskelig og problematisk. Ogsaa Nationalbanken manede for saa vidt til Forsigtighed, som den i Efteraaret 1906 forhøjede sin Diskonto fra 5 til 6 pCt.; der var da forløbet 7 Aar, siden Banken sidst havde noteret en saa høj Sats, og forud for 1899 var der gaet en Periode paa hele 22 Aar,

uden at det havde været nødvendigt at gaa op i 6 pCt. Trods sin altsaa absolut ikke tilvante Højde virkede den 6 pCt.s Diskontosats ikke tilstrækkeligt bremsende, og i det følgende Aar maatte den successive sættes op i 7 og 8 pCt.

Til Belysning af Danmarks Deltagelse i Højkonjunkturen kan ogsaa anføres, at Værdien af de til Forbrug i Landet indførte Varer i 1904 var 466 Mill. Kr., i 1905: 483 Mill. Kr., i 1906: 559 Mill. Kr. og i 1907: 601 Mill. Kr., og at Værdien af Eksporten af indenlandske Varer samtidig var henholdsvis 359 Mill. Kr., 391 Mill. Kr., 394 Mill. Kr. og 417 Mill. Kr. Der var altsaa stærkt stigende Værdier for vore omsættende Erhverv at tumle med, og Handel og Industri tjente da ogsaa Penge — det var jo netop derved, at der skaffedes Midler til de mange Emissioner —, men da Prisstigningerne væsentligst faldt paa de for os nødvendige Importartikler, medens Priserne for vore Eksportvarer ikke steg i tilsvarende Grad, er det forøvrigt mest sandsynligt, at Landet som Helhed ikke tjente noget paa Højkonjunkturen.

Af Bevægelsen i Priseniveauet, i Bankernes Virksomhed, i Aktiekurserne og i Diskontoen maatte den ædruelige Datidsbetragter faa det Indtryk, at der burde udvises Forsigtighed, og at man maatte være forberedt paa en snarlig Reaktion. Denne kom da ogsaa, endda med uventet Kraft, i den sørgelig bekendte Bank- og Byggekrise i 1908.

Paa visse Omraader sporedes Krisens Virkninger naturligvis i en meget lang Aarrække — mange Virksomheder og Enkeltpersoner var jo økonomisk brudt helt sammen — men Samfundsøkonomien som Helhed betragtet rettede sig egentlig forbavsende hurtigt efter det Slag, som det udprægede

Krise- og Depressionsaar 1908 havde givet den. I det følgende Aar vedblev der vel at hvile et ret stærkt Tryk paa Forretningstilværet; det kunde jo ikke være andet, end at den høje Diskonto maatte virke hæmmende paa Erhvervslivets Rørelser, men allerede i Slutningen af 1909 viste der sig Tegn til en kommende friere og mere omfattende økonomisk Virksomhed, og 1910 bragte en virkelig Bedring inden for de forskellige Erhverv, Statistikken viste atter en voksende Produktion. Bedringen var endnu stærkere udtalt i 1911, og 1912, der overalt stod i Højkonjunkturs Tegn, bragte ogsaa herhjemme en stærk Fremgang paa næsten alle Næringslivets Omraader. Særlig Udenrigshandelen, der i de sidste Aar havde været i stadig Stigning, voksede til en hidtil ukendt Højde, der dog det følgende Aar skulde blive oversteget. Virkningerne af Højkonjunkturs holdt sig et godt Stykke ind i 1913; de fleste Handelsgræne florerede, Industrien var godt beskæftiget, og Skibsfarten gav et stort Udbytte. Til Belysning af Omsætningsforholdene i disse Aar kan bl. a. følgende Tal tjene:

Aar	Værdien af Varer indført til Forbrug her i Landet	Værdien af udførte, indenlandske Varer
1909	565,9 Mill. Kr.	442,9 Mill. Kr.
1910	570 —	480 —
1911	623 —	532 —
1912	734 —	593 —
1913	778,7 —	636 —

Med Hensyn til Skibsfarten maa bemærkes, at vore Damp-

skibsrederier i den betragtede Periode efter 1900, der var et særdeles godt Aar, havde haft en halv Snes Aar, der maa betegnes som magre, delvis endda som elendige. Aaret 1910 var endnu kun et jævnt middelmaadigt Aar for Trampfarten, men 1911 blev et afgjort heldigt Aar for Tramprederierne, og 1912 oversteg alle Forventninger, dels som Følge af den udprægede Højkonjunktur i Verdenshandelen, og dels fordi først Krigen mellem Italien og Tyrkiet og senere Krigen mellem Balkan-staterne og Tyrkiet lagde Beslag paa en Mængde Transportdampere, og i de daarlige Aar før 1910 havde Forøgelsen i Dampskibstonnagen ikke været særlig stor. De gunstige Forhold for Skibsfarten holdt sig til omkring August 1913, da Fragterne begyndte at gaa tilbage, og Aarets sidste Del skuffede overalt de ved de foregaaende Aars gode Resultater opstemte Forventninger.

Hvad specielt Søforsikringen angaar, da var i det ny Aarhundredes første Tiaar Præmieniveauet, navnlig under Indflydelse af den engelske Konkurrence, ret lavt. Omkring 1909—10 spores vel en svag Bedring, hidrørende fra en da indtraadt Stramning af Præmierne paa det engelske Marked, og man haabede da paa yderligere Forhøjelser fra engelsk Side med deraf følgende gunstige Virkninger paa det danske Marked. Haabet om en Præmieforbedring skuffedes imidlertid i første Omgang, men »Titanic«-Katastrofen og talrige Skader paa 1ste Klasses Risikoer i 1912 hidførte en Forhøjelse af Kaskopræmierne i Udlandet, og Skibenes Værdistigning, stigende Priser for Reparationer o. s. v. virkede i samme Retning.

I Sammenhæng med disse forskellige økonomiske Forhold

maa man se Sjø-Assurance-Kompagniets Udvikling fra Aarhundredets Begyndelse og til Verdenskrigens Udbrud. Ved en Betragtning af omstaaende Tabels Tal, der viser de af Kompagniet gennem dets Virksomhed i denne Periode opnaaede Resultater, vil det nærmest undre, hvor forholdsvis uberørt Kompagniet har været af Konjunkturernes Op- og Nedgang. Vel er Forretningens Omfang i det første Par udprægede Depressionsaar aftagende, men derefter er den — naar bortses fra det efter Kriseaaret 1908 nærmest følgende Aar samt Aaret 1914 (Verdenskrigens Udbrud) — stigende i hele Perioden, og Overskudet og dermed Udbyttet er ligeledes gennemgaaende stigende. I det hele taget kan denne Periode sikkert med Rette betegnes som en af de lykkeligste i Kompagniets lange Liv.

Som sagt har Krisen 1908 for saa vidt sat sit Spor i Kompagniets Virksomhed, som Forretningen i det følgende Aar gaar ret betydelig tilbage, men Overskuddet tillader dog en Dividendeudbetaling af $12\frac{1}{2}$ pCt. Det vil ses, at 1912 var et uheldigt Aar med meget store Skadesudbetalinger, og Overskuddet bliver da ogsaa i dette Aar det mindste i den her betragtede Periode, hvorfor der kun udbetales $5\frac{1}{2}$ pCt. til Aktionærerne. Aaret efter er man dog igen oppe paa et Overskud paa over 200.000 Kr. og kan give 15 pCt. til Aktionærerne. Iøvrigt lægger man af Tabellens Tal særlig Mærke til de forholdsvis beskedne Beløb, Administrationsomkostningerne aarligt lægger Beslag paa lige til henimod Periodens Slutning, da der indtræder en betydelig Stigning.

Fra Kompagniets indre Forhold i denne Periode er at bemærke, at der flere Gange gennemførtes nogle Smaaændrin-

Aar	I Aaret forsikret Kapital	Aarets Bruttopræmie	Reassu- rancepræmie	Udbetalte Skades- erstatninger (Brutto)	Reassuran- dørernes Andel
	Mill. Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1901	194,1	2.239.055	623.240	1.707.746	367.534
1902	156,5	1.925.892	644.699	1.157.670	311.874
1903	174,9	1.754.795	485.842	2.050.735	829.590
1904	193,5	2.006.578	366.374	2.101.935	607.383
1905	252,2	2.583.501	471.195	2.075.219	354.025
1906	264,5	2.570.923	514.173	2.006.299	259.740
1907	300,3	2.802.881	585.833	3.128.599	835.731
1908	315,1	2.926.133	639.517	2.669.821	486.273
1909	274,6	2.747.772	674.316	2.555.527	517.654
1910	307,6	2.731.296	675.588	2.425.857	404.868
1911	331,8	2.861.257	763.272	2.333.038	450.602
1912	359,2	3.146.287	893.663	3.161.179	905.714
1913	334,3	3.643.525	1.022.698	2.802.419	692.908
1914	334,8	3.639.145	1.170.267	3.043.696	985.574

ger i Konventionen. 1904 fik Konventionens § 19, 2det Punktum: »Ligesaa bestemmer Generalforsamlingen de ved Kompagniet ansatte Betjentes Løn og Indkomster« (Ændringen vedtoges enstemmig paa G. F. d. 2. Marts 1904) følgende Ordlyd: »Den samlede Bestyrelse bestemmer de ved Kompagniet ansatte Betjentes Løn og Indkomster«, og 1906 bestemtes det paa Generalforsamlingen 2. Marts, at § 18, 1ste Punktum, skulde udgaa, og at Paragraffen derefter skulde have følgende Ordlyd: »Hvad Løn, der maatte være at tillægge Repræsentanterne og Direktørerne, bestemmes af Generalforsamlingen«.

Reserveret til uafgjorte og paaregnede Skader	Renteindtægt	Administrationsomkostninger	Reservefond	Ekstra Reservefond	Overskud	Udbytte til Aktionærerne
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.
1.139.520	96.590	43.028	600.000	56.096	195.761	15
1.393.685	122.981	41.395	—	78.658	200.423	15
1.265.809	104.920	39.272	—	82.719	199.399	15
1.195.257	95.166	38.572	—	83.395	236.886	17 ¹ / ₂
1.344.864	103.206	40.206	—	87.401	264.849	20
1.443.106	113.067	45.497	—	75.383	235.213	17 ¹ / ₂
1.194.950	117.103	48.384	—	27.031	201.471	15
1.145.474	107.806	45.670	—	42.043	173.371	12 ¹ / ₂
1.031.956	104.592	49.204	—	70.784	169.758	12 ¹ / ₂
908.610	94.140	48.409	—	69.852	175.023	12 ¹ / ₂
963.590	93.881	51.302	—	78.067	176.892	12 ¹ / ₂
886.979	91.380	59.757	—	66.748	79.082	5 ¹ / ₂
1.182.605	88.624	71.977	—	53.177	209.095	15
1.350.383	100.380	72.856	—	8.040	213.884	15

Vigtigere end disse Smaaændringer var det Forslag, Bestyrelsen i 1910 fremkom med, og som gik ud paa a) at Konventionens § 2 herefter faar følgende Ordlyd: »Kompagniet er et Aktieselskab. Dets Aktiekapital er fuldt indbetalt og bestaar af den Grundfondskapital, 600.000 Rdl., som er dannet ved Henlæggelser overensstemmende med denne Konventions § 3. Medlemmernes (Aktionærernes) Heftelse for Kompagniets Forpligtelser er altsaa bortfaldet. Som Følge af denne Forandring af § 2 bortfalder de Udtalelser i de følgende §§, som gaar ud fra, at Medlemmerne hefter for Kompagniets Forpligtelser. b) at 1ste Punktum i Konventionens § 32 saa-

lydende: »Alle Forslag paa Generalforsamlingen gøres af Direktionen« *udgaar*, hvorhos der i den næstfølgende Linie efter Ordene »have de« tilføjes: »senest 14 Dage før Generalforsamlingen«.

Dette Forslag gav Anledning til, at en Aktionær tilstillede Kompagniets Bestyrelse en Skrivelse af følgende Indhold:

»Som Aktionær i Selskabet tillader jeg mig at stille følgende Forslag til den kommende aarlige Generalforsamling:

Forandring af § 10:

Aktierne lyder paa Ihændehaveren, men kan noteres paa Navn.

Forandring af § 32:

Aktionærene ere berettigede til at indgive Forslag til den aarlige Generalforsamling, men saadanne Forslag skulle være indsendte til Direktionen inden den 1. Februar.

Forandring af § 33:

Enhver Aktie paa 2000 Kr. giver en Stemme paa Generalforsamlingen«.

Paa denne Skrivelse vedtog Bestyrelsen imidlertid at svare saaledes: »Den samlede Bestyrelse finder ikke Anledning til at give sin Tilslutning til de af Hr. H. bebudede Ændringer til Lovene, allerede af den Grund, at en Revision af hele Kapitel I i Konventionen er forestaaende. Den samlede Bestyrelse henstiller til Hr. H. at vente med Fremsættelsen af sine Ændringer, indtil det viser sig, hvorledes denne Revision af Kapitel I vil forme sig.«

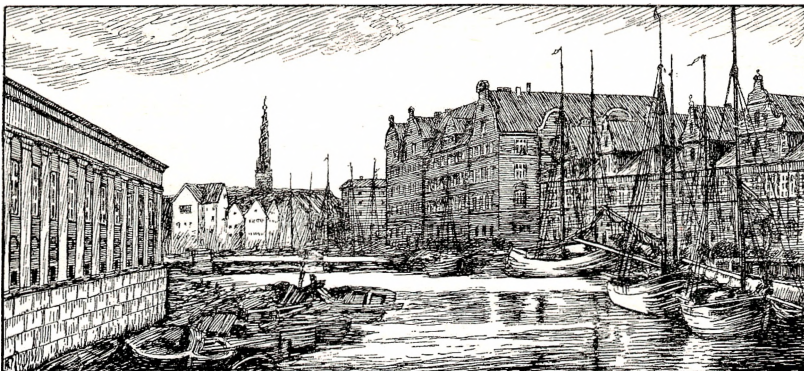
De af Bestyrelsen foreslaaede Ændringer vedtoges paa Generalforsamlingen den 1. Marts 1910 for Punkt a's Vedkommende eenstemmig og for Punkt b's Vedkommende med alle Stemmer mod een.

Kort Tid efter vedtog Bestyrelsen at nedsætte et Udvalg

til at overveje Spørgsmaalet om Forandring af Konventionens Kapitel I, og dette Udvalg kom til at bestaa af Herrerne: Etatsraad *Gustav Hansen*, Etatsraad *Wm. Th. Malling*, Konferensraad *H. P. J. Lyngbye*, Højesteretssagfører *Fr. Asmusen*, Overretsassessor *V. Meyer* og Skibsreder *H. Christensen*. I en Række Møder i Foraaret 1911 vedtog Bestyrelsen det af Udvalget udarbejdede Udkast, der fik Generalforsamlingens Godkendelse den 15. Maj 1911. Ordlyden af Kompagniets nugældende Statutter fremgaar af Bilaget bag i denne Bog.

AARENE EFTER 1914

DET er fundet mest naturligt at lade den Oversigt over Kompagniets Historie, som det har været Formaalet at give i dette Mindeskrift, slutte med Aaret for Verdenskrigens Udbrud, der satte saa afgjort Skel i dansk Forsikringsvæsens Udvikling. De for Søforsikringen i al Almindelighed — og dermed ogsaa for Kompagniet — saavel i godt som i ondt følgesvære økonomiske Begivenheder under Krigen og i de nærmest efter denne følgende Aar kan vel endnu knapt nok til fulde overskues i alle deres Virkninger og er næppe nok kommet paa tilstrækkelig Tidsafstand til, at de kan vurderes med den fornødne Objektivitet. Af letforstaaelige Grunde frembyder en detailleret Behandling af Forsikringsforhold, der ligger saa nær op ad Nutiden, betydelige Vanskeligheder — specielt naar det som her drejer sig om et enkelt Selskab. Skulde der gives en nogenlunde udtømmende Redegørelse for de vekslende Forhold, Kompagniet har haft at

virke under i Aarene efter 1914, og for Forretningens Forløb under de skiftende Kaar, vilde dette for den rigtige Orienterings Skyld kræve en saa omfattende Gennemgang af disse Aars almindelige Forsikringsforhold, at det helt vilde sprænge Rammerne for dette Mindeskrift. Krigens og Efterkrigsaarenes Forsikringshistorie er i sig selv et saa stort Emne, at det vil kræve en hel Bog for sig.

Selv om der nu saaledes af flere Grunde ikke kan gives en virkelig fyldestgørende, afsluttende Behandling af Kompagniets Historie i Tiden efter Verdenskrigens Udbrud, vilde det dog paa den anden Side findes unaturligt, om man forbigik denne betydningsfulde Periode helt i Tavshed, og i det følgende skal derfor lige nævnes Hovedbegivenhederne inden for Kompagniet i Aarene 1915—26.

Da Krigen udbrød og ved Afbrydelsen af de bestaaende internationale Forsikringsforbindelser med et Slag ganske forandrede Forholdene paa Forsikringsmarkedet — efter en kortvarig Periode, i hvilken Selskaberne holdt sig forsigtig tilbage, gav navnlig Krigsforsikringerne Lejlighed til Forretningernes Udvidelse — stod Kompagniet, som det af de foregaaende Blade vil være fremgaaet, godt rustet til at udnytte de Chancer, der saa pludseligt og i saa rigt Maal frembød sig for de neutrale Landes Forsikringsselskaber. Med sit gamle Navn og sin ansete Position havde de gamle Søforsikrings-selskaber og dermed ogsaa Kompagniet selvfølgelig et For-spring i Konkurrencen med de ny Selskaber, der snart i stort Antal blev stiftede for at udnytte Krigskonjunkturerne, og vel ogsaa med de ældre i andre Brancher virkende Selskaber, som lokkede af de ændrede Forhold nu kastede

Aar	Bruttopræmier	Nettopræmier	Betalte Nettoskader	Overskud (incl. Renteindtægt)
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1914	3.639.145	2.468.878	2.058.122	213.884
1915	6.735.973	3.831.336	2.108.568	424.327
1916	10.770.088	5.480.385	4.318.958	600.394
1917	13.102.654	7.530.727	5.838.825	603.753
1918	13.739.444	7.535.495	4.801.946	607.867
1919	14.893.483	5.794.307	3.487.327	1.164.006
1920	17.258.547	6.491.357	4.906.403	819.329
1921	12.135.094	3.075.938	3.931.688	368.743
1922	9.406.440	4.251.417	3.736.496	÷-1.985.704
1923	8.629.939	3.536.489	3.462.768	26.602
1924	6.863.557	3.533.203	3.612.798	123.767

sig ogsaa over Søforsikringen. Blot et flygtigt Blik paa Tallene i ovenstaaende Opstilling viser da ogsaa, at Kompagniet hurtigt fik en overmaade stærk Forøgelse af sin Forretning.

Som det af Opstillingens Tal fremgaar, bragte allerede det første Aar efter Krigens Udbrud en omtrentlig Fordobling af Kompagniets Bruttopræmieindtægt, og Fremgangen tog yderligere fart i de følgende Aar, saaledes at Præmieindtægten i det sidste Krigsjaar (1918) var henimod fire Gange saa stor som i 1914. Den stærke Forøgelse skyldtes ikke alene Krigsforsikringen, men ogsaa den uhyre Stigning i Skibenes Markedsværdi, der gav Kompagniet en betydelig forøget Præmieindtægt pr. Risiko, og den faldt væsentlig paa Kasko- og Interessesforsikringer, medens Vareforsikringerne gradvis af-

tog paa Grund af de kendte Vanskeligheder ved at skaffe Landet Varetilførsler.

Det havde af mange været forudsagt, at der straks, naar Krigen var endt, vilde komme et Omslag i Konjunkturerne med stærk Tilbagegang i Forsikringsforretningens Omfang. Disse Forudsigelser holdt ingenlunde Stik i første Omgang. Tværtimod gav Krigens Afslutning Anledning til en betydelig forøget Omsætning paa mange Omraader, og saavel 1919 som 1920 blev derfor Rekorder med Hensyn til Forretningernes Omfang.

For Kompagniet — som for de fleste andre Forsikrings-selskaber — blev 1920 kvantitativt Kulminationsaaet, saaledes som det ogsaa fremgaar af de foran meddelte Tal. Fra Slutningen af 1920 kom imidlertid det ventede Konjunkturuomslag med den almindelige Verdenskrise, hvis ødelæggende Virkninger med voldsom og uanet Hurtighed og Kraft bredte sig til alle Omraader af Samfundets Økonomi og ikke mindst blev følelig for Forsikringsvirksomheden. Det stærke Værdifald, Skibsfartens Stilstand og de øvrige Erhvervs vanskelige Kaar bragte nu overalt en betydelig Nedgang i Præmieindtægterne, Manglen paa likvide Midler blev stedse mere følelig, Reassuranceforbindelser svigtede i stort Omfang, mangfoldige af de krigsstartede Selskaber maatte opgive Ævred o. s. v. Aarene efter 1920 ryddede i det hele saadan op i Forsikringsverdenen, at man ikke tidligere havde set noget lignende, og Saneringsperioden kan knapt nok endnu siges at være helt tilendebragt.

At Kompagniet ikke har kunnet forblive uberørt af de antydende voldsomme Omskiftelser i op- og nedadgaende Ret-

ning siger sig selv. Af foran nævnte Grunde skal her kun mindes om følgende:

I Juni 1916 afgik Kompagniets administrerende Direktør, *Vilh. Baastrup*, ved Døden, og hans Efterfølger, Direktør *P. D. Jochimsen*, tog i Efteraaret samme Aar Initiativet til Oprettelsen af Reassurance-Kompagniet »Royal«.

I Aarene under og efter Verdenskrigen udvidede Kompagniet sit Arbejdsomraade stærkt, idet det oprettede Agenturer i Antwerpen (1917), Paris (1918), Buenos Aires (1919), London (1919) og Konstantinopel (1919), ligesom man i Forbindelse med andre Selskaber optog direkte Tegning paa Java og undersøgte Mulighederne for dansk Søforsikring i Japan.

I Foraaret 1919 indlededes Forhandlinger med »Det kgl. octr. alm. Brandassurance-Compagni« af 1798 om Sammenlutning af de to Selskaber. Disse Forhandlinger, som man i Begyndelsen gik til med tilsyneladende lige stor Interesse fra begge Sider, endte dog uden Resultat, idet de strandede paa Modstand hos Brandassurance-Compagniets Aktionærer.

I Sommeren 1919 havde Kompagniet udvidet sin Aktiekapital fra 1,2 Mill. til 4 Mill. Kroner, og da Forhandlingerne med »Kgl. Brand« strandede, besluttede man at optage direkte Brandforsikring i Danmark.

I den Anledning optoges Forhandlinger med »General Accident Fire & Life Assurance Corporation Limited«, og disse resulterede i en Ordning, efter hvilken Kompagniet overtog Forsikringsbestanden i dette Selskabs danske Generalagentur ved *Joh. Frimodt*. Firmaet blev samtidig Generalagent for Kompagniets Brandforsikringsafdeling i Danmark.

December 1919 oprettede Kompagniet sammen med

Reassurance-Kompagniet »Royal« Datterselskabet »Regius«. Dette blev ledet af den ene Indehaver af Firmaet Joh. Fri-
modt indtil 1. Januar 1921, da Kompagniet og Regius tilsam-
men overtog Akts. »Norske Lloyd«s danske Portefølje, og
dette Selskabs hidtidige Repræsentant her i Landet, *V. Hen-
ningsen*, indtraadte i Regius's Direktion.

Kompagniets oversøiske Forretninger samt dets Forbindelse
med flere under Krigen startede Selskaber havde imidlertid
været saa tabbringende, at man i Foraaret 1923 fandt det rig-
tigt at nedskrive Aktiekapitalen fra 4 Mill. til 2 Mill. Kroner.
Forinden havde der fundet væsentlige Ændringer Sted inden
for Bestyrelsen, og Direktør Jochimsen var afløst af Herr
C. Thielst.

I November 1923 fratraadte Direktør Thielst, og efter at
Kompagniet havde overtaget hele Aktiekapitalen i Dattersel-
skabet Regius, blev dette Selskabs Direktør, *Villy Henning-
sen*, udnævnt til administrerende Direktør for Kompagniet.

Den 20. December 1923 blev Kompagniets Kontorchef og
mangeaarige Medarbejder, *Knud Ipsen*, udnævnt til Under-
direktør.

I Løbet af 1923 paabegyndtes og i de efterfølgende Aar
fortsattes Afviklingen af den tabbringende Forretning. De
tidligere nævnte udenlandske Agenturer — med Undtagelse
af Paris — er ophævede, ligeledes Generalagenturet i Brand-
forsikring, og hele Forretningen har været underkastet en
gennemgribende Sanering.

Kompagniets Bopæl er siden 1. December 1923 Amalie-
gade 27 B.

I Marts 1926 bestaar Kompagniets Ledelse af:

Bestyrelse:

Højesteretssagfører *Johs. Stein* (Formand)
Grosserer *William Malling, R.* (Næstformand)
Direktør *E. I. Baastrup.*

} Kommit-
terede

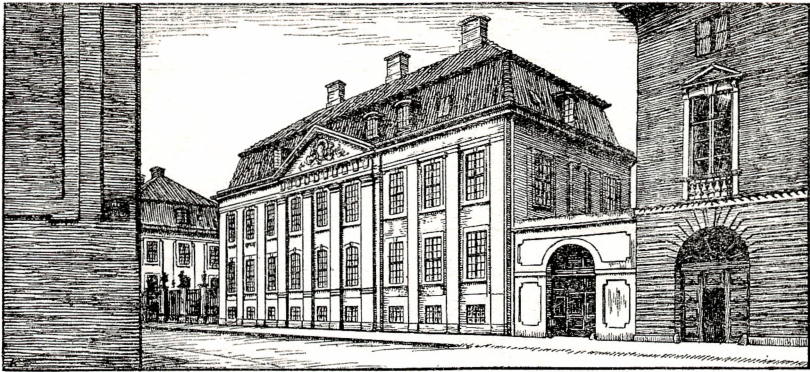
Direktør *V. Steen-Christensen,*
Grosserer *Erik Christiansen,*
Grosserer *Ernst Genkel,*
Skibsreder *Oscar Ovesen,*
Grosserer *Hans Tegner.*

Direktion:

Villy Henningsen, administrerende Direktør,
Knud Ipsen, Underdirektør.

KOMPAGNIETS KONTORLOKALER GENNEM 200 AAR

DET er sandsynligt, at der blandt Kompagniets Interessenter og Bestyrelse i de forløbne 200 Aar flere Gange har været taget under Overvejelse at skaffe Kompagniet eget Hus, hvor det kunde indrette sine Kontorer ganske efter Ønske, og hvorved det fremfor alt kunde undgaa besværlige og — ogsaa for Selskabets Kunder — ubekvemme Flytninger, og i hvert Fald een Gang har man i Kompagniet været saa langt fremme i saadanne Overvejelser, at Bestyrelsen paa en Generalforsamling — det var i 1874 — blev bemyndiget til, »naar en gunstig Lejlighed tilbød sig, at erhverve en fast Ejendom til Kompagniet«. Men det endelig afgørende Skridt til Erhvervelse af eget Hus er aldrig blevet taget. Kompagniet har stadig været *Lejer* af sine Kontorlokaler.

Slem til at flytte har Kompagniet ingenlunde været, og flere af de Flytninger, som nødtvungent har maattet foretages,

er kun gaaet til Naboejendommen til de fraflyttede Lokaler, og man har ved Valget af Kontorets Beliggenhed indtil den allernyeste Tid altid holdt sig til Gader i Nærheden af Børs og Havn. I tidligere Tid, hvor man savnede et moderne Meddelelsesmiddel som Telefonen, var det selvsagt af stor Betydning for Kompagniets Kunder, at Kontoret laa saa bekvemt for dem, at de, naar de alligevel havde Ærinde paa Børs og i Havn, let samtidig kunde aflægge en eventuel fornøden Visit paa Kompagniets Kontor. Af Hensyn til Kunderne har Kompagniet vel stadig haft et Kontor paa selve Børsen, men her træffes kun den første Aftale med Kompagniets Repræsentanter om Forsikrings Tegning. Policernes Udfærdigelse, deres Udlevering til Forsikringstagerne, Præmiernes Betaling, Erstatningernes Udbetaling — og hvad Kunderne iøvrigt maatte have at forhandle med Kompagniet om uden for Børstiden — foregaar paa Kompagniets Kontor ude i Byen.

Som allerede paa andet Sted (S. 98) i dette Skrift nævnt, vedtoges det paa Kompagniets første Interessentmøde (25. April 1726), der afholdtes i »Sr. Diederich Hooglants Sael, udi hans Huus ved Gammel Strand«, at leje Hr. »Hooglants Store Sael og den næst hosliggende Stue« som Kontorlokaler for Kompagniet og som Mødested for Interessentforsamlingerne. De efter denne Beslutning lejede Lokaler beholdt Kompagniet i en lang Aarrække. Hvor var nu Didrik Hooglants Hus, som forlængst er forsvundet, beliggende?

Af Værket »Kjøbenhavns Huse og Indvaanere efter Branden 1728« fremgaar det, at Pottekræmmer *Didrik Hooglant* var Ejer af Huset Matr. Nr. 215, Øster Kvarter, Ved Stranden. I Kompagniets Generalforsamlingsprotokol siges Huset —

som det fremgaar af foranstaaende Citat — at være beliggende »ved Gammel Strand«, men indtil 1860 henregnedes »Ved Stranden« til Gl. Strand. En nærmere Undersøgelse viser nu, at de tre gamle Matrikel-Numre: 214, 215 og 198 i Øster Kvarter alle er gaaet op i det nuværende Matr. Nr. 152, der er identisk med nuværende Gade-Nr. 18, Ved Stranden, d. v. s. »Hotel Royal« eller de Ferslewske Blades Ejendom. Den Del af »Hotel Royal«s Grund, som svarer til det gamle Matr. Nr. 215, er Hjørnegrunden — Hjørnet af Fortunstræde og Ved Stranden. Paa dette Hjørne havde Kompagniet altsaa sine første Kontorlokaler.

Hooglants Hus var i Datidens København kendt under Navnet »Fortunen«¹¹²) og havde oprindelig været en Adelsgaard, som senere omdannedes til Købmandsgaard og Herberge (»den gyldne Fortun«). Gaarden var i Begyndelsen af det 18. Aarh. kommet i den indvandrede hollandske Slægt Hooglants Besiddelse. Didrik H. døde 1738, men hans Enke vedblev til sin Død 1745 at være Ejer af »Fortunen«, som derefter gik over til Købmand *Johan Georg Höserich*, der en Tid var Kommitteret i Sjø-Assurance-Kompagniet. Det samme var forøvrigt senere Tilfældet med Didrik Hooglants yngste Søn, Admiral *Simon Hooglant*.

Hvor meget Kompagniet oprindelig har givet i Leje af sine Lokaler i »Fortunen« vides ikke, men det maa antagelig have været noget under 80 Rdr. aarlig, thi allerede i Referatet af en Generalforsamling i 1727 hedder det bl. a.: »Og som Sr. Hooglant skal have ladet sig forlyde, ei at ville gjøre ny *Contract* med denne Forsamlings-Salls Leye, uden for fier-sindstive Riigsdaler aarlig; saa blev *resolveret* at beholde

samme Sall, fremdeles for saadan Leye, nemlig 80 Rdr. aarlig i 3de efterfølgende Aaringer fra Paaske 1727 at regne«. I 1742, da Lejen var steget til 100 Rdr., bevilgedes der »Madam Hooglant efter Ansøgning« en aarlig Leje af 130 Rdr., og der skulde derom med hende oprettes en Lejekontrakt »paa visse Aar efter de Committeredes for got findende«.

Medens Kompagniet havde Domicil i »Fortunen«, blev dets derværende Forsamlingssal Stedet for en Begivenhed af stor Betydning for den københavnske *en gros* Handel. Ved et Møde, der afholdtes her den 31. August 1742, konstitueredes nemlig *Grosserer-Societetet*. Naar dette betydningsfulde Møde afholdtes netop i Kompagniets Lokaler, var dette aabenbart ikke en ren Tilfældighed, thi af de 13 Herrer, som efter Indbydelse var kommet til Stede, og som konstituerede Societetet, havde ikke mindre end de 8 enten tidligere været eller var nu knyttet til Kompagniet som Kommitterede, og Resten var utvivlsomt enten Interessenter i Kompagniet eller i det mindste Kunder hos det. Det blev da ogsaa 3 af Kompagniets Mænd, nemlig Justitsraad *Nicolai Burmester* samt d'Herrer *Oluf Blach* og *Jens Gregersen Klitgaard*, der blev valgt henholdsvis som Formand og som de to »Ældste« for det nydannede Societet.

Hvor længe Kompagniet er blevet i »Fortunen«, kan ikke angives ganske nøjagtigt, men i hvert Fald havde det endnu i 1747 til Huse der. Dette fremgaar af en Supplik, som »Fortunen«s daværende Ejer, *Johan Baltzer Höserich*, (en Søn af foran nævnte J. G. H.), den 16. September 1747 indsendte til Kongen, og hvori han ansøgte om at blive fritaget for Ejendommens ham da paabudte Tilbagerykning i Gadelinien,

hvor »Fortunen« dannede et Fremspring, saaledes at der opstod et »Huck«. Höserich begrunder nemlig sin Ansøgning bl. a. med, at det er »for mig icke giørligt, at faa Beboerne af Huset forinden Paaske rette Fløttetid, da de ingen steds udi saadan Hast ved at faa Lejlighed *i sær til Assurance-Compagniets Contoir og forsamlings sted*, som alle, i Haab af en allernaadigst foranderlig Resolution ere uopsagte«. 1748 sælger Höserich Gaarden til Vintapper Giesler, der snart efter (antagelig i 1749) lod den ombygge.

Mærkeligt nok omtales Kompagniets ved »Fortunen«s Ombygning nødvendiggjorte Flytning slet ikke i Kompagniets Forhandlingsprotokol, men Flytningen maa have fundet Sted i 1748 eller 1749. Den gik ikke langt. Man flyttede nemlig ind i *Gustmeyers Gaard, Ved Stranden Nr. 249* (d. v. s. det nuværende Ved Stranden Nr. 14), der efter Branden 1795 blev erstattet med den meget smukke Bygning, som nu ejes af Københavns Brandforsikring. Hvor meget Kompagniet oprindeligt har givet i Leje af Lokalerne i Gustmeyers Gaard vides ikke, men fra Paaske 1782 — da Gustmeyer fik et Lejetillæg paa 100 Rdr. — betales der 300 Rdr. aarlig. Tillægget bevilgedes kun mod, at Gustmeyer lod bekoste »een for Ildebrand sicker muret Hvælving« i Kælderen »under Casserens Kammer«, og da han endnu i Sommeren 1783 ikke havde opfyldt dette Vilkaar, og en Muremester havde skønnet, at den omhandlede Hvælving kun kunde reducere den herskende »Frygt for Karlens Lys«, men at Ejendommen ikke paa virksom Maade kunde sikres, »medmindre heele Vaanings-Kielleren, som beboes, kunde blive hvælvet«, enedes man sluttelig med Gustmeyer om, at han kunde nøjes med

»at lade loftet udi Kielleren beslaae med Jernplader«. Gaarden faldt dog som et Offer for den store Brand i 1795.

I Kompagniets eget Arkiv finder man paa en enkelt Undtagelse nær ikke nogen Omtale af de senere Flytninger, men disse kan tids- og stedfæstes ved en Gennemgang af Vejviseren for København. Paa Grund af Vejviserens ufuldstændige Adresseangivelser i enkelte Aar — saaledes omkring 1795 og 1815 — er der dog en lille Usikkerhed med Hensyn til det nøjagtige Tidspunkt for de omkring de to nævnte Aar stedfundne Flytninger, men at disse er gaaet til de i det følgende angivne Steder er sikkert nok.

Fra Gustmeyers Gaard flyttedes Kontoret — antagelig umiddelbart efter Branden 1795 — til Nyhavns højre Side Nr. 279, d. v. s. en Del af nuværende Gade-Nr. 10 i Nyhavn. Hvorlænge Kontoret forblev her, kan som allerede bemærket ikke nøjagtig angives, men formentlig har ny Flytning fundet Sted 1815. Efter Vejviseren for 1815—16 var Kompagniets Adresse i hvert Fald: »Hjørnet af Størrestræde« — saaledes ved Holmens Kanal fra Nr. 14 og til »Ved Stranden« indtil 1877 — »og Stranden 160« (nuværende Ved Stranden Nr. 2). Her havde man saa til Huse indtil 1827, da Kontoret flyttedes til Frederiksholms Kanal Nr. 242 (nuværende Gade-Nr. 16 & 18). Den næste Flytning, som fandt Sted 1847, gik kun til Ejendommen i samme Gade Nr. 244 (nuværende Gade-Nr. 24).

I ca. 44 Aar havde Kompagniet sine Kontorer i Frederiksholms Kanal, men selv denne Beliggenhed, der dog ikke med Rette kan betegnes som »afsidet«, var aabenbart ikke tilstrækkelig bekvem for Kompagniets Kunder; thi 1870 berettes det paa Generalforsamlingen, at Kompagniet havde lejet

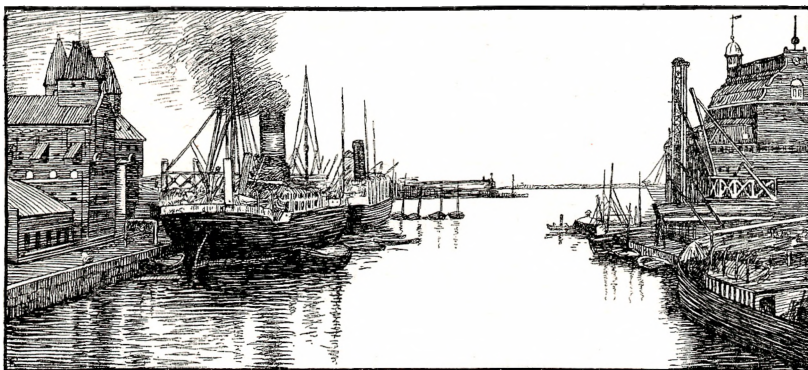
»1ste Sal i Grosserer Rentzmanns Gaard lige ved Holmens Bro«, for at »imødekomme et ofte udtalt Ønske om at skaffe Kompagniet et for dets Kunder mere bekvemt beliggende Sted«.

Med Flytningen til Rentzmanns Gaard (d. v. s. Ved Stranden Nr. 2) var man altsaa paa ny vendt tilbage til den Gade, hvor Kompagniet oprindelig havde haft til Huse, og her blev man nu indtil 1907, da man for en kort Aarrække flyttede til Gl. Strand 34, som man i April 1913 fraflyttede for at drage ind i Privatbankens ny Ejendom i Kristiansgade Nr. 1 umiddelbart ved Børsen.

Endelig flyttedes Kontorerne 1. December 1923 til Thuras smukke Pavillon, Amaliegade 27 B, hvor altsaa 200-Aarsdagen fejres.

PERSONALIA

I. LEDERE AF KOMPAGNIETS FORRETNINGER

(Oprindelig: »Bogholdere«, senere: Forretningsførere og fra 1911: Administrerende Direktører).

1. *Paul Gerhard Schumacher.*

(²⁶/₄ 1726—¹²/₇ 1729).

S. ansattes straks, da Kompagniet aabnede sine Kontorer, som Bogholder med en aarlig Løn af 250 Rdr. — »toehundrede Rigsd. for sin egen Person og 50 Rdr. til en Dreng«. Allerede fra 1. Jan. 1727 faar han, efter Ansøgning, et Løntillæg af 100 Rdr. aarlig paa den Betingelse, »at ingen videre Løns Forbedring af ham efterdags maa begieres«. I 1729 oplyses det, at S. »skylder« Kompagniets Kasse 1532 Rdr. 16 β. Han har da stillet Kaution for 700 Rdr., medens hans *Bøger* og »øvrigt Huus Geraad«, som han antagelig har givet Kompagniet i Pant for Gælden, vurderes til 800 Rdr. Det besluttedes da at udvise stor Forsigtighed og fremtidig »ey at betroe Schumacher flere Penge i Hænder«; man mente saa at kunne slippe for Tab ved ham. Den 12. Juli 1729 om Morgenen afgik Schumacher ved Døden, efter hvad der meddeltes paa et

straks i den Anledning indkaldt Interessentmøde. Kompagniet havde da endnu ikke faaet Dækning for 702 Rdr. 16 β af Schumachers Gæld. Beløbet blev senere i et Møde den 9. Jan. 1731 i Betragtning af hans Enkes »slette Vilkor« eftergivet. Af Værket »Københavns Huse og Indvaanere efter Branden 1728« ses det, at S. beboede en temmelig stor Lejlighed i Store Fergestræde og holdt to Tjenestefolk.

2. *Jonas Collin.*

(¹²/₇ 1729—³¹/₁ 1730).

C. konstitueredes straks ved Schumachers Død som Bogholder og valgtes endelig i et Interessentmøde den 9. Januar 1730 til Schumachers Efterfølger »imod at hand afligger sin Troskabs-Æed, og stiller fornøvelig Caution af 2000 Rdr.« Der maa ved Valget have været begaaet en eller anden Fejl, thi i et kort Tid efter — den 31. Januar 1730 — afholdt nyt Møde annulleres Valget af C. paa Grund af »Voteringens Mislighed«. Det blev samtidig »consentered«, at Collin af Interessenterne skulde have en »recompense« for sin »hidindtil i dette aar hafte tjeneste og opvarnting eftersom de self finde for got, som enhver af Interessenterne paa stedet betalte.«

3. *Flemming Kølmer.*

(³¹/₁ 1730—¹/₁ 1781).

K. begynder i 1730 sin Bogholdertjeneste med en aarlig Løn af 250 Rdr. (50 Rdr. til Medhjælp), men allerede det følgende Aar og derefter i 1734 og 1737 faar han efter Ansøgning Løntillæg, saa at hans Gage sidstnævnte Aar ansættes til 650 Rdr. aarlig, men dog kun paa de Vilkaar, »at ej alleene af hannem herefterdags ej maatte skee nogen andsøgning om viidere lønns forbedring, men at hand endog skal være forbunden ved Contoiret at have een goed Skriverkarl eller Fuldmægtig, der i paakommende Tilfælde af Svagthed kunde forrette og i agt tage Compagniets Forretninger efter fornødenhed«. Trods den citerede Bestemmelse ansøger dog

K. atter og atter om Lønforhøjelse og faar en saadan 1741, 1749 og 1759, stadig mod Forpligtelse til at holde »een goed og bequem Skriverkarl eller Fuldmægtig«. Sidstnævnte Aar — efter 30 Aars tro Tjeneste — klager K. særlig over, at han nu maa holde et stort Personale — en Fuldmægtig, to »Skriverkarle« og en Dreng — og at næsten Halvdelen af hans aarlige Løn paa 1200 Rdr. medgaar hertil, saa at han »detsaarsag til Soutien for sig og Familie udi hans Alderdom« finder sig foranlediget til at »implorere« om et Løntillæg paa 300 Rdr., som bevilges ham til Lønning af en Fuldmægtig. Kølmer er den af Kompagniets Bogholdere, som har haft den længste Tjenestetid; i ikke mindre end 51 Aar tjente han Kompagniet tro og paalidelig. Han blev 84 Aar gl., før han endelig fra 1. Januar 1781 fratraadte Bogholderembedet, og ganske faa Uger efter døde han. Det har aabenbart knebet stærkt for ham at tage Beslutningen om at opgive den ham saa kære Stilling. Dette fremgaar af en Beretning af 12. Februar 1781 fra de to Kommitterede, Etatsraaderne Lunding og Suhr, i hvilken det bl. a. hedder: »vi forføiede os op til ham (d. v. s. Kølmer), som laae ved Sengen og i samtl. Direktionens Navn begiærede, at han vilde erklære sig om han saae sig i stand til længere at kunde beoagte hans Forretninger, som vi icke syntes han efter sine 84 Aars alder og aftagende Kræfter nu meere formaaede, hvorpaa han godviligen for os declarerede, at han var fuldkommen fornøied med at nedlægge sit Embede til sidst afvigte 1. Januarii samt at gjøre vedbørlig Reede og rigtighed til den tid, udbedende sig alleene, at han i Consideration af sin 51 Aars lange og troe tjeneste maatte fremdeeles nyde i Pension den løn han for sin egen persohn havde haft, hvilket vi ikke fandt billig hannem at nægte«. Der blev dog ikke Tale om nogen længere Tids Pensionsydelse til K.; thi allerede den 26. Februar 1781 afgik han ved Døden. Ved hans Afgang fra Bogholder- (og Kasserer-)stillingen skiltes Kassererposten ud fra denne som en særlig Stilling, der besattes med *Didrik Barthold Beckman*. (Se under Kasserere).

4. *Anders Nielsen Galthen.*

(¹/₁ 1781—²⁷/₁₀ 1784).

A. N. G., der 1735 var blevet ansat i Kompagniets — eller maaske rettere i dets Bogholders — Tjeneste, havde allerede i et Møde den 5. Februar 1749 faaet Løfte om, at han »efter Bogholderens dødelige Afgang eller naar Bogholder Tienesten ellers maatte vorde vacant skal være præfereret til at succedere hannem udi Bogholder Embedet, dog at det i Henseende til hanns Belønning skal dependere af Participanternes forgotfindende, hvad hannem bør tillægges.« For G. blev Ventetiden saare lang; i ikke mindre end 32 Aar var han Kronprins, og han havde i det hele arbejdet samfulde 46 Aar i Kompagniet, da han endelig fra 1. Januar 1781 med en aarlig Løn af 1200 Rdr. »til sig og Folk« tog Regeringens Tøjler i sin Haand. At G.s Regeringstid da ikke blev lang, siger sig selv. Den 27. Oktober 1784 — efter omtrent 4 Aars Tjeneste som Bogholder og med ialt 50 Aars Arbejde i Kompagniet bag sig — afgik han ved Døden, og allerede to Dage efter var Kompagniets Kommitterede forsamlede »for at aftale hvad Messures der kunde være bedst at tage i anledning af Bogholderen Hr. Galthens Død.« Det besluttedes »ad interim at Constituere Fuldmægtigen ved Comp-toiret *Peter Müller*«. (Se under Fuldmægtige).

5. *Jens Ahrner.*

(ca. ¹/₁₂ 1784—¹²/₈ 1809).

Ved Galthens Død blev det ikke en allerede i Kompagniet ansat Person, der blev hans Efterfølger som Bogholder. Den »ad interim« konstituerede Bogholder, Fuldmægtig *Peter Müller*, opsagde nemlig allerede efter ca. 8 Dages Forløb sin Stilling i Kompagniet — paa Grund af »svækkede Sinds- og Legems-Kræfter« — og der skulde saaledes vælges en ny Bogholder. Der havde udefra meldt sig hele seks Ansøgere: Justitsraad og Raadmand *Knap*, *Andreas Skibsted*, der tilbød at arbejde paa Prøve og uden Gage til Januar 1785, *Jens Ahrner*, der anbefaledes af Mægler Buntzen (P. A. Heibergs

Svigerfader), *P. E. Pløen*, der var Bogholder hos Grosserer Lykke og anbefaledes af denne, *Hr. I. F. Gæde*, »som i særdeleshed i fremmede Sprog er meget bevandret«, og endelig *Hr. Newton Wærn*, »som mundtlig derom har meldt sig«. Mellem disse Ansøgere rettedes Kompagniets Opmærksomhed særlig paa *Skibsted, Ahrner* og *Pløen*, og det er meget morsomt at se, hvordan man etablerede en veritabel Konkurrence mellem de tre for at faa afgjort, hvem der skulde blive den foretrukne. De fik nemlig til Opgave »at opgiøre et Havarie og angive deres Grunde for Dispatchens Indretning, hvilket Arbejde maatte skee her paa Contoiret«, og »enhver af dem anvises sit Værelse for sig selv, hvor de kunde foretage sig arbeidet og vilde man helst, at dette inden 8te Dage blev fuldført og forelægges Directionen til nærmere Bedømmelse.« Som man ser: En rigtig Eksamen efter de bedste Mønstre! Arbejderne fuldførtes af Kandidaterne, indleveredes og cirkulerede blandt Direktionens Medlemmer, der besluttede at indstille *Jens Ahrner* til Generalforsamlingens Valg »som den man af Prøvernes Udarbejdelse befandt at være den, Compagniet nu for Tiden var best tient med i Henseende til at han som vant til Assurance-affaires strax var i Stand til at gaa ind i Forretningerne med fuld Drift«, men man gav dog de andre Konkurrencedeltagere den Ros, at det ikke kunde nægtes, »at jo enhver af de øvrige Candidater havde med særdeles Flid og Nøiagtighed udarbejdet enhver den dem forelagte Opgiørelse«. — Ganske som ved en Professorkonkurrence i vore Dage! Selvfølgelig blev *Ahrner* herefter valgt af Generalforsamlingen, og han viste sig stedse Stillingen voksen. Ved enhver Lejlighed roses han af Direktionen i høje Toner for sin »redelige Nidkierhed«, og det siges flere Gange om ham, at han »ved sin gode Kundskab i Assurance-Væsenet og sin kloge og sindige Opførsel i forekommende Tilfælde har gavnet Selskabet i fortrinlig Grad«, og at han er en »værdig, særdeles flittig og tro Mand i sit Embede«. *Ahrner* har aabenbart tillige været en saare beskeden Mand, der aldrig selv forlangte Lønforbedring. Kasserer og Fuldmægtig indgav derimod i

hans Funktionstid næsten aarlig Ansøgninger om Lønforhøjelser, og fik som Regel bevilget i hvert Fald et lille Gratiale — det var jo Dyrtid omkring Aarhundredskiftet. Ved en saadan Lejlighed (i 1805), hvor Kasserer og Fuldmægtig havde ansøgt om Lønforhøjelse paa ny, bemærker Direktionen, at ogsaa Ahrner bør komme i Betragtning, og at »hans Tilbageholdenhed ikke selv at have meldt sig« bør »ey geraade ham til Skade. Ved Siden af de private Asseurandeurers Fuldmægtig tiener vor Bogholder kun maadelig, og Compagniet har hans Duelighed og utrættelige Flid . . . sin tiltagende gode Forfatning meget at takke«. Han faar selvfølgelig da det af Direktionen foreslaaede Løntillæg. Allerede i 1795 havde man forøvrigt bestemt, at der saavel for det nævnte Aar »som for Eftertiden, naar Compagniets Forfatning tillader at give Udbytte, maa forundes ham en Gratification af 1 pro Ct. af Udbyttets Beløb«. Dette er i Kompagniets Historie det første Eksempel paa Tantiemyddelse til Personalet. A.s Tantième forhøjes iøvrigt senere til 2 pCt. af Udbyttet, og ved sin Død havde han desuden en fast aarlig Gage paa 1800 Rdr. Ahrner har aabenbart været et sandt Mønster paa en Bogholder efter Direktionens foran citerede Udtalelser at dømmes, og man forstaar derfor, at det var med ganske særlig Beklagelse, at man modtog Budskabet om hans Død den 12. August 1809 — efter hans ca. 35 Aars Tjeneste som Bogholder.

6. *Lars Christian Blad.*

(¹²/₈ 1809—²/₁ 1829).

Blad, der var født 6. September 1757 som næstældste Søn af Sognepræst i Enderslev-Vraaby, Hans Mathisen B., var 1772 blevet ansat paa Kompagniets Kontor, og han blev 1785 udnævnt til Fuldmægtig. Som saadan søger han fra 1794 i en Aarrække hvert Aar om Lønforbedring paa Grund af »de dyre Tider«. I sin Ansøgning fra 1796 siger han, »at han formedelst Husleiens Forhøjelse efter Ildebranden, hvorved han blev huusvild, maa betale for Huusleie og Brændsel 200 Rdr. aarlig, som er det halve af hans hidtil hafte Indtægter, og at alt hvad han skal have til Livets Ophold for sig og

Familie ialt 6 Mennesker, er saa overmaade dyrt, at hans ringe Gage ikke kan forslaa«. Skønt Direktionen yder ham megen Anerkendelse som en dygtig og tro Kontorbetjent, vil den dog ikke gaa med til at give ham det *faste* aarlige Tillæg paa 200 Rdr., som han ansøger om, men i en Række Aar faar han aarlige Gratialer, og der tilstaas ham senere som Tantième $\frac{1}{2}$ pCt. af Udbyttet. 1809, da han klager over at være kommet i Gæld, faar han til Afbetaling paa denne et Gratiale paa 200 Rdr., da Direktionen kan give ham det Vidnesbyrd, »at han stedse har været og er en troe, paalidelig og duelig Arbejder i sit Fag ved Contoiret, og har derved gjort sig fortient til al muelig Understøttelse og Opmuntring«. Ved Ahrners Død i August 1809 bliver han Bogholder, og hans økonomiske Trængselstid synes nu endelig at være forbi; i det mindste høres der intet mere om nye Lønkrav fra ham. Da Dyrtiden og Pengevæsenets elendige Tilstand i Begyndelsen af det 19. Aarh. blev særlig skæbnsvanger for det fastlønnede Personale, fik dette gentagne Gange Lønreguleringer. Saaledes fik alle Kompagniets Funktionærer i 1812 et Tillæg af 50 pCt. til de daværende Gager, og Aaret efter forhøjedes Tillægget til 100 pCt. Og 1816, da Lønninjerne var blevet omregnede til og udbetaltes i Rigsdaler Sølvværdi, fik samtlige Kompagniets Funktionærer et Tillæg paa $\frac{3}{8}$ af deres Løn, fordi Rigsdaleren, i hvilken Møntsort Lønnen udbetaltes, »er $\frac{3}{8}$ ringere i intrinsique Gehalt, end den gamle courante Rigsdalers Myntfod«. L. C. Blad fungerede som Bogholder lige til sin Død den 2. Januar 1829. Ialt havde han været i Kompagniets Tjeneste i ca. 57 Aar — sikkert det længste Tidsrum, i hvilket nogen af Kompagniets Funktionærer i samtlige de nu forløbne 200 Aar har fungeret.

7. *Mathias Aagesen.*

($\frac{2}{1}$ 1829— $\frac{1}{10}$ 1857).

Ved Bogholder L. C. Blads Død ansøgte hans Søn, Kompagniets daværende Fuldmægtig *Caspar Blad*, om Bogholderstillingen. Han havde da tjent Kompagniet i 13 Aar, men man har formodentlig

ment, at han var for ung til at tage det med Stillingen forbundne Ansvar, thi man gjorde ham ikke til Chef, men nøjedes med at give ham Titel af »2den Bogholder«, i hvilken Egenskab han har »at udføre de egentlige Comptoirforretninger med Bogføring, Regnskab og Skriverie«. Det har nok først været overvejet at give ham en med ham sidestillet Medhjælper, men i Forhandlingerne om Besættelsen af Bogholderposten kommer man sluttelig til det Resultat, at »det anses for rigtigt, at der er eet Hoved, som man har at holde sig til, og som saaledes veed, at Ansvaret paaligger ham«, og for at finde dette Hoved søger man da uden for Kompagniet. Valget faldt paa Dispachør *Mathias Aagesen*, der af Direktionen med Rette karakteriseredes som værende i Besiddelse af »særdeles Indsigt i Assurancevæsenet«. Med Rette, thi Aagesen, der var cand. jur. fra 1814, havde i Foraaret 1820 bestaaet Dispachøreksamen, og efter 16. Juni 1820 at have faaet Bestalling som Dispachør havde han virket som saadan, til han nu blev Bogholder i Kompagniet. Som saadan tilstodes der ham i Gage 1600 Rbd. r. S. »samt de Emolumenter, hans Formand var i Besiddelse af, nemlig: fri Boepæl med videre ved Comptoiret«. Aagesen berømmes bl. a. for sine udmærkede Sprogkundskaber, og han har utvivlsomt været en Akkvisition af Rang for Kompagniet. Paa en ekstraordinær Generalforsamling den 17. September 1857 foreligger der fra Aagesen Ansøgning om at faa sin Afsked fra 1. Oktober s. A. — paa Grund af Alder og af Helbredshensyn. Direktionen beklagede ved den Lejlighed, at »Justitsraad Aagesen« havde maattet beslutte sig til at opgive en Stilling, »hvori han med sine sjeldne Indsigter i en lang Række af Aar med usvækket Interesse har virket til Compagniets Tarv«, og den udbad sig Generalforsamlingens Bemyndigelse til »at bevidne Hr. Justitsraaden Interessentskabets Erkjendtlighed for hans utrættelige og heldbringende Virksomhed for Compagniet«. G. F. bemyndigede derefter Bestyrelsen til at give Aa. et Erkendtlighedsbevis og til »at disponere over den dertil fornødne Sum«. Aagesen afgik den 14. November 1858 ved Døden i en Alder af 67 Aar.

8. August Lorentzen.

($\frac{1}{10}$ 1857— $\frac{15}{2}$ 1873).

Oprindelig juridisk Student hindredes A. L. »af Omstændighederne« i at fortsætte sine Studier og blev 1842 af Bogholder Aagesen privat antaget og lønnet som Medhjælper paa Kompagniets Kontor. 1846 bliver han fast ansat som Kontorist, og han roses da som »et ungt Menneske med særdeles gode Evner og som en ufortrøden Arbejder, der viser en sjelden Iver og Interesse for Kompagniets Tarv«. Ogsaa uden for Kompagniet vandt han Anseelse, thi da i 1852 Oprettelsen af »Den Kjøbenhavnske Sø-Assurance-Forening« var under Forberedelse, modtog han Tilbud om Overtagelsen af Forretningsførerpladsen der. Kompagniet vilde imidlertid ikke gerne give Slip paa ham, som det fremgaar af Direktionens Udtalelse om ham paa Generalforsamlingen 25. Marts 1852, hvori det hedder — efter at der for ham og de øvrige Funktionærer er ansøgt om Gratialer —: »Med Hensyn til Contoirist Lorentzen finder Directionen sig foranlediget til at andrage paa en endog større Begunstigelse. Han er udrustet med særdeles gode Evner og har deels ved egen Flid deels ved den Veiledning, som hans Foresatte har givet ham, erhvervet sig endeel Kundskaber og en Rutine i Forretningerne, der gjør ham ei alene ualmindelig dygtig i den Stilling, han beklæder, men skikket til en mere overordnet Post. Da han derhos har forstaaet at gjøre sig yndet af dem, som søge Forsikkring, saa maa Bestyrelsen antage, at det paa en Tid, hvor Oprettelsen af nye Foreninger er paatænkt, vil være i Compagniets Interesse at sikre sig hans Kræfter og Virksomhed for den kommende Tid«. Hans Lønforhold forbedredes herefter betydelig, og omtrent samtidig fik han Fuldmagt. Han blev altsaa hos Kompagniet og maatte derefter anses som selvskreven til Bogholderstillingen, naar denne blev ledig. Ved Aagesens Afgang 1. Oktb. 1857 ansøgte L. om at blive hans Efterfølger og mindede i sin Ansøgning om, at han i sin Tid »for at kunne blive ved Compagniets Forretninger, har afslaaet den mig tilbudte særdeles fordeeltagige

Ansættelse som Forretningsfører ved den Kiøbenhavnske Sø-Assurance-Forening«. Selvfølgelig blev han Bogholder og virkede derefter som saadan til sin Død, der indtraf 15. Februar 1873. Paa G. F. 8. Marts 1873 meddeles, at Kompagniets »fortjente og nidkjære« Bogholder er afgaaet ved Døden. I Dødsannoncen i »Adresseavisen« betegnes han som »Forretningsfører«. Ogsaa i »Berl. Tid.«, hvor hans Broder Ed. Lorentzen averterer Dødsfaldet, betitles han »Forretningsfører«, men i Kompagniets Bøger forlyder intet om, at der var tillagt ham denne Charge; at han var det af Gavn, er en anden Sag. L. blev 58 Aar gl.

9. *Caspar Frederik Sigfred Blad.* (¹⁵/₂ 1873—¹/₁ 1883).

Sigfred Blad, tredje Generation af Familien Blad i Kompagniets Tjeneste, var født den 11. Juni 1835 som tredjeældste Søn af Kompagniets Kasserer, Caspar Blad, og havde allerede i 8 Aar arbejdet som »ugageret Volontair«, da han fra 1. Oktober 1857 ansattes som Assistent. 1860 blev han Fuldmægtig og 1866 Kasserer, men han skulde dog ogsaa derefter vedblivende bestride sin tidligere Gerning som Fuldmægtig — blot med en Volontær til Hjælp. Af Bestyrelsen roses han for »Dygtighed og ufortrøden Flid«. Ved August Lorentzens Død ansattes Blad, der da i 24 Aar havde været i Kompagniets Tjeneste, som Bogholder »med de for denne Post normerede Emolumenter og med *Benævnelsen Forretningsfører*«. Det er her første Gang, at Forretningsføreritlen officielt anvendes, men Lorentzen havde dog vistnok ogsaa i sin sidste Tid ført denne Titel (jfr. foran). Blads Tjenestetid som Kompagniets Førstemand kom, paa Grund af hans svigtende Helbred, kun til at strække sig over en halv Snes Aar. Han androg i Oktober 1882 om Afsked fra 1. Januar 1883 og ansøger samtidig om »en passende Pension«. Bestyrelsen bevilgede hans Afskedsbegæring og paa Generalforsamlingen den 6. Marts 1883 indstiller den ham, i Betragtning af hans 33aarige Tjenestetid, til en aarlig Pension paa 4000 Kr., som G. F. bevilgede. Blad afgik ved Døden den 13. Maj 1902.

SIGFRED BLAD
Forretningsfører 1873—1883

10. *Oscar Borgen.*
(¹/₁ 1883—²⁰/₉ 1902).

Før sin Ansættelse i Kompagniet havde B., der var født i Frederiksværk 1843, været Assistent ved de sjællandske Jernbaner. Paa Generalforsamlingen den 9. Marts 1874, hvor B. vælges til Kasserer efter Sigfred Blad, der det foregaaende Aar var blevet Forretningsfører, omtaler Direktionen Borgen i følgende Vendinger: »Denne unge Mand er i Besiddelse af fortrinlige Attestationer for Orden, Punktlighed, Samvittighedsfuldhed og Dygtighed og desuden varmt anbefalet af Kompagniets Forretningsfører, der i en Aarrække har kendt ham«. Ved Sigfred Blads Afgang 1. Januar 1883 ansattes Borgen som Forretningsfører, og han vedblev at beklæde denne Stilling, som han bestred med stor Dygtighed, til sin Død, der indtraf 20. September 1902. I sin Mindeartikel om ham skrev »Berl. Tid.« (23. September 1902): »Ved sit praktiske Forretningsblik og sit kraftige Initiativ lykkedes det ham forholdsvis hurtigt og let at bringe det gamle Kompagni ind paa nye Baner og at give det en mere tidssvarende Organisation end Tilfældet var, da han traadte til«. »Børsen« (23. September 1902) og »Assurandøren« (1. Oktober 1902) gav ham lignende Vidnesbyrd — og samtlige Nekrologer samstemmer i, at han var en elskværdig, beskeden og nobel Karakter.

11. *Vilhelm Peter Baastrup.*
(¹/₁ 1903—⁴/₆ 1916).

Paa Generalforsamlingen den 9. Marts 1874 meddeltes det, at *Vilhelm Baastrup* var ansat som Assistent i Kompagniet — dog paa Prøve i et Aar. Ved den Lejlighed udtalte Direktionen om ham: »Baastrup har i flere Aar arbejdet i en lignende Forretning og har gode Anbefalinger«. Baastrups saaledes under beskedne Former indledede Forbindelse med Kompagniet kom til at vare i samfulde 42 Aar til Gavn og Glæde for begge Parter. Efter det stipulerede

OSCAR BORGEN
Forretningsfører 1883—1902

Prøveaars Udløb var der hos Kompagniets Ledelse ingen Tvivl om, at man skulde sikre sig B. som fast Assistent, og hurtigt forstod B. herefter at gøre sig saa godt gældende, at han, da Oscar Borgen i 1883 valgtes til Forretningsfører, blev Kasserer og dermed efter den nyere Tradition egentlig allerede da designeredes som Successor til Forretningførerposten, naar denne maatte blive ledig. Da Borgen 1902 døde, kom det da ogsaa som en Selvfølge, at Baastrup udnævntes til Forretningsfører. Som saadan førte han med betydelig Dygtighed, men forsigtigt og under Bevarelsen af en sund Konservatisme, Kompagniets Omsætning og Indtægter stærkt frem, saaledes som det tydeligt vil fremgaa af de andetsteds i dette Skrift meddelte Tal, og i det hele taget ydede han en ikke ringe Indsats i dansk Søforsikringsvirksomhed. Kompagniets Bestyrelse viste da ogsaa ved flere Lejligheder — ikke mindst ved hans 40-Aars Jubilæum i 1914 — paa forskellig Maade sin Paaskønnelse af hans solide Arbejde. B. var den første af Kompagniets Forretningsførere, der fik tillagt Titel af administrerende Direktør. Personlig var Baastrup en meget elskværdig, hjælpsom og stilfærdig beskeden Mand, der var meget afholdt saavel af sine Kolleger og Forretningsforbindelser som af sit Personale, der har hædret hans Minde ved paa hans Grav paa Garnisons Kirkegaard at rejse et anseligt Mindesmærke. B. afgik ved Døden den 4. Juni 1916. Samvittighedsfuld og pligtopfyldende til det yderste som B. var, blev det stærkt forcerede og paa flere Maader enerverende Arbejde i Krigens første Aar sikkert medvirkende til hans altfor tidlige Bortgang.

12. *P. D. Jochimsen.*
(¹⁵/₆ 1916—²⁴/₁ 1923).

13. *C. Thielst.*
(²⁴/₁ 1923—¹³/₁₁ 1923).

14. *V. Henningsen.*
(¹³/₁₁ 1923—)

VILHELM BAASTRUP
Adm. Direktør 1903—1916

II. KASSERERE

1. *Didrik Barthold Beckman.* (¹/₁ 1781—¹/₄ 1820).

Ved Bogholder (og Kasserer) F. Kølmers Afgang i 1781 fandtes det »højest fornøden for Compagniets sikkerhed og yderligere orden i tingene at holde, at Skille Bogholder og Casserertienesten fra hinanden«, og som Kompagniets første selvstændige Kasserer antoges Brygger *Didrik Barthold Beckman* med en aarlig Gage af 400 Rdr. og mod, at han stillede en Kaution paa 4000 Rdr.

Ved D. B. Beckmans Giftermaal den 20. December 1782 med Jomfru Dorothea Beckman indeholdt »Adresseavisen« et langt Lykønskningsdigt, hvori det bl. a. hedder:

»Hvor godt end Brødet være maa,
saa vil det dog ei smage,
Saalænge vi i eenlig Stand
bekymret dertil tage;
Men naar to eenig' Hierter det
kan dele mellem sig,
Saa er det som et Manna sødt
og smager nydelig.«

Og senere i samme langstrakte Poem hedder det fint hentydende:

»Hans Forsyns Naade unde Dem
et langt lyksaligt Liv,
Og snart lidt smukt at leege med
til moersom Tidsfordriv.«

I »Consideration af Forretningens Forøgelse« faar B. et Par Aar efter Lønningen forhøjet til 500 Rdr., og 1794 — efter 13 Aars Kasserertjeneste — lægges der 200 Rdr. til »hans ringe Gage af 500 Rdr. aarlig, der lidet forslaar for en Familie med Kone og 5 levende

Børn«. Direktionen roser ham ved den Lejlighed for »Flid, Troskab og Nøiagtighed« i sine Forretninger. I 1796 klager B. over, at han ved den ulykkelige Ildebrand har lidt et Tab paa 200 Rdr., og at han, der nu har 9 Mennesker at underholde, ser Fremtiden i Møde med Frygt »formedelst de tiltagende dyre Tider«. Han faar da — som i de følgende Aar atter og atter — et Gratiale. Paa Generalforsamlingen den 23. Februar 1820 foreligger Ansøgning fra B. om paa Grund af Alderdom og Svækkelse at faa sin Afsked til 1. April s. A. med Bibeholdelsen af sin fulde Gage — da 1360 Rbd. r. S. — som livsvarig aarlig Pension. Hans Ansøgning bevilges i alle Dele, og B. fik desuden som en særlig Anerkendelse for sin lange og tro Tjeneste udbetalt et Gratiale af 500 Rbd. r. S. Paa Generalforsamlingen den 28. Februar 1827 meddeles det, at B. er afgaaet ved Døden. Hans Svigerdatter — Amtschirurg Beckmans Enke — og hans Søn Snedkermester Beckman, der var syg og ude af Stand til at tjene til sit Underhold, ansøger samtidig om — og faar — mindre aarlige Understøttelser fra Kompagniet.

2. *Christian Stolberg Schou.*

(¹/₄ 1820—³/₈ 1840).

Schou kom omkring 1800 i Kompagniets Tjeneste, blev Fuldmægtig 1810 og efterfulgte D. B. Beckman som Kasserer. Han afgik ved Døden den 3. Juni 1840 efter henved 40 Aars Tjeneste i Kompagniet, og han faar af Direktionen (G. F. 31. Marts 1841) det Vidnesbyrd, at han har i »den Tid udført de ham paahvilende Forretninger med en Nidkjærhed, Orden og Retsindighed, der gjorde ham agtet og yndet af hans Foresatte«. Schous Enke ansøger ved hans Død om at faa bevilget en Pension »for sig og 7 uforørgede Børn«; hun faar bevilget en Pension paa 350 Rbd. for sig selv og desuden en Understøttelse til Børnene.

3. *Caspar Blad.* (³/₆ 1840—²/₄ 1846).

C. B., der var født den 2. Maj 1793 som yngste Søn af Bogholder L. C. B., ansattes 1816 i Kompagniet, blev 1820 Fuldmægtig, 1829 ved Faderens Død 2den Bogholder og 1840 Kasserer efter Schou. Blads Tjenestetid som Kasserer blev ikke lang; han døde den 2. April 1846 efter 30 Aars Tjeneste i Kompagniet. Direktionen giver ham gentagne Gange det bedste Vidnesbyrd, og ved hans Ansættelse som Kasserer forlanger man — mod Sædvane — ingen Kaution, da B. »er Directionen bekiendt som en streng redelig Mand«. Efter hans Død ansøger hans Enke for sig og sine 6 Børn om Pension og faar for sig selv bevilget 350 Rbd. aarlig og desuden Understøttelse til Børnene indtil disses fyldte 18. Aar. Ved den Lejlighed (G. F. 6. November 1846) vedtoges det forøvrigt af Interessenterne, at Kompagniets Kontorbetjente fremtidig, naar de indgik Ægteskab, skulde sikre deres eventuelle Enker en Overlevelserente paa ca. ¹/₅ af deres Løn — »ved at gøre Indskud i Forsørgelseskassen af 1842«.

4. *Peder William Fæster.* (²/₄ 1846—¹³/₂ 1860).

Fæster ansattes 1834 i Kompagniet, blev 1840 Fuldmægtig og 1846 Kasserer efter Caspar Blad. Allerede 1838 siges det om ham, at han »ved Orden og Nøiagtighed i Udførelsen af de ham betroede Forretninger, ved utrættelig Flid og ved den Interesse, han viser for Compagniets Anliggender, har vundet sine nærmeste Foresattes Yndest«, og flere Gange roses han som »en særdeles tro, ordentlig og nøiagtig Embedsmand«. Efter hans Død den 13. Februar 1860 gav Direktionen ham det smukke Vidnesbyrd, »at den stedse har havt Grund til at være meget tilfreds med den Orden og ufortrødne Nidkjærhed, med hvilken afdøde Fæster har udført de ham i hans forskjellige Stillinger ved Comptoiret anbetroede Forretninger«.

CASPAR BLAD
Kasserer 1840—1846

Fæsters Enke — og to ugifte Døtre — faar bevilget en aarlig Pension paa 300 Rdr.

5. *N. Jensen.*

(¹³/₂ 1860—¹/₄ 1866).

I ca. 9 Aar havde J. været privat engageret som Ekstraskriver paa Kompagniets Kontor, før han 1841 ansattes som fast Skriver eller Kontorist. Fuldmægtig blev han 1846 — han gik da i sit 47. Aar — og Direktionen udtalte da om ham, at »den Udholdenhed, Orden og Nøiagtighed, hvormed han udfører de ham betroede Forretninger, gjør ham særdeles skikket til Bogføringen«. Ved Fæsters Død 1860 konstituerer Bestyrelsen ham straks i Kassererstillingen, i hvilken han faar endelig Ansættelse ved den følgende Generalforsamlings Valg. Allerede i Begyndelsen af 1866 ansøger J. paa Grund af tiltagende Sygdom og Affældighed Generalforsamlingen om Afsked fra 1. April 1866 — han havde da tjent Kompagniet i ca. 35 Aar — og Bestyrelsen, der siger, at han »stedse med Nidkjærhed og Flid har udført de ham paahvilende Pligter«, indstiller ham til en livsvarig aarlig Pension af 1000 Rdr., som G. F. bevilger. Sigfred Blad havde da i nogle Maaneder været konstitueret som Kasserer, hvortil han nu endelig vælges. Kort efter — i Juni 1866 — afgik Jensen ved Døden.

6. *Caspar Frederik Sigfred Blad.*

(¹/₄ 1866—¹⁵/₂ 1873).

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger)

C. I. H. Riise, der 1860 var blevet ansat som Assistent i Kompagniet efter i et Par Aar at have arbejdet uden Gage, konstitueres efter Blads Afgang som Kasserer, men ønsker selv 1874 at fratræde denne Post og at overtage »sine tidligere havde Funktioner ved Kompagniet«.

7. Oscar Borgen.

(1874—¹/₁ 1883).

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger)

8. Vilhelm Baastrup.

(¹/₁ 1883—¹/₁ 1903).

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger)

9. P. D. Jochimsen.

(¹/₁ 1903—³/₆ 1915).

Derefter Kontorchef indtil Direktør Baastrups Død.

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger)

10. O. L. Bang.

(¹/₁ 1916—³⁰/₆ 1923).

Udnævnt til Kontorchef ¹/₇ 1919.

11. Herman Olsen.

(¹/₇ 1923—).

III. BOGHOLDERE

1. C. I. H. Riise.

(1873—1905).

2. Herman Olsen.

(1905—1923).

3. Aage Sommer.

(1923—).

IV. FULDMÆGTIGE

1. *Anders Nielsen Galthen.*

(1735—1781).

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger)

2. *Peter Müller.*

(1781—1784).

Da M. i 1781 ansættes som Fuldmægtig, angives det, at han havde arbejdet i Kompagniets Tjeneste »14 à 15 Aar«; han er altsaa blevet antaget som Medhjælper paa Kontoret 1766 eller 1767. Ved Bogholder Galthens Død 1784 konstitueres han ad interim som Bogholder, men allerede efter 8 Dages Forløb opsiger han sin Stilling i Kompagniet paa Grund af »svækkede Sinds- og Legems-Kræfter«. Paa Generalforsamlingen 1785 foreligger der fra ham en Ansøgning om Pension, og Direktionen understøtter med sin »beste Recommendation«, »at han maatte for sin øvrige Levetid, eller til han kunde naae et andet Levebrød, nyde aarlig 200 Rdr., som endnu ikke er $\frac{2}{3}$ parter af hans hidindtil havde Løn, og altsaa det ringeste vi troe at denne gamle og redelige Betient burde aflægges med«. Pensionen bevilgedes og bortfaldt først ved Müllers Død, der indtraf den 29. September 1800.

3. *Lars Christian Blad.*

(1785—1810).

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger)

4. *Christian Stolberg Schou.*

(1810—1820).

(Se under Kasserere)

5. *Caspar Blad.*

Fuldmægtig 1820—1829, »2den Bogholder« 1829—1840. (Se iøvrigt Kasserere)

6. *William Fæster.*

(1840—1846).

(Se under Kasserere)

7. *N. Jensen.*

(1846—1860).

(Se under Kasserere)

8. *August Lorentzen.*

(ca. 1853—1857).

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger)

9. *Sigfred Blad.*

(1860—(1866)1873).

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger)

10. *Viggo Løve.*

(1873—1874).

11. *William Damm.*

(1889—ca. 1893).

12. *P. D. Jochimsen.*

(1898—1903).

(Se under Ledere af Kompagniets Forretninger og Kasserere)

13. *O. L. Bang.*
(1903—1915).

(Se under Kasserere)

14. *K. v. Müllen.*
(1916—1919).

15. *Knud Ipsen.*
(1916—1919).

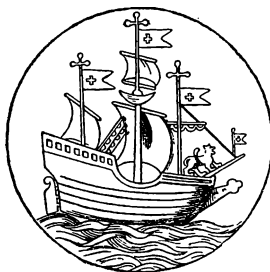
Derefter Kontorchef $^{1/7}$ 1919— $^{20/12}$ 1923; fra sidstnævnte Dato
Underdirektør.

16. *Niels Toft.*
($^{1/7}$ 1919—).

17. *P. Møllerup-Thomsen.*
(1919—1923).

18. *Otto Hansen.*
($^{1/1}$ 1921—).

19. *Niels Juul Jensen.*
($^{1/1}$ 1921—).

BESTYRELSEN I AARENE 1726—1850

(I Kompagniets Generalforsamlingsprotokoller, af hvilke de efterfølgende Personalialia er uddraget, er det ganske tilfældigt, om de paagældende Personer nævnes ved fulde Navn, ved Efternavn med Fornavn antydet ved Bogstaver eller ved Efternavn alene. Paa samme Maade angives snart Personernes erhvervsmæssige Stilling, snart deres Titler og snart ingen af Delene. I den efterfølgende Fortegnelse er kun i de færreste Tilfælde benyttet andre Kilder end Protokollerne, hvis Navne- og Titelangivelser derfor som Regel er gengivet uforandret. En Klamme om den sidste Tidsangivelse for en Persons Funktions-tid betyder, at paagældende har fungeret til sin Død, der vil være indtraadt en vis kortere Tid før den i Klammen opgivne Dato, paa hvilken hans Efterfølger er blevet valgt. Hvor der er sat Klamme om Fornavnet, har dette ikke direkte været nævnt i Protokollerne).

1. KOMMITTEREDE VED POLICERNES EKSPEDITION

- $25/4$ 1726— $12/1$ 1728. Raadmand *Nicolai Burmester*.
 $25/4$ 1726— $12/1$ 1728. Købmand *Abraham Klöcker*.
 $25/4$ 1726— $10/1$ 1729. Bogholder *Frederik Holmsted*.
 $12/1$ 1728— $10/1$ 1729. Købmand *Jens Lassen*.
 $12/1$ 1728— $9/1$ 1730. Etatsraad *Gregorius Klauman*.
 $10/1$ 1729— $11/1$ 1731. Købmand *Jacob Sewerin*.
 $10/1$ 1729— $12/4$ 1730. Købmand *Oluf Blach*.
 $9/1$ 1730— $10/1$ 1732. Købmand *Herman Henrik Kønneman*.
 $12/4$ 1730— $12/1$ 1735. Grosserer *Joost von Hemert*.
 $11/1$ 1731— $18/1$ 1736. Købmand *Daniel Lindeman*.
 $10/1$ 1732— $16/1$ 1737. *Gregorius Nielsen*.
 $12/1$ 1735— $13/3$ 1737. Købmand *I. von der Lippe*.
 $18/1$ 1736— $13/1$ 1740. Købmand *Jens Gregersen Klitgaard*.

- $16\frac{1}{1}$ 1737— $17\frac{1}{1}$ 1742. Justitsraad, Raadmand *Johan Edinger*.
 $13\frac{1}{3}$ 1737— $16\frac{1}{1}$ 1743. Købmand *Søren Jørgensen*.
 $13\frac{1}{1}$ 1740— $20\frac{1}{4}$ 1746. Købmand *Abraham Pelt*.
 $17\frac{1}{1}$ 1742— $19\frac{1}{2}$ 1749. Købmand *Peter Boertmann*.
 $16\frac{1}{1}$ 1743— $22\frac{1}{1}$ 1744. Bank-Commissær *Peter von Huch*.
 $22\frac{1}{1}$ 1744— $19\frac{1}{2}$ 1749. Bogholder *Frantz Fæddesen*.
 $20\frac{1}{4}$ 1746— $28\frac{1}{1}$ 1750. Raadmand *Johan Didrik Beckman*.
 $19\frac{1}{2}$ 1749— $19\frac{1}{1}$ 1752. *Søren Elsegaard*.
 $19\frac{1}{2}$ 1749— $19\frac{1}{1}$ 1752. *Hans Munck*.
 $28\frac{1}{1}$ 1750— $24\frac{1}{1}$ 1753. Raadmand *Abraham Falck*.
 $19\frac{1}{1}$ 1752— $20\frac{1}{1}$ 1755. *Lyder Skildrup*.
 $19\frac{1}{1}$ 1752— $29\frac{1}{1}$ 1756. Grosserer *Michael Skibsted*.
 $24\frac{1}{1}$ 1753— $26\frac{1}{1}$ 1757. Kasserer *Didrik Munck*.
 $20\frac{1}{1}$ 1755— $4\frac{1}{1}$ 1759. Købmand *Hans Christian Ølgod*.
 $29\frac{1}{1}$ 1756— $25\frac{1}{1}$ 1764. Grosserer *Johan Peter Suhr*.
 $26\frac{1}{1}$ 1757— $25\frac{1}{1}$ 1764. Raadmand *Didrik Beckman*.
 $4\frac{1}{1}$ 1759— ? *Niels Hansen Gram*.
? — $26\frac{1}{1}$ 1763. *Oluf Bech*.
 $26\frac{1}{1}$ 1763— $23\frac{1}{1}$ 1766. Købmand *Peter Boertmann*.
 $25\frac{1}{1}$ 1764— $28\frac{1}{1}$ 1767. Justitsraad *Abrah. Falck*.
 $25\frac{1}{1}$ 1764— $28\frac{1}{1}$ 1767. Raadmand *Beckman*.
 $23\frac{1}{1}$ 1766— $14\frac{1}{2}$ 1770. Grosserer *Michael Skibsted*.
 $28\frac{1}{1}$ 1767— $14\frac{1}{2}$ 1770. *Lyder Skildrup*.
 $28\frac{1}{1}$ 1767— $13\frac{1}{2}$ 1771. Købmand *Hans Christian Ølgod*.
 $14\frac{1}{2}$ 1770— $26\frac{1}{3}$ 1778. Kaptajn *Knud Christian Ytrech*.
 $14\frac{1}{2}$ 1770— $[22\frac{1}{3} 1775]$. Groshandler *Peter Fenger*.
 $13\frac{1}{2}$ 1771— $31\frac{1}{3}$ 1779. Agent *Gysbert Behagen*.
 $22\frac{1}{3}$ 1775— $25\frac{1}{1}$ 1786. *Christian Ludvig Budtz*.
 $26\frac{1}{3}$ 1778— $19\frac{1}{2}$ 1784. Grosserer *Jens Lauritzen*.
 $31\frac{1}{3}$ 1779— $23\frac{1}{2}$ 1785. *Christian Hansen*.
 $19\frac{1}{2}$ 1784— $19\frac{1}{2}$ 1818. *Peter Nicolai Porth*.
 $23\frac{1}{2}$ 1785— $12\frac{1}{3}$ 1788. *Andreas Skibsted*.
 $25\frac{1}{1}$ 1786— $15\frac{1}{3}$ 1792. Grosserer *Rasmus Kirketerp*.

- $12\frac{1}{3}$ 1788—[$12\frac{1}{2}$ 1801]. Justitsraad *Jacob Chr. van Deurs*.
 $15\frac{1}{3}$ 1792—[$13\frac{1}{2}$ 1817]. Grosserer *Jørgen Bech*.
 $12\frac{1}{2}$ 1801—[$5\frac{1}{2}$ 1812]. Kaptajn *Jacob Thostrup*.
 $5\frac{1}{2}$ 1812—[$4\frac{1}{7}$ 1821]. Kaptajn *Frederik Soltwedel*.
 $13\frac{1}{2}$ 1817— $23\frac{1}{2}$ 1820. Grosserer *Johan David Vogel*.
 $19\frac{1}{2}$ 1818—[$4\frac{1}{7}$ 1821]. Bankdirektør *Gunni Busck*.
 $23\frac{1}{2}$ 1820—[$29\frac{1}{9}$ 1824]. Grosserer *Jens Harboe*.
 $4\frac{1}{7}$ 1821— $16\frac{1}{3}$ 1832. Kaptajn *Jens Christian Møller*.
 $4\frac{1}{7}$ 1821—[$31\frac{1}{3}$ 1846]. Grosserer *Jørgen Peter Bech*.
 $29\frac{1}{2}$ 1824—[$24\frac{1}{4}$ 1839]. Grosserer *Johan Didrik Meyer*.
 $16\frac{1}{3}$ 1832— $31\frac{1}{3}$ 1841. Kaptajnløjtnant [*Broder Knud Brodersen*]
Wigelsen.
 $24\frac{1}{4}$ 1839—Jan.1851. Grosserer *Mathias Wilhelm Sass*.
 $31\frac{1}{3}$ 1841— do. Kaptajn *Frederik August Paludan*.
 $31\frac{1}{3}$ 1846— do. Grosserer *Emil Zeuthen Svitzer*.

2. KOMMITTEREDE VED HAVARIERS OG SKADERS UNDERSØGELSE

- $25\frac{1}{4}$ 1726— $10\frac{1}{1}$ 1729. Justitsraad *Niels Foss*.
 $25\frac{1}{4}$ 1726— $11\frac{1}{1}$ 1731. Assessor *Didrik Seckman*.
 $25\frac{1}{4}$ 1726— $13\frac{1}{1}$ 1734. Købmand *Wilhelm Edinger*.
 $10\frac{1}{1}$ 1729— $9\frac{1}{1}$ 1730. Justitsraad *Thomas Bartholin*.
 $9\frac{1}{1}$ 1730— $13\frac{1}{1}$ 1736. Sekretær *Jens Dreyer*.
 $11\frac{1}{1}$ 1731— $13\frac{1}{1}$ 1734. Byskriver *Jacob Ursin*.
 $13\frac{1}{1}$ 1734— $14\frac{1}{1}$ 1739. Justitsraad [*Oluf Borch de Schouboe*].
 $13\frac{1}{1}$ 1734—[$16\frac{1}{1}$ 1737]. Købmand *Hans Hansen Berg*.
 $18\frac{1}{1}$ 1736—[$15\frac{1}{1}$ 1738]. Kancelliraad *Kreyer*.
 $16\frac{1}{1}$ 1737— $13\frac{1}{1}$ 1740. Købmand *Oluf Hansen Aagaard*.
 $15\frac{1}{1}$ 1738— $20\frac{1}{4}$ 1746. Raadmand *Hans Fog*.
 $14\frac{1}{1}$ 1739— $19\frac{1}{2}$ 1749. Etatsraad *Johan Fred Friis*.
 $18\frac{1}{1}$ 1740— $20\frac{1}{4}$ 1746. Købmand *Hans Henrik Beck*.
 $20\frac{1}{4}$ 1746— $27\frac{1}{1}$ 1751. Justitsraad *Johannes Valeur*.
 $20\frac{1}{4}$ 1746— $23\frac{1}{1}$ 1750. Justitsraad *Hermann Lengerken Klöcker*.

- $19\frac{1}{2}$ 1749— $19\frac{1}{1}$ 1752. Etatsraad *Caspar* [*Christoffer*] *Bartholin*.
 $28\frac{1}{1}$ 1750— $23\frac{1}{1}$ 1754. Etatsraad *Enevold de Falsen*.
 $27\frac{1}{1}$ 1751— $22\frac{1}{1}$ 1755. Justitsraad *Oluf Blach*.
 $19\frac{1}{1}$ 1752— $22\frac{1}{1}$ 1755. Etatsraad *Anthony Raff*.
 $23\frac{1}{1}$ 1754— $26\frac{1}{1}$ 1757. Etatsraad [*Henrik*] *Hielmstjerne*.
 $22\frac{1}{1}$ 1755— $[27\frac{1}{1}]$ 1762]. Kommandør *Olfert* [*Fas*] *Fischer*.
 $22\frac{1}{1}$ 1755— $4\frac{1}{1}$ 1759. Professor *Peder Kofod Anker*.
 $26\frac{1}{1}$ 1757— $27\frac{1}{1}$ 1762. Etatsraad *Herman Henrik Kønneman*.
 $4\frac{1}{1}$ 1759— $25\frac{1}{1}$ 1764. Etatsraad [*Joh. Chr.*] *Schrødersee*.
 $27\frac{1}{1}$ 1762— $23\frac{1}{1}$ 1766. Etatsraad *Henrik Stampe*.
 $27\frac{1}{1}$ 1762— $31\frac{1}{1}$ 1765. Kommandør-Kaptajn [*Frederik*] *Rejersen*.
 $25\frac{1}{1}$ 1764— $31\frac{1}{1}$ 1765. Etatsraad [*Jacob*] *Barchman*.
 $31\frac{1}{1}$ 1765— ? Etatsraad [*Andreas*] *Graah*.
 $31\frac{1}{1}$ 1765— $8\frac{1}{2}$ 1769. Kommandør [*Jens*] *Güldenchrone*.
 $23\frac{1}{1}$ 1766— $22\frac{1}{3}$ 1775. Generalauditør *Frederik Christian Sevel*.
 $8\frac{1}{2}$ 1769— $23\frac{1}{2}$ 1785. Schoutbynacht *Simon Hoogland*.
? — $14\frac{1}{2}$ 1770. Etatsraad [*Hans Nicolai*] *Nissen*.
 $14\frac{1}{2}$ 1770— $[6\frac{1}{10}]$ 1788]. Raadmand *Mathias Lunding*.
 $22\frac{1}{3}$ 1775— $[26\frac{1}{3}]$ 1778]. Etatsraad [*Jakob*] *Lowson*.
 $26\frac{1}{3}$ 1778— $4\frac{1}{4}$ 1781. Konferensraad [*Hans Christopher*] *Hersleb*.
 $4\frac{1}{4}$ 1781— $31\frac{1}{1}$ 1811. Konferensraad [*Chr. Ludvig*] *Schütz*.
 $23\frac{1}{2}$ 1785— $[10\frac{1}{3}]$ 1797]. Kontreadmiral [*Johan Cornelius*] *Krieger*.
 $6\frac{1}{10}$ 1788— $15\frac{1}{3}$ 1792. Justitsraad [*Bernt Christopher*] *Wilkens*.
 $15\frac{1}{3}$ 1792— $[7\frac{1}{4}]$ 1802]. Konferensraad *Jacob Edvard Colbjørnsen*.
 $10\frac{1}{8}$ 1797— $[29\frac{1}{9}]$ 1824]. Kaptajn *Johan Cornelius Krieger*.
 $7\frac{1}{4}$ 1802— $[22\frac{1}{2}]$ 1815]. Konferensraad *Christian Colbjørnsen*.
 $31\frac{1}{1}$ 1811— $[26\frac{1}{2}]$ 1823]. Etatsraad [*Herman Henrik*] *Kønneman*.
 $22\frac{1}{2}$ 1815— $21\frac{1}{2}$ 1821. Justitsraad *Christian Klingberg*.
 $21\frac{1}{2}$ 1821— $31\frac{1}{3}$ 1841. Etatsraad *Peder Møller*.
 $26\frac{1}{2}$ 1823—Jan.1851. Højesteretsadvokat *Frederik Wilhelm Treschow*.
 $29\frac{1}{9}$ 1824— $[24\frac{1}{4}]$ 1839]. Kaptajn *Gotfred Hagerup*.
 $31\frac{1}{3}$ 1841—Jan.1851. Bankdirektør [*Christian Wilhelm*] *Haagen*.

3. KOMMITTEREDE VED FORSIKRINGSKASSEN

- $25/4$ 1726— $9/1$ 1730. Etatsraad *Hans Seidelin*.
 $25/4$ 1726— $9/1$ 1730. Justitsraad *Christen Berregaard*.
 $26/4$ 1726— $11/1$ 1731. Kancelliforvalter *Seckman*.
 $9/1$ 1730— $18/1$ 1736. Krigsraad *Peder Helt*.
 $9/1$ 1730— $12/1$ 1735. Kasserer *Christen Daldorph*.
 $11/1$ 1731— $13/1$ 1740. Købmand *Peter Kellinghusen*.
 $12/1$ 1735— $21/2$ 1748. Købmand *Didrik B[arthold] Beckman*.
 $18/1$ 1736— $20/4$ 1746. Møntmester *C. Winneken*.
 $13/1$ 1740— $20/4$ 1746. Købmand *Simon Bischoff*.
 $20/4$ 1746— $28/1$ 1750. Kancelliraad *Jørgen Thomsen*.
 $20/4$ 1746— $[21/2$ 1748]. Købmand *Jochum Cracowitz*.
 $21/2$ 1748— $24/1$ 1753. Kaptajn *Hans Høyer*.
 $21/2$ 1748— $[14/2$ 1770]. Raadmand *de Place*.
 $28/1$ 1750— $28/1$ 1757. Justitsraad *Poul Heltzen*.
 $24/1$ 1753— $[29/1$ 1756]. Raadmand *Ziemer*.
 $29/1$ 1756— $31/1$ 1765. Justitsraad *Thygesen*.
 $28/1$ 1757— $27/1$ 1762. Generalauditør *Wederkinck*.
 $27/1$ 1762— $20/3$ 1782. Kancelliraad *Mangor*.
 $31/1$ 1765— $19/2$ 1784. Justitsraad *Hans [Hansen] Koefoed*.
 $14/2$ 1770— $19/2$ 1784. Kancelliraad [*H. C.*] *Stampe*.
 $20/3$ 1782— $[24/2$ 1796]. Archiater [*Carl*] *Jensenius*.
 $19/2$ 1784— $31/1$ 1811. Justitsraad *Kønneman*.
 $19/2$ 1784— $[24/2$ 1796]. Etatsraad [*Eiler*] *Hagerup*.
 $24/2$ 1796— $28/2$ 1823. Justitsraad [*Heinrich?*] *Callisen*.
 $24/2$ 1796— $[14/2$ 1806]. Justitsraad *Wilckens*.
 $14/2$ 1806— $[15/2$ 1812]. Assessor [*Peder*] *Wedegé*.
 $5/2$ 1812— $[28/2$ 1827]. Etatsraad *Conrad Daniel Linde*.
 $5/2$ 1812— $22/2$ 1815. Justitsraad *Christian Klingberg*.
 $22/2$ 1815— $4/7$ 1821. Etatsraad *Peder Møller*.
 $4/7$ 1821— $26/2$ 1823. Højesteretsadvokat *Fred. Wilh. Treschow*.
 $28/2$ 1823— ? Auditør og Raadmand [*Just Henrik*] *Mundt*.
 $25/2$ 1824— $[24/3$ 1830]. Justitsraad *Colbiørn Deegen*.

- $28/2$ 1827— $[30/3$ 1831]. Etatsraad *Hans Bilsted*.
 $24/3$ 1830—Jan.1851. Højesteretsassessor *Hans Jacob Koejoed*.
 $30/3$ 1831— do. Kammerraad *Arnoldus de Fine Skibsted*.

4. »TIL AT CONSULERE OG FØRE CORRESPONDANCE«
 (BØRSKONSULENTER)

- $25/4$ 1726— $24/1$ 1753. Købmand *Hans Jørgen Soelberg*.
 $25/4$ 1726— $20/4$ 1746. Købmand *Niels Henriksen*.
 $20/4$ 1746— $[24/1$ 1753]. Etatsraad [*Gregorius*] *Klauman*.
 $24/1$ 1753— $[9/4$ 1777]. Etatsraad [*Joost*] *von Hemert*.
 $24/1$ 1753— $9/4$ 1777. Bank-Commissær *Abraham Pelt*.
 $9/4$ 1777— $19/2$ 1784. Etatsraad [*J. P.*] *Suhr*.
 $9/4$ 1777— $12/2$ 1789. Raadmand *Beckman*.
 $19/2$ 1784— $12/2$ 1789. Raadmand *Waage*.
 $12/2$ 1789— $13/2$ 1817. Købmand, Bankdirektør *Lars Larsen*.
 $12/2$ 1789— $[9/2$ 1804]. Købmand *Jens Lauritzen*.
 $9/2$ 1804— $[5/2$ 1812]. Major *Jens Holbeck*.
 $5/2$ 1812— $2/3$ 1825. Kommerceraad *Peter Rabeholm*.
 $13/2$ 1817— $29/3$ 1838. Etatsr., fhv. Bankdirektør *Koejoed*.
 $2/3$ 1825— $[1/3$ 1826]. Grosserer *Alexius Hoffmann*.
 $1/3$ 1826— $28/2$ 1827. Agent *Wever*.
 $28/2$ 1827— Grosserer *Nicolai Jacobsen*.
 $29/3$ 1838— Grosserer *Mathias Wilhelm Sass*.

BESTYRELSEN I AARENE 1851—1926

(Paa Generalforsamlingen den 27. Juni 1850 vælges efter den ny Ordning af Bestyrelsesforholdene til at fungere fra 1. Januar 1851 en Bestyrelse bestaaende af en Direktion paa 4 Medlemmer og et Repræsentantskab paa 7 Medlemmer.

I Perioden til 1926 har følgende fungeret i de vedføjede Tidsrum):

1. DIREKTØRER (Kommitterede).

- $\frac{1}{1}$ 1851— $\frac{16}{1}$ 1866. Grosserer *Matthias Wilhelm Sass*.
 $\frac{1}{1}$ 1851— $\frac{12}{3}$ 1868. Kommandør *Frederik August Paludan*.
 $\frac{1}{1}$ 1851— $\frac{20}{3}$ 1862. Bankdirektør *Christian Wilhelm Haagen*.
 $\frac{1}{1}$ 1851— $\frac{27}{3}$ 1851. Grosserer *Emil Zeuthen Svitzer*.
 $\frac{27}{3}$ 1851— $\frac{22}{7}$ 1875. Grosserer *Pierre Jean Agier*.
 $\frac{20}{3}$ 1862— $\frac{24}{3}$ 1873. Overretsprokurator *Lars Christian Larsen*.
 $\frac{12}{3}$ 1868— $\frac{18}{10}$ 1880. Kaptajn *F. Paludan*.
 $\frac{9}{3}$ 1874— $\frac{14}{3}$ 1878. Konsul *Helland*.
 $\frac{2}{3}$ 1876—[$\frac{6}{3}$ 1883]. Grosserer *B. W. Sass*.
 $\frac{14}{3}$ 1878— $\frac{27}{1}$ 1893. Grosserer *H. J. Rønne*.
 $\frac{2}{3}$ 1881— $\frac{29}{6}$ 1892. Skibsreder *Carl Frederik Gottlob Stage*.
 $\frac{6}{3}$ 1883— $\frac{16}{3}$ 1912. Grosserer *Gustav James Hansen*.
 $\frac{3}{3}$ 1893—[$\frac{1}{3}$ 1895]. Kommandør *Johan Christian Kraft*.
 $\frac{3}{3}$ 1893— $\frac{28}{2}$ 1913. Etatsraad, Grosserer *William Theodor Malling*.
 $\frac{1}{3}$ 1895— $\frac{15}{4}$ 1920. Konferensraad, Grosserer *Hans Peter Johan Lyngbye*.
 $\frac{4}{3}$ 1913— $\frac{7}{4}$ 1922. Konferensraad, Direktør *Carl Julius Peter Ryberg*.
 $\frac{10}{3}$ 1914— $\frac{29}{11}$ 1917. Direktør *Aage Hjalmar Ostfeldt*.

- $\frac{5}{3}$ 1918— $\frac{25}{10}$ 1922. Direktør *Peter de Nully Brown*.
 $\frac{9}{3}$ 1920— $\frac{18}{1}$ 1923. Direktør *Jens Daugaard-Jensen*.
 $\frac{7}{4}$ 1922— $\frac{3}{12}$ 1923. Skibsreder *Andreas Christian Hamann Erlandsen*.
 $\frac{18}{1}$ 1923— Højesteretssagfører *Johs. Stein*.
 $\frac{18}{1}$ 1923— $\frac{3}{12}$ 1923. Direktør *Vilh. A. Bang*.
 $\frac{6}{1}$ 1924— Direktør *E. I. Baastrup*.
 $\frac{6}{1}$ 1924— Grosserer *William Malling*.

2. REPRÆSENTANTER

- $\frac{1}{1}$ 1851— $\frac{22}{7}$ 1863. Admiral *Jens Seidelin*.
 do. — $\frac{25}{3}$ 1863. Geheime-Konferensraad *H. J. Koefoed*.
 do. — $\frac{2}{3}$ 1881. Skibsreder *Carl Frederik Gottlob Stage*.
 do. — $\frac{10}{11}$ 1858. Etatsraad *Johannes Theodor Suhr*.
 do. —[$\frac{2}{3}$ 1881]. Konsul *N. G. Halkier*.
 do. — $\frac{22}{1}$ 1865. Bankdirektør *Carl Christian Birch Liebenberg*.
 do. — $\frac{14}{3}$ 1867. Bankdir., Konsul *Heinrich Lorentz Frølich*.
 $\frac{18}{3}$ 1859—[$\frac{3}{3}$ 1887]. Grosserer *Emil Zeuthen Svitzer*.
 $\frac{25}{3}$ 1863— $\frac{25}{6}$ 1872. Professor *Tage Algreen-Ussing*.
 $\frac{31}{3}$ 1864— $\frac{17}{2}$ 1866. Orlogskaptajn *Hans Herman Stephen Grove*.
 $\frac{23}{3}$ 1865—[$\frac{3}{3}$ 1891]. Assessor *C. Sporon*.
 $\frac{14}{3}$ 1867— $\frac{12}{3}$ 1868. Kaptajn *F. Paludan*.
 $\frac{14}{3}$ 1867— $\frac{2}{3}$ 1876. Grosserer *B. W. Sass*.
 $\frac{12}{3}$ 1868— $\frac{6}{3}$ 1883. Kaptajn *Malthe-Brunn*.
 $\frac{8}{3}$ 1873— $\frac{9}{3}$ 1874. Overretsassessor *Carl Frederik de Fine Skibsted*.
 $\frac{9}{3}$ 1874— $\frac{5}{12}$ 1893. Højesteretsadvokat *A. H. F. Klubien*.
 $\frac{2}{3}$ 1876— ? Grosserer *Svend Wilhelm Isberg*.
 $\frac{2}{3}$ 1881— $\frac{1}{3}$ 1895. Konferensraad, Grosserer *Hans Peter Johan Lyngbye*.
 $\frac{2}{3}$ 1881— $\frac{3}{3}$ 1893. Kommandør *Johan Christian Kraft*.
 $\frac{6}{3}$ 1883— $\frac{1}{3}$ 1895. Kaptajn *Carl Otto Emil Normann*.
 $\frac{3}{3}$ 1887— $\frac{3}{3}$ 1893. Etatsraad, Grosserer *William Theodor Malling*.

- $\frac{3}{3}$ 1891—Juli 1914. Overretsassessor *V. Meyer*.
 $\frac{3}{3}$ 1893— $\frac{5}{3}$ 1918. Grosserer *Claus Langhaar Smidt*.
 $\frac{3}{3}$ 1893— $\frac{10}{6}$ 1916. Kommandør *Andreas William Bonnesen*.
 $\frac{5}{3}$ 1894— ? Grosserer *Fr. Fischer*.
 $\frac{5}{3}$ 1894— $\frac{1}{3}$ 1898. Grosserer *G. Nagel*.
 $\frac{1}{3}$ 1895—[$\frac{4}{3}$ 1907]. Grosserer *H. T. Mohr*.
 $\frac{1}{3}$ 1895— $\frac{1}{3}$ 1898. Grosserer *Theodor Edvard Colding*.
 $\frac{1}{3}$ 1898— $\frac{2}{3}$ 1905. Konsul *Helland*.
 $\frac{1}{3}$ 1898— $\frac{9}{4}$ 1919. Højesteretssagfører *Volf Frederik Asmussen*.
 $\frac{2}{3}$ 1901—[$\frac{1}{3}$ 1910]. Grosserer *G. Nagel*.
 $\frac{4}{3}$ 1913— $\frac{18}{1}$ 1923. Konferensraad, Direktør *Carl Julius Peter Ryberg*.
 $\frac{4}{3}$ 1907— $\frac{18}{1}$ 1923. Skibsreder *Hans Christensen*.
 $\frac{1}{3}$ 1910— $\frac{10}{3}$ 1914. Direktør *Aage Hjalmar Ostenfeld*.
 $\frac{4}{3}$ 1913— $\frac{5}{3}$ 1918. Skibsreder *Peter de Nully Brown*.
 $\frac{10}{3}$ 1914— $\frac{18}{1}$ 1923. Direktør *Jens Daugaard-Jensen*.
 $\frac{10}{3}$ 1915— $\frac{3}{12}$ 1923. Reder *Andreas Christian Hamann Erlandsen*.
 $\frac{27}{3}$ 1917— $\frac{8}{5}$ 1922. Grosserer *Axel Schmidt*.
 $\frac{5}{3}$ 1918— $\frac{18}{1}$ 1923. Direktør *Siegumfeldt*.
 $\frac{5}{3}$ 1918— $\frac{3}{12}$ 1923. Direktør *Vilhelm A. Bang*.
 $\frac{7}{4}$ 1922— $\frac{6}{10}$ 1922. Højesteretssagfører *Ivan Kondrup*.
 $\frac{18}{1}$ 1923— Direktør *E. I. Baastrup*.
 $\frac{18}{1}$ 1923— Grosserer *Steen-Christensen*.
 $\frac{18}{1}$ 1923— Grosserer *Ernst Genkel*.
 $\frac{18}{1}$ 1923— Højesteretssagfører *Johs. Stein*.
 $\frac{18}{1}$ 1923— Grosserer *Hans Tegner*.
 $\frac{6}{1}$ 1924— Grosserer *William Malling*.
 $\frac{6}{5}$ 1925— Grosserer *E. C. P. Christiansen*.
 $\frac{6}{5}$ 1925— Skibsreder *Oscar Ovesen*.

Bilag.

VEDTÆGTER

for

Aktieselskabet

DET KGL. OKTR. SØ-ASSURANCE-KOMPAGNI I KØBENHAVN

Vedtaget paa Generalforsamlingen den 23. Juni 1919.

Ændret paa Generalforsamlingen den 9. Juli 1923.

Første Afsnit.

§ 1.

Aktieselskabet Det kgl. oktroierede Sø-Assurance Kompagni i København er oprettet i Henhold til kgl. Oktroi, dateret den 20. April 1726.

§ 2.

Selskabets Hjemsted er København.

§ 3.

Selskabets Formaal er at drive Sø-, Flod- og Landtransportforsikring af enhver Art, alt saavel i Indlandet som Udlandet, saavel direkte som indirekte.

Selskabet er berettiget til at optage enhver anden Art af Forsikring — undtagen Livsforsikring — naar og for saa vidt Bestyrelsen maatte finde Anledning dertil.

Andet Afsnit.

Aktiekapitalen.

§ 4.

Selskabets Aktiekapital er 2.000.000 Kr. i Aktier paa 500 Kr. og 1000 Kr., men kan forøges til 4.000.000 Kr. efter Bestyrelsens nærmere Bestemmelse. Alle Aktierne er fuldt indbetalte.

§ 5.

Aktierne forsynes med Udbyttekuponer og med en Talon, ved hvis Tilbagelevering nye Kuponsark udleveres.

Aktierne er udstedte paa Navn eller paa Ihænde-haveren og kan noteres som tilhørende saavel Ihænde-haveren som en bestemt Person. Noteringsstemplet bliver at betale af den, der ønsker Aktien noteret. Paategning af Navn paa en Aktie eller dennes Transport til en bestemt Person eller til Ihænde-haveren skal kun have Betydning for Selskabet, naar saadan Paategning eller Transport er blevet indført i Selskabets Bøger. Selskabet er uden Ansvar for noterede Paategningers Rigtighed eller Ægthed.

Bortkommer en Aktie, som er noteret paa Navn, vil der blive meddelt Vedkommende en ny Aktie, naar det godtgøres for Bestyrelsen, at den bortkomne er blevet lovlig mortificeret.

Iald Aktier, Udbytte-Kuponer eller Taloner skulde være blevne beskadigede eller makulerede, men dog ikke mere, end at de i alt væsentligt ere saaledes bevarede, at der ikke kan rejses Tvivl om deres Rigtighed, er Bestyrelsen be- myndiget til at lade udfærdige nye i deres Sted paa Vedkommendes Be- kostning.

Det aarlige Udbytte udbetales efter Bekendt-gørelse i »Berlingske Tidende« mod Aflevering af vedkommende Kupon, og Selskabet paadrager sig intet An- svar, hvis Ihænde-haveren ikke maatte være den rette Ejer.

Udbytte, der ikke er hævet i 5 Aar efter den Dag, det forfalder til Betaling, tilfalder Reservefonden, og de paagældende Kuponer ere uden nogen Gyldighed overfor Selskabet.

Bortblevne Taloner tabe deres Gyldighed ved Udløbet af 4 Aar fra den Dag, da nye Kuponer kunde have været udleverede, og nye Kuponer udleveres da til Aktiens Ihænde-haver.

§ 6.

Bestyrelsen skal drage Omsorg for, at der føres Aktieregistre, som indeholder nøjagtig Oplysning om enhver nogen Aktie meddelt Paategning, hvorom Sel- skabet har modtaget Anmeldelse.

Tredie Afsnit.

Generalforsamlingen.

§ 7.

Generalforsamlingen har indenfor de ved Selskabets Vedtægter fastsatte Grænser den højeste Myndighed i alle Selskabets Anliggender, forsaavidt ikke andet maatte følge af den almindelige Lovgivnings Bestemmelser.

Alle Generalforsamlinger skal afholdes i København og indvarsles af Bestyrelsen ved en Bekendtgørelse, der indrykkes tre Gange i »Berlingske Tidende«, med 14 Dages Varsel regnet fra den første Indrykkelse.

Bekendtgørelsen skal angive, hvilke Anliggender der foreligger til Behandling. Hvis der til Vedtagelse af Beslutning angaaende nogen Forhandlingsgenstand udfordres kvalificeret Majoritet, skal ogsaa dette indføres i Bekendtgørelsen.

Kun de Forslag, der ere nævnte i denne sidste, kan komme til Forhandling og Afgørelse.

§ 8.

Generalforsamlingen er enten ordinær eller ekstraordinær.

Den ordinære Generalforsamling afholdes senest 5 Maaneder efter Forretningssaarets Slutning.

Forslag fra Aktionærerne til den ordentlige Generalforsamling skal være indleveret til Bestyrelsen senest den 31. December.

§ 9.

Ekstraordinær Generalforsamling afholdes, saa ofte Bestyrelsen finder det nødvendigt eller ifl. en Generalforsamlings Beslutning eller efter skriftligt Forlangende af saa stort et Antal Aktionærer, at det repræsenterer mindst $\frac{1}{4}$ af Aktiekapitalen, hvilket Forlangende tillige skal angive, hvad der ønskes forhandlet paa Generalforsamlingen. Generalforsamlingen bliver da at indkalde med 14 Dages Varsel inden 14 Dage efter, at Forlangendet derom er blevet meddelt Bestyrelsen.

§ 10.

Enhver Aktionær, paa hvis Navn vedkommende Aktier ere noterede i Selskabets Bøger mindst 6 Maaneder før Generalforsamlingens Afholdelse, har Stemmeret paa denne. Hver 500 Kr. i Aktier giver een Stemme. Adgang til Generalforsamlingen har enhver Aktionær, naar han paa Selskabets Kontor har godtgjort at være Aktionær senest 3 Dage forud for Generalforsamlingen, hvortil han da vil faa udleveret Adgangskort, paa hvilket der, for saa vidt han har Stemmeret, tillige er angivet det Antal Stemmer, der tilkommer ham. Ejendomsretten godtgøres, for saa vidt Aktierne ikke ere noterede paa Navn, ved Forevisning. I Stedet for Forevisning af Aktier kan antages Attest fra en Bank eller andet offentligt Institut om, at Aktierne, hvis Numre i saa Fald angives, ere i sammes Værge og ikke ville blive udleverede før Generalforsamlingen. Bestyrere af offentlige Stiftelser eller Aktieselskaber og lignende kan lige saa vel som Executører i Boer, Værger for umyndige Aktionærer og faste Lavværger for Enker, naar de have godtgjort denne deres Stilling, møde og stemme paa Generalforsamlingen uden selv at være Aktionær.

Stemmeretten kan udøves ved Fuldmægtig, der selv er stemmeberettiget Aktionær.

§ 11.

Bestyrelsen vælger en Dirigent, der leder Generalforsamlingen og afgør alle Spørgsmaal vedrørende Sagerne Behandlingsmaade og Stemmeafgivningen, for saa vidt han ikke maatte finde Anledning til at henvise Spørgsmaalets Afgørelse til Generalforsamlingen selv. Dirigenten behøver ikke at være Aktionær.

§ 12.

Over de Forslag og de Anliggender, som ville være at forelægge for eller behandle paa Generalforsamlingen, skal der henligge en Fortegnelse paa Selskabets Kontor til Eftersyn for Aktionærerne i mindst 8 Dage før Generalforsamlingens Afholdelse. Ligeledes skal det reviderede Regnskab for det forløbne Driftsaar eller en Ekstrakt deraf i mindst 8 Dage før hver ordinære Generalforsamlings Afholdelse henligge paa Selskabets Kontor til Eftersyn for Aktionærerne tillige med Revisionens Bemærkninger til Regnskabet.

§ 13.

Paa den ordinære Generalforsamling skal der af Bestyrelsen forelægges:

- a) Beretning om Selskabets Virksomhed i det forløbne Regnskabsaar.
- b) Det reviderede Driftsregnskab for det forløbne Aar til Meddelelse af Decharge. Regnskabet skal ledsages af en Angivelse af Selskabets Status.
- c) Forslag til Beslutning om Anvendelse af Overskuddet for det forløbne Driftsaar.
- d) Forhandling og Afstemning over mulige Forslag.
- e) Fornødent Valg af Bestyrelsesmedlemmer og
- f) af regnskabskyndige Revisorer.

§ 14.

Generalforsamlingen afgør som Regel alt ved simpel Stemmeferlighed. Dog udfordres til Vedtagelse af Beslutninger, som gaar ud paa Forandring i Selskabets Vedtægter, derunder Forøgelse eller Nedskrivning af Aktiekapitalen, eller paa Selskabets Opløsning eller Forening med et andet Selskab, at mindst $\frac{3}{4}$ af Aktiekapitalen er repræsenteret paa vedkommende Generalforsamling, og at Beslutningen derhos vedtages med en Majoritet af mindst $\frac{3}{4}$ af de afgivne Stemmer. Har der ikke været repræsenteret et tilstrækkeligt Antal Aktier paa en Generalforsamling, hvor et Forslag af nysnævnte Art forelaa, men er Forslaget vedtaget af den angivne kvalificerede Majoritet, eller ønskes det fremmet af Bestyrelsen, sammenkalder denne snarest en ny Generalforsamling med mindst 8 og højst 14 Dages Varsel, og paa den skal den vedkommende Beslut-

ning gyldigt kunne vedtages af mindst $\frac{3}{4}$ af de afgivne Stemmer uden Hensyn til, hvor stort et Aktiebeløb der er repræsenteret paa denne Forsamling. Fuldmagter til at møde paa den første, ikke beslutningsdygtige, Generalforsamling skal, hvis de ikke udtrykkeligt tilbagekaldes, anses for gyldige ogsaa med Hensyn til den sidste.

§ 15.

Angaaende det paa Generalforsamlingen passerede, derunder navnlig de af Forsamlingen fattede Beslutninger, skal der i Selskabets Forhandlingsprotokol optages en kort Beretning, hvilken Beretning, der underskrives af Dirigenten og mindst to tilstedeværende Medlemmer af Bestyrelsen, skal anses som fuldt bevisende i enhver Henseende.

Fjerde Afsnit.

Bestyrelsen.

§ 16.

Bestyrelsen bestaar af indtil 10 Medlemmer, der vælges paa den aarlige Generalforsamling.

Bestyrelsens Vederlag fastsættes af Generalforsamlingen.

§ 17.

Af Bestyrelsens Medlemmer afgaar aarligt paa den ordinære Generalforsamling 2. Fratrædende Medlemmer kunne genvælges. Indtræder ellers af en eller anden Grund Vakance i Aarets Løb eller Bestyrelsen maatte ønske at supplere sig med et nyt Medlem, kan Bestyrelsen selv vælge et Medlem til at fungere i Tiden indtil den nærmest paafølgende Generalforsamling, paa hvilken da det saaledes foretagne Valg bliver at forelægge til Godkendelse. Er Valget sket for at udfylde en Vakance, fungerer det saaledes valgte Bestyrelsesmedlem kun for den Tid, hvori det Medlem, i hvis Sted han er valgt, vilde have haft at fungere. Bestyrelsens Medlemmer og Selskabets Direktører skal være indtegnede som Aktionærer i Selskabet og have dansk Indfødsret.

Til at kontrollere Driften og virke som raadgivende for Direktionen vælger Bestyrelsen af sin Midte indtil 3 Kommitterede, der lønnes med et aarligt af Bestyrelsen fastsat Honorar.

De Kommitterede deler Arbejdet imellem sig efter Bestyrelsens Anvisning.

§ 18.

Bestyrelsen har den overordnede Ledelse af alle Selskabets Anliggender.

Den samles, saa ofte det findes ønskeligt, mindst 1 Gang hvert Kvartal, eller iøvrigt naar nogen af de Kommitterede eller af Direktionen maatte finde det nødvendigt.

§ 19.

Bestyrelsen vælger af sin Midte en Formand og Næstformand samt bestemmer selv sin Forretningsorden. Over Forhandlingerne føres en Protokol, som underskrives af de i Mødet tilstedeværende Medlemmer.

Sagerne afgøres ved simpel Stemme flerhed; er Stemmerne lige, gør Formanden eller i hans Forfald Næstformandens Stemme Udslaget. Ingen gyldig Beslutning kan fattes, med mindre Halvdelen af Medlemmerne dog mindst 5 Medlemmer er til Stede.

Selskabet forpligtes ved Underskrift af en administrerende Direktør og en Kommitteret i Forening eller af to Kommitterede i Forening.

Bestyrelsen kan meddele Prokura.

Køb, Salg og Pantsætning af fast Ejendom kan kun ske med Bestyrelsens Samtykke. Selskabet forpligtes i saa Henseende ved, at Bestyrelsens Formand eller Næstformand i Forbindelse med en af Selskabets Direktører tegner dets Firma.

§ 20.

Bestyrelsen bestemmer Antallet af Selskabets Direktører, antager, suspenderer og afskediger dem saa vel som det overordnede Personale og bestemmer Vilkaarene for deres Engagement.

§ 21.

Direktionen forestaar under Kontrol af de Kommitterede den daglige Forretningsførelse, derunder Kassevæsen, Regnskabsvæsen og Korrespondance. I Forhold til Personalet er Direktionen Forretningens Chefer og antager og afskediger Kompagniets underordnede Personale. De Kommitterede foretage uden Varsel Kasseeftersyn, saa ofte de finde det rigtigt, dog mindst 4 Gange om Aaret. De bestemme i det Omfang, hvori de finde det rigtigt eller nødvendigt, Regler for Forsikrings Overtagelse, Genforsikring, Forsikringspræmie m. v. De af de Kommitterede fastsatte Regler har Direktionen at følge, og navnlig at iagttage, at ingen enkelt Forsikring paadrager Kompagniet større Risiko, end de af de Kommitterede fastsatte Maksimalbeløb. Direktionen foretager ved Udgangen af hvert Aar i Forening med de Kommitterede Taksation over bekendte, men ikke regulerede Havarier, for at det fornødne Beløb til at dække disse kan blive afsat ved Regnskabet. I hvilket Omfang de Kommitterede ville deltage i de enkelte Afgørelser, beror iøvrigt paa en forretningsmæssig Ordning mellem dem og Direktionen, dog saaledes, at Direktionen i alle usædvanlige eller vigtige Tilfælde bør træffe Aftale med de Kommitterede. Derhos skal den give de Kommitterede alle Oplysninger, som disse ønske, og mindst 1 Gang maanedlig referere for dem, hvad der er forefaldet. I Tilfælde af Uoverensstemmelse mellem de Kommitterede og Direktionen forebringes Sagen for Bestyrelsen.

Denne kan suspendere Direktionsmedlemmerne og i saadant Tilfælde, saavel som naar disse har andet Forfald, konstituere en Direktør.

§ 22.

Bestyrelsen træffer Bestemmelse om Indkaldelse af Generalforsamlinger og Dagsordenen for disse, og om det af Direktionen med de Kommitterede udarbejdede Aarsregnskab og Forslag til Udbytte, tager Beslutning om Reglerne for Anvendelse og Frugtbargørelse af Selskabets Pengemidler og tager Beslutning i de Sager, som forelægges af de Kommitterede eller af andre af dets Medlemmer.

Selskabets Værdi-Effekter henligge under de Kommitteredes Varetægt og efterses 2 Gange aarligt af 2 af Bestyrelsens Medlemmer.

Femte Afsnit.

Regnskabsafslutning og Udbetaling af Udbytte.

§ 23.

Bestyrelsen sørger for, at der føres et nøjagtigt Bogholderi. Regnskabsaaret er Kalenderaaret.

§ 24.

Inden Udgangen af hvert Aars Marts Maaned bliver Aarsregnskabet indeholdende Statusopgørelse for det forløbne Aar at opgøre og derefter tillige med de fornødne Bilag at afgive til Revisionen, som inden Udgangen af April Maaned meddeler Bestyrelsen sine Bemærkninger til Regnskabet.

Generalforsamlingen vælger til at udføre Revisionen en eller to regnskabskyndige Revisorer eller et Revisionsinstitut.

Af Nettoudbyttet henlægges først det efter Bestyrelsens Skøn nødvendige Beløb til Afskrivninger, og til Reservefonden bør der efter Bestyrelsens Skøn hvert Aar henlægges indtil 10 pCt. af Aarets Overskud, indtil Reservefonden har naaet en Størrelse af 25 pCt. af Aktiekapitalen. Derefter kan Bestyrelsen træffe Bestemmelse om, hvorvidt yderligere Henlæggelse til Reservefonden eller andre Fond saasom Udbytteudligningsfond, Kursudjævningsfond eller lignende skal finde Sted, hvorefter Resten fordeles efter Generalforsamlingens Beslutning.

§ 25.

Naar det forelagte Aarsregnskab er billiget af alle vedkommende, udbetales Udbyttet til Aktionærerne mod Aflevering af vedkommende Kupon. Samtidig forfalder Bestyrelsens Vederlag og Tantiëmerne til Udbetaling.

Sjette Afsnit.

Selskabets Opløsning.

§ 26.

Naar Selskabets Opløsning vedtages, har Generalforsamlingen samtidig at bestemme, ved hvem og hvorledes Likvidationen skal foregaa.

Naar Forretningerne derpaa ere afviklede og afsluttede, skal der afholdes en Generalforsamling, paa hvilken Resultatet meddeles og Decharge gives.

Syvende Afsnit.

Almindelige Bestemmelser.

§ 27.

Alle Bekendtgørelser eller Meddelelser, som Bestyrelsen i Følge nærværende Vedtægter er pligtig til eller i øvrigt maatte finde Anledning til at bringe til Aktionærernes Kundskab, skal indrykkes i »Berlingske Tidende«, for saa vidt Bestyrelsen ikke maatte foretrække at give hver enkelt Aktionær Underretning, hvilken da kan meddeles ved rekommanderet Brev til enhver Aktionær, hvis Adresse er Selskabet bekendt.

KILDEHENVISNINGER

(Hvor Kilderne til dette Skrift har været Kompagniets egne Protokoller, er dette markeret — ved Angivelse af Aar og Dato for Møder og Generalforsamlinger — i selve Teksten. Derved er det undgaaet dels at skæmme Bogens Tekst med en Mængde Henvisningstal og dels at opstille en uforholdsmæssig lang Liste med Kildehenvisninger. Adskillige andre benyttede Kilder er direkte nævnt i Teksten, og i saadanne Tilfælde er det fundet overflødigt at gentage dem i efterfølgende Liste, hvor det derfor væsentligst er Kilder i de offentlige Arkiver, der er angivet).

- 1) *Max Pappenheim*: Die altdänischen Schutzgilden. Side 414—424.
- 2) *C. Nyrop*: Danmarks Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen. I Bd. S. 10, Stk. 17.
- 3) *C. Nyrop*: l. c. Side 25, Stk. 24.
- 4) *C. Nyrop*: l. c. Side 99, Stk. 41.
- 5) *C. Nyrop*: l. c. Side 173, Stk. 17.
- 6) *C. Nyrop*: l. c. Side 779, Stk. 32.
- 6a) *Oscar Albert Johnsen*: Tre Gildeskraaer fra Middelalderen. Kristiania 1920.
- 7) *C. D. Hedegaard*: Forsøg til en Tractat ang. den danske Sjø-Ret. Kbh. 1771. Side 349.
- 8) *P. Schiønning*: Bemærkninger ved enkelte Artikler af Lovens fjerde Bog. Kbhv. 1838. Side 390.
- 9) Helsingørs Tingbog 1608. L. A.
- 10) Helsingørs Tingbog A. A. Nr. 1, 1549, Fol. 9—10. L. A.
- 11) Danske Kancelli. Indg. Breve 6. Maj 1552. R. A.
- 12) *G. Arnold Kiesselbach*: Die wirtschafts- und rechtsgeschichtliche Entwicklung der Seeversicherung in Hamburg. Hamburg 1901. Side 1—23.
- 13) *Chr. Thorsen*: En Købmands Søforsikring og Sjørøveri i 16. Aarh. Historisk Tidsskrift, 9. Række. II. 1921.
- 13a) Kopibog A. K. I. Helsingør Raadstue. 1571—75. Fol. 104. L. A.
- 14) *G. Arnold Kiesselbach*. l. c. Side 8.

- 15) D. Kanc. [Rtk. Afd.]: Sager ang. det ostindiske Kompagni 1617—48. III—IV. Indlæg I: Forvalterens Regnskab. R. A.
- 16) D. Kanc.: Kgl. Expeditioner det ostindiske Kompagni vedk. 1616—39. R. A.
- 17) D. Kanc. [Rtk. Afd.]: Sager ang. det ostindiske Handelskompagni 1617—48. III. Kompagniets Regnskab. R. A.
- 18) Afregninger VIII. 15—17. Fordringer af indenlandske private for Leverage af Varer m. m. Johan Braem. R. A.
- 19) Samme Sted. (Læg VIII 15 d). R. A.
- 20) Samme Sted. (Læg VIII 16 c). R. A.
- 21) *S. Birket Smith*: Dr. med. Otto Sperlings Selvbiografi. Kbh. 1885. Side 128.
- 22) Afregninger VIII. 66—70. Fordringer af indenlandske private for Leverage af Varer m. m. Hartvigsen — Heins. R. A.
- 23) Afregninger VIII. 210 E—K. Frederik Werdelmand. R. A.
- 24) Afregninger IX. 30—37. Fordringer af udenlandske private for Varer m. m. Gabriel Marselis. R. A.
- 25) Afregninger XI. (1—18). Fordringer for Forstrækninger. R. A.
- 26) Afregninger VIII. 182—87. Læg med Udskrift: VIII/185 (S. 18) Saltkompagniet. R. A.
- 27) Afregninger VIII. 5—14. Fordringer af indenlandske private for Leverage af Varer m. m. Bang—Boisen. R. A.
- 28) Det vestindiske Compagnis Arkiv. Brev Copi-Bog Ltr. B. 7. November 1676—25. Juli 1682. R. A.
- 29) Det vestindiske Compagnis Arkiv. Brev Copi-Bog Ltr. A. 16. December 1671—7. Januar 1676. Side 346—47. R. A.
- 30) England A. Prisesager 1689—97 I. R. A.
- 31) England A. Prisesager 1689—97 I. R. A.
- 32) England A. Prisesager 1689—97 III. R. A.
- 33) *Geo. K. Schjørring*: Den danske Søforsikringspolice. Kbhvn. 1924. Side 28 og *Albert Olsen*: Om Søassurance i Danmark til Danske Lovs Tid. »Assurandøren« Nr. 1 og 2 1919.
- 34) Sjællandske Tegnelser 20. December 1630. R. A.
- 35) Danske Kancelli. Blandede Akter. R. A.
- 36) jfr. *F. Kracht*: Die Rotterdamer Seeversicherungs-Börse, Ihre Entwicklung, Bedeutung und Bedingungen. Weimar 1922. Side 41.
- 37) jfr. foran og i det flg. bl. a. *E. Holm*: Danmarks-Norges Historie 1720—1814.
- 38) Sjællandske Register 1726 Nr. 132. R. A.
- 39) *F. Kracht* l. c. Side 15 o. fl.
- 40) jfr. bl. a. *F. Kracht* l. c. Side 18.
- 41) *F. Kracht* l. c. Side 26.
- 42) *F. Kracht* l. c. Side 27.

- 43) *Kjøbenhavns Post-Rytter*, Februar 1721.
- 44) *Kjøbenhavns Post-Rytter*, April 1726 og »Extraordinaire Relationer« Nr. 34 for 29. April 1726.
- 45) Sjællandske Register 1726 Nr. 132. R. A.
- 46) *C. F. Wandel*: Danmark og Barbareskerne 1746—1845. Kbhvn. 1919.
- 47) Sjællandske Register 1726, Nr. 132. R. A.
- 48) Supplikprotokol 1731. R. A.
- 49) Oversekretærens Brevbog, 1741—42. Side 93. R. A.
- 50) do. do. Side 568. R. A.
- 51) do. do. 1743—44. Side 479—81. R. A.
- 52) do. do. 1745—46. Side 221. R. A.
- 53) do. do. Side 338. R. A.
- 54) Sjællandske Tegnelser Nr. 135. 4. Marts 1746. Indlæg til Oversekretærens Brevbog 1746. Nr. 117. R. A.
- 55) Oversekretærens Brevbog 1746. Indlæg til Nr. 117. R. A.
- 56) do. do. 1749—50. Side 1168, Nr. 369 (10. November 1750). R. A.
- 57) do. do. 1763. Indlæg til Nr. 3, 4. Januar 1763. R. A.
- 58) do. do. 1756. Indlæg til Nr. 1417, Side 1216 (20. Oktober 1756). R. A.
- 59) do. do. 1756, Nr. 387, Side 1163 (28. Oktober 1756). R. A.
- 60) do. do. 1756. Indlæg til Nr. 1417, Side 1216 (19. November 1756). R. A.
- 61) do. do. 1756. Nr. 1417, Side 1216 (4. Decbr. 1756). R. A.
- 62) do. do. 1755. Nr. 219, Side 329 (10. Juli 1755). R. A.
- 63) do. do. 1760. Nr. 102, Side 834 (22. Marts 1760). R. A.
- 64) Suppliquer 1764. Første H. Aar 6 B. Nr. 1260 (4. Juni 1764). R. A.
- 65) Commercekollegiets danske Journal 1774. Indlæg til Nr. 75. R. A.
- 66) do. do. do. do.
- 67) Deliberationsprotokol for den extraordinære Commission af 29. Oktober 1772 (1772—1784), Side 22. R. A.
- 68) Commercekollegiets danske Journal 1777. Indlæg til Nr. 338. R. A.
- 69) do. do. do. Indlæg til Nr. 413.
- 70) do. do. do. Indlæg til Nr. 652.
- 71) Commercekollegiets danske Journal 1774. Nr. 75.
- 72) do. do. do. do.
- 73) do. do. do. 1776. Nr. 371.
- 74) Københavns Renteskriverkontor. Journal Nr. 268. 1779. R. A.
- 75) do. do. do.

- 76) Indlæg til Oversekretærens Brevbog 1779. Nr. 764 (8. Maj). R. A.
- 77) do. do. do. do.
- 78) do. do. do. do.
- 79) do. do. do. do.
- 80) do. do. do. do.
- 81) Københavns Renteskriverkontor. Kopibog 1779. Side 206 (22. Maj). R. A.
- 82) do. do. Journalsager 1783, Nr. 387 (9. Aug.). R. A.
- 84) *Jul. Schovelin*: Fra den danske Handels Empire, I. Side 242—43.
- 85) *Jul. Schovelin*. I. c.
- 86) *Alfred Manes*: Versicherungs-Lexikon. Zweite Auflage, 1924. Artiklen: Rückversicherung.
- 87) *I. H. Deutzer*: Af det asiatiske Kompagnis Historie. Nationaløkon. Tidsskrift. 1908. Side 407—08.
- 87a) Efterretninger om den inden- og udenlandske Handel, Nr. 24 for 14. Juni 1782.
- 88) Det forenede Handels- og Canal-Compagni 1784—1797. Copie Bog for Directionens udgaaende Breve. Ltr. B. Side 123, Nr. 141. R. A.
- 89) *F. Kracht*. I. c. Side 74.
- 89a) Kommercekollegiet. Journal over indkomne Sager fra 28. Mai 1797. Nr. 278.
- 90) Kgl. Resol. af 29. April 1796; jfr. Raadstue Plakat af 11. Maj 1796.
- 91) Deutsches Protokol 1796. General Landets Oeconomie & Commerce-Collegium Copiebog. Nr. 226. R. A.
- 92) *Kay Larsen*: Danmarks Kapervæsen 1807—14. Kbh. 1915.
- 93) Collegial-Tidende 1807. Bekendtgørelse af 9. December 1807. Rentekam. Rendsburg.
- 94) Sager vedkommende Asurancevæsenet for Norges Providering. Nr. 210. R. A.
- 94a) Konfirmationsprotokol for D. Kanc. 2. Dep. i Anledn. af Tronskiftet 1808. Side 81.
- 95) Fogtmans Reskriptsamling 18. April 1838.
- 95a) Fædrelandet for den 20. Maj 1837, Nr. 158, 3dje Aarg.
- 96) Kopibog 30. Oktober 1838—31. August 1846 for Grosserer-Societetets Komité, Pag. 138—143. Børsarkivet.
- 97) Indlæg til Konfirmationsprotokol 2. Dep. 1840—46. Nr. 655. R. A.
- 98) Indlæg til Konfirmationsprotokol 2. Dep. 1840—46. Nr. 655. R. A.
- 99) Kopibog 31. August 1846—23. Juli 1852 for Grosserer-Societetets Komité. Pag. 27—43. Børsarkivet.
- 100) Kopibog 31. August 1846—23. Juli 1852 for Gross.Soc. Kom. Børsarkivet.
- 101) Indlæg til Konfirmationsprotokol 2. Dep. 1840—46. Nr. 655. R. A.
- 102) N. F. Schlegels Samling af Højesteretsdomme. Første Bind, Side 73. Juridisk Ugeskrift, ældre Række, VIII, Side 958.

- 103) Fogtmans Reskriptsamling. 23. August 1817.
 104) do. do. 16. Oktober 1827.
 105) Indlæg til Indenrigsmin. 1. Dep. Reg. Nr. 200 b, den 2. April 1850. R. A.
 106) do. do. do. do. do. do.
 107) Indenrigsministeriets Relations- og Resolutionsprotokol for Aaret 1850.
 Ltr. A. Nr. 74. R. A.
 108) Indlæg til Indenrigsmin. 1. Dep. Reg. Nr. 200 b, den 2. April 1850.
 109) do. do. do. do. do.
 110) do. do. do. do. do.
 111) do. do. do. do. do.
 112) Anna Levin: Nogle Bidrag til Hotel Royals — tidligere Fortunens —
 Historie 1700—1750. Historiske Medd. om Kbh. 1920.

NAVNEREGISTER

- Aagaard, Oluf*, Købmand 105
Aagesen, Mathias, Dispachør,
 Bogholder i Komp... 339, 376, 505
Abbestee, Helvig, Købmand 105
Agier, Pierre Jean, Kommitteret 447
Ahrner, Jens, Bogholder i Komp. 502
Alexander den Første 290
Algreen-Ussing, Generalproku-
rør 391, 394, 396
Alsing, Niels, Købmand 105, 114
Ancker, Berndt, Oslo 211
Appleby, P., Assurandør i Kbh. 216
Asmussen, Fr., Højsteretssagfører 475
- Baastrup, Wilh.*, administr. Di-
 rektør i Komp..... 483, 510, 519
Baastrup, E. J., Direktør 485
Bakker, Haijsje Gerrijts, Skipper 211
Balleur, Didrik Conrad, Køb-
 mand i Oslo 183
Bang, P. G., Professor 376
Bang, O. L., Kasserer i Kompag-
 niet 519, 522
Barfoed, P., Skibsbygmester 432, 433
Bartholin, Thomas, Justitsraad .. 105
Beaulieu, Peter de, Købmand i
 London 19
Bech, Jørgen, Kommitteret 283
Beck, Anders, Raadmand 106
- Beckman, Didrik Barthold*, Køb-
 mand 106
Beckman, Didrik Barthold, Kas-
 serer i Komp. 514
Beckman, Johan Adolph, Køb-
 mand 106
Beech, Matheus van, Assurandør
 i Amsterdam 30
Beil, Jan, Købmand i Altona .. 281
Bentzon, Peder, Etatsraad 105
Berkentin, Gehejmerraad 148
Bernstorff, Andreas Peter 225, 276, 291
Berregaard, Christian, Etats-
 raad 48, 59, 98, 101, 105
Bierg, Hans, Købmand 106
Biering, Peder 156
Bing, Jens, Doktor 106
Bischof, Simon, Købmand 106
Black, Oluf, Købmand 114, 154
Blad, Caspar, Kasserer i Kom-
 pagniet 516, 521
Blad, Lars Christian, Bogholder
 i Komp. 504, 520
Blad, Sigfred, Forretningsfører i
 Komp. 508, 518, 521
Bladt, Hans Pedersen, Købmand 26
Blomme, Cornelius, Skipper i
 Frederikshald 28
Bonsach, Jochum Severin, Køb-
 mand 106

Bording, Anders, Digter 16
Borgen, Oscar, Forretningsfører
i Komp. 461, 510, 519
Bortman, Didrik, Købmand 106
Braem, Johan, Købmand 22
Breckwold, Hans, Købmand 106
Brøer, Hans, Retspræsident 106
Burmester, Nicolai, Kommit-
teret 98, 106, 492

Charlotte Amalie, Prinsesse 133
Christensen, H., Skibsreder 475
Christian den Tredje 11, 19
Christian den Fjerde 18, 21, 32
Christian den Sjette 136
Christiansen, Erik, Grosserer .. 485
Clercq, Pieter de, Assurandør i
Amsterdam 30
Colbjørnsen, Christian, Justitia-
rius i Højesteret 295
Collet, Johan 181
Collett, James, Oslo 211
Collin, Jonas, Bogholder i Komp. 500
Cracowitz, Jochum, Købmand .. 106
Cølnner, Johan Arnold, Købmand 106

Daldorph, Christen, Kasserer .. 106
Damm, William, Fuldmægtig i
Komp. 521
Danneskjold-Samsø, Christian,
Greve 108
Danneskjold, Ulrik Adolf, Greve 141
David, C. N., Professor 370
Degen, Steffen, Skipper 9
Diepenbroech, Johan van, Assu-
randør i Amsterdam 30
Donner, Agent, Hamburg 270
Doorman, Assurandør i Ham-
burg 183
Dreyer, Jens, Sekretær 106
Duntzfeld, C. V., Agent 252

Edinger, Wilhelm, Købmand
 48, 59, 98, 101, 106
Eickel, Justitsraad 106
Ermandinger, Hans Henrik, Pro-
kurator 106

Fabritius, Herman, Købmand .. 106
Foss, Niels, Etatsraad, Kommit-
teret 98, 106
Frederik den Fjerde 39, 40, 48,
 60, 98, 99
Frølich, H. L., Generalkon-
sul 370
Fæster, Peder William, Kasserer
i Komp. 516, 521

Galthen, Anders Nielsen, Bog-
holder i Komp. 502, 520
Genkel, Ernst, Grosserer 485
Gram, Hans, Professor 136
Grotius, Hugo, Retslærd 8, 10

Haagen, C. W., Kommitte-
ret 370, 429
Hagedorn, Seneca, Komman-
dør 107, 114
Hansen, A., Grosserer 376
Hansen, Gustav, Etatsraad 459, 475
Hansen, Otto, Fuldmægtig i
Komp. 522
Hansen, Peder, Kommandør .. 107
Hartvigsen, Bodil, Købmands-
enke 107
Haueman, Hans, Købmand 23
Helt, Peder, Krigsraad 107, 148
Helweg, H. F., Købmand i
Odense 448
Hemert, Joost von, Kommitte-
ret 146, 163
Henningsen, Villy, adm. Direk-
tør i Komp. 484, 485, 512

Henriksen, Niels, Købmand 107
Herskind, M., Købmand i Aalborg 448
Hessenberg, Peter, Købmand .. 107
Heusch, Jochim, Assurandør i Hamburg 25
Heusereich, Hans Jørgen, Købmand 107
Hilman, Gabriel, Sekretær 107
Hooglant, Didrik.. 98, 100, 490—91
Hooglant, Simon, Kommitteret.. 491
Holberg, Ludvig 133, 136, 137
Holck, Hans, Bladudgiver 183
Holmsted, Frederik, Kommitteret 48, 59, 98, 100, 107, 148
Holstein, Frederik von, Kammerherre 107
Holstein, I. L. 167
Hvidt, L. N., Assurancemægler 376
Hæseker, Frederik, Købmand 107, 114
Höserich, Johan Georg, Kommitteret 491
Höserich, Johan Baltzer 492
Høyer, Justitsraad 154

Ilum, Niels Madsen..... 156
Ipsen, Knud, Underdirektør i Komp. 484, 485, 522
Iselin, R., Assurandør i Kbh.... 216
Iversen, Asmus, Aabenraa 174

Jacobs, Nicholaes Lakeman, Assurandør i Amsterdam 30
Jean Jean, Købmand 107, 114
Jensen, Henning, Odense 170
Jensen, N., Kasserer i Komp. 518, 521
Jensen, Niels Juul, Fuldmægtig i Komp. 522

Jochimsen, P. D., adm. Direktør i Komp...... 483, 512, 519, 521
Junge, Severin, Etatsraad 107
Jørgensen, Søren, Købmand 107
Kaalund, Hans Wilhelm, Etatsraad 107
Kasberg, Poul 156
Kellinghusen, Abigael, Cort og Peter 107
Kinch, Kaptajn, Besigtigelsesmand 321
Kirketerp, Rasmus, Kommitteret 271
Klauman, Gregorius, Kommitteret 107, 127, 146
Klingberg, Christian, Kommitteret 317
Klinge, Kaj, Raadmand 107
Klitgaard, Jens Gregersen 492
Klockenbring, Kammerraad, Altona 171
Klöcker, Abraham, Kommitteret 48, 59, 98, 101, 107, 148
Konow, Assurandør i Hamburg 183
Kreyer, Laurentz, Justitsraad .. 107
Kølmer, Flemming, Bogholder i Komp. 500
Köneman, Herman Henrik, Købmand 107
Kønig, Kommandør 107

Langberg, Dispatchør 318
Lappenberg, Konsul, Bremen .. 279
Lassen, Justitsraad, Byfoged 174
Lassen, Jens, Købmand.... 108, 114
Lassen, Lars Christian 155
Leers, Jean Mathieu 30
Lehn, Abraham, Købmand.. 39, 108
Lejel, Sander, Tolder i Helsingør 11
Lemvig, Kommandør 108

<i>Lindeman, Daniel, Købmand</i>	108, 114
<i>Linn, Hans, Kaptajn, Besigtigelsesmand</i>	264
<i>Lippe, Jochum von der, Købmand</i>	108
<i>Lorentzen, August, Bogholder i Komp.</i>	507
<i>Lütken, M., Kaptajn</i>	347, 359
<i>Lycke, S., Assurandør i Kbh.</i>	216
<i>Lyngbye, H. P. I., Konferensraad</i>	475
<i>Lysius, Carsten, Købmand</i>	108
<i>Løve, Viggo, Fuldmægtig i Kompagniet</i>	521
<i>Maase, Christan von der, Kancelliraad</i>	108
<i>Madsen, Peder, Skipper</i>	170
<i>Malling, William, Grosserer</i>	485
<i>Malling, Wm. Th., Etatsraad</i>	475
<i>Marselis, Gabriel</i>	23
<i>Mecklenburg, Apoteker i Flensborg</i>	299
<i>Melckpott, Pieter, Assurandør i Amsterdam</i>	31
<i>Meyer, V., Overretsassessor</i>	475
<i>Michaelsen, M., Købmand i Randers</i>	448
<i>Michelbecher, Anna Wigandt</i>	31
<i>Mollerup-Thomsen, P., Fuldmægtig i Komp.</i>	522
<i>Munck, Justitsraad</i>	148
<i>Muus, L. F., Kammerassessor</i>	370
<i>Müllen, K. v., Fuldmægtig i Komp.</i>	522
<i>Müller, Etatsraad, Stempelpapirsforvalter</i>	219
<i>Müller, Peter, Fuldmægtig i Komp.</i>	520
<i>Møinichen, Oversekretær</i>	108

<i>Møller, Hans Jensen, Købmand</i>	156
<i>Møller, Jens Christian, Kommitteret</i>	321
<i>Møller, Jens Jensen, Skipper</i>	156, 158
<i>Møller, Peder, Kommitteret</i>	337
<i>Møsting, Etatsraad</i>	108
<i>Napoleon den Første</i>	290
<i>Neufuile, David og Matheus de, Assurandører i Amsterdam</i>	30
<i>Nielsen, Jacob, Købmand</i>	108
<i>Nordborg, Johan Georg, Købmand</i>	183
<i>Numsen, Oberst</i>	108
<i>Nysom, Niels, Købmand</i>	108
<i>Olsen, Herman, Kasserer i Kompagniet</i>	519
<i>Olufsen, Troels</i>	108
<i>Ovesen, Oscar, Skibsbreder</i>	485
<i>Pelt, Abraham, Købmand</i>	108
<i>Philip den Anden</i>	84
<i>Pram, Chr., Bladudgiver</i>	241
<i>Prydz, Niels, Købmand</i>	108
<i>Rasmussen, Rasmus, Justitsraad</i>	108
<i>Reichow, Major</i>	108
<i>Remlingrode, Godschalk</i>	19
<i>Riise, C. I. H., Bogholder i Komp.</i>	518, 519
<i>Ryberg, Niels, Privatassurandør i Kbh.</i>	187 o. fl., 216, 219, 243 o. fl.
<i>Rytter, Niels Pedersen</i>	155
<i>Sass, M. W., Grosserer</i>	359, 370
<i>Scheel, W., Professor</i>	337
<i>Schiellerup, Niels, Prokurator</i>	263
<i>Schierbech, Kaptajn, Besigtigelsesmand</i>	433

<i>Schiørring, Geo. K.</i> , Overretssagfører	420
<i>Schou, Christian Stolberg</i> , Kasserer i Komp.	515, 520
<i>Schovelin, Julius</i>	222
<i>Schulin, Gehejmeraad</i>	148
<i>Schumacher, Poul Gerhard</i> , Bogholder i Komp	100, 499
<i>Seckmann, Didrik</i> , Justitssekretær, Kommitt. 48, 59, 98, 101.	109
<i>Seckmann, Frederik</i> , Kancelliforvalter, Kommitteret ..	98, 109
<i>Seidelin, Hans</i> , Etatsraad, Kommitteret	98, 108
<i>Seidelin, I. C.</i> , Købmand i Aarhus	448
<i>Sewerin, Jacob</i> , Købmand, Kommitteret	109, 125
<i>Sjøe, Lars</i>	169
<i>Skibsted, Andreas</i> , Kommitteret	267
<i>Skrike, J.</i> , Overauditør	441
<i>Smit, Truels</i> , Kancelliraad	109
<i>Soelberg, Hans Jørgen</i> , Kommitteret 48, 59, 100, 101, 109, 141,	146
<i>Sohl, Kommerceraad</i>	164
<i>Soltwedel, Fr.</i> , Kaptajn, Kommitteret	321
<i>Sommer, Aage</i> , Bogholder i Komp.	519
<i>Sperling, Otto</i> , Dr. med.	22
<i>Splett, Lucas</i> , Skipper	9
<i>Stampe, Henrik</i> , Generalprokurør	191 o. fl.
<i>Steen-Christensen, V.</i> , Direktør..	485
<i>Stein, A. F.</i> , Bladudgiver	241
<i>Stein, Johs.</i> , Højesteretssagfører	485
<i>Suhr, I. P.</i> , Agent, Kommitteret	359

<i>Svendson, Svend</i> , Ekvipagemester	109
<i>Sørensen, Thomas</i> , Bud i Komp. og Børsbud	100
<i>Tegner, Hans</i> , Grosserer	485
<i>Texera, Emanuel</i>	23
<i>Them, Jacob</i>	169
<i>Thielst, C.</i> , adm. Direktør i Komp.	484, 512
<i>Thomsen, Christian</i> , Grosserer..	318
<i>Thomsen, Jens</i> , Kaptajn	109
<i>Thorsen, Mikkel</i> , Skipper.....	23
<i>Tillisch, Indenrigsminister</i>	396
<i>Toft, Niels</i> , Fuldm. i Komp....	522
<i>Trogelius, Christopher</i> , Skipper	173
<i>Truelsen, Mads</i>	156
<i>Uldall, Højesteretsadvokat</i>	262
<i>Ulfeldt, Corfitz</i>	22, 24
<i>Ursin, Jacob</i> , Byskriver.....	109
<i>Valeur, Johannes</i>	109
<i>Werdelman, Frederik</i>	23
<i>Wesseby, Joel</i> , Mægler i København	214 o. fl. 318, 339
<i>Wever, C.</i> , Assurandør i Kbh.	216
<i>Wiele, Francois Louis van der</i> .	24, 25
<i>Willekens, Claes</i> , Skipper	31
<i>Willum, Poul de</i> , Chr. IV's Faktor	21
<i>Wineke, Christian</i> , Møntmester	109
<i>With, Johan Albrecht</i> , Etatsraad	109
<i>Wittstock, Gorris</i> , Skipper.....	9
<i>Zinn, Agent</i> , Assurandør i Kbhvn.	219
<i>Ørsted, Etatsraad</i> , Generalprokurør	318

Se desuden Fortegnelsen over Bestyrelsesmedlemmerne Side 523—531.

108820

DIS-Danmark

1 2 2 7 8

